DEVRİMCİLERİN FİLİSTİN GÜNLÜĞÜ 2
1976 - 1985

Oktay Duman

AYRINTI
Yakın Tarih

DEVRİMCİLERİN FİLİSTİN GÜNLÜĞÜ 2
1976 - 1985

Oktay Duman

AYRINTI
Yakın Tarih

28
Yakın Tarih
DEVRİMCİLERİN FİLİSTİN GÜNLÜĞÜ 2 • Oktay Duman
1103

Devrimcilerin Filistin Günlüğü (1968-1975) kitabıyla, devrimci hareketin üzerine fazlaca kalem oynatılmamış, tarihsel bir kesiti aydınlatan Oktay Duman, kitabın devamı niteliğindeki bu titiz çalışmayla, yaşayanların tanıklığında bu tarihi irdelemeye devam ediyor. Kitap zengin detaylarıyla okuru renkli, canlı ve keyifli bir tarih yolculuğuna çıkarıyor. Yakın tarih meraklısı okur için çalışmaya oylum kazandıran çok sayıda soru sormayı sürdürüyor. Sosyalist mücadelenin yeniden yükselişe geçtiği '74'lü yıllardan sonra Filistin hareketiyle yenilenen ilişkilerin öncesinden başlayarak, 12 Eylül darbesiyle birlikte hangi biçimlerde ve niteliklerde devam ettiğini, belgeleriyle birlikte irdeliyor. 12 Eylül darbesinden sonra devrimci hareketin *arka bahçesi* Ortadoğu'da, Filistin hareketiyle yaşananlar gözler önüne seriliyor. Kitapta edinilmiş bu deneyimden kaçırılan fırsatlar, Filistin hareketinin 12 Eylül darbesinden kurtulan devrimcilere sunduğu olanakların nasıl değerlendirildiği masaya yatırılıyor. Filistin hareketi saflarında düşen devrimcilerin hikâyelerine parantezler açan çalışma, spekülasyonlar yerine, yaşayan tanıkların ışığında gerçeklerin izinde yürümeye devam ediyor. Toplamda 9 ülke, 18 kenti dolaşarak oldukça zahmetli yolculuklardan sonra ulaştığı tanıklarla, dikkat çeken bu eseriyle okurlarla yeniden buluşuyor.

AYRINTI • YAKIN TARİH
ISBN: 978-605-314-209-6

OKTAY DUMAN

05.03.1970 yılında Ankara'da doğdu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Ankara'da bitirdi. 1988-89 döneminde girdiği Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden 1992 yılında politik nedenlerden dolayı ayrılmak zorunda kaldı. İki dönem Ziraat Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanlığı yaptı. 1993 yılında hakkında açılan bir davadan dolayı 5 yıl hapis cezası aldı. 1996 yılında Almanya'ya iltica etti. Yurtdışında bulunduğu sürede sosyal yardım almadığı zamanlarda yaşamını temizlik işçiliği, müzisyenlik, garsonluk yaparak ve inşaat sektöründe iskeleci olarak çalışarak sürdürdü. Göçmenlerin sorunlarıyla yakından ilgilendi. Farklı kurumlarda yöneticiliğin yanı sıra, yurtdışında çıkan değişik dergi ve gazetelerde serbest gazeteci olarak çalıştı. Türkiye Almanya İnsan Hakları Derneği'nde (TÜDAY) gönüllü bir aktivist olarak görev aldı. 2013 yılında Türkiye'ye yerleşen Oktay Duman, üç yıldır Türkiye-Kürdistan Devrimci Hareketi ile Filistin Hareketi arasındaki tarihsel ilişkiyi irdeleyen uzun soluklu bir sözlü tarih çalışması ile yakın siyasal tarihimizle ilgili biyografiler üzerine çalışmaktadır. Yayınlanan çalışmaları: *Devrimcilerin Filistin Günlüğü (1968-1975)*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2015; *Barikatlar Düşerken*, Ozan Yayıncılık, İstanbul, 2013; *Kristal Geceleri'nde Uyuyamam*, Zer Yayınları, Almanya, 2006.

Ayrıntı: *1103*
Yakın Tarih Dizisi: *28*

12 Eylül Karanlığında
Devrimcilerin Filistin Günlüğü 2 (1976-1985)
Oktay Duman

Yayıma Hazırlayan
İlbay Kahraman

Son Okuma
Ahmet Batmaz

© Oktay Duman, 2017

Bu kitabın tüm yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Hediye Gümen

Baskı ve Cilt
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım, *Eylül 2017*
Baskı Adedi *1000*

ISBN 978-605-314-209-6
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A. Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

12 Eylül Karanlığında

Devrimcilerin Filistin Günlüğü 2

(1976-1985)

Oktay Duman

AYRINTI

YAKIN TARİH DİZİSİ

Bitmeyen Yolculuk
Oğuzhan Müftüoğlu Kitabı
Söyleşi: Adnan Bostancıoğlu

Keşke Bir Öpüp Koklasaydım
Eylem Delikanlı-Özlem Delikanlı

Fırtınalı Denizin Yolcuları
Sedat Göçmen Kitabı
Söyleşi: İlbay Kahraman

Domatesi Çiçek Sananlar
Gökçen Başaran İnce

Devrimcilik Güzel Şey Be Kardeşim
Melih Pekdemir

Erikler Çiçek Açınca
Nurhak'ı Hatırlamak
A. Tuncer Sümer Kitabı
Enis Rıza & Ebru Şeremetli

İlle de Mavi
Adnan Keskin

Fırtınalı Denizin Kıyısında
Şansal Dikmen Kitabı
Söyleşi: Derviş Aydın Akkoç

Devrimciler Ölmez
10'lardan Biri:
Sinan Kâzım Özüdoğru Kitabı
Derleyen: Füsun Özbilgen
Bizi Güneşe Çıkardılar
Aysel Sağır

Direniş, Sürgün ve Ölüm Günleri
Ersin Ergün K. & Harun Korkmaz
Osman Zeybek & Tarık Uygun

Bir Zamanlar Mülkiye 1964-1970
Savaş Dizdar

Sinançа
Şirin Cemgil Sinan Cemgil'i
Anlatıyor
Şirin Cemgil

Cepheden Anılar
Orhan Savaşçı'nın THKP-C Anıları
Söyleşi: İlbay Kahraman

Devrimcilerin Filistin Günlüğü
1968-1975
Yaşayanlar Anlatıyor
Oktay Duman

Keşiş'in Torunları
Dersimli Ermeniler
Kâzım Gündoğan

Tek Yola Sığmayan Devrim
İbrahim Çelik

Görülememiştir
Bir TKP/ML Sanığının Günlükleri
Ali Türker Ertunca

Üç Devrimci Tiyatro Bir Meddah
Anılar
Erdoğan Akduman

Muzaffer Oruçoğlu Anlatıyor
Zavot'dan Vartinik'e
Söyleşi: İbrahim Ekinci

Yolculuk Sürer...
Nuri Salman

Bizum Cihan
Cihan Alptekin Kitabı
Nuran Alptekin Kepenek

Merhaba Kör Kadı
Mahir Çayan'ın Avukatının Anıları
Faik Muzaffer Amaç

Çizmelerimi Çıkarayım mı?
Soma... 13 Mayıs 2014
Onur Yıldırım & Uğur Şahin Umman

Gencecik ömürlerini
halkların özgürlük kavgasına adayanlara...

İçindekiler

Kısaltmalar 11

Önsöz 13

Giriş 17

Filistinli Devrimcilerle TDH Arasındaki İlişki 21

FHKC Militanlarının Yeşilköy Havalimanı Baskını 26

Sağmalcılar'da Filistinli İki Fedai 28

MLSPB Militanları FHKC Kamplarında 36
- Farkımızı Fark Ettirdiler 39
- Türkiye Solunun Tamamı Antiemperyalist ve Antisiyonisttir 40
- Filistin Örneğine Öykünerek Başarı Elde Etme Olanağımız Yoktu 41
- Burada Güçlü Değilsen Orada da Güçlü Olamazsın 42
- Size Ait Olmayan Bir Disiplinin İçinde Ne Üretebilirsiniz ki? 43
- En Hassas Olduğumuz Konu 44
- Süleyman Sadık Öge'yi Kim Öldürdü? 45

Kurtuluş 52
- Sivas Cezaevi'nde Bir Filistinli: Rasmi El Argan 53
- Kemal Ergin'in Ölümü Üzerine 73
- Savaşın İlk Büyük Hamlesi 76
- Savaştan Sonra Bekaa Günleri 81
- Bekaa'da ASALA Gerilimi 83
- Bir Cephe Gerisi Olarak Ortadoğu/Filistin 87
- İstihbarat Örgütleriyle İlişki 92

TKP(B) 95
Kampların Aynasında 107
'82 Savaşı ve Değişen Dengeler 117
Ahmet Kesen Kollarını Kaybediyor 137
Ateşkese Doğru, Tahliyeler Başlıyor 139
Muhaberat: Hangisi Efsane Hangisi Gerçek? 149

TKEP 153
Direniş, Esaret ve Özgürlük 167
Yenik Ordunun Kahraman Askerleri ve Yarılma 177
Savaşın Sonuçları ve 178
Değişen Dengeler İçinde TDH 178
Stratejik Bakmamanın Yıkıcı Sonuçları 179
Ortadoğu'nun Bir Ayağı, Gövdesi, Bileşeniyiz 179
Kendimize Dair 180
Bir Dramın Fotoğrafını Çekmek 181
İktidara Gelemeyince ya da Bozulmanın Kökleri 182
Mültecinin Mültecisi Olmak Mücadeleyi Halka
Mal Etmek Gerekiyor 184
Yola Çıktık Ama Beceremedik 185
Solda, Batı Merkezci Bir Bakış Egemen Oldu 186
El Muhaberat'la Can Sıkıcı İlişkiler 187
Şam'da MİT'in Ayak İzleri 190
Bir Deneyimin Öğrettikleri 191
Gidenlerin Ardından 194
Bir Cephe Deneyiminin İçinden Sol İçi Sancılar 197

THKP-C Acilciler 228
Kamp Günleri 239
Beyrut'ta Savaş Günleri 262
Hoşça Kal Beyrut 285
Müntecep Kesici'nin Talihsiz Ölümü 288
Semih Özbay'ın Donarak Ölümü 293
Süleyman, Selahattin, Vedat, Kuvvettin ve Hanna 295
Bir Dönemin Ardından 303
Muhaberat'la İlişkiler Üzerine 311
Cemil Esad ile İlişki Üzerine 317

EK-1: Filistin Kamplarında Antakyalı Bir Savaşçı: Cemil Nasır Zubari 322

EK-2: Şentürk İnci Anlatıyor: Filistin Kamplarında 8 Ay 330

Röportajlar ve Tarihleri 336

1968 Yılından İtibaren Kronolojik Bir Sırayla FUKH Saflarında Mücadele Etmiş ve Hayatını Kaybetmiş Devrimciler.....338

Kaynakça.....341

Fotoğraflar.....343

Dizin.....377

Kısaltmalar

ANC : Afrika Ulusal Konseyi
ASALA : Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu
BAAS : Arap Sosyalist Diriliş Partisi
BBC : Britanya Yayın Kuruluşu
BM : Birleşmiş Milletler
CIA : Merkezi İstihbarat Teşkilatı (Amerika)
DDKO : Devrimci Doğu Kültür Ocakları
DHB : Devrimci Halkın Birliği
DİSK : Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
EB : THKP-C Eylem Birliği
FDHKC : Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi, (DC: Demokratik Cephe)
FHKC : Filistin Halk Kurtuluş Cephesi, Cephe Şaabiye, Halk Cephesi
FHKC-GK : Filistin Halk Kurtuluş Cephesi-Genel Komutanlık
FKBDC : Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi
FKC : Filistin Kurtuluş Cephesi
FKÖ : Filistin Kurtuluş Örgütü
FUKH : Filistin Ulusal Kurtuluş Hareketi
FKP : Filistin Komünist Partisi
HDK : Halkların Demokratik Kongresi
IKP : Irak Komünist Partisi
İHA : İnsansız Hava Aracı
İKP : İsrail Komünist Partisi
KGB : Devlet Güvenlik Komitesi (Rusya)
KİP : Kürdistan İşçi Partisi
KOMKAR : Kürdistan Dernekleri Birliği
LKP : Lübnan Komünist Partisi
MİT : Milli İstihbarat Teşkilatı

MK : Merkez Komitesi
ML : Marksizm Leninizm
MLSPB : Marksist Leninist Silahlı Propaganda Birliği
MOSSAD : İstihbarat ve Özel Operasyonlar Enstitüsü (İsrail)
MSP : Milli Selamet Partisi
Nidal Cephesi : Cephe Tül Nidal, Filistin Halkının Mücadele Cephesi
PKK : Kürdistan İşçi Partisi (Partiye Karkeren Kürdistan)
SB : Sovyetler Birliği
SDP : Sosyalist Demokrasi Partisi
SGB : Sosyalist Gençlik Birliği
SKP : Suriye Komünist Partisi
SVP : Sosyalist Vatan Partisi
TDH : Türkiye Devrimci Hareketi
THKO : Türkiye Halkın Kurtuluş Ordusu
THKP-C : Türkiye Halkın Kurtuluş Partisi/Cephesi
TİKB : Türkiye İhtilâlci Komünistler Birliği
TİKKO : Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TİP : Türkiye İşçi Partisi
TKP(B) : Türkiye Komünist Partisi (Birlik)
TKEP : Türkiye Komünist Emek Partisi
TKEP/L : Türkiye Komünist Emek Partisi/Leninist
TKP/ML : Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist
TKSP : Türkiye Kürdistan Sosyalist Partisi
TMGT : Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı
TÖB-DER : Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği
TÖS : Türkiye Öğretmenler Sendikası
TSİP : Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
TUDEH : İran Kitlelerinin Partisi
UKH : Ulusal Kurtuluş Hareketi

Önsöz

Bu cildi hazırlarken hiçbir grup ayrımı yapmaksızın, Filistin hareketleriyle ilişkilenmiş, Ortadoğu'ya gitmiş kişilerle görüştüm. Sadece merkezi kadroların değil, kamplarda komutanlık yapmış, askeri eğitim almış, '82 savaşında Beyrut kuşatmasını yaşamış, esir düşmüş kişilerin tanıklığına başvurdum. Ulaştığım her kişiyi konuşturmak kolay olmadı. Kendilerince haklı, yasal kaygılardan dolayı kimisi, aylarca peşinden koşmama rağmen, randevu vermediği gibi konuşabileceğini söyleyenlerin bir kısmı da fotoğrafının çekilmesini, konuşmaların kaydedilmesini veya isimlerinin geçmesini istemedi. Bu arada kimi süreçlerin aydınlatılmasına önemli katkıları olabilecek bazı kişilerin artık yaşamadığını öğrendim. Bunların bir kısmı şehirlerde ve dağlarda yapılan operasyonlarda öldürülmüş ya da talihsiz bir trafik kazasıyla aramızdan ayrılmışlardı. Bir kısmı ise ağır sağlık sorunlarından dolayı konuşamadı. Siyasi olarak o *defterleri* çoktan kapatıp, politikanın ve hayatın çok farklı yerlerinde yer alanlar ise röportaj teklifimi baştan reddettiler.

Kitabı 1976-1985 yılları aralığında ele aldım. Görece yakın tarih diyebileceğimiz '85 sonrasına bilinçli olarak girmedim.

Çalışmanın özgün yanlarından biri, Kürdistani hareketlerin o kesitteki deneyimleriydi. Bu deneyimleri derlerken esas olarak üç hareket üzerinde durdum. Ala Rızgarî, Peşeng ve tabii ki PKK. Tarafların konuyla ilgili yaşadıkları bir sonraki ciltte yer alacak. FKBDC deneyimi ışığında yaşananları derli toplu verebilmek için sadece Cemil Bayık'ın konuşmasının ilgili bölümlerini kullandım.

Kitabı hazırlarken ilkine benzer bir metodoloji izledim. Elimde, kişilerin özgün tarihlerine göre değişen 20'nin üstünde soru vardı. Amacım olabildiğince yüzeysel değerlendirmeleri aşıp, devrimci hareketin deneyimlerini daha oylumlu bir açıdan vermekti. Soruların yanıtlarını mümkün olduğunca benzer zaman aralığında, ardışık vermeye çalıştım. Olayları farklı kişilerin ağızlarından, özgün deneyimlerle aktararak zengin bir metnin çıkmasını sağladım.

İçinde yer aldıkları yapıdaki konumlarından bağımsız olarak, Filistin sorunu hangi biçimlerde kişisel gündemlerine girmişti? Darbe ile birlikte kadrolar, nasıl bir tartışma ve karar alma süreci sonucunda Ortadoğu'ya çekilmişti? Devrimci örgütler kadrolarını Ortadoğu'ya çekerken hangi kriterlerden yola çıkıyorlardı? Beklentileri neydi ve buna uygun bir tabloyla karşılaştılar mı? Filistin cepheleriyle ilişki kuran devrimci örgütler, onlarda hangi siyasi ve ideolojik nitelikler arıyorlardı? Kamplarda aldıkları askeri eğitimin karakteri neydi? '82 Savaşı da dahil olmak üzere olası savaş, pusu, sızma, sabotaj gibi eylemler söz konusu olduğunda, nasıl bir çizgi izlemişlerdi ve buna bağlı olarak '82 Savaşı'nda tavırları ne olmuştu? 12 Eylül sonrası Ortadoğu'da belirledikleri siyasi ve askeri hedeflerine uygun bir çizgi izleyebildiler mi? Devrimci hareket, en zor dönemlerde kendisine kapılarını açmış olan Filistin cephelerinin sağladığı olanakları, devrimci bir tarzda değerlendirebildiler mi? 82 Beyrut savaşı yenilgisinin TDH için de bir kırılma olduğu fikrine katılıyorlar mı? '82'den itibaren Ortadoğu'da temelleri atılmaya çalışılan FKBDC neden başarısızlıkla sonuçlandı? Muhaberat'ın TDH'yi angaje etmeye çalıştığı, çıkarları için kullanmak istediği, hatta kullandığı iddialarına katılıyorlar mı? '82 yenilgisi sonrası devrimci hareketlerin neredeyse tamamı, kadrolarını Ortadoğu'da konumlandırmak yerine, neden Avrupa'ya çekmişti? Filistin hareketiyle stratejik, kalıcı bir ilişki neden kurulamamıştı? Filistin hareketinde yaşanan iç ayrışmaları nasıl değerlendiriyorlardı? '80'li yıllarla birlikte, TDH'nin Filistin halkıyla dayanışması neden zayıfladı? Bu alanın zamanla İslami hareketlerle anılmasının nedeni nedir? Filistin deneyiminin öğrettikleri açısından neler söylenebilir? ...

Bu sorulara her zaman doyurucu ve derinlikli yanıtlar alamadım. Bazıları, konunun özel bir tarih bilgisi gerektirdiği gerekçesiyle konuşmaktan kaçındı. Çalışmada beni en çok zorlayan, çok sayıda birbirini tekrarlayan yanıtlardan hangisine yer vermem gerektiğiydi. Tekrarlardan uzak durmak için bazı konuşmaları sadeleştirdim ve benzerleri içerisinde en kapsayıcı anlatımlara yer verdim.

Yapıların bu alandaki deneyimlerini irdelerken taraf olmamaya, gerçekliğin terazisinden şaşmamaya çalıştım.

Farklı dönemlerde hayatını Filistin sahasında yitirmiş devrimcileri yakından tanıyanların anlatımlarına yer vermeye özen gösterdim.

ASALA ile Kurtuluş militanlarını silahlı çatışmanın eşiğine getiren olayların arka planını, sürecin tanıklarının sözleriyle paylaştım.

Bu çalışmayı tamamlayabilmek için toplamda 16 şehir 9 ülke dolaştım. Elinizdeki bu kaynak, hayli zahmetli bir yolculuğun sonunda şekillendi. TDH'nin yeterince ele alınamadığını düşündüğüm, karanlıkta kalmış bu kesitini az da olsa aydınlatabildiysem ne mutlu bana...

Son olarak, hayli zahmetli olan bu çalışmada, barınma, ulaşım, kaynak bulma, bilgi ve belgelere ulaşma gibi sorunları aşmamda yardımcı olan ve bu projeyi başından beri büyük bir içtenlikle destekleyen başta Özlem Çelik'e, Gülsenem Duman'a, Ömer Ödemiş'e, Mihrac Ural'a, Meral-Mithat Mirioğlu'na, Süleyman Çolak'a, Mehmet Güzel'e, Murat Açıkgöz'e, Erhan Palabıyık'a, Mustafa Yaşar'a, Kamil Dağ'a, Gürbüz Deniz'e, Turhan Feyizoğlu'na, Adil Okay'a, Emel Gürcan'a, Ahmet Yiğit'e, Fransa'dan Muzaffer Gençe, İsviçre'den Cenk Ağcabay'a, Danimarka'dan Şentürk İnci ve Ahmet Yolal'a, Hamburg'tan Sercan Işık'a, Suriye'den Hanadi Yağmur ve Ahmed el İbrahim'e, Ankara'dan Devrimci '78 çalışanlarına, Almanya'nın Köln kentinde faaliyetini sürdüren, halen üyesi olmaktan onur duyduğum sevgili Tüday ailesine, beni başından beri bu proje için yüreklendiren editörüm, yakın tarih emekçisi sevgili İlbay Kahraman'a, Ayrıntı Yayınları emekçilerine, *Devrimcilerin Filistin Günlüğü* Okurlarına ve tabii ki varlıklarından her zaman büyük güç aldığım dostlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Giriş

Filistin hareketiyle, TDH arasındaki ilişkiler olağanüstü siyasal koşulların bir ürünü olarak yükselen ve alçalan bir grafikte seyretmiştir. TDH'nin siyasal ve örgütsel konumlanışını, yükselen siyasal mücadelenin artan ihtiyaçları şekillendirmiştir. '68'li yıllarda Filistin hareketinin önemli isimleriyle yan yana gelinmiş olmasına rağmen uzun soluklu, stratejik bir bakıştan yoksun olan devrimci hareket, Ortadoğu'daki ulusal kurtuluş hareketleriyle, devrimci örgütlerle kalıcı, istikrarlı diplomatik ilişkiler geliştirmeyi başaramamıştır. Filistin hareketiyle kurduğu ve geliştirdiği söylenen ilişkilerin ise genellikle başı sıkıştığı zamanlara denk gelmesi dikkat çekicidir.

TDH, Ortadoğu'yu taşıdığı bütün zorluk ve risklere rağmen önemli bir cephe gerisi, günü birlik girip çıkacağı, ülkedeki gelişmeleri yakından izleyip hızla müdahale edebileceği bir alan olarak görme ufkundan uzak olmuştur. Görece PKK, ACİL, Partizan Yolu gibi hareketler yıllarca Ortadoğu'da örgütsel varlıklarını sürdürmelerine rağmen, PKK dışında bu alanı köklü ve verimli değerlendirememeleri, herkesin üzerinde hemfikir olduğu tarihi bir gerçektir. Kuşkusuz bunun, tarihsel, konjonktürel ve örgütsel nedenleri vardır. Gelişmeleri geniş bir zaman aralığında ele aldığımızda, TDH'nin özellikle 12 Eylül darbesiyle faşizmin hışmından kurtulmak için Filistin hareketiyle yeniden ilişki kurduğunu görürüz. Zorunluluktan kaynağını alan bu ilişki, üzerinde etraflıca düşünülmüş, derinlikli ve uzun vadeli bir politikanın sonucu olarak gelişmediği için arkasında neredeyse hiçbir kalıcı iz bırakamadan sönüp gitmiştir. Silahlı mücadele perspektifine

sahip olanlar da, siyasal mücadeleyi esas alan hareketler de bu tablonun dışına çıkamamıştır.

Çoğunluğunun Ortadoğu'yu Avrupa'ya geçiş öncesi bir soluklanma, bir sıçrama tahtası olarak değerlendirdiği acı bir gerçektir. '82 savaşıyla birlikte koşulların değiştiği, artık Filistin kamplarında kalma olanaklarının olmadığı, Suriye'nin baskıları, Lübnan'daki siyasal gelişmelerin aleyhte seyretmesi gibi gerekçeler gerçeği yansıtmamaktadır. 12 Eylül'de alınan yenilginin ve içine girilen tasfiyeci sürecin ardışık sonuçlarını, Ortadoğu'da Filistin hareketine sığınmış hareketler uzunca bir süre yaşamaya devam etmiştir. Güçlerini hızla Avrupa'ya çekenler de, yeterli eğitim alındı, deyip ülkeye gönderilen onlarca kadro da bir kâbus gibi ülkenin üzerine çöken bu tasfiyeci bulutları dağıtamamıştır.

Üzerinde etraflıca kafa yorulmuş bütünlüklü politikalara, konjonktürel bakışın üstüne çıkan kararlı siyasal bir vizyona sahip olmayan bir hareketin başarılı olamayacağı, yakaladığı kimi halkalar olsa da tarihsel gelişmeler karşısında trajik yenilgilerden kurtulamayacağının en çarpıcı aynalarından biridir Filistin. Filistin aynasında TDH'nin birçok yapısal zaafını görmek mümkündür, dersek abartmış olmayız.

3 bine yakın kadro ve taraftarını Ortadoğu'da, Filistin hareketinin kamplarında eğitimden geçirmiş, yüzlerce kadrosu '82 savaşının sıcak pratiğini yaşamış, 12 Eylül darbesi sonrasında güçlü bir cephe gerisi ve lojistik olanaklarına sahip olmuş bir hareketin yıllar içerisinde neredeyse birbirine selam vermez, hal hatır sormaz hale gelmiş olması üzerine kafa yorulmalıdır.

Filistin deneyimini yaşamış çok sayıda kadro varken sonrasında Filistin'le dayanışma adına bir dernek dahi kurulamamıştır. Kurulmuş olan da kâğıt üzerinde kalmıştır. Bu eksiklik, sadece örgütsel güçsüzlük, kadroların yetersizliği, devrimci hareketin ülkenin siyasal gündemiyle boğuşuyor olmasıyla vb. açıklanamaz.

Mihrac Ural ve İsmail Metin Ayçiçek hariç örgütlerin tepe noktasında yer almış olanların da dahil, neredeyse, ellerinde tek sayfalık belge olmaması, Filistin hareketine ilişkin derli toplu, en azından bu sorunun ne olduğu, hangi dersleri içerdiğine ilişkin sınırlı bazı makalelerin ötesinde bir literatür

çalışmasının olmaması, nasıl bir ilişki kurulduğunun çarpıcı bir göstergesidir. Günümüzde kurulan ilişkiler ise kurumsal olmaktan uzak, kişisel ilişkilerdir.

Filistin hareketi saflarında hayatını kaybetmiş olanlardan hâlâ mezarlarının nerede oldukları bilinmeyen, aileleri tarafından yaşadığı sanılan devrimciler vardır. Bu soruna ilişkin bir tane ses getiren, kamuoyunun gündemine taşınan, dişe dokunan bir çalışma yapılmamıştır. Bu görev tarihsel bir sorumluluk olarak devrimci hareketin önünde durmaya devam etmektedir.

Umarım, devrimci hareketin fazlaca bilinmeyen ve genç devrimci kuşakların yeterince görüş alanına girmeyen bu tarihsel sürecin aydınlanmasına, zihin dünyamızdaki boşlukların giderilmesine birazcık olsun katkıda bulunmuş olurum. Dileğim, kolektif belleğimizde bu tarihsel kesidin eleştirel bir okumayla hak ettiği yeri gecikmeli de olsa almasıdır.

Filistinli Devrimcilerle TDH Arasındaki İlişki

1966'dan itibaren Türkiye'deki üniversitelerde okumak üzere çok sayıda Filistinli öğrenci geldi. Bunlar, ağırlıklı olarak Filistin davasını savunan ve eğitimlerini gerçekleştirdikten sonra toprakları için savaşmaya gidecek yurtsever Filistinlilerdi. Filistinli öğrenciler genellikle El Fetih[1]

1. 10 Ekim 1959 yılında Arafat tarafından, Ebu İyad, Ebu Cihad gibi çekirdek kadrolarla kuruldu. Kurucu kadrolar Müslüman Kardeşler geleneğinden gelenlerle, zamanla onlardan farklılaşmış ya da başından itibaren Marksist damardan gelen önder kadrolarla yoluna devam eden El Fetih zamanla FKÖ'nün belkemiği oldu. Şeria Irmağı kıyısında onlarca askeri kampla Filistinli gençleri eğitti. İsrail içlerine dönük eylemlerle gücünü arttırdı. El Fetih liderliği 1968 yılında Karameh kasabasına, İsrail birliklerinin düzenlediği saldırıya karşı sonuna kadar direnerek hızla kitleselleşti. Karameh zaferiyle büyük prestij kazanan Arafat ve El Fetih bu tarihten sonra Filistinlilerin umut kaynağı oldu. Başından itibaren bölgedeki Arap gericiliğine ve dünyadaki Doğu Bloku ve sosyalist ülkelerle pragmatist ilişkiler kuran Arafat hareketin olanaklarını arttırdı. 1970'de Ürdün'de gerçekleşen Kara Eylül katliamıyla merkezini diğer örgütlerle birlikte Beyrut'a taşımak zorunda kaldı. 1971 yılında Ebu Ali İyad'ın öldürülmesi üzerine El Fetih'in içinden kopan Kara Eylül adındaki grup 1972 yılında yapılan Münih Olimpiyatları'nda 11 İsrailli sporcuyu öldürerek adını duyurdu. 1982 yılına kadar Lübnan'da kalan El Fetih karargâhı İsrail'in Güney Lübnan'ı işgal etmesiyle Beyrut'tan çıkmak zorunda kaldı. 1982 Beyrut kuşatmasından sonra yönetici kadroları Tunus ve Cezayir'e çekildi. El Fetih'in önde gelen kadrolarından Ebu Musa, Arafat'ı uzlaşmacılıkla suçlayarak kitlesiyle hareketten koptu. Bir dönem El Fetih güçleriyle silahlı çatışmaya girdi. El Fetih'in etki alanı zamanla önce Emel, ardından Hizbullah örgütünün hâkimiyetini geliştirmesiyle zayıflamaya başladı. 1987 yılında yapılan FKÖ Konseyi toplantısında Arafat'ın önderliği tekrar teyit edildi. İntifadayla yeniden güçlenen ve sesi yükselen El Fetih'in lider ve kurucularından Ebu Cihad 1988'de Tunus'ta İsrail tarafından suikastla öldürüldü. Uzun yıllar Filistin halkının en kitlesel prestijli gücü olan El Fetih zamanla izlediği ilkesiz ve Arap gericiliğine dayanan, BM'ni göreve çağıran ve ülke topraklarına ayakları basmayan yapısıyla inisiyatifini İslami örgüt ve hareketlere kaptırdı.

saflarında yer almakla birlikte bir kısmı George Habaş'ın FHKC'yle,[2] Naif Havatme'nin DC'sine[3] üye ve sempatizan-

2. FHKC, 11 Aralık 1967 yılında ML bir örgüt olarak, Milliyetçi Arap Hareketi, Filistin Kurtuluş Cephesi ve bazı direniş örgütlerinin birleşmesiyle kuruldu. Genel sekreteri Ortodoks Hıristiyan, tüccar bir ailenin çocuğu olan ve Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde tıp eğitimi alan Doktor George Habaş'tı. Hareket çıkışında kendisini Marksist, ulusalcı, silahlı bir hareket olarak tanımladı. Uçak kaçırma gibi sansasyonel eylemlerle Filistin sorununun dünyaca tanınmasını sağladı. İsrail'e karşı sayısız askeri eylem düzenledi. Uzun yıllar Marksist, radikal çizgisini koruyan örgüt 1982 yılında İsrail'in Beyrut'u kuşattığı savaşta sonuna kadar direndi ve üye sayısını ikiye katladı. Birinci İntifada da aktif yer alan FHKC, sonrasında ulusal birliğin sağlanması ve Filistin devriminin sürdürülmesine odaklandı. Filistinli örgütlerin iç sorunlarının askeri mekanizmalarla çözümlenemeyeceğini savundu. Başından itibaren İsrail'i, Dünya Siyonist Hareketini, dünya emperyalizmini ve Arap gericiliğini 4 temel düşman olarak gördü. Bu yanıyla, Arap gericiliğine yaslanan bütün örgütlerden ayrıldı. 1993 yılında El Fetih'in başını çektiği Oslo görüşmelerini eleştirerek FKÖ'den çekildi. George Habaş, Marksist, tutarlı ve kararlı çizgisiyle Filistin hareketi ve Filistin halkının haklı saygısını kazandı. Doktor kimliğiyle de Filistin mülteci kamplarında yaşayan Filistinlilerle yakından ilgilendi ve onları örgütlemeye çalıştı. 2000 yılında yapılan 6. Kongresinde George Habaş FHKC genel sekreterliğinden ayrıldı. Halen, Filistin'de, Arap ve Yahudilerin eşit haklar ve kurallarla yaşayacağı ve Arap ulusal varlığının dünyanın tüm ilerici güçleri için temel oluşturacak demokratik bir devlet kurması gerektiğini savunmaktalar. Uluslararası devrimci dayanışmaya her zaman önem veren FHKC, dünyadaki birçok ülke devrimcisinin kamplarında askeri eğitim almasını sağladı. Aktif dayanışma gösterdi. Kurulduğu ilk günden itibaren yoksul emekçi halka dayandı. Kadınların örgütlenmesine verdiği önemle de tanınan hareket, saflarında çok sayıda kadın kadroyu bulundurmasıyla da diğer örgütlerden karakteristik olarak ayrıldı.

3. Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi (FDHKC), FHKC'den ayrılan Ortodoks Hıristiyan asıllı, sol görüşlü Naif Hawatme tarafından, birleşmeden bir yıl sonra, 1969 yılının Şubat ayında Ahmet Cibril ve George Habaş önderliğindeki grubu, küçük burjuvaziyi temsil eden toy kahve entelektüelleri olmakla suçlayarak kurdu. Örgüt kuruluş yıllarında ML'i benimseyen, antisiyonist bir örgüt olarak tanındı. İlk yıllarında Maocu görüşlerden etkilendi. İlerleyen yıllarda Sovyetçi çizgiye yakın durdu. Naif Hawatme, İsrail devletinin yanında bir Filistin devleti kurulmasını savunan ilk Filistinli lider oldu. 1973 yılında iki devletli çözümü kabul etti.

Hawatme, 1982 yılında gerçekleşen İsrail'in Lübnan işgalinden sonra, Şam'daki Filistinli muhalif gruplara katılmayı reddetti. FDHKC iki devletli çözümü kabul etmesine rağmen Madrid Konferansı'na katılmadı. 1993 yılında Oslo Anlaşması'nın imzalanması FDHKC'yi de radikalleştirdi. 1999 yılında Kudüs'ün statüsü, mültecilerin geri dönüşü ve bağımsız bir Filistin devletinin kurulması, taviz verilmemesi gerektiği yönünde Arafat'la Kahire'de uzlaşmaya vardı. Bu uzlaşma sırasında FDHKC'nin nihai statü görüşmelerinin FKÖ liderliğinde yapılması ve İsrail ile nihai bir anlaşmaya varmadan önce Filistin halkı arasında referandum yapılması şeklindeki talepleri kabul edildi. 1968 Türkiye devrimci gençliğinin askeri eğitim için kendisine en yakın gördüğü Filistin

dılar. Filistin hareketinin yönlendirmesiyle ağırlıklı olarak tıp ve mühendislik bölümlerinde okudular. En çok İstanbul ve Ankara'yı tercih ettiler. Yaz tatillerinde Filistin mülteci ve askeri kamplarında eğitim alan, eylemlere katılan, hareketin faaliyetlerinde verilen görevleri yerine getiren gençlerdi bunlar. Filistinli devrimciler, 1968'den itibaren Türkiye'de siyonizme karşı bir dizi eylem gerçekleştirdiler. O yıllarda Türkiye'de eylem, lojistik ve istihbarat için konumlanmış çok sayıda Filistinli militan bulunmaktaydı.

Filistinli örgütler tarafından Musevi kişilere ve sinagoglara dönük bombalı paket ve mektupların gönderilebileceği hususunda, konuyla ilgili dışişleri bakanlığı ile konsolosluklardan uyarılar yapıldığı haberleri, gazete sayfalarında görülmeye başladı. Bu eylemcilerin Türkiye'ye de sızdıkları, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyükşehirlerdeki Musevilerin yaşadığı semtlere, sinagog ve havralara, konsolosluklara, havayollarına dönük saldırılar olabileceği ihtimaliyle, sınırlarda tedbirlerin arttırılması ve yabancı uyruklu kişilere daha özenli olunması uyarıları yapılıyordu. 1975'ten itibaren Mossad ile emniyet ve istihbarat birimleri, siyonist kurum ve kişilere, gerektiğinde operasyonel olarak harekete geçecek uyuyan hücrelere dönük operasyonları aralıklı olarak sürdürdü.

'70'li yılların Türkiyesi'nde İsrail siyonizmine karşı mazlum Filistin halkının mücadelesi sosyalist sol tarafından sürekli desteklendi. Fakat bu dönem ilişkiler, daha çok Türkiye'de değişik üniversitelerde okuyan, dernek ve temsilcilikler biçiminde örgütlenen Filistinli öğrencilerle diplomatik ilişki niteliğinde sürdü. Her zaman mazlum Filistin halkının haklı davasının yanında olduğunu söyleyen devrimci gençlik hareketi, Filistin'le bir dizi dayanışma etkinlikleri organize etti.

13 Aralık 1976'da TMGT tarafından Yeni Melek Sineması'nda Filistin Halkıyla Dayanışma Haftası düzenlendi. Bir hafta boyunca paneller yapıldı, İsrail'in Filistin mülteci

---

cephelerinden biri olarak tanındı. Zaman içinde bağımsız kampları, Doğu Bloğu ülkelerinden aldığı desteklerle, genişleyen lojistik imkânları ve taraftar desteğiyle güçlendi. İsrail'e karşı silahlı mücadeleyi savunmasına rağmen sivillere dönük eylemleri her zaman eleştirdi. FDHKC, 12 Eylül darbesi sonrası Ortadoğu'ya çekilen başta PKK olmak üzere çok sayıda devrimci örgüte kapılarını açmasıyla tanındı.

kamplarına yönelik saldırılarının ve katliamlarının anlatıldığı belgesel filmler gösterildi.

Bu arada 1968'in devrimci kuşağından Taner Kutlay, 1977-1978 yılında, Özgür Filistin adıyla bir dergi çıkardı. Özgür Filistin dergisi aracılığıyla 14 Ocak 1978 yılında İstanbul Spor ve Sergi Sarayı'nda Filistin Halkıyla Dayanışma Gecesi düzenlendi. Yapılan toplantıya konuk olarak Beyrut'tan FKÖ'nün[4] resmi yayın organı *Filistin El Thawara* dergisinin sorumlularından Ebu İbrahim de katıldı.

16 Temmuz 1979'da Filistin fedaileri Ankara'daki Mısır Büyükelçiği'ni bastı. Baskını düzenleyen fedailerin, "Filistin Devriminin Kartalları" adlı örgütün üyeleri olduğu ileri sürüldü. Her ne kadar bu örgütün, Suriye'ye bağlı El Saika'nın[5] bir yan örgütü olduğu iddia edilse de El Saika yetkilileri bu iddiaları yalanladı. Lübnan'da geniş bir dinleyici kitlesine sahip Monte Carlo radyosuna FKÖ Siyasal Daire Başkanı Faruk Kaddumi'nin yardımcılarından Ebu Firas, "Bizim olayla hiçbir bağlantımız yok" derken, George Habaş'ın liderliğini yaptığı FHKC'nin sözcüsü Bassam Ebu Şerif ise Beyrut'ta, "Örgütünün olayla hiçbir ilişkisinin bulunmadığını" açıkladı.

Çıkan çatışmada polis İrfan Sadık Kocabaş ile bekçi Ali Babacan fedailerin attığı el bombasıyla hayatını kaybetti. Elçilik görevlileri 45 saat boyunca fedailer tarafından elçilikte esir tutuldu. Filistinli gerillalar Türkiye'den, "Mısır'la diplomatik ilişkilerini kesmesini, Filistin devletinin meşruiyetini tanımasını, Mısır'da tutuklu olan Selim Abdullah ile İbrahim Duya'nın salıverilmesini ve kendilerine bir uçak

4. FKÖ'nün (Münazzamat el Tahrir el Filistaniye) temelleri 13 Ocak-16 Ocak 1964'te Kahire'de toplanan Arap Zirvesi'nde atıldı. Örgüt, özellikle Mısır devlet başkanı Cemal Abdülnasır'ın yoğun desteği ile kuruldu. FKÖ şemsiyesi altında bulunan gruplar içindeki en büyük örgüt olan El Fetih'in lideri Yaser Arafat 1969'da FKÖ Yürütme Kurulu Başkanlığına getirildi. Arafat yönetimi 1973'ten itibaren diplomasiye ağırlık vererek FKÖ'ye sürgün hükümeti niteliği kazandırdı. 1974 yılında örgüt Arap Birliği, İslam Konferansı Örgütü ve BM tarafından Filistinlilerin tek meşru temsilcisi olarak tanındı.
5. 1966 yılında kurulan ve Suriye tarafından desteklenen El Saika/Halk Özgürlük Mücadelesi'nin Öncüleri gurubu, Filistinlilerden daha çok Suriyelilerden oluşmakta ve Suriye'nin bölgesel politikalarıyla uyumlu eylemler düzenlemektedir. Lübnan iç savaşı sırasında Suriye güçleri ile birlikte El Fetih'e karşı savaştı. Merkezi Şam'da bulunan örgütün eylem potansiyeli diğer örgütlere göre düşüktür. 1990'lı yıllarda Madrid, Oslo ve Washington'da yapılan tüm barış görüşmelerine muhalefet etti.

tahsis edilerek bir başka ülkeye gidişlerinin sağlanmasını" istediler. İstekleri yerine getirilmediği takdirde, elçilik binasını kendileriyle beraber havaya uçuracaklarını öne sürdüler.[6] Rehineler Filistin yetkililerinin ve Türkiye hükümetinin araya girmesiyle kurtarıldılar. Yakalanan eylemciler gerçek kimliklerini vermeyip sadece takma adlarını söylediler. Safi (19), Mervan (liderleri, 22), Hüseyin (24), Muhammet (20) idamla yargılandılar. Kemik testi sonucu yaşlarının 18'den küçük olmasından dolayı iki fedai idamdan kurtuldu. Bülent Ecevit hükümeti zamanında gerçekleşen bu saldırı Türkiye ile Filistin ilişkilerinde soğuk rüzgârlar estirdi.

Yine İstanbul'da 1970'lerin sonlarında üç Filistinli, İsrail hedeflerine dönük saldırı hazırlığında oldukları iddiasıyla tutuklandı. Savunması Ali Rıza Dizdar tarafından yapılan Filistinli fedailerin, delil yetersizliği gerekçesiyle serbest bırakılıp, ülke dışına çıkarılmalarına karar verildi.

6. *Cumhuriyet*, 14-15-16 Temmuz 1979.

FHKC Militanlarının Yeşilköy Havalimanı Baskını

11 Ağustos 1976'da Yeşilköy Havalimanı silah ve bomba sesleriyle sarsıldı. Türkiye'ye Libya'dan, İtalyan Hava Yolları'na ait bir uçakla gelen FHKC fedaileri, Yeşilköy Havaalanı'nda turnikeden geçiş esnasında, üzerlerinde bulunan el bombasını patlatıp, otomatik silahlarla etrafı taradılar. Gerçekleştirdikleri saldırı üzerine yolculardan Salo Salome (İsrailli), Yutako Hirano (Japon), Harold Wallace Rosenthal (Amerikalı) hayatını kaybetti.[1] İsrail El Al uçağı yolcularına dönük yapılan eylemde; eylemi gerçekleştiren gruptan Mehdi Muhammet Zeyl ile Muhammed Reşit Hüseyin sağ olarak ele geçirildi. Emniyetteki sorgulamalarında FHKC militanlarının esas amaçlarının, "İsrail Hava Yolları'na ait El Al uçağının kaçırılması" olduğu, fakat gelişen beklenmedik olaylardan dolayı çatışmaya girdikleri haberleri[2] gazetelere yansıdı.

Soruşturmada gerillalar, "Tel Zaatar Kampı'nda bir yıldan fazla askeri eğitim aldıklarını, Roma Havaalanı'nda çantalarının dedektörle arandığını, içindeki metal kutuları çıkardıklarını, fakat alt kısmına sakladıkları bombaları polisin fark etmediğini"[3] belirttiler. Örgüt adına ismi öne çıkan Mehdi Muhammet'in, "Yeşilköy'ün transit salon çıkış planlarının tümü bize daha önce gösterilmişti. Örgütümüzün genel

1. Konuyla ilgili günlük gazeteler, öldürülenlerden bir tanesinin yolcu görünümünde bir Japon olduğunu, sahte kimlik taşıdığı için gerçek ismine ulaşılamadığını yazmaktadır. Aynı şekilde düşündürücü olan bir başka nokta, aynı eylemde öldüğü iddia edilen dördüncü kişiye ait herhangi bir bilginin verilmemesidir.
2. *Hürriyet* ve *Milliyet*, 13 Ağustos 1976.
3. *Hürriyet*, 14 Ağustos 1976.

merkezinde de bu konuda tatbikat yapılmıştı. Yeşilköy'ü daha önce görmemiştik ama görünce de yadırgamadık. Zira planlardaki gibi her şey yerli yerindeydi. Bir de salonda çok uzun bir süre beklediğimiz için her şeyi birkaç kez yeniden gözden geçirme imkânı bulduk"[4] açıklamaları gazete sayfalarında yer aldı.

Soruşturmanın bitiminden sonra idamla yargılanan iki FHKC fedaisi müebbet hapse mahkûm edildiler. Ayrıca gazeteler bu iki FHKC'li militanın kaçırılması için yoldaşlarının harekete geçtiğini yazdı. Buna bağlı olarak Dışişleri Bakanlığı, yurtdışındaki temsilciliklerine güvenlik tedbirlerinin artırılması emrini verdi. Bakanlık yetkilileri öngörülerinde haksız değillerdi. Aynı zaman diliminde FHKC'nin Türkiye'deki hücreleri, bu iki fedainin firarı için harekete geçmişlerdi. Bu arayış içinde yolları Türkiyeli devrimcilerle çakışacak ve firar, o tarihlerde cezaevinde bulunan Türkiyeli dost devrimci örgütlerin çabalarıyla 14 Ocak 1979'da gerçekleşecekti.

4. *Hürriyet*, 14 Ağustos 1976.

Sağmalcılar'da Filistinli İki Fedai

İbrahim Yalçın[1]

1977 yılının Ağustos ayında bir kamulaştırma eyleminden dolayı tutuklanmıştık. Sağmalcılar'a getirildik. '76 yılında Yeşilköy Havalimanı'nı basan FHKC militanlarından Mehdi Muhammet Zeyl ile Muhammed Reşit Hüseyin de oradaydı. Sağmalcılar Cezaevi'nde siyasilerle birlikte kalıyorlardı. O günlerde eylemleri çok popülerdi.

Filistinlilere, "Yeşilköy'ü nasıl bastınız, silahı nasıl soktunuz?" diye sormuştum. İtalya üzerinden gelip, iki tane uziyi parçalamışlar. X ışınlarını geçirmeyecek şekilde paketlere sarıp çantalarına koymuşlar. Çantayı tuvaletin kabininde açmışlar. Silahların parçalarını birleştirmişler. Fakat silahları monte ederken kabinden metalik sesler yükselince tuvalet bekçisi bir tuhaflık olduğunu anlamış. Kabinden çıktığımızda adamın gözleri fal taşı gibiydi, demişlerdi. Bunun üzerine bekçiye on dolar verip bekleme salonuna geçiyorlar. Bu arada uçak gecikiyor. Mehdi Hüseyin'e, "Yorgunum, ben biraz yatayım sen uçak inince, yolcular gelince bana haber ver" diyor. Yolcular gelince Hüseyin Mehdi'yi uyandırıyor. Bunlar başlıyorlar yolcuları taramaya. Türk polisi ilk anda kendilerine saldırıldığını sanıyor. Hatta bir tane kadın polis yattığı yerden, "Müslümanım, Müslümanım" diye yalvarıyor. Mermileri bitince, "Biz Filistinliyiz" diye bağırıyorlar. Basında 4 kişinin adı geçiyor ama eylemi yapan sadece bu iki kişi. Bize Habaş'ın korumaları olduklarını söylüyorlardı.

1. Kanser tedavisi gören İbrahim Yalçın, 13 Nisan 2016'da Paris'te hayatını kaybetti.

Onlarla toplamda bir buçuk ay kaldım. O dönem Sağmalcılar'daki isyan nedeniyle Filistinliler hariç bütün siyasi koğuşu dağıttılar. '79'da Sağmalcılar'a tekrar getirildiğimizde Filistinlilerle yine karşılaştık. '77 Harbiye Akbank soygunu davasından yargılanan Nebil Rahuma da, '79 yılında Sağmalcılar'daydı. Emniyet Müdürü Uğur Gür'e suikast düzenleyen TKP/ML TİKKO davasından Hıdır Alıç ile bir kişi daha vardı. Biz henüz Nebil'le Sağmalcılar'a gelmeden önce bunlar firar için zaten kafa yoruyorlarmış. TİKKO'cu arkadaşlar hapishanenin çöp bölümünde çalışan arkadaşları aracılığıyla çöp arabasıyla kaçmayı planlıyorlardı. Bunun üzerine ben de plana dahil oldum. Bunlar kaçmadan önce bir buçuk ay Filistinlilerle beraber Sağmalcılar siyasi koğuşunda 30-35 metre tünel kazmıştık. Fakat gideceğimiz gün yağmurdan tünel çökünce kazmayı bir süre erteledik. Yine kaçacağımız gün arama oldu. Tüneli buldular. TİKKO'cu arkadaşlar başka bir koğuşta kalıyorlardı. Çöp arabasına binerek kaçmayı kafaya koymuşlardı. Firar edecekleri gün bize haber vermediler. Sayım zamanı koğuş kapılarının kapanacağı sırada müşahide koğuşlarında kalan Filistinlilere haber salıp, "Biz sabahleyin gidiyoruz. Gelin sizi de götürelim. Acilcilere haber vermeyin" demişler. O günlerde, bu iki Filistinliyi kaçırmak siyasi prestij kaynağıydı.

Biz Nebil'le siyasi koğuşlarda kalıyorduk. Bunlar, "Nasıl olur? Bunlar gitmezlerse bizler de gitmeyiz" diyorlar. Filistinliler sosyal emperyalizm tartışmalarından dolayı siyasi olarak THKP-C ile hareket ediyorlardı. Che'ye, Deniz Gezmiş ve Mahir Çayan'a hayranlardı. Çok iyi Türkçe konuşuyorlardı. Hatta Aydınlıkçıları sosyal emperyalist diye rehin almışlar, yüzüklerine, saatlerine, bunlar savaş esiridir, diye el koymuşlardı. Bu olaydan bir buçuk, iki ay önce Kolombiya'da uçak kaçırılmış ve karşılığında Mehdileri istemişler. Bunun üzerine cezaevlerini basıp kaçıracaklar diye, Sağmalcılar'da birbuçuk iki gün boyunca hücreye koyup, kaynak makinesiyle kapıları kaynatmışlar.

TİKKO'cuların teklifi üzerine koğuş kapıları kapanmadan telaşla yanımıza geldiler. TİKKO'cuların ertesi gün kendilerini alarak firar etmek istediklerini fakat bu teklife sıcak bakmadıklarını söylediler. Şüphelenmemize rağmen, "olmaz böyle

şey" diyerek gönderdik. Sabah beşte sayım nizamına geçtik. Koğuşları aradılar. Bunlar yine koşarak geldiler. "Gördünüz mü? Kaçtılar" dediler.

O ara Mehdiler bizlere Filistin'den FHKC'li 20 kişinin İstanbul'a geldiğini ve kendilerini kaçıracaklarını söylemişti. Dediklerine bakılırsa bizim de isimlerimizi vermişlerdi ve bizi de kaçıracaklardı. Filistinliler ziyarete geldiğinde Arapça bildiği için konuşmaya Nebil gitti. Filistinliler Nebil'e, Sağmalcılar'ın duvarını RPG-7[2] roketatarla vurup Mehdilerle birlikte Nebil ile beni de kaçırma teklifini getirmişler.

Nebil bu önerinin üstüne atladı. Zaten her gün kaçalım, deyip duruyordu. Önerilerini kabul ettim ama Filistinliler, "Eylemi Acil üstlensin. Çünkü bizim Türkiye ile diplomatik ilişkilerimiz var. Eylemi üstlenirsek ilişkilerimiz bozulur" teklifinde bulundular. Planlarına göre jandarmalara ateş edip etkisiz hale getirecekler ve en az on beş, yirmi kişi ölecekti. Sonra düşündüm, "Nebil, bizim gücümüz ne ki. Bu kadar adam ölecek. Bizim bir tane adamımızı dışarıda bırakmazlar. Bu yüzden gel, ziyaret günü kaçalım. Bu iş olmazsa onların önerisine okey diyelim" deyince önerimi kabul etti.

Siyasilerin haftada bir gün öğleden akşama kadar ziyaretleri vardı. Dışarıdan cezaevi avlusuna kıl testere attırdık. Ziya Erdönmez[3] ziyaretimize geldi. Ziyaretçi kabinini tuttular. Oradan dört kişi kaçacağımızı koğuşa söyledik. O zamanlar koğuşun sorumlusu Dev-Sol'dan Halil yardımcı olacaktı. Mehdi ile Hüseyin geldikleri günden itibaren tıraş olmamışlardı. Firar sabahı saçlarını makasa vurduk. Koğuşta o halleriyle kimse bunları tanıyamadı.

Camın yarısını ve demirleri kestik. Mehdi, ben ve Hüseyin sırasıyla dışarıya çıktık. Kimlik de getirmişlerdi. Avluya ulaştık. Dev-Sol'dan İbrahim İlçi[4] Beşiktaş'ta bir faşisti vur-

2. Sovyetler Birliği yapımı bir geri tepmesiz silah olup, dünyada en çok kullanılan tanksavar silahıdır. Etkili menzili 400 metredir. Sağlam yapısı, düşük fiyatı ve etkili oluşu onu dünyada en çok kullanılan tanksavar silahı yapmaktadır. Gerilla grupları arasında da oldukça yaygın kullanılmaktadır.
3. Acilcilerin İstanbul sorumlusu. 18 Ekim 1980'de Haydarpaşa Köprüsü'nde jandarmayla girdiği çatışmada öldürüldü.
4. 12 Temmuz 1991 tarihinde İstanbul'da, Dev-Sol'a düzenlenen bir operasyonda öldürüldü.

maktan tutukluydu. Nebil içerideyken Halil, Nebil'e "Önce İbrahim çıksın" demiş. Bunun üzerine Nebil, "Sıra bizde, biz çıkacağız" diye itiraz etmiş. Derken bunlar sen çıkarsın ben çıkarım derken kavga etmişler. İbrahim çıkmaya çalışırken, kestiğimiz camın diğer yarısı yere düşmüş. Cam parçalanınca alarm verilmiş ve kapılar tutulmuş. Biz o esnada bahçedeydik. Filistinliler cezaevinin ana kapısından çıkmışlardı bile. Dışarıda onları bekleyenler de ayarlanmıştı.

Jandarmalar etrafımızı çevirdi. Filistinliler beni izliyordu. Avluda ziyaretçilerin arasındaydım. Gardiyanlar avluda beni görünce, "Sen ne zaman tahliye oldun?" diye üstüme geldiler. Jandarma, "İşte birisi bu. Ellerini kaldır!" dedi. Çaktırmadan elimi yavaşça Filistinlilere, hadi gidin diye salladım. Bu arada Nebil tekrar içeriye girip, koğuşa gitti. İbrahim'i de bahçede yakalamışlar. Bizi savcının odasına oturttular. İki tane polis geldi. Bana kimse bir şey demedi. Olağan bir firar olmuş. Sayım yapıldı. "Tamam" deyince şaşırdım. Çünkü ikisinin de kaçtığını biliyordum. Filistinliler müşahade de kalıyorlardı. Filistinlilerin firarını televizyon ve radyo haberlerine yetiştirmek istiyordum. Bu arada polisler, "Nereye gidiyordunuz?" diye dalga geçiyorlardı. Ne adımı, ne de hangi örgütten olduğumu sordular. Birden, "Filistinliler kaçtı" dedim. Ortalık karıştı. "Eyvah, anamızı ağlattınız! Dünyaya rezil olduk lan. Götürün hemen şunu, yıkın!" dediler. Bize, "yoldaşlar" diyen gardiyanların hepsi canavar kesiliverdi.

İbrahim İlçi'yi getirdiler. Yüzünü gözünü şişirmişlerdi. Bizi aşağıdaki hücrelere aldılar. "Bunlar bir Yeşilköy'ü bir de Sağmalcılar'ı bilir. Nerede bunlar?" demeye başladılar. Filistinlilerle beraber kalan, esrardan yatan Lübnanlı bir mühendis vardı. Onu da sorguya getirdiler. Lübnanlı da, "Nerede olduklarını İbrahim ile Nebil bilir" dedi. Gardiyanlarla jandarmalar, sabaha kadar bizi falakaya çektiler. Kulaklarımızdan kan geliyordu. Her tarafımızı morarttılar. Arada bir, gözünüz aydın, arkadaşlarınız yakalandılar diyor, kaldırıp yürütüyorlardı. Bizden bilgi alamayınca, götürüp hücreye attılar.

Sabah İsrail Konsolosluğu'ndan geldiler. Jandarma tümen komutanı beni istiyor, polis ise şubeye götürüp sorgulamak istiyordu. Bu arada evimi basıp aramışlar ve eşimi almışlar-

dı. O da, sadece ziyaretime geldiğini söylemiş. Oysa eşimle, "Haberleri izle, kaçtığımız haberi yayınlanınca elbiselerle şu adrese git" diye sözleşmiştik. Firar üzerine siyasi koğuşu dağıttılar. 8 gardiyanı tutuklayıp, bizi de Toptaşı Cezaevi'ne, sürgüne gönderdiler.

Filistinlileri dışarıda MLSPB'liler götürdüler. Sanırım bağları İstanbul sorumlularımızdan Ziya Erdönmez kurdu. O kısmı bize hiç anlatılmadı. Bize tek söylenen, onları MLSPB'lilerin aldıklarıydı.

Daha sonraları Hüseyin'in Lübnan'da öldürüldüğünü bana Nebil söylemişti. Nebil firar ettikten sonra ikisini de görmüştü. Niğde'den kaçtıktan sonra Lübnan'da Mehdiler Nebil'i karşılayıp, FHKC'nin önemli adamlarıyla tanıştırıyorlar. Nebil'e çok iyi davranıyorlar. Nebil, orada bir seneye yakın kaldı. '79'un Aralık'ında Türkiye'ye döndü. Acilcilerin FHKC ile ilişkilerinin temeli bu gelişmeyle atılıyor. Paşa Güven de Hüseyin'in öldürüldüğünü Mehdi'den duymuş. Paris'e geldiğim dönemde Paşa, Mehdi'yle görüşüyormuş. Mehdi, Türk kimliğiyle Hollanda'ya iltica etmiş. Paşa'dan geldiğimi öğrenince, ısrarla benimle görüşmek istemiş. Paşa, "Adam mafya, arkasında on beş, yirmi kişi dolaşıyor. Elinde içi dolar dolu James Bond çanta. Esrar satıyorlar" dedi. Tanıdığım Mehdi bu işleri nasıl yapar? O arada Paşa öldürülünce gidemedik.

* * *

Firarın duyulması üzerine gazete manşetleri, radyolar ve televizyon firar haberiyle çalkalanır. Fotoğrafları boy boy gazete sayfalarında yer alır. Sınırlarda olağanüstü güvenlik önlemleri alınır.

Mehdi ile Hüseyin'in hangi ilişkiler üzerinden yurtdışına çıkarıldığının detayları, MLSPB'nin o günlerde sorumluluğunu yapmış isimlerle yan yana gelemediğim için sırrını korumaya devam ediyor. Araştırmalarımda aynı tarihlerde yurtdışında olan Yusuf Ziya Sülekoğlu'nun da olaya bir şekilde dahil olduğunu öğrendim.

Yusuf Ziya Sülekoğlu

Mehdi ile Hüseyin, Yeşilköy baskınını yaptıklarında yurtdışına yeni gönderilmiştim. Bunlar o zamanlar detaylarını pek bilmediğim bir şekilde Acilci arkadaşların desteğiyle Sağmalcılar Cezaevi'nden kaçırılmışlar. Firarda adı geçen Nebil Rahuma ile bir dönem Ortadoğu'da bulunduk. Aynı evde kaldık. Çok değerli bir arkadaşımızdı. Arap kökenliydi ve çok iyi Arapça konuşurdu. Başka bir gelenekten olmasına rağmen çok iyi anlaşıyorduk.

Bildiğim kadarıyla bizimkiler hapishane çıkışında Mehdi ve Hüseyin'i önce aynı eve, sonra da farklı evlere yerleştiriyorlar. Aşağı yukarı bir buçuk, iki ay kadar bu evlerde kalıyorlar. O günlerde İtalya'daydım. Oradan Lübnan'a geçecektim. Belirli periyodlarla, belirlediğimiz bir telefon numarasını arayarak iletişim kuruyordum. Mehdi ile Hüseyin'in firar ettiklerini ve bizimkilerin evinde olduğunu öğrendim. Mehdilerin hangi Filistinli fıraksiyona bağlı olduklarını biliyordum. Beyrut'a gider gitmez, bu bilgiyi yetkili insanlarıyla paylaştım. Bunun üzerine önce beni sorgulayıp bir yere kapattılar. Fakat aptallıklarından, bilgi vermediğim sürece arkadaşlarına ulaşamayacaklarını düşünemediler. İş öyle bir noktaya geldi ki, öfkemden bunları sürekli aşağılamaya başladım. Siz aptalsınız, deyip duruyordum. Sonuçta Mehdiler arkadaşlarımızın kontrolü altındaydılar. Kısa bir süre sonra sorunun böyle çözümlenemeyeceğini onlar da anladılar.

Arkadaşlarım benden haber alamayınca kaygılanmaya başlamışlar. Wadii Haddad[5] yaşasaydı belki de bu işler böylesine sarpa sarmazdı. Sonra bu Filistinlilerden biri Türkiye'den geldi. Bu şekilde yol alamayacaklarını anlayınca benim bağlantı kurmamı istediler.

---

5. Kod adı Ebu Hani'dir. 1927 yılında doğdu. 22 Mart 1978 yılında lösemi tedavisi gördüğü Almanya'da hayatını kaybetti. Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde tıp eğitimi aldı. George Habaş ile tanışan Haddad, ölümüne kadar FHKC'nin İsrail hedeflerine dönük bir dizi ses getiren eylemin gerçekleşmesini sağladı. Uçak kaçırma stratejisini savundu. İlerleyen yıllarda FHKC-Dış Operasyonu kurdu. Aralarında Çakal Carlos, Alman Devrimci Hücreler gibi kişi ve örgütlerle yan yana geldiği çok sayıda eylemin sorumlusu ve organize edeni olarak tanınan Wadii Haddad'ın 12 Mart sonrası bir dönem Paris'te yaşayan Gülten Çayan gibi THKP-C örgütünün üst düzey isimleriyle de ilişkisi olduğu bilinmektedir.

Bu arada bizim arkadaşlarımız da, yurtdışına çıkışlarını kimin organize edeceği konusunda Lübnan'dan haber bekliyorlarmış. Ben de kimlerle diyalog kuracağımı bilmesinler, diye bunları atlatarak başka bir ülkeye geçtim. Oradan da yine İtalya'ya geçip, bir şekilde telefonla iletişim kurdum. Bana ajan muamelesi yaptıklarını, resmen rehin aldıklarını, 40 gün gözaltında tuttuklarını, kararın onlarda olduğunu söyledim. Sonuçta onlar MK'nde, ben ise sadece aracı konumundaydım. Bana, planlarını öğrenip kendilerine iletmemi, eğer planı güvenilir bulurlarsa Mehdileri teslim edeceklerini, güvenilir bulmazlarsa da kendi olanaklarıyla çıkışlarını organize edeceklerini söylediler. Meğer Mehdiler de, arkadaşlarına güvenmedikleri için çıkışlarının bizimkiler aracılığıyla olmasından yanaymışlar. "Bir planınız varsa söyleyin, aktarayım. Sonuçta beni tutukladınız. Fakat bu insanların da bir şekilde sizlerin bilgisi dahilinde çıkarılması lazım" dedim. Bunun üzerine, dünyanın en aptal, karmaşık ve akıldışı çıkarma planını yaptılar. Daha fazla dinlemedim. Çıktım odadan. İşin kritik yanı hâlâ rehindim ve bir şekilde Mehdilere bir şey olsa, adamlar bunun bedelini belki de bana ödeteceklerdi. Bu olaydan öğrendim ki bazı yöneticileri böylesine nitelikten yoksunlardı. Oysa iki tane adamlarını cezaevinden kurtarmışız, güvenliklerini sağlamışız, risk almışız. Ayrıca cezaevinde oldukları süre içinde Türk solu bütün ihtiyaçlarını karşılamış, Mehdileri kardeşleri bilmişler.

Mehdi ve Hüseyin arkadaşlarımızın örgüt evlerinde konuk iken ailesine, nerede bunlar diye baskı yapılıyor. Mehdi'nin çok güzel, mümtaz bir ailesi vardı. Babası kamyon şoförüydü. Çocuk nerede diye bunlara baskı yapılınca, ailesine bir şey söylemeliyiz, diye sıkıntı yaşamaya başlıyorlar. O anda ben bunların hapishanelerindeyim.

Bir gün tutukluyken yanında bir adam ve sekiz, dokuz yaşlarında bir çocukla bir kadın geldi. Kadın bana sarıldı, başladı ağlamaya. Mehdi'nin yerini bilse bilse bu bilir demişler. Sonra bana, "Ben annesiyim o babası, bu da kardeşi" dedi. Dertlerini anlattılar. "Bak" dedim annesine, "benim durumum ortada. Bu mesele olduğunda İtalya'daydım, Mehdiler güvenli bir yerdeler ama beni salmıyorlar ki bir şeyler öğreneyim." Bunun üzerine tepki gösterdi. Babası ve diğerleri de arkasında süklüm püklüm duruyorlardı.

Mehdilerle ilk karşılaşmada sarıldık, öpüştük. Onlar cezaevindeyken ben de bir, iki kez ziyaretlerine gitmiştim, oradan tanışıyorduk. Cezaevindeyken yoldaşları bunlara el uzatmamış. Sonuçta Mehdiler bin bir zorluğun, riskin içinden sağ salim çıkarılıp getirildiler. Mehdiler gelir gelmez yoldaşlarını yanımda çok sert eleştirdiler. Bunların ne ahlaksızlıkları, ne rezillikleri, ne de vefasızlıkları kaldı. Arapçamı geliştirdiğim için ne dediklerini anlayabiliyordum.

Mehdi'nin ailesiyle ilk karşılaşmasında ben de vardım. Annesi çok güzel yöresel yemekler yapmıştı. Önce ara bir yerde buluştuk. O konuşma anları benim hayatımda tanık olduğum en özel anlardan biriydi. Arkadaşları fırçayı, küfürleri yiyince sadece bir "Sorry" ile durumu geçiştirdiler. "Güvenlik nedeniyle böyle yaptık" deyince, ben de onlara, tepki gösterdim.

Yaptıkları eylem olağanüstüydü. Mehdi ile Hüseyin sıradan, inançlı, bizim köylü çocukları gibi saf ve temizlerdi. Fakat yaşadıkları süreç muhtemelen onları da kirletmiştir. Ne kadar doğru bilmiyorum ama haklarında olumsuz şeyler duydum. Onlarla Lübnan'da bir iki görüşmemiz oldu. Sonrasında hapishaneye girince ilişkimiz koptu.

* * *

Nebil Rahuma sürgün edildiği Niğde Cezaevi'nden Mart 1979'da firar etmeyi başarır. Bir dönem gözlerden uzaklaşmak, Filistin örgütleriyle ilişki kurmak ve askeri olarak daha da yetkinleşmek amacıyla Ortadoğu'ya geçer. Rahuma, Filistin kamplarında bulunduğu süre içinde FHKC'den büyük destek görür. Mehdi ve Hüseyin tarafından yoldaşça ve büyük bir sevinçle karşılanır. Nebil, kısa zaman sonra bir grup Filistinli gerillayla birlikte İsrail içlerine girerek, riskli bir eylem gerçekleştirip geri dönmeyi başarır. Nebil Rahuma'nın bu duruşu darbeyle birlikte güçlerini sınır dışına çıkaran Acil örgütünün destek ve dayanışma görmesinde büyük etkisi olur.[6]

6. Nebil Rahuma, Acil içinde yaşanan bölünmede HDÖ saflarında yer aldı. 12 Eylül'den sonra HDÖ'nün genel komite ve askeri sorumlusuyken bugün hâlâ tam olarak aydınlatılamamış nedenlerle İstanbul Güngören'de, 30.9.1980 tarihinde yoldaşları tarafından öldürüldü. Nebil Rahuma'nın ölümü ardındaki nedenler kitabın asıl konusu olmadığı için tarafların bu konuda yürüttüğü tartışmaya girmedim.

MLSPB Militanları FHKC Kamplarında

THKP-C geleneğinin önemli damarlarından MLSPB ile Filistin hareketi arasındaki tarihsel ilişkinin temelleri 1976 yılına kadar uzanıyor. Bu ilişkileri yeniden kuran ve geliştiren ise 12 Mart sürecinde İbrahim Halid Özkul tarafından, Kirkor Aluç ve Hasan Şensoy ile birlikte Filistin kamplarına ilk defa götürülen ve 1991 yılında öldürülen Süleyman Sadık Öge'dir. 12 Mart sonrası Süleyman Sadık Öge, THKP-C geleneğinden gelen MLSPB ismini alan örgütün öne çıkan isimlerinden biri olmuştur.

O günlerin, yaşayan ve gelişmeleri yakından bilen isimlerinden Hasan Şensoy, görüşme teklifimi kabul etmedi. MLSPB açısından dikkat çekici başka bir nokta, '77 yılında FHKC kamplarına giden ve askeri eğitim alan kadrolardan birçoğunun sonraki yıllarda tek tek öldürülmesidir. Öyle ki o günleri anlatabilecek az sayıdaki tanıklardan biridir Sülekoğlu.

Yusuf Ziya Sülekoğlu

O dönemde, dünyanın birçok yerinde yükselen sosyalizm ve ulusal kurtuluş dalgası ülkemizi de etkiledi. Ortadoğu'da bize en yakın mücadele Filistin mücadelesiydi. Filistin mücadelesi bizden önceki ağabeylerimizi de ciddi olarak etkilemişti. Harekete hem destek olmuşlar, hem de onların askeri deneyimlerini öğrenmek istemişler. Hayranlık ve destek, bizde de sürdü. Ortadoğu'da Filistin mücadelesi hem İsrail'in etkisinin kırılması, hem de kırk senedir yurdundan edilmiş bir halkın haklı mücadelesinin desteklenmesi

açısından önemliydi. İçinde yer aldığımız örgütlenmede bizden yaşça büyük, Filistin deneyimini yaşamış birkaç arkadaşımız vardı. Rahmetli Süleyman Sadık Öge bunlardandı. Sadık, Yahudi kökenliydi. Filistin davasına son derece inanan ve bu dava için katkıda bulunmak isteyen bir arkadaşımız, dostumuzdu. Bu konuda çok kararlı ve inatçıydı. Örgütün henüz kuruluş aşamasında bizleri, anti-emperyalist mücadele ile antisiyonist mücadelenin kopmaz bir bütün olduğunu, bunu kavramadan bu mücadelenin başarıya ulaşamayacağını, Filistin halkının kurtuluşunun da bu anlamda Ortadoğu'da çok kritik bir rol oynayacağı yönünde hep işledi.

17-18 kişilik bir grup olarak ilk kez, '77 yılında Filistin kamplarına gittik. Henüz 20 yaşındaydım. Grup içinde Zeki Yumurtacı,[1] Tamer Arda[2] gibi isimler ilk anda hatırladıklarımdır. Bu arkadaşlarımızın bir kısmı daha sonra çatışmalarda öldürüldü. Gidenler, örgüt üyesi olan kadrolar arasından, MK tarafından seçildi, bir kısmı da o günlerde birlik sürecine girdiğimiz EB'ndendi. Filistinlilerle ilişkileri organize eden esas olarak Sadık'tı. Temel amacımız askeri eğitim almaktı. Fakat sonradan gittiğimizde, onlardan askeri olarak daha gelişkin olduğumuzu gördük.

Gitmeden önce Sadık, "Orada mevcut koşullarda aşırı bir beklentiye girmeden alabileceğiniz eğitimi alın. Kafanızdaki yoldaşlık algısını orada bulamazsınız. Farklı bir yapı ve ulusal bir hareketle karşılaşacaksınız" diyerek adeta yaşayacağımız olası düş kırıklıklarımızı aşağıya çekti. Bir bakıma da neyle karşılaşacağımızı bilerek gittik. Hangi örgütün kampına gideceğimiz ve nerede konumlanacağımız ise son ana kadar söylenmedi. Sonraki yıllarda Sadık'ın, FHKC'nin Wadi Haddad grubuyla diyalog kurduğunu öğrendim.

1. 12 Eylül darbesinden 2 gün önce, 10 Eylül 1980'de, saklandığı evde eşi ile birlikte gözaltına alındı. Bir hafta süren işkencelerden sonra 17 Eylül 1980 günü, tatbikat bahanesi ile götürüldüğü Avcılar-Firuzköy'de çapraz ateş altına alınarak öldürüldü.

2. 12 Eylül darbesinden sonra MLSPB'nin, İsrail Başkonsolosu'nun cezalandırılması eyleminde görevli kadrolardan biri olan Arda, eylemin son hazırlıklarını gözden geçirmek için yoldaşlarıyla buluşma yerine giderken, itirafçı Şemsi Özkan'ın buluşma yerini söylemesi üzerine Sefaköy'de kurulan pusuda yaralı olarak ele geçirildi. 6 Haziran 1981'de öldürüldü.

Beyrut'un biraz aşağılarında bir yerde, bir tepenin üstünde İngilizlere özgü taştan bir şato, uzaklarda birkaç köy ve muasker dedikleri yerleşim birimleri vardı. Kampta iki, üç Filistinli yer alıyordu ve eğitim onlara göre şekilleniyordu. Uyguladıkları programın zaman içinde ihtiyaçlarımızı karşılamadığını gördük.

Silahın nasıl sökülüp takıldığını gösteriyorlardı. Bir keresinde bir banka soygunu anlattılar. Adamın anlattıklarından hayatında hiç banka soygunu yapmadığı anlaşılıyordu. Belki kurgusunu Lübnan'da gerçekleşecek bir soyguna göre yapıyordu ama orada bile banka soygununu bu şekilde yapılamaz. Türkiye'deki sol örgütlerin bu tür eylemlerde masum, sivil insanlara dokunmama hassasiyetleri onlarda gelişmemişti.

Bizi Asıl Rahatsız Eden O Koşulları Yaratan Mantıktı

Çok önemli olmasa da beslenme çok kötü ve özensizdi. Lavaş ekmeği verirlerdi. İçlerinde sinek, böcek olurdu. Zamanı geçmiş konserveler yiyorduk. Tek lüksümüz çaydı. Konserve kutularını bardak niyetine kullanıyorduk. Şehirde yaşayan kamp sorumlumuz ara sıra uğrardı. Kampa bir gün koyunla geldi. Herkes herhalde bugün et yiyeceğiz, diye sevinirken komutanımız kestirdiği koyunun etini evine götürdü. Bulunduğumuz yerde çok daha basit şeylerle daha iyi beslenebilirdik ama ne o yönde bir çaba ne de misafirperverlik gördük. Grubumun dışındaki birkaç Filistinliyle aynı koşullarda yaşıyorduk. Bizim yanımızda şeflerini kalaylıyorlardı. Bu durumu sorgulamak yerine, hayatın ne kadar doğru tarafında yer aldığımızı gördük. Sadece aramızda bu sonucu doğuran anlayış farklılığını yaratan nedenleri sorguladık. Kaldı ki orada bizi asıl rahatsız eden koşullarımız değil, o koşulları yaratan mantıktı.

Bir siyasal hareket, maddi olarak ne kadar zenginleşirse o kadar soysuzlaşır. Elbette zengileşme yolları da önemlidir. Orada bu gerçeği gördüm ve bunu, dünyadaki hemen hemen her örgüt için de söyleyebilirim. İnsanların sağlam bir ideolojik yapıları yoksa para yapıyı yozlaştırıyor.

Siyasal çalışmalarının merkezinde, sadece Filistin mücadelesi vardı. Onun dışında, sağlam bir teorik altyapıları yoktu. Dolayısıyla bu durum bu tür yozlaşmaları besliyordu. Örneğin aramızda, "Biz olsak misafirlerimizi böyle mi ağırlardık, gerekirse ertesi gün aç kalmak pahasına, kümesteki tavuğumuzu keser misafirimize yedirirdik" diye konuştuğumuzu hatırlıyorum.

Farkımızı Fark Ettirdiler

Orada kaldığımız dönemde, bildiklerimizin dışında dağarcığımıza yeni bir şey katamadık. Gidenlerin yaş ortalaması 18 ile 22 arasındaydı. Hepsi, orada eğitmen diye bulunan insanların tamamından, hem ideolojik, hem hayatla ilişkileri hem de gerçeklik açısından on gömlek daha yukarıdaydı. Bu ülkede hiçbir siyasi harekete, "Git şunu öldür ve parayı al gel" diyemezsin. Bunu yapanlar da ânında cezalandırılmıştır. Çünkü devrimciliğin en büyük özelliği insan odaklı bir ideolojiye sahip olmasıdır.

Maalesef orada periyoda uygun olarak kaldığımız iki ay boyunca, sınırlı kamp olanakları içinde, genel bir gözlem yapmanın, Filistinlileri tanımanın dışında hiçbir şey edinemedik. MK'ndeki arkadaşımız da yanımızdaydı. "Tamam, Filistin hareketi çok şaşaalı bir UKH ama biz de çok kıymetliyimişiz. Biz farklıyız, doğru işler yapıyoruz. Yaptığımız işlerde çok hassasız. Bu işlerde kılı kırk yarıyoruz. Bu konularda iyiymişiz" dedik. Farkımızı fark ettirdiler. Asıl eğitim de bana göre o oldu. Oraya giden arkadaşlarımızın hepsi de ilerleyen zamanlarda çok iyi işler yaptılar. Filistin deneyimi aynasında kendilerini gördüler. Herkesin ortak kanaati de bu yöndeydi.

Bizim teşkilatımızın o süreçte bize, eğer siz antiemperyalist ve antisiyonistseniz Filistinlilere rağmen bu mücadelenizi yürütün. Çünkü siz antiemperyalist, antisiyonist birtakım ataklar yaptığınızda, onun sonuçlarını onlar alıyorlar düşüncesini empoze etti. Doğrusu da oydu. Ne kadar hak ettikleri çok tartışılırdı ama bu teşkilat antiemperyalist, antisiyonist olmayan bir hareketin devrimci bir hareket

olamayacağını düşünüyordu. Ben hâlâ da öyle düşünüyorum. Sonraki yıllarda da bizim teşkilatımızın yöneticileri bu çizgide ısrarcı oldular. Bunu yaparken de hiçbir Filistin örgütüyle çıkara dayalı özel bir ilişki kurmadılar. Yaptıkları eylemlerden dolayı özel bir sonuç beklemediler. O olumsuz deneyime rağmen antiemperyalist, antisiyonist mücadele perspektifinde bir zayıflama olmadı. Mesela ben, tanıştığım bir Avrupalı'nın oralarda düş kırıklığı yaşamasına rağmen daha sonra İsrail'in Lod Havaalanı'nda bomba yüklü bir çantayla, intihar eylemi yaptığını biliyorum. İnsanlar yaşadıkları negatif örneklere rağmen inandıkları işleri yaptılar. İşin güzelliği de burada.

Türkiye Solunun Tamamı Antiemperyalist ve Antisiyonisttir

Bugünkü İslami hareketlerin İsrail'e karşıyız iddiaları tamamen balondur. Türkiye solunun tamamı antiemperyalist ve antisiyonisttir. Bu açıdan Türkiye solu dünyadaki sayılı örneklerdendir. Bunun tarihi arka planında, '68 kuşağının doğru bir çözümleme üzerinde yükselen pozitif mirasları yatar. Diğer örgütlerden de bir sürü arkadaşımız samimiyetle antisiyonist tavrını sürdürmüştür.

İçinden geldiğim geleneğin antisiyonist mücadeleyi önemsemesinin tarihi kökleri THKP-C'ye uzanır. Ne yapmıştır bunlar? Efraim Elrom denen birini cezalandırmıştır. Niye bu kadar hedef varken ona yönelmiştir? Bana göre sebepleri çok açıktır. Çünkü Mahir Çayan bu meseleleri çok iyi çözümlemiş bir liderdir. Eylemler tesadüfi olmaz. Eylemler, belli bir bakış açısının üzerinden şekillenir. Geleneğimizde Mahir Çayan'dan gelen bir çözümleme ve o çözümlemenin pratik bir tavrı var. Bu tavır, bizim gibi o geleneğin devamı olan, o geleneğe saygı duyan insanlar tarafından da devam ettirilmiştir. Daha sonraki '78 kuşağında, o geleneğin takipçileri de örgüt farkı olmaksızın her zaman o ortak dilden konuşmuşlardır.

Filistin Örneğine Öykünerek Başarı Elde Etme Olanağımız Yoktu

'68 yılından başlayarak '70'li yıllarda da TDH'nden bazı örgütler Filistin halkının mücadelesi için çok fedakârlık yaptı. Yeri geldiğinde birçok arkadaşımız bu uğurda Filistinli fedailerle omuz omuza çarpışarak hayatını kaybetti.

'78'de, '79'da ve '80 yılında da bazen iki, üç kez arka arkaya gittim. Aslında o günkü koşullarda ben bu görevi yürütecek yeterlilikte değildim. Fakat o kadrodan sağ kalan, az çok dil bilen biri olduğum için görev bana verilmişti. Zeki Yumurtacı yaşasaydı, bu işi sürdürecek en doğru aday olurdu. Zeki, Fransızca ve İngilizce bilen, çok kültürlü, birikimli bir arkadaşımızdı. O yakalandı, bu öldürüldü derken bu işi yapmaya en uygun kişi olarak ben görüldüm.

Filistin mücadelesinin desteklenmesi için bu ilişkiyi sürdürmek gerekiyordu. Görüşmemin içeriği asıl olarak diplomatikti. Biz oradan bir lira para almadığımız gibi, silah, yeni kamp alanları gibi bir talepte de bulunmadık. Önceki ziyaretlerimizde, hepimizde kamplardan alınabilecek bir şeyin olmadığı kanaati gelişmişti. Söz konusu askeri eğitimse bunu Türkiye'de de yapabiliriz, diyorduk. Nihayetinde o gruptan sonra, içinden geldiğim gelenek askeri eğitim amaçlı başka grup göndermedi.

Siyasal mücadelelerde her ülkenin özgün koşulları ve kendi gerçeği vardır. Oradaki Filistin örneğine öykünerek başarı elde etme olanağımız yoktu. Filistin mücadelesini desteklediğimiz için sadece ilişkilerimizi diplomatik düzeyde sürdürme kararı aldık.

Darbe olunca arkadaşlarımız arasında da yurtdışına çıkılsın mı çıkılmasın mı tartışması yaşanıyor. Arkadaşlarımız hapiste, yurtdışına çıkmayalım kararı alıyor. Bu karar bugünden tartışılabilir. Çünkü birçok arkadaşımız o günlerde öldürüldü. Sağ yakalananlarsa uzun yıllar cezaevinde yattı. Toplamda bizim yurtdışında o günlerde beş arkadaşımız vardır. İkisi de sonradan bir toplantıya katılmak için gitmiştir, sayıları altı, yedi olmuştur o kadar. Benim yakalanışımdan sonra, Ocak '82 gibi Ortadoğu'ya git geller oldu. Bulunduğum dönemde orada dramatik olaylara da tanık oldum. Mesela kişisel olarak muharebeden kaçıp gidenlere rastladım.

Burada Güçlü Değilsen Orada da Güçlü Olamazsın

12 Eylül sonrasında da birkaç kere Lübnan'a gittim. PKK, yeni yeni yurtdışına çıkıyordu. Anladığım kadarıyla Suriye'de ya da Lübnan'da Türkiye solunda bir şekilde geçiş yapmış, bir kısmı operasyonlardan kurtulmak için gelmiş insanlar vardı. Bir de tek tek, çok sayıda örgütsüz insanlara rastlanıyordu. Bazıları aralarında "İsviçre Konsolosluğu'na mı yoksa Almanya Konsolosluğu'na mı iltica etsek?" diye tartışıyorlardı. Onlarla da zaten fazla bağım olmadı. Bizden çıktı dediğim beş altı kişilik gruptan bir arkadaşımız '84 yılında Adana civarında öldürüldü. Yine o dönem en fazla on, on bir kadar, esasında konferans için giden fakat kuşatmaya düşen, bulundukları yerlerde çatışmaya katılan arkadaşlar vardır. Ama o sürecin detayını bilmiyorum.

Sonraki yıllarda Filistin hareketiyle fikri ve örgütsel planda süreklilik sağlanamadı. Fakat sol, organik bir ilişki kurmamakla birlikte, Filistin davasına hep sahip çıktı. Aradan geçen dönemde Filistin hareketinde yaşanan değişim, bizim koşullarımızdaki farklılaşma, yaşanan yenilgiler vs onlarla organik bir bağ kurma zeminini ortadan kaldırdı. Bana göre yararsız bir zemin oluştu. Filistinliler kendilerine göre bir devlet oluşturdular ve işin merkezi değişti.

Biz o zamanlar Filistin hareketiyle diplomatik düzeyde çok eşit bir ilişki kurduk çünkü arkamızda bir teşkilatımız vardı. Eğer sizin bir teşkilatınız, oturmuş bir işleyişiniz yoksa, bu tür ilişkilerde her zaman paramparça edilirsiniz. Bu çizgi güçlü değilse, oraya gittiğiniz andan itibaren pragmatik bir ilişki içine girersiniz. Elde ettiğiniz birtakım olanaklarla Türkiye'de mücadele yürüteyim demeye başlarsınız. Bu tür ilişkileri daha çok 12 Eylül Askeri Darbesi'nin örgütler üzerinde yarattığı tahribatları açısından değerlendirmeliyiz. O günlerde, operasyonlar sonrası işleyişi, kurumsal yapısı ortadan kalkmış, yenilen birçok örgüt vardı. Orada ne kadar çok mağdur olduklarını görebiliyordum. PKK gibi, işleyişi devam eden örgütler ise, kendilerine göre belki eleştirilecek birçok yanı vardır ama burada da, orada da bir güç haline gelmeyi başardılar. Burada güçlü değilsen orada da güçlü olamazsın.

Orada hayal kırıklığına uğrayanlar bu sefer de Avrupa demokrasisine yöneldiler ki o koşullarda yapabilecekleri en doğru tercih oydu. Orası ayrı bir fasıla ama zaten orada barınmaları imkânsızdı.

Size Ait Olmayan Bir Disiplinin İçinde Ne Üretebilirsiniz ki?

Beyrut Kuşatması olduğunda hapisteydim. Yakalanmadan bir buçuk ay önce, oradaki devrimciler açısından gördüğüm tablo pek parlak değildi. Bir dağınıklık, Avrupa'ya geçeyim, orada toparlanırız, orada hareket olanakları daha geniş, daha rahat gelişiriz, daha bağımsız oluruz fikriyatı içindeydiler. Size ait olmayan bir disiplinin içinde ne üretebilirsiniz ki? Bilmem X örgütünün kampında en fazla elinize verdikleri bir Kalaşnikof'la[3] gece nöbet tutarsınız. On kişiyseniz aranızda toplantı yaparsınız. Bunun yararlı hiçbir sonucu yok ki. Bence insanlar bunu keşfetti ve ondan sonra Avrupa'ya yöneldiler. Özellikle oradaki kamplar insan öğüten garip bir mekanizmaya dönüşmüştü.

Bence Filistin hareketinin en temel zafiyeti, başka güçlere bağlı olmasıdır. Bizim gibi küçük örgütler bile dünyanın hiçbir istihbarat örgütünden medet ummamışken, bir ulusal hareketin başka bir gücün kısmen emir ve komutasıyla, kısmen onların çıkarlarına, reel politikaya uygun davranması en temel zaafıdır. Örgütsel bağımsızlığınızdan bir şekilde taviz verirseniz, ondan sonra hatalar da devam eder. Filistin davasının en büyük zaafı güç dengelerine göre pozisyon almak adına pragmatik, ilkesiz tutumlar sergilemesidir. Bugünkü pozisyonu açısından da değişen bir şey olmadı. Dünyada güçler dengesi değişti ama bu çizgi değişmedi. Bu açıdan benim örneğim, Vietnam ulusal kurtuluş ha-

3. İlk olarak 1947 yılında orduda tankçı çavuş ve tamirci olarak görev yapmış Sovyet makine mühendisi Mihail Kalaşnikof tarafından üretilmiştir. AK-47 adıyla da anılır. Tam ve yarı otomatik de kullanılabilmektedir. AK-47, kullanılması, sökülüp takılması, bakımı, parçaları ve çalışma mekanizması en basit ve kolay olan piyade tüfeği olarak bilinir. Dayanıklılığı; sudan, çamurdan, kumdan etkilenmemesi, çok nadir tutukluk yapması, bakım kolaylığı, rahat temin edilebilmesi ve ucuzluğu nedeniyle dünyadaki birçok devrimci, direniş grupları tarafından özellikle tercih edilmektedir. Hâlâ dünyada en çok kullanılan piyade tüfeği olma unvanını taşımaktadır.

reketidir. Bir UKH ne kadar bağımsızsa, zafer kazanma olanağı o kadar fazladır. Reel politikaya, kısa vadeli politikaya göre birtakım güçlere sırtınızı dayarsanız, her zaman yem olursunuz. Siz uluslararası alanda örgütsel olarak ne kadar bağımsızsanız, o kadar güçlüsünüzdür, sesiniz o kadar yüksek çıkar. Örneğin, bütün Filistinli örgütlerin kimisinin Irak'la, kimisinin Libya'yla vb bağları vardı. Bu örgütlerin kendi aralarındaki gerilimi de ilişkide oldukları ülkelerin arasındaki çelişki ve çatışmalar belirliyordu. Bağımsızlıkları için FUKH'nin, bu ülkelerin dışında, o gerilimlerden uzak olması gerekirdi.

En Hassas Olduğumuz Konu

Muhaberat'ın üzerimizde baskıları, bu tür girişimleri oldu. Gözaltına alındık. Başında Süleyman Sadık Öge'nin olduğu yapımızın bu konularda baştan itibaren uyanık, açık bir tavrı olduğu için, Muhaberat bir şey alamadı. Bir keresinde manasız bir şekilde bir hafta, on gün gözaltında tuttular. Sorguda, "Siz Filistin mücadelesini destekliyorsunuz ve bu desteği daha güçlü biçimde sürdürebilmek için bize yakın olun" dediler. Bu teklifleri üzerine hemen açlık grevine başladım. "Böyle bir şey olamaz. Kaldı ki benim böyle bir yetkim de yok, böyle bir şey yaptığım takdirde beni daha ilk gidişte kurşuna dizerler" dedim.

Bizim en hassas olduğumuz konu budur. Bütün sistemler, iktidarlar değişti. Belgeler CIA'nın elinde. Benim geldiğim gelenekle ilgili tek bir sayfa, tek bir kanıt, tek bir cümle bulunamaz! Ve bunun Sadık'tan sonraki ikinci tanığı benim. İçeride olduğum dönemde de bu konuyu kurcaladık. Bizden sonra gidenlerde de böyle bir şey yok. Siz eğer herhangi bir Muhaberat gücüyle veya herhangi bir devletle o düzeyde bir ilişki kurarsanız, artık siz siz değilsinizdir. Her şekilde size komuta eder. Bunu o dönemki MK'nin akıllılığına veriyorum. Çok isabetli bir politik tutum takınmışlar. Yine başka bir arkadaşımızı önemsiz bir nedenden dolayı gözaltına aldılar. Bizim gerçek kimliklerimizi bilmiyorlardı. Sadece hangi örgütün kadrosu olduğumuzu öğrenmişlerdi. Sürekli gerçek kimliğimizi soruyorlardı. Bana da sorduklarında, bunu söylemeye

yetkili olmadığımı anlattım. Sadece örgütümü kabul ettim. "Burada diplomatik nedenlerle bulunuyorum. Silahlı bir faaliyetim yok. Bunun dışında size bir bilgi vermeye yetkim yok" dedim. Bu başka ülkelerle ilişkilerde de, adı sosyalist olsa bile dikkat edilmesi gereken bir kuraldır. Türkiye solunda, bu türden ilişkileri Bulgaristan gizli örgütleriyle kuranların olduğunu biliyorduk. Uluslararası ilişkilerde çıkarları söz konusu olduğunda sizi bir dakikada çizerler, çok basit bitirirler. Bu konudaki en açık örnek, bir planın parçası olarak Abdullah Öcalan'ın önce Suriye'den sürülmesi, ardından da teslim edilmesidir.

Ortadoğu, dünyadaki en karmaşık politik alanlardandır. Ama ben kişisel olarak "Ortadoğu devrimci çemberi"ne hâlâ inanıyorum. Çünkü diyalektiğe inanıyorum. Günümüzde bu ülkelerden birisinde gelişecek bir hareket, diğerlerini mutlaka etkileyecektir.

Süleyman Sadık Öge'yi Kim Öldürdü?

Süleyman Sadık'ın ölümü bir İsrail operasyonudur. Bu operasyonu uyuşturucu dünyasından Hüseyin Baybaşin üzerinden yaptılar. Bizim geleneğimizin uyuşturucuyla ilgili hiçbir bağlantısı olmamıştır. Bunlar bizim hep kırmızı çizgilerimiz oldu. Sıkıyönetim mahkemelerinde en olmadık şeyleri üzerimize yıkmaya çalıştılar ama tecavüz, uyuşturucu gibi aşağılık iddialarda bulunamadılar. Yabancı bir ülkenin istihbarat örgütleriyle ilişkilendiremediler. Bir yabancı devletin işbirlikçiliğiyle suçlayamadılar.

Hüseyin Baybaşin, o dönem Tansu Çiller'le aralarındaki çıkar çatışmasından dolayı yurtdışına gidiyor ve kendisi de Kürt kökenli olduğu için Kürt çevrelerinin yayın organlarında birtakım itiraflarda bulunuyor. Arada başka Kürt kökenli biri daha var. Sadık'a belli itiraflarda bulunuyor. Bunun üzerine Sadık gazeteci Ruşen Çakır'ı bulunduğu ülkeye götürüyor. Çekimler yapılıyor. İtiraflarda o günlerde birçok politikacının da bu pisliğe bulaştığını ifşa ediyor. Yer yer devletin kontrolü dışında ama devletin olanaklarını da kullandıklarını bütün kirli yönleriyle dile getiriyor. Sadık kayıtları yaptıktan sonra Ruşen ile ülkeye dönüyor.

O günlerde Ruşen'in çalıştığı gazete patronları, yetkililer tapeleri okuyunca yayınlamayı reddediyor. Çünkü bu uyuşturucu kaçakçılığının içinde birçok devlet büyüğünün de ismi geçiyor. Böylesine girift ilişkiler...

Sadık, inatçı bir arkadaşımızdı. Bu olaylar olurken ben yine buralarda (Kaş'da) çalışıyordum. O anlamda bir bağlantım da, bilgim de yok. Sadık bu tapeleri yayınlatmak için o günün *Aydınlık*'ı dahil birçok dergi ve gazeteye gidiyor. Fakat kimse korkusundan yayınlamaya cesaret edemiyor. Burada önemli başka bir detay devreye giriyor. Sadık'a bu bilgiyi getiren adamla Baybaşin arasında ekonomik bir ilişki de var. Bu arada Hüseyin Baybaşin bir nevi günah çıkarmaya başlıyor. Yurtdışında o günlerde bir Kürt televizyonu kurmak gibi bir projesi var. Biz bunları sonradan öğreniyoruz. Bilsem belki Sadık'a, "Bırak, uğraşma bu işlerle!" diyeceğim. Sadık bu haberi yayınlatarak devleti teşhir etmek, kendince oradan bir şey çıkarmak istiyordu. Ancak o ikisi arasında nasıl bir ekonomik ilişki var, ne yaşanmış onu bilmiyorum. Sonuçta aracı olan adam ortadan kayboluyor. O arada Sadık bence temel bir hata yapıyor. Bu röportajları yapmadan önce Baybaşin'e Ruşen Çakır'la birlikte gittiğinde, "Bu işlerle tamamen ilişkini kestin mi? Bu tür ilişkilerini devam ettirirsen konuşmanı yayınlatma şansımız olmaz. Çünkü biz seni meşrulaştırma derdinde değiliz. Amacımız ülkedeki bu çarpıklığı açığa çıkarmak, teşhir etmek" diyor. Baybaşin, "Ben bu işlere artık bulaşmayacağım" diye söz veriyor.

Sadık çok zeki bir adamdı. İstihbarat yanı çok güçlüydü. Durmadan olayları kurcalar, irdelerdi. Sadık aradan geçen zamanda Baybaşin'in bu işlere tekrar başladığını öğreniyor. Aralarındaki asıl mesele o. Ortak tanıdıkları ve Baybaşin'le ilişkisi olan adamla bir para meseleleri var ama bu Sadık'ı ilgilendirmiyor. Asıl sorun Sadık'ın bu konuda Baybaşin'le çok sert bir telefon görüşmesi yapması ve ona çok sert tavır almasıdır.

Sadık öldürüldüğü zaman tesadüfen İstanbul'daydım. En son konuşmamızda Sadık o şahsın, iki ülke istihbaratı adına çalıştığı sonucunu çıkarmıştı. Bu ülkelerden biri de İsrail'di. Benim kanaatim de bu yöndedir. Sadık'ın bizim teşkilattaki önemi şu: Sadık, İsrail Hava Yolları (El Al) İstanbul müdü-

rünün öldürülmesinde adı geçen biriydi. Ben o zaman yine yurtdışındaydım. Bu eylem yurtdışında çok büyük sansasyon yarattı. El Al müdürü, Mossad'ın Türkiye'deki önemli adamlarından biriydi. İstanbul gibi bir kentin İsrail Hava Yolları'nın müdürü olarak çalışıyorsa, Mossad'da da bir yerlerdedir. İsrail, bu tür konumlara öyle sıradan bir adamı görevlendirmez.

İsrail'in Sadık'la iki husumeti vardı. Bir, Sadık'ın Yahudi kökenli olmasına rağmen kararlı bir antisiyonist olarak Filistin mücadelesini her şeyiyle desteklemesi, ikincisi de, El Al Müdürü'nün öldürülmesinde adının geçmesi. Bu iki noktadan dolayı bence İsrail'in intikamcı yaklaşımı devreye girdi. Bir gün İsrail devleti bir açıklama yapıp, "Hayır kardeşim bizim böyle bir dahlimiz yok" dese bile, ikna olmam için başka delillere ihtiyacım olur. Kısaca başka bir taşeron aracılığıyla arkadaşımızdan hesap sormuş oldular.

Bu konuda tek örnek Sadık değildir. On beş, yirmi günlüğüne yurtdışına çıkışlarım oluyordu. Henüz 6 Haziran Katliamı[4] olmamıştı. Katliamdan kısa bir zaman önce yine yurtdışındaydım. Tamer Arda ve Atilla Ermutlu'nun öldürülmesini de bu bağlamda düşünüyorum. Çünkü o zamanki MK, '81'deki İsrail Başkonsolosluğu'yla ilgili bir ipucu yakalıyor ve planlarında yine bir İsrail Başkonsolosluğu macerası var. Ama yakalananlardan biri tarafından eylem deşifre ediliyor. Yine geleneğimize ikinci saldırının ve 6 Haziran'ın en büyük nedenlerinden biri budur. O operasyonun başında Şükrü Balcı vardı. Şükrü Balcı, Amerika ve İsrail'in ajanı olduğu, CIA'e bağlı çalıştığı açığa çıkmış bir polis müdürüdür. Bütün bu bağlantıları kurduğunuzda, tarih bir gün bunları açığa çıkarır. Bunlar benim bir yerlerden okuduğum, gördüğüm şeyler değil. Mevcut durumu, elimdeki bilgiler ışığında analiz ediyorum.

Mesela bizim Kadir Tandoğan'la, Ahmet Saner'in 12 Eylül'den hemen sonra, palas pandıras asılması, aslında bir geleneğin hedef alınmasıdır. Onların idamını o gün Amerika'nın dışişleri bakanına hediye ettiler. Selimiye'den

4. İtirafçı Şemsi Özkan'ın verdiği bilgiler doğrultusunda 5 Haziran 1981'de Tamer Arda ve Mete Atilla Ermutlu, 5 Haziran'ı 6 Haziran'a bağlayan gecede ise Ercan Yurtbilir ve Doğan Özzümrüt katledildi. Bu katliam devrimci basında 6 Haziran Katliamı diye adlandırılmaktadır.

alıp, üç gün sonra astılar. Orada, "Bakın size saldıranları biz böyle asıyoruz" dediler. Eğer normal bir yargılama olsaydı, yargılamanın en az iki sene sürmesi gerekiyordu.

* * *

Süleyman Sadık Öge'nin öldürülmesi bağlamında Sülekoğlu'nun iddialarına, yine aynı gelenekten gelen ve öldürülmeden kısa zaman önce Öge ile görüşen İbrahim Yirik itiraz etti.

İbrahim Yirik

Süleyman Sadık Mossad tarafından ortadan kaldırılmak isteniyordu ama ölümünün ardında Mossad'ın olmadığını, en azından olayların gelişimine tanık olmuş biri olarak biliyorum. Mossad'ın Türkiye sorumlularından, El Al'ın müdürü olarak görünen El Azar'ın bizim hareketimiz tarafından öldürülmesinden dolayı Mossad, Sadık'ın peşindeydi. O saldırıdan dolayı çok sayıda operasyon yapıldı. '78 başlarıydı. Bundan dolayı Sadık her zaman hedefte olan arkadaşlarımızdandı. Yahudi kökenliydi. Bu İsrail ve Mossad'ın Sadık üzerinde özellikle durmasına yol açıyordu. Fakat belirli arkadaşların, infazının Mossad üzerinden planlandığı iddialarının, sürecin bütün detaylarını bildiğim için gerçekçi olmadığını düşünüyorum.

Sadık, aşırı dik başlı biriydi. İngiltere'ye gitmeden önce bize geldi. Baybaşin, devletle olan ilişkilerini itiraf etmek istiyordu. "Eğer bu itiraflarım Türkiye'de bir gazetede yayınlanırsa, Demirel'den Tansu Çiller'e, Mesut Yılmaz'dan bilmem kimlere kadar beraberliklerimizi ifşa etmek istiyorum" demiş. Sadık, "Böyle böyle bir durum var, beraber gidelim" deyince, karşı çıktım. Bu adamlara güven olmaz, dedim. Bu konuşmamızın tanıkları da var. "Oldu ki bu adam itiraf etti. Türkiye'de hiçbir gazeteye bu haberi yayınlatamazsın. Ayrıca ben itiraf edeceğine de inanmıyorum" dedim. "*Milliyet* gazetesinde çalışan Ruşen Çakır üzerinden bir dizi halinde itiraflarını yayınlatacağız" dedi. Güvenmedim. "Bak, yanlış yapmaz bu adam. Baybaşin'i bir şekilde biliyoruz. Bunlar devletle iç içe olan insanlar. İç içe olduğu için de yapmaz. Şu anda devlete bir mesaj vermek için kullanmaya çalışıyorlar" diye uyardım.

Röportaj yapmak istediği haberi Dersimli, eski milletvekili Mehmet Ali Eren'in kardeşi Dilaver Eren üzerinden geldi. Uyarılarıma, itirazlarıma rağmen Sadık ile Dilaver gidip görüştüler. O arada Dev-Sol'la Baybaşin arasında bir problem oluyor. Dursun Karataş da o zaman dışarıda. Dursun bunu sıkıştırtıyor. Onun da böylesi bir manevrayla kendisini kurtarmaya çalıştığı açığa çıkıyor. Devrimcileri karşı karşıya getirme vs. Çünkü Sadıklar, ne yapıyorsunuz, bu insan devlete karşı itiraflarda bulunacak. Bu adamdan uzak durun, diyecek. Baybaşin böyle bir amaçla kullanmaya kalktı.

O süreçte Dilaver'in ya bir yeğeni ya da akrabası Baybaşinlerden 300-400 bin lira civarında borç para alıyor. Bunun üzerine Baybaşin bu parayı almak için Sadık'ı devreye sokmak istiyor. Sadık, Baybaşin'le bunu tartışıyor. Bu beni ilgilendirir ilgilendirmez, derken sinirleniyor ve Baybaşin'e telefon kulübesinde küfür ediyor. Sadık'a git bu işi çözdürsün, diye o esnada gönderdiği yeğeni de yanındaymış. Bu tartışmanın hemen akabinde de Sadık vuruldu.

Daha sonra gazetelerde farklı iddialar ve spekülasyonlar çıktı ama olayın arka planı budur. Konuyla ilgili bizim çevrelerimizde de işin içinde bir Mossad parmağı olduğuna ilişkin yorumlar yapıldı. Ben bu yorumlara katılmıyorum. Sadık, bir noktadan sonra Baybaşinlerle bir sorun yaşayacağını biliyordu. Küfür ediyordu. Dümdüz bir adamdı. Bundan dolayı somut bir bilgiye dayanmadığı için bu yorumu dikkate almıyorum.

Tamer Arda, Mete Atilla Ermutlu, Ercan Yurtbilir ve Doğan Özzümrüt öldürüldüklerinde çoğumuz Metris'teydik. Bu arkadaşlarımızın öldürülmesinin nedeni bir istihbarat üzerinde dururken bunun devlet tarafından açığa çıkarılmasıydı. Bir intikam infazı değildi. Orada bir araba kaldırılıyor. Bir iki gün içinde de Amerikan İstanbul Başkonsolosluğu'na bir eylem yapılacak. O eyleme gitmek üzere hazırlar. Eylemde kullanacakları arabanın plakasını değiştirmek için Şemsi Özkan arabanın yerini değiştirmeye giderken polisler tarafından akşam 23:00-24:00 gibi yakalanıyor. Sabah arkadaşlar Sefaköy'deki caminin içinde buluşup eyleme gidecekler. O süreçte bizim dışarıdaki esas sorumlumuz Atilla'dır. Atilla tam Sefaköy'den yukarıya doğru çıkarken yanına başka bir

polis aracı yanaşıyor. Araba hareket halindeyken kafasından iki kurşun alıyor ve orada ölüyor. Tamer'le birlikte randevuya gelen başka bir arkadaşımız çatışmaya giriyor. Caminin orada yanındaki yaralı kurtuluyor, Tamer ise orada öldürülüyor. Sabaha karşı da Şemsi Özkan, Doğan ile Ercan'ın evini basıyor. Onlar da orada infaz ediliyor. Kısaca bu ölümler Şemsi Özkan'ın rolüyle gerçekleşiyor. Sonrasında da zaten itirafçı oldu.

80 yılının Haziran ya da Temmuz'uydu. Amerikalı subayların iki tanesi infaz edilmişti. O çatışmada arkadaşlarımızdan Hakkı Kolgu ağır olmak üzere üç arkadaşımız da yaralı ele geçirildi. Hepsi hemen Haydarpaşa Askeri Hastanesi'ne kaldırıldı. Bizler de kısa bir süre önce Selimiye'deydik. Belli bir süre sonra Ahmet Saner ile Kadir Tandoğan cezaevinde tedavi olmak üzere gönderildiler fakat Hakkı'yı hastanede infaz ettiler. Hakkı bizim önemli arkadaşlarımızdan biriydi. 12 Eylül'den sonra Ahmet ile Kadir 60'ı idamlık olan 256 kişilik MLSPB ana davasına bağlıydı. Sonra Ahmet'i, Kadir'i, Hasan'ı, Süleyman Biber'i, Nazlı'yı ve beni ana davadan ayrı yargılamak istediler. Biz bir grupla Florya'da 4 Amerikalı subayın vurulmasından da yargılanıyorduk. Nebi Barlas geldi. Bizi ana davadan niye ayırdıklarını sorduğumuzda, Nebi Barlas, "Amerika ve İsrail'in öcünü almak için" dedi. Ahmet ve Kadir üçüncü duruşmadan sonra idam cezası aldı ve Komer'in 12 Eylül'den hemen sonra Türkiye'yi ziyaret ettiği gün, Ahmet ile Kadir'i idam ettiler.

Bu bağlantıları şöyle bir düşündüğümüzde yaşananlarla Amerika'nın, Mossad'ın ne kadar bağlantısının olduğu ancak devlet arşivlerindeki belgelerle açığa çıkarılabilir. Bunlar normal devlet arşivlerinde de bulunmayabilir. Fakat bu infazların arkasındaki motivasyonun ne olduğunu, olayları zincirleme takip ettiğinizde görebilirsiniz. Kısaca o Filistin kamplarına giden ilk on altı kişilik gruptan çoğu infaz edildi.

* * *

Yusuf Ziya Sülekoğlu

Örgütler, İdeolojik ve Fiziki Olarak Tamamen Bağımsız Olmalı

Kişisel olarak bu deneyimden, siyasal mücadele yürüten örgütlerin hem ideolojik hem de fiziki olarak tamamen bağımsız olmaları gerektiği sonucunu çıkarmışımdır. Filistin örgütleri, içlerinden bağımsız kurtuluş örgütleri çıkaramadıkça, hiçbir zaman bağımsız olamayacaklar. Çünkü Amerika'nın icazeti ile İsrail'in müsaadesiyle bir devlet olmaz. İkincisi de, ulusal kurtuluş mücadeleleri, bir halkın kimlik kavgasıdır. Ulusal kurtuluş mücadelelerini içerik olarak tamamıyla devrimci bir karakterde görmemeliyiz. Bir bölümü devrimci, bir bölümü gerici karakterdedir. Bütün ulusal kurtuluş mücadeleleri gerçek sonuçlarını daha sonraki yıllarda görür.

Solun geçmişinde bir mücadele süreci ve güçlü bir deneyim var. Bunun sonucunda daha doğru analizler yapabildiler. Genel olarak sol 1970'ten sonra uzun yıllar bağımsız kimliğini koruyabildi. Hani Arnavutluk radyosunu, Sovyet radyosunu dinleyerek davrananlar vardı ama genel yapısı bağımsızdı. Bizim geleneğimiz THKP-C ve Partizan geleneği için de söyleyebilirim. Düşünebiliyor musunuz Arnavutluk'un ve Çin'in bakışı farklılaştı, diye örgütler ayrıldı. Böyle baktığımızda işin dramatik yanı açığa çıkıyor. Ben gelecek nesillere tamamen kendileri olmalarını öneriyorum.

* * *

Kurtuluş

Kurtuluş'un 12 Eylül öncesinden başlayan El Fetih'le ilişki kurma sürecinin özgün bir tarihi arka planı vardır. Filistin hareketiyle El Fetih üzerinden geliştirdiği ilişkinin tarihsel kökleri 1978 yılına kadar uzanır. Kurtuluş '78'li yılların sonlarında başlattığı ilişkiyi temsilcilik atayarak pekiştirmiştir. Diplomatik ve kurumsal bir ilişkiye dönüşen sürecin özgün yanlarını, aynı zamanda Kurtuluş Hareketi'nin Ortadoğu'daki *kara kutusu* Yaşar Özbay, '78'den '85 yılına kadar ülkeye görevli geldiği dönemler hariç, zamanını o topraklarda geçirmiş, Kurtuluş Hareketi'nin yıllarca temsilciliğini yapmıştır. Özbay, Ankara'daki buluşmamızda o yılları uzun uzun anlattı fakat konuşmalarının kayda geçilmesini istemedi.

Özbay ayrılmadan önce, "İlhami Aras zaten bu sürecin detaylarını iyi bilir, anlatır sana" dedi. Gezi Direnişi'ne müdahale sonrası demir kapıları menteşelerinden patlatılmış SDP'nin Taksim'deki bürosunda Aras'la röportaj için buluştuğumda, yüzünde kendine özgü bir tebessümle, "Bilmem ki, ben polis sorgusunda bile bunları anlatmadım. Şimdi sana nasıl anlatayım? Sen en iyisi Mahir Sayın'a sor, o sana anlatır" dedi. Nitekim öyle de oldu. Ayrıca söyleşilerin seyri içinde Süleyman Kırteke'nin detaylı anlatımları Mahir Sayın'ın eksik bıraktığı parçaları tamamladı.

Sivas Cezaevi'nde Bir Filistinli: Rasmi El Argan

Süleyman Kırteke

1976'da Niğde'deki bir operasyonda yakalanan Rasmi, 12 Mart öncesi Filistin kamplarında askeri eğitim alan kardeşim Kâzım ve Aziz Göçmen'in komutanlarından biriymiş. Biz onun yakalandığını gazetelerden okumuştuk. Kardeşim haberi okur okumaz kendisini fotoğrafından tanıdı. Kısa bir süre sonra Niğde Cezaevi'nden Sivas Cezaevi'ne nakledilmiş. Sivas Cezaevi'nde kaldığı dönemlerde bizler Kurtuluş Hareketi'nin kadrolarıydık. Kardeşim, Rasmi'yle özel hukukundan dolayı Sivas Cezaevi'nde görüşüne gitmiş. Bu arada nasıl kaçırabiliriz, diye kafa yormuş ve firarı organize etmiş. Eylem örgüt kararından daha ziyade, bizim sendikal insiyatif tarafından örgütlendi. Merkezi düzeyde bir müdahale olmadı. Firardan sadece Kâzım Kırteke, Murat Genç, Dilber isminde bir hemşireyle, benim haberim vardı. Dilber hemşire aynı zamanda Murat Genç'in yengesiydi. Rasmi'yi önce hastaneye sevk ettirdik. Hastaneden Dilber hemşire vasıtasıyla kaçırdık. Firar haberi dağılmasın, olay açığa çıkmasın, diye yukarıda ismini andığım kişilerin dışında kimseye haber vermedik. Hemen aynı gün alıp İstanbul'daki hücresine teslim ettik.

Bir gün sonra Rasmi, elinde bir miktar parayla, yüklü miktarda silahı Kâzım'a teslim etmiş. İstanbul'da, Ankara'da ve Antep'te hücrelerinin olduğunu biliyorduk. Kâzım daha sonra İlhamilere gidip yaşananları anlatmış. "Elimizde askeri malzeme var, bunu size verelim" demiş. İlhami sadece parayı almak istemiş. Silahları, nereye koyacağız, kime vereceğiz, nasıl saklayacağız, diye elleri ayaklarına dolanınca Kâzım bu silahları yükleyip Sivas'a getirmiş.

Kardeşim, Rasmi'yi, akrabamız olan İbrahim Yenerler'in İstanbul'daki konfeksiyon dükkânına götürmüştü. Orada örgüt ilişkisini Rasmi kurmuş. Bu dükkânın yerini unutmadığı için '80 sonrası İlhami, Rasmi'yi İstanbul'a bir miktar parayı eşine vermesi için göndermiş. Büyük ihtimal karısı da o parayı örgütte birilerine verecekti. Detaylarını bilmiyorum. 10 Ocak'ta yakalanmadan birkaç gün önceydi. Rasmi,

İlhami'nin eşine ulaşamayınca, Süleyman olsa olsa buralarda saklanır, diyerek kardeşimin Rasmi'yi bıraktığı konfeksiyon atölyesinden pat diye içeriye girince, tesadüfen Rasmi'yle orada karşılaştık.

Rasmi'nin Kurtuluş'la ilişkileri zamanla merkezi düzeyde gelişmişti. Ama Türkiye'deki görevini bilmiyorum. Neden geldi bir fikrim yok. İlhami'yle özel bir kuryelik ilişkisi olduğunu biliyorum. Çünkü o parayı, eşine ulaşamayınca bana bırakti. Ben de İlhami'nin karısına ulaştırdım. 1992 yılında, birgün gazete okurken Rasmi'nin, Brüksel'e Filistin Büyükelçisi olarak atandığını öğrendik.

Mahir Sayın

Biraz da tesadüf denecek bir biçimde Filistinli örgütlerle organik ilişki kurma olanağını Kurtuluş olarak değerlendirdik. Rasmi ile çok yakın arkadaş olduk. Ameliyat Telati'nin (Operasyon Üç) adamlarından biriydi. Ebu İyad'ın çevresinden, Ebu Cihad'ın da yakını, hemşehrisiydi. Rasmi, çok değerli sosyalist bir insandı. Sözüne güvenilir, ettiği lafı bilen, sağlam bir devrimciydi. Ebu İyad da Fetih içinde sol kanattandı aynı zamanda Ameliyat Telati'nin komutanıydı. Rasmi hapishanede Türkçe'yi iyi öğrenmişti. Detaylarını bilmediğim bir eylem dolayısıyla Türkiye'ye gelmişti.[1]

On yil ceza almıştı. Düşünce olarak bize çok yakındı. Bütün zamanlarda da dostluğumuz, yoldaşlığımız devam etti. Söylesek bizimle kalabilir, Kurtuluşçu olabilirdi. Tabii ki kendi halkının mücadelesini doğrudan yürütmesi, bizim için daha mantıklıydı ama enternasyonalist bir yaklaşımı vardı.

Onun aracı olması Fetih nazarında güvenilirliğimizi daha bir pekiştirdi. Cepheci olmamızın, Efraim Elrom'un öldürülmesinin onların gözünde özel bir anlamı vardı. Fakat hangi örgüttür, nedir, ne savunur, bunları da bilmek istediler. Fetih

1. Mahir Sayın'ın hatırlamadığını, emin olamadığını söylediği olayın arka planı şudur: Rasmi, El Fetih içinde aynı zamanda uluslararası alanda devrimci güçlerle farklı düzeylerde ilişki kurmakla, onların diplomatik ve askeri isteklerine yanıt vermekle sorumlu bir kadrodur. Yine benzer bir görevden dolayı Türkiye üzerinden İtalyan Kızıl Ordusu militanlarına askeri malzeme ulaştırmak amacıyla girdiği bir hazırlık içindeyken yakalanmış ve tutuklanmıştır. Bu gerçeği Kurtuluş'tan bazı kadrolara açıklayan ise Rasmi'den başkası değildir.

komutanlarıyla yakından tanıştık. Onlar da bizleri destekleyip, yoldaşça ağırladılar. Ebu Cihad'la bir konuşmamızda, "Bizlere bir kamp lazım" demiştim. O da, "Ne kadarlık bir kamp?" dedi. Benim aslında aklımdan çok daha büyük bir rakam geçiyordu ama utandım söyleyemedim, "50 kişi kadar" dedim. "Mesele değil" dedi. Elini salladı, "İsterseniz 500 kişi gelin. Şimdi gerilla gibi davranmanız lazım. Sizin sağlığınız bizim sağlığımızdır. Onun için hiçbir şeyden çekinmeyin" demişti. Benim görüşmemden daha önce, İlhami Aras, Rasmi'yle birlikte gitmişti. Ebu Cihad'la görüşmesinde, burada bir temsilcilik olursa, ilişkilerimizde bir süreklilik olur önerisini getirmişlerdi. Bunun üzerine Yaşar'ı (Özbay) yaklaşık iki yıl önce göndermiştik.

12 Eylül öncesi eğitim için gruplar halinde gitme durumumuz yoktu. Darbe olduğunda iki ana planımız vardı. Birincisi, bir cephenin oluşturulması ve darbeye karşı ortak bir çarpışmanın gerçekleştirilmesiydi. Bunun olmadığı durumlarda da, onların saldırısında güçlerimizi çekip, yeni duruma göre örgütlendikten sonra mücadeleyi sürdürmekti. İki arkadaş ortak bir direniş cephesinin oluşturulmasıyla uğraştık. Fakat birçok örgüt bu işe taraftar olmadı. Örneğin, Dev-Yol görüşmek bile istemedi. Aramızda bazı sorunlar yaşamış olsak bile, nispeten aynı gelenekten geliyorduk.[2] Benzer bir dil kullanıyorduk. Fakat darbeden sonra işimizin çok daha zor olduğunu gördük. Sonuçta yaptığımız bir MK toplantısında, "İkinci planımızı uygulayalım, kaçırabileceğimiz kadar insanımızı kaçıralım" dedik.

'78'in sonunda Maraş olaylarının ardından sıkıyönetim ilan edildiğinde, "eğer Ecevit bu sıkıyönetimi kaldırmazsa bütün Türkiye'yi saracak ve bu iş bir askeri darbeye kadar gidecek" tespitini yapmıştık. Biz o aylarda artık darbenin olacağı kanaatindeydik. Daha bütünlüklü bir illegal yapıya doğru çekilme adımlarını '80'e girmeden atmaya başlamıştık.

2. 1980 öncesi Devrimci Yol ile Kurtuluş arasında 10'a yakın devrimcinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan çatışmalar üzerine aralarında esen soğuk rüzgârlara atıfta bulunuyor. y.h.n.

İsmail Metin Ayçiçek

Örgütümüzün Türkiye'de cuntaya karşı askeri bir hareket başlatmak gibi bir yaklaşımı yoktu. Üstelik cuntadan sonra yayınladığımız ilk bildiride, altı ay sonra cuntanın gideceği; bu nedenle altı ay kadar yakalanmadan veya kayıp vermeden dayanmak gerektiği gibi bir yaklaşımı benimsemiştik. Böylesi bir saptamanın ne kadar yanlış ve gelen cuntanın niteliğini anlamaktan uzak olduğunu kısa zaman içinde yaşam bize gösterdi.

Birbirini kaçmakla suçlayarak eleştiren bütün örgütlerin durumu aslında aynıydı. Ama sosyalist mücadeleyi, "kim daha delikanlı" iddialaşmasından ayıramayan kafalar, üstelik Suriye, Lübnan ya da Avrupa'da karşılaştıklarında, o an ayaklarının değdiği toprağın hangi ülkeye ait olduğunu bile unutup, "Siz kaçtınız" suçlamasına başlayıp, "Halkımız devrimin peşinde ilerliyor" yalanına kadar iddialarını tırmandırabiliyordu. Oysa PKK hariç hiçbir örgütün ülke toprakları dışında askeri hazırlık yaparak, eğitilmiş silahlı güçlerle tekrar ülkeye girmek gibi bir projesi, hatta bir hayali bile yoktu.

Filistinli örgütlerle fiili ilişkimiz, 12 Eylül 1980 diktatörlüğünün kontrol alanından kaçarak, Suriye-Lübnan topraklarındaki Filistin örgütlerine sığınma amaçlı olmuştu.

Bülent Uluer

Oraya daha öncesinden gönderilmiş temsilci arkadaşımız kaldığı süre içinde ilişkiler geliştirmiş, Filistinli ahbapları olmuştu. Benim ahbaplığım da Filistinli öğrenciler ve onların kurduğu Filistin Öğrenci Derneği üzerinden gelişmişti. Komutanlarının bir kısmının buradan tanıdığımız öğrencilerden olması işimi çok kolaylaştırmıştı. Biz, 1978'de Ankara'da ve İstanbul'da şubesi olan bu dernekle Spor ve Sergi Sarayı'nda bir Filistin gecesi yaptık. O gecelerde binlerce insanı bir araya getirmiş ve Filistinlilere konuşma hakkı vermiştik.

Filistinli öğrenciler toplumsal ihtiyaçlarından dolayı genelde tıp ve mühendislik fakültelerinde okurlardı. Geri döndüklerinde çoğunlukla komutan oluyorlardı. Filistinliler, bildiğim kadarıyla Ortadoğu'daki Araplar içinde nüfusuna göre en fazla üniversite okumuş topluluktu. Filistinli öğ-

renciler üniversite eğitimi için, o günlerde iki türlü ülkelere gidiyorlardı; o zamanki sosyalist bloğun içinde olan Polonya, Çekoslavakya, Doğu Almanya ve Sovyetler Birliği'ne ya da bizim gibi ülkelerle, Mısır'a, Ürdün'e ya da Katar'a. Öğrenciler gittikleri ülkeye göre şekilleniyordu.

Türkiye'de iki türlü Filistinli vardı; bir, siyasal İslamcılarla, bir de devrimcilerle ilişkisi olanlar. Ama o zamanlar daha çok solcularla ilişki kuruyorlardı. Çünkü Filistin hareketi içerisinde, '80'li yılların hemen öncesinde İslami hareket bu kadar güçlü değildi.

Türkiye uluslararası alanda hem Filistin'e yakın duruyordu hem de oradaki bir hareketten kendisine zarar geleceğini düşünmüyordu. İsrail'e karşı mücadele eden bir hareketin arkasında durmak gibi bir politikayı benimsiyorlardı. Bundan dolayı o günlerde MİT, Filistin hareketini tasfiyeye yönelmedi.

İbrahim Turgut

Sanırım 1981'in Kasım ayıydı. Seksiyondan sorumlu arkadaş geldi. Diyarbakır'daydık. Yanımdaki iki arkadaş da aranıyorlardı. Geri çekilme kararı alınmıştı. "Burada da kalamazsınız" dedi. Kürdistan'ın Mardin, Diyarbakır gibi kentlerinde faaliyet yürütüyordum.

Sorumlum, "Filistin'e gitmek istiyor musunuz?" deyince, bir an Filistin nereden çıktı, diye gözlerimiz açıldı. "Tabii gitmek istiyoruz" dedik. Kafamızda hep Denizlerin gittiği Filistin vardı. Orada gerilla eğitimi görmüşler vb. Burada kalmaktansa gitmeye karar verdik. Sonuçta sınırımızın dibindeki Ortadoğu topraklarına gidecektik. 25 Ocak gibi, "hazırlanın, gidiyorsunuz" diye haber geldi. Nusaybin üzerinden sınırdan çıkacaktık. Kızıltepe'ye uğradık. Kasım'ın 25'iydi. Babam, "Oğlum, bir, bu devlete teslim olma, seni öldürürler. İki, ölme. Üç, nereye gidiyorsan git, bana da gittiğin yeri söyleme" dedi. Gözünün önünde yapılan işkencelere tanık olmuştu.

Antepli iki arkadaşla trenden atlayıp, Kamışlı'ya geçtik. El Fetih'in dış ilişkiler bürosunun ismi verileceğine, iki rakamlı bir telefon numarası verilmişti. Kamışlı'dan bu telefon numasından kimseye ulaşmadım. Meğer bize verilen 23

numara, El Fetih'in Şam'daki bürosunun, yani bizim Yaşar'ın da (Özbay) olduğu yermiş. Kamışlı'daki halka Kürtçe, "Burada Kürdistanlı, Türkiyeli gruplardan tanıdığınız kimse var mı?" diye sorduk. Bir iki gün sonra bize PKK'lileri buldular. Gelenlerden biri daha sonra bir çatışmada ölen Kızıltepe'den tanıdığım Sezgin Hoca'ydı. İlişki kurabilmemiz için bizi uçakla Şam'a gönderdiler. Eğer yakalanırsak, bir terslik olursa iade etmemeleri için Celal Talabani'nin adamları olduğumuzu, o günlerde Talabani'nin Şam sorumlusu Doktor Şiyar'la görüşmeye geldiğimizi söylemimizin yeterli olacağını söylediler. Ayrıca bir arkadaşları da bize eşlik edecekti.

Şam'da PKK'li arkadaşlar bizi karşıladı. Bizimle gelen kişi DC'yle gidip konuştu. Götürdükleri bir evde bizi kazanmak için, MK üyesi bir arkadaşlarıyla üç gün boyunca ideolojik tartışma yürüttük. İkna edemeyeceklerini anlayınca orada arkadaşımızın olmadığını söylediler. Bu arada DC'nin kimliğini çıkardılar. Birkaç gün sonra DC askeri aracıyla aramıza birkaç kişiyi de ekleyerek bizi Beyrut'a gönderdi. PKK'li, sorumluları Cuma'ya (Cemil Bayık) verilmek üzere bir mektup verdi.

Beyrut'ta herkes elinde silahıyla dolaşıyordu. Bir yandan silah bir yandan da bomba sesleri geliyordu. Kimsede bir panik havası yoktu. Bizi DC'nin merkezi, havaalanı yakınlarındaki bir kampa götürdüler. Kampta Sovyet yanlısı IKP de kalıyordu. Kampın bir tarafında da PKK'liler yer alıyordu. Bırakıldığımız kampta sekiz, on kişi vardı. İki gün sonra Cemil Bayık geldi. Mektubu okudu. "Hadi gidiyoruz. Sizinkiler burada Mücadele Cephesi'yle[3] ilişki içindeler" dedi.

3. Orijinal adı Cephe Tül Nidal'dir. Fakat birçok devrimci aynı anlama gelecek şekilde; Cephe Nidal, Nidal Cephesi ya da Mücadele Cephesi olarak da kullanmaktadır. Filistin Halkının Mücadele Cephesi, sol tandanslı bir Filistin örgütüdür. FKÖ'nün içinde yer alan örgütlerdendir. Cephe, 1967'deki Haziran Savaşı'nda, İsrail'in Batı Şeria yakasını, Gazze bölgesini, Golan'ı ve Sina'yı işgal etmesinin ardından 15.7.1967'de kuruldu. Kurucuları, Dr. Suphi Goşe, Faiz Hamdan ve Halil Süfyan gibi isimlerdir. Haziran Savaşı yenilgisi Filistin halkını ve tüm ilerici Arap halklarını derinden etkiledi. Silahlı mücadele, İsrail'e karşı kurtuluş mücadelesinde temel bir biçim olarak kabul gördü. Cephe yönetimi, Batı Şeria'da ve Kudüs'te illegal silahlı hücreler örgütledi. Örgüt, 15 Temmuz 1967'de yayınladığı ilk bildirisiyle, Filistin halkına İsrail'e karşı siyasi ve askeri tüm olanaklarla başkaldırma çağrısı yaptı. İlk silahlı eylemlerini 24.12.1967'de gerçekleştirdi. Cephe, Filistin halkının göçmen yaşadığı Suriye, Lübnan, Ürdün, Irak, Mısır, Libya, Cezayir, Yemen gibi ül-

Sabra'da Cephe Nidal'in merkezine götürdü. Sorumlusuyla konuşup, bizimkilerin oraya geleceğini söyleyerek ayrıldı. Nihayet Kürtçe bilen biri üzerinden derdimizi anlattık. Bize eşlik eden biriyle Şatilla'da arkadaşlarımızın tuttuğu eve götürüldük.

Bir baktım Mahir Sayın, Doğan Tarkan, Mardinli bir arkadaş, Veysi,[4] dördü arka arkaya dizilmiş geliyorlar. Mahir'e bizden önce bir ekibin geldiğini söyleyince akıbetleri hakkında bilgilerinin olmadığını öğrendim. Araya giren El Fetih yetkilileri sayesinde 4 kişilik gruptan ikisinin Şam'a ulaştığını, diğer iki kişinin Kamışlı'da trenle Şam'a gelirken Muhaberat tarafından gözaltına alındıklarını öğrendik. Geliş hattı oturunca diğerlerini sorunsuz bir şekilde getirmeye başladık.

---

kelerde örgütsel çalışmalar yürüttü. Diğer Filistinli örgütler gibi Filistin halkının, İsrail tarafından işgal edilmiş tarihsel topraklarının kurtarılmasını amaçladı. 5 Haziran 1967 öncesi toprakları sınır kabul eden örgüt, bu topraklar üzerinde kurulacak, başkenti Kudüs olan egemen ve bağımsız bir Demokratik Filistin Devleti için mücadele etmektedir. Nidal Cephesi kuruluşunun başından itibaren FKÖ çatısının tüm kurum ve kuruluşlarında yer almış ve temsil edilmiştir. 1974'te genel sekreterliğini Semir Goşe üstlendi. Goşe, Ağustos 2009'da ölümüne kadar, FKÖ'nün Ulusal Meclisi Üyesi, Yürütme Konseyi üyesi ve ayrıca kurulan hükümetlerde Çalışma Bakanlığı mevkilerinde yer aldı. Ancak 1974-1979 yılları arasındaki FKÖ kapsamındaki temsiliyeti, Filistin gericiliğinin Arap gericiliği etkisiyle karar mekanizmalarında etkinlik sağlamaları üzerine bir süreliğine donduruldu. 15-23.12.1979'da Şam'da toplanan Filistin Ulusal Meclisi'nin devrime katkı sağlayacak önemli kararları alması üzerine, Cephe, yeniden FKÖ'nün kurumlarındaki faaliyetlerine devam etti. 20 Ağustos 1993'te İsrail ve FKÖ arasında yapılan Oslo Anlaşması, birçok Filistin örgütünü olumsuz yönde etkiledi. Filistin gericiliğinin İsrail'e ödünü, kurtuluş mücadelesini yozlaştıran, bir anlaşma olarak görüldü. Bu anlaşma, Filistin örgütleri içinde derinlemesine mücadele stratejisinin tartışılmasını açtı. Bu tartışmalar, Nidal Cephesi'ni ikiye böldü. Genel başkan Dr. Semir Goşe, tabandan gelen bütün eleştirilere rağmen FKÖ kurumlarında kalmayı yeğledi ve eleştiri sahipleriyle yollarını ayırıp Nidal Cephesi olarak yoluna devam etti. 2009'da ölümünden sonra aynı yetki ve görevlere Dr. Ahmet Mecdelani geldi. Nidal Cephesi'nden ayrılan kadrolar ise merkezi Şam'da olan, genel başkanlığını ise Halid Abdülmecit tarafından sürdürülen İkinci Nidal Cephesi olarak faaliyetlerine devam etti. Halid Abdülmecit'in başını çektiği Cephe, daha radikal ve daha aktif bir mücadele yürüttü. 2011 baharında Suriye'deki emperyalizmin ve gericiliğin saldırısına karşı aktif savunma mücadelesinde yer aldı.

4. İsveç'te kalp krizinden hayatını kaybetti.

Mahir Sayın

Darbeden iki ay sonra toplu olarak aldığımız *ricat* kararıyla Doğan Tarkan[5] ile birlikte örgütün onayıyla yurtdışına çıktık. İkimiz "yazı kurulu" sorumlusuyduk. Alınan tedbirler içerisinde yayını yurtdışına çıkarma da vardı. Çünkü darbe olduktan sonra, buradan yayın çıkarmak mümkün olmayacaktı. Fakat darbe olmadan gitmek bana uygun gelmiyordu. Ama bunu kabul ettiremedim. Aklımdan bir cephe kurabilir, gelen darbeyi dağıtabilirsek oralara gitmeye gerek kalmaz, fikri geçiyordu. Çok umutluydum. Sonuçta sosyalist hareketin azımsanmayacak bir kitle desteği vardı. Her zaman ordunun kendi içinden çatlayabileceğini düşünüyordum.

Gittiğimizde Yaşar hâlâ oradaydı. Bizi onunla Hammuriye[6] Muaskeri karşıladı. Filistinli kimliklerimiz hazırdı. Bir süre Hammuriye'de kaldık. Daha sonra orada da bir ilişkimiz olsun diye Beyrut'a gittik. Yakın örgütlü yapımız içinde hemen aranabilecek, harekette öne çıkmış, yaklaşık 1.500 kadar arkadaşımız vardı. Bunlardan 500'ünü taşırız, diye tahmin etmiştim. Geri çekilecektik ama bu ortalıktan kaybolma anlamına gelmeyecekti. Yeni koşullara kendimizi adapte edip bir karşı çalışmayı geliştirecektik. Ekipleri çıkarmak için de daha öncesinden Reyhanlı, Urfa, Mardin, Ceylanpınar hattı ve geçiş güzergâhlarında özel çalışma yapmıştık.

* * *

İlhami Aras darbe koşullarının yol açtığı zorunlulukları ve izlenen kadro politikasını şöyle anlatıyor.

İlhami Aras

Darbe olduktan sonra sol, "Biz zaten görmüştük" dedi. Biz de zaten görmüştük. Hatta gün sektirdik. Bunun kararını da aldık ama gereğini o dönem yapamadık. '80'in başların-

5. 25 Aralık 2013 tarihinde Doğan Tarkan, kendisinden randevu beklediğim bir dönemde Taksim Metrosu çıkışında geçirdiği kalp kriziyle aramızdan ayrıldı.

6. 2016 yılının Ocak ayında gittiğim Şam'da, Hammuriye kampını görmek istedim fakat bize eşlik edenler, bölgenin IŞİD saldırıları altında olduğunu güvenliğimizi sağlayamayacaklarını söyleyerek talebimi geri çevirdiler.

dı, "birtakım arkadaşlar dışarıya çıkmalıdır" diye bir karar almıştık. '80 sonrasında çok derin ilişkilerimiz olmadı. Birkaç arkadaş gitti o kadar. O zamanlar antifaşist mücadelede Kurtuluş, siyasal mücadeleyi esas alan bir örgütlenmeydi. Zorunluluktan oraya gittik. Bizden bağımsız gidenlerden de haberimiz oluyordu. İnsanlar gitsin gelsin, eğitim alsınlar gibi bir ilişkimiz yoktu. Orada sadece bir temsilcimiz vardı. Onun kanalıyla dünyayı izliyorduk. Çünkü orada olmak, sadece Filistinlilerle değil aynı zamanda Latin Amerikalılarla ilişki kurma olanağını da beraberinde getiriyordu. Benim de Mart ayında gitmemle birlikte bu ilişkiler güçlendi.

Biz bütün Filistin örgütleriyle bir tarzda ilişkideydik. Fakat daha çok El Fetih ve Cephe Tül Nidal ile ilişkilendik. Bu ilişki savaş sonrasına kadar devam etti.

Bülent Uluer

Her tarafta fotoğrafları teşhir edilen ve aranan ilk beş kişi arasında olduğum için 26 Aralık 1980'de arkadaşlarımızın kararıyla Samsunlu Raif ile birlikte Reyhanlı'dan sınırı geçtik. O koşullarda arkadaşların beni koruma, saklama şansları yoktu. Benden önce Doğan Tarkan ile Mahir Sayın çıkmıştı. Halep'te beklerken Yaşar Özbay, Şam'dan bizim için hazırlanmış kimliklerle gelip bizi aldı.

İsmail Metin Ayçiçek

12 Eylül Darbesi'nden kısa bir süre sonra, TV'de arananlar arasında resmimle birlikte adım verilmeye başlandı. Polis arama kayıtlarında Kurtuluş Örgütü'nün beyin elemanlarından biri olarak tanımlanıyordum. Hamile olan eşim 25 Ekim 1980'de bir kız çocuğu doğurdu. Nişantaşı'nda, örgütten hiçbir arkadaşımın adresini bilmediği bir evde, yine aynı örgütten eşim ve yeni doğmuş çocuğumla yaşarken, örgütün beni dışarı çıkarma kararı aldığı iletildi. Ülkeden çıkışı pek benimseyemiyordum. Ülkede kalarak örgütsel bağ olmasa bile, yıllarca kendi olanaklarımla, yakalanmadan yaşayabileceğimi düşünüyordum ve bunu açıklamaya çalışıyordum. Arkadaş kararın karar olduğunu, çıkışımın, ülke dışında oluşturulmakta olan bir "yayın çalışması" için olduğunu,

Filistin'de kısa kalacağımı vb anlattı. Kaçıyor olmak yerine görevli çıkıyor olmak beni biraz rahatlatmıştı.

Örgütten bir Kürt arkadaşımızın tuttuğu taksi ile kontrol olmadan Nusaybin'e geldik. Jandarmalar, kaçakçıların geçişi için kişi başına aldıkları parayı 125 TL arttırmışlardı. İtirazsız kabul ettik. Çıkış günü ve saatimiz gelince, yanımızdaki rehber ile çıkıp, o saatte devriye gezen anlaştığımız askerlere doğru gittik. Nusaybin'de, sınır güvenliğini sağlayan askerlerle para karşılığında anlaşarak, onların kontrolünde tel örgüler altından üç kişilik bir grupla Suriye'ye giriş yaptık. Asker bizi kaçakçı sanıyordu. Bu izlenimi verebilmek için hafif sakal bırakmış, biraz dağınık bir görünüm sergilemeye çalışmıştım.

Tel örgüleri geçtikten sonra, yürüyerek Kamışlı'ya geldik. Bizi bekleyen ailenin evine bulduk. Ülkeden çıkışı ancak üçüncü denemede gerçekleştirebilmiştik.

* * *

Şam ilk duraklarıdır. Kısa zaman sonra Beyrut'a yerleşecekler, ülkeden yeni gelecek olanlar da askeri kamplara gönderilecektir. Kamplarda da siyasi çalışmalar sürer. Bu arada hangi Filistin cephesiyle nasıl ilişkilenecekleri sorusunun yanıtları da verilmiştir. Zamanla gelenlerin sayısı artar. Kamplara gidenleri ise askeri bir disiplinle iç içe geçmiş bir siyasi çalışma beklemektedir. Kısa zaman sonra kaçıp gelmiş olmanın duygusal basıncı bir parçası oldukları örgütsel ve siyasal çalışmanın temposuyla, yerini daha canlı ve dinamik bir ruh haline bırakır.

Mahir Sayın

Türkiye'den beklediğimiz 500 kişi gelmedi. Uzun zaman kimse de gelmedi. Türkiye'deki arkadaşlar o işi organize edemediler. Orada geri çekilmenin nasıl olacağına ilişkin tartışmalar yüzünden dışarıya gönderecek insanları unuttular. Epey sonra Kemal Ergin, Bülent Uluer, Raif gibi arkadaşlarımız geldi. Bir arkadaşımız ülkeye gider gelir, bizlere olabildiği kadar havadis getirirdi. İletişim hayli zordu. Gazete yoktu. Radyolar, en çok da BBC haber kaynaklarımızdandı. Orada

koşullardan dolayı daha da yakınlaşıyorduk. Bir örgütün sekreteriyle (Teslim Töre) aynı odada yatıyorduk. TKEP ile Türkiye'den yakınlığımız vardı. THKO/THKP-C mirasını ileriye birlikte taşıyacağımız örgütlerden görüyorduk. Birbiri için ölmüş iki örgütün insanlarıydık. Bize, "bundan sonra da bu mücadeleyi birlikte yürütün" mesajı bırakılmıştı. Süreç içinde bir araya geliriz, diyorduk. Özelde Mihri abi (Belli), Teslim Töre ve bizler birbirine özel yakınlıkları olan örgütlerdendik. Teslim ile olan ilişkimiz de Kızıldere'den bize kalan mirastı.

O zaman askeri kampta kalıyor, halkı da günlük hayatın içinden tanıyorduk. Bir askeri rejim hüküm sürüyordu. Siyasette insanlar canının her istediğini Baascılar gibi söyleyemiyordu. Türkiye'den kaçak geldiğimiz için bizde hepten özgürlük vardı. Biz otomatik olarak oradaki rejimin karşıtları konumuna girmezdik. Dikkatimi çeken başka bir unsur da, Suriye toplumunun bize göre çok daha toleranslı ve barışçı bir toplum olduğuydu. Türkiye'de Araplar hakkında müthiş önyargılar vardır. Bende yoktu. Çünkü çok sayıda yakından tanıdığım Filistinli Arap arkadaşım olmuştu. Özellikle Lübnanlılar bana İzmirliler ya da İstanbullular gibi gelirdi. Beyrut bütün o iç savaşın yarattığı kaosa, yıpranmışlığa rağmen, insanları çok kibardı. Ortada bir trafik polisi olmadığı halde bile insanlar durup caddede sana yol veriyorlardı.

Şam, Beyrut'a göre daha bir bürokrat ve köylü özelliğinde olmakla birlikte insanları şiddete, Türkiye toplumundan daha uzaktılar. Buradan yine de son derece demokratik bir toplum gibi algılanmasın. Kadınlar Türkiye'nin kadınlarına göre daha rahat ve özgür yaşıyorlardı. Nusayrilerin iktidar katında yeri olması nedeniyle itibarları yüksektir denilebilir. Hıristiyanlar, Yahudiler de çok rahattı. Özellikle Yahudilerin rahatlığı beni şaşırtmıştı. Siyonist devletle savaş halindeydiler ama oradaki Yahudiler korkmadan yaşamaya devam edebiliyorlardı.

Filistinlilerin içinde dindar insanlar da vardı. Namazını kılan kılar, kılmayana aldırmazlardı. Kimse komutanları Müslüman mı diye sorgulamazdı. Fetih'in komutanlarının çoğu Küba'da, SB'de eğitim görmüşlerdi ve oradan etkileniyorlardı. Birçoğu kendisini sosyalist diye niteliyordu. SB'ne yakın duranlar tartışmasız Cephe Şaabiya'ya ve DC'ye gidiyorlardı. Biz de Maocu akımlardan değildik ama SB'ni revizyonist, diye

görenlerdendik. Bizim ilişkimizin özgüllüğü Rasmi üzerinden gelişmesiydi. Onlar da bize çok dostça davrandılar. Onlarla ideolojik bir tartışma yapmıyorduk.

Cephe Tül Nidal sol ve sağ kanattan oluşuyordu. Sol kanat aynı zamanda dış ilişkileri de yürütürdü. Onlarla dünyaya bakışta çok ortak nokta yakaladık. Orada da bizim için günlük politik bir hayat vardı. Latin Amerikalılar ve Afrikalı örgütler başta olmak üzere, dünyanın değişik yerlerinden gelen örgüt ve partilerle yoğun bir görüşme trafiği içindeydik. Fakat bu ilişkiler bir yapılanmaya, kurumlaşmaya gidecek biçimde olgunlaşamadı.

Bülent Uluer

İlişki kurabileceğimiz en yakın cephe FHKC idi. Oradaki arkadaşımız El Fetih'li olduğu için oraya gittik. Şam'da, Kuvvet-i Hassa'da (özel birlikler) kaldım. Orada çok komik durumdaydık. Uyduruktan bir baraka, iki tane yaşlı amca, beş, altı tane yatak, bir, iki tane roketatar. Özel birlik buysa biz yandık, dedik.

Fakat daha sonra Filistin gerçeğini daha iyi anladım. Ölümün, gökyüzünden kamplara doğru pike yapan İsrail savaş uçaklarının, patlayan bombaların hiçbir anlamı yoktu. Savaşı alabildiğine kanıksamışlar, yaşamı şaka haline getirmişlerdi. Bir tek İsrail tarafında askeri operasyona katılmak amacıyla geçecek olanları iyi korurlardı. Bu kadroları herkese göstermezler, saklarlardı. Fakat buna rağmen İsrail, örgütlerin dibine kadar sızabilmişti. Mesela santralde çalışan, bütün konuşmaları dinleyen, aktaran bir kadının İsrail ajanı çıktığını öğrenmiştik.

Daha sonra Beyrut'a geçtik. Özellikle bizim Kızıltepeli arkadaşların kaldığı Sabra'da, sekiz, on kişiydik. Biz de onlar gibi Sabra'da Mahir, ben ve rahmetli Doğan Tarkan bir ev tuttuk. Benimle sınırı geçen Raif'i yanılmıyorsam Sayda civarındaki bir kampa gönderdik. Biz orada ilişkimizi, *mektep* diye tabir edilen El Fetih'in dış bürosuna giderek sürdürürdük. İşte o sıralarda bir şekilde Türkiye ile de bağımızı sürdürür, oradan bu tarafa geçmek isteyenlere, zor durumda kalanlara gereken neyse yapar, bir taraftan da Avrupa'yla ilişki kurardık.

İsmail Metin Ayçiçek

Türkiye sosyalist hareketinin Suriye topraklarındaki ilk duygusu, kaçabilmiş olmanın verdiği rahatlamanın yanı sıra, "kaçmak" zorunda kalışın ağır duygusal sorunlarını da taşıyordu. Bekleme sürecinin bir an önce bitmesi ve ülkeye dönüş arzusu, her operasyon haberi sonrasında yeniden alevleniyordu.

Daha ilk günlerden itibaren Filistin hareketine yönelik ciddi bir abartının bilincimizi kaplamış olduğunu fark ettik. Hatta karşılaştığımız gerçekle kurguladığımız hayallerin denk düşmediğini fark ettiğimizde, Filistin mücadelesine yönelik, örgütümüzün önderlerinden bir kısmında bile, mücadeleyi o düzeye getirmiş Filistinli liderlerin teorik düzeylerini küçümsemek ve "eğitmek" gibi üstten bir bakış ortaya çıkmıştı. Filistin hareketi gerçek anlamda kaçış yolu üzerinde bulunan bir "ara konak" noktasına indirgenmeye başlandı. Örgütler adeta burada yaşanan "cehennem hayatının" bir an önce bitmesini arzulamaktaydılar. Sorumlusu olduğum grupta bulunan Karadeniz'den bir yoldaşımla (R. G.) yaptığım görüşmede bu duygusunu, "Biz Filistin hareketiyle birlikte savaşmak için ve buralarda ölmek için gelmedik. Ülkemize dönüp orada devrimi gerçekleştirmekle sorumluyuz. Bu cehennemde daha uzun kalarak ölmek niyetinde değilim" sözleriyle dile getirmişti.

İbrahim Turgut

Biz sürekli Sabra, Şatilla'da kalıyorduk. Zenginlerin yoğun olarak yaşadığı Batı Beyrut'a, Hamra'ya çok nadir gitmişizdir. Filistinli aileler bir şekilde Filistinli örgütlerden para alıyordu. Hemen hemen her aileden birileri muhakkak gerilla kampında ya da değişik Filistin kurumlarında görevliydi. Devlet gibi örgütlenmişlerdi. Sabra ile Şatilla mahallelerinin ahım şahım bir altyapısı yoktu. Ama her tarafı pislik de sarmamıştı. En azından musluktan su akıyordu. Birileri içmemiş olabilir ama bizler içiyorduk. Sabra ve Şatilla'da kimse elektrik parası ödemiyordu. Herkesin elinde elektrik tellerinin üstüne atılan, bir tane ucu metal kancalı tahta vardı. Biz de o yöntemi kullanıyorduk.

Sabra ve Şatilla'da çoluk çocuğun aç, perişan oldukları yönündeki yazılar tam gerçeği yansıtmıyor. Savaşın sonuçlarını tabii ki yaşıyorlardı ama kimse de açlık çekmiyordu. Bizler de hiçbir zaman kamplarda açlık, perişanlık çekmedik. Filistinliler her sabah kişi başına bir kumanya çıkarır ve dağıtırlardı. Sabahları humus, peynir, öğlenleri konserve geliyor ya da yemek yapılıyor, akşam da ton balığı türü konserveler veriliyordu. Tabii ki işsizlik vardı fakat özellikle de her aileden biri gerillada olduğu için, FKÖ tarafından o zamanın parasıyla aylık 500-600 lira maaş bağlanıyordu. Bu parayı aynı şekilde biz de ayrımsız alıyorduk. İstemezsin o başka.

El Fetih'teki sorumlumuz Yaşar, Hammuriye'de kalıyordu. Ülkeden gelenleri o karşılar, gerekli işlemlerini yapıp Lübnan'a gönderirdi. Ayrıca El Fetih'in dışında Nidal Cephesi'yle de ilişki kurulmuştu.

Birkaç gün, darbeden dolayı kendi başlarına Beyrut'a çıkmış ve inşaat işlerinde çalışan Mardinlilerin yanında kaldık. Mahir, Doğan ve Bülent'i görevlerinden dolayı bir kenara koyarsak, o âna kadar gerilla olabilecek ilk iki kişiydik. Sonra Şam'daki iki kişi, ardından başka insanlar gelmeye başladı. Zamanla sayımızın artacağı ortadaydı. Bu yüzden evlerde kalmaktansa kamplarda kalmanın daha sağlıklı olacağına karar verdik. Ayrıca kamplarda askeri eğitim de alabilecektik. Böylelikle Sabra'daki kampımıza yerleştik.

Daha önce FKÖ ve bileşenleri hakkında bir miktar bilgi almış olsak da kamplarda yaşamaya başladıktan sonra haklarında daha sağlıklı ve gerçekçi bilgilere ulaştık. Örf ve ananelerine yabancıydık. Kamptaki ilişkilerini bir sosyalist olarak içimize sindiremiyorduk. Bazen birbirlerine küfür edecek kadar laubali bazen de aralarındaki alt üst ilişkilerini açıkça hissettirecek kadar disiplinli bir görüntü çizebiliyorlardı. Sadece FHKC'de bu tür laubalikler göremiyorduk.

Filistinlilerle aynı kampta olmamıza rağmen, özerk bir yapımız vardı. Filistinliler gibi başı buyruk davranmıyor, içimizden sadece bir sorumlumuzla muhatap olmalarını istiyorduk. Onlardan farklı olarak sabahları üç saat kitap okuyor, sporumuzu yapıyor, öğleden sonra kendimize ayrı bir program uyguluyor, bu arada nöbetimizi tutuyorduk.

Onların gün içinde ne zaman ne yaptıkları ise belli değildi. Tunus, Cezayir gibi ülkelerden davaya inancı olmadığı halde sadece para kazanmak için gelen insanlar vardı. FKÖ, Arap ülkelerinin yardımlarından dolayı bu duruma göz yumuyor, bu politikaya çanak tutuyordu. Örgütler sahip oldukları gerilla sayısına göre para alıyorlardı. Bu yüzden sayılarını fazla göstermek için Pakistan'dan, Bangladeş'ten gelen kim varsa saflarına almışlardı. Günde 12 saat inşaatta çalışmak yerine kamp koşullarında gün boyu birkaç saat spor yapıp, arada bir nöbet tutarak aynı parayı kazanmak onlar için daha cazipti. Bu tür olumsuz örneklerin yanında, ulusal kurtuluş mücadelesine omuz vermek için Tupamarolardan Kızıl Tugaylara, Baader Meinhof'tan yine Kürdistanlı ve Türkiyeli devrimcilere kadar gelip orada fedakârca, hiçbir şey beklemeksizin mücadele eden, işgal topraklarından kaçarak gönüllü gelmiş Filistinli, inançlı insanlar da vardı.

Başlangıçta kampta yedi, sekiz kişiydik. Bizden 15 gün, bir ay sonra Azmi,[7] Fethi,[8] Kamil Kölnoğlu'nun[9] da aralarında olduğu arkadaşlar gelmeye başladı.

İsmail Metin Ayçiçek

Suriye'de kısa süre kaldıktan hemen sonra Lübnan'a gittik. Beyrut'a arkası açık bir pikapla girdiğimizde, şoförümüz sanki bir düğün alayı geçiyormuşçasına kornasını sürekli çalmaya başladı. Yollardan tepki ya da karşılık yoktu ama kasetten dinlediği Filistin marşlarıyla coşmuş olan Arap şoförümüz keyfe gelmişti. Pikabın arkasında kendimi birden çok önemli biri gibi hissetmiştim. Sanki herkes bize bakıyordu. Oysa bakan da yoktu, bize korna çalan da.

Beyrut'ta Şatilla'da, bir bahçenin içinde yan yana dizilmiş odalar halinde, birkaç barakadan oluşan bir "konakta" kalıyorduk. Barakanın tavanı kaplayan kıvrımlı sac levhalar, açılan ateş sonrasında yere düşen mermilerin çarpması sonucunda delik deşik olmuşlardı. Zaman zaman beş ya da altı kişi kaldığımız bu tek odanın kapısının altını, kum torbası ile destekleyerek dev farelerin (cordan) içeriye girmesini

7. Azmi Pat, 13 Kasım 1990 yılında Bartın Cezaevi'nde intihar etti.
8. Görüşme talebime olumsuz yanıt verdi.
9. Trafik kazasında yaşamını yitirdi.

engellemeye çalışıyorduk. Aynı odada kalan arkadaşlardan birinin yüzünü gece uyurken bu farelerden biri kemirmeye çalışmış ve yaralamıştı. Yanımızda İran Halkın Mücahitleri Örgütü'nden bir arkadaş vardı. Bunlardan Mahmut, Azeri kökenliydi ve Karslı olduğumu öğrenince büyük ilgi gösterdi. Azericeye aşinaydım, o da biraz Anadolu Türkçesi biliyordu. Azerice-Türkçe karışımı muhabbetler geliştirdik, kısa sürede iki sıcak dost olduk. Arafat'ın kalpağına benzeyen siyah bir kalpağı vardı. Bir gün o Güney'e operasyona gitti ve dönmedi. Giderken bana hatıra olarak bıraktığı kalpağı yıllarca giydim ve hâlâ hatıra olarak saklıyorum.

Arada bir merkeze, gezmeye gidiyorduk. Beyrut sokaklarında dolaşırken, mermilerin dönüş yolunda bize isabet etmemesi için daha çok saçak altlarından, duvara yakın yürüyorduk. İsrail savaş uçaklarını gökyüzünde ilk gördüğümde sokakta oynayan çocukların, istiflerini fazla bozmadan yüksek sesle "Tayyaran, tayyaran!" diye bağırarak oyunlarına devam etmelerini şaşkınlıkla izlemiştim.

Bu evde sivil yaşamımız bir ay kadar sürdü. Sonra, Genel Sekreteri Dr. Semir Goşe[10] olan Nidal Cephesi'nin Yanta'daki eğitim kampına giderek askeri eğitime başladık. Filistin örgütü adına düzenlenmiş yeni kimliğimde Ebu Ahmed adını kullanıyordum. Bizim grupta sekiz kişiydik. Diğer gruplarla birlikte askeri eğitime giren üç gruptuk. Yanta'da Filistin kamplarında örgütün MK üyelerinden hiçbiri (İ.A., İ.Ö., M.S., A.D.) ve bir başka sol örgütten ayrılarak bizimle ilişkilenmiş bir arkadaş (B.U.) askeri eğitime alınmadılar. Bu, elbette örgütsel bir karardı. Askeri eğitimde bulunan arkadaşlar önce üç grup olarak üç ayrı kampta idiler. Sonra bunlardan ikisi birleşerek tek grup oldular. Ben ve bir yoldaşın (R.G.) yanı sıra, öteki gruptan iki arkadaşım (D.F., K.K.) iki ayrı grubun sorumlularıydık. MK'nden bir arkadaşın da (A.D.) içinde yer aldığı Ortadoğu Komitesi, askeri eğitimdeki grup sorumluları ile periyodik toplantı yapardı.

10. Nidal Cephesi Genel Sekreteri Semir Goşe 1940 yılında Kudüs'te doğdu. Oslo Anlaşması'ndan sonra (13 Eylül 1993) Yaser Arafat'la birlikte Filistin'e döndü. Oluşturulan özerk yönetim hükümetinde Çalışma Bakanı, FKÖ yürütme kurulu üyesi ve Kudüs Dairesi Başkanlığı görevlerinde yer aldı. 2009 yılında hayatını kaybetti.

Bizim grupta hem emperyalizm, devlet, faşizm gibi konularda teorik eğitim veriyor hem de ajitasyon ve yazılı propaganda gibi alanlara ilişkin pratik çalışmaları yürütüyordum. Filistinlilerle birlikte sabah sporunu mutlaka yapardık. Ama Kuvva-yı Sadıka (dost güçler) için katılım gönüllülük esasına dayalıydı ve bazı arkadaşlar katılmak istemiyordu. Bunlar, "Biz buraya savaşmak için gelmedik" düşüncesini yaşam biçimlerine uyarlamaya başlamışlardı.

Eğitim esas olarak kültürfizik, uzun mesafeli koşu, bomba yapımı, Kalaşnikof kullanımı, iple tırmanma ya da yarlardan ip üzerinden geçiş şeklindeydi. Bir keresinde eğitim için yaklaşık 20-25 metre derinliğinde bir yarın iki yakasına gerilmiş yaklaşık 50 metre uzunluğunda bir halata tutunarak, bir yakadan öbürüne geçecektik. Önceden denemeler yapmadan, ilk eğitim çalışmasında böyle bir uygulamayı gerçek bir uçurumda gerçekleştirmek isteği, bizim grup için sürprizdi. Buna toplu olarak itiraz ettik ve bu eğitimin önce makul bir yükseklikte denenmesi gerektiğini; ilk uygulamada ciddi kayıplar verilebileceğini söyledik. Başımızdaki komutan itirazımızı ciddiye bile almadı ve uygulamayı yapmamızı istedi.

Akşam kampta bu sorun tartışıldı. Dr. Semir Goşe güzel bir rastlantı sonucu oradaydı ve eleştirilerimizi dinledi, yanımızda komutanı eleştirerek, böylesi bir eğitim anlayışının yanlış ve tehlikeli olduğunu belirtti. Goşe, insan canının komuta uyup uymamak sorunundan daha önemli olduğunu, bizim davranışımızı doğru bulduğunu ve bu tür bir uygulamanın kaldırılması gerektiğini söyledi. O tarihten sonra komutanımızın öfkesini hep üstümüzde hissettik ama haklı olduğumuzun resmen tescili ile de mutluyduk.

Eğitim sonrası benim grubum ile D.F.'nin sorumlu olduğu grup, birbirine yakın iki kampa yerleştik. Biz kampta havan bölüğündeydik. Ötekiler ise füze ağırlıklı, Prens'in komutasındaki bölüktelerdi.

Bir gün, can sıkıntısından, bizim grupla bir plan yaptık ve D.F.'nin birliğini teslim almaya gittik. Gece birliğe yanaşıp kontrol ettiğimizde bir arkadaşımızın nöbetçi olduğunu gördük. Bir şey hissettirmeden selam verdik. Şüphelenmedi. Sonra onunla konuşurken saldırdık. Elinden silahı alıp kendisini teslim aldık. Sonra çadırlara doğru bağırdık. Kampı teslim

olmaya çağırarak yaygara yaptık. Tabii hemen kampı terk ettik. Nöbetçi arkadaşımızın olayı anlatacağından ve bize bir şey olmayacağından emin, kendi kampımıza doğru yürüdük. Yolda silahlı Filistinli bir grup yolumuzu kesti. Bizi teslim aldılar. Derdimizi anlattık. Bizi tanıdıkları için serbest bıraktılar. Ertesi gün kampa siyasi sorumlu dahil, bir heyet geldi. Bizi sorguladılar ve yaptığımız şakanın, "bir eşek şakası olduğunu" söyleyerek, bir daha olmaması uyarısında bulundular.

Bir gün dikimhanede nöbet tutuyorduk. Şehrin içinde olduğu için gece nöbetlerini arada bir yırtabiliyorduk. Gruptaki bütün arkadaşlarla, tek kişilik karyolaları olan bir koğuşta kalıyorduk. Silahlarımızı genellikle karyolanın başucumuzdaki demirine asarak uyuyorduk. Ben ise yastığımın altına uzunlamasına koyarak uyuyordum. Gece bir sesle uyandım. İki Filistinli, eliyle bana merhaba işareti yaparak, sessizce kapıyı çekip çıktılar. Bir şey anlamamıştım. Birkaç saniye sonra yatakların başında asılı duran silahların yerinde olmadığını gördüm. Silahımı şans eseri kurtarmıştım.

Arkadaşlar yataklarında uyuyordu. Hemen bağırarak tercümanımız Hasan'a seslendim. Hasan dışarıya fırladı ve hareket eden arabayı fark etti. Silahlarımızı götürüyorlardı. Hasan arabadakilerin Nidal Cephesi'nden olduğunu anlamıştı. Ertesi günü Nidal Cephesi'nin siyasi merkezine yaşadıklarımızı bildirdik. "Bizim haberimiz yok" deseler de, Hasan gelen iki kişiyi tanıdı. Sonra Semir Goşe'nin de bulunduğu bir toplantıda sertçe eleştirildik. Yüzümüz kızardı ve silahlarımızı getirip bize teslim ettiler. Nöbeti asmanın sonuçlarının ne olabileceğini, iyi bir ders vererek öğretmiş oldular.

1981 Temmuz ayında İsrail savaş uçakları Beyrut'u bombaladığında Mısırlı eski bir subay olan komutanımız Ebu Ubeyde'nin isteğiyle, ben paletçi (uçaksavarın üzerine oturduğu paleti döndüren), Azmi ise uçaksavar[11] tetikçisi (ateş

11. Savaş uçaklarının devreye girmesi üzerine hava savunma sistemi kurmak için üretilmiştir. Tekerlekli uçaksavarlar ya da pikaplar üzerine monte edilerek seyyar da kullanılabildiği için rahatlıkla yer değiştirilebilmektedir. Tek, çift ya da dört namlulu çeşitleri vardır. Küçük uçaksavarların namlusu 1.000-1.500 metreye kadar, 30-35 milimetrelik namlulu uçaksavarlar ise 4.000 metreye kadar etkili olabilmektedir. Bir ateşleme sistemini kontrol eden pedalcı ve bir de mermileri taşıyan bir ya da birden fazla ekiplerce kullanılır. Kendi ekseni etrafında dönebilme özelliğine sahiptir. Yakın mesafede hava saldırılarına karşı etkilidir.

eden) olarak uçaklar Beyrut semalarını terk edip gidene kadar savunmada kaldık. O saldırıda El Fetih'in ana karargâh binalarından biri yerle bir oldu. Enkaz altında kalan cesetleri çıkardık ve toplu kan bağışında bulunduk. Kan bağışına katılmayan ve bu itirazını küfürle ifade eden bir arkadaşımızı özeleştiriye davet ettik. Fakat arkadaşımız özeleştiri yapmak yerine, düşüncesini derinleştirmeye çalıştı. Bunun üzerine onunla ilişkilerimizi kestik ve kamptan dışarı çıkardık.

Savaştan korktuğumu itiraf etmeliyim. Ne olursa olsun, uçakların bombardımanı ya da silahların susmak bilmeden tarrakalarıyla ortalığı doldurması, kimsenin hoşuna gitmezdi. Ama burada söylediğim korku duygusu, kişinin ölümü yakınında hissetmesiyle ilgili bir duygu değildi. Türkiye'deyken de faşistlerle silahlı çatışmalarda bulundum ve böylesi duyguları yaşadım. Ama burada durum daha farklıydı. Sözünü ettiğim İsrail bombardımanında yıkılan karargâh binasından cesetleri çıkarırken, tanımı mümkün olmayan duyguları öteki için paylaşıyorduk. Bir yandan da orada ve onlarla birlikte olmaktan gurur duyuyorduk. Öte yandan savaşın yıkıcılığını fark ederek öfkemizi emperyalizme küfrederek dillendiriyorduk.

Bir keresinde kamp yeri anlaşmazlığı nedeniyle El Fetih ile Nidal Cephesi arasında karşılıklı silah kullanımına varan bir çatışma başladı. El Fetih güçleri kampımızı sardı ve kampın derhal boşaltılmasını istedi. Filistinliler hemen çatışma düzenine geçip mevzilendiler. Kamp komutanı ile konuşarak, iki Filistinli güç arasındaki çatışmaya ilkesel olarak katılmayacağımızı; örgütümüzün Nidal Cephesi ile yaptığı anlaşmanın da bu olduğunu söyledik. Kamp komutanı anlayışla karşıladı ve bizim çatışma dışında durmamızı istedi. Kuşatma sırasında silahlarımızı taşımadık. Kampı geçici olarak terk etmemiz emri geldi. Ama buna gerek kalmadan iki Filistinli güç anlaştı ve El Fetih kuşatmayı kaldırdı.

Bülent Uluer

Askeri ilişkiler alanını millet atla deve zannetmesin, derin bir askeri eğitim alındığı sanılmasın. Tabanca diyorsan, çocuklar Türkiye'de günlük olarak kullanmışlar, biliyorlardı. Bir tane roket atmışlardı. Mesela benim başıma gelen bir anekdotu anlatayım. Biz bir atışa gittik. Dokuz on kişiye,

beş altı değişik silahla ateş ettirdiler. Birinci olana roket attıracaklardı. Tesadüfen ben birinci geldim. Bana da ödül olarak roket attırdılar. Kürt çocuklar vardı. Şehirden geldiğim için tabancayı bile tutamaz diye dalga geçiyorlardı. Tabii hayatlarında beni görmemişler. O sayede roketatar attım. El bombası eğitimi de pimini çekip atmaktan ibaretti. Ayrı bir grup, havan ve uçaksavar eğitimi almış ama ben almadım. Biz ayrı bir yerdeydik.

Diplomatik alanda görevliydim. Bir arkadaşla Beyrut'ta gezerken sahte pasaportla yakalandık. Cezaevine girdik. Dürzîlerin olduğu bölgede Alayi Hapishanesi'nde yattık. El Fetih gece gelip bizi para karşılığında kurtardı. Öylesi uygulamalar gayet normal karşılanıyordu. "Size sahte vizeden ceza keseceğiz, ondan sonra sizi sınır dışı edeceğiz" dediler. Oradan da Almanya'ya geldik.

İbrahim Turgut

Çoğumuz silahla haşır neşirdik. Kampta Kalaşnikof, M16, Nato, ufak tabancalar vb belli başlı silahlar vardı. Eğitimimiz bu silahların sökülmesi ve geri takılması ile başladı. Dersler Arapça anlatılıyor, bir arkadaşımız bizlere tercüme ediyordu. Bilmediğimiz bazı silahları tanıdık, bir de silah talimine götürdüler. Onların vuramadığını bizimkiler vuruyordu. Sonrasında topoğrafya dersi, harita üzerinden yer bulma, ardından da havan topu eğitimleri aldık. Uçaksavar ile havan eğitimleri Sabra'daki askeri alanda verildi. Bir kısmımız, B22 topunun eğitimini alıp havancı olduk. Diğerlerimiz ise dört namlulu uçaksavarların eğitimini aldılar. Eğitimimizi daha çok uçak geldiğinde uçaksavarlarla ateş ederek gerçekleştiriyorduk.

Seçtiğimiz iki arkadaşımızın özel olarak bomba eğitimi almasını sağladık. Onlar envai çeşit bombanın nasıl yapılabileceğini öğrendiler. Bütün arkadaşlarımız uçaksavar eğitimi almakla birlikte, bazı arkadaşlarımız tamir edecek kadar uzmanlaştı. Havan eğitiminde de aynı yöntemi uygulamıştık.

Zamanla askeri refleksleri kendiliğinden kazanmaya başladık. Çıkan sesten kullanılan silahın niteliğini hemen anlayabiliyorduk. Savaşı, savaş psikolojisini, teorik anlatımlar üzerinden değil pratik hayatın içinde yaşadık ve kavradık.

Teorik silah eğitimimizi aldıktan sonra '81 Nisan'ında, "Şimdi de sizi savaşın daha yoğun hissedilir olduğu Güney Lübnan'a gönderelim" dediler. Gider gitmez bir saat geçmeden Said Haddad[12] top atışları yapmaya başladı. 12, 13 kişiydik. Bir kamp Sur kentindeki Reşadiye'de kaldı. Altı kişilik bir ekip ise BM'yi geçtikten sonra Şiilerin yoğun olarak yaşadığı, İsrail sınırına yakın bir noktaya yerleşti. Aramızda yalnızca BM askerleri vardı. Onların askerlerini aşıp tampon bölgeye gireceğimiz söylenmemişti. Bir keresinde bahçeler arasında giderken BM askerleri tarafından sarıldık. Fark edince pusuya yattık. Böyle bir durumla karşılaştığımızda ne yapmamız gerektiğini bilmiyorduk. Saldırırlarsa yanıt verecektik. Bunun üzerine Filistinlilerle aralarında bir anlaşma yaptılar. Silahlarımızı teslim aldılar. Anlaşma gereği daha sonra iade ettiler.

Bir dağ başına gelmiştik. Etrafta ne var ne yok diye bakmaya başladık. Bir arkadaşımız yılan gördü. Kalaşnikof'la öldürdü ve "Yiyelim" dedi. Gerillayız ya, yılanın bir karış başından bir karış arkasından kesip derisini yüzdükten sonra çöp şiş yapıp bir güzel orada yedik. Gerillacılığa orada başlamış olduk!

Henüz birkaç gün geçmeden telsizle, bir arkadaşımızın boğulduğu haberini aldık. Apar topar Reşadiye'ye geçtik. Kemal Ergin'in cenazesini Beyrut'a, Sabra'daki Filistin Şehitler Mezarlığı'na gömdük. Mayıs ayı içindeydik. Definden sonra Kemal'in afişlerini duvarlara astık.

Kemal Ergin'in Ölümü Üzerine

İbrahim Turgut

Saat 07:00 civarı Kemal, İbrahim Akhan'la[13] herkesin yüzmeye gitmediği bir saatte denize giriyorlar. Kamp yeriyle deniz arası en fazla beş yüz metreydi. Kemal yüzmeyi biliyor, İbrahim ise çok az yüzebiliyordu. Denize girdikleri noktada anafor, girdaplar oluyormuş. Kemal girdaba yakalanıyor.

12. İsrail Lübnan sınırının bir bölümünü işgal etmiş, Haddad özerk bir bölge oluşturmuştu. Aynı zamanda Lübnan ordusunda binbaşıydı. 1975-76 savaşında o bölgeyi İsrail'in de desteğiyle kendi denetimine aldı. Daha sonra Sabra, Şatilla katliamını yapan ordunun da başındaki kişi olarak tanındı. (İ.T.)

13. Trafik kazasında yaşamını yitirdi.

Girip çıkıyor. İbrahim yüzmeyi bilmediği için gidip kurtaramıyor. Çaresizce etrafa bağırmaya, seslenmeye başlıyor. Bakıyor etrafta kimseler yok. Bunun üzerine kamptakilere haber veriyor. Biz o kampta değildik. Olayın gelişimi bize gittiğimizde anlatıldı. Gerçek de bu zaten. Kemal'in cesedini denizde bulamıyorlar. Filistinlilerin yardımıyla ancak iki saat sonra cesedine ulaşabiliyorlar.

Adil Okay

26 Nisan 1981'de günlüğüme bu olayı yazmışım. Yoksa tarihi hatırlamam mümkün olmazdı. Reşadiye'de, dışarıda oturmuşken birden insanlar denize doğru koşuştular. Biz de yoldaşlarla birlikte denize doğru yürüdük. Yolda kadınların konuşmalarından boğulanın, Nidal Cephesi'nden bir Türkiyeli olduğunu öğrenince hızlandık. Deniz kenarı insandan geçilmiyordu. Gözlerimizle Nidal Cephesi'nden Kurtuluşçuları aradık. Kalabalığın arasından seçtiğimiz Kurtuluş'un sorumlusu gözlerini denize dikmişti. Bir grup genç denize dalmış ceset arıyordu. Geçmiş olsun, deyip olayın nasıl olduğunu sordum.

İki arkadaş fazla derin olmayan yerde yüzüyorlarmış. Yüzme bilmeyen, diğerinden imdat istemiş, batmış. Arkadaşı yetişip kolundan yakalamış, dalga ikisini tekrar ayırmış. Tekrar yakalamış, tekrar ayrılmışlar. Kurtuluşçulara arkadaşlarının nerede boğulduğunu sorduk. Zekeriya ve Ahmet Yiğenler'le birlikte soyunup denize girdik. Dalıp dipleri araya araya açıldık. Bir sonuç alamayınca, yorgun geri döndük. Sonra tekneler geldi. Çevreye ağ atıp tarayacaklardı. Daha ağı atmadan tekneden biri cesedi görmüş, dalmış ve çıkarmışlar. Şaşkına döndük. Moralimiz altüst oldu. Ölen arkadaşın asıl adının Kemal Ergin olduğunu yıllar sonra öğrendim.

İsmail Metin Ayçiçek

Kemal Ergin'i, o daha Ankara Tıp Fakültesi'nde bir öğrenci olarak Kurtuluş'a ilk katıldığı dönemlerden tanırdım. Cumali, Adnan ve Kemal ile sosyalist eğitim çalışması yapacağım bildirilmişti. Arkadaş, iki zor grup olduğunu; bunların eğitimiyle doğrudan benim ilgilenmem gerektiğini anlattı.

Cumali'nin evinde ilk buluşmamızda, sözü edilen zorluğun ne olduğunu daha iyi anladım. Yerlerinde duramayan, elde avuçta tutulamayan üç cıva parçası idiler.

Kemal'in Necdet Adalı ile gerçekleştirdiği, örgütümüzün karşı çıktığı eylem türlerinden olmasına rağmen, sonuçta faşizme karşı yapılmış bir eylem olarak selamlandı. Cezaevinde arkadaşlarımız desteklendi. Necdet idamın bozulacağı umudunu hep taşıdı. Firar eyleminde değişik iddialar ortaya atıldı. Sanırım Kemal'in kaçışındaki öncelik onun cezasının infazına ilişkin bir düşüncenin kafalarında pekişmesi ve kaçış ânında Necdet'in biraz yavaş hareket etmesi nedeniyle henüz kaçamadan jandarmanın da durumu anlamasıyla bozulan program oldu. Kemal aramıza, Kurtuluş sempatizanı, inançlı bir sıra neferi olarak katılmıştı, öyle de devam etti. Beyrut'ta askeri mezarlığa gömülürken Kurtuluş adına konuşmayı ben yaptım ve yoldaşımızı sonsuzluğa uğurladık.

* * *

45 günlüğüne gittikleri Güney Lübnan'dan, Kemal Ergin'in ölümü sonrası Beyrut'a dönerler. Bu arada bazı kadrolar Avrupa'ya çıkmış, bazı lider kadrolar ise Beyrut'ta kalmıştır. Avrupa'ya gidilsin diyenlerle, burada kalalım diyenler arasında iki ayrı görüş çıkar. Avrupa'ya gidelim diyenler daha ziyade Avrupa'da siyasal faaliyet sürdürebilecek olan kadroların gönderilmesini istemektedir. Buna bağlı olarak Mahir Sayın, Doğan Tarkan, Bülent Uluer, İsmail Metin Ayçiçek, Kamil Kölnoğlu ile birkaç kadro Avrupa'ya çıkarlar. Savaşa kadar uçaksavar başında hava savunmasında yer alanlar Kola'ya yakın bir yerde, Beyrut Üniversitesi'nin hemen üzerine yerleşirler. İbrahim Turgutların içinde yer aldığı grup Sabra'da kalır. İki kamp arası mesafe 500 metredir.

O günlerde alttan alta ısınan Beyrut'un semalarında, İsrail'in savaş uçakları görülmeye başlar. Fakat bu bombardıman rutin bombardımanlara benzememektedir.

Savaşın İlk Büyük Hamlesi

İlhami Aras

'82'nin Haziranı'ydı. Nidal Cephesi'nin Metfaiya Kampı'nda, arkadaşlarla sohbet ederken nöbetçi, "Tayyaran tayyaran!" diye bağırdı. "Yeter, çok gürültü yapma!" diyerek ayağa kalktığımda, onlarca İsrail uçağının havada süzülerek üzerimize geldiğini gördüm. Medine Riyada Stadı'nın dibindeydik. Ayağa kalkmamla birlikte bombaların basıncıyla uçmam bir oldu. O şaşkınlıkla beş, on gerillayla birlikte koşmaya başladık. Bombardımanın olduğu bölgeye doğru koştuklarını görünce, "Ne yapıyorsunuz, Şatilla'ya gidelim, ora bombalanmıyor!" diye seslendim. Koşarak Sabra'dan çıktık.

Sabra ve Şatilla'da Filistinlilerin oturduğu bir cadde vardır. Caddenin öbür tarafında Lübnanlılar oturur. Herkes balkonlardan bombardımanı seyrediyordu. Kimisinin elinde palaska, kimisinin elinde silahla bir kahveye girdik. Çay söyledik. Orada savaş herkesin gözünde adeta doğallaşmıştı. Garsonu çağırdık. Bize Türkçe hitap etmeye başladı. Meğer Mardinliymiş. Gitti, bize yara bandı aldı. Patlamanın etkisiyle ufak tefek sıyrıklar olmuştu. Ertesi gün öğrendiğimize göre, Şatilla'daki arkadaşlarımız uçaksavarlarla, mermileri bitinceye kadar ateş etmeye devam etmişler. Mevzilerinden ayrılır ayrılmaz uçaklar mevzilerini havaya uçurmuş, arkadaşlarımız ölmekten kıl payı kurtulmuşlar.

Yaşar Özbay'la Şam'a gidecektik. Fakat o sırada bombardıman devam ediyordu. Nidal Cephesi'nin bir arabası vardı. Orada gelişen koşulların bir sonucu olarak, araba kalkmıyor dediler. Bir de savaş, vaka-i adliyeden olduğu için geri çekici bir şey olarak algılanıyordu. Biz durumu tam kestiremiyorduk. Gidişi iptal ettik. Ben eve gittim. Az sonra bir arkadaş koşa koşa geldi, "Abi araba hazır" dedi. O anda biz farkında olmadan savaştan çıktık, Şam'a gittik. Arkasından neyin geleceğini bilmiyorduk. Olağan bir saldırı gibi görmüştük, meğer o anda gerçekleşen savaşın ilk büyük hamlesiymiş.

İbrahim Turgut

Kimse, İsrail'in Güney'i işgal edip birkaç gün içinde Beyrut'a kadar ilerleyebileceğini beklemiyordu. Nebatiye, Reşadiye, Sur, Sayda varken ve oralardan geçiş yapmak dururken niye buradan başlasınlar diye düşünüyorduk.

İlhami Aras, yanında arkadaşlarıyla Beyrut henüz kuşatma altına alınmadan çıktı ve tekrar Beyrut'a dönemedi. Yollar çoktan kesilmişti. Savaşa kadar önemli bir saldırı olmadı. Uçaklar geliyor, aldıkları istihbarat sonucu gözlerine kestirdikleri noktaları; cephe bürolarını, silah depolarını, köy içlerini ya da üniversite çevresini bombalıyorlardı. Bazen güneyde çatışmalar, sızma girişimleri oluyor ama püskürtülüyordu. ABD Başkanı Ronald Regan'ın, "Ortadoğu'nun terör merkezi Beyrut'tur. Bu işi halletmemiz lazım" diye açıklamaları vardı. Birtakım saldırıların, hava bombardımanlarının yaşanabileceğini görüyorduk. Fakat Filistinlilerin Beyrut'u terk edebileceğini, FKÖ'nün merkezini Lübnan dışına kaydırmak zorunda kalacağını öngörememiştik. Ben böyle bir öngörünün FKÖ'nde de olduğunu sanmıyorum. Çünkü Yaser Arafat son güne kadar Beyrut'taydı. Birkaç kez bulunduğu yerler, saniye farkıyla terk ettikten sonra bombalanmıştı. Bu da aslında İsrail'in Filistinliler içerisinde bile ne kadar ajana sahip olduğunu gösteriyordu.

Bir gün öncesinde Sabra'da otururken topçulara hava saldırısı oldu ve kalktık kahveye gittik. Bir hafta içerisinde Beyrut'un kapılarına dayandılar. Nebatiye ve El Hak, Armut gibi birkaç yerde güçlü direnişler oldu. Onun dışında büyük bir direniş gerçekleşmedi. Batı Beyrut Falanjistlerin, dağlık bölge ise Kemal Canbolatların Dürzî partisi olan Lübnan Sosyalist Partisi'nin elindeydi. Güneyin bir kısmında, Doğu ve Batı Lübnan'ın bir kısmı ile havaalanı tarafında Şiiler egemendi. Sabra, Şatilla tarafındaysa Filistinliler güçlüydü. Bu dağlık bölgeye İsrail askerleri havadan indirme yaptılar. Bir taraftan da her gün denizden ve havadan toplarla dövdüler. Beyrut dört yandan kuşatıldı.

İnanılır gibi değil ama belli bir süreden sonra savaşa alışmıştık. Tabii ki bazı insanların sinirleri de altüst oluyordu. Hava bombardımanı genelde sabah saat 05:00'e doğru

yapılıyordu. Bombardımanla birlikte barınaklara, siperlere çekiliyorduk. Sabra'da havan topunun ve uçaksavarcıların olduğu iki mevzimizin altında sığınaklarımız vardı. Sığınağın üstü bir metre kalınlığında toprakla, hemen altı da kalın betonla kaplıydı. Bombardıman azalınca ya da bitince tekrar yukarıya çıkıyorduk. Sabra ve Şatilla'da yaşayan sivil halkın tamamı, Batı Beyrut'un zengin semtlerine, Hamra'ya çekilmişlerdi.

Orada tek başımıza kalıyorduk. Özellikle denizden atılan bombanın ıslık sesini duyar duymaz sokak köpekleri sığınağa koşardı. Köpekler koşunca biz de onların arkasından fırlardık. Köpekler bizleri adeta saldırıdan kurtarıyordu. Yine böyle bir gün sığınaklara oturmuş, haberleri dinliyorduk. Bir bomba sesi geldi. Yan tarafımızda araba tamir atölyesi yerle bir olmuştu. Böyle bir ortamda insan ne zaman nerede öleceğini kestiremiyordu.

Doğan Fırtına[14]

Filistin eğitim kamplarından geçtikten sonra, kendimize ait, esas olarak bizim arkadaşlarımızın yaşadığı Sabra ve Şatilla bölgesinde iki kampımız vardı. Biri daha çok iç savunma (havancılar), biri de hava savunma (uçaksavarcılar) diye adlandırılıyordu. Azmi Pat, hava savunma bölümündeydi. Orada hemen hemen tüm uçaksavar silahlarıyla çalıştı. Eğitimini aldı ve kendisini çok geliştirdi. Filistinliler bile özellikle uçaksavarlara hâkimiyeti konusunda onu örnek gösteriyorlardı. Aralarında en iyisi oydu. Biz de havan bölüğündeydik. Bir buçuk, iki yıl öyle geçti. Sürekli bir araya geliyor, eğlence geceleri düzenliyorduk. 1 Mayıslarda, 15-16 Haziranlarda, kutlamalarda şiirler okuyor, konuşmalar yapıyorduk. Azmi bu gecelerin ileri katılımcılarındandı. Şarkı ya da türkü söylerdi.

'82 Haziran başında İsrail, güneyden girdi. Aynı zamanda hava saldırılarına başladılar. Savaşın ilk günlerinde arada bir intişar, yani dağınık bir şekilde arazide yayılma komutu verilirdi. "Bir tane mermi ortamızda patlar, topumuz birden gitmeyelim" diye askeri bir önlem olarak bir nöbetçi bırakıp araziye dağılırdık. Azmilerin olduğu hava savunma ekibi,

14. Azmi Pat'ın anısına facebook'ta paylaşılan video kaydının çözümlemesidir.

uçaksavarın başında beklerdi. Aşağı yukarı sabah beşten hava kararıncaya (hatta hava karardığında bile çünkü gece de saldırılar yapılabiliyordu), kadar uçaksavarların başında mutlaka beklemek gerekiyordu.

İlk haftalar oldukça zorlu geçti. Azmilerin ekibinden sorumlu arkadaş isyan etti. Geri çekilmek istedi. Neredeyse her gün güneşin altında 12 saat durup her an gözler tepede, eller tetikte, sıcak ve rutubet bir taraftan, açık arazide, yorgun, yıpranmış bir vücutla beklerken yaşanan bu tür moral bozucu olaylardan, tavırlardan insanlar haliyle olumsuz etkileniyordu. Bu yüzden daha sonra o arkadaş çekildi. Ben yer değiştirdim. Biz havancılar ancak İsrail askerleri Beyrut'a girdiği zaman direkt savaşın içine girecek pozisyondaydık. O zamana kadar kendimizi öldürtmeden beklemekle görevliydik.

Arkadaşlarla aramızda birtakım kararlar aldık. Daha önce on iki kişilik bir ekip sabahın köründen güneş batıncaya kadar uçaksavar başında duruyordu. İki uçaksavar topu, bir de dört namlulu uçaksavarımız vardı. Herkesin bu koşullarda beklemesinin gereksiz olduğunu tespit ettik. Bunun üzerine iki kişi nöbetleşe uçaksavarı kullanmakla, iki kişi de mermileri doldurmak ve şeritleri takmak için sandıkları taşımakla görevlendirildi. Altışarlı ekiplerimiz ikişer saatte bir nöbetleşe görev almaya başladılar.

Gölgeliğimiz bile olmadığı için sofra bezinden kendimize gölgelik yaptık. Elimizin altında yeterince kalsiyum ve vitamin hapları vardı. Her gün birer, ikişer aldık. İnsanlar ânında canlandılar. Hemen hemen savaşın sonuna kadar bu mevzide kaldık ve hiç kimsede herhangi bir moral bozukluğu ya da yılgınlık yaşanmadı. Azmi ise onların içinde en canlı ve hareketli kişiydi. Aşağı yukarı dört ay, sabah akşam birlikteydik. Zaman zaman güldük, zaman zaman eğlendik, zaman zaman kaldığımız binayı uçaklar vurdu. Binanın yarısı aşağı indi. Bu tür saldırılar artık gözümüzde sıradanlaşmıştı.

Sonunda savaş bitti. Sular savaş esnasında İsrail tarafından kesilmişti. Su boruları savaştan zarar gördüğü için vanalar açılır açılmaz su caddelerden nehir gibi akmaya başladı. Biz de soyunduk. Üzerimizde donlarla oh be, dedik girdik suyun içine.

İbrahim Turgut

Biz Beyrut'ta savaşın içindeyken Cemil Bayık'ın, Beyrut dışındaki arkadaşlarıyla irtibatları kesilmişti. Bunlar daha çok DC'de faaldi. Cemil bir gün kampımıza geldi. "Yanımda tercüman yok. DC'nin kampına gidip bilgi alalım" dedi. Bürolarına gittiğimizde, "Bir, iki ölü var, diğerleri de oradan geri çekildiler" dediler. Zaten akıbetleri hakkında yeterli bilgi yoktu.

Beyrut'ta kamplarımız birbirine çok yakın olduğu için, bizim arkadaşlarımız hakkında bilgi sahibi olmak gibi bir sorunumuz yoktu. Sonrasında da PKK'liler gün aşırı mutlaka bize gelir, arkadaşlarının akıbetlerini sorarlardı. Beyrut'ta yirmi sekiz kişi kadarlardı. Birkaç kişi değişik kamplarda kalıyorlardı. Bombardıman esnasında hepimiz birlikte ölmeyelim diye toplu halde bulunmamaya özen gösteriyorduk.

Bir bombardımanda yanımızdaki bina yerle bir olmuş, onun tozu, dumanı, barut kokusu sığınağımıza girmişti. Bombardımanın şiddetiyle sığınaktaki lambalarımız sönüyordu. O esnada her birimiz bir köşeye sığınıyor, çökmez diye özellikle kirişlerin altında bekliyorduk. Bir şey var mı yok mu, diye herkes birbirine sesleniyordu. Bombardımanlar bazen insanlar üzerinde derin travmalar da yaratabiliyordu. İki arkadaşımız yukarıda olduğum bir anda, hikâyeden bir nedenden dolayı kavga ediyorlar. Herkes gergin. Biri diğerine, "Sen nasıl bana bunu söylersin?" diye silah çekiyor. Yanlarındaki üçüncü kişi durumun ciddiyetini görünce buna bir tane tokat atıyor. "Ne yapıyorsun lan!" diyor. Sonra silah çeken kendisine geliyor. Ben nasıl arkadaşıma silah çekerim, diye başlıyor ağlamaya. Sinirleri boşalıyor. Bunları da yaşadık, sonuçta hepimiz insanız.

Bir gün değil, bir saat değil, yetmiş gün boyunca ölüm korkusuyla iç içeydik. Her an bir şey olacakmış gibi tetikte bekliyorduk. Bu bile insanın sinirlerini bozmaya yetiyordu. Her gün, "Ulan bugün uçaklar niye gelmedi? Bugün bombardıman niye olmadı?" sorularını yöneltip dururduk. Fakat bu arada savaşın seyri içinde bazı saldırıların neyin sonucu ya da işareti olduğunu da öğrenmiştik. Yoğun bombardımanın olduğu gün, "Tamam, muhakkak görüşmeler var, ateşkes

ilan edilecek" diyorduk. Bir saat sonra, radyodan ateşkes olacak, anonsu geçiyordu. Kim ne derse desin işin gerçeği, ateşkesi duyduğumuz anda rahatlıyorduk. Kim ölmek ister ki? Ben buraya ölmeye, savaşmaya geldim lafları bana göre inandırıcı değildi. Örneğin, ben ölmeye gitmemiştim ama ölüm olacaksa da olur. Ayrıca biz ölümü kutsayan insanlar değiliz.

Bazı siyasetlerin, bir an önce buradan gidelim. Biz buraya korunmaya geldik. Yarın mücadeleye Türkiye'de devam edeceğiz, içeriğinde tartışmaları oldu. Savaş başlar başlamaz yaptığımız toplantıda, Filistinlilerle birlikte savaşma, çekilmeme kararı almıştık. Bu karara da sonuna kadar uyduk. Biz gidelim, diyen arkadaşlarımız da oldu. Onları da çok fazla zorlamadık. Dört kişiyi uygun biçimde savaşın dışına, Şam'a gönderdik. On dört kişi ise orada kaldı.

Savaş döneminde boşalan evlerde hırsızlık çoğalmıştı. Bunun üzerine FKÖ, hırsızlık yapan olursa idam edilecek diye karar aldı. FKÖ'nün birkaç kişiyi idam etmesi hırsızlığın durulmasında çok etkili oldu.

Ağustos başlarıydı. FKÖ uluslararası bir anlaşmayla hava güvenliğimizi sağlamaları koşuluyla silahlı güçlerini bölgeden çekme kararı aldı. Amerika, İngiltere, Avrupa ülkeleri de devreye girdi. 6. Filo'nun eşliğinde FKÖ yaklaşık 5 bin gerillasını Yemen, Tunus, Cezayir, Yunanistan gibi ülkelere çıkardı. Biz de Suriye'ye gittik.

Suriye'ye gittiğimizde PKK'lilerle birlikte Lazkiye'de bir kampa yerleştirildik. Sonra bir ay boyunca Suriyeliler arkadaşlarımızı cezaevinde tuttular. Suriye'yi terk etmek koşuluyla serbest bıraktılar. Onları oradan alıp Meddaiye'ye gittik.

Savaştan Sonra Bekaa Günleri

İlhami Aras

Suriye, Lazkiye'ye geldikten sonra Filistinlileri bırakıp ecnebi olanları içeride tuttu. Bize, "Siz Filistinlilersiniz, kimliklerinizi alın gidin" dediler. İki arkadaş Şam'a gittik. Şam'dakilerle durumu değerlendirdik. Türkiyeli devrimciler bir ay Şam'da cezaevinde yattılar. En sonunda Filistinliler devreye girdi. Ülkelerini terk etmeleri koşuluyla bırakabi-

leceklerini söylediler ve dedikleri gibi de yaptılar. Bunun üzerine arkadaşlarımızı alıp Bekaa Vadisi'ne gittik. Bekaa Vadisi'nde iki günlük bir toplantı yaptık. Bir kısmı kampta, bir kısmı bir ay cezaevinde, bir kısmı ise Şam'da kalınca ancak Ekim'e doğru bir araya gelip bir değerlendirme yapabildik. Bekaa'dan sonra tek tek Şam'a gidildi. Avrupa'ya kimseyi göndermedik. İş yapabilecek kadroları Türkiye'ye aktardık.

'82'de geri döndüm. '82'nin başında genişletilmiş bir MK toplantısı yaptık. Sorunları tartışmak için konferans kararımız vardı. Orada MK seçimi tamamlandı. Görev gereği giriş yaptım ve Ekim '83'te yakalandım.

İbrahim Turgut

FKÖ'nün Beyrut'u terk etmesinin üzerinden yaklaşık bir ay geçmişti. Anlaşmalardan biri; evlerini terk eden Filistinlilerin BM'in denetiminde ve güvencesinde, tekrar eski yerleşim bölgelerine geri dönmeleriydi. İsrail Savunma Bakanı aynı zamanda savaşın da babası Ariel Şaron'du. Filistinliler silahlı güçleriyle oradan çıktıktan sonra, beş günde, Said Haddad komutanlığındaki Falanjistler, yine Falanjistlerin şefi Said Cece eşliğinde ve Ariel Şaron'un komutasında Sabra ve Şatilla'ya girdiler. O zamanın rakamlarıyla 5 bin ile 10 bin arasında sivili; kadın, çoluk çocuk demeden katlettiler. Biz o günleri Şam'dan izlemiştik. Arafat'tan Ebu Cihad'a, Naif Havatme'den Semir Goşe'ye tüm kurmayları dışarıdaydı. Ne savaşı yönetecek bir kurmay ne de o saldırıda savaşacak gerilla kalmıştı.

Ülkeye hemen dönemeyecektik. Suriye'de sivil olarak gerekirse çalışarak barınabilecek, eğer imkânlar yok ise Nidal Cephesi'yle tekrar ilişkiye geçip bir dönem Bekaa'daki kamplarına yerleşecektik. Şam'da kaldığımız süre içinde Yaşar Özbay'ın ilişkide bulunduğu bir Filistinli bizlere boya, badana işleri verdi. Üç arkadaş bir buçuk ay çalıştık. Kazandığımız para evde yaşamamız için yeterliydi. Nidal Cephesi, "Burada bizimle kalın, her tür ihtiyacınızı karşılarız" dedi. Kamp komutanları kaçarken biz kampı hiçbir zaman terk etmemiştik. Bu gerçeği de bildikleri için bize saygı duyuyorlardı. Bunun üzerine on beş kadroya kapılarını açtılar. '83'ün başında Bekaa'ya gittik. Dönüş kararıyla memlekette

faaliyet yürütmek için artık peyder peyder dönülecekti. Üç sene geri çekilme taktiği yeter, bundan sonra atılım kararı alıyoruz, denmişti.

Bekaa'da ASALA Gerilimi

Bekaa Vadisi'nde ASALA ile çok yakındık. Kamp çadırlarımız arasında 200 metre ancak vardı. İkisi sorumlu düzeyde, biri İran'dan, biri İngiltere'den, biri de Beyrut'tan eğitim amaçlı gelmiş beş kişilerdi.

Bunlarla Ermeni sorunu, eylem biçimleri üzerine tartışıyorduk. Onları, "Orly Katliamı gibi, sivilleri hedef alan kör terör eylemleri doğru eylemler değildir. Bu hem size hem halkınıza hem de davanıza zarar verir" diye sürekli eleştiriyorduk. Biz bunları tartışırken kimseyle görüştürmedikleri altıncı bir adamlarını sürekli eğitiyorlardı. Sadece eğitim esnasında, yüzü gözü kapalı bir şekilde ortaya çıkıyordu. Askeri eğitimini tamamlayıp çadırına dönüyordu. Bu arada söylediklerimizin bir parça sorumluların kafasına yattığını hissediyorduk. Bazı eleştirilerimiz için, aslında doğru demeye başlamıştı. Bazen Türkçe bazen Arapça konuşuyorduk.

Konuştuğumuz kişi Sindi adını kullanıyordu fakat sonradan gerçek adının Melkom Melkomyan olduğunu öğrendik. Kendisi ASALA'nın politbüro üyesi, aynı zamanda askeri komite sorumlusuymuş. Sohbetlerimiz içinde, "Yavaş yavaş devrimci ASALA'yı inşa edeceğiz, Fransa'da akademisyen olan Ara Toranyan'la da ilişkimiz var" gibi sözler sarf etmişti. Meğer iç tartışmaları varmış fakat biz neyin ne olduğunu bilmiyorduk. Şimdi bir taraftan böyle bir tartışma yürütüyorlar bir taraftan da Kapalıçarşı eylemi için adam eğitiyorlardı.

Bu eylemci, 16 Haziran 1983 yılında Kapalıçarşı'da yaptığı bombalı eylemde iki sivili öldürdü, kendisi de kuşatıldığını ve kaçamayacağını anlayınca elindeki bombayı patlatarak öldü. Haberi alınca, "Ne bu? Bir taraftan devrimci ASALA'yı inşa edeceğiz diyorsunuz bir taraftan da gidiyor böyle bir eylemi yapıyorsunuz" dedik.

Aradan biraz zaman geçti. Biz o arada kamp yerimizi değiştirdik. Kamplar arasındaki mesafemiz 500 metreye çıktı. Eskisi gibi birbirimize çok sık gidip gelmemeye başladık.

Sorumlu olarak bir gün Filistinlilerin kampına gitmiştim. Döndüğümde Ermenilere ait arabayı gördüm. ASALA'nın lideri Agop Agopyan da o arabayla birkaç kez gelmişti. Merak ettim, çıktım yukarı. "Biz üç kişi ASALA'dan ayrıldık, kamptan gidiyoruz. Araba ve silahlarımızı size bırakıyoruz. Biri bize eşlik etsin" dediler.

ASALA'nın aynı zamanda Ebu Nidal'le ilişkileri vardı. Ebu Nidal ise El Fetih'ten ayrılmış, biraz da karanlık bir tipti. Agop, Filistinlilerle kaçakçılıktan bilmem neye kadar çok garip bir ilişki ağı içindeydi. ASALA'dan ayrılan bu grubun da onlarla ilişkileri vardı. "Yol üzeri Yanta'dan Şutura'ya gideceğiz. Onların bulunduğu bölgeden geçeceğiz. Oradaki ASALA'nın üyeleri, ayrıldığımızı duymuşlardır. Yolu kesebilirler. Bizi alırlarsa haberiniz olsun" dediler.

Aklıma kötü bir şey de gelmedi çünkü Beyrut'tan beri tanışıyorduk. Bunları Şutura'ya bıraktık. Onlar denizyoluyla başka bir yere gideceklermiş. Ya o akşam ya ertesi gün Şam'a gittim. Arkadaşlara, ASALA'nın bölündüğü haberini vereceğim. Ben daha yeni eve girmiş konuşuyordum ki İran Ermenisi çocuk yanımıza geldi. "Abi, bizimkiler sağ salim gittiler mi?" dedi. "Evet, Şutura'ya kadar onları götürdüm, sonra ne yaptılar, bilmiyorum" dedim. Bir açıklama yapmadan, "İyi" dedi, gitti. Şam'da bir ya da iki gün kaldım. Arabayı kullanmayacağımız için hemen Filistinlilere teslim ettim. Silahlarını da yarın bir gün döndüklerinde verecektik.

İki gün sonra ben Şam'dayken ASALA'nın şefi Agop Agopyan gelmiş. Arabayı kimin teslim ettiğini araştırmaya başlamış. Filistinliler, "Türkler getirmiş" demiş. "Nasıl oldu?" deyince, bizimkiler de anlatmış. "Bunlar ayrılırken politbüromuzun iki üyesini öldürdü" demiş. Öldürülenlerden biri de kardeşiymiş. Biz de farkında olmadan suç ortağı olmuşuz! Kendi kendime, "Ayvayı yedik!" dedim.

İki gün sonra Agop, Şam'daki İranlı Ermeni çocuğu yakalamış. Çocuk kaçmayı beceremeyince Ermeni Patriği'ne teslim olmuş. Patrik, Agop'u aramış. İranlı çocuk onlara, "İbo onları Şutura'ya kadar götürdü" demez mi! Bunun üzerine Filistinliler beni çağırdılar. Cephenin emniyet görevlisi, ne olduğunu sorunca ben de yaşananları açıkça anlattım. İşte silahları, bunların dışında bir ilişkimiz yok, dedim. Bir gün

sonra beni yeniden çağırdılar. Yanında birkaç silahlı kişi ile Agop da oradaydı. Baktım İranlı çocuk da yanlarında. Beyrut'a giden çocuğu da almışlar. Belli ki işkence yapmışlar, yüzleri gözleri kan içindeydi. Agop, "Bunlar ayrılan insanlar, bak bunlara. Başlarına ne gelecek biliyorsun değil mi?" dedi. İkisinin de gözleri bağlıydı. Hemen yakınlarında kazılmış bir çukurun başında dizüstü çökerttiler. Bana da, "Seyret!" diye seslenip meydan okudu, tehdit etti. Gözümün önünde Agop'un adamları bu iki çocuğu taradılar. Agop öyle bir hırslanmıştı ki, öldürüldükleri yetmemiş gibi, belindeki tabancayı çıkardı, tak tak tak diye bir şarjörü kafalarına boşalttı.

Biz tedbirimizi almış, silahlı adamlarımızı tepeye yerleştirmiştik. Agop da bu durumun farkındaydı. Ne olur ne olmaz diyerek de belime bir silahı saklamıştım. En küçük bir adımda kendisinin de öldürüleceğinin farkındaydı.

Filistinli yetkili, "Sen bizimle burada kalacaksın" dedi. İtiraz etmedim. İlk gün bir odaya konuldum. Kapıyı da kapattılar. Arkadaşlar durumun farkında oldukları için kampı bırakıp orayı adeta kamp alanı haline dönüştürmüşlerdi. En küçük bir olayda kampta silahlar patlayabilecek ve karşılıklı adamların öldürüldüğü olağanüstü gelişmeler yaşanabilecekti. Ortam çok gergindi. Bu arada Şam'dakilere, devreye girmeleri gerekiyor, diye haber gönderildi.

Kamp sorumlusu Filistinliyle savaş döneminden tanışıyorduk. Bizi severdi. "Bizimkiler direnmedi, siz direndiniz" gibi sözler söylüyordu. İkinci gün kapıyı açtı. Sözde tutsağım. "Gel ya, boş ver sen. Silahını al. Yalnız burada kal. Başına iş açma" dedi. 20 gün o koşullarda kaldım. Bu arada silah vermekle yetinmedi, "Ya İbo çocuklar yok. Gel burada birlikte nöbet tutalım" dedi. Onlar durumun farkındalardı ama merkezi düzeyde baskı olunca ellerinden bir şey gelmiyordu.

O arada devreye siyasetler de girdi.[15] Serbest bırakılmam

15. İsmail Metin Ayçiçek'in kişisel arşivinden: Bana (Ebu Ahmet) gelen iki mektuptan alıntı: E. Sabri (İsmet Öztürk) Ermeni arkadaşlarla çıkan sorunda orada, doğrudan sorunu çözme çabasında (Mektupta imlaya ilişkin düzeltme yapmadım): "Biz burda Cephe-tül Nidal hareketinden askeri olarak ayrıldık. Sadece sözde siyasi olarak ilişkilerimiz devam edecek. İlişkilerimizin bozulmasına neden olan ise, senin de hatırlayacağın gibi Ermeni Ebu Sindi ve Derviş adındaki kişiler Asala örgütüne muhalefet ederek Asala merkezinden iki kişiyi öldürdüler. Bu cinayeti de bizim kampın 1,5 Km uzağında işledik-

için bir komisyon kuruldu. Mücadele Cephesi'yle görüşmüşler. Mücadele Cephesi, "Biz neyin ne olduğunu biliyoruz, adamınızı bırakacağız" demiş. Bir gün gelip, hadi merkeze gidiyoruz, dediler. Agop, yanında biriyle gelmişti. Sonra onların genelkurmay içindeki adamlarının yanına gittik. Onu da tanıyordum. Kendince nasihat vermeye başladı. Açtım ağzımı, yumdum gözümü. Orada bir sürü ağır söz söyledim. "Ulan biz direnirken başta sen olmak üzere kaçtınız..." Bizimkiler beni susturmaya çalışıyorlardı. Meğer işi bağlamış, sorunu çözmüşler. Beni bırakacaklar fakat ben ağzıma ne gelirse söyledim. En son dayanamadı, "Alın, götürün bunu! Biz anlaşmaya çalıştık, sizin adamınızın şu söylediğine bakın" dedi.

Ne olur ne olmaz diye bizimkiler bir ekip kurmuşlardı. İki arabayla benim bindiğim arabayı ortaya aldılar. Önlerinden arabalarla geçip gittik. Suriye sınırında bir kampları vardı. Bir gece orada kaldık. Ertesi gün Şam'a, birkaç gün sonra da '83 Ağustos'unda Türkiye'ye giriş yaptım. Bu sorun dönüşümü hızlandırdı.

Mahir Sayın

ASALA'yı dünyadaki antiemperyalist, antisömürgeci güçlerden biri olarak görüyorduk. Türkiye'deyken ismen bildiğimiz ASALA'yla esas olarak orada tanıştık. Biz milli meselelere esnek baktığımız için, ASALA ya da PKK ile ilişki kurmak gibi bir sorunumuz yoktu. Sık sık görüşürdük.

---

lerinden dolayı Asala ve Nidal merkezleri sizlerin ilişkileriniz bunlarla vardı diyerek, onlar size neler bıraktı gibisinden polis taktikleri uygulamaya başladılar. Soruşturma yaptılar. On yoldaşımızın ifadelerini (hücrelere koyarak) aldılar. Biz de hiçbir şey söylemeyince ilişkilerimizin koptuğunu söylediler. Daha sonra Asala'nın merkezindeki Agop Agopyan, dört arkadaşımızı Türk ajanı ilan ederek bildiri dağıtmış. Bildiride isimleri geçen Halit, Zaza, E.Murat (Mansur), E.Zahra ve Hasan olmak üzere kamuoyuna duyurma teşebbüsünde bulunmuştur. Biz de devrimci kamuoyuna bildirmek şartıyla, ilişkilerimizin olmadığını, sadece kişisel insanlarımızın olduğunu ve cinayetle uzaktan veya yakından hiçbir ilişkimizin olmadığını belirten bir bildiri bastık ve bunu D. Kamuoyuna bildirdik. Belki bir kopyasını da sizlere gönderebiliriz... Biz şimdi E. Sabri ile beraber on üç kişiyiz, Hammuriye muaskerinde kalmaktayız. Güvenlik açısından evimizi terkettik." Salim (NOT: Mektubun üzerinde tarih yok. Sadece şöyle bir cümle var: "Geçen, (17 Eylül) günü 3 yoldaşımız Türkiye'ye gitti."

Olay olduğunda İstanbul'daydım. Olanlardan haberimiz yoktu. ASALA adına bir arkadaşı, siz bize karşı uygulanan komplonun parçasısınız diye tutuklamışlar. Bunlar Türk MİT'iyle çalışıyor, diye oturmuş kendi aralarında karar vermişler. Meğer bunların MK içinde ayrılık çıkmış. ASALA içinde "mücahit kanadı" olarak tanımladığımız Ebu Sindi kanadı örgütten ayrılırken iki MK üyesini, üzerlerine patlayıcı sararak havaya uçurup kaçmışlar. Kaçarken bizimkilere, kamptaki ahbaplıklarından dolayı silahlarını emanet etmişler. Bizimkiler de önce meseleyi anlamadıkları için inkâr etmişler. Böyle ağır bir suçlama da gelince, ilgimiz yok demişler. Ondan sonra işler karışmış. Bizim bir arkadaşımızı esir almışlar.

Bunun üzerine Şam'a gittim. "Haberimiz yok bu olanlardan, sizlerin de bundan dolayı bizleri suçlamaya hiç hakkınız yok. Ebu Sindi sonuçta sizin dış ilişkiler sorumlunuz, bizimle ilişkileri her zaman o sürdürür. Örgütün temsilcisi olarak tanınır. Ebu Sindi bize bir şey dediği zaman bizim 'Buna inanmıyoruz' dememiz tuhaf olur. Herkes de bilir ki Kurtuluş, milli meseleye açık bakan bir örgüttür. Yaptığınız suçlama arkadaşımızı ürküttüğü için yalan söylemiş. Ama yalan yalandır. Bu mesele bitsin" deyip niyetimizden bağımsız bir şeye dahil olmuşuz deyip özür diledim. Mesele öylece kapandı. Dikkat edilmeseydi orada çatışma çıkabilir ve karşılıklı birçok insan yok yere öldürülebilirdi.[16]

Bir Cephe Gerisi Olarak Ortadoğu/Filistin

Kurtuluş'un merkezi yönetici ve kadrolarına, "Geri çekilmeyle birlikte hedeflenen gerçekleşti mi?" sorusunu yönelttim. Bugünden geriye bakmak ve birtakım sonuçlara ulaşmak için verilen yanıtlar çok önemliydi.

16. "Kardeşim E. Ahmet, selamlar. Kısaca sana buradaki gelişmeleri anlatayım. Cephe Nidal tüm arkadaşları serbest bıraktı. Şu anda E. Sabri bu olayı açıklayan bildirileri yazıyor. Asala ne yapıyor hiç haberimiz yok. Türk ve Kürt hareketlerinden oluşan Komite Nidal'le görüşmeyi sürdürüyor. Bütün bunlar Asala ve üç arkası (-kelime böyle okunuyor-İMA), Asala merkezinden iki kişinin öldürülmesine katılmak ve ajanlıkla suçlamasından kaynaklanıyor. Nidal'in bu konudaki tavrı ise net değil." (E. Zahra) Azmi Pat yoldaşımın ilettiği bir mektup (İsmail Metin Ayçiçek'in arşivinden alınmıştır. Oktay Duman).

Mahir Sayın

Yurtdışına, Allah'a şükür canımızı kurtardık diye çıkmadık. Sadece bizimle de sınırlı olmayan çok büyük acılar yaşandı. Bunlar olurken açıkçası yurtdışındayız gibi bir kompleks içinde değildik. Çünkü biz örgüt *gel* dediği gün, gidecek nitelikte insanlardık. Orada devrimci bir tarzda yaşıyorduk. Eğitim çalışması yapıyorduk. Oradaki her insan hapishanede, Türkiye'de kalabileceği sürede hem askeri hem politik anlamda öğrenebileceğinden çok daha fazlasını öğrendi. Dünyanın değişik yerlerinden gelen devrimcilerle görüşüyor, onları yakından tanıyorduk. Filistinliler sadece siyonizme karşı mücadele etmediler. Filistin hareketi dünyanın her tarafındaki ulusal kurtuluş hareketlerine, demokratik hareketlere müthiş destekler verdi, ev sahipliği yaptılar. Birçokları için orası askeri eğitim yeri olarak düşünülür ama benim için özellikle Beyrut, politik eğitim açısından askeri eğitime kıyasla on kat daha fazla önemdeydi.

Kurtuluş olarak giden gelen, dönemsel kalanlarla bizim oradaki güçlerimizin sayısı en fazla kırk, elli kişidir. Arada kendiliğinden gelip giden beş, on kişi daha olmuştur. 500 rakamını telaffuz ederken, bunu başaramamak bizim için büyük bir başarısızlık.

Enternasyonalizm asıl olarak kendi yurdunda mücadeleni sürdürmektir. Tesadüfen oraya çıkanları bir yana koyarsak, biz teşkilat olarak memlekete gidip mücadeleye katılma kararı aldık ve '83 yılından itibaren bütün arkadaşlar da bir şekilde ülkeye geldiler. Bu kadrolarımızın ezici bir çoğunluğu, ilk giden temsilci arkadaşımız da dahil, tek tek operasyonlarda yakalandılar.

FKÖ'nün sunduğu olanakları TDH'nden, varlıklarından haberdar olmadığım birileri devrimci bir tarzda değerlendirmeyi başarmış olabilir. PKK ve ASALA dışında, bizim örgütümüz ve ilişkili olduğumuz diğer örgütlerin bu olanakları doğru değerlendirebildiklerini düşünmüyorum. En azından, buralarda kurulan ilişkilerin daha sonraki yıllarda örgütsel bağlamlarda sürdürülebildiğinin de çok tanığı olmadım.

Filistin hareketiyle stratejik bir ilişki kurulamamasının en büyük nedeni bizdeki istikrarsızlıklardır. FKÖ bileşenleri

yani El Fetih, Cephe Şaabiye, DC, Nidal Cephesi eskiden beri varolan gruplardır. Bunların üçüyle de antiemperyalizm dışında ilişki kurabilmemiz mümkün değildi. İdeolojik olarak hiç benzeşmiyorduk. Fetih'le ancak dünya antiemperyalist mücadele cephesinin bir yerinde, o da onlar Amerika'yla anlaşma yapıncaya kadar yan yana gelebilirdik. Eskiden tanıdığımız bir sürü arkadaşımız devlet yöneticisi oldu. Ha gitsek ağırlanırız belki ama politik olarak ağırlanmayız. Hele şimdi hiçbir politik, stratejik ilişkimiz olamaz. Ancak İsrail onlara saldırdığında ortak bir karşı duruşumuz söz konusu olabilir. Hiç unutmam, Ebu Cihad, "Hepimiz aynı siperdeyiz" derdi. Hepimizin aynı siperde olduğumuzu bilmeliyiz ama birtakım kıllıkların olabileceğini de unutmamalıyız. Dolayısıyla da Türkiye sosyalist hareketinin bunlarla stratejik bir ilişki kurması, ideolojik olarak mümkün değildi. Ama bir de sosyalist hareketin kendi istikrarsızlığı var. 25 sene önce TDH içinde yer alan örgütlerden birçoğu bugün var mı? Yok. TDH'nin sosyalist stratejik bir bakışı yok ki. Birbiriyle yakınlığı kuramayan elâlemle nasıl yakınlık kursun.

12 Eylül'den sonra neredeyse ne kadar örgüt varsa hepsi gitti. Darbenin ilk tokadından kurtulma, oralardan bir şeyler öğrenmek, eğitim almak ve ülkedeki mücadeleye katılmak da amaçlardan biriydi. Dolayısıyla konumlanış da buna uygundu. Fakat birçoğunun pratiği buna uygun olmadı. Gidenlerin zaman içinde fikirleri değişti. Geri dönmeyi asla düşünmeyenlerin birçoğu Avrupa'ya gitti. Ama bizim örgütten Avrupa'ya gönderilen ya da çıkan o elli kişiden dönmeyen üç, dört kişiyi geçmez. Hatta orada örgütlediğimiz militanlar bile ülkeye gitmiştir.

Arka cephesi olmadan hiçbir savaş başarılamaz, sürdürülemez. Bunu en iyi beceren, gösteren ve ispatlayan teşkilat PKK'dir. Ortadoğu cangılında arka cephesini tekrar kurdu.

Darbenin ertesi günü bir araya gelebilmeliydik. O zamanlar kimse yakıştıramaz ama Birikimciler bizlere, bir ortak ordu, askeri direniş gücü oluşturmayı önermişlerdi. Daha örgüte sormadan, bizimkilerin buna *evet,* diyeceklerine eminim, ama buna başkalarının da *evet,* demesi lazım. Oğuzhan Müftüoğlu'yla gidin bir konuşun. Oğuzhan buna *evet* derse tamam, bu işin ekseni çıkmış demektir. Diğerleriyle de o

saatten sonra ben konuşurum, demiştim. Murat Belge bana, "Oğuzhan'ın bu işe niyeti yok, sıcak bakmıyor" demişti. O da benim gibi, Devrimci Yolcuların Birikim çevresine olan itibarlarından dolayı umutluydu. Ocak, Şubat gibiydi. Daha sonra Mihri abinin böylesi bir çabası oldu. Bu çabaların başarılı olmamasının faktörleri bugün hâlâ aramızda geziyor. Hayat bir kez yaşanır.

Bülent Uluer

Bizim Filistin üzerinde, ülkedeyken geliştirdiğimiz planlar, orada tutmadı. Çünkü koşarak ve çaresizlik içinde çıkılmıştı. Burada çok zor durumda olan, bir an önce saklanması ve korunması gerekenlerin peyder peyder çıkartılması üzerine yoğunlaşıldı. Oraya gittiğimizde de temel hedefimiz; kadroları kamplara yerleştirmek, özellikle eğitim çalışması yapmak, devrimci kişiliklerini korumaya çalışmak ve ülkeye dönmek üzere hazırlamaktı. Türkiye'ye dönme konusunda ciddi bir kararlılık vardı. Kadrolarımızın büyük bir kısmı da döndü. '86'da sınırdan geçerken yedi, sekiz arkadaşımız yakalanıp Suriye hapishanesinde kaldılar. Onlar da serbest bırakılınca ülkeye döndüler. Dolayısıyla oraya gelip Avrupa'ya geçiş yapan Mahir'le Doğan Tarkan ve benim dışımdaki herkes ülkeye döndü.

İsmail Metin Ayçiçek

TDH'nin lider kadrolarının '80 darbesi sonrasında Avrupa ya da başka bir ülkeye çıkarılmalarını özünde yanlış bulmuyorum. TDH için '80 sonrasına ilişkin eleştirileri, gerçekte '80 öncesi konumlanışlarında aramak gerekir. Örneğin, Kurtuluş Hareketi'nin yaptığı Birinci Konferans'ta, "ideolojik organın ülke dışına çıkarılması" kararı '80'den önce alınmış ama bir türlü uygulanamamış bir karardı. Bu kararın hayata geçirilmesi için koşulların yaratılabilmesi amacıyla Berlin'e bir arkadaş gönderilmişti (S. T.), ama uygulama o kadarla kaldı. Dergimizde gelenin göründüğünü açık açık yazmamıza rağmen, gelene uygun ön tedbirlerin alınmaması, alınan tedbir kararlarının uygulanmaması ve alt kadrolarla ilişkilerin hızlı kesilmesi sırasında özellikle kadınların da sokağa terk

edilmesi gibi birçok konu eleştiri konusu yapılabilir. Daha sonraki yıllarda sosyalist mücadeleye güvensizliği besleyen asıl kaynağın bu olduğunu düşünüyorum. Örgüt liderleri gitti, örgüt militanları ortada bırakıldı algısı, ciddi tahribata yol açtı.

İbrahim Turgut

Orada mutlaka bir büromuzun olması gerektiği fikrindeydik. Özellikle Şam, Bekaa ve Lübnan'daki ilişkileri sürekli hale getirmeliyiz diye düşünüyorduk. Arapça biliyor, bölgeyi de tanıyor olmamdan dolayı, bölgede konumlandırılmak isteniyordum. Fakat ASALA'yla sorunlar yaşanınca orada kalamadım. Biz geldikten sonra operasyonlar oldu. İlhami Aras öncesinden gitmişti. Ardından da '87 operasyonu oldu. '87 yılına kadar insanlar orada kaldı. Merkezi düzeyde operasyonlar olunca, o fikir hayata geçirilemedi. '84'te İstanbul ve Kürdistan'da iki büyük operasyon yaptılar. Ali Demir'in, Şaban İba'nın, ardından da bankacı grubun yakalanması üzerine, neredeyse eski kadrolardan kimse kalmadı. Alt kadroların büyükçe bir kısmı yakalandı. O koşullarda istesek de Şam'da merkezi düzeyde konumlanamazdık. Orada konumlanmanın önemini yeterince göremedik. Çünkü merkezin önemli bir kısmı cezaevindeydi. Yeterince bilince çıkartabilseydik en azından bir iki kadroyu bırakıp ilişkilerin devamını sağlayabilirdik.

TDH'nin kendi derdiyle uğraşırken gelecek projeleri üretemedi. Günü birlik yaşadı. Bunlar Filistin hareketiyle kalıcı, kurumsal ilişkiler kurmasına engel olmuştur. Açıkçası olağandışı bir pragmatizme gömülmüş Filistin hareketlerinin de, TDH'nin Filistin'de bulunma amacını "bir ara konaklama yeri", "kaçış yolu" olarak ele alması kalıcı, enternasyonalist ilişkiler geliştirme şansını köreltmiştir. Bazı örgütlere ise bu işbirliği, "iş üzerinden para kazanma"nın yolunu açmıştır.

Geçmiş dönemde ilişkilerin yoğun olmasının bir nedeni FKÖ'nün mülteci bir hareket olmasıydı. O günlerde üslendikleri Lübnan, rahatça girilip çıkılan, devlet otoritesinin olmadığı, herkesin kolayca ilişki kurabileceği, uzun bir süre kalabileceği bir ülkeydi. Şimdi FKÖ içindeki herhangi bir

örgütle nerede ilişki kuracaksın? İşgal edilmiş topraklara mı gideceksin? Filistinlilerin eski olanakları ortadan kalktı. İlişki biçimi, diplomatik siyasal biçimlere dönüştü.

Türkiye sol hareketi bugün çok dağınık ve zayıf. Rojava bizi daha az mı ilgilendiriyor? Enternasyonalizm, diyoruz da burnumuzun dibindeki Rojava halkı için ne yaptık, diye soralım. Örneğin, doktor mu gönderdik? Bir eczane mi açtık? Olması gerekenin çok gerisindeyiz. Burnumuzun dibindeki Rojava'ya bu kadar lakayt davranan bir hareketin Filistin'e ne yararı olabilir ki!

Oradayken FKÖ gerçeğini çok daha reel, hayatın içinden tanıdık. Bu yüzden daha sonra El Fetih'in ve Arafat'ın benimsediği orayantasyonlar şaşırtmadı. Dolayısıyla Oslo görüşmeleri olduğu zaman, "Aaa bunlar bizi hayal kırıklığına uğrattı" demedik. Bu çerçevede hareketin önde gelen entelektüelleriyle her şeyi tartışıyorduk. Mesela oradaki komutanlarla bunları tartışmanın bir anlamı olmuyordu. Çünkü onlar savaşa bakıyorlardı. Kaç roketimiz, uçaksavarımız var? İsrail uçakları bugün nereden geldi?... Onların dış ilişkileri ile ilgilenen Halim adında bir entelektüelleri vardı. İsviçre'deki bir çatışmada şehit oldu. Fazla teorik bir şey konuştuğumuz zaman sıkılır, "Gidelim bir yere oturalım, bir şeyler içelim" derdi. Kaldı ki diplomatik alanda görevliydi. Ama Cephe Tül Nidal'in Ebu Mahmut Muhtar gibi aydın, sosyalist kadroları da vardı. Kendisiyle her şeyi konuşabiliyorduk. Onun üzerinden Nidal Cephesi'yle yakınlaşmıştık.

İstihbarat Örgütleriyle İlişki

Mahir Sayın

Beyrut'taki ANC'nin dış ilişkiler sorumlusu İbrahim Caşuva reel dünya politikası nasıl, nereye akıyor gibi sorular üzerine kafa yormamı sağladı. Uzun yıllar dış politika alanında görev almıştı. "Yakınınızdaki hiçbir devletle sakın yakın ilişki kurmayın, yoksa mahvolursunuz. Bu devlet diplomasileri böyledir. Senin devletinle çatışıyorsa sana önce en olmadık imkânı sunarlar, kabul ettiğin anda da, o imkânların adamı olursun ve o ilişkilerden kurtulamazsın. Onun için

Lübnan'dan, Suriye'den Baas'tan devlet katından gelebilecek hiçbir ilişkiye girmeyin" diyordu.

İmkânlardan yararlanacağım diye El Muhaberat değil, hangi istihbarat örgütüyle ikili ilişkilere girersen birtakım imkânlara kavuşursun. Ama bunun karşılığını da alırlar. Devlet denen aparata, (ister Baasçı ister sosyalist olsun) bu şekilde asla güvenilmeyeceğinin bilincindeydik. Bu anlamda Baas devletiyle Muhaberat üzerinden yüz yüze gelmediğimiz gibi, küçük bir iki yoklama dışında bir zorlanma içerisinde de olmadık.

Bülent Uluer

Muhaberat'la ilişki diye bir olay gerçekten vardı. Fakat burada bunu doğal karşılayıp, rasyonalize etmek doğru değildir. Nusayrilik üzerinden istihbaratla ilişki kuranlar vardı. İster KGB ister Muhaberat olsun dünyanın bütün istihbarat örgütleri, bir devrimcinin direkt ilişki kurmaması gereken örgütlerdir. Hâlâ da öyle değerlendiririm. Gizli servislerle kurduğunuz ilişki, bir müddet sonra başınıza büyük dertler açar. Nitekim ahlaki olarak da doğru değildir. Buna prensip olarak karşı çıkmak gerekir. Bu şekilde kazanmaktansa kaybetmeyi göze almak lazım. Toptan bakıldığında devrimci hareket Suriye istihbaratıyla ilişki kurmamaya dikkat etti ama zaaflı davranan, bu şekilde ilişkilenenler de oldu. Ayrıca sen Muhaberat'la ilişki kurduğun zaman, bunun karşılığını isteyecektir.

İsmail Metin Ayçiçek

Filistin sorununda, İsrail'in karşısında bir yerde duran Suriye'de, devletin kendi içindeki değişik siyasal grupları kontrol altında tutmayacağını düşünmek mümkün değildir. Suriye de elbette bunu her örgüt için deniyordu.

Kurtuluş olarak, biz de Muhaberat'a sohbet için davet edildik. Ben iki arkadaşla ve Arapça çevirmenimizle birlikte, verilen gün ve saatte Muhaberat'a gittik. Bizi kurumun birinci dereceden yöneticilerinden birisi odasında karşıladı. Çok saygılı davranıyordu. Bize Türkiye ile yapılan antlaşmaların içeriği anlatılarak, "Türkiye devleti tarafından aranan birileri,

kendi isimleri ile buraya gelirlerse, biz elbette onu Türkiye'ye teslim etmek zorundayız. Ama buraya gelenlerin bize gösterdikleri kimlikleri, bizim kontrol edebilme olanağımız olmadığı için, elbette doğru olarak kabul ediyoruz" içerikli bir konuşma yaptı. Böylece durumumuzun nasıl bir pozisyonda olduğunu bize anlatmaya çalıştı. En azından benimki dahil bütün yöneticilerimizin gerçek kimliklerini biliyorlardı. Böyle bir konuşmanın bizim tarafımızdan okunması da şöyle oldu: Hepinizi tanıyoruz ama buna rağmen Türkiye'ye vermiyoruz. Bu nedenle bizim kontrolümüz dışına çıkmayın.

Almanya'ya uçmadan evvel de aynı yöneticinin davetini aldım ve ziyaretine gittim. Bu kez emperyalizme ve siyonizme karşı mücadelemizi Avrupa'da da birlikte sürdürmekten memnun olacaklarını, zaman zaman bizim örgütlülüğümüze gereksinim duyabileceklerini ve bu durumda mutlaka bizimle kontak kurmaktan mutlu olacaklarını belirttiler. "Devrim için" gerekirse her türden olanağı bize sunabileceklerini gayet nazik bir dille anlattılar.

Ben de onlara emperyalizme ve siyonizme karşı mücadelede hep yanlarında olacağımızı ama bugünden Avrupa'daki örgütümüzün durumu, politik hattı ya da olanakları konusunda sözler verebilecek durumda olmadığımı belirttim; beni ülkelerinde korudukları için kendilerine teşekkür borçlu olduğumu söyledim. Almanya'ya gelince, onlarla böyle bir ilişki kurmaktan hep kaçındık. Bir kez böyle bir kontak kurmak için bana ulaşıldı ama ben bu ilişkiyi uygun gerekçelerle reddettim ve görüşmedim. Daha sonraki yıllarda da bu ülkeye yine sahte kimliklerle birkaç kez girip çıktım. Bunlardan birinde, altı kişilik bir grup yanlış bir istihbarat sonucu sınırda ateş çemberine alındık. Kendimizi yere atarak teslim olduk. Sınır ihlalinden 45 gün cezaevinde kaldık. Bu olayda sanırım randevulara *ret* cevabının etkisi oldu. Muhaberat'la dolaylı ya da dolaysız ilişkisi olmayan grup olduğunu sanmıyorum. Ama bazı gruplar, örneğin Mihrac Ural, bu desteği doğrudan alıyordu. Şam'ın göbeğinde büro açabilmek için ya Baas yönetimiyle yakın akraba olman ya da PKK gibi ciddiye alınabilecek bir örgütsel güç olman gerekiyordu. Birincileri kullanmak için, ikincileri ise kontrol altına alabilmek için yapmak isterlerdi.

TKP(B)

TKP(B)'in kurucu kadrolarının Filistin hareketiyle ilişkileri 12 Mart öncesine uzanır. Henüz siyasi ve örgütsel ayrışmaların yaşanmadığı o günlerde kamplarda eğitim almışlar, bu arada Filistin hareketinin ileri kadrolarını yakından tanımışlardır. '70'li yılların sonlarına doğru hareket içinde, başını İbrahim Seven'in çektiği silahlı mücadele çizgisine bağlı olarak kamp olanakları yaratmak için örgüt yüzünü Filistin kamplarına çevirir. Darbeyle birlikte yetmişin üzerinde kadrosunu Ortadoğu'ya çeken TKP(B) kadrolarının neredeyse tamamına askeri eğitim aldırır. '82 yılında örgüt bütün gövdesiyle Beyrut savunması içindedir.

TKP(B), savaş sonrası dönemde cuntaya karşı yeterli hazırlıkları yaptık deyip güçlerini ülkeye sokmak yerine Avrupa'ya çekme kararı alır. Gönüllü iradesiyle ülkeye giriş yapan kadro sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Zamanla temsilci düzeyinde Semih Özal (Faik)[1] dışında kimse Ortadoğu'da kalmaz. TKP(B) tarihinde silahlı mücadelenin belirgin bir çizgi olarak yeniden gündeme getirildiği tarih ise '86 yıllarıdır. '86 sonrası onlarca TKP(B) kadrosu Filistin kamplarında askeri eğitim aldıktan sonra arka arkaya ülkeye girer, onlarcası bir dizi askeri eylem yaptıktan ya da yapma hazırlığındayken yakalanır ya da öldürülür. Bu deneyimin başarısızlığı ve nedenleri, TKP(B) geleneğinden gelen kadroların hâlâ tartıştıkları en temel konulardan biri arasında yer almaktadır.

1. Semih Özal, Uzun yıllar Filistin kamplarında ve Ortadoğu sahasında kaldı. 25 Temmuz 1995'te bir provokasyon sonucu öldürüldü.

İbrahim Seven

'68'den itibaren Filistin'e giden gruplarda yer aldım. 12 Mart sonrasında da ilişkilerim kopmadı. Aradan yıllar geçti. '79 senesinde tekrar Suriye'ye gittim. DC'deki arkadaşlarımla yeniden ilişki kurdum. Gidiş amacım o günlerde ülkede silahlı mücadele verebilir miyiz, veremez miyiz arayışına bağlı olarak, Ortadoğu'da yeni kamp alanlarını nasıl yaratabileceğimizi yerinde görmekti. Bu arada 1969 yılından beri yakından tanıdığım Memduh, DC'nin genelkurmay başkanı olmuştu. Geçen yıllarda El Fetih'e göre daha dar bir örgüt olmasına rağmen DC siyasi olarak FKÖ içinde önemli bir örgüt haline gelmişti. Olanakları artmıştı. İlk kuruluş yıllarında Arnavutluk'un ve Çin'in etkisinde kalan DC, SB ile yakınlaşmış ve onların desteklerinden yararlanmaya başlamıştı.

İkinci kez, Ortadoğu'ya 1979'da, bu sefer örgüt tabanından gelen birleşme isteklerini değerlendirmek için, o yıllarda Suriye'de bulunan Teslim Töre ile Halep'teki bir otel odasında buluşmak üzere gittim. İki gün bekledim fakat Teslim Töre gelmedi. Otel sahibi Müslüman Kardeşler'dendi. İsmimin İbrahim olmasından yola çıkarak Türk ve Müslüman olduğumu düşündüğü için bana propaganda yapmaya başladı. Anlattıklarına bakılırsa yakında ayaklanacak, bütün pavyonları havaya uçuracaklardı. Bir taraftan da bombalar birbiri ardına patlamaktaydı. Henüz Hama Katliamı olmamıştı.[2]

2. *Devrimcilerin Filistin Günlüğü* kitabımın kayıtları için 2016 yılının Ocak ayında Suriye'de bulunduğum dönemde, savaş esnasında çok sayıda saldırıdan ve mayınlı tuzaktan yaralı olarak kurtulan, Hama olaylarının bir numaralı ismi General Velid Abaza ile Şam'daki ofisinde görüştüm. Olayların gelişimini Abaza şöyle anlattı: '79 yılında Müslüman Kardeşler'den dolayı Hafız Esad beni Golan'dan Hama'ya doğru yöneltti. Önemli güvenlik sorunları vardı. Bu görevi ordu içinde bir senin başarıyla yapacağını gördüm, dedi. Hafız Esad siyasi çözüm istiyordu. Elinin altındaki kadrolar onu yalanlarla uyutmaya çalışıyordu. Bu durumu daha Hama'ya gittiğim ilk gün keşfettim. Siviller de dahil olmak üzere yaklaşık 10 bin kişi öldürüldü. Ordudan ise bin kişi hayatını kaybetti. Hader'de yan yana üç tane mahalle vardı. Gece mahallelere özel birlikleri soktuk. 20 dakika içinde kırk kişi şehit düştü. Bunun üzerine birliklerimizin komutanından yaralıları geri çekmesini, şehit düşenleri ise bırakmasını istedim. Özel birliklerden aldığım üç tane füze sistemiyle mahalleyi vurarak yok ettim. Siviller en çok orada öldü. Orduyu tanklarla birlikte mahallelere soktuk. 27 gün sokak savaşı yaşadık. Teröristler sivillerin bölgeyi boşaltmasını istemiyor, kendilerini savunmak için onları engelliyor, dışarı çıkacak olanları da öldürüyorlardı. Savunmasız birini öldüren bana

Kimliğim açığa çıkmadan Teslim'i de daha fazla beklemeden Suriye üzerinden Almanya'ya döndüm.

1977'den beri ülkede kaçak durumdaydım. 1980'in Mart ayında konferans hazırlıkları için ülkeye giriş yaptım. Bana göre ordu, yükselen halk hareketini bastırmak için askeri bir darbe hazırlığındaydı ve örgütsel güçlerimizi hızla buna uygun hale getirmeliydik. Fakat yoldaşlarımızın bir kısımı benimle aynı düşüncede değildi. Üstelik arkadaşlarıma ve örgütüme güvenim son derece zayıftı. Ben kendimce olaylara hep gerçekçi yaklaşırım. Arkadaşlarım gelen darbeyi göremiyordu. Mehmet Güneş, "Yakında Türkiye'de devrim olacak" dedi. Vallahi dedim, benim gördüğüm altı ay sonra Türkiye'ye faşist cunta gelecek. "Sen peygamber misin?" dediler. "Altı ay olmaz, sekiz ay olur ama benim görüşüm bu. Dolayısıyla ayaklanmaya umut bağlamaktansa, gelecek faşist cuntaya karşı nasıl durabiliriz sorusuna yanıt aramamız gerekir" dedim.

Haziran ayında konferansı topladık. Konferansta Türkiye'ye faşist cunta gelecek. Bunun için yayın hazırlığı yapmamız, matbaa kurmamız, bütün gücümüzü ona vermemiz lazım, dedik ve bir yeraltı matbaası kurduk. Bu matbaa '85-'86'ya kadar yaşadı. Yurtdışında olmanın avantajıyla olaylara daha soğukkanlı bakabiliyordum. Eskiden beri palavralara itibar etmezdim. O toplantıda belirleyici olan bendim, diğerlerinin fazlaca bir rolü yoktu.

Darbeyle birlikte direnme kararı aldık. Buna bağlı olarak Şam'a gidelim, silahlı eğitim alalım, durum uygunsa silahlı mücadele verelim, dedik. Ama işin doğrusu bunlar benim görüşlerimdi. Bu arkadaşlar bunu ne kadar kavradı, orası tartışılır. Arkadaşlarımın silahlı mücadeleye niyetlerinin olduğunu sanmıyordum. Nitekim adamlar TSİP'ten gelmiş, sonra TSİP bölünmüş, o sırada Türkiye'de silahlı mücadele gelişmiş. İyi kötü, provakasyon vs bunlar da çok büyük rol oynamamış, tersine biraz geride kalmış. O yüzden de korun-

göre adam değildir. Ama savaşta bazen bazı şeyleri zorunlu olarak yapabiliyorsun ya da savaş seni mecbur kılıp, bazı hatalara da neden olabiliyor. Ben Suriye vatanı için tehdit olan herkesi ödürürüm. Kim olduğunu sormam. Ama bu sözlerimden yola çıkarak, sakın beni vicdansız bir adam sanma. Yürürken karıncaya dahi basmam. Bir insanı öldürmek kolay değildir.

muş bir kadro profiliyle karşı karşıyaydık. Örneğin, '82'de Beyrut'ta savaş tecrübesi edinmiş çok sayıda arkadaşımız vardı. 12 Eylül tecrübesi yaşamışlardı. 12 Mart'tan farklı olarak bu işlerin sonuçlarını da biliyorlardı. Ama bu deneyimlerin dışında esasta bu kadroların arka planları, geldikleri sınıf ve tabakalar, hatta milli özellikleri böylesi bir silahlı savaşımı yürütme nitelik ve becerisinde olmadıklarını gösterdi. Bizim açımızdan esas mesele buydu.

'82'den itibaren geri çekilmeye başladık. O günlerde silahlı mücadele verecek bir hava yoktu. Anayasa oylaması büyük çoğunlukla kabul edilmişti. Bizim silahlı mücadeleye ciddi olarak karar verdiğimiz tarih '86 kongresidir. Esas o zaman adamlarımız askeri eğitim alıp ülkeye giriş yaptılar. Türkiye'ye '80'de gittiğimde de, '82'de de bizim adamların silahlı mücadele yapmaya ve ölmeye niyetlerinin olmadığı biraz dikkatli bakıldığında anlaşılıyordu. Devrimci örgütlerde kimse, ben silahlı mücadeleye karşıyım, demez. Sınıfsal, psikolojik vs analizler yapılır. İşin özeti şu: Bizim kadrolar ve Türkiye solunun kadroları devletle çatışacak psikolojiye sahip değildi. Bunların içinde bir tek Dev-Sol bir şekilde yaptı, o da iyiliğinden değil tersinden yaptı. 12 Eylül'de Türkiye solu yenildi. Bu askeri bir yenilgi değil, siyasi bir yenilgiydi. Bu gerçeği ancak '90'lı yıllara doğru kavrayabildi.

* * *

Seven öngörüsünde haklı çıkmıştır. Konferanstan kısa süre sonra darbe gelir. Ev baskınları, operasyonlar birbirini izler. Birçok örgüt gibi TKP(B)'in durumu da pek iç açıcı değildir. Bir anda yüzlerce kadrosu, adeta başlarını nereye koyacaklarının derdine düşer. Darbenin yol açtığı korku imparatorluğu, toplumun bütün gözeneklerine sinmiştir. Örgütsel altyapıları ise zayıftır. Üstelik başta Çorum antifaşist halk direnişinde yer alan kadroları olmak üzere, sendikacısından öğretmenine, mühendisinden baro yönetim kuruluna, hemşiresinden SGB yöneticilerine, TÖB-DER yönetim kurulu üyelerine kadar çok sayıda kadroları aranır durumdadır.

Bir an önce sınır dışına, daha güvenli bir yere gitme isteği o kadar baskındır ki kadrolar bazen ne gidecekleri ülkeyi,

ne orada ne kadar kalacaklarını sorarlar. Ne zaman geri dönüleceği de bilinmemektedir.

Mehmet Ali Ayan

Kişiye ve örgütlere de bağlı olarak esasta silahlı mücadeleyi düşünmeyen örgütler de oraya indiler fakat hesaplarında bir silahlı mücadele fikri yoktu. Tamamen bir sığınma ihtiyacıyla yaklaştılar. İşin aslına bakarsan Türkiye solunun çok büyük bir kısmı Suriye'deydi. Bildiğim kadarıyla ilişkilerini 12 Mart sonrasında da, '74 ile '80 arasında da devam ettiren hemen hemen hiçbir örgüt yoktu. Yurtdışına çıkanların hepsinde ister istemez bir ufuk değişikliği oldu. Suriye'ye, Lübnan'a hiç gitmeden doğrudan Avrupa'ya gelenler, orayı bir bataklık gibi gördüler ve görmeye devam ettiler.

12 Eylül'e bütün sol derin bir ufuk darlığı ve perspektifsizlik içinde yakalandı. Bu öngörüsüzlük ve hazırlıksızlık, kadroların yurtdışına çıkarılması sürecinde de kendisini bütün çıplaklığıyla gösterdi. Türkiye solu 12 Eylül öncesindeki hırgüre, gerilime rağmen başına neyin geleceğini öngöremedi.

Henüz hiçbir altyapımız ve oturmuş bir mekanizmamız yoktu. Kaçakçıların insafına kalmıştık. '80 sonu ya da '81 başı gibi giriş yaptık. Daha önceden gidenler birtakım ön ilişkiler kurmuşlardı. Bizim durumumuz bir nebze farklıydı. 12 Eylül öncesinde yapılan bir konferansta "bu gelen faşizmdir" tespitimiz vardı. İkincisi, faşizme karşı diğer devrimci güçlerle birlikte çatışmak lazım, diyorduk. Kazanma şansımızın olmadığını biliyorduk ama halk güçleriyle hâkim sınıfın güçleri arasında kapışma olursa arada bir uçurum açılmış olur ve bir daha da kapanmaz, manüpülasyon zor olur düşüncesindeydik. Fakat kimseden böyle bir eğilim göremedik. Beş, on kişiyle başarılacak bir iş olmadığı için o eğilimler de daha gerçekleşmeden sönümlenmişti. Kendi aramızda 12 Mart tecrübesinden hareketle, burjuvazinin uğraşacağı ilk örgütler Dev-Yol, Halkın Kurtuluşu, Kurtuluş'tur. Bize sıra gelinceye kadar altı ay ile bir yıla kadar zamanımız olur. Bu süre içinde ne yapmamız gerekiyorsa o zaman diliminde yapabiliriz, diyorduk.

Mehmet Satan

Diğer örgütler de tıpkı bizim gibi Filistin kamplarını, 12 Eylül ile birlikte ağır baskı sonucu gidecekleri, nefeslenecekleri, güvenle sığınacakları bir liman gibi gördüler. Herkesin olanakları ölçüsünde ağır hukuki ve barınma sorunları yaşayan kadroları Ortadoğu'ya çıkarması, o günlerde en akıllıca işlerden biri gibi geliyordu. Ayrıca aranan kadroları Avrupa'ya çıkarmak Ortadoğu'ya çıkarmaktan daha zordu. Geçişler daha ziyade yereldeki ilişkiler üzerinden, kaçakçılarla sağlanıyordu. Bazen başka örgütün taraftarlarını da dayanışma adına geçiriyorduk. Örgütler dağınık, organize olmaktan uzaktı. Örgütünden habersiz kişisel, yöresel ilişkilerini kullanarak karşıya geçenlere rastlıyorduk. Yüze yakın kişiyi o günlerde Ortadoğu'ya çıkardığımı söyleyebilirim. Bu yoğunluk '82'ye kadar devam etti. Gidenlerin içinde geri gelişler, ülkeye girişler olduğu gibi oradan Avrupa'ya geçenler de oluyordu.

Filistinlilerin geçmişten beri Türklerle ilgili bir deneyimleri vardı. Sonrasında çeşitli grupların gelmesiyle hepsinin Şam'da bir evi oldu. Bu örgütler, darbeyi gördükleri için, uzun vadeli bir öngörünün, politikanın sonucu olarak Filistin kamplarına çekilmediler. Onlardan bu yönüyle ayrılan tek örgüt PKK olmuştur.

Yıllar sonra yeniden gittiğimde Filistin hareketinin askeri olarak her açıdan yetkinleştiklerini gördüm. Eskiden havanları vardı. Şimdi ise kamyonların üzerine konulan, kırkını aynı anda ateşledikleri roketlerden kullanıyorlardı. Askeri ve sosyal organizasyon becerileri gelişmişti. Küçük bir sağlık ocağını Kızılay düzeyine çıkarmışlardı. Hastaneler, her alanda faaliyet yürüten sivil örgütler kurmuşlardı.

Gazi Eke

Örgüt tabii ki Ortadoğu'da Filistin topraklarında konumlanmak istiyordu. Fakat 12 Eylül'e kadar Filistin kamplarına gidip gelme konusunda kafamda özel bir düşünce oluşmamıştı. Çorum'da ciddi bir direniş içindeydik. Çorum'dan sorumluydum. En azından bu bölgedekiler için Filistin'e göndereceklerimizi daha sonra geri getireceğiz, diye düşün-

müştük. Hatay'ın Reyhanlı ilçesinden on beş kişiyle geçiş yaptık. Grup ağırlıklı olarak Ankara ve Çorum'daki kadrolardan oluşuyordu. Bizden önce, aralarında Çorum'da SGB yöneticiliği yapmış olan Hüseyin Gökdemir'in de olduğu bir grup daha gitmiş ve Name bölgesine yerleşmişlerdi.

İbrahim Satılmış[3]

Henüz 1981 yılına girmemiştik. Aralık sonlarıydı. Çorum olaylarının faillerinden olduğum iddiasıyla aranmaya başlamıştım. Ankara'da Mehmet Satan ile yine MK'den Aytunç Altay'la bir evde buluştuk. Bana Hüseyin Gökdemir'le Feramuz Bakbak'ın[4] Filistin'e çıktığını, benim de Filistin'de onlara katılacağımı söyledi.

Ankara Otogarı'nda Doktor Tarık[5] ile birlikte Antakya'ya hareket ettik. Bize ara bir noktadan TKEP'lileri almamız söylenmişti. Birisi TKEP MK üyesi Hıdır, diğeri de Nakliyat İş Sendikası genel başkanıydı. Onlarla Harbiye'ye gittik. Harbiye Parkı'nda Mehmet Satan'la buluştuk. Harbiye Parkı'nda büyük bir şelale vardı, tam tepesinde de bir karakol. Önünden yol geçiyordu. O yolu tutmuşlardı. En gençleri bendim. Mehmet Satan bana, şelalenin ucundan usulca kayarak nöbetçiyi geçip, oradan da yürüyerek ileride bizi bekleyen araca binmemi söyledi. Herkesi tek tek geçirdikten sonra Mehmet Satan da peşimizden geldi. Aynı arabayla hareket edip Samandağ'a bir eve gittik.

Akşam, grup kuryeyle yola çıktı. Cilvegözü'nün üst tarafında arabadan çıkarılan Kalaşnikofların birini Mehmet Satan diğerini de kurye aldı. Sınırı yürüyerek geçtikten sonra, Mehmet Satan bizi DC'nin Helvi kampına yerleştirip yeni grupları getirmek üzere ülkeye döndü.

3. 9 Nisan 2013'te Köln'de geçirdiği bir kriz sonrası hayatını kaybetti. Daha kapsamlı bilgi için bkz. *Barikatlar Düşerken*, Oktay Duman, Anı Biyografi Ozan Yayıncılık, 2013.

4. Feramuz Bakbak ile sağlık sorunları nedeniyle görüşemedim.

5. Barış Turak, TKP(B) kurucularından. Beyin cerrahı olarak şu anda Paris'te yaşıyor.

Hasan Mantıcı[6]

Filistin'e gidinceye kadar hiçbir askeri eğitim almadım. Fakat bizden giden bazı arkadaşlar silaha yatkındı. Tekstil işçisiydim ve fabrikalarda sendikal çalışmalar yürütüyordum. Silahla ilk defa Suriye'deki kampta tanıştım. Büyük ihtimalle diğer arkadaşlarım da bana benziyordu. '80 darbesinden sonra, faşist askeri cunta silahla yıkılacaktır, bunun için bir biçimde silahlı eğitim almak lazım, diye bir karar aldık. Aranmadığım halde bu düşünceyle oraya gittim.

17 Kasım 1981'de İstanbul'dan hareket ettim. 18 Kasım akşamı Antakya'dan Suriye'ye bizi kaçakçılar götürdü. Beş kişilik bir gruptuk. Sekiz kişi gitmemiz gerekiyordu. Hepsi TKP(B)'liydi. 18 Kasım Perşembe günü yolda giderken verilen bir mola yerinde *Milliyet* gazetesinde, "TKP(B) yurtdışına sekiz kişi kaçırıyor" diyen bir yazı okuduk. Gidenlerden üçü birbirini daha öncesinden de tanıyordu. Artık bir çözülme mi oldu yoksa bir sızma mı oldu, bilmiyorum. 19 Kasım 1981'de Lazkiye'nin bir köyüne geçtik.

Ramazan Sever

Filistin'e gitmek gibi daha öncesinden kafamızda bir düşünce ya da alınmış bir kararımız yoktu. Ekim 1981'de, içinde yer aldığım siyasi harekete bir operasyon başlatıldı. Mehmet Yücel'le iletişim içindeydim. Belli kadroları yurtdışına çıkarmamız lazım, dediler. Kadroları çıkartırken de özel bir kriter arandığını zannetmiyorum. 12 Eylül saldırısını bertaraf etmek, minimuma indirmek için çekilmeli ve fırtınanın geçmesini beklemeliydik. Vize, pasaport gibi nedenlerle Avrupa ülkelerine hemen çıkmak mümkün olmadığı için Suriye'ye geçmek daha kolayımıza geldi. Suriye'ye çıkışların çok planlı ve hedefli gerçekleştiğini de düşünmüyorum. Bir an önce kadroları, sempatizanları polisin saldırısından korumak hedefleniyordu.

Eşimle beraber Antakya'da Sevimlerle (Ünlübayır) buluştuk. Çıkışımızı TSİP zamanından kalma Samandağlı ilişkilerimiz organize etti. Daha önceden tanımadığımız,

6. Röportaj yaptığım tarihte kanser tedavisi görüyordu. Kitabı göremeden 22 Haziran 2014 yılında hayatını kaybetti.

gelenlerle sayısı on bire çıkan bir grupla 31 Ekim gecesi sınırı geçtik. Kimisi hemşire, kimi bürolardan gelmiş mühendisler vs. Sabaha doğru, beş altı saatlik bir yürüyüşten sonra köye vardık.

Sevim Ünlübayır

Dört kişiydik, Emel (Sever) de bizim grubun içerisindeydi. Selimiye'de bir ay tutuklu kaldım. Tahliye edildikten sonra yeniden tutuklanma ihtimalim gündeme gelince arkadaşlar tehlikeyi savuşturmak için yurtdışına çıkmam gerektiğini söylediler. Suriye'ye çıkarılacağımızı ise sonradan öğrendik. Çıkacağımız ekibin sorumlusu Servet Ziya Çoraklı'ydı.[7] Ekibin diğerleri de Hamdi Gülen, Ali Ünlübayır, Ramazan ve Emel Sever'den oluşuyordu.

Cesaretliydim. Başıma bir şeyin gelebileceğini hiç düşünmedim. Geceleyin silahlı ve yol boyunca hayli tecrübeli olduğu belli olan bir kaçakçının peşinden sıra halinde, arka arkaya gelen tepeleri bir bir aşarak sabaha doğru kaçakçının evine ulaştık. Orada kaldığımız dönemde fotoğraflarımızı gönderip kimliklerimizin gelmesini bekledik. Şam'dan yanımıza İsmet Özdemir[8] geldi. Her gelene bir isim vermişlerdi. Bana da Semira ismini verdiler.

Ayşe Küpeli

Bizler SGB üyesi iki genç insandık. 20 ya da 21 yaşındaydım. Yaşar parti üyesiydi. Bir parti yöneticiyle konuştuğumuzu ve kadın olmamdan dolayı Filistin kamplarına gitmeme sıcak bakmadığını anımsıyorum. Buna rağmen gitmek istediğimi söyledim. Biz '78 kuşağı olarak sorgulayan, başımıza şu gelirse bu gelirse, diye düşünen bir kuşak değildik. 30 Ağustos'ta evlenmiştik. Düğünümüzden gelen bütün takıları partiye verip, ben de geleceğim diyerek '81 yılının Eylül ayında Yaşar'la Ortadoğu'ya çıktık.

7. Hamburg'ta, 29.12.2009 yılında kanser nedeniyle hayatını kaybetti.
8. TÖB-DER genel saymanlarından.

Ahmet Yolal

12 Eylül'de Islahiye'de solcu bilinen gençleri, tek tek toplamaya başladılar. Yakalanmaktan son anda kurtuldum. İki, üç arkadaşımla birlikte dağa çıktım. Yaklaşık altı, yedi ay dağda barındık. Sıkışınca Suriye'ye gidiyor, oradaki akrabalarımızın yanında kalıyorduk.

O arada 12 Eylül'den önce Dev-Yol'dan ayrılmış, Ankara, Çukurova, İstanbul'da sorumluluk yapmış bir kadın ile erkek devrimci, kaçakçılar aracılığıyla sınırdan geçirilmek istenmiş. Erkeğin ismi Şaban Doğan'dı. Suriye'ye gitmeyi düşünüyorlardı. Yolun bir kısmını kaçakçılar götürmüş fakat pusuya düşmüşler, geçirememişler. Bunun üzerine gençlerin solcu olduklarını anlayınca kaçakçılar, bunu götürse götürse Miste Punto[9] götürebilir, diyorlar. Islahiye'ye geldiğimizde dayım o arkadaşı bize teslim etti. Sen idamla yargılanıyorsun, hiç olmazsa seni Suriye'ye götürelim, dedik ve götürdük. Bir dönem Suriye'deki akrabalarımızın yanında kaldık. Bizim sınırı iyi bilmemizden yola çıkarak Çukurova'da aralarında idamla yargılanan yedi, sekiz arkadaşının olduğunu, Suriye'ye geçirmek için yardımcı olup olamayacağımızı sordu. Bu tarafa getirebilirseniz sınırdan geçiririz, sorun değil, diyerek sözleştik. Fakat bir süre uğraşmasına rağmen ilişkileri kuramadı. Daha sonra Filistin'e gitmek için bizden yardım istedi. Akrabalarımızın aracılığıyla Vahid Mustafa isminde, Afrin'de kalan, SKP'den bir milletvekiliyle tanıştırıldık. Talebimiz üzerine Vahid Şam'da FHKC'yle ilişki kurdu. İki hafta sonra da kimliklerimiz geldi.

* * *

Daha önce gidenlerle Şam'da bir ev tutulmuş, DC'yle ilişkiler kurulmuştur. Sınırın öte yakasına sağ salim ulaşmayı başaranlar, öncesinden çektirdikleri fotoğrafları Şam bürosu üzerinden görevli arkadaşlarına vererek DC'nin kimlik kartlarını çıkarırlar. Muhaberat'ın karanlık hücrelerinde günlerce kalmadan, önce örgüt bürolarına, evlerine ardından da kamplara ulaşmayı başarırlar. Suriye'de yollarda sürekli

9. Mustafa Keskin, yüzlerce Türkiyeli devrimciyi sınırlardan geçirip Filistin kamplarına ulaştırdı. 27 Nisan 1988'de kontgerillanın provakasyonuyla öldürüldü.

kimlik kontrolü vardır. Çünkü Suriye olağanüstü günlerden geçmektedir. İhvan-ı Müslim ayaklanması sonrası Hama'da büyük olaylar olmuş, güvenlik önlemleri üst noktaya taşınmıştır. İhvan-ı Müslim, bomba yüklü araçlarla kamu binalarını, askeri garnizonları havaya uçurmaktadır. Şam'a indiklerinde kamu binalarının kum torbaları ve barikatlarla çevrili olduğunu görürler.

Mehmet Ali Ayan gibi bürolarda görevli kadrolar evde kalırlar. Yeni gelenlerle evde kalanların sayısı yirmiyi aşar. Evde barınma olanakları sınırlıdır. Kamplar ayarlanır ayarlanmaz yola çıkarlar. Kamplarda onları başka bir hayat beklemektedir. Şam'da görevli kimi kadrolar belirli periyodlarla kadroları yerinde denetlemek ve şikâyetlerini dinlemek için kamplara uğramaktadır.

Mehmet Ali Ayan

Bizim ilk gruplar, ideolojik olarak bize daha yakın gördüğümüz FHKC yerine DC'yi tercih ettiler. Çünkü FHKC'nin dünya komünist hareketine tutumunu, İsrail'deki Yahudi halkını tümüyle düşman saymasını, kendi içinde de şiddet uygulamış olmasını vb eleştiriyorduk. Hepsi Filistin örgütüdür, Filistin halkının meşru temsilcileridir. Aralarındaki çatışma ve çelişkiler ne olursa olsun bunların hepsinde yer alabileceğini düşünüyorduk. Bu açıklamayı birileri, pragmatizmin kendine kılıf uydurması sayabilir ama teorik ve politik olarak da doğru bence. Bu yüzden El Fetih'te de bir grubumuz vardı.

Başka bir yere gidemediğimiz için Şam'da konumlandık. Aramızda yaş ve sağlık koşulları nedeniyle kamplara gidemeyecek yoldaşlara hem büroda çalışma hem de barınma olanağı yaratmalıydık. Değişik kamplarda konumlandırdığımız çok sayıda arkadaşımız vardı. Onlarla koordinasyonu sağlayabilecek, bu arada diplomatik ilişkileri yürütecek, başlarında da yöneticinin olduğu bir ekip olmalıydı. Yayın geldiğinde ilgili kurum ve siyasetlere dağıtacak, yeri geldiğinde tercüme yapabilecek en az bir arkadaşa ihtiyaç vardı. Şam'daki büro çalışması bütün bu ihtiyaçlara yanıt veriyordu. Şam büro, denilen hadise budur. Öbür türlü anlatılanlar tam bir efsanedir.

* * *

İbrahim Seven'in yoğun diplomatik çabaları sonucunda hem kamplar ayarlanmış, hem de neler yapılacağı belirlenmiştir. Çok kesin çizgilerle belirlenmemekle birlikte bir kısmının Filistin sahasında kalması konuşulmuş, henüz silahlı mücadele konusunda hemfikir olunmamışsa da askeri eğitim alma ve gerekirse uzun vadede güçlerin bir kısmının ülkeye sokulması düşünceleri, sesli olarak dile getirilmiştir. Madem oraya gelinmiştir, ola ki savaş çıkarsa tercihleri savaştan yana olacaktır. Bu arada örgütün Çorum sorumlularından Gazi Eke'ye göre, silahlı eğitim aldıktan sonra hızla dönmek hedeflenmiş olsa da, oraya vardıklarında pozisyonun böyle olmadığı ortaya çıkmış, diğer örgütlerin geneli de benzer düşünceler içindedir. Üstelik birçoğunun kafasında Avrupa'ya gitme fikri vardır.

Gazi Eke

Eğitimden sonra Feramuz Bakbak ile ülkeye dönen birkaç kişiden biriydik. Herkesin kafasında farklı bir sınıf mücadelesi vardı. Burada silahlı eğitim alıp, ülkemizde mücadeleyi silahlı biçimlerde sürdüreceğiz, diye fikirsel birlik yoktu. Bir aylık sürede, görüştüğümüz farklı yapılardan kadrolarda, bu kafa karışıklığını, tereddütleri görüyorduk. Tabii ki savaş çıkarsa yardım etmek, hatta doğrudan yer almak gerekiyordu. Ulus devlet sınırlarından bakmıyordum. Che örneği ortadaydı. Avrupa ise sonrasında tasfiyenin kapılarını açtı.

* * *

Bir ay sonra kendilerine El Saika'yla ilişki kurulacağı söylenir. On beş kişi Helvi Kampı'na gidip yerleşirler. PKK'nin bulunduğu kamp da hemen yakınlarındadır. Ayrıca bölgede Partizan Yolu'ndan gerillaların kampları bulunmaktadır. Kışı da orada geçirirler. Bahara doğru, ağırlıklı olarak ideolojik eğitim gördükleri kamptan ayrılırlar.

Ramazan Sever

Mehmet Ali Ayan geldi. Geçişlerde sorun olmasın diye El Fetih'in bir alt organizasyonu Şüyun ül Ürdün'den (Ürdünlüler Masası) sağlanmış kimliklerimizi getirdi. Arkadaşlar

arasında sıcak, dayanışmacı bir atmosfer vardı. Bizimle birlikte evin nüfusu birden yirmi beşe çıktı. Evin bir salonu, üç de odası vardı. Herkes odalardan birine tıka basa balık istifi yerleşti. Bu durum kısa sürdü. On bir kişiyle Şam'a 45 kilometre uzaklıkta, Şüyun ül Ürdün örgütünün kampına gittik.

Ali Ünlübayır

12 Eylül'ün azgın teröründen kurtulup Suriye'ye ulaştığımızda, büyük bir ruhsal rahatlığın içine girmiştik. Kampın ortamını biraz da bu ruh hali şekillendiriyordu. Ağır bir vahşet döneminden kurtulup Ortadoğu'ya gelmiştik. Bekâr olanlar daha rahattı. Arkalarında fazlaca düşünecek kimseleri yoktu. Hayatımın en rahat dönemini orada geçirdim. Yoldaşlarımla bir aradaydım, ortam güzeldi. Filistinlilerle duygusal bir yakınlığımız da oldu. Orada, ortak bir kampta Filistinlilerlesin, onlarla birlikte dövüşüyorsun, arkanda; SB, dünyadaki ilerici dinamikler var. Bir tarafın Kürdistan... Bu ruhsal olarak seni farklı besliyor. Büyük ekip gidince kampta bir tek ben kaldım. Ondan sonra da Şam'daki bir kampa gittim.

Kampların Aynasında

Zamanla kamplarda yaşanan zorluklar, kadrolarda kendisini gösteren uyumsuzluklar su yüzüne çıkmaya başlar. Farklı sosyal, kültürel, sınıfsal aidiyetlerden gelen ve öncesinden askeri bir formasyona sahip olmayan kadroların sorun yaşamamaları da mümkün değildir. En büyük sorunu yaşatanlar da Mehmet Ali Ayan'a göre, Ortadoğu'ya sanki Avrupa'ya çıkıyormuş gibi çıkan, kesinlikle Türkiye'ye geri dönme fikri olmayan ve bir askeri kampta kalıp askeri eğitim alacağını da hayal etmemiş olanlardır ve bunların sayısı hiç de az değildir. Koşullara hızla adapte olanlar olduğu gibi baş ağrıtan örgüt üyeleri de vardır. Her ne kadar çıkış perspektifi, silahlı eğitim alarak hazırlık yapmak ise de, bu perspektiften yavaş yavaş dönüldüğünün işaretleri erken belirmeye başlamıştır.

Ayrıca bir şekilde değişik örgütlerden kopmuş, Şam'da tutunacak bir dost eli arayan birçok kişiye de ellerinden geldiğince yardımcı olmaya çalışırlar. Hepsinin derdi başlarını bir yere sokmak ve bir an önce soluğu Avrupa'da almaktır.

Gazi Eke

Partizan Yolu'ndakiler ağırlıklı olarak Kürt kökenliydi. Ben, bunlar zaten silaha yatkındır, bizden iyilerdir diye düşünüyordum. Fakat tersi çıktı. Onlar da bize, nerede eğitim gördünüz diye kızıyorlardı. Eğitim sırasında arada silah eğitimi yapılırdı.

Bu arada kamplarda bulunduğum dönemlerde devrimci düşünce biçimiyle bağdaşmayan davranış ve uygulamalara tanık oldum. Bir keresinde siyasi eğitim yaparken kampın önünde, güneşin altında, aslan kafesinin içine bir adam koyduklarını fark ettim. Bu tür işkence yöntemlerini hep Vietnam romanlarında okuduğumuz için yapılanı içime sindiremedim ve adamı kafesten çıkarmalarını söyledim.

Kamplarımızın biri portakal bahçesinin içindeydi. Bir gün baktım bizim sorumlulardan biri portakalı dalından sıkıp, posasını atıyor. Bir arkadaş muzu G3 ile vuruyor. Tabloyu görünce çok bozuldum. Yahu dedim, hiç üretmediğiniz belli. Nitekim gördüklerimi Şam'a da söyledim. Gelenlerin çoğunluğu orta sınıftandı. Mesleklerini bile sorsan bunu anlayabilmek mümkün. Bu tip kadroların savaşamayacağı belliydi. Kendilerini korumak için gelmişlerdi. Buradan ülkeye dönmek gibi bir amaçları da yoktu. Hiç unutmuyorum, on beş kişi sınırdan geçtik. Geçtiğimizi anlar anlamaz çoğunluğu döndü, küfretti. Ne oluyor, dedim bir şey demediler. Bu, Filistin'e gidenlerin ruh halini ele veriyordu. Sıcak ortamda devrimcilik revaçtaydı. Önüne gelen örgüt üyesi yapılıyordu. Buradan gidenlerin büyük bir kısmı yenilmiş bir kadronun ruh halini taşıyordu. 12 Eylül, siz kimsiniz aklınızı başınıza toplayın, dedi.

Genel olarak bizlere misafir gözüyle yaklaşılıyordu. Bazıları da bu durumu kabulleniyordu. Burj el barajneh'deki DC'nin kampında birkaç ay kaldık. Orada Emel'den biri baskın yaparak bir Filistinliyi kaçırmış. Bunun üzerine onlardan da biri kaçırıldı. Siz onu bırakın biz de bunu bırakalım, dedik. Kaçıran grupta biz de yer aldık. Sonra ellerindeki adamı bıraktılar. O güne kadar bizleri misafir gördükleri için nöbet tutmuyorduk. Olaydan sonra, nöbet, baskınlar, operasyon da dahil süreçlerde yer alacağız, dedik. Sonra

Burj el barajneh'den havaalanının tam yanındaki Remil il Beyda'ya (Beyaz Kumsal) geldik. Orada Filistinliler de vardı, bizimkiler de.

Ramazan Sever

Silaha yatkın olmak bir yana, tersine o işlerle fazla haşır neşir olmuş biri değildim. Sanırım yüksekokul mezunu olmam, dil bilmem, SGB içinde üst düzeylerde görevler almam, sorumlu olmamda belirleyici oldu. Eğitim devremiz üç ay sürdü. Eğitimimiz, kamp komutanımız Ebu Eymen tarafından verildi. Özellikle patlayıcı ve silah çeşitleri konusunda oldukça deneyimli ve cesur bir subaydı. Ben sadece kampın organizasyonunu ve disiplinini sağlıyordum. Siyasi sorumlu olan ise bir sorun, tartışma çıktığı zaman müdahale ediyordu.

Aramızda üniversite mezunu mühendis, doktor, hemşireler olduğu kadar Adana'dan, Kürt illerinden gelen gençler de vardı. Ayrıca bizim örgütten olmayan, Islahiye'de Kawa'dan ayrılmış, arkadaşlarımızı sınırdan geçirmiş küçük bir grup vardı. Orada, insanların bir arada yaşamalarının ne kadar zor olduğunu gördüm. Böyle soğan mı doğranır, diyerek tabağı küfür eder gibi yirmi beş kişinin içinde masaya fırlatan üniversite mezunu arkadaşlarımız oldu. Yılların parti kadrolarından biri, "Niye her sabah kalkıp spor yapıyoruz?" diyebiliyor ya da koşunun ortasında yan taraftaki tarlaya saparak kaytarabiliyordu. Çelik disiplinden gelen askeri bir örgüt olmadığımız için sabırla anlatarak insanları bir arada tutmaya çalışıyorduk. Bir sürü arkadaşımız; "Nereden çıktı, biz silahlı mücadele mi yürüteceğiz? Askeri talim de ne demek? Parti demek siyasi çalışmadır, hiyerarşi siyasi anlamda olur!" diye itiraz etmeye başladılar. İşin askeri yanlarını tartışırken de bunların bize çok yabancı olgular olduğunu, askeri kavram ve terminolojiye yabancı olduğumuzu gördük. Uzun lafın kısası, kazasıyla belasıyla, sıkıntılarıyla bu üç ayı tamamladık.

Mart '82 gibi, Fetih'in Şüyun ül Ürdün örgütünün araçlarıyla Lübnan'ın Sayda şehrinin güneyinde bir bölgeye yerleştik. Orada iki kampımız vardı. Kamp, her çadırda etrafında beş, altı kişilik bir gruptan oluşuyordu. Hepimiz silahlıydık ve arabamız vardı. Denizden aşağı yukarı 500 metre uzaklıkta,

mandalina ve muz bahçeleri içerisinde, portakal ağacının altına kurulmuş bir çadır hayatı başladı. Orada herhangi bir askeri hedef de, savunulacak bir mevzi de yoktu. Oralara daha öncesinden Şüyun ül Ürdün bir şekilde yerleşmiş ve gönderdiği eğitim gruplarıyla, silahlı adamlarıyla orada mevzilenmişti.

Kamp hayatımız diğer kamplara göre oldukça gevşek ve rutindi. Sadece geceleri nöbet tutuluyordu. Daha öncesinden İsrailli askerler hücumbotlarıyla gelip gerillaları öldürdükleri için sürekli tetikteydik. İsrail'in varlığını, sadece arada bir alçaktan uçan savaş uçakları aracılığıyla hissediyorduk. Bir bombalama ihtimali doğduğunda da hemen dağılma komutu verilir, çadırlardan uzaklaşabildiğimiz kadar uzaklaşır, kendimizi meyve bahçelerinin içinde bulunan koruganlara atardık. Koruganlar aşağı yukarı bir metre derinliğinde, 45-50 santim genişliğindeydi. Bu teyakkuz durumu neredeyse haftada bir tekrarlanırdı.

Yakınımızdaki bir petrol rafinerisine haftada bir arabalarla gidip banyo yapardık. Konserveyle besleniyorduk. Bol miktarda balık konservesi vardı. Yemek çok nadir yapılıyordu. Ekmek dışarıdan geliyordu. Herkes bedava olduğu için bol bol sigara içiyordu. Çok cüzi miktarda maaş alıyorduk. Şam'daki arkadaşlarımız, bizim adımıza paraları topluca alır, Şam'daki çalışmaların finansmanı için kullanırdı. Haziran saldırısına kadar o kampta kaldık.

Ayşe Küpeli

İlk olarak silahla orada tanıştım. Kampımızda Türkiyeli on beş kişiydik. İlk kamp komutanımız çok çalışkan, disiplinli ve iyi bir adamdı. Bir de yardımcısı vardı. Başından beri onlarla çok sıcak, olumlu bir ilişki kurduk. Arkadaşlarımızdan onları *Arap* diye aşağılayan bir eğilim asla görmedim. Onlar biraz Türkçe öğrenmeye çalışıyordu, bizler de biraz Arapça öğrenmeye çalışıyorduk. Arkadaşlarımız içerisinden "Biz burada geçiciyiz, bizim asıl görev alanımız Türkiye" deyip biraz huysuzluk çıkaranlar vardı ama onlar zaten hemen oradan ayrıldılar. Büyük çoğunluğumuz Filistinlilerin; yıllardır mücadele veren, Suriye'de, Ürdün'de, Lübnan'da

parçalanmış, kamplarda yaşayan, hem günlük hayatını hem de mücadelesini sürdüren bir halk olduğunu görmüştü. Bir halk hareketi oldukları için onlarda da her tür sıkıntılı insan vardı ama genel olarak büyüğünden küçüğüne savaşı, mücadeleyi içselleştirmiş bir halktı. Bize de sonuna kadar kucaklarını açmışlardı. Bu yaklaşımlarını asla unutmadım, unutmayacağım da.

Suriye'de Filistinlilere ait bir kampta bir ay kadar eğitim aldıktan sonra Lübnan'ın Zahrani (Gül Bahçesi) bölgesine geçtik. Bir nefer olarak varolan durumu kabul etmeli ve koşullara uyum sağlamalıydım, öyle de yaptım. Umutlu, coşkuluyduk. Ayrıca Filistin halkını desteklemenin, enternasyonalist dayanışma içinde olmanın huzuru vardı. Kamplar arası koordinasyon ve ilişki için daha ziyade Faik, bir de Barış Turak gelirdi. Dönem dönem İsrail'in bombardımanları, kamplara saldırıları oluyordu. Toplu hedef olmamak için araziye dağılırdık.

Bizler, gidecek eğitim alacaksınız, yeterli eğitimi aldıktan sonra zamanı geldiğinde Türkiye'de mücadele için giriş yapacaksınız gibi bir hazırlığın parçasıydık ve bunu da birçoğumuz biliyordu. Buna da pek itiraz gelmemişti. Bu arada Islahiyeli grupla birleşmiştik. Aramızda iki tane de Dev-Yolcu arkadaş vardı. İlk kampta bizimle birlikteydiler. Sonrasında onları görmedim. Ama diğer arkadaşlar, kollarını kaybeden Süleyman bizlerle birlikteydi.

Ahmet Yolal

'81'in baharına doğru grubumuzla birlikte Şam'a geldik. Şam'da FHKC'nin bürosunda kaldık. Ertesi gün bizi bir kampa götürdüler. Üç kişiydik. Ben, Mehmet Sukuşu ve Dev-Yol'dan Şaban. Oradan Ürdün'e yakın, çölün içinde, yerleşim birimlerinin oldukça uzağındaki bir kampa geldik. Birkaç gün sonra TKEP'ten bir grup geldi. Üç, dört gün sonra ayrıldılar. KUK'ndan otuz beş, kırk kişilik bir grup geldi. Filistinliler de en az otuz kişiydi. Diğer ülkelerden insanlarla sayımız 200'ün üstündeydi. İki ay kadar sonra da aynı kampa Lübnan'dan 200 kişilik Sudanlı bir grup geldi. Eğitim görenlerin bir kısmı Lübnan'a gidiyor, bir kısmı Şam'a gönderiliyordu. Kamp

büyük bir alana yayılmıştı. Üç ay boyunca, o kampta ağır silahların dışında, her tür silahın eğitimini aldık. Her ay yiyeceklerimiz, silah ve mühimmatlarımızla çölün ortasında uzun bir yürüyüşe (cebri yürüyüş) çıkartılıyorduk. Gün aydınlanmadan kampa dönüyorduk.

Bu arada Şaban'la, Çukurova'da idamla aranan arkadaşlarının da sınırdan geçirilmesi için anlaştık. Eğitimimiz bittikten sonra tekrar Şam'a geldik. Oradan Afrin'e geçtik. Süre dolmasına rağmen Şaban'dan haber almamıştık. Tam umutlarımızı kestiğimiz bir anda, kardeşim yanında bir erkekle ve bir kadınla dağa geldi. Bunun üzerine iki arkadaşını alıp sınırdan geçtik. Bu arada FHKC ile bağlarımız kopmuştu. Tekrar Vahid Heval'in yanına gittik. Vahid, Şam'da kalırken TKP(B)'lilerle tanışmış. Vahid, siyaseten de yakın olduğunu söylediği bu grubun bize yardımcı olacağını söyledi. Bu arada dayım Ahmet Keskin, yine Denge Kawa'dan cezaevinde yatan Ali Akkurt ile Osman Durdu bir grup arkadaşıyla geldi. Onlara öncesinden gelirlerse Filistinli örgütlere götürebileceğimizi söylemiştik. Dev-Yol'dan üç kişiyle birlikte toplam sekiz kişiyle Suriye Kürdistanı'nda buluştuk. TKP(B)'li biri kimliklerimizi getirdi. Şam'a, oradan da Zahrani Kampı'na geldik. İki, üç gün sonra Dev-Yol'dan biri geldi, erkek olanını yanına alıp gitti, kadın ise bizim kampta kaldı. Şaban ise bağımsız olduğu için gitmedi. O da bir süre o kampta kaldıktan sonra bizden ayrıldı. Bu arada Denge Kawa'dan gelen grup bir deklerasyon yayınlayarak TKP(B)'e katıldıklarını bildirdi.

Üç araba Lübnan'a geldik. İkinci eğitim devresini de bitirdik. Eğitimden sonra Denge Kawa'dan gelme beş arkadaş, TKP(B)'lilerle aynı kampta kaldık. Biz üç arabayla Lübnan'a giden bütün yoldaşlarla birlikte önce Beyrut'a, oradan da Güney Lübnan'da bulunan Zahrani'deki kampımıza geldik. Etrafımız yeşil mandalina ve portakal ağaçlarıyla kaplıydı. Bir villa bizim kampın elindeydi. Fakat biz evde kalmıyorduk. Ağaçların içerisinde grup grup kamp kurduk. O esnada savaş psikolojisini hissetmiyorduk fakat hem askeri hem de psikolojik olarak savaşa hazırlıklıydık.

Orada bir süre kaldık. Bir ara tatbikat yaptık. Parti adına bizi Rahmetli Faik (Semih Özal) temsil etmişti. O arada TKP(B)'liler, "Hâlâ zor durumda olan arkadaşlar var, ge-

tirmek için uğraşıyoruz. Kullandığımız yollar zorlaştı, yeni bir yol açmak istiyoruz. Yardımcı olur musunuz?" deyince, "Oluruz, yalnız Ahmet de gelsin" demişler. Haber gelince TKP(B)'lilerin Beyrut'un içindeki kampına geldim. Şam'a geçecektim. Bu arada çok feci bir savaş çıktı.

Semra Ünlübayır

Kamptaki yirmi iki kişinin tamamı Türkiyeliydi. Eğitimimiz üç, dört ay sürdü. Daha öncesinden elime silah almış, kullanmış değildim. Kampta hiçbir ayrım görmeden eğitim aldık. Kalaşnikof'u gözü kapalı parçalayıp takmayı öğrendik. Sadece atış yapacağımız zaman mermi veriyorlardı. Eğitimi veren Ebu Raid ile yemek sorumlusu Filistinliydi. Banyo yapmak, yıkanmak çok zordu. Sık sık Şam'daki eve gider, orada banyo yapardık. Uzunca bir süre banyo yapamadık. Kampta bir havluyu yirmi iki kişi kullanıyorduk. Evle kamp arası iki saat uzaklıktaydı. Bir tek o konuda zorluk çektiğimizi hatırlıyorum. O zamanlar çok gençtik. Hiçbir zorluk gözümüzde büyümüyordu.

İbrahim Satılmış

Kampta Çorum'da birlikte mücadele ettiğimiz Feramuz Bakbak, Hüseyin Gökdemir ve Muharrem Hoca ile karşılaştık. Ayrıca yanlarında sonradan ciddi sorunlar yaşayıp kamptan ayrılmak zorunda kalan İlker Demir de bulunuyordu. Doktor Tarık da başımızda duruyordu. Yerleşince Ahmet Çelik yeni gruplar getirmek için ülkeye dönmek zorunda olduğunu söyledi. DC'nin sorumlusu Ebu Fuad ile ilişkileri, Arapça bilen bir arkadaşla birlikte İngilizce bilen Doktor Tarık'ın yürütmesi kararlaştırıldı. 10-15 gün içinde Ahmet Çelik yeniden bir grup arkadaşla geldi. Hepsi SGB üyesiydi.

Sabah erkenden saat 05:00 gibi kalkıyorduk. Sabah sporuna en yaşlımız Muharrem Hoca dahil, herkes katılmak zorundaydı. DC'nin askeri kıyafetlerini giymiştik. Henüz silahlarımız yoktu. Güvenlik Filistinlilerin elindeydi. İçini Filistinlilerin gelip doldurduğu bir erzak çadırımız vardı. Nöbetçiler erzak çadırında akşam yemeğini hazırlıyorlardı. Genellikle akşamları SB'nin gönderdiği balık, et konserve-

leri yeniyordu. O günden sonra balıktan tiksindim, hâlâ yiyemem. Giyecek dahil tüm ihtiyaçlarımız, her gün ciple gelen Filistinli sorumlulara bildiriliyordu. Demir somyalarda yatıyorduk. İnce döşeklerimiz ve battaniyelerimiz vardı. Geceleri soğuk oluyordu. Kışın ise çadırlarda soba yakıyorduk. Çadırlarımız yağmur geçirmiyordu. Bizler çok toyduk fakat PKK'liler bu konularda hayli uzmanlaşmışlardı. Filistinliler sürekli başımızda durmadıkları için sıkıştığımızda PKK'liler yardımcı oluyorlardı. Kampın homojen bir bileşimi vardı. Asıl ayrışma ileride olacaktı.

Ebu Fuad silahlı atış eğitimine başladı. Fakat bu TKEP'liler[10] orada da rahat durmuyorlardı. Dört kişilerdi ama sürekli sorun yaratıyorlardı. Her fırsatta TKP(B)'lileri küçümsemeyi iş edinmişlerdi. Eğitim arasında zırt pırt sesleri yükseliyordu. Yovrum biz zaten biliyoruz, diyorlardı. "Antep'te Kalaşnikof'u konuşturmuşuz, Adıyaman'da şarkı söyletmiş, Adana'da dans ettirmişiz" dedikçe biz sinirden köpürüyor fakat bir tatsızlık çıkmasın diye de boynumuzu büküyorduk. İçimizden dua ediyorduk, inşallah Ahmet Çelik gelir de şikâyetlerimizi iletiriz diye. Bu arada kampımıza Kel Mahmut[11] gelmişti.

Gördüğü ağır işkencelerin etkisini en ağır bir biçiminde yaşayan biriydi. Yaşlı, beli kambur, yandan yampiri yampiri çapraz yürüyordu. Elbise yıkama, temizlik hak getire. Biz bir şekilde su yetersiz olmasına rağmen bezlerle vücudumuzu silerek temizliğe önem veriyorduk. Ama Kel Mahmut, "Yovrum Che Guevera gömleğini attığında gömlek kirden kalıp gibi dikilirmiş" diyordu, "Gerilla dediğin böyle olur

10. Yakın zamanda Teslim Töre ile yollarını ayıran, başını Bekir Reyhan, Mehmet Selim Kelleci ve Mahmut Cinpolat'ın çektiği gruptan söz ediyor. Bekir Reyhan ve Selim Kelleci aynı dönemde TKP(B)'in yardımıyla sınırdan geçirilmiştir.

11. Kel Mahmut (Mahmut Cinpolat) Antep'in yerel işçi ve devrimci önderlerindendi. Okuma yazması yoktu. 12 Mart'la gözaltına alınıp ağır işkencelerden geçmiş inançlı bir devrimciydi. Onurlu biriydi. Hayatı boyunca hep ilkeleriyle, inandığı gibi yaşadı. Yıllar sonra sürgüne çıktığı Berlin'de kimseye muhtaç olmadan ilerleyen yaşına rağmen evinde çiğköfte yoğurarak, içliköfte yapıp bunları çevresindeki küçük lokantalara ve kahvelere götürüp satarak hayatını idame ettirdi. Öldüğünde evinde yalnızdı. Kazandığı parayı bir zarfın içine koymuş, sözlü olarak da yakın dostlarına başına bir iş gelirde hayatını kaybederse cenaze masraflarını bu biriktirdiği parayla ödemelerini söylemişti. İ.S.

yovrum. Siz küçük burjuvalar mı bize akıl vereceksiniz..." diye de ekliyordu.

Hüseyin Gökdemir'i 27 Mayıs 1981'de, beklenmedik bir zamanda ve biçimde kaybettik. Sabah 05:30'da kalktık. Sabah sporu yaptık, ortam gergindi. İsrail, Filistin kamplarına saldırıyordu. Büyük bir kazanın içinde çay demliyorduk. Kahvaltı hazırlığı başlamıştı. O arada Hüseyin Gökdemir çadırın önündeki alanda yürüyordu. Biz de o kazanın etrafında oturmuştuk. Henüz çay servisi yapılmamıştı. Hüseyin Gökdemir, tak diye yere düştü. Doktor Barış Turak hemen kalp masajı yaptı. Kalp krizi geçiriyordu. Cip PKK'lilerin olduğu kısımdaydı. Haber verdik, hemen geldi. Hüseyin Gökdemir'i cipe taşıdık. Doktor, ben, Muharrem Erdem cipe bindik. Beyrut'a hareket ettik. PKK'lilerin kampını geçtik. Hüseyin'in kafası Muharrem Erdem'in dizindeydi. Doktor gerekli müdahaleyi yapıyordu. Anayola çıkmadan, daha kamp sahasındayken Hüseyin'i kaybettik.

Donup kalmıştım. Gözlerime inanmak istemiyordum. Doktor hiçbir şey yapamayacağını söyledi. Beyrut'ta bir hastaneye gittik. Cenazesi hastaneye teslim edildi ve cenaze töreninin yapılacağı söylendi. Bu arada Şam'a haber salındı. Henüz 27 yaşındaydı. Aynı çadırda kalıyorduk. Nişanlısına bir gün önce mektup yazmıştı. Sonrasında saatiyle mektubunu nişanlısına ulaştırdık.

Ahmet Çelik Türkiye'den geldi. DC yetkilileriyle görüştü. Beyrut'taki Filistin mezarlığında toprağa verilmesi için gerekli hazırlıklara başlandı. Cenazenin olduğu gün Ketayipler[12] saldırıya geçmişti. Saldırılardan dolayı kitlesel bir cenaze töreni yapamadık. Cenaze merasimine katılamadık. Başka bir alana geçmemiz ve savunma pozisyonunda kalmamız söylendi. Cenaze töreninde parti adına Ahmet Çelik vardı. DC ilan verdi, afiş çıkardı. Daha sonra Ahmet Çelik tekrar ülkeye döndüğünde, bir TKP(B) basın bildirisiyle açıklama yapmış ve bütün gazetelere fakslamış. O şekilde herkes Hüseyin'in öldüğünü öğrenmiş oldu.

Birkaç gün sonra DC Komutanı Ebu Fuad bizim Beyrut'un güneyine doğru geçeceğimizi, orada konumlanacağımızı, özel bir görev üstleneceğimizi, eğitim devresini sonuçlandırma

12. Ketayip Partisi: Aşırı sağcı Hıristiyan grubu.

adına tatbikatımızı da orada gerçekleştireceğimizi söyledi. Beyrut havaalanına 15 kilometre uzaklıkta, kasabanın biraz güneyinde Filistinli mahkûmların tutulduğu bir hapishanenin olduğu alana yerleştirildik. Bu hapishanenin güvenliğinin bizde olduğunu bildirdiler. Hapishanede ajanlar, yanında şehit olan Filistinli gerillanın silahını alıp satanlar, Filistin halkına karşı suç işlemişler, İsrailli savaş esirleri bulunuyordu. Mahkûmların havalandırmaya çıkarılması, bazı mahkûmların sorgulanması, oradaki Filistinlilerle kasabada suç işlemiş çeşitli kişilerin gözaltına alınması, gerekli görüldüğü durumlarda evlerde arama yapılması görevlerimiz arasındaydı. Gözaltına alınanlar Filistin Halk Mahkemesi'nde yargılanıyordu.

* * *

Bu arada DC yetkilileri cuntaya karşı ortak bir cephe oluşturmak için tavsiyelerde bulunurlar. Fakat hem Kürt grupları arasında kökü eskilere uzanan aşılmaz çelişkiler vardır hem de o halleriyle varolan devrimci yapılar birbirine güven vermemektedir.

İbrahim Satılmış

İbrahim Seven'le PKK ile görüşmeye gittik. Görüşme sonrası çadıra geldiğimizde, "Eğer Türkiye'de faşizme karşı mücadele edilecekse PKK'yi çok önemsemeliyiz. Eğer bir antifaşist mücadele cephesi oluşursa PKK, bunun en önemli bileşeni olacaktır" dedi. İfadelerinden anladığım kadarıyla İbrahim Seven, Apo'dan derinden etkilenmişti. Ki o zamanlar birçok örgüt PKK'yi karşıdevrimci görüyordu. İbrahim Seven'in bu analizi hepimizi etkiledi. TKP(B) ile gelişen sıcak ilişkilerin temelleri o günlerde atıldı. İbrahim Seven'in bu analizi o güne kadarki PKK'ye olan bakışımızı değiştirdi.

İbrahim Seven

Apo'yu ilk defa '81'de tanıdım. Helvi Kampı'nda on beş, yirmi adamı vardı. Çok büyük darbe yemişlerdi. 5 bin kişi kadarı tutuklanmıştı. Üzerimde bıraktığı kanaat şuydu: Bu adam Kürt lideri olur fakat diğerleri olamaz! Öbür Kürt

örgütlerinin gerçekçi olmadıklarını, savaşa niyetlerinin olmadığını çok açık gördüm. Orada kampta eğitim alanlar ölüme gider, hem de tartışmasız. Sanıyorum onların hepsi ölmüştür. Sohbetimiz içinde bana çok ilginç bir şey daha söylemişti: "Barzani 'ben Kürt lideriyim' diyor. Niçin Barzani Kürt lideri olacakmış? Kürtlerin en büyük parçası hangisi? Bizim parçamız. En devrimci, en sosyalist hangisi? Biziz. O zaman ben Barzani'nin liderlik iddiasını neden kabul edeceğim?" Tabii bu da beni etkiledi çünkü diğerleri Barzani'yi mi tavlasak Talabani'yi mi tavlasak havasındaydı. İkincisi, İbrahim Güçlü'nün bir adamı vardı, gerçek ismini bilmiyordum, Nasır diyorlardı. O da bizim eve çok geliyordu. Bir keresinde, "Yoldaş, İbrahim bizim Kürdistanlıları tanımıyor" dedi. İbrahim Güçlü Ankara Koçhisarlı'dır. Güçlü'yü '66 yılından, DDKO'dan tanıyorum. Beraber miting yaptık. Apo onunla ilgili bir tespitte bulunmuştu: "Biz Kuzey Kürdistan'da örgütleniyoruz, Ala Rızgarî ise dört parçada örgütlenmeyi savunuyor ve iddia ediyor. 'Devrimci böyle olur' diyor. Adamın teorisi bu. Ama dört parçanın bir köyünde dört kişiyi bir araya getiremedi" demişti.

'82 Savaşı ve Değişen Dengeler

Birçok örgüt gibi '82 Savaşı'ndan TKP(B) örgütü de derinden etkilenir. Birincisi, yetmişin üstünde parti kadrosu o tarihlerde Beyrut içinde değişik kamplarda konumlanmıştır. İkincisi, üç yoldaşları esir düşmüş, Ahmet Kesen'in bir bombardıman esnasında iki kolu kopmuş, bu arada bazı yoldaşları ise yaralanmıştır.

İbrahim Seven

'82'de savaş olacağını bekliyorduk. Birincisi, El Fetih ile Suriye arasında bir savaş vardı. Yaser Arafat Trablus'a sığınmıştı. İsrail de bundan yararlanıyordu. Çünkü Filistinliler Lübnan'ın güneyini işgal etmişti. Savaş olduğunda Şam'daydım. Bizim kaldığımız ev, hastanenin 500 metre uzağındaydı. Suriye televizyonu, kahraman askerlerimiz savaşıyor, diye yayın yapıyordu. O sırada gözümüzün önünden ambulanslar beş dakikada bir ölü ve yaralı taşıyordu.

Kampları hem siyasi hem de askeri olarak denetlemek için gelip gidiyordum. O esnada Falanjistlerle Müslümanlar arasında süren bir iç savaş vardı. Solcular Müslümanları, sağcılar ise Hıristiyanları destekliyorlardı. Tabii Komünist Partisi genelde Hıristiyanlardan oluşuyordu. Ama o solcu cephedeydi. O zaman Şiiler hiçbir rol oynamıyordu. '82'de Beyrut işgal edilince Güney Lübnan'ı Filistinlilerden temizlemişler ve silahların bir kısmını Şiilere vermişlerdi. Dolayısıyla Şiilerin güçlenmesinde, Hama'da olduğu gibi İsrail'in rolü vardır.

Mehmet Ali Ayan

Savaş hem Türkiyeli devrimciler tarafından hem de birçok Filistinli tarafından beklenmiyordu. Münferit hava saldırıları, denizden top atışları, komando baskınları ara sıra olan şeylerdi. Bunlara karşı Filistinlilerin geliştirdiği yöntemler var. Bizler de onlara tabiydik. Eğitimini de almıştık. Fakat İsrail'in '82'de topyekûn bir saldırıya girişip üç beş gün içinde Beyrut önlerine gelmesi şaşırtıcı oldu. Buna karşı canu gönülden savaşanlar, Nebatiye ve Beyrut'takiler dışında, ne kadardır bilmiyorum. Çünkü Güney Bölge Komutanı Hacı İsmail gibi yüksek rütbeli bazı Filistinli subaylar bile cepheden kaçmıştı.

Panik içinde savaş bölgesinden kaçmanın yollarını arayan da, özellikle savaş bölgesi dışında kalmayı tercih edenler de oldu. Bunu yaparken de, "Biz Türkiye ve/veya Kürdistan devrimine lazımız, esas görev ve sorumluluğumuz oraya ilişkindir, buradaki savaş ortamında kayıp vermek doğru değil" gerekçesinin ardına sığındılar. Çatışmalar duraksayınca PKK'liler de bu çizgiyi savundu ama zaten dokuzu Nebatiye'de olmak üzere, öncesi ve sonrasıyla on iki yoldaşlarını yitirmişlerdi. Onlar bu yolda kararlılıkla devam ettiler. Diğerleri ise aslında kendini kurtarma derdine düşmüştü. Bizim yoldaşlardan da yılgınlığa kapılıp ilk ateşkesten sonra Bekaa'dan Şam'a kaçanlar oldu. O grup, kısa bir süre dinlendikten sonra, DC'nin kampına geri gönderildi. "Filistinlilerin savaşı dünya devrim sürecinin bir parçasıdır, eğer devrimciysek bizim de bu savaşta yer almamız gerekir" şeklinde doğru bir bakışımız vardı. Sonuç olarak Beyrut'ta iki yoldaşımız yaralandı, Sayda'da da üç yoldaşımız esir düştü.

Gazi Eke

4 Haziran gibi Sur, Nebatiye, Reşadiye, Name, Damur tek tek vuruldu. 6 Haziran gibi de Beyrut'a dayandılar. Sokak çatışmaları henüz bizim oralara gelmemişti. Havaalanı tarafında çatışmalar başlamıştı. Bizim olduğumuz yerler sürekli bombalanıyor, uçak ve helikopter desteğinde kara temizliği yaparak hem gerillaya darbe vuruyor hem de ağır silahların olduğu mevzileri, askeri mühimmat depolarını düşürüyorlardı.

6 Haziran'da Beyrut'un çeperleri işgal edilmeye başladı. Name, Damur düşerken ben hâlâ Beyrut'taydım. Faik yanıma geldi ve Politbüro MK toplantısı için Şam'a istendiğimi söyledi. Faik, DC'nin güvenliğini ayarlamıştı. Önümüzde ve arkada bir arabayla korunuyorduk. Beyrut'tan çıkmadan Dürzî mahallelerinden birinde iki, üç katlı bir Filistin bürosunun zemin katında bir yerde güvenlik için birkaç gün kaldıktan sonra Suriye'ye götürdüler.

Hasan Mantıcı

Şam'ın tahminen kuzey tarafına düşen, Şüyun ül Ürdün'ün Helvi isminde bir Filistin eğitim kampına gittik. Yirmi bir kişiydik. İki buçuk ay eğitim aldıktan sonra Güney Lübnan'ın Zahrani bölgesinde, Nebatiye Sur yol ayrımının sekiz kilometre güneyinde bir kampa gittik. Burada Suriye'de aldığımız eğitimi tekrarladık. Partimiz daha sonra Güney Lübnan'dan çekilme kararı aldı. Ancak Filistinli komutan benim kalmamı ısrarla istedi. Biz de bu karara uyduk. Haziran '82 öncesiydi. Mayıs'ta bölgedeki kadın arkadaşlarımız Beyrut'a çekildi. El Fetih'ten, DC'ye geçtiler.

Kampta üç kişi kalmıştık, onlar da daha sonra gidecekti. 6 Haziran 1982 günü Galile Harekâtı adı altında İsrail, müthiş bir saldırı başlattı. Saldırıyı bekleyen Filistinliler hazırlık yapıyorlardı. Öyle müthiş bir güçle saldırdılar ki Filistinlilerin gücü bu saldırıyı durdurmaya yetmedi. Partimiz ve Filistinliler savaş çıkacağını anlayınca tedbirlerini arttırdılar. Çoğu partili arkadaşımızı Güney Lübnan'dan aldı, Kuzeye doğru (Beyrut'a) yerleştirdi. Dört kişi bizden dört de Filistinlilerden olmak üzere sekiz kişiydik. Bize Filistinli komutanımız,

"Burayı siz savunacaksınız, buradan ayrılmayacaksınız" dedi. Bulunduğumuz nokta kritik önemdeydi çünkü Nebatiye ile Sur'dan gelen yol orada kesişiyordu.

O zaman ben arabanın, Filistinli kardeşim ise makinelinin başındaydı. Ateş ediyorduk ama uçaklara karşı hiç etkisi olmuyordu. Dik durulmasaydı sonuç çok daha kötü olabilirdi. Örneğin Güney Lübnan sorumlusu Hacı İsmail'in kaçtığını duyduk. Bir dağılma oldu, ama biz üç Türkiyeli (Yaşar Küpeli ve eşi Ayşe Küpeli), üç Filistinli toplam altı kişi mevzilerimizi terketmedik. Orada üç gün direndik. Çatışmalara girdik. Zahrani ve Reccani köyünün coğrafyası dağlıktı. Neccariye'de köyün içindeydik. Aşağıyı biz kontrol ediyorduk. Güney tarafımıza düşen bir vadide ise IKP'liler vardı. IKP'liler bir gece çatışırken helikopter düşürdüler fakat köylüler helikopteri bizim düşürdüğümüzü sandılar. Kutlamak için yanımıza koştular. Bir, iki çatışmaya da orada girdik. Bu arada FKÖ'nün bütün bağlantıları koptuğu için tümden bağımsız kaldık. Alt kamptaki arkadaşlarımızın Sayda'ya çekildiklerinden haberimiz yoktu. Komutan, mevzilerimizi terk etmeyeceğimizi düşünerek bizi alıp dönmesi için birini görevlendirmiş fakat o kişi ancak üç gün sonra yanımıza gelebilmişti.

Hep, biz bu İsraillileri yeneriz, diye düşündüm. Doğrusu aklıma kaçmak hiç gelmedi. Savaş psikolojisi bizi yormaya başladı. İki gün sonra erzağımız bitip aç kalınca çok sağlıklı düşünememeye başladık. Dördüncü gün görevlendirilen Filistinli çocuk, işgal altındaki Lübnan'ı kahramanca tersten yararak bize doğru geldi. Neccariye köyünün muhtarı Ebu Hüseyin bize sivil giysiler verdi, silahlarımızı ona teslim ettik. Oradan 9-10 Haziran günü kuzeye doğru ağır ağır ilerlemeye başladık. Filistinliler, gerillalar dağlara, ormanlık alanlara çekilmişlerdi. 14 Haziran 1982'de sivil kıyafetlerle, Bekaa yönüne doğru giderken Suriye sınırında kendimizi bir anda, İsrail askerlerinin ortasında bulduk. Hemen gözlerimiz, ellerimiz arkadan bağlandı. İsrail askerleri cepheden çekilen bir grup olduğumuzu anlamışlardı. Orada yere yıkıp, çok kötü kaba dayak atmaya başladılar. Bir taraftan da, "Siz Evren'den kaçan teröristlersiniz" diyorlardı. İddialarını reddettik fakat iki gün iki gece dövüldük. İsrail'e getirildiğimizi ise ağır işkenceler göreceğimiz esir kampında öğrenecektik.

İsrail'in içine girdiğimizde sivil yerleşim yerlerinde otobüsleri durduruyor, otobüslere çocukları bindiriyorlar, bunlar Filistinli teröristler diyerek ana avrat küfür ettiriyorlardı. İsrailli küçücük çocuklara yüzlerimize tükürtüyorlardı. Muhtemelen 16 ya da 17 Haziran günü, inşaat çukuruna benzeyen büyük bir yere götürdüler. Otobüsün ön kapısından indiriyorlardı. İnsan azmanı askerlerle oluşturdukları koridorun bir başından öbür başına kadar kalaslarla dayak yiyen tutsakların bir kısmı, daha koridorun sonuna varmadan baygınlık geçiriyor, bir kısmı derin yaralar alıyor, bir kısmı ise hayatını kaybediyordu.

Sıra bana geldiğinde, Türk Elçiliği'ne gitmek istiyorum, diye bağırmaya başladım. O zamanlar İsrail'le Türkiye arasında diplomatik ilişkinin olmadığını biliyordum. Buna rağmen birden durdular. "Bu ne diyor?" deyip bir tercüman getirdiler. Ayırdılar beni, koridorun sonuna kadar yürütmediler. Aynı otobüste getirilen Yaşar Küpeli ile eşi Ayşe Küpeli'yi ise arka tarafta bir yere götürdüler. İkisini son olarak orada gördüm.

Ayşe Küpeli

Diğerlerinin gördüğü baskılardan farklı olarak kadın olduğum için tacize uğradım. İlk yakalanmamızdan itibaren Yaşar'la birbirimize kenetlenmiştik. Tek tek sorgulayıp büyük bir hapishaneye götürdüler. Herkesi çırılçıplak soydular. Normalde kadınları ve erkekleri soymak için ayrı ayrı götürüyorlardı. Bizi yan yana iki ayrı hücreye koydular. Sürekli, "Tercüman istiyoruz. Arapça bilmiyoruz" diyorduk. Bir süre sonra beni oradan alıp kadın hapishanesine götürdüler. Bir ay kadar yalnız kaldım. Orada çarpıcı kadın öyküleriyle karşılaştım. Lübnanlı bir kadın savaşta yakalanmıştı. Kolları yara bere içindeydi. Çocukları ölmüştü. Akli dengesi yerinde değildi. Sürekli bağırıp çağırıyor, ağlıyordu. İki kişilik yerde tek başına tutuluyordu. Daha sonra biri telsizle haberleşmeyi sağlayan diğeri de kuryelik yapan iki tane genç Filistinli kız geldi. Neve Tirza Kadın Hapishanesi eskiden beri Filistinli ve adli mahkûmların kaldığı bir hapishaneydi. Diğer tutsaklara camdan seslenerek esir olduğumuzu duyurduk. Onların bastırmasıyla, bizim de istememizle o hapishanenin adli mahkûm bölümüne aldılar.

Biz esirler olarak bir koğuştaydık. Diğer koğuşlardaki adli İsraillilerle havalandırmada aramızda çatışmalar oluyordu. Gardiyanların bir kısmı iyiydi. Bir kısmı ise aşağılıyor, esirlere hakaret ediyorlardı. Zamanla sayımız çoğaldı. İçeride izleyebildiğimiz İsrail televizyonlarından Sabra ve Şatilla katliamını öğrendik. Filistinlilerin bastırmasıyla esir Filistinli ve Lübnanlı kadınlar serbest bırakıldı. Ben tek kaldım. Filistinli siyasi mahkûmlar beni kendi koğuşlarına istediler. Onların DC'den siyasi sorumlusu Terez Halsa'yla aynı koğuşta dört kişi kaldık. Terez 11 yıldır içerdeydi. Mücadele ederek hapishane koşullarını iyileştirmişlerdi.

Orada bir süreliğine apolitik işçiyi oynadım. Terez, hasta haliyle benimle ilgileniyor, İngilizce öğretmeye çalışıyordu. Daha fazla dayanamayıp politik kimliğimi açıkladığımda çok sevinen Terez, durumumu tahmin ettiğini söylemişti. Bir süre sonra sayımız yeni tutuklananlar ve bırakıldığı halde yeniden alınanlarla artmaya başladı. Bunların içinde yaşça bizden büyük, aynı zamanda Filistinlilerin önemli komutanlarından birinin eşi olan Salwa'yı, çok sık alıp götürüyorlardı. Bütün baskılara rağmen kocasının yerini söylemiyordu. Yiğit bir kadındı.

Bizi oradan da alıp Nebatiye'de; mahzeni, cezaevine dönüştürülmüş eski bir fabrikaya götürdüler. Hücrelerinde ışık yoktu. Küçük bir havalandırması ve yemek yeri vardı. Girişte Nazilerin yaptığı gibi bizi zorla soydular, ilaçlayıp muayene ettiler. Çok iğrenç uygulamalardı. Direnişimiz sayesinde bizi iki koğuşa verdiler. Gardiyanlar gencecik kızlardı. Bunlar canavar, terörist diye şartlandırılmışlardı. Sonra içlerinden insani yanları olanlarla güzel ilişkiler kurduk. Kadın esirleri hep bir tehdit, şantaj unsuru olarak kullanıyorlardı.

Belirli saatlerde fabrikanın bahçesine çıkarıyorlardı. Havalandırmanın üstünü tel kafesle kapladılar. Sayımız az olmasına rağmen, baskılara karşı açlık grevi yaptık. Zaman zaman gazeteler ve mektuplarımız geldi. Asıl yoğun mücadele Ansar kampındaydı. Kızılhaç'la sürekli kontağımız vardı. Yaşar'dan haber alamadığım için çok kaygılıydım. Bizi Türkiye'ye götürüp götürmeyecekleri konusunda da çelişki yaşadık. Derken Kızılhaç bana Yaşar'dan mektup getirdi. Kızılhaç aracılığıyla esirlere giyim, sigara vb sağlandı. Sonra-

dan Yaşar'ın ailesinin bizlere ulaşmak için yoğun uğraştığını öğrendik. Benim ailem de esir düştüğümü öğrenince İsrail elçiliğine başvurmuş.

Kızılhaç aracılığıyla, esir değişimi düşünülüyor diye bazı haberler geliyordu. Yumuşamalar olmaya başlamıştı. Eşler görüşecek, dediler. Beni gözüm bağlı aldılar. Ansar'ın yanında bir yerde görüştük. Bir süre sonra da Ansar kampında yakınları olanlar bize görüşe geldiler. Onları marşlarla karşılamıştık. O gelişmeler yakında olumlu bir gelişmenin yaşanacağını gösteriyordu.

Filistinliler haklı olarak, Terez gibi kadınları da içine alacak şekilde İsrail'de kalan eski siyasi mahkûmların ne kadarını kurtarabiliriz, diye pazarlık yapıyorlarmış. Yoksa İsrail, esirleri vermeye hazırmış. Beni Lübnan'a geri götürürlerken aynı koğuşta kaldığımız Terez ve İtaf'la, bir daha birbirimizi görmemiz mümkün değil, diye vedalaşırken çok ağladık. Bir gün esir değişiminin olacağını söyleyerek, gözlerimizi bağlayıp götürdüler. Bu arada Terez, İtaf ve Yaşar aynı uçakta birbirlerini bulmuşlar. Ben onlara sürekli Yaşar'dan bahsetmiştim. Birbirlerini gıyaplarında iyi tanıyorlardı. Bizleri askeri bir uçakla Cezayir'e götürdüler. Büyük bir karşılama düzenlemişlerdi. Cezayir'in başbakanı geldi. Meğer Yaşarların uçağı önce gelmiş. İnmişler ve beni beklemeye başlamışlar. Uçaktan iner inmez heyecanla Yaşar'ı aramaya başladım. Bir baktım karşımda Yaşar, Terez ve İtaf. Yaşar, büyük bir heyecanla bana doğru koşar, diye bekledi. Dur, dedim ben seni zaten görürüm, bunları hiç göremeyeceğimi düşünüyordum, deyip onlara sarıldım.

Orada çok güzel ağırlandık. Bir süre tatil yapar gibi kaldık. Sonra Fransa'dan telefonla görüştüğümüz arkadaşlarımıza Türkiye'ye dönmek istediğimizi söyledik. Önce bir yurtdışına gelin, biraz dinlenin. Sonra biz sizi göndeririz, dediler. Cezayir'den Filistinlilerin bizler için seferber ettikleri ilişkiler sayesinde VIP'ten geçirdiler. Bu anlamda hiçbir zaman Filistinlilerin bizler için yaptıklarını unutamayız. Bizlere, "Sadece siyasi mülteci olduğunuzu söyleyeceksiniz, nereden geldiğinizi söylemeyeceksiniz" dediler. Son âna kadar bizi yalnız bırakmadılar. Harçlık bile verdiler.

Ramazan Sever

İsrail her zaman saldırır diye bekliyorduk. Filistinli yetkililer, özellikle hücumbotlarıyla gelip suikast yapabilirler, diye sürekli uyarıyorlardı. Fakat bu saldırı Haziran'da mı olacaktı, bu konuda hiçbir fikrimiz yoktu. 4 Haziran'da başlayan bombardımanı biz çok yönlü, büyük bir saldırının başlangıcı olarak düşünmedik.

Bombardıman ânında Sayda'nın güneyinde bulunan Zahrani bölgesindeki kamptaydım. Kampın sorumlusuydum ama bizim arkadaşların bir bölümü Şam'a, hemşire arkadaşlar ise Beyrut'ta DC'nin hastanesinde çalışmaya başlamışlardı. Biz iki kampa ayrılmıştık. Aşağıdaki denize yakın kampta Filistinli gençlerle beraber kalıyordum. Öbür tarafta da, bir kadın arkadaşımızla birlikte Hasan Mantıcı'nın da olduğu kamp bulunuyordu.

Savaş başladığında, elimizdeki silahlarla uçaklara karşı çaresizdik. İki gün içinde tanklarla karşı karşıya geldik. Tanklar önce yakınımızdaki rafineriyi bombaladılar. Bütün petrol tankları havaya uçtu. Gökyüzüne doğru, 150-200 metrelik bir alev topu yükseldi. Ardından kampın hemen birkaç yüz metre aşağısından geçen karayolunu bombaladılar. Karayolunda 4-5 metrelik çukurlar açıldı ve yol kullanılamaz hale geldi. O bombardıman bir kilometrekarelik alanda müthiş bir tahribat, basınç ve korku yaratıyordu. Saldırıyı diğer Filistinlilerle beraber büyük ölçüde kanallarda, koruganlarda geçirdik. Gece oldu. Yemeyi içmeyi unutmuştuk. Sonra kamp komutanının talimatı üzerine beraber Sayda'ya gittik. Yalnızdım. Zeyneplerin (Ayşe Küpeli) de içinde olduğu diğer kampla hiçbir kontağım kalmadı. Kamptaki Filistinli gençlerle, bizim o iki kampın da komutanı olan Ebu Emcet'le sürekli beraberdim. Derken müthiş bir bombardıman başladı. Gece gündüz durmadan bir yandan uçaklarla ve gemilerle bombalıyorlar ve karadan ilerleyen zırhlı birliklerle Sayda'nın etrafını kuşatıyorlardı. Kimse ne savaşın kapsamını algılayabiliyor ne de zırhlı birliklerin bu kadar hızla dibimize kadar geleceğini tahmin edebiliyordu.

Hiç unutmuyorum, bizim de kullandığımız otopark gibi bir bodrum katı vardı. İçeriye en az 300 kişi doluşmuştu.

Gece yarısı, sonradan gemiden atıldığı söylenen bir bomba, bulunduğumuz yerin tam ortasına düştü. Otoparkta bulunan yüzlerce kadının, çocuğun çığlıkları birbirine karıştı. Manzara korkunçtu...

Semra Ünlübayır

Lübnan'da bizi Namur'a yakın, Filistinlilerin ve DC'lilerin hâkim olduğu bir askeri kampa götürdüler. Toplam otuz, kırk kişiydik. 4 Haziran bombardımanını o kampta yaşadık. Saldırı üzerine hemen kamptaki komutan ve yetkililer oturup birtakım kararlar aldılar. Filistinlilerden bazıları, "Bizler suikast timlerine katılacağız" dediler. İki, üç Filistinli bu birime katılmak üzere bizlerden ayrıldı. Bir kısmı, "Bırakıp gideceğiz, artık yapacak bir şeyimiz yok" dedi. Elimizdeki Kalaşnikof'la uçağa karşı ne yapabilirdik ki? O zaman örgütümüz, merkezi olarak Beyrut'a çekilme kararı almıştı. Bunun üzerine bizi askeri araçlarla Beyrut'a götürdüler.

Ahmet Yolal

Savaşın ilk günü kamptaydım. Kampımız boş bir arazideydi. Denize ve havaalanına yakın olduğu için, İsrail'in olası saldırılarına karşı kıyıya havanlar yerleştirilmişti. Temel görevimiz, denizden olası İsrail çıkarmalarını havanlarla püskürtmekti. Beyrut'un üzerinde sanki yüzlerce uçak uçuyordu. İsrailliler uçaklarla hem bildiri atıyorlar hem de askeri noktaları, Filistinlilerin bürolarını, askeri depolarını vuruyorlardı. En başta köprü, yol gibi ikmal ve ulaşım hatlarını vurdular. İlk saldırı dalgasında panikledik, sonra kendimizi savunacak şekilde küçük gruplarla mevzilendik.

İlk günler psikolojik olarak ister istemez bazı sorgulamaların içine giriyorduk. Elimizde yeterli silahımız yoktu. Sonra savaşa alıştık. Ermeni bir arkadaş vardı. Onun yanına sohbet etmeye giderdik. Bu arada düğünler oluyordu. Savaş esnasında günlük hayat bir şekilde devam ediyordu. Gündelik yaşamda örneğin, yolda giderken roket gelirse ne yaparım, bombardıman başlarsa kendimi ilk nereye atarım, nasıl yanıt veririm, diye kendiliğinden refleksler gelişiyordu.

Filistinliler benim kaldığım bölgede hazırlıklıydılar. Her an elektriğin, suyun kesileceğini bildikleri için su depoları yapmışlardı. Kaldığımız bölgede susuz kalmadık ama savaş boyunca banyo da yapmadık. Filistinliler çok sayıda balık konservesi depolamışlardı. Bütün fedailere ortak dağıtım gerçekleştiriliyordu. Sıcaklarda bütün elektrikler kesildiği için özellikle rüzgâr estiğinde kokudan kusmamak için kendimizi zor tutuyorduk.

Kampımızın etrafında dört, beş bina vardı. Bir saldırı esnasında topluca imha edilmeyelim, diye yoldaşları değişik kamplara dağıttık. Saldırıyı takip eden gözcüler belirledik. Kendimizi koruyacak ve denizden bir hareket olursa telsizlerle herkese bildirecektik. Karışık bir gruptuk. Ben ve Süleyman[13] (Ahmet Keskin), Filistinliler, iki Suriyeli Kürt, Yemen'den birkaç kişi, Filistinlilerin bir komutanı, çoğunlukla da TKP(B)'liler vardı. Bombardımanlarda sığınaklara girip kendimizi koruyorduk. Aradan iki üç gün geçti. Türkiye'den gelen bütün sol hareketten hem Kürtler hem Türkler bildiriler dağıttılar ve bir araya gelerek bir toplantı yapmayı kararlaştırdılar. İsrail saldırırsa tavrımız ne olacak? Hangi durumlarda kendimizi savunacağız, ortak bir tavrımız olacak mı, biçiminde çok sayıda soru ortaya atıldı. Kimi örgütler eğer İsrail etrafımızı kuşatır ve göğüs göğüse bir çatışma pozisyonuna gelinirse bir yer tespit edelim, orada buluşup Türkiye'den gelen bütün güçler olarak İsrail çemberini birlikte yarıp çıkmaya çalışalım önerisini getirdiler. İkinci öneri de şuydu: Filistinliler ne yaparsa biz de onlara uyalım. Direniş ise direniş, geri çekilmeyse geri çekilme.

İbrahim Satılmış

1982 yılına girmiştik. Mevsim yazdı. İsrail saldırıları yoğunlaştı. Sürekli mevzilerde ve sığınaklardaydık. Gezici hale dönüşmüştük. Bizim vadideki silah deposundan kamyonlarla Güney Lübnan'a doğru cephane sevkiyatı başlamıştı. Gönderilecek silahları öğreniyor ve arabalara yüklüyorduk. Saldırının ciddiyetini ilk defa o zaman anladık. Uçak saldırıları kesilmiyordu. Bir ekip silah deposundan ayrılıp Damur'a

13. Ahmet Yolal'ın dayısıdır. Beyrut Kuşatması'nda kollarını kaybetti. Şu anda Danimarka'da yaşayan Ahmet Keskin'le sağlık sorunlardan dolayı konuşamadım.

gittik. Silah yüklü kamyonları güneye bıraktıktan sonra dönüşümüz esnasında İsrail uçakları Damur bölgesindeki bazı hedeflere nokta vuruşu yaptılar. DC'nin binası, FKÖ temsilciliği, yine arızalı silahların tamiri için işletilen bir atölye havaya uçuruldu. Uçak saldırılarına karşı tepecilerin uçaksavarlarla savunma yapmasından ve sırtta taşınan SAM7[14] füzesini kullanmaktan başka yapılacak bir şey kalmamıştı.

Çam ağaçları, narenciye bahçeleriyle yeşilin egemen olduğu, beyaz badanalı, iki katlı evleriyle şirin bir kent olan Name, bombardımanla yakılıp yıkılmış, terk edilmiş, harabeye dönmüştü. Savaş öncesi düzgün, tertemiz bir yol olan Sayda-Beyrut Yolu, bombardımanın etkisiyle yer yer çukurların oluştuğu, engebeli, kullanılamaz bir hale gelmiş, yanmış, parçalanmış arabalardan, beton ve şarapnel parçalarından geçilmeyen bir yola dönmüştü. Savaş en vahşi, acımasız haliyle önüne ne gelirse yok ediyordu.

Hasan Mantıcı

Tercüman aracılığıyla, "Ne arıyorsun burada?" dediler. "Sizinkiler getirdiler, kendim gelmedim buraya" dedim. Sayda'da yakalandığımı, orada şoför olarak çalıştığımı, askerlerinin yaka paça beni alıp bir yanlışlık sonucu buraya getirdiklerini anlattım. Bunun üzerine, "Pasaportun var mı?" deyince "Vardı ama askerleriniz el koydu, ne yaptılar bilmiyorum" diye yalan söyledim. Bir asker, "Bu yalan söylüyor" dedi. Filistinlileri dövdükleri kadar olmasa da yine de çok kötü dövdüler ve bizi o inşaat çukurunun içine attılar.

İki gündür yollarda mahvolan insanlar en temel ihtiyaçlarını dahi gideremezmişlerdi. Ufacık bir yere 2-3 bin kişiyi doldurmuşlardı. Kıpırdayacak yer dahi yoktu. Herkes ayakta zor duruyordu. Orada herkesin idrarını, dışkısını uluorta yapmak zorunda kaldığı, çok iğrenç, çok acı manzaralar gördüm. Sonradan bizi, kısmen daha rahat edebileceğimiz, tel örgülerle ayrılmış bir kampa aldılar. İsrail askerleri, bulunduğumuz yerde Türkiyeli devrimcileri yan yana getirerek

14. Alçak irtifada uçan helikopter ve uçaklara karşı omuzdan atılarak kullanılan, hedefine ısıya kilitlenerek ilerler. Kullanımı, taşıma kolaylığı ve etkili bir silah olması nedeniyle gerilla mücadelesi veren gruplar tarafından özellikle tercih edilmektedir.

birbirimizi tanıyıp tanımadığımızı anlamaya çalışıyorlardı. Gördüğümüz bütün baskıya rağmen birbirimizi tanıdığımızı inkâr ettik. Orada tesadüfen bir TKEP'li arkadaşı gördüm.

Bırakıldığım kampta bana araba verilmişti. Günlük olarak Sayda'ya, haftada birkaç kez de Beyrut'a gidiyordum. Güney Lübnan'ı ara sokaklarına kadar öğrenmiştim. Herkesle bir şekilde tanışıyordum. Yaşlı bir Filistinliden, benden başka da Türkiyeli olduğunu öğrendim. İşaret ettiği yere gittiğimde yerde bir adam oturuyordu. Fıtıktan ya da apandisten ameliyat olmuştu. İlaçları elindeydi. Yarası hâlâ çok tazeydi. Sayda'da hastaneden alıp getirmişlerdi. PKK'nin merkez konsey yedek üyesiymiş. Daha sonra Türkiye'ye gelmiş, yakalanmış, yıllarca cezaevinde yatmış. Dayı, diyorlardı. TKEP'ten, daha sonra Beyrut'ta Ergun Adaklı'yla kalan Vedat'la ve Mir Muhammet isminde bir MSP'liyle tanıştım.

Orada bir hafta, her gün beni işkenceye aldılar. Kırbaç ellerinde, çırılçıplak soyup, dizüstü çökerterek işkence yapıyorlardı. Filistinlilerin tırnaklarının çekildiğine tanık oldum. Bunu da uluorta, bin kişinin ortasında bağırta bağırta yaptırıyorlardı ki, sırası gelen çözülmeye hazır olsun. Çok iğrençti. İşkenceye dayanamayan bazıları yalvarıyordu.

Bunlar daha şurada 30-40 yıl önce Hitler tarafından işkencelerden geçirilen insanlar değil miydi? Nasıl oluyor da bu insanlar bir benzerini bu sefer başkasına karşı, böylesine acımasızca uygulayabiliyorlardı? Bir hafta boyunca gördüğüm işkence sonrası, o TKEP'li yoldaşımla, ameliyat yaraları için aldığı kremi benimle paylaşan can dostlarımın yaralarıma pansuman yapması bugün bile beni duygulandırır.

12., 13. günde, ihtiyar Filistinliden Hayfa'da[15] olduğumuzu ve yakında bizi bırakacaklarını öğrendim. Dediği gibi de oldu. İsrail'de savaş karşıtlarının, asker anneleriyle Filistinli annelerin savaş istemiyoruz talebiyle 100 bin kişilik bir miting yaptığını duyduk. İsrail hem kendi kamuoyunu hem de dünya kamuoyunu yatıştırmak için çocukları, yaşlıları ve yabancı

15. İsrail'le yapılan savaş sözleşmesi gereği savaşlarda esir alınan esirler, esir alındıkları topraklar üzerinde ancak esir kamplarında tutulabilirdi. İsrail ise bizleri Lübnan'da esir alıp İsrail'e kaçırmıştı, bu bir savaş suçuydu. Daha sonra İsrail bu esirleri Lübnan'a getirerek Nebatiye ve Zahrani bölgeleri arasında bir bölgede, Ansar Esir Kampı'nda bir buçuk yıl tuttu.

uyrukluları serbest bırakma kararı almış. Adımız okundu ve TKEP'liyi, MSP'liyi ve beni önce Ürdün'e, oradan Sayda'ya getirdiler. Yolda çok zalim davrandılar. Gözlerimiz bağlıydı. Manyuk[16] Ebu Rıfat, Manyuk Yaser Arafat, Manyuk İlyas, diye slogan attırıyorlardı. Ebu İlyas o günlerde Arafat'tan sonra gelen önder kadrolardandı. Sonradan çok iyi bir dost olduk. Ben sloganlarına katılmıyordum. Manyuk diye bağırırken yanımdakine, "Begin Begin" diyor, o da Arapça, "başın belaya girmesin" diyordu. Nereli olduğumu soran 15 yaşındaki Filistinlinin, "Nâzım Hikmet'i biliyor musun?" sorusu üzerine "Hava Kurşun Gibi"yi okudum. Çok duygulandım.

Sayda'da elimize İbranice yazılmış bir kâğıt tutuşturdular. Oradan geldiğimizde büyük bir duygu seli yaşadık. Küçücük kızlar, çocuklar yolumuzu kestiler, "Annemi, dayımı, babamı gördün mü?" diye soru yağmuruna tuttular. Herkes yakınını arıyordu. Tutamadım kendimi, ağladım. Sonra bir kız çocuğu geldi. Banyo için evine götürdü. Meğer bitlenmek üzereymişiz.

Sayda'dan Beyrut'a gitmeye karar verdik. İsrail kampındaki yaşlı Filistinli, biz beceremeyince o bizim adımıza dükkânları dolaşıp yol parası topladı. Toplanan o paralarla Temmuz ayında tekrar Beyrut'a gittik. Bir arabaya işaret ettik. Arapçayı iyi konuşan MSP'li Mir Muhammet, Beyrut'ta Arap Üniversitesi'nde okumuştu. Şoföre derdimizi anlattık. Yolda taksi şoförü, aniden başka bir yola sapıp, bizi Emel hareketine teslim etti. Silahlar üzerimize doğruldu. Olanları anlamadık. Kim olduğumuzu anlattık. Bizi Filistinlilere teslim ettiler. Filistinliler hemen orada kurdukları bir mahkemede bizi sorguladılar. Sorguda ısrarla gerçek ismimizi soruyorlardı. MSP'li ile TKEP'li söyledi. Sıra bana geldiğinde onları dışarı çıkarın söyleyeyim, deyince şaşırdılar. Onları yeterince tanımadığımı, onun için de güvenemediğimi, gerçek adımın Ali Yılmaz, mesleğimin de şoförlük olduğunu söyledim.[17] Geceyi orada geçirdikten sonra ertesi gün bırakıldık.

16. (Arapça) Eşçinsel erkek.

17. Savaş bittiğinde Yemen'den Şam'a geldiğimde, savaşla ilgili *Milliyet* gazetesinde çıkan bir haberde şunu okudum: "Beyrut boşaltıldıktan sonra 26 Türkiyeli teröristin isim listesi ele geçti." Listedeki isimlerden biri, şoför Ali Yılmaz'dı. Bunlar tesadüf olamaz. Lübnan'da devlet otoritesi yoktu. Örgütler karmakarışık olmuş. Kimin eli kimin cebinde belli değildi. Ajanlar orada cirit atıyordu. Bizim adımız da oradaki ajanlar aracılığıyla MİT'e, oradan da *Milliyet*'e geçmiştir.

Yürüyerek Beyrut Gazze Hastanesi'ne gittik. Başhekim Halid eşiyle birlikte sık sık kamplara ziyarete geliyordu. Doktor Halid bizi görünce çok sevindi. Başımızdan geçenleri anlattık. Kahvaltıdan sonra, bizi arabasıyla Ürdünlüler Masası'na bağlı büroya götürdüler. Savaşın ne demek olduğunu ve sonuçlarını göze alarak, kapanmamış yaralarımla Beyrut'a yeniden gelmiştim. Diğer yol arkadaşlarımla vedalaştık.

Beyrut'ta ilk ulaştığım yoldaşlarımın hepsi DC'deydiler. Sekiz, on kişilerdi. DC'ye gel demelerine rağmen, nasıl olsa ortak kuvvetler diyerek, vefa duygusuyla ikinci kez savaşa El Fetih saflarında, Beyrut Havaalanı savunmasında yer alarak girdim. En kötü, acı haber Süleyman yoldaşın iki kolunun kopmasıydı. Süleyman'la Suriye'de ve Güney Lübnan'da birlikteydik.

Bu savaş içinde Ebu İlyas'la savaş öncesi ve sonrası defalarca birlikte olduk. Olağanüstü, değerli bir kadroydu. Sık sık ön cephede gözükürdü. Hareketin kurucularındandı. Bana hep, yoldaş Muhammet diye hitap ederdi. El Fetih'in kurmayları olarak Beyrut'tan son kalan fedailerle birlikte ayrıldılar. Bu kadar özel, büyük insanlardı. Ayrılmadan önce birbirimize sarıldık. O koca adam nasıl gözyaşı döküyordu görmeliydin. Savaşın içinde yoldaşlık bağı, duygusal olarak farklı etkiliyor insanı.

Bir gün, Yaser Arafat'ın katılacağı bir toplantı için kamptan insan istediler. Türkiyeli devrimcilerden ben ve TKEP'ten Abdullah Dereli gittik. Arafat bizi görünce yerinden hemen kalktı, yanımıza geldi. Bizi Arap usulü üç kez öptü. Arafat biraz cin bir adamdı. Genç bir Filistinli, "Bize dışarıdan, yabancılardan destek var mı?" dedi. Arafat bize döndü, Abdullah'la beni göstererek konuştu. "Bakın bu iki arkadaşımız az sonra gerçekleşecek bir saldırıda sizlerle birlikte ölebilir. Bu iki yoldaşımızın desteği size yetmiyor mu, daha ne istiyorsun?" Trakya'dan çıkmış bir devrimci olarak hayatımız boyunca ulaşamayacağımız insanlarla aynı sığınaktaydık. O savaşta, çok büyük, erişilmez sandığımız insanların da aslında bizden farklı olmadıklarını gördük.

24 ya da 26 Ağustos'ta yapılan uluslararası bir anlaşmayla FKÖ hafif silahlarıyla birlikte, Beyrut'u terk etmeye karar verdi. Çeşitli Arap ülkelerine gönderilecektik. Yaralılar Demokratik

Almanya'ya gitti. İlk önce yaralılarımızı Beyrut Limanı'ndan bindirdik. Beyrut Limanı da o güne kadar faşistlerin kontrolündeydi. Oraya yaklaşamıyorduk. Fakat uluslararası bir anlaşma yapılınca Fransız askerleri oranın güvenliğini sağladılar. Benim bulunduğum cephedekiler de o günlerde Sovyet yanlısı olan Güney Yemen'e gönderildi. 26 Ağustos '82 tarihinde Beyrut'tan ayrıldık. Kızıldeniz'den çıkıp altı gün süren bir yolculuktan sonra Güney Yemen'in başkenti Aden'e ulaştık.

İbrahim Satılmış

Bulunduğumuz alanda ekipler, komutanımız Ebu Fuad tarafından vur kaç, savunma ve operasyon timleri biçiminde ayrıştırılmıştı. O ayrışmada askeri komutanımız Abdullah İşitmen, Güney'e gitti. Hava bombardımanından kısa bir süre önce, Güney'e silah sevkiyatını bitirmiştik. Kamplar genellikle bu tür silah depolarının olduğu yerlerin yakınlarına kuruluyordu. Kamplar aynı zamanda depoların korunmasından sorumluydu. Çatışmalar olanca şiddetiyle sürdü, büyük kayıplar verildi. Artık İsrail askerleri güneyden başlayarak karadan ilerlemeye başlamıştı. En stratejik noktalara, tepelere Ebu Fuad'ın komutasında yaklaşık elli kişilik bir grupla yerleştik. Bu grubun içinde TKP(B)'li beş kişiydik. Grubun sorumlusuydum. Akşamları taciz yoğunluklu, İsrail askerlerinin ilerlemesini durdurmayı hedefleyen saldırılar düzenleyip dağa doğru çekiliyorduk. Biz ne kadar saldırılar düzenlesek, bazen başarılı operasyonlar yapsak, savunma hatları kursak da İsrail askerlerinin ilerleyişini durduramıyorduk. O güne kadar elimizde tuttuğumuz dağ noktaları, tepeler tek tek düşmeye, büyük şahadet haberleri gelmeye başladı. Ebu Fuad çatışmanın o günlerinde sürekli, "Sizin refiklerden[18] de çok şehit var" diyordu. Ebu Fuad'ın anlatımlarından, güneydeki bütün arkadaşlarımızın imha olduğunu düşünmeye başlamıştım.

Ramazan Sever

Otoparktaki bombalamada ölenler, yaralananlar oldu. Tam bir kargaşa, kaotik bir durum yaşandı. Sabahleyin, Filistinli genç bir çocuk, "Burada fareler gibi öleceğimize,

18. (Arapça) Yoldaş.

hiç değilse dışarı çıkalım şerefimizle ölelim" dedi. O ara ben, bizim genç Filistinli, Ebu Emcet ile beş altı kişi dışarıya çıktık. Ne yapacağımızı bilmiyorduk. Bölgeyi de pek tanımıyordum. Sorumlumuz yakınlardaki bir tankın dikkatini ateş ederek üzerimize çekmemizi istedi. Ateşimizle birlikte tankın namlusu bize doğru çevrildi. Öbür taraftan da tanksavarlarla ateş ettiler. Tanktan bize atılan bomba yakınımıza düştü. Bombanın etkisiyle savrulduk. Kendime geldiğimde, zar zor yürüyordum. Hiçbir şey duymuyordum. Kafam, kulaklarım zonkluyordu. Her taraf toz, toprak içerisindeydi. Başımı çevirince Filistinli gencin (Ebu Rayid) kafasının yarısının parçalandığını ve orada can verdiğini gördüm. Cesedini içerilere doğru çekmeye çalıştım. Savaşın en acı ve çıplak gerçeğiyle o anda karşılaştım.

Direniş çabası iki gün sürdü. Bir ara Ebu Emcet, silahımı saklayıp sivil giyinmemi söyledi. Bunun anlamı, başının çaresine bak idi. Silahımı saklayıp, terk edilmiş evlerin birinden üzerime yazlık giysiler uydurdum. Ne yapacağımı bilmeden Sayda'nın içerisinde yürürken, şehre giren İsrailliler hoparlörle bütün erkeklerin şehrin kuzeyindeki plajda, 16:00'dan itibaren toplanmaları için çağrı yaptılar. Uçaklardan bildiri attılar. Plaja doğru yürüdüm. Sayda'da belli bir yaşın üstündeki bütün erkekleri o plajda toplamışlardı.

İnsanların toplandığı plajın çevresi denizden savaş gemileriyle, karadan da tanklar ve askerlerle çevrilmişti. Sıcak beynimize işliyordu. Sahilde bekleyen aç insanlar oradaki lokantayı talan ettiler. Ben de birkaç günden beri yemek yememişim. Bir jilet bulup denizle birleşen nehrin kıyısına gidip traş oldum. Yıkandım. Uzayan saçlarım ve kıyafetlerimle turistlere benzemiştim. Beş gün boyunca o koşullarda bekledik. Sayda'daki ailelerden gelen yiyecekler hemen talan ediliyordu.

Daha sonra anons yapıp herkesi yakınlardaki bir stadyuma topladılar. Esirleri stadyumdan grup grup alıp kontrolden geçirmeye başladılar. Mısırlı işçilerle Lübnanlıları kafadan serbest bıraktılar. Fakat kimliği olmayan ve görüntü itibariyle şüphelendiklerini hemen ayırıyorlardı. Derken sıra bana geldi. Plajdayken tanıştığım PKK'li arkadaş üstündekileri değiştirmeye fırsat bulamamış, askeri iç çamaşırlarıyla duru-

yordu. Dil bildiğim için, hikâyeden bir ifadeyle askerleri ikna edip arkadaşımı kurtarabilirim desem de, tutuklanmasına engel olamadım. Israrcı olunca, askerlerden biri dipçikle göğsüme vurdu. Yere yığıldım. Asker, "Kimsenin avukatı olmayacaksın" dedi. Koluma vurdukları *görülmüştür* damgasıyla oradan ayrıldım.

Sayda'da akşam olmuştu. Yolda gördüğüm Lübnan Kızılay görevlilerine zorla sığındım. İsrail askerlerine de turist olduğumu, pasaportumu kaybettiğimi ve bir an önce Beyrut'ta Türk Elçiliği'ne gitmem gerektiğini söyledim. Üç hafta orada kaldım. Sonra canıma tak etti. İsrail karargâhındaki komutanla görüştüm. Beni yönlendirdiği askerden, yolda bir problem yaşamamak için, hikâyeme uygun bir izin kâğıdı aldım. Yolda otostop yaptım. İçinde üç erkekle karşıma çıkan bir Range Rover'le, Beyrut'a doğru hareket ettim. Arabada onlara da aynı hikâyeyi yineledim. Beyrut'un güneyinde, Şiilerin yoğun olduğu Emel'in bir mahallesine yaklaşınca birden sağ tarafa, dağa doğru gitmeye başladılar. Nereden gittiğimizi sorunca, "Oralar Müslümanların mahallesi, tehlikeli!" dediler. O anda bunların Hıristiyan Lübnanlılar olduğunu anladım.

Dürzîlerin yaşadığı dağlardan Beyrut'a doğru giderken biraz ileride Ketayipler arabayı çevirdiler. Ben Türkiyeliyim deyince bunlar irkildi. Diğerlerini indirip, sorguladılar. Hikâyemi anlattım. Anlattığım hikâyeye inanmadılar. Şüpheli biri olduğumu söyleyerek, biri elinde silahıyla yakamdan tuttu, adeta sürükleyerek bir ağaca yasladı ve kımıldama dedi. O anda panikledim. Kendi aralarında, bu casustur, Müslüman'dır, Filistinlilerle beraberdir, savaşmak için gelenlerdendir, fedaidir demeye başladılar. Ellerinden son anda aşağıdan gelen ve durumu gören iki İsrailli askerin sayesinde kurtuldum. Elimdeki resmi kâğıdı gören İsrail askeri beni serbest bıraktırdı. Tekrar cipe bindik. Beni geçiş noktalarının yakınlarında bir yerde bıraktılar.

Beyrut'a girdiğimde kimseyi göremedim. Şüyun ül Ürdün'ün bürosunun olduğu mahalleye gittim. Her taraf yıkıntı halindeydi. Dozer mahallenin ortasından geçmiş, milletin yürüyeceği kadar bir yol açmıştı. Beyrut'ta mutlaka tanıdık birilerine rastlarım, Filistinlilerden birine ulaşırım, diye düşünüyordum. Sayda'daki gibi tedirgin değildim.

Karşıma çıkan Ergun Adaklı ile Abdullah Dereli'den arkadaşlarımızın ve eşimin, DC'ye ait hastanenin yatakhanesinde kaldığını öğrendim. Gecenin bir vaktinde DC'nin kliniğine ulaştık. Bir sevinç patlaması yaşadık. Benden bir aydır haber alamıyorlardı. Ertesi gün arkadaşlarımızın kampına gittik. Bir binanın kapalı otoparkına yerleşmişlerdi. Orada aşağı yukarı on kişiydik.

Semra Ünlübayır

Şam'dan geldiğimizde Beyrut'taki bir hastanede iki, üç hafta çalışmıştık. Doktor Barış Turak, DC ile siyasi ilişkileri sürdürüyordu. Onun bağları üzerinden hastanede görev aldık. Çalıştığımız süre içerisinde bize ücret vereceklerdi. Dünyanın her yerinden hemşireler, doktorlar bulunuyordu. Hayatlarını idame ettirmek için insanlar belli bir miktarda ücret almak zorundaydı. Biz ilk gittiğimizde serviste çalışmaya başlamıştık. Emel çalışmaya pek gönüllü değildi. Arkadaşlarından ayrılmak istemiyordu. "Biz cephede çatışmaya gelmişiz, ne işimiz var hastanede?" diyordu. Ben daha çok çalışmak ve o ortamları görmek istiyordum.

Beş altı katlı, ameliyatların yapılabildiği bir hastanede çalışıyorduk. Askeri kurallara göre oraya saldırmamaları gerekiyordu fakat bu bombardımanların birinde, hastanenin bir tarafı vuruldu. Emel ile asansörle aşağıya inerken küt diye düştük. Kabinde birkaç kişi vardı. Bağrışmalar oldu. Dışarı çıktığımızda ortalık ana baba günüydü. Çok sayıda yaralı getiriliyordu. Yaralıları tedavi etmek için acil servise koştuk. Çok büyük bir telaş ve endişe vardı.

Karşı karşıya oldukları savaş gerçeğini anlayabilmemiz için Stalingrad Kuşatması'yla kıyaslıyorlardı. Yiyecek, içecekler artık tükenmek üzere olduğu için idareli kullanmamız söyleniyordu. Çıkışlar yasaklanmıştı. Faik bile bizi sonradan almaya gizli gelebildi. Bu şartlar içinde Emel ile birlikte Barış Turak'la görüştük. Karar aldık, hastaneden ayrıldık ve arkadaşlarımızın olduğu kampa gittik.

Kamplar, evlerin altında mahzen gibi yerlerden oluşuyordu. En az dört kat aşağıdaydık. Savaştan dolayı Beyrut terk edilmiş, evler boşaltılmıştı. Halktan birilerini gördüğümü hiç

anımsamıyorum. Sadece El Fetih'in, DC'nin, FHKC'nin vb fedaileri vardı. Bombardıman olmadığı zamanlarda sahilde gezmeye çıkıyorduk. Beyrut, inanılmaz güzel bir kentti fakat her bir köşeye savaşın izleri sinmişti. Parası olmadığı için bölgeden ayrılamamış ama oralara doğru çekilmiş çıplak ayaklı çocuklar görüyorduk. Hatta hırsızlıklar olmuş, diye duymuştum. Mahzende, Özgürlük Yolu'ndan arkadaşlar da vardı.

Beyrut, kuşatmaya rağmen fedailer tarafından yiğitçe savunuldu. Hava bombardımanı yapılınca sığınaklara giriyorduk. İsrail ancak göğüs göğse bir çatışmada nihai sonuca ulaşabilirdi, onu da göze alamadı. Çünkü İsrail, askerlerine çok değer veriyordu. Hava sahasında Suriye ile İsrail arasında uçak savaşları sürüyordu.

Cemil Bayık'la Beyrut'ta karşılaştık. Bizim kampımıza da geldi. Bir sohbetimizde Cemil Bayık, "Bir gerillamızı bile burada öldürmeye niyetimiz yok, gerillalarımız bize Kürdistan için lazım" demişti. Savaş başladığında tüm gerillalarını çektiler. O kuşatmadan çıkamayınca da savaşta yer aldılar. Savaşabilenlerin bir kısmı da ya bombardımanda yaşamını yitirdi ya da İsraillilere esir düştü. Cemil Bayık tabloyu görmüş olmalıydı. Ayrıca o şekilde direnmeye çalışmanın rasyonel bir yanı da yoktu. Oraya adamlarını geri çekmek, toparlamak, akıbetlerini öğrenmek için gelmişti.

Ahmet Yolal

Savaşın sonlarına doğruydu. Kampımız havaalanına yakındı. En son TKP(B)'lilerin yanından Ebu Leyl'in[19] olduğu, aynı zamanda Acilcilerin kaldığı kampa geldim. Orada hangi uçak tepemizden geçse uçaksavarla ateş ediyorduk. Bir ara İsrail tanklarının geldiği söylendi ama biz görmedik. İsrail tankları 300 metre kadar bize yaklaştılar. Savaşta Suriye askerleri gelince, herkes geri çekildi fakat biz mevzilerimizi terk etmedik. Bir ara üç tane genç Filistinlinin uçaksavarların başına telaşla koştuğunu gördük. Meğer bunlara komutanları İsraillilerin eline geçmemesi için uçaksavarları imha etmeleri

19. (Ar.) Mecazi anlamda gecelerin babası olarak da tercüme edilir. Gece koşullarına ayak uyduran, ona göre davranmasını bilen insan anlamındadır.

emrini vermiş. Bir kısım gerillalar sürekli bölgeyi terk ediyorlardı. 500 metre ötemiz denizdi. Gidecek yerimiz kalmamıştı. Ebu Leyl uçaksavarların başındaki gençlere müdahale ederek, gerekirse silahları kendi olanaklarıyla güvenli bir noktaya çekebileceğini söyleyip emri veren komutanın ismini aldı. Komutanlarının kaldığı binaya gittiğimizde, Ebu Leyl kararı tanımadıklarını, sonuna kadar mevzilerini savunacaklarını, bu silahları da o savunma içinde kullanacaklarını söyledi. Komutanlarının konuşmasından, saldırı esnasında bizlerin de mevzilerimizi terk edip çekileceğimizi düşündüklerini, bu yüzden silahların imhası emrini verdiklerini öğrendik. Biz bu arada komutanla konuşurken hem denizden hem havadan roket yağmaya başladı. Bir yere kıpırdayamamıştık. Roketin biri kaldığımız binaya isabet etti. Binanın üç katı birden çöktü. Tesadüfen Filistinli gençlerle birlikte komutanlık binasına tartışmaya gitmiş olmasaydık belki de hepimiz o binanın altında kalıp can verecektik.

Komutandan ayrılmadan önce çok sayıda konserve ve kurşun aldık. Mevzimizde kalacağız, dedik. Uçaksavarlarımız kumun içine saplanmıştı. Tekerlekleri olmadığı için, çekerek hareket ettirme olanağımız yoktu. Savaşın sonuna kadar o bölgede kaldık. Ebu Leyl gibi insanlar, savaşan gerillalara büyük moral veriyordu. Sürekli savaş ortamında bulunmanın gerilimi insanları yormuştu.

Filistinlilerin en büyük kayıpları ateşkes döneminde oluyordu. İsrail önce ateşkes ilan ederdi. Silahlar susardı. Fakat yedi, sekiz saat sonra her taraftan roketler gelirdi. Gerillalar ateşkeslerde birbirinin yanına gider, sohbet ederdi. Savaşın seyrini tartışırlardı. Ateşkesin birinde Ebu Leyl'le başka bir binaya gelmiştik. Ateşkes tekrar bozuldu. Her taraftan roketler gelmeye başladı. TKP(B)'li arkadaşların bulunduğu kamp noktasında mevzileri bombalanmıştı. O bombardımanda dayım Ahmet Keskin'in iki kolu, bir Suriyeli Kürt ise bir kolunu kaybetti. TKP(B)'li yoldaşlardan üçü yaralandı. O esnada yakınlardaki bir binadaydım. Hemen bir araba buldular. Yaralı yoldaşları yakınlardaki bir Filistin hastanesine götürdük.

Lübnanlılar binalarını terk edip kaçmıştı. Belki başka bölgelerde, mahallelerde yağma olmuştur ama bizim kaldı-

ğımız mahallelerde yaşanmadı. O günlerde yiyecek bulabilir miyiz, diye dairelerin içine giriyorduk. Savaşta evlerini terk eden zengin Beyrutlular Bangladeş'ten gelen hizmetçi kadınları dairelerinde bırakmışlardı. Filistin kamplarında yemek yapan kızların birçoğu da Bangladeşliydi. İşçi olarak gelip çalışıyorlardı.

Savaş esnasında Arafat, yanında dört fedaisiyle birlikte bütün kampları dolaşıyordu. Bizim kampa da geldi. Selam verip, moral konuşması yaptıktan sonra diğer kamplara geçti. Onu öyle görünce, birçoğumuzun içinde Arafat korkmadan Beyrut sokaklarında dolaşıyorsa, biz neden dolaşmayalım duygusu gelişmişti. Arafat savaş boyunca örnek bir liderlik tavrı sergiledi. Sürekli, fedailerimizin yanında olmalıyım, diyordu.

Ahmet Kesen Kollarını Kaybediyor

Ramazan Sever

Biz Beyrut'tayken merkezi PTT santralinden Almanya'yla görüşebiliyordum. Oradaki arkadaşların tavrı da, bulunduğumuz yerde kalıyoruz, geri çekilmek yok yönündeydi. Klasik bir klişe vardı: Kaderimizi Filistinlilerin kaderiyle birleştiriyoruz! Yine İbrahim Seven'le bir konuşmamızda, "Ramazan orada kalıyorsunuz, yeniçerilik gibi şeyler yok" demişti. Milyonerlerin bırakıp gittiği, kapısı açık evlerde ne ararsan bulmak mümkündü. O evlere giren bazılarının dolmakalem, altın çakmak gibi şeyler aldıkları kulağımıza gelmişti. Ufak tefek de olsa bizlerden de bu tür şeylere bulaşanlar olunca müdahale etmiştik.

Bombardıman olmadığı zamanlarda gruplar arası karşılıklı ziyaretler oluyordu. PKK'liler, Acilciler, Partizan Yolu'ndan, MLSPB'den, TKEP'ten, Kurtuluş'tan, KİP'ten,[20] DDKD'den ve Özgürlük Yolu'ndan arkadaşlar vardı. Oradaki PKK'lilerin

20. KİP: TKDP'den (Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi) ayrılan Şıvancılar grubu ile 1974 affıyla serbest kalan bir kısım DDKO taraftarı faaliyetlerini DDKD etrafında yoğunlaştırarak 1977 yılında partileşme kararı almış, 12 Eylül darbesinden önce illegal olarak Kürdistan İşçi Partisi'ni (KİP) kurmuştur. PKK ile isim benzerliğinden dolayı 1983 yılında parti ismini, Kürdistan Öncü İşçi Partisi (KÖİP) olarak değiştirmiştir.

görünür bir hayatları yoktu. Fakat sorumluları Cuma (Cemil Bayık) yanımıza geliyordu. Tabii bizim konumumuzla onların davranışları arasında, hayata ve mücadeleye bakışta ciddi farklılıklarımız vardı. Mesela, Cuma arkasında iki ya da üç silahlı korumayla gelirdi. Kendisi hep silahsızdı. Onlar sürekli çevreyi kolluyorlar ve herhangi bir şey olabilir mi endişesiyle yöneticilerini koruyorlardı. Bir askeri ritüel içinde hareket ediyorlardı. Bir de bizim başıbozuk, şehirli serseriler gibi daha bir laubali, insan ilişkilerinde daha esnek bir yaşamımız vardı. Orada işin mekanizması, mantığıyla ilgili tabii kendi aramızda da konuşuyorduk ve onlar gibi olamayacağımızı görüyorduk. Bizimkiler o çarka kolay kolay gelebilecek insanlar değildi.

Zamanımızın büyük bir bölümü oturarak, sohbet ederek, satranç oynayıp falafel yiyerek geçiyordu. Kampın sorumlusuydum. DC'nin, kamyondan atılan kırklık füzelerini (Racmi)[21] kullanan birliğindeydik. Talimatlar telsizle geliyordu. 40 füzenin arka arkaya havalanması hem göz dolduruyor hem de tahrip gücü yüksek bir etki yaratıyordu. Racmi'nin hazırlığını; kamyonun götürülmesini, getirilmesini, doldurulmasını aşağı yukarı bizim ekip yapıyordu. İşimiz bitince kamyonu Beyrut'un merkezinde büyük bir binanın otoparkında saklıyorduk. Filistinli komutanlardan bir şoför sorumlumuz vardı. Bildiğim kadarıyla bizim dışımızda Beyrut'ta ateş gücü olan ve ateş edebilen kimse yoktu. Racmi'ye sahip olmamız da tamamen rastlantıydı.

Gecenin birinde, atış yapacağız diye bir talimat geldi. Beş kişi atışa çıktık. Süleyman da yanımızdaydı. Atış hazırlığı için on dakika yetiyordu. Mermiler içinde hazırdı, atış ayarını da bir Filistinli yapıyordu. Prensip olarak atış biter bitmez çok hızlı hareket edip sığınağa dönmemiz gerekiyordu. Çünkü atışın yapıldığı noktayı hemen tespit ediyor ve koordinatları alır almaz da orayı bombalamaya başlıyorlardı. Biz galiba biraz fazla vakit geçirdik, ya da onlar erken davrandılar. Kamyon gitti. Süleyman arkada kaldı. Tabii o andaki kargaşa içinde,

21. Asıl adı Katyuşa'dır. Filistinliler kısaca Racmi olarak adlandırır. Kamyon üzerine monte edilen; 40 namlulu, her bir mermisi 107 kilogram olan ve 25-30 kilometre menzili bulunan çok namlulu, Sovyet yapımı antitank ve antipersonel roketatardır.

hangimiz nerede tam kestiremiyordum. Biz sığınağa girdik. Dışarıda ne olduğunu tam anlayamadık. O arada Süleyman, kollarının biri kopmuş diğeri ise derisinden sallanır vaziyette kanlar içinde içeriye girdi. Bomba yakınına düşer düşmez şarapnel parçaları kollarını jilet gibi kesmişti. Suratında, göğsünde ufak tefek şarapnel parçaları vardı. Yüzünde hâlâ izleri vardır. Kendi başına o halde içeriye gelmeyi başarmıştı. Yanında kim olduğunu anımsamadığım biri daha vardı.

İçeriye o halde girdiğini görünce şoke olduk. Bombardıman durdu. İlk müdahaleyi Sevimler yaptı. Şarapnel çok sıcak olduğundan, damarları belli ölçüde adeta buruşturarak, büzüştürerek parçalıyor. Hemen bir araba bulduk ve Süleyman'ı arkadaşlarla hastaneye götürdük. Yüzünde olağanüstü diyebileceğim en ufak bir şaşkınlık, korku yoktu. Karşımızda dimdik durdu. Acıdan bağırmadı, feryat etmedi. Herhalde çok azımız onun gösterdiği soğukkanlılığı, metaneti gösterebilirdik. Onu hastanede bırakıp geri döndük.

Sevim Ünlübayır

Tam sığınaklara girmek üzereyken bulunduğumuz bölgeye bomba düştü. Süleyman'ın iki kolu o saldırıda koptu. O anda bir şey yapamazdık. O da sığınağa girecekti fakat üç kişi dışarıda kaldı. Bir an sirenler çaldı, gelemediler. Geçerken bombalayabilirler, diye kısa bir beklediler. Çok yoğun bir bombardımandı. O esnada üç kişi yaralandı. İkisi de kalçasından şarapnel parçası aldı. Üçü de bizim arkadaşımızdı. Emel ile ilk yardıma koştuğumuzu hatırlıyorum. Kolu, kopan yerinden bağlamaya çalıştık ama kanı durduramadık. İlk anda bazıları panikledi. Sonra hastaneye götürdüler. Çünkü o anda insanlar can derdine düşmüştü.

Ateşkese Doğru, Tahliyeler Başlıyor

Uluslararası kamuoyunun devreye girmesiyle Beyrut'ta daha fazla ilerleyemeyeceğini gören İsrail, ateşkes yapmak zorunda kalır. Ateşkes görüşmeleri boyunca başta Arafat olmak üzere FKÖ önderliği, tahliye ve dağıtım şartlarını BM yetkilileriyle birlikte organize ettiler. Tahliyeler insanı derinden sarsan duygusal sahnelerle gerçekleşir. Fedailerin

üzerlerinde gerilla kıyafetleri, ellerinde ise kişisel silahları vardır. Kişisel silahlarına el konularak özel kamaralara kilitlenir ve geri verilmez. Gemi Lazkiye Limanı'na gelir. Oradan TKP(B)'li grup minibüslerle Suriye denetiminde Şam yakınlarındaki askeri bir karargâha taşınır. Kısa süre sonra Şam'ın içindeki bir polis karakoluna götürülüp, üç dört kat yerin altında olan hücrelere konulurlar. Tutukluların bu duruma tepki göstermesi üzerine hücrelerden, etrafı tellerle ve duvarla çevrili açık bir alana çıkarılırlar. 45 gün süren bir tutukluluktan sonra Lübnan'a götürülen devrimciler, birkaç gün sonra da tekrar Şam'a gelmenin bir yolunu bulurlar.

Grubun içinden sadece Hasan Mantıcı, yanında bir grup Partizan Yolcu'yla birlikte Güney Yemen'in başkenti Aden'e gönderilir. Aden, aynı zamanda TKP(B)'lilerden tutsak düşmüş Yaşar Küpeli ile eşi Ayşe Küpeli'nin de Ansar esir kampından bırakıldıktan sonra gönderileceği başkenttir. Aden'de fedailer üst düzey devlet yöneticilerinin de içinde yer aldığı, oldukça büyük bir kalabalık tarafından sevgi ve coşkuyla karşılanırlar.

Hasan Mantıcı

26 Ağustos '82 tarihinde Beyrut'tan çıktık. Bir iki gün Aden'de kaldıktan sonra, topluca konsere gittik. Salonda bizleri en öne oturttular. Yemen Devlet Başkanı Nasr Han Muhammet gelip yanımdaki boş koltuğa oturdu. Çok açık söyleyeyim, ben sokaklarda büyüdüm. Çöplerden ekmek toplayarak yaşamımı sürdürmek zorunda kaldığım zamanlar oldu. Çok küçük yaşlarda annesiz babasız kaldım. O kadar ezik, o kadar dışlanarak, ötelenerek büyümüştüm ki adeta kişiliğim yok edilmişti. Bu gerçeği ilk kez devrimci olduğumda fark ettim. Koskoca devlet başkanı yanımda oturduğunda bu gerçeği bir kez daha gördüm. Bir taraftan da ya niye koskoca insan olsun o da benim gibi insan, diyorsun.

Mikrofonu aldı, "Yoldaşlar, siz elinizde bir Kalaşnikof'la tanklara, uçaklara karşı savaştınız. Sizler bizim kahramanlarımızsınız!" dedi. Konuşması bitince, geldi yine yanıma oturdu. "Gelin, hepiniz vatandaşımız olun. Kalanlar benim ülkemde evlensin, gitmesin" dedi.

Aden'de iki buçuk ay kaldım. Yemen halkı bize çok sıcak davrandı. Bizden yemek parası almıyorlardı. Şehre gidiyor, iki saat buradayız diyorlar ve dağılıyorduk. Yolda bizi fark edenler alkışlamaya başlıyor, bazıları da bizimle fotoğraf çektirmek istiyordu.

Bir gün bizleri Marcel Khalife'nin konserine davet ettiler. Konser bitimine doğru bir baktık DC'nin lideri Doktor Havatme hemen yanımıza gelip tek tek bizlere sarıldı. Aramızda oldukça sıcak bir sohbet geçti. Tanıdığım Filistin önderleri oldukça içten ve samimi insandılar. Ama asla kibirli değildiler. Bizim o merkez konsey toplantılarını görünce, bu neymiş ya, dedim. Onlar halk hareketi, bizimkilerse elit. Bizimkiler bu gerçeği anlamadı. Bu süre içinde Yaser Arafat ve Ebu İlyas iki defa geldi. Her gelişinde sınırlı Arapçamla konuştuk. Ebu İlyas, İsrail devleti tarafından ben Türkiye'ye döndükten sonra Tunus'taki karargâhında öldürüldü.

İki buçuk ay sonra beni Yemen vatandaşı yaptılar. Yemen pasaportuyla uçağa bindim. Suriye'nin başkenti Şam'a geldim. Kasım 1982'de Şam'a ayak bastım.

* * *

Bu arada, öncesinde sadece merkezi kadroların çıkartılması diye bir karar ve eğilim varken, başlangıçtaki beklentilerin de üzerinde bir parti kadro ve taraftarı Şam'a yığılmıştır. '82 Savaşı'yla dengeler değişmiş, eskisi gibi rahat barınılamaz hale gelinmiştir. Hareket alanları daralınca hiç olmazsa merkezin buradan çıkması lazım, diyen bir eğilim gelişir. Ülkeye dönecekleri ise bir fırtına beklemektedir. Oysa çoğunluğun kafasındaki hesap, hiç de ülkeye geri dönüp kaldıkları yerden mücadele etmek değildir. Daha şimdiden Avrupa'ya çıkma hayalleri kurulmaya başlanmıştır bile.

Çoğunluğu parti üyesi 70'e yakın kişiden çok azı ülkeye döner (Gazi Eke, Hasan Mantıcı, Feramuz Bakbak), geri kalanlar ise kafileler halinde tercih ettikleri ülkelere; İsveç, Danimarka, Almanya, Fransa'ya gönderilmeye başlanır. Zamanla Şam'da temsilci statüsündeki Semih Özal'dan başka kimse kalmaz. Bu arada '82 Savaşı sonuçlanmıştır. Türkiyeli devrimciler, Lübnan sınırlarında yer alan Bekaa Vadisi gibi

birkaç bölge dışında artık barınma olanaklarının kalmadığını düşünmektedirler.

Mehmet Ali Ayan

Orada silahlı mücadele verme perspektifi ve kararlılığı varsa, gerekirse taviz verilerek Şam'ı tamamen boşaltıp Lübnan'da kalmak, zorlanabilirdi. Fakat bizde bu türden bir perspektif yoktu. Bu konuda açık olmak gerekir. Silahlı mücadele konusunda alınmış net bir karar, bunu nerede, nasıl yapacağız diye yanıtı verilmiş sorularımız yoktu. Silahlı mücadele, bizde hep bir ihtimal olarak düşünüldü. Dolayısıyla biraz baskıya maruz kalınca orayı bıraktık.

Zaten herkes, biz oraya gideriz, askeri kampta kalırız, talim yapılacaksa yaparız, çatışmaya girilecekse gireriz, diye gelmemişti. Psikolojik olarak da hazır değillerdi. Bazıları başka türlü bir hayat yaşayacağını umuyordu. O zaman da her şey çabucak parlamak, hatta patlamak için bir bahaneye dönüşebiliyordu. Bunlardan bir kısmı, önceden düşünmemiş olsalar da, devrimciliğin gereğidir, diye uyum gösteriyordu. Fakat bazıları sorun çıkardı. Kimisi kamp disiplinine uymayıp kaçtı, kimisi eşinin de getirilmesini istedi, filan... Ayrıca bizden ayrılıp başka ilişkiler içine girenler, başının çaresine bakanlar oldu.

Bir diğeri ise geri dönme konusunda isteksizlik... Dışarı çıkarken belirlenmiş perspektifte, bildiğim kadarıyla, askeri eğitim alarak ya da almayarak, ilerde Türkiye'ye dönüp mücadeleye devam etme gereği açıktı. Bir iki yıl gibi kısa bir süre içinde geri dönmeyi öngörmüş değildik. '82 Savaşında İsrail'in Lübnan'ı istila etmesi üzerine oralarda, Bekaa Vadisi'nin bir bölümü hariç, barınma imkânı kalmadı. O arada Suriye hükümetinin de kontrolü arttırıp, Türkiyeli örgütlerden bazı taleplerde bulunmaya başladığı konuşulur oldu. Bunun üzerine, "Hiç olmazsa yöneticilerin buradan bir an önce çıkması lazım" diye bir eğilim gelişti. Gidebilecek olanları memlekete gönderme zorunluluğu da bundan doğdu. Dönmeye gönülsüz epeyce insan çıktı aramızdan ve geri göndermede zorluk çekildi. Gidenler de oldu, sayıları fazla değilse de...

Hasan Mantıcı

Suriye'ye geldik. Bürodayız. FKÖ darmaduman olmuş. Kim kime dum duma, bir curcunadır gidiyordu. Bize bakacak kimse kalmamıştı. Birçoğumuz Filistinlilerin Hammuriye kampında kalıyorduk. Kurtuluşçular ile Acilciler de oradaydı. Gündüz kahvaltı, akşam yemek veriyorlardı ama yetmiyordu. Bunun üzerine gidip inşaatlarda çalışmaya başladık. Çünkü büroda çalışan politbüro üyesi arkadaşlarımız da çalışmadığı için onların da bir şekilde karnının doyması gerekiyordu. Kazandığımız paraları büroya veriyorduk. Bunu bir şikâyet olsun diye de söylemiyorum. Gerçek buydu. Sonra "Kim, nereye gitmek istiyorsa partimiz onları oraya götürecek" dediler. Hiç öyle olur mu? Türkiye'ye döneceğiz, diye buralara geldik. Bu işlerde bir numara var ama hadi bakalım, dedim.

İki kişi, Türkiye'ye gideceğiz, dedi, diğerleri sustu. Türkiye'ye Feramuz Bakbak'la birlikte döndüm. Ben kendi adıma o kamptaki yirmi bir kişinin belli bir süreden sonra hep birlikte ülkeye döneceğini sandım. Bir buçuk yıl orada kaldık. Bunu hiç sorgulamadım. Niye böyle oldu bilmiyorum. Bu durum beni çok şaşırttı. O kampta birlikte kaldığımız arkadaşlara karşı içim hâlâ çok buruktur.

Gazi Eke

Avrupa'ya yönelme süreci 12 Eylül'le birlikte başladı. Savaş o süreci kesti. Belki savaş olmasaydı üç beş ay öncesinden birçok kadro Avrupa'ya çıkmış olacaktı. İran'ın Tudeh ve Şili deneyimini bilinmesine rağmen, niye Avrupa, diye sormak gerekiyor. Bizim Şam'da da, Yunanistan'da da büromuz vardı. Hatta çoğu toplantılara Bulgaristan dağılmadan önce bizi çağırırlardı. Bulgaristan'ın genel sekreteri bizimle görüşmüştü. Filistin'deki ve diğer bölgelerdeki konumumuzu biliyorlardı. Maalesef bu tasfiye ağırlıklı olarak profesyonel unsurlar tarafından geldi. Herkes Avrupa'ya değil de Ortadoğu'ya, Suriye'ye gönderilseydi her şey daha farklı olurdu. Buralarda önderliğin sorumlulukları var.

Ahmet Yolal

Şam'da kalan bazı yoldaşları Avrupa'nın değişik ülkelerine dağıtmışlar. Bizden de ben, Ali Akkurt ve Mehmet Sukuşu birlikteydik. Danimarka'ya giden arkadaşlarımızın burası iyi, iltica başvurumuzu hemen kabul ettiler, arkadaşları buraya gönderin, demesi üzerine Şam bizi de Danimarka'ya gönderdi. Kısaca Suriye'de, Filistin'de kalan siyasi örgütlerden, ister Kürt, ister Türk solundan olsun PKK dışında herkes kadrosunu Avrupa'ya gönderdi.

Bizimkiler, faşist darbe olmuştur, bu halk buna fazla dayanamaz, başkaldırır. Biz bu süre içinde Filistin'e götürdüğümüz kadroları eğitiyoruz, bu kadrolar görevlerinin başına donanımlı bir şekilde geçecek, diyorlardı. Fakat bu arada iki sene geçtiği halde Türkiye'den ses çıkmamıştı. Siyasi örgütler bana göre kadrolarını Avrupa'ya göndermekle yanlış yaptılar. O günlerde bir kıpırdama olsaydı, hepimiz de ülkeye gidecek kadar inançlı insanlardık. Doğru, Filistin hareketi dağıldı. Eski konumunu yitirdi ama bu süre içinde Türkiye solu istemiş olsaydı, Suriye'de de Lübnan'da da barınma olanakları yaratabilirdi. Herkes bir gerekçe buldu. Avrupa'ya geçen örgütlerin ise hepsi dağıldı.

Mehmet Satan

İsrail'in '82'de Lübnan'a girmesiyle bir kırılma oldu. O kırılmayla birlikte herkes Şam'a çekildi. Örgütler kadrolarını hızla daha ziyade Avrupa'ya çektiler. Apocuların dışında orada sembolik; üçer beşer kişilik gruplar biçiminde kaldılar. Yapılması gereken, gerillayı geleceğe hazırlamak ve o hazırlıkla birlikte neyi önceden öngörmüşsen onu gerçekleştirmekti. Orada kalınabilir, olanaklar yaratılabilir, PKK'lilerle birlikte savaşılabilirdi vs. Tam da FKBDC'nin gündeme getirildiği bir zamandı. İdeolojik ayrılıkları bir kenara bırakıp ortak bir şey yapabilirdik. FKBDC'yle yan yana gelenler de bunu başaramadı.

Hasan Mantıcı

Kimse iri laflar etmesin. Şimdi Ortadoğu'ya gittik, bizim orada kalma şansımız olmadı, diyorlar. Hadi bunu da kabul

edeyim. Peki, niye Asya'ya, Uzakdoğu'ya gitmiyorsunuz da özellikle Avrupa? Ortamı rahat da ondan! Bunun bana göre başka bir yanıtı yok. Şimdi kim ne söylerse söylesin, lider kadroların bu kadar rahat konuşma hakları yok. Sen lider misin, değil misin? Örneğin, Küba'da Che devrim yapıyor. Peki, sonra ne yapıyor? Devrimi bir başka komşu ülkeye taşımaya çalışıyor, yani Avrupa'ya gitmiyor. Sen de onun gibi yapsana. Bizimkilerin yaptıkları liderlik falan değilmiş, biz de peşi sıra gitmişiz. Bu eleştiriyi yaparken, Kürt hareketinde de bir tek PKK'yi ayırıyorum. Diğerleri de aynı tasfiyeci noktada yer aldılar. Onlar da bize benziyorlardı, dağılıp gittiler.

Ramazan Sever

Biz Lübnan'da, Suriye'de bir müddet kalacak ve orada eğitim aldıktan sonra da Türkiye'ye dönecektik. Türkiye'ye dönme zamanımızın gelmesini bekliyorduk. Öyle ki babam, çocuklar geldiklerinde ortada kalmasınlar diye, İstanbul'da oturduğumuz evin kirasını bir buçuk sene ödemeye devam etti. Çakıldık kaldık. O anda da bizim örgütün silahlı mücadele vizyonunda değişiklik oldu. Biz de silahlı mücadele çizgisine biraz angaje olduk.

Savaştan sonra Şam'da yirmi, otuz kişi toplandık. Bu kadar insan ne olacak? Eğer orada kalınacaksa bunun tek başına bir sonu yoktu. Sonuçta örgüt kadrolarının büyük bir çoğunluğuna, kendilerine nereye gitmek istediği sorulduğunda kimisinin Yunanistan, kimisinin Almanya, kimisinin de İsveç dediği bir noktaya geldik. Birkaç arkadaşım ile ben de Fransa dedik. Bu durum bile parti strateji ve politikasının aslında ne kadar da temelsiz ve günü birlik olduğunun göstergesiydi. Olağan koşullarda ülkeye geri dönmemiz gerekirken, yöneticiler de dahil olmak üzere ki onlar da bu arada Avrupa'ya çıkmışlardı, kimse de oturup bir dakika arkadaşlar bu Avrupa nereden çıktı, demedi.

Türkiye'de '82'nin sonları, '83, '84 yılları itibariyle darbe bütün ağırlığıyla ülkenin üstüne çökmüştü. Örgüt büyük ölçüde tasfiye oldu. Filistin-Ortadoğu'yu en bilinçli şekilde kullanan PKK'dir.

Başlangıçta kafamızda askeri eğitim görme hedefi ve planı olmamasına rağmen oraya gidince yöneticilerimiz ve bizler de o atmosferin içine girdik. Daha öncesinden terminolojimizde olmayan silahlı mücadele kavramı, yavaş yavaş dilimize yerleşmeye başladı. Lübnan'a giderken de başlamış olan o eğitimi sürdürme, bir müddet daha oralarda kalıp bu kadroların bir kısmını Türkiye'ye gönderme planı netleşmiş, bir parti politikası olarak da bizlere deklare edilmişti. Fakat normal koşullardan Türkiye'ye bir türlü dönülemedi. Operasyonlar devam etti. Diğer Türkiyeli örgütlerden farklı olarak birtakım sert, ileri denilebilecek "Kürdistan sömürgedir" ya da "PKK'nin yaptığı eylemlere iyi bakmak gerekir" gibi tespitlerimiz vardı ama bunu yapabiliriz düşüncesinde değildik. Onlar yapar iyidir, biz de "Bravo!" derdik. Ama belli bir aşamadan sonra yavaş yavaş o kulvara girdik diyebilirim. O çerçevede, herhalde yönetici arkadaşlarda da, bu tür şeyler yapabilir, deneyebiliriz düşüncesi yerleşti.

Bu görüş daha çok, o günlerde genel sekterimiz olan İbrahim Seven'e aitti. Sürükleyici ideolojik fikirler ondan geliyordu, bu hakkı teslim etmek gerekir. Parti yöneticileri içerisinde denilebilir ki en ileri görüşlü, en vizyon sahibi oydu. Ortadoğu'yu da çok iyi biliyordu ve bütün partiyi silahlı mücadele de verebilecek bir örgüte dönüştürmeye çalıştı. Onu yeterince ve doğruca değerlendirdiğimizi düşünmüyorum. Ayrıca çok daha fazla ileriye de gidemezdik. İradecilikle olmazdı. Yıllar sonra silahlı mücadele kararı '86 kongresinde alındı.

Bir ambarda yaşayan fareler varmış. Buğdayları tırtıklayıp, güzel güzel yaşayıp gidiyorlarmış. Fakat ambarın sahibi bir gün bir kedi getirmiş. Bunların bütün hayatları altüst olmuş. Kendi aralarında, bu kediden nasıl kurtulabiliriz, diye tartışmaya başlamışlar. Herkes farklı bir öneride bulunmuş. Biri, aklıma bir fikir geldi. Bu kedinin kuyruğuna çıngırak takalım, bize yaklaştığı anda çıngırağın sesini duyar ve kaçarız. Hayatımızı kurtarırız, demiş. Herkes alkışlamış. Ya ne güzel fikir, helal sana, süper, biz nasıl düşünemedik, demişler. Ondan sonra sıra gelmiş çıngırağı kedinin kuyruğuna takmaya. İşte orada dananın kuyruğu kopmuş. Koca ambarda kedinin kuyruğuna çıngırağı takacak bir tane fare bulunamamış.

Biz de o zaman, silahlı mücadele yürütelim, çok iyi olur diyorduk. Ama kim savaşacak, ölmeye kim gidecek, on yıl, on beş yıl dağda kalmaya, cezaevinde yatmaya, o çileyi çekmeye kim hazır dendiğinde, dananın kuyruğu kopuyordu. Halimiz, o metafordaki farelere benziyordu.

Orada kalmanın protokolü, evde oturmak değil de kamplarda yaşamak şeklindeydi. O kadar insanı evde beslemenin, barındırmanın imkânı yoktu. Kamplarda kalınca bir silahlı eğitim, onun verdiği bir askeri disiplin, çok gevşek çapta da olsa bir askeri hiyerarşi oluşmak zorundaydı. Ama bunun hepsi bize rağmen olan şeylerdi. Bu yüzden de bizim gibi ve benzer biçimde gelen siyasi yapılarda ciddi problemlerin yaşandığını gördük, duyduk. Bu dünyanın bize çok yabancı olduğunu fark ettik ama birçoğumuz bu koşullara sırtımızı dönme, bir an önce Beyrut üzerinden pasaport ayarlayıp hemen Avrupa'ya çıkma yolunu da benimsemedik. Başlangıçta işin kolayına kaçılmadı. Bizimkisi bir vizyonun, uzun dönemli bir stratejinin değil de kendisine karşı dürüst olmaya çabalayan insanların bir duruşuydu.

Kaçsaydık, aradan 30 yıl geçse de hâlâ onun acısını yaşardım ama şimdi rahatım. Ölebilirdim ama kaçmadım. Bırakıldıktan sonra rotamı bazıları gibi Şam'a doğru da çevirebilirdim. Ama Beyrut'ta kaldık. Savaşabilecek durumda olanların hepsi kaldı. Biz o koşullarda namuslu olanı tercih ettik.

İbrahim Satılmış

Şam'a bir gün ülkeden Mehmet Satan geldi. Onun Şam bürosuyla ne konuştuğunu detaylarıyla bilmiyordum. Verilen bütün kararların yanlış olduğunu, örgütün tasfiyeye gittiğini, örgütün Avrupa'ya çıkmakla biteceğini, Avrupa'ya gidenin tükeneceğini, söylüyordu. Şam büroda defalarca zıvanadan çıkmış bir halde İbrahim Seven'i kastederek, "Gidin gidin sıra sizde. Almanya'nın, Fransa'nın kapılarında heykelinizi dikecekler!" dediğine tanık olmuştum. Mehmet Satan artık bir parti, politbüro üyesi davranışı sergilemiyordu. Evin içinde sinirli sinirli dolanıyor, herkese laf atıyordu.

Mehmet Satan partinin Ortadoğu'yu bırakıp yurtdışına çıkışına karşı çıkan, örgütün tek yetkili kadrosuydu. Sonra-

dan aynı görüşü Aytunç Altay'ın da paylaştığını öğrendim. Ortadoğu'yu terk etmemek için örgütün merkezi kadrolarını ikna edememişti. Kısaca, Şam Büro, Ortadoğu sahasında yaratılmış askeri kadro birikimini fütursuzca dağıtmayı başardı.

Ali Ünlübayır

Kadrolara fikirlerini sormamız, bizim diğerlerine göre daha demokratik bir mekanizma içinde olduğumuzu gösteriyor. Ortadoğu'ya Filistin'e onlarla dayanışma için değil, zorunluluktan dolayı gittik. Hareket, zamanında gelişmeleri öngörebilmiş olsaydı belki Avrupa'ya da çıkartabilirdi. Fakat o zamanın koşullarında en iyi yer Filistin kampları oldu. Oradan devrimci mücadeleye hazırlık da olabilir, eğitimden de geçirilir diye düşünüldü. Bu planları bozan da Filistin gerçeği oldu. '82'de bu düzeyde bir saldırı olmasaydı belki hareket farklı bir biçimde gelişecekti. Burada bütün faturayı yöneticilere çıkarmak çok adil değil.

Doğal olarak Türkiye'ye gidecekler Türkiye'ye, Avrupa'ya gidecekler Avrupa'ya, diye bir karar almak zorunda kaldık. Bir siyasal değerlendirme yapmak gerekiyorsa, o savaşla birlikte sadece Filistinliler değil Türkiyeli devrimciler de tasfiye oldu. Bunlara Kürt devrimcilerinden Komkar, Ala Rızgarî gibi isimleri de eklemek lazım. O sahada bir tek kalan ve direnen PKK oldu. O da, bu şartları aştığı için düze çıktı.

Semra Ünlübayır

Türkiye'de devrimci hareket büyük bir yenilgi yaşadı. Biz oraya sığınmak için gittik. Bütün örgütler güçlerini korumak için çekildi. Biz ayrıca en az zayiat veren örgütlerden biriydik. Bir kısım insanlar da gönderildi ama başarılı olamadılar. Öyle olunca Avrupa'ya yöneldiler. Avrupa'ya gönderirsek orada yeni bir örgütlenme başlatabiliriz, yeni üyeler kazanabiliriz, diye düşündüler. İlk etapta Avrupa'ya gidebilmek için giriş kapısı olarak Yunanistan belirlendi. Bizler de Yunanistan'a gönderildik. Oradan Fransa'ya, sonra da Almanya'ya geçtim. Hem örgüt istedi hem de bizler tercih ettik. Sonuçta Türkiye'ye gidecek olsaydım örgüt buna karşı çıkmazdı.

İbrahim Seven

'86 senesinde kadrolarımızı gönderdik, eğittik ama esas olarak böyle bir şeye hazırlıklı olmadıkları için ya öldürüldüler, ya işbirliği yaptılar, ya da cezaevinden sonra bıraktılar. '86 senesinde 12 Mart sonrası gibi halk hareketi tekrar güçlenecek, diye bekledik. Tahlilimiz doğru çıkmadı. Nitekim halk hareketi 2013'e kadar gelemedi. Kürtleri kastetmiyorum. Dolayısıyla hem bizim hem de Türkiye solunun '86'dan sonra ister silahlı ister silahsız bir kalkışma yapamamasının esas sebebi, Türkiye halkının böyle bir demokrasi mücadelesini yapacak durumda olmamasıydı. Örgütlerin de böyle bir perspektifi yoktu. FKÖ'nün olanaklarını sadece PKK değerlendirebilmiştir. PKK, Filistin hareketi olmadan olamazdı.

Muhaberat: Hangisi Efsane Hangisi Gerçek?

İbrahim Seven

Şam'da Muhaberat'la ilişki kurmadan ev dahi kiralayamazsın. Bunu yabancılar için söylemiyorum. Oranın bir yerlisi olarak ev tuttuğunda kontratını imzalaman için önce Muhaberat'a bildiriyorsun. Eğer gitmezsen ceza alırsın. Ama bu Muhaberat'ın sana, şunu bunu yap dediği anlamına gelmez. Özcesi bana düşmanlık yapma, diyor.

'87 senesinde Atina'da TİKKO'cularla görüştük. "Biz Suriye'ye gidip silahlı mücadeleyi başlatmak istiyoruz, yardımcı olur musun?" dediler. "Olurum. Yalnız Suriye'ye gidip SB sosyal faşisttir, derseniz avukatı unutun, ben bile sizi kurtaramam ona göre" dedim. Sanırım '88 senesiydi. Muhaberat havaalanından telefon ediyor. "Yoldaşlarınız gelmiş, sizden olduğunu söylüyorlar. Ne yapalım bunlara?" diye soruyorlar. "Bizim arkadaşlarımız yok" dedik. Neyse Faik gitti, konuştu. Biz TİKKO'cuyuz, demişler. Faik onları aldı eve getirdi. Büroda oturduk, çay içiyoruz. "Yarın Faik'le beraber gidersiniz. Sosyal faşist mi dersiniz, ne dersiniz ben karışmam" dedim. Yok, dediler. Bunlar gittiler, adını şimdi hatırlayamadığım Filistin'in en küçük gruplarından biriyle ilişki kurdular.

TİKKO'cuların kampıyla bizim kampımızın arası iki üç kilometre uzaklıktaydı. PKK'ninki de biraz ileride dağın

tepesindeydi. Suriye sınırına yakındık. Orada Dev-Sol'un kampı da vardı. Bedri Yağan da oradaydı. Muhaberat bir gün beni çağırdı. "Bu Dev-Sol'u tanıyor musun, nasıl bir örgüttür?" dedi. "Türkiyeli, devrimci bir örgüttür" dedim. "Bunlar gerçek isimleriyle, bizim MK üyelerimiz şunlardır, diye faks gönderiyorlar. Böyle çalışma olur mu? Faksın bir kopyasını biz çıkardık, başka kim çıkardı bilemem" dedi. Vallahi bilmem, dedim. O dönem faks Suriye'de yasaktı, Muhaberat'ta var tabii ki.

Faik anlatmıştı. 10 genç bir futbol takımı kuruyorlar. Diyorlar ki, bir de forma yapalım. Formaları giyiyorlar. Muhaberat bunları çağırıyor. "Ne lan bu! Ulusal cephenin üyesi olmadan kulüp kurulur mu? Gizli örgüt müsünüz?" diyor. Suriye böyle bir yer. Aslında SB, Çin ve diğer sosyalist örgütler bunlardan daha kötüydüler. SB ve diğer sosyalist ülkeler Türkiye soluna hiç yardımcı olmadılar. Suriye hiç olmazsa kontrol etse dahi yardım etti, onlar o kadarını da yapmadılar.

Mihrac, Antakyalı bir şeyhin oğludur. Aleviler dede, Arapça şeyh diyorlar. Elit bir Alevi ailesinden geliyor. Duyduğum kadarıyla Esad ailesinden bir kızla evleniyor. Hafız Esad'ın kardeşi Cemil Esad'la ilişkisi vardı. Cemil Esad, Suriye'de Alevi örgütü kurmak istiyordu. O çerçevede Mihrac'la ilişkisi vardı. Belki PKK'yi kollamak için de kullanmış olabilirler çünkü PKK ile araları çok iyiydi.

Mehmet Ali Ayan

Şam'da bazı örgütlerin El Muhaberat üzerinden birtakım ilişkiler geliştirdikleri boş bir spekülasyon değildi. Kendilerine göre bazı sebeplerden buna yatmış olanlar az da olsa vardı. Öte yandan bu iddia, ileri sürene göre, devrimci güçlere çamur atma çabasından da ileri gelebilir; gerçekleri kavrayamamış kişilerin mantık yürütmesinden de... Mesela bağımsız bir şekilde kendi maddi olanaklarını yaratabilsen, Avrupa'dan, Lübnan'dan ya da başka bir yerden seni geçindirecek kadar düzenli gelir sağlamış olsan, sanırım Suriye hükûmetine karşı propaganda ve eylem yapmadığın sürece Muhaberat da sana dokunmazdı. Kaldı ki oraların savaş bölgesi olduğunu da akıldan çıkarmamak gerek. Savaş Lübnan'da oluyor

ama karargâhlar, örgüt merkezleri Şam'da; Lübnan'dakiler de Suriye'nin denetimi altındaki bölgelerde. Dolayısıyla Suriye işin içinde ve savaşın bir tarafı. Zaten sen de oraya turistik geziye gitmemişsin. Bir Avrupa ülkesinde oturma izni almış gibi yaşayamazsın. Muhaberat hem kendi yurttaşlarını hem de orada yaşayan yabancıları denetliyordu. Şam'daki ve kaldığımız kamplardaki koşullarla karşılaştırınca, bugün İtalya, Fransa, Almanya ya da İsviçre'nin mülteci kamplarında kalanlara göre bizler daha özgürdük diyebilirim.

* * *

TKP(B) zamanla Filistin hareketiyle ilişkilerini koruyamayan örgütlerden. Temsilci düzeyinde uzun yıllar Şam'da bulunan Semih Özal üzerinden geliştirilen ilişkiler, '86 yılındaki bölünmeden sonra kendi haline bırakılır. Bir zamanlar DC'nin üst düzey çok sayıda kadrosuyla yakın ilişki kurmayı başaran örgüt, zamanla bu ilişkileri koruyamaz. Mehmet Ali Ayan, bu ilişkileri koruyamamış olmayı büyük bir kayıp olarak görüyor. Fakat Ortadoğu'ya gidilmesiyle TKP(B)'in içine girdiği silahlı mücadele vizyonu bağlamında Filistinlilerden de fazla bir şey alınamamış olduğunu, orada adam eğitmenin, konumlanmanın bugünden geriye bakıldığında siyasal ve örgütsel bir sonucunun da olmadığına inanıyor. Ayan, bütün olumsuz sonuçlarına rağmen, TKP(B)'i, başlangıçta tamamen legal bir partide yer almış ve oradan koparak başka bir yola girmiş, sağda solda tek tük silah patlatmış bir örgütten, devlete kafa tutabilecek bir zihniyete taşıyanın Filistin deneyimi olduğunu düşünüyor. Mehmet Ali Ayan, pratikte uzak ya da yakın görünse de, başka halkların devrimci hareketleriyle, özellikle de komşularla ilişkinin hiçbir zaman kesilmemesi gerektiğine işaret ediyor. Yıllar önce duyduğu Ortadoğu Devrimci Çemberini şimdi farklı bir gözle algıladığını söyleyen Ayan, bugün Leyla Halid ve Filistin örgütleriyle ilişkileri tazeleyebilmiş olmalarını, yine '80'li yıllarda o bölgelerde bulunmuş devrimcilere borçlu olduğumuzu dile getiriyor.

Mehmet Satan'a göre, kökleri 12 Mart'a uzanan ilişkiler 12 Eylül ve sonrasında korunamamış, siyasal olarak her zaman

Filistin davasını savunmakla birlikte bu ilişkiler kalıcı hale getirilememiştir. Sonraki yıllarda Filistin hareketiyle kamplar dolayımından birtakım ilişkiler kurulsa da bunlar kısa erimli, verimsiz adımlardır. Bu başarısızlığın temel nedeni ise artık bir dönemin ruhunun ve siyasal zemininin kalmamasıdır. Bugün Gazze'yle ilgilenen İslami çevrelerin o günlerde bir katkısının olmadığını söyleyen Satan, Filistin hareketiyle kalıcı ve derin bağ kurma becerisini bir tek, o topraklarda kalmakta ısrarcı olan PKK'nin başardığını da unutmamak gerektiğini vurguluyor.

Semra Ünlübayır, o güne kadar fedai denince kafalarında erişilmez kahramanları hayal ederken, kamplarda onları da en insani hallerle görüp yakından tanıdıklarını düşünenlerden. Kamplarda kadın sayısının azlığına dikkat çeken Ünlübayır, kadın kadroların siyasal olarak oldukça geri planda olmasını yadırgadığının da altını çiziyor. Bugünden o günlere baktığında; o koşullarda yaşayamazdım herhalde derken, iyi ki yaşamışım o günleri demekten de kendini alamıyor.

İbrahim Seven, Filistinlileri ve Arapları tanımanın çok önemli olduğunu söylerken, psikolojik olarak kendisini Araplara daha yakın hissettiğini, tanık olduğu Arap düşmanlığına öfke duyduğunu belirtiyor.

Hasan Mantıcı, 12 Mart'ta Filistin kamplarına gidenlerin daha tutarlı ve inançlı olduklarına inanıyor. Eğitim aldıktan sonra inandıkları gibi savaşarak öldüler diyen Mantıcı, 12 Eylül sonrası gidenlerin ise orayı Avrupa'ya gitmek için bir basamak olarak değerlendirmelerini bir devrimci olarak affedemiyor.

Ramazan Sever, orada bulunmanın Türkiyeli devrimcileri kültürel olarak Arap dünyasına yaklaştırdığını, bunu çok büyük bir kazanım olarak gördüğünü, üç kez ölüm tehlikesini anlattıktan sonra hayata daha geniş bakmaya başladığını, sorunları dünyanın sonu gibi görmediğini vurguluyor. Filistinlileri soyut bir algının içinden değil daha somut, acılarını görerek, dokunarak tanıdıklarını, onlardan bir şey çıkmaz diyenlerin Filistin halkını kendi koşullarında görerek bir değerlendirme yapmalarının zorunlu olduğunu söylüyor.

TKEP

12 Eylül darbesi sonrası Ortadoğu'da uzun yıllar bulunmuş TKEP'li kadroların öyküsünü dinledim. Bereket Kar, '90'lı yılların başına kadar Suriye'de yaşamış aynı zamanda Yafa Haber Ajansı'nda görev almıştı. Kar, Filistin hareketiyle ilişkileri hâlâ canlı tutan, Ortadoğu'da yer alan siyasal hareketlerle de en aktif, oylumlu ilişkiler kuran kişilerdendir. Bu yüzden değerlendirmelerine genişçe yer verdim. Kar'ın anlatımları bugün sürgünde yaşamak zorunda kalan Abdullah Dereli'nin, ağır sağlık sorunlarından dolayı anımsayamadığı bir sürecin detaylarını içermesiyle de çok önemliydi. Sınır komitesi ile diplomasi alanında görev alan Dereli'nin zengin deneyimlerinden maalesef istediğim oranda yararlanamadım. Buna rağmen Dereli, dağınık bir seyir izleyen anlatımlarıyla da olsa tablonun kimi eksik parçalarını tamamladı.

Fatma İrier'in Ortadoğu'ya hangi öznel koşulların bir ürünü olarak gittiğine ilişkin yaptığı samimi değerlendirmeler oldukça çarpıcıydı. İrier, bir kadın gözüyle oldukça yararlı değerlendirmelerde bulundu. Anlattıkları TDH'nin yapısal kimi zaaflarına işaret etmesiyle de dikkat çekiyordu. Ayrıca, Cevat Naim Çelen ile ilgili verdiği bilgiler, genç kuşakların fazlaca bilmediği bu yiğit enternasyonalist devrimciyi daha yakından tanımamızı sağladı.

Eyüp Ayar, birçok konuşmada adı geçen Arnon Kalesi direnişinin neredeyse yaşayan birkaç isminden biriydi. Ayar, Arnon direnişiyle başlayıp Ansar Esir Kampı'ndaki günlere uzanan çarpıcı ve sarsıcı hikâyesini paylaştı.

Teslim Töre ise, 12 Mart günlerine uzanan gözlemleriyle '80 sonrası TDH'nin ruh hali ve Filistin hareketinde kendisini gösteren siyasal kırılmalara pencereler açtı.

Teslim Töre

12 Eylül'le birlikte birçok insanımız ağır işkenceden geçti. Karşı koyma kararı aldık. Birkaç eylem koyduk fakat başarılı olamadık. Daha sonra plenum (genel kurul) kararıyla yurtdışına, yine Filistin'e gittim.

12 Mart döneminde Filistin kamplarında daha çok örgütsüz devrimciler bulunurken 12 Eylül'den sonra ise örgütlü ama yenilgiyi tatmış, daha durağan, tutuk bir topluluk vardı. 12 Mart'ta gelenler daha kararlılardı. 12 Eylül'de gelenler, sorunlarını aşıp kendilerini yenileyememişlerdi. Bu tablonun dışına çıkan tek yapı ise her şeye rağmen PKK oldu ve başarıyı yakaladı. PKK başından beri daha diriyken, benim içinde yer aldığım grup da dahil, devrimci harekette kırılma çok derindi. Zaten Avrupa'ya çıkışları besleyen ruh halinin köklerini de buralarda aramak gerekir.

12 Mart'tan farklı olarak THKO'lu olarak değil, bu sefer TKEP olarak gitmiştik. Arafat, bu da nereden çıktı, bu isim size hiç yakışmamış, diye eleştirdi. Bizim bazı tezlerimiz üzerine aramızda sorun çıktı. Onların teorisyenleriyle iki gün boyunca tartıştık. Onlar eleştirilerimiz hakkında, siz Filistin'e karşı politika izliyorsunuz, dediler. Bunun üzerine ortak bildiri yayınladık. TKEP dosttur ve yabancı bir örgüt değildir. Biz onları kendi halkımızdan biliyoruz, deyince onların sosyalist olması bizi kaygılandırmıyor, dediler. İlişkilerimizi birlikte devam ettireceğiz, diye karar aldık. Son dönemlerde de DC'yle, FHKC'yle merkezi düzeyde çok sıcak ilişkiler kurduk. Buna rağmen ayrılıp onlara geçmedik.

Bereket Kar

'79 yılında İskenderun, Antep, Mersin ve Antakya'dan yoldaşların katıldığı örgütsel bir toplantıda, yakın tarihte bir ekibin eğitim amaçlı Filistin'e gönderilmesi kararını almıştık. 12 Eylül darbesinin gelmesiyle birlikte Ortadoğu'ya çekilmek, Filistin kamplarında yer almak bir zorunluluk haline geldi. Her örgütün saflarında idamla aranan birçok kadro bulunuyordu. Suriye'den de Filistin örgütlerinin karargâhlarının

ve kamplarının bulunduğu Lübnan'a geçecektik. Merkezi kamplarının Lübnan-İsrail sınırında olduğunu Türkiyeli devrimciler olarak biliyorduk.

Teslim ve Abdullah Dereli ile birlikte Aralık '80'de, 100 metre ötemizde bulunan askerlerin dibinden, tellerin arasından sınırı geçtik. Bizi geçirenler siyasi kimliğimizden haberdar değildi. Halep'ten arabayla Humus-Hama Yolu'ndan geçmeliydik ve orada 3 bin insan katledilmişti. Hama'da Müslüman Kardeşler'in önderliğinde ciddi bir ayaklanma vardı. Çatışmalar yer yer Hama'yı aşarak, çevre kasaba ve köylere yayılmıştı. Askerlerin kontrol noktalarında "Türkiyeliyiz" yanıtını verip, üstüne de Türk kimliğini göstererek şiddetli bir çatışmanın içinden, sorunsuz biçimde Şam'a ulaştık.

Şam'daki El Fetih'in bürosunu ve sorumlularını Teslim yıllar öncesinden biliyordu. Türkçe, *23 Bürosu* olarak anılan bir büroya gittik. Ebu Cihad'la görüşmek istedik, büroda beklediğimiz haberi kendisine iletildi. Ebu Cihad, Teslim'i Filistin Ulusal Halk Kurtuluş Ordusu militanı olarak bilir, dedik. Bizi ağırladılar ve ertesi gün bizi bir Range Rover'le Beyrut'a götürdüler. Beyrut'ta iki gün kaldıktan sonra Ebu Cihad bizi kabul etti. Teslim anlatıyor, biz o günlerde sınırlı Arapçamızla çeviri yapıyorduk. Konuşmamızda askeri faşist bir darbe yaşadığımızı, kadrolarımızın korunma, askeri ve siyasi eğitim amacıyla gelmek isteğini söyledik. Filistin devrimci hareketi içerisinde bir Filistinli gibi hareket edeceğimizi, fakat gelen arkadaşlarımızı bizim için belirlenecek ayrı bir kampta organize etmek istediğimizi dile getirdik. Filistin Kurtuluş Hareketi'nin bizlerde çok özel bir yerinin olduğunu, olası bir savaşta onlarla omuz omuza savaşmak da dahil her tür dayanışmanın içinde yer alacağımızı vurguladık. Ebu Cihad hem yakından tanıdığı Teslim'i kırmamak hem de yarın olası bir çatışmada bu enternasyonalist desteği değerlendirmek için, gerekeni yapacağını söyledi. Birkaç gün bizleri otelde ağırlayıp Beyrut'taki kamplara yönlendirdiler.

Abdullah Dereli[1]

Filistin meselesi, sadece kaybedilen toprakları kazanma mücadelesi değil aynı zamanda emperyalizmin Ortadoğu'da sağladığı hegemonyayı kırmak mücadelesi anlamına geliyordu. Filistin mücadelesi bana göre miadını doldurmuş, o günün koşullarında yapabileceği her şeyi yapmıştı. Filistin hareketine Arap kökenli olmam nedeniyle duygusal bir yakınlık hissediyor, hareketi yerinde görmek istiyordum. Bu yüzden Ortadoğu'da aynı zamanda ulusumun öncü müfrezesini tanımak isteğiyle, bir Filistin gönüllüsü olarak o süreçte yer aldım. Bu açıdan da kendimi çok şanslı hissediyorum.

Sınırın öte yakasında akrabalarım vardı. O ilişkiler üzerinden onları da sınır çalışmalarına dahil ettim. Daha sonra yan yana geldiğimizde FKÖ bize, ya siz yenildiniz, nereye geliyorsunuz, gidin mücadele edin, biçiminde yaklaşmadı. Belki de şark toplumlarının bir özelliği, yaralanmış bir insanın üzerine gitmemeleridir. Darbeyi yemişiz, kaçmış gelmişiz ülkelerine. Dolayısıyla adam bize bakıyor, bunlara bu halleriyle bir şey denmez, diyor.

Fatma İrier

Filistin hem örgüt hem de kişisel gündemlerimize daha ziyade 12 Eylül sonrası girdi. Filistin halk hareketiyle o güne kadar özel olarak ilgilenmiyordum. Filistinliler İsrail'e karşı yoğun bir mücadele içindeydi. Filistin silahlı mücadele yürüten devrimci örgütlerin ve onların militanlarının eğitim görüp geldiği, güvenliklerini sağladıkları yer olmanın dışında aynı zamanda, kardeş halkla birlikte ortak düşman emperyalizme, siyonizme karşı mücadele ettiğimiz bir devrim ocağı oldu.

TKEP'nin, İran'da Halkın Fedaileri, Filistinli örgütlerden El Fetih, DC dahil birçok örgütle diplomatik düzeyde, kimi dönemler zayıflasa da hep bir bağı olmuştu. 12 Eylül cunta-

1. Dereli'yle topraklarından çok uzakta, Almanya'nın Kiel kentinde buluştuk. Yakın zamanda, yargılandığı TKEP ana davasından ağırlaştırılmış müebbet cezası alan Dereli yaşadığı ağır koşullar nedeniyle sağlığını yitirmişti. Kendisine ulaştığım dönemde tedavi görüyordu. Söyleşimizden önce, kullandığı ilaçların ağır etkisinden dolayı önemli hafıza problemleri yaşadığını ve bana yeterince yardımcı olamayacağı için üzüntüsünü dile getirdi.

sıyla beraber varolan ilişkiler yeniden devreye girmişti. Cunta geldiğinde TKEP yeni kurulmuş, silahlı mücadele ve cuntaya karşı mücadeleyi devam ettirme kararı almıştı. Bunun yanlışlığını daha sonra tartıştı. Bir taraftan Türkiye'de gerilla birliklerini dağda bulundururken bir taraftan da kadrolarını Filistinli örgütlerin kamplarına gönderip eğitim aldırdıktan sonra ülkeye sokma kararını, daha ziyade 12 Eylül'den sonra hayata geçirdi. Benim kişisel olarak gidişim böylesi bir amaç taşımıyordu.

Örgüt, Türkiye'de kalman zor, gitmen lazım, diyerek karar aldı. Henüz deşifre olmamıştım. Sonra seni de yurtdışına götüreceğiz, eşin bekliyor, diye haber geldi. Samimi söylemek gerekirse o günlerde gitmek için çok tereddüt ettim. Türkiye'de kalıp mücadele etmek istiyordum. 22 yaşındaydım ve sadece eşimden dolayı gitmek ağır geliyordu. Beni götüren arkadaşlardan Güner, bu düşüncelerimin yakın tanığıdır. Ben o zamanlar Teslim Töre ile değil de örgütten başka biriyle evli olsaydım ve yurtdışına gitmek durumunda kalsaydı, daha rahat hayır diyebilirdim. O zaman ya Teslim'den ayrılacaksın ya da gideceksin gibi bir ikilemde kalmıştım. Bunu bugünden baktığımda daha rahat görüyorum.

Nisan '82'de yola çıktım. Yanımda grubu sınırdan geçirecek Yusuf, bir de Güner Dursun vardı. Yusuf, İran sınırından Halkın Fedaileri'yle ilişkiyi kuran, onlarla görüş alışverişi yapan, yine onların isteğiyle onlarla siyasi eğitim toplantıları yapan bir arkadaşımızdı. İçimizde sınırı bilen tek kişi oydu. Bir sırt çantasına biraz kitap biraz da yiyecek koyduk. Bir de Şam bürosunun istediği bir daktilo! Yanımıza yedek kıyafet dahi almamıştık. Bir tek Güner'in elinde silah vardı.

Hatay'da bir araya geldik. Oradan Reyhanlı ya da Cilvegöz'ü yakınlarındaki Arap bir köylünün tarlasında buluştuk. Tarlanın bitimi sınırdı. Köylü, "Sol tarafa gitmeyin, sağdan devam edin. Biraz sonra ileride karşınıza tel çıkacak. Onu geçince sınırın öte tarafındasınız" diye uyardı. Fakat köylünün, "Aman sola gitmeyin" demesi üzerine sağa gide gide kendimizi bir yarın tepesinde bulduk. Bir tel çıktı karşımıza. Teli geçince, tamam, sınırı geçtik, diye oturup bir de sigara içtik. Oysa hâlâ sınırın Türkiye tarafındaymışız. Gecenin zifiri karanlığında dolaşıp durmuşuz. O yardan

dönerken ayağımı burktum. Sabaha doğru uzaktan bir evin zayıf ışıklarını gördük. Yusuf, "Köyün Arap mı yoksa Türk köyü mü olduğunu anlayıp geleyim" diyerek bizden ayrıldı. Tarlanın içinde oturup beklemeye başladık. Ayağım iyice şişmişti. Tam bir cahil cesareti içinde hareket etmiştik. Koşulları, olacakları yakından bilen, tahmin eden biri sanırım öyle davranmazdı. Epey bir zaman sonra bizi eliyle çağırdı. Meğer Arap köyüymüş. Koruculara ait eve gitmiş. Korucular sorgulayınca derdini anlatmaya çalışmış. Onlar da, o zaman arkadaşların da gelsinler, demişler.

Yaklaşınca Yusuf'un silahlı iki adamla Arapça konuştuğunu gördük. Kadın olmam dikkatlerini çekti. Çantamızı açmamızı istediler. Çantadan daktilo ve kitapların çıktığını görünce şaşırıp güldüler. Bu duruma pek alışık değillerdi. Korucuların nöbet tuttuğu evin kadını sabunla ayağımı ovdu. Arada, vah vah, diyorlardı. Ekmek çıkardılar bize, yemek ve çay ikram ettiler. "Yatın, biraz dinlenin, yarın sizi Muhaberat'a teslim edeceğiz" dediler. Ertesi gün o silahlı ekip bizi bir arabaya bindirdi ve İdlib'e götürdü. Karakolda birtakım işlemler yapıldı ve yine bir arabaya konulduk. Hiçbir şey anlamıyorduk. Sadece öncesinden verilmiş Filistin kimliklerimizi gösteriyor, Filistinlilere geldik diyorduk. Bizi Şam'a yine bir karakola götürdüler. Orada Yusuf'la, Güner'i ayrı bir nezarethaneye aldılar. Beni de karakolda beklettiler. Bizim için hemen DC'nin sorumlusunu aramışlar. Sorumlu geldi ve bizi doğruca örgüt bürosuna götürdü. Bereket Kar, Abdullah Dereli gelip bizi aldılar.

Perişan vaziyetteydik. Ayağım bu arada iyice şişmişti. Ne yaptınız, hani haber verecektiniz, diye sorunca bir aksaklık olduğunu düşündük. Buraya kadar ulaşmanız mucize oldu, dediler. Hâlâ işin sersemliğinden kurtulabilmiş değildim. Farklı bir ortam, birçok arkadaş, değişik bir yer. Teslim'i gördüğüm günü hiç unutmuyorum. Teslim iri yarıdır. Üstüne uygun kıyafetler bulamamışlar. Bir pantolon giymiş; paçası kısa. Ayağına göre ayakkabı bulamamışlar; kırmızı rugan bir ayakkabı vermişler. Küçük geldiği için topuğuna basmış. Adeta bir karikatürden fırlamış gibi karşımda duruyordu. Böylelikle Filistinlilerle maceramız başladı.

Abdullah Dereli

Bereket Kar ve eşi, Teslim Töre ve Fatma İrier Suriye'ye çıkınca bir ev tuttuk. Şam'da yer alan örgüt ve partilerle geniş ilişkiler kurduk. Zamanla ilişkilerimiz Şam'ın sınırlarını aşıp, Lübnan'daki parti ve gruplara kadar genişledi. Kısa süre sonra da Türkiye'den yeni kadrolar gelmeye başladı.

Ülkeden esas olarak polis tarafından her an yakalanacak durumda olanlarla, askeri eğitim almak zorunda olan kadrolarımızı getiriyorduk. Bu kadrolar eğitim aldıktan sonra ülkeye gönderileceklerdi. Askeri eğitimin karakteri o eğitimi veren kişiye bağlı olarak değişmekteydi. Fakat genel olarak kamplardan istediğimizi aldığımızı, hedeflerimize ulaştığımıza inanıyorum.

Örneğin Ebu Hazımların askeri komutanlarından biri gelir, bize özel eğitim verirdi. Aynı zamanda öğrenciydi bunlar. Kimisi Bulgaristan'da kimisi değişik ülkelerde eğitim alır ve geri dönerlerdi. Diplomasi alanının dışında arkadaşlarımızın sınırdan geçirilmesinden birinci derecede sorumluydum. FKÖ içinde bağımsız bir aydın grubunun merkez yürütmesinde yer alan Ebu Hazım sosyalizmi savunan, bilinçli kadrolardandı. Hem parasal, daha çok da FKÖ'yü tanıma konusunda önemli yardımları oldu. Bir aydın hareketi geliştirmek ve diğer örgütlerin üzerinde güçlü bir basınç yaratmak istiyorlardı. İçlerine girdikçe TDH'ndeki negatif değerlerin onlarda da yaşadığını gördük.

FKÖ'yü oluşturan örgütlerin birçoğuyla ilişkilerimiz oldu. Onlara yardımlarından dolayı hâlâ müteşekkiriz. Beyrut'a gidecek arkadaşlarımız sınırda bekliyorlar, her an yakalanabilirler, dediğimiz zaman bize öncelik tanır ve arabalarını bizler için tahsis ederlerdi. Onlarla bütünleşmemizde Arap oluşumuzun ve derdimizi aynı dilde anlatabilmemizin büyük payı oldu. Filistinliler Türklere eşit davranır aynı saygıyı gösterirlerdi. Diğer örgütlere de zaman zaman bu konulardaki tecrübelerimizi aktarır, yardımcı olurduk. Yardımcı olduğumuz örgütlerin bir kısmı, belli bir süre sonra, İngilizce bilen kadrolarını devreye sokarak sorunlarını çözmeye başladılar.

Sınırdan geçirme, herkesi bölgesine dağıtma görevini de ben yerine getiriyordum. Zaman zaman eşim de yardımcı oluyordu. Sınır çalışması özel bir disiplin ve özen gerektiriyor-

du. Değişik kentlerden gelenleri önce korkmayın, abartmayın sınırı diye psikolojik olarak rahatlatırdım. Bazen genç arkadaşlar heyecandan titrerlerdi. Üzerlerine yakışan bir kıyafetle yola çıkmaları konusunda öncesinden uyarırdım. Gruplar en fazla beş, on kişiden oluşurdu. Ağırlıklı olarak Reyhanlı'ya bağlı, sınır köylerini kullanırdık. Toplanacağımız eve mümkün olduğu kadar bir erkek bir kadın birlikte girilirdi. Grup toplanınca harekete geçerdik. Sınırdan geçişlerde şüphesiz sıkıntılar da yaşanırdı. Sonuçta garantimiz yoktu. Üzerimizde dürbün silah vb olurdu ama yine de bir canı emanet almanın sorumluluğu altında olduğum için en güvenlikli biçimde hareket etmeye çalışırdım. En küçük bir baskın şüphesi hissettiğimde, geçişleri hemen ertelerdim. Saklandığımız köylerin hepsi kaçakçılıkla uğraşırdı. Bu yüzden ihbar pek yaşanmazdı. Köylüler bu tür işlere aşinaydı. Her geçiş için farklı güzergâhlar kullanmaya özen gösteririrdim. En az üç dört köyümüz vardı. Köylüler bizi koruyordu. Hepsiyle bir şekilde aşiret, akrabalık bağlarımız vardı. O süreç boyunca kayıp vermedik. Eğitimden sonra geri getirilenler de dahil, yüze yakın geçiş organize ettim. Teslim ve Bereket'le birlikte aynı zamanda diplomasi alanında görevliydim.

Antakya'nın Alevileri, diğerlerine göre çok daha fazla devletten korktuğu için o köylerden geçiş yapmayı tercih etmedik. Bu yüzden Bereket bu alanda işlevli olamadı. Araplar Bedeviler ve Hadariler[2] olarak iki ana kategoriye ayrılırlar. Örneğin Reyhanlı'dakiler Bedevidir. Hadariler genellikle Alevidir ve doğaya aşina olmayan bir toplumdur. Daha bayındır, daha medenidir. Bedeviler, ben seni Şam'a kadar götürüyorum, dediği zaman, kesin götürür.

Esas zorluğu kışın yaşıyorduk. Her zaman sınırı transit geçemiyorduk. Bazen genç bir arkadaşı koyunlarını, atlarını sınıra doğru götür, yemle ve izle bakalım Türk devriyeleri nerede, diyerek yönlendirirdim. Devriyeler sınırı gezer fakat bir noktada tarlaya çökerler. Bunları tespit ettirdiğimde geçişleri daha rahat ve emin gerçekleştirirdim. Askerleri mutlaka, bulunduğumuz tarafta görmek zorundaydık. Askerleri göremediğimiz zaman, bu yüzde 90 geri döneceğimiz anlamına

2. Araplar arasında tarım ve ticaretle geçimini sağlayan ve yerleşik hayat sürenlere verilen isim.

gelirdi. 1990'ların başında operasyonda yakalandığımızda polisin ilk söylediği, "Ulan sınırı Londra asfaltına çevirmişsin!" olmuştu. Reyhanlı'nın köylerinden olduğum için bazen günde iki geçiş birden gerçekleştiriyordum.

Bazen çok gecikirdik. Koşturarak giderken, ay ışığını kontrol ederdik. Ay ışığı çıktığında "Eyvah!" derdik. Bazen yağmura bazen kara yakalanırdık. Güvenlik için bazen saatlerce karın, yağmurun, çamurun içinde oturup devriyenin geçmesini beklemekten zamanla omurgam sakatlandı. SB'den ve Bulgaristan'dan arkadaşlarla çok güzel ilişkiler kurmuştuk. Bulgar bir arkadaşa bir gün omuriliğimdeki rahatsızlıktan söz ettim. İşlerini toparla, referans vereyim, seni tedavi ettiririz, dedi. Pasaportumu ayarladılar ve üç ay Sofya'da tedavi oldum. Fakat sınır geçişlerini organize edecek birini bu dönemde yetiştirmeyi beceremedim.

* * *

1980 yılının Aralık ayından itibaren TKEP'in onlarca kadro ve taraftarı kamplara gelmeye başlarlar. Bu kadroların bir kısmı zamanla geri dönerler. Kamplarda sürekli duran kadro kırk elli civarındadır. Bir dönem kadrolar üzerinde planladıkları devirdaim istedikleri gibi gider. Verimli sonuçlar alırlar. Fakat Ortadoğu'ya çıkan kadroların bir kısmı daha sonra merkezi karara rağmen, artık Türkiye'ye dönme şansım yok, idamla yargılanıyorum gibi, yer yer haklı gerekçelerin ardına sığınarak dönmek istemezler. Bunun üzerine Yunanistan dahil Avrupa'nın değişik ülkelerinde bu tip kadroları da değerlendirebilecekleri temsilcilikler açmaya karar verirler. Oysa kongre kararlarına göre kadroların bu şekilde yurtdışına çıkmaları yasaktır. TKEP kurulduktan sonra bu tavrı kongre kararına dönüştürmüşlerdir. Yurtdışına izinsiz çıkan herkesi parti üyeliğinden çıkarırlar. Gidenler de ya kaçıp ya da üyelikten istifa ederek gitmeye başlar. Fakat "bir kerecik kuralları delmekten bir şey olmaz" diyerek açtıkları bu sürecin önünü alamazlar. Avrupa'ya gidişin önü açılır. Türkiye'ye döndüğünde durumu kritik olan ve çıkmayı çok isteyenler tek tek gönderilir. '82 yılında Şam'da TKEP kongresini gerçekleştirir. Kongre sonrası gelen delegelerin ülkeye tekrar sokulması ise ayları bulur.

Kampa ilk gelen devrimcilerden biri de Eyüp Ayar'dır. Ayar ve arkadaşlarının ilk gittikleri kamp yeri Beyrut'tur. Sabra yakınlarında biraz kaldıktan sonra kendi istekleriyle, daha yoğun askeri eğitim almak için Güney Lübnan'da İsrail sınırındaki Nebatiye kasabasına giderler.

Eyüp Ayar

Otuz kişilik bir gruptuk. Olağan askeri eğitimlerden daha üst düzeyde bir eğitim aldık. Sabah 04:30'da kalkıyorduk. Eğitimlerimizi Vietnam'da, SB'de, Küba'da eğitim görmüş kurmay subaylar veriyordu. Roma'dan günümüze kadar izlenmiş bütün savaş strateji ve taktiklerini, yöntemlerini çok sistematik bir biçimde kâğıt üzerinde gösteriyorlardı. Kısaca çok detaylı, keyif aldığımız, ufkumuzu genişleten verimli bir askeri eğitim aldık. Onun dışında bomba uzmanından mutfakta olabilecek malzemelerden kısa zamanda bulunduğu yeri havaya uçurabilecek bir bombanın nasıl yapılabileceğini öğreniyor, fiziksel dayanıklılık isteyen eğitimlerden geçiriliyorduk. Bu arada Kalaşnikof'tan başlayıp roketlere, toplara, uçaksavara kadar birçok silahın kullanımını öğrendik. Biz eğitimlerimizi kendimiz yapardık, onlar askeri eğitim için malzemelerimizi, yiyecek ve giyecek gibi ihtiyaçlarımızı karşılarlardı. Bize rağmen güçlerimizi alıp bir operasyona göndermezlerdi. '82'ye kadar ilişkimiz bu biçimde devam etti.

Güney Lübnan'a eğitim amacıyla gittiğimizde bölgeyi yakından inceledik. Eğitimler arasında herhangi bir savaş durumunda nasıl bir yöntem izlenir, neler yapılabilir, diye Filistinlilerle aramızda epey bir tartıştık. Oradan ayrılmadan önce Filistinli komutanlarla birlikte bir savunma planı yaptık. Saldırı her an olabilirdi. Noktasal saldırılar biz oradayken de oluyordu. Örneğin Kale'ye çok saldırı gerçekleştirildi. Nöbetçilere dönük saldırılar yaşanmıştı. Kaledeki yapılanmayı merak ediyor, içeriden bilgi toplamaya dönük sızmalar yapıyorlardı.

Fatma İrier

Arkadaşlarımız Şam'da bir eve yerleşmiş ve gündelik hayata uyum sağlamaya çalışıyorlardı. Bir evde bazen on beş kişi yaşamak zorunda kalıyorduk. Kısa zaman sonra da

kendimizi Şam'daki siyasal çalışmaların içinde bulduk. Bu sayede mültecilik duygusundan uzaklaştık.

'80'li yılların başında Suriye'de, Filistinlilerin kurumlarıyla adeta bağımsız bir yapıları vardı. Bizim dönemimizde Filistinlilerin çadırlardan oluşan çok büyük mahalleleri vardı. Hâlâ da var. Yermuk[3] bunlardan biridir. Gündelik ev işleri Ergun Adaklı'nın eşi Cemile'yle benden soruluyordu. Koşullarımız çok zordu. Yeterli yerimiz yoktu. Kısa bir dönem yataklarımızı yan yana dizerek idare ettik. Sonra o arkadaşların birçoğu kamplara gitti. Bazıları ülkeye döndü, bazıları Avrupa'ya gittiler.

Ortadoğu bizim adeta arka bahçemizdi. Sadece Avrupa'yı yurtdışı olarak görüyorduk. Ortadoğu'da sıcak bir mücadele içinde olduğumuz için kendimizi mülteci olarak hissetmiyorduk. İlk şaşkınlık geçtikten sonra toplantıları, panelleri, kampları, silahlı eğitimleriyle burada sıcak, dinamik bir mücadele ortamı var, dedik. Miskin miskin oturup, ne zaman ülkeye gideceğiz diye beklemenin anlamsızlığını gördük.

Örneğin, ne zaman turşu kurmak istesem arkadaşlar, "Ya bu sene zaten döneceğiz ne gereği var" derlerdi. Yedi yıl bir turşu bile kuramadım. Yıllarımız bugün yarın gidiyoruz telaşı içinde geçti. Orada kalıcı olmak, Avrupa'ya geçmek gibi bir fikrimiz hiçbir zaman olmadı. Bu eğilim ilk ayrılık olduğunda, bizden üç dört kişinin gitmesi üzerine gelişti. Avrupa'ya ilk giden arkadaşlarımızda mülteci olmak fikri asla yoktu. Hepsi kalmak, eğitim almak ve tekrar Türkiye'ye gidip illegal olarak mücadeleyi devam ettirmek eğilimindeydi. Başka örgütlerden, örneğin Dev-Savaş'tan, Dev-Yol'dan, TKP(B)'ten gelenlere evrak hazırlayarak Avrupa'ya gitmelerine biz yardımcı olduk. Avrupa'ya gitme niyetimiz olsaydı bu olanakları kendimiz için de kullanabilirdik.

* * *

3. Ocak 2016'da Suriye'de olduğum günlerde, on binlerce Filistinli mültecinin yaşadığı Yermuk Kampı güvenlik nedeniyle büyük oranda boşalmıştı. Kampın belirli bölgeleri Selefi grupların kontrolündeydi. Kanaşçılarla korunan kampın en fazla yakınlarına kadar gidebileceğimi, bunun bile can güvenliğimi tehdit edebileceğini söyleyen Suriyeli yetkililer, kampa gitmeme engel oldular.

'82 yılında Lübnan'daki genel tabloyu ve örgütlerin pozisyonları anlatmalarını istedim. Buna bağlı olarak olası bir Beyrut savaşının emarelerinin görülüp görülmediğini. Anlattıkları, Lübnan'ın genel siyasal panaromasını özetlemesi açısından da önemliydi.

Bereket Kar

O günlerde Lübnan'da iç savaş bir şekilde sürüyordu. Ülke, Batı Lübnan ve Doğu Lübnan biçiminde bölünmüştü. Beyrut ise Ketayiplerin, Dürzîlerin elinde olan bölgelerle, BM'nin Suriye barış güçlerinin olduğu bölgeler biçiminde alabildiğine bölünmüştü. Gergin, çatışmalı bir ortam vardı. Güney Lübnan, sırtını İsrail'e yaslayan Said Haddad egemenliğinde denetim altına alınmıştı. Bu savaş Said Haddad üzerinden bir biçimde dolaylı olarak İsrail ile sürüyordu. Filistin hareketinin giderek güçlenmesi Lübnan hükümetini korkutuyordu. Filistinli güçler İsrail'e karşı Ketayipleri aşarak İsrail'e yönelik sabotajlara devam ediyordu. Öte yandan emperyalistlerin, Nato güçlerini de arkasına alıp oraya toplu bir çıkarma yaparak Filistin egemenliğini kırma stratejileri vardı. 80 öncesinde de bu tür çıkarma girişimleri olmuştu. Filistinliler intihar saldırılarıyla çıkarma yapan piyade birliklerine büyük kayıplar verdirerek bu saldırıları püskürtmüştü. Fransa ve Amerika'nın İsrail devletinin sözde yok edilmesi tehlikesine, karşı kapsamlı bir askeri harekât planı olduğu biliniyordu. Bundan dolayı FKÖ'nün, dayandığı güçlerle birlikte Lübnan'dan topraklarından atılma politikasını başta Lübnan hükümeti olmak üzere büyük bir kesim destekliyordu.

O günlerde LKP'nin Filistinlilerle ilişkileri iyiydi. Lübnan içlerinde bazı küçük örgütler bulunuyordu. Filistinlilerden yana olan Emel Hareketi de bu politikalardan rahatsızdı. Karşılıklı, tek tek bombalamalar, sızmalar, operasyonlar, askeri lojistik merkezlerin ve siyasi büroların bombalanması biçiminde süren saldırılara alışıktık. Fakat savaş bütün Lübnan'ı saracak, binlerce insan ölecek türünden bir öngörü ve gündemimiz yoktu. İsrail'den sert açıklamaların, tehditlerin gelmesi, Filistin hareketinin buna bağlı olarak askeri yığınaklar yapmaya başlaması ve bütün gerilla birliklerini harekete geçirmesiyle

durumun ciddiyetini anladık. Bu da bizde, olası bir savaşta savaşılacak mı geri mi çekilecek tartışmasını başlattı.

Güney Lübnan'da bulunan güçlerimize, "Bu koşullarda geri çekilmek oportünistce bir tutum olur, karşı taraf nezdinde ihanet gibi algılanır. Dolayısıyla geri çekilmiyoruz" şeklinde kararımızı ilettik. Oradaki bütün devrimci güçler, soruna bizim gibi yaklaştılar.

Teslim Töre

Şam'daydık. O günlerde İsrail sık sık saldırılar düzenliyor ve Lübnan'a girip çıkıyordu. Bu durumda acaba Lübnan'ı işgal eder mi etmez mi diye düşünmüyorduk. Ayrıca olası bir saldırıda İsrail'in Beyrut'a hızla girebileceğini de bekliyorduk. Arkadaşlarımızı Lübnan'dan çekmek istedik fakat gelmediler. Biz İsrail'in Beyrut'u işgal edeceğini biliyorduk ama bizimkiler savaşmayı tercih ettiler. Orada kaldılar ve daha sonra Ergun Adaklı gibi birçok arkadaşımız kuşatma kaldırılıncaya kadar PKK'lilerle ortak komiteler kurdular. Ortak cepheler oluşturdular. İsrail çekildikten sonra bölgeden Şam'a dönebildiler. Eyüp Ayar ve bazı yoldaşlarımız o savaşta İsraillilere esir düştü. Onları esaretten kurtarmak için PKK ile kurduğumuz bir komite vasıtasıyla baskı kurmaya, kamuoyu oluşturmaya çalıştık. Cezayir'le ilişki kurduk. O kanalla esir yoldaşları oradan kurtardık. Orada PKK'nin de epey esiri vardı. Kamuoyu çalışmasını daha çok '82-'83'lerde kurulan FKBDC üzerinden yürütüyorduk. Diğer güçlerimiz Beyrut'taki askeri kamptaydı. Mustafa Çetiner ve İmam Ateş yoldaşlarımız şehit oldu. Oğlum Hasan da oradaydı. O yürüyerek ve yolda otostop yaparak Şam'a kadar gelmişti.

Abdullah Dereli

Korkunç bir savaştı. Saldırıdan sonra ilk işim Beyrut'ta Amerikan Hastanesi'ne gitmek olmuştu. İlk gün hastane yaralı ve cesetlerle doldu taştı. Kapasite yetmeyince cesetleri ayıklamaya, farklı yerlere göndermeye başladılar. Saldırıdan üç dört gün sonra arkadaşlarla yürürken petrol tankını gözümüzün önünde havaya uçurdular. Alevler geceyi aydınlattı. Patlamanın etkisiyle oluşan basınçtan dolayı birkaç arkadaşın

akciğeri söndü. Onlarla ilgilenmeye çalıştım. Roketler sağımızı solumuzu dövüyordu.

Filistinlilerde de bir şaşkınlık vardı. İlk gün oluşan paniğin etkisiyle cepheleri terk edip kitlesel bir şekilde Beyrut'tan, Güney Lübnan'dan kaçmaya başladılar. Fakat daha sonra savaşın psikolojisine adapte oldular. İşgal bitinceye kadar bölgeden ayrılmadım. Zamanla savaş rutinleşti. Artık günlerimiz savunmayla, saklanmayla, arkadaşlarımız hakkında bilgi toplamakla, ölen ve yaralılarımızı tespitle geçti.

Fatma İrier

Mayıs gibiydi. Ebu Cihad ile arkadaşların hızlandırılmış eğitimiyle ilgili görüşecektik. Ergun, ben, Abdullah Dereli ve Bereket'in de içinde yer aldığı grup, dört beş saatlik bir görüşme gerçekleştirdik. Her türlü desteğe hazırız, demişlerdi. Olağan koşullarda sıcak savaş içinde kamplarını herkese açmazlardı. O görüşmeden sonra Nebatiye'ye gittik. Bir hafta oradaki arkadaşlarla hızlandırılmış eğitimlerin bazılarına katıldık. Baba Sami, Yasin Dursun, Metin, İmam Ateş, Mustafa Çetiner'in de içinde olduğu on beş kişilik bir ekibimiz vardı. Eğitimden sonra Bereket'le geri döndük. Ergun Adaklı,[4] Abdullah Dereli ve diğer arkadaşlar bir süre daha orada kaldılar. Oradan Beyrut'a geçip tekrar Şam'a döneceklerdi. Beyrut'ta kuşatma altında kaldılar ve kuşatma kalkana kadar dönemediler.

Savaş bir taraftan Filistinlilerle İsrail arasında, bir taraftan da Ketayipli faşistlerle Filistinliler arasında sürüyordu. Ketayipler evlerini bırakıp Beyrut'a doğru kaçmışlardı. Terk edilen evlerde Filistinliler kalıyorlardı. Evler tıklım tıklım kristallerle, dolaplar dolusu giysilerle, eşyalarla, kürklerle doluydu ama sadece süngerleri yere atıp salonda yatıyorlar, diğer eşyalara ellerini sürmüyorlardı. Yağma kültürü yoktu. Türkiye'de 6-7 Eylül Olayları'nda Rumların ev ve işyerlerinin nasıl yağmalandığını bilen insanlar olarak bu gerçek beni çok şaşırtmıştı. Üç arkadaş Şam'a döndük. Beyrut'ta arkadaşlarımız henüz oteldeyken sabaha karşı bombardıman ve kuşatma başladı.

4. Fatma İrier'le röportaj yaptığımız tarihten kısa zaman sonra Adaklı, cezaevinden çıktı. Fakat bütün çabalarıma rağmen kendisine ulaşamadım.

Arkadaşlardan günlerce haber alamadık. Haberlerde yıkılan otelleri ve binaları gördükçe aklımız gidiyordu. Abdullah Dereli bir telefon kulübesinden aradığında, "İyiyiz, mahzendeyiz, güvendeyiz" deyince rahatladık. Çünkü o günlerde Ergun Adaklı'nın eşi Cemile eşinden haber alamadığı için merak içindeydi.

Bereket Kar

Saldırı başladığında Şam'daydım. Yoldaşlarımızın ve devrimci yapılardan arkadaşlarımızın anlatımlarını dinledikçe büyük, kahramanca bir direnişin gerçekleştirilmekle birlikte, pek çok cephede de çatışmaların aynı kararlılıkla sürdürülmediğini ve ciddi bir sınav verilmeden birçok siperin terk edildiğini de öğrendik. İsrail askerleri saflarındaki Dürzî askerlerini Dürzî bölgesine gönderdiğini ve oralarda çatışma dahi yaşanmadığını daha sonra arkadaşlardan ve Filistinli yetkililerden dinledim.

O dönemde de Arafat'la Esad arasında siyasal bir çatışma yaşanıyordu. Suriye ordusu ciddi bir güçle hâlâ Lübnan'daydı. Onlar da Filistinlilerin Lübnan'da ikinci bir fiili iktidar odağı olmasına, bağımsız eylemler yapmasına sıcak bakmıyordu. Zaten Filistin'e ağır kayıplar verdiren Suriye ordusunun bu özel tutumu olmuş. Savaşa ancak bir hafta sonra, adeta FKÖ'ye asıl darbenin vurulmasını bekledikten sonra katılıp kıllarını kıpırdatmamışlardı. Bu süreçte LKP kahramanca ve militanca savaştı. LKP silahlı milis güçleri İsrail güçlerine, örgütlü ve militanca bir mücadeleyle, intihar eylemleriyle çok ciddi kayıplar verdirdiler.

Direniş, Esaret ve Özgürlük

Nebatiye, Litani nehrinin hemen kıyısına kurulmuş bir kasabadır. İçinde çok sayıda Hıristiyan'ın yaşadığı kasaba, o günlerin yaygın tabiriyle Filistin yanlısı, "solcu Müslümanlarla ve sağcı Hıristiyanların" çatışmalarına sahne olmuştur. İsrail'le sınır olduğu için sık sık hava bombardımanlarına maruz kaldığından kasabada yaşayan yerleşik nüfusun büyük çoğunluğu, iç savaş nedeniyle evlerini terk ederek Ürdün ve Suriye'ye yerleşmişlerdir.

Kasaba olası bir savaşta İsrail'in zırhlı birliklerle ilk giriş yapacağı noktadır. Lübnan'ın kuzeyine doğru ilerlemek isteyen İsrail coğrafik nedenlerden dolayı kasabanın önünden geçmek zorundadır. Bu yüzden Filistinliler, Nebatiye kasabasının hemen 10 kilometre uzaklığında yıllar önce Selahattin Eyyübi tarafından inşa edilmiş olan Arnon Kalesi'nde mevzilenmişlerdir. Kalenin uçurum olan tarafı İsrail'e bakmaktadır. Savaş öncesi yoğun mühimmat yığınağı yapılan kalede, hava bombardımanına dayanıklı iki metre derinliğinde, üzeri bir buçuk metre betonla kaplı çok sayıda siper bulunmaktadır. Ağır silahlarını ve çok sayıda mühimmatlarını saklamak üzere kalenin altından 300 metre uzunluğunda bir tünel kazmışlardır. TKEP'li grup da Nebatiye'ye gittiği günlerde bu tünel inşaatında çalışmış, kalenin bütün özelliklerini yakından öğrenme olanağı bulmuşlardır. Ayrıca kalede çok sayıda su sarnıcı ve dehlizler bulunmaktadır.

Savaş tehlikesi artınca, Filistinliler ve değişik ülkelerden devrimci gerillalar, kale ve çevresindeki ormanlık alanlara mevzilenir. Arnon Kalesi'nin tepesine ve çevresine otuz kişilik bir grup yerleştirilir. Komutası ise aralarında Eyüp Ayar, İmam Ateş ve Mustafa Çetiner'in de bulunduğu Türkiyeli devrimcilerle Yemenli ve Filistinli'den oluşan beş kişilik bu gruba verilir. Grup, kaleden ormanın içindeki sığınaklara indikleri bir sabah başlayan hava bombardımanıyla kendilerini savaşın içinde bulurlar. Eyüp Ayar ve arkadaşları Doçkalarla[5] F16 ve tanklara karşılık verirler. Direnişçiler dört gün boyunca süren direnişleri sonunda üç tane helikopter, bir tane F16 düşürmeyi ve çok sayıda tankı etkisiz hale getirmeyi başarırlar.

İsrail'in telsizleri devre dışı bırakması nedeniyle kaledekiler çevreyle bağlantı kuramazlar. Filistinliler askeri hiyerarşilerini yitirmişler, kasabada daha fazla direnemeyeceklerini düşünerek savaşın üçüncü gününden sonra geri çekilme kararı almışlardır.

5. Doçka: 1938 yılında Georgi Şipagin tarafından tasarlanmış ağır makineli Sovyet piyade destek silahıdır. Taşıma amacıyla iki tekerlekli çekici aracına monte edilir. Dakikada 2 bin mermi atar. 2 bin metrede etkilidir. Helikopterlere karşı hafif uçaksavar niteliğinde de kullanılır.

Eyüp Ayar

Uçak saldırısı durunca gidenler yukarıya geldiler. Sadece dört kişi kalmış, gerisi öldürülmüştü. Aşağıdaki siperler de düşmüştü. Ben de yarım kalan tünelde bombardımanın durmasını beklemiştim. Biraz uzağımızda DC'nin bir mevzisi vardı. Beşinci gün uçak saldırısı durunca patikadan bir aracın geldiğini ve içinden sekiz, dokuz kişilik bir grubun inip DC'nin mevzilerine girdiğini gördük. Sonradan bunların PKK'li olduklarını öğrendim. Aynı anda kalenin öbür tarafından paraşütçüler inmeye başladı. Siperlerimizde Doçka, Grinof,[6] Diktriyof[7] ve tanksavar gibi silahlar bulunuyordu. Ben İmam Ateş'le (Seyit) ön sipere geçmiştim. Yemenliyi de ortamıza, Doçka'nın başına vermiştik. Mustafa Çetiner (Bedri) arkada, Filistinli de öbür tarafta kalmıştı. Paraşütçüler henüz ateş menzilimize girmemişlerdi. Bu arada Bedri yanıma gelip Seyit'le yan yana olmak istediğini söyledi. Ben de arkadaki sipere geçtim. Kafanızı çıkarmayın, dikkatli olun, diye arkadaşları sürekli uyarıyordum.

Paraşütlü askerler daha atış menzilimize girmeden PKK'lilerin olduğu mevzi havaya uçuruldu. Daha sonra uzaktan kaleyi izleyenler anlattı. Kale alevden bir topa dönüşmüş ve oradan hiçbir canlının sağ çıkamayacağını düşünmüşler. Paraşütçülerle 40-45 dakika kadar çatıştık. Bu arada Doçka'nın sesi birden kesildi. 15 dakika önce Yemenli yanıma gelmiş ve benden roket mermisi istemişti. Yerde boş mermi sandıkları vardı. Ne yazık ki Yemenli roketle atış yapmak isterken vurulup öldürülmüştü.

Bu arada İmam Ateş ile Mustafa Çetiner'i ne durumdalar diye merak ettim. Tam hamle yaparken, siperlerin üzerinde İsrail askerleriyle birbirimizi gördük. Ben aşağıdan, onlar yukarıdan birbirimize ateş ederek koşmaya başladık.

6. Grinof: Tek namlulu, bir kullanıcı bir de şeritleri düzelten kişi olmak üzere genel olarak iki kişi tarafından, zırhlı araçlara karşı da etkili olarak kullanılan ağır makineli, ilk geliştirilen uçaksavar türlerindendir. Zırhlı araçlara karşı da etkili olarak kullanılmaktadır. 1969 ve 1970 yıllarında Filistin hareketi tarafından yoğun olarak kullanılmıştır.

7. Diktriyof: Sovyetler Birliği tarafından tasarlanmış, 1965 yılında üretimine geçilmiştir. Düşman piyadelerini, motorlu araçlarını ve mevzilerini ateş altına almak amacıyla üretilen, omuz desteğine sahip, 7,62 mm çapında, dakikada 600 mermi atan, 100 mermi kapasiteli şarjör kutusu bulunan, 1.000 metre menzili olan, üçayak üzerine monte edilebilen ağır makinelilerdendir.

Mermim bitmişti. Arkamdan sürekli el bombası atıyorlardı. Siperin kuyruk kısmına doğru koşuyordum. İsrail askerleri de üzerimden koşarak beni takip ediyorlardı. Hava kararmıştı. Adeta bir toz bulutunun ortasında kalmıştık. Ani bir hareketle siperden dışarıya fırlarken bacağımdan mermiyi yedim. Tüfeğim elimden fırladı. Askerlerin şaşkınlıklarından yaralanıp kendimi tünelin girişinden içeriye doğru attım.

Arkamdan yükselen bağırma ve silah seslerine aldırmadan hızla tünelin içinde ilerledim. Kanamam vardı. Hemen birkaç paket sigarayı açtım. Tütünü avucumda biriktirip kurşunun geçtiği yerdeki parçalanmış, dağılmış etleri birleştirip yaranın üzerine bastırarak kanamayı durdurdum.

* * *

O geceyi tünelin içinde saklanarak geçirir Ayar. Güneş doğmadan tünel ağzında askerlerin olmadığı bir anda ormanlık alandan yararlanarak, yakınlardaki Hollandalı askerlerin yer aldığı Barış Gücü'ne akşam saatlerinde ulaşır. Yarasını pansuman eden askerler tedavisi için yakınlarda bulunan Nakura'dan telsizle yardım isterler. Konuşmaları İsrailli askerlerin dinlemesine takılır ve kısa bir süre sonra etrafları tanklarla çevrilir. "Kalenin komutanı yanımızda, yaralı" demeleri İsraillilerin harekete geçmesine yetmiştir. Hollandalı ve İsrailli askerlerin öldürülmeyeceği üzerine yaptıkları ikili bir anlaşmayla Ayar, İsrail askerlerine teslim edilir. Nebatiye yakınlarında bir sahra hastanesinde ameliyat edilir. Ardından da ambulans yönünü İsrail sınırına doğru çevirir.

Ayar, başına geçirilen bir torbayla götürüldüğü askeri bir alanda Türkçe'yi iyi konuşan askerler tarafından kısa bir sorgudan geçirilir fakat istedikleri yanıtları alamazlar. Bunun üzerine ellerini arkadan bağlayıp çırılçıplak bir halde askeri cemseye atılır. Atılır atılmaz askerler tarafından tekmelenir. Kaba dayağın etkisiyle bayılır. Üç gün sonra kendine geldiğinde savaşta esir alınmış yüzlerce tutsağın iniltilerinin birbirine karıştığı, askeri yaptırımların uygulandığı kalabalık bir grupla birlikte kapalı bir mekânda tutulduklarını anlar. Esirler, gruplar halinde otobüslere doldurulurlar. Onları bekleyen yine işkence ve aşağılamadır.

Eyüp Ayar

Otobüsün kapısından iki tarafa dizilen İsrail askerleri, inenleri sıra dayağından geçiriyorlardı. Herkes elbiseliydi. Benim üzerimde ise sadece kanlı bir battaniye vardı. Artık ne kadar kötü gözüküyorsam, bana dokunmadılar.

Kapalı bir toplanma alanındaydık. Sorgu yeri yeraltındaydı. İsrailli subaylar tarafından isimleri kayda geçirilen esirler tek tek alınarak işkenceye götürülüyordu. Yaralarım kurtlanmıştı. Gözlerim tam görmüyordu. Adeta buzlu bir camın arkasından çevreme bakıyordum. Oradan kurtulmak için, bir an önce sorguya alsınlar beni, diye öne fırladım. Ellerim kelepçeliydi. Askerler, "Asker misin, hangi örgüttensin?" diye sorunca, El Fetihli bir gerilla olduğumu söyledim. "Askerim" demeyenlere dayak atıyorlarmış. "Adın, gerçek kimliğin ne?" soruları arka arkaya gelmeye başladı. "Ben Türküm" deyince oradan biri atıldı; "Ooo köylüm, seni buraya hangi rüzgâr attı?" Bir baktım Türkçeyi iyi konuşan bir albay. Ona döndüm. "Bak, ben savaş esiriyim. Yaram kurtlanmış. Bu halde beni sorguya alıyorsunuz." Adam bacağımdaki yarayı görünce, işlemlerimi çabuk yapmalarını söyledi.

Hemen bir ekmek, temiz bir battaniye verdiler. 15 gün revirde kaldım. Revirde iki Filistinli esir doktor daha vardı. Onlar da içeride bize bakıyorlardı. Arnon Kalesi'nden sağ kurtulan tek kişi ve Türk olmamdan dolayı benimle özel olarak ilgileniyorlardı. Yaram açılmış, dikişlerim patlamıştı. Dikişleri uyuşturmadan, kocaman çengelli iğnelerle etlerimi çekiştirerek yeniden diktiler.

Yaram biraz düzelince beni, Türklerin de olduğu çoğunu tanıdığım kırk beş, elli kişilik bir koğuşa götürdüler. Bir sabah gözlerimiz açık bir halde otobüse bindirildik. Birkaç saat sonra ağaçlıklı bir yerde hepimizi indirdiler. Götürüldüğümüz odada biri Türkçe, "Bunların elleri niye bağlı değil? Gözleri niye açık?" diye bağırdı. MİT'ten gelen görevlilerin bizleri sorguya geldiklerini o anda anladık.

* * *

Türkiye'den gelmiş MİT yetkilileri esir düşen devrimciler hakkında bilgi almak peşindedir. Sorgulamayı MOSSAD'la birlikte yapmaktadırlar. Sorguda genel olarak Türkiye'den ne amaçla geldikleri, gerçek kimliklerinin ne olduğu, ellerindeki fotoğraflarda yer alan kişileri tanıyıp tanımadıkları sorulur. MİT sorgusuna ara verilir. İsrailli yetkililer ise sorguda ısrarcıdırlar. Dört beş gün sonra elleri kelepçeli, kafalarına çuval geçirilmiş halde başka bir sorgu yerine götürülürler. Esirlerin en insani ihtiyaçları dahi karşılanmamakta, sürekli aşağılanmaktadırlar.

Bir Cuma akşamı oradan da FKÖ'nün on beş, yirmi kadar üst düzey komutanlarıyla birlikte özel bir sorgu bölümüne alınırlar. İçlerindeki tek Türk Eyüp Ayar'dır. Filistinliler Arnon Kalesi'nden sağ kurtulmayı başarmış Ayar'a, büyük bir saygı ve dayanışma gösterirler. İki gün sonra tekrar Türkiyelilerin bulunduğu kampa getirirler.

Eyüp Ayar

İşkenceyle benden askeri bilgiler almaya çalışıyorlardı. Türkçe'den başka dil bilmiyorum, diye bağırıyor, sorulara yanıt vermiyordum. Sorgudan sonra çırılçıplak, üst üste kilitli on iki kapıdan sonra ulaşılan, her tarafı beton, küçücük, tek kişilik bir hücreye attılar. İçeride sadece bir duş yeri vardı. Çok sıcak olduğu için betonun üzerine su döküp yatıyordum. Bazen temiz hava alabilmek için ağzımı kapı aralığına dayardım.

Hücrede dört beş ay kaldıktan sonra bir gün, hadi çıkıyorsun, dediler. Dışarı çıkınca gözlerime güneş ışınları saldırdı. Ellerimiz kelepçeli bir otobüse bindirdiler. Otobüs Filistinli üst düzey komutanlarla doluydu. Yolda binen genç askerler bize dayak atmaya başladılar. Arafat'a hakaret içeren sloganlar attırmak istiyorlar, söylemeyenleri dövüyorlardı. Saatlerce süren bu işkencede kırılmadık, morarmadık bir yerimiz kalmamıştı.

İsrailliler Arnon Kalesi'nin biraz uzağında, Ansar adı verilen bir bölgede esir kampı kurmuşlardı. 18 bin esirin yaşadığı kamp, dikenli tellerle çevrili, aralarında nöbetçi kulübelerinin olduğu, tankların geçebileceği genişlikte yollarla

ayrılmış kırka yakın bölümden oluşuyordu. Her bölümde 200-500 arası esir vardı.[8]

Kampın ortasında, komutanlar kampı diye bir yer ayırmışlardı. Beni de oraya koydular. 100 kişi kadardık. Kızılhaç görevlileri kampa ziyarete geldiklerinde kamp yetkililerine, "Esir bir Türkiyeli daha olması lazım, nerede?" diye sormuşlar. Elimizde böyle bir esir yok, denilmesi üzerine hücrede olduğumu bilmediklerinden öldürülmüş olabileceğimi düşünmüşler. Yoldaşlar da kaleden kimsenin kurtulmadığını öğrenince ölüm haberim gazete ve dergilerde yayımlanmış.

Esir kampında ilk iki ay boyunca farklı işkence ve baskılarla karşılaştık. Örneğin, bizleri ancak içinde ayakta durabileceğin kadar darlıkta, demir sacdan yaptıkları boruların içine sokuyorlardı. Sıcağın altında 12 saat ayakta bekletiyorlardı ve başlıyorlardı borulara vurmaya. Birçok insan bu işkencelerden dolayı delirdi.

Yerlerde yatıyor, ayakkabılarımızı yastık yapıyorduk. Battaniyenin birini altımıza seriyor, diğerini de üzerimize atıyorduk.[9] Kişi başı yarım paket sigara veriliyordu. Yan taraftaki kampta bulunan Türkiyeli esirlerden yalnızca bizim

8. Toplama kampı denince akla hep tel örgüler ve kötü barakalar gelir, içinde de çizgili elbiseler giymiş, saçları kazınmış insanlar... Pek farklı görünmüyordu burası... Barakalar yerine çadırlar, çizgili esir elbiseleri yerine mavi ya da kahverengi tektip elbiseler. Bazen çapraz bazen düz bazen de kıvrık üst üste atılmış dikenli teller, gözetleme kuleleri, kamp çevresinde adım başı elektrik lambaları ve bol nöbetçi... Talimatlar, esirlerin her hareketini ayrıntılı bir şekilde düzenlemeyi amaçlıyordu: Askerlerin her dediği ânında yerine getirilecek. Çadırlardan dışarı çıkılmayacak, çadırlar arasında ziyaret olmayacak. Başka kamplara bağırılmayacak. Her çadıra verilen bir bidon su, bütün gün yetecek. Tuvalet için çavuştan izin istenecek, aynı anda aynı çadırdan iki kişi tuvalette bulunmayacak. Yaşar Küpeli, *Filistin'de İki Resim*, s. 115, Nitelik Yay., 2015.

9. 29 Kasım 1982'de İsrailli *Duvar* gazetesi kamp hakkında şunları yayınladı: Al Ansar toplama kampında erkekler, hendekleri tuvalet olarak kullanıyorlardı ve çok şiddetli yağmurla beraber dışkılar kamp boyunca akıyor, inanılmaz kötü bir koku yayılıyordu. Çadırlar çökmüş, erkekler sırılsıklam kalmıştı. içme suyu çok nadir bulunabiliyordu ve hijyenik olarak çok kötüydü. Kamp boyunca ter, dışkı, idrar ve deterjan kokusu her yere sinmişti. Ansar'da ağır hastalar bile tedavi edilmediler. Şubat 1983'te 75 esirin ameliyat edilmesi gerekiyordu. 262 kişi kronik hastaydı. Bu hastalıklar kalp yetmezliği, bronşial astım, diyabet, şizofreni, beyin hasarı, katarat ve kanserdi. Ağır hastaların listesi İsrail'e ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi'ne bildirildi ama hastalar tedavi edilmediler. Yaşar Küpeli, *Filistin'de İki Resim*, s.122, Nitelik Yay., 2015.

bulunduğumuz komutanlar kampında yemek sorunu olmadığını öğrendim. Diğer kamplardan açlıktan ölüyoruz, diye haberler alıyorduk.

* * *

İsrail direnebilecek binlerce erkeği tutuklayıp Ansar'a getirmiştir. Bunlardan 600 kadarı Bangladeş'ten gelmiş olan işçilerdir.

Yakınlarından haber almak isteyen, ağırlığını kadınların oluşturduğu Filistinli aileler, Ansar kampına gelip gitmeye başlarlar. Kamp çevresinde ölümlerle sonuçlanan büyük protestolar yaşanır. Bir gün kampa Salah Tamari[10] adında bir komutan gelir. Tamari örgütçü, Filistin hareketi içinde saygın bir isimdir. Esir kampı yönetimine uluslararası anlaşmalar gereğince savaş esiri statüsünde olduklarını, keyfi uygulamalara izin vermeyeceklerini, buna uygun davranmaları gerektiğini söyler. Haklarını elde etmek için esirler sayısız isyan gerçekleştirirler. Bunun üzerine kamptaki baskılar zamanla yumuşar. Alınan karar sonucu kampın iç işleyişi Filistinlilere, dış işleyiş ve güvenlik ise İsraillilere bırakılır.

İç işleyişin sağlanması için üç kişilik bir komite kurulur. Komite, Salah Tamari (El Fetih) ile DC'den ve FHKC'nden katılan birer kişiden oluşmaktadır. Ayar'ın da içinde yer aldığı bir komutanlar komitesi vardır. Zamanla kamp koşulları iyileştirilir. Bu arada kampta Kızılhaç'ın da yardımlarıyla sanatsal, kültürel etkinlikler yapılır. Tiyatro oyunları sahnelenir.

Kampa Eyüp Ayar'ın Nebatiye'den tanıdığı Katyuşa birlikleri komutanı Ebu Ahmet getirilir. Özel bir birlik kurup

10. Salah Tamari, El Fetihli bir subaydı. Gençlerin lideriydi. Sorguda onurlu tavır gösterdiği kamplara yayılmıştı. Ansar'a geldiği gün kampının içinde, tel örgülerin hemen yanında direniş ve mücadele konuşmaları yapmış, slogan ve türkülerle karşılanmıştı. Salah, mücadele içinde liderliğini kabul ettirecekti. Bir başka lider olarak örgütçülüğü ve kararlılığıyla DC'den Ebu Leyla'nın varlığı, esirler için büyük bir güven ve motivasyon kaynağı oluyordu... İsrail, Ansar Esir Hak ve Hukukunu Koruma Komitesi'ni tanımak ve muhatap almak zorunda kaldı. Komitede Salah Tamari ve Ebu Leyla'nın dışında Lübnan Vatan Hareketi ile Filistin Halk Cephesi'nden de temsilciler vardı. Türkiye ve Kürdistanlıların oluşturduğu Dayanışma Komitesi [PKK, TKP(B) ve TKEP], Ansar Komitesi'nin aldığı tüm kararların hayata geçirilmesinde rol oynuyor ve kamplarında kararların alınmasına katkıda bulunuyordu. Yaşar Küpeli, *Filistin'de İki Resim*, s. 131, Nitelik Yay., 2015.

belki arkadaşlarımızı kurtarabiliriz, diye Arnon Kalesi'ne saldıran Ebu Ahmet'in yanındakiler öldürülmüş, kendisi esir alınmıştır. Ebu Ahmet hemen ekibini toplar ve tünel kazmaya başlar. Ayar, İsrail'in Türkiyeli esirleri bırakma kararı aldığını, yakın zamanda kendilerini kabul edecek bir ülkeye iade edileceklerini söyleyerek Ebu Ahmet'in firar teklifini reddeder. Bu arada Salah Tamari esir değişimi görüşmelerinde yer almak üzere Cenevre'ye götürülmektedir. Kısa süre içinde tünel biter. Komutanlar komitesine firar bildirilecek, her örgütten belirlenen isimler sabaha kadar gruplar halinde kaçacaktır. Fakat haber hızla bütün çadırlara yayılır.

Tünelin patlaması üzerine askerler daha fazla kişinin kaçmasına fırsat vermezler. Ancak 150 kişi kaçmayı başarmıştır. İlerleyen günlerde yeni tünel girişimleri olunca kepçelerle kamp çevresinde derin hendekler kazılır ve içlerine su doldurulur.

Ebu Ahmet'in ekibini kaçırdıktan sonra Dürzîlerin mıntıkasından geçecekleri sırada, ihbar sonucu bir taksiyle İsrail kontrolünden geçerken öldürüldüğü haberi alınır. Kısa zaman sonra da esir değişimi anlaşması imzalanır.

Eyüp Ayar

'84'ün başları gibi esir değişimi anlaşması oldu. İsrail'den bizi uçağa bindirip Cezayir'e yolladılar. Cezayir Cumhurbaşkanı Şadli bin Cedid, Başbakan, Arafat, Habaş, FKÖ'nün önde gelenleri... havaalanında bizi karşılamaya geldiler. Cezayir'de turistik, lüks bir otelde ağırladılar. Büyükelçilikte toplandığımızda Arafat elçilikteki görevlilere, bu arkadaşların ne istekleri varsa, benim emrimmiş gibi karşılayın talimatını verdi. Fransa'ya gitmek için yola çıkan arkadaşlar havaalanından geri gönderildiler. Yunanistan'a gönderdiğimiz PKK'lileri Yunanistan kabul etmeyince başka ülkeleri denemek zorunda kaldık. Bu arada Türkiye'nin bizi Cezayir hükümetinden resmen istediği haberi geldi.

Bizim ekipten dört arkadaşımla Habaş'ın uçağıyla Cezayir'den Şam'a döndük. Yoldaşlar yaşadığımı öğrenince hem çok şaşırdılar hem de çok sevindiler. Ailem İsveç'e geçtikten sonra '86 yılında sağ olduğumu öğrendi.

Bereket Kar

Filistinliler, kalenin düştüğünü söylediler. Sonradan İki arkadaşımızın şehit düştüğünü öğrendik. Sağ kurtulan Filistinliler kaledeki direnişi detaylarıyla anlattılar. '82 Savaşı'nda kalenin tepesinde bulunan beş kişinin İsrail kamplarında esir olduğunu sanıyorduk. Daha sonra bunlardan Eyüp'ün de şehit olduğu haberini alınca fotoğrafını dergiye basıp hakkında yazı yazdık.

Fatma İrier

Savaş sonrası esir değişim programını ve tahliyeleri Şam'dan izledik. Ardından oradaki rutin siyasal yaşamımız devam etti. '82 Savaşı'ndan sonra Filistinliler beklenmedik bir bozgun yaşadılar. Filistin'in ön mevzilerinde sonuna kadar direnenler daha ziyade, enternasyonal dayanışma amacıyla dışarıdan gelmiş kadrolardı. En fazla direnen, şehit veren ve esir düşen Kürtlerdi. Filistinliler, dışarıdan gelenler, bizim kadrolarımızdan daha fazla ölümüne savaştılar ve bizi bırakıp gitmediler, diyorlardı. Belki yıllardır süren bir savaşta yorulmuşlardı.

Suriye'yle İsrail, Golan Tepeleri sorunundan dolayı sürekli bir dalaşma içindeydi. Lübnan düşünce, bütün oklar Suriye'ye yöneldi. Suriye, Filistinlilerin eski hareket alanlarını giderek kısıtlamaya başladı. Açığa çıkmış bazı kamplarını kapattı. Bazıları kamplarını illegal, çok göze çarpmayan yerlere kurmak zorunda kaldılar. Bu kamplarda Eritreli, Etiyopyalı, Meksikalı, Arjantinli devrimcilerin eğitim aldıklarına, bazılarının çatışmalara, operasyonlara katıldığına tanık oldum. Almanya'daki RAF'dan, İtalya'daki Kızıl Tugaylar'dan gelenler vardı.

* * *

Savaşla birlikte dengeler Filistin aleyhine değişir. Bu değişimden Filistinli örgütler ve Filistin halkı derinden etkilenir. '82 yenilgisi yeni arayışların kapısını aralar. Filistin hareketinde yaşanan değişim ve Filistin sorunu Türkiyeli devrimcilere nasıl yansımıştı? '82 yenilgisi sonrası Türkiyeli devrimciler hangi arayışlara yönelmişti? Diğerlerinden

farklı olarak ilişkilerinin kökleri '68'lere uzanan, uzun yıllar Ortadoğu sahasında merkezi kadrolarıyla konumlanmış bir hareket olarak TKEP stratejik bir bakış geliştirebilmiş miydi? Bu deneyimden hangi dersleri çıkarmışlardı? TKEP saflarında mücadele etmiş devrimciler olarak neleri ihmal ettiklerini düşünüyorlardı? Uzun yıllar o topraklarda yaşamış olan kadrolardan oldukça verimli ve TDH'nin yapısal zaaflarına işaret eden düşündürücü yanıtlar aldım.

Yenik Ordunun Kahraman Askerleri ve Yarılma

Bereket Kar

'82 Savaşı'ndan sonra varılan anlaşma ile birlikte içine girilen tehlikeleri yakından izledim. Kitleler bir Yunanistan'a bir de esas olarak Tunus'a taşındı. El Fetih'in komutanlarından ve etkili isimlerinden Ebu Musa önderliğinde Ebu Halid ve Suriye ile ilişkilerini koparmak istemeyen, kendilerini daha solda gören güçlerin bütünü El Fetih'ten koptu. Arafat örgütün merkezini ve savaşçılarının büyük bir kesimini Beyrut dışına taşıdı. Ebu Musacılarla Arafat'ın güçleri arasında ne yazık ki silahlı çatışmalar yaşandı ve Ebu Musacılar Trablusgarp'a çekildiler.[11]

Ayrılanlara Suriye destek oldu. Suriye'deki FKÖ, kurumlarının tamamını bir dönem için Ebu Musalara devretti. Ebu Musacılar uzun vadeli, üzerinde düşünülmüş bir siyasete sahip değillerdi. Dar bir program çerçevesinde hareket ettikleri için diğer güçler tarafından çok da benimsenmedi. Daha çok Suriye yanlısı güçler olarak davrandılar. Süreç içinde bu aşıldıysa da ilişkilerini geliştiremediler ve FKÖ'nün dışında kaldılar. Arafat'ın sağlığında bu grup FKÖ'nün içine giremedi. Diğer güçlerle ilişkilenerek varlıklarını sürdürdüler.

Savaştan sonra Suriye ve Lübnan'da kampları olan cephelerin durumu sarsıldı. Nidal Cephesi'nden FHKC'ye, oradan DC'ye kadar bütün güçler kendilerini yeniden kurmak, idame ettirmek sorunuyla karşı karşıya kaldılar. Biz de o cephelerin yanında küçük gruplar biçiminde tutunma derdindeydik.

11. Konunun detayları için bkz. Beşir Kanmaz'ın anlatımları.

Dünya çapında sosyalist bloktaki çözülmeler Filistin hareketinde ikinci bir kırılmaya yol açtı. Filistinlilerde kaynağını bundan alan umutsuzluklar gelişti. Türkiyeli örgütler ise o zamana kadar getirebildikleri kadrolarını getirip eğitmiş, koşullardaki değişime bağlı olarak yeni bir konumlanmaya gitmişlerdi. Yıllarca Ortadoğu'da bulunmuş kadroların bir kısmı zamanla Türkiye'nin gerçeğinden ve gündeminden koptular. Bazı örgütler ülkeden getirdikleri kadrolarını zamanla Avrupa'ya çıkarmayı esas aldı ve binlerce kadronun çıkışı bu mantıkla gerçekleşti. Kimi örgütler ise bağımsız kampıyla, bazı Filistinli örgütlerden gördüğü desteklerle ayakta kalabildiler. Filistinliler de kendi içine dönme sürecine girdikleri için kalan kadrolarla yeni alanlara açılma, Filistinli örgütlerle daha derin ilişkiler kurma olanakları kalmadı.

PKK'nin dışında stratejik olarak orada konumlanmayı esas alan ve sürdüren kimse kalmadı. Kalanlar da temsilcilik düzeyinde kaldılar. Onların da FKÖ üzerinde hiçbir ağırlıkları yoktu.

Savaşın Sonuçları ve Değişen Dengeler İçinde TDH

İlişkide olduğumuz bütün cephelerle savaşın sonuçlarını, kadrolarımızın bundan sonraki eğitimlerini nerede sürdürebileceğimizi tartıştık. Elimizde fazla kadro olmadığı için bu konuda ciddi zorluklar çekmedik. Kadrolarımızdan gidenler gitmiş, geri çekilenler geri çekilmişti. Bir kısım kadrolarımızı ise Şam'da değişik kamplara yerleştirdik. Kamplarda sürekli kalmak zorunda olan yoldaşlarımız kamplardan sorumlu komutanlarla kalıcı ilişki kurmaya çalıştılar. Artık Lübnan'da, İsrail sınırında savaştan sonraki aşamalarda kurulmuş eğitim kamplarımız bulunuyordu.

Bir süre sonra Filistinli örgütlerin kaynakları daralınca kuvvetlerini, konumlanmalarını yeniden gözden geçirdiler. Cephelerin bütünü ulusal fondan kendilerine düşen payı alamıyorlardı. FKÖ merkezinin Tunus'a taşınmasıyla birlikte çelişkiler derinleşti. Barış sürecine karşı çıkan cepheler FKÖ'den uzaklaştılar. Yarılmalar oldu. Bunun üzerine bazı cepheler kadrolarına, savaşçılarına bakamaz, maaş veremez hale gelince kadrolarını azaltmak zorunda kaldılar.

Stratejik Bakmamanın Yıkıcı Sonuçları

Örgütler, yerel güçlerle stratejik çalışma perspektifleri olmadığı için FKÖ ile özel, derinlikli diyebileceğimiz bir ilişki geliştirmediler. Örgütler dil engelini aşamadıkları için yayın çıkaramadılar. Biz geçici de olsa Arapça bültenler, bildiriler çıkardık. Ama bugünden geriye doğru baktığımızda orada bir kurumlaşma, dilde de uzmanlaşma düzeyini ne yazık ki başaramadık. Bu nedenle bir ayağı Ortadoğu'da olan ve Ortadoğu'daki gelişmelerden yakından etkilenen bir ülkenin sosyalistleri olarak çok önemli boşluklar bıraktığımızı herkes adına söyleyebilirim.

Gençliğimin en verimli dönemini Ortadoğu'da geçirdim. Fakat bu dönemi, bütün yönleriyle planlı biçimde hayata geçirdiğimizi söylemek yanlış olur. Fakat geri dönüp baktığımda bu süreç bana Körfez ülkelerinden Mısır'a, Tunus'a, hatta Afrika'ya kadar bütün ülkeleri örgütleriyle birlikte tanıma olanağı sağladı. Bu süreçte dilimi öğrenmemekle ne kadar büyük bir hata yaptığımı gördüm.

Ülkeye geldikten sonra üç yıla yakın bir süre Bayrampaşa Cezaevi'nde tutuklu kaldım. Cezaevinden çıktıktan sonra ilk yaptığım ilk şey o topraklara dönmek oldu. İstihbarat örgütlerinin peşimde dolaştığını öğrendiğim halde, bütün örgütlerin sorumlularıyla görüştüm. Eski dostlarımı gördükten sonra aldığım bir kararla, siyasal mücadeleden kopmadan, aynı zamanda halklar arasındaki dostluk köprülerinin canlı kalmasını sağlamak için altı yıl süren bir çalışma sonucu onlarca konferans, festival, tiyatro, şiir, edebiyat etkinlikleri düzenledim. Suriye ve Türkiye halkları arasındaki ilişkileri iyi kurarsak iktidarları aşabileceğimizi iddia ediyordum, hâlâ da böyle düşünüyorum.

Ortadoğu'nun Bir Ayağı, Gövdesi, Bileşeniyiz

Hâlâ basın yayın alanında bu yönde çalışmalarımı sürdürüyorum. Özellikle şu anda Türkiye'de HDK'nin bu coğrafyada bulunan demokratik, ilerici, devrimci güçler ile ilişkileri derinleştirmesi gerektiğini, aksi halde bunun ileride yeni sorunlar çıkaracağını düşünüyorum.

Biz Ortadoğu'nun bir ayağı, gövdesi, bileşeniyiz. Bu bölgede konumlanmamız, bundan hareketle bu enternasyonalist ilişkilere gitmemiz gerekiyor. Ne yazık ki TDH uzun yıllar resmi ideolojinin etkisinde kaldı. Bu etkinin bir sonucu olarak bugün bölge halklarıyla mesafelidir. Kürt hareketi bile yeni bir konfederalizmden bahsederken, Kürt sorununu oradaki yerel güçlere yeterince anlatamıyor. O güçlere akıl hocalığı yapmaya, Marksizm'i anlatmaya çalışan ukala insanlarla karşılaştım. Kendi adıma Ortadoğu hareketlerinin bütününün TDH'ye son derece saygılı yaklaştığını, TDH ile kalıcı ilişkiler geliştirmekten yana olduklarını gördüm. Bunun köklerini ister sosyolojik ister 400 yıllık Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliğiyle, İslam, inanç birliğiyle açıklayın. Ama şunu gördüm; Osmanlı İmparatorluğu, yıllarca egemenliği altında şekillenmiş o halklardan kültürel olarak neredeyse hiçbir şey almamış. Sanki Türkiyeli devrimcilerin bilinçaltlarında da, sömürgeci tarihin bakışı Araplara yaklaşımda kendisini göstermiştir. "Pis Araplar" algısı maalesef devletin egemen zihniyeti olarak tek tek devrimcilerin algılarında da karşılığını bulmuştur. Bu bakışın derin izlerini, kültürel çalışmalar çerçevesinde Ortadoğu'ya gittiğimiz heyetlerin hayret dolu bakışlarında gördüm.

Kendimize Dair

On yıl süresince yüzlerce geçişi sağlayan bir örgüt olmamıza rağmen, herhangi bir kayıp vermedik. Bunu iki taraftaki halk ilişkilerine yaslanmamıza, sınır geçişlerinde sadece kaçakçılara güvenmememize, zamanla geçişleri kendi kadrolarımız üzerinden yapmamıza borçluyuz.

Ayrıca güçlerimizi oraya çekmenin, silahlı eğitimlerden geçirip Filistin halkıyla dayanışma içinde konumlanmanın dışında, Ortadoğu'yu diğer Suriyeli komünist örgütler dahil, Körfez ülkelerindeki devrimci yapılarla ilişki geliştirmenin bir olanağı olarak değerlendirdik. Ortadoğu'daki devrimci, komünist gördüklerimizin ana merkezi Şam ve Beyrut'tu. Ayrıca Körfez ülkelerinin bütünü; Mısır, Tunus, Cezayir, Afrika ülkelerinden; Eritre Halk Kurtuluş Hareketi'nden, Ugandalısına, Sudanlısına vs kadar hepsi oradaydı. Bir taraftan askeri, siyasi eğitim alırken bir taraftan da ilişkileri zenginleştirmeli,

ona boyut katmalıydık. Bu yönde ciddi bir çaba içine girdik ve başarılı da olduk. Bunu yapan kadroların sayısı ikiyi, üçü geçmedi. Diğer kadrolarımız aylarca hatta yıllarca kalmasına rağmen dil öğrenmedi. Bu affedilmez bir hataydı. Bunun sonuçlarını daha sonraki yıllarda fazlasıyla gördük. Diğer örgütler ise bu konuda bizlerden çok daha gerilerdi. Öyle ki ilerleyen yıllarda bir kısmının tercümanlığını ben yapmıştım.

Arafat gibi Filistin mücadelesinin bürokratik aygıtını temsil eden ekipten ziyade, bunlara muhalif, El Fetih içinde yeri olan güçlü ekiplerle ilişkilerimizi sürdürüyorduk. Orada bulunduğumuz dönemde otuz beş, kırk kadar örgütü bir araya getiren Arap Ulusal Kurtuluş Hareketleri ve Dostları toplantıları gerçekleşiyordu. Bu platform bazen 15 günde bir, bazen haftada bir toplanıyor ve hangi ülkede, ne gelişiyorsa paylaşılıyordu. Ortak dayanışmalar ilan ediliyor, bildiriler yayınlanıyordu. Düzenli katıldığımız bu toplantılar faşist cuntayı teşhir etmek açısından oldukça yararlı olmuştu. Çok sonraları yakalanan Teslim Töre ve üst düzey TKEP yöneticilerinin gördükleri işkencelerin durması için yürüttüğümüz kampanyaya imza verenlerden biri o günlerde platformun bir üyesi ve şimdi Hamas'ın lideri olan Halid Meşal idi.

O anlamda biz bu süreci iyi değerlendirdik. Bu toplantılara Arapça bildiği için davet ettiğimiz TKP(B)'li Faik de zaman zaman katılmıştı. Bizler, toplantılara bu sürecin düzenli bir bileşeni olarak katıldık. Bu platform toplantıları zaman zaman Beyrut'ta ağırlıklı olarak da Şam'da gerçekleşiyordu.

FKÖ'nün '86'da yayına başlayan Vafa Haber Ajansı'nda 6 yıl çalıştım. Belki de daha sonra tutuklandığımda beraat ettirilmemi sağlayan nedenlerden biri bu oldu.

Bir Dramın Fotoğrafını Çekmek

'96'da Filistin kamplarına TTB'e bağlı bir hekim grubunu götürmüştüm. Amacım onlarla dayanışmak ve Filistin mülteci gerçeğini göstermekti. Doktorlar Sabra ve Şatilla'da gördükleri tablo karşısında dayanamayıp ağladılar. İnsanlar yoksullukla boğuşuyor, insanlık dışı yaşam koşulları altında yaşıyorlardı. Ekmek bulmak dahi büyük sorundu. Bir zamanlar komutan olarak bir örgütte savaşmış insanlar geçimlerini sağlayabilmek için küçük bir işporta tezgâhında içki, sigara

ve sakız satıyordu. İki, üç aile bir odada yaşıyordu. Sık sık elektrikler kesiliyordu.

Doğu Bloku ülkelerinde eğitim almış, Lübnan üniversitelerinden mezun olmuş binlerce Filistinli genç, Lübnan yasalarına göre mülteci olarak görüldükleri için çalışamıyorlardı. Ürdün, Suriye gibi ülkelerde iş bulamayan, geçinemeyen ya da ev sahibi olamayan Filistinliler Lübnan'a göç etmişti. Bu yüzden kamplarda yaşayan Filistinli sayısı inanılmaz artmış ve yaşam standartları çok gerilemişti. Sokaklardan geçerken yola sarkmış elektrik kablolarını çarpmamak için elinizle tutup kaldırmamız gerekiyordu. Daracık sokaklar, evler boyasız... Çocuklar perişan, sokaklarda üryan... Ama buna rağmen halk Filistin davasını içinde taşıyordu. 85 yaşında bir kadınla oturup sohbet etmiştim. Kadına bu yaştan sonra nasıl bir idealin var, deyince, "Oğlum, ben Gazzeliyim. Bu ülke benim değil. Sadece topraklarımda yaşamak istiyorum. Varsın ekmeğimiz olmasın ama kendi vatanımızda ölelim" demişti.

Yoğun bir vatan aşkı ve özlemiyle yaşamlarına devam ediyorlardı. Oysa siyasi önderlerin bir kısmı vatanını satmıştı. Yozlaşmışlar, sınıfsal ayrışmaya uğramışlardı. Harekete bürokratik ilişkiler egemendi. Ne zaman ki hendeklerden otellere çekildik, o zaman devrim bitti, diyorlardı. Gerek iç savaştan gerek İsrail saldırılarından dolayı vurulmamış, delinmemiş duvar görmek mümkün değildi. Buna rağmen insanları inanılmaz vatansever, inanılmaz dirayetliydi.

İktidara Gelemeyince ya da Bozulmanın Kökleri

Hareketteki doku bozulmasının kökleri Arafat yönetimiyle başladı. Arap yönetiminin ve Körfez ülkelerinin Filistin davasına el atması ve para musluklarını açmasıyla derinleşti.[12] El Fetih, devrimin her alanında iktidar olma hedefiyle

12. 2016 yılının Ocak ayında Şam'dan, Filistinlilerin bir zamanlar kitlesel yaşadıkları mülteci kamplarını yakından görmek için Kuneytra'ya geçtim. Baas tugaylarının mevzilerini ziyaret ettim. Binlerce Filistinli, Suriye'nin değişik kentlerinde olduğu gibi Kuneytra'da da Suriye'ye karşı Selefi güçlerin safında yer alıyor ve sınırın hemen dibindeki İsrail'i güçlü bir cephe gerisi olarak değerlendiriyorlardı. Selefi grupların saflarında savaşan ve ölen Filistinlilerin sayısının bu kadar çok olması; zamanla hareketin nasıl bir siyasal erezyon yaşadığının da çarpıcı bir göstergesiydi.

hareket ediyordu. Her ne kadar FKÖ içinde sekiz cephe olsa da, fonun aslan payını El Fetih alıyordu.

FKÖ'nün dışarıda temsilcilikleri bulunuyordu. Ayrıca Filistin Ulusal Fonu, Ulusal Meclisi vardı. Bütün cepheler FKÖ meclisinde, parlamentosunda temsil edilirdi. Bu parlamento üzerinde ise ulusal konsey vardı. Bu konseyin elemanlarının bütünü El Fetih'in, yani Arafat'ın egemenliğindeydi. Doğal olarak Marksist cephelerin siyasi yaşamları Arafat'a muhalefet etmekle geçti.

Şehit ailelerin tamamı ve örgüte bağlı bütün askerlerle bazı görevliler düzenli maaş alırdı. Bu fonlardan yoksulların belirli kesimleri de yararlanırdı. Böyle olunca para kazanmak için bu örgütlerden biriyle ilişkide olma zorunluluğu doğuyordu. Doğal olarak mücadele anlayışı da buna göre şekilleniyor, hareket yozlaşıyordu. Paranın olmadığı yerde mücadele olmaz fikri gelişmişti.

FKÖ, halkına bakmak için uluslararası ticari yatırımlara yöneldi. Dünyanın her tarafında şirketler kurdu. Bu alanda sorunların çözümüne bizlerden çok daha sağlıklı, stratejik baktı. Kalıcı adımlar attı. Bulundukları her yerde kooperatiflerle, hastanelerle, Kızılay'larıyla, sivil örgütleri ile kurumlaştı. Adı konmamış bir devlet yapılanmasına kavuştular. İktidarlarını da bu mekanizmalar üzerine oturtmuşlardı. Fakat bu alanların denetlenememesi, giderek bürokratik bir yapının oluşmasına yol açtı. Filistin ulusal burjuvazisi bu zeminde palazlanıp boy verdi. Bu yozlaşma '70'lerin sonlarına doğru ve '80'lerin başlarında daha da derinleşti. Daha önce kurtuluş hareketlerinden ve sosyalist bloktan karşılıksız destek alabilen Filistin hareketi, Körfez ülkelerinden zamanla 5-10 milyar dolarlık yardımlar almaya başlayınca onlardan, "Hadi alın yardımlarınızı ve bu sorunu çözün. Ama bu arada da, şu adımı atın" sözlerini duymaya başladılar.

Bütün bu çatışmalara, uzlaşmalara rağmen yerine göre bağımsızlığını koruyabiliyor, ele avuca sığmıyordu. Sonuçta biz ne dersek diyelim Arafat bir efsaneydi. Ama zamanla inanılmaz eleştiriler almaya başladı. Hamas'ın '86'da, İntifadayla birlikte Gazze'deki eylemlerle birlikte çıkışı, aslında Arafat'ın bıraktığı politikalara, sürdürdüğü uzlaşmacı yaklaşımlara, tavizlere tepkiyle olmuştur.

Mültecinin Mültecisi Olmak

Suriye onların düşmanları olmadığımızı, ulusal kurtuluş savaşı verdiğimizi, siyonizme, emperyalizme karşı savaşan güçler olduğumuzu bildikleri halde topraklarında yaşamak zorunda kalan devrimcilere mülteci statüsü vermedi. Statü sorunumuzu çözmediği için toplamda üç defa 50 gün gözaltında kaldım. Bir keresinde Lazkiye'den teslim edilmek üzere gönderilecekken, bir albay sayesinde kurtuldum.

Çocuklarımız Suriye'de doğdu, büyüdü. Filistin kamplarında kaldı. Kızım sekiz yaşına geldiği halde gerçek adımı bilmiyordu. '91'den sonra Özal zamanında gerçekleşen bir yasal düzenlemeden dolayı ülkeye gitmeye karar verdiler. Evrak hazırlanırken çocuğum gerçek ismimi görünce döndü bana, "Artık ben sana inanmıyorum. Bu da bir yalan, bu isim de!" dedi. Konsolosluk çocuklarımın isimleri Arapça olduğu için kabul etmedi. Kızımın adı Lina oğlumun ise Nidal idi. Bunun üzerine Zeynep, Memet ne istiyorsanız yazın fakat bu isimler değişmesin, dedim. Ek bir isim daha koyarak bir kâğıt verdiler. Kızım sadece Filistinlilere mahsus bir BM okulunda Filistinli kimliğiyle okudu. Dördüncü sınıfa gelmişlerdi. Dönüş yapacakları zaman bir belge için gidip gerçek durumu müdüre anlattık. Müdür ağlamaya başladı. Bunun üzerine bütün dosyayı baştan sona yenileyerek, isimleri yeniden düzenleyerek hazırladıkları evrak sayesinde çocuklar ülkeye dönebildi.

Mücadeleyi Halka Mal Etmek Gerekiyor

Teslim Töre

FUKH ve onun bileşimleriyle uzun vadeli kalıcı adımlar atılamamıştır. En sağlam ilişki '80'li yılların ortalarında başlayan İntifada üzerinden kurulan ilişkiydi. Çünkü İntifada bir halk devrimiydi ve Filistin'i kurtaracak olan oydu. Ama Amerika, Suudi Arabistan, Katar gibi ülkeler panikledi ve Arafat'ı gönderip, İntifadayı bitirdiler. Eskiden Mossad'ın köşe bucak öldürmek için aradığı Arafat uçaktan inerek o topraklara vardı. Kimse oralı olmadı. Sonrasında başına

gelenleri de herkes biliyor. Uçaktan iner inmez, biz bir devletiz ve ben Filistin devlet başkanıyım, dedi. Bütün devletler bunu onayladı ve İntifada bitti. İntifadayla İsrail hükümeti baş edemiyordu. Çünkü İntifadayı halk gerçekleştirmişti.

Arafat geldikten sonra Gazze bir Filistin oldu, Batı Şeria başka bir Filistin... Düşman kardeşler oldular. Filistin hareketini bitirdiler. Kalıcı bir ilişki o devrimci damar üzerinden kurulabilirdi. O da yok oldu. Devrimi halk gerçekleştirebilir. Mesela, İntifada bastırıldıktan sonra Arafat'ın da eli boşta kaldı. Orada her şeyi Arafat ya da FKÖ değil halk yönetiyordu. Zaten İntifada karar almıştı. Bu en çok da Arafat'a dokunuyordu. Ona göre de halk sünepe bir şeydir, yönetemez, iktidar olamaz. Bana göre İntifadanın imha edilmesini en çok o istedi. Bu deneyimden şunu öğrendim: Mücadeleyi, kavgayı, devrim mücadelesini halka bırakmak, halka mal etmek gerekiyor. Onlar mücadeleye el koyduğunda halkın yanında çalışmak, liderlik taslamadan, halkın, komitenin aldığı karara uymak gerekiyor. Bu tecrübe unutulmamalı. Biz o süreçte bunu çok yakından gördük, izledik, dersler çıkardık. İsrail, İntifadayı yok etmek için elinden geleni yapıyordu. Ama gücü yetmiyordu. Neden? Bir merkezi yok ki orayı bombalayıp yok etsin. Bir barınma noktaları yok ki orayı bassın, önderlerini etkisiz hale getirsin. Her yer onların. Kararı sokakta, yürürken alıyorlar ve kendi kendilerini yönetiyorlardı.

Yola Çıktık Ama Beceremedik

Abdullah Dereli

Orada en uzun kalanlardan, en son ayrılanlardan biriydim. Kaldığım dönem boyunca özellikle de uluslararası ilişki kurmak konusunda olanakları iyi değerlendirdiğimizi düşünüyorum. Çinlilerle, Avrupalılarla, Bulgarlarla önemli ilişkiler geliştirdik. Bu uluslararası ilişkiler sayesinde ufkumuz açıldı. Ortadoğu'ya çıkmasaydık uluslararası ilişkilerin önemini bu düzeyde algılayamazdık. Şüphesiz devrim yapamadık. Yola çıktık ama beceremedik.

Solda, Batı Merkezci Bir Bakış Egemen Oldu

Fatma İrier

Kişisel tarihimde Filistin, zorunluluğun getirdiği bir dayanışma ilişkisinin adıdır. Bağlı olduğum yapının tarihsel arka planında ise eskiye uzanan, sadece zorunluluğun getirdiği bir dayanışma değil, aynı zamanda Ortadoğu'da halkların siyonizme ve egemen devletlere karşı birlikte mücadele etmeleri perspektifi vardı. Birçok örgüt açısından ise pragramatizm vardı. Ortadoğu daha çok Avrupa'ya geçiş tahtası olarak kullanıldı. Filistin hareketiyle dayanışmak, ondan bir şeyler öğrenmek, onu kendi özgülünde yeniden alıp üretmek, uygulamak bakışıyla yaklaşılmadı. Bir tek PKK Filistinli örgütlerin sunduğu silahlı mücadele olanaklarını, ülkesinde bir ulusal kurtuluş mücadelesini başlatma perspektifiyle değerlendirdi.

TDH'nin biraz Kemalizm'den etkilenmiş, hâlâ da sökülüp atılamamış ulusalcı bir damarı var. Ondan kaynaklı Ortadoğu halklarıyla enternasyonalist bir ilişki kurmadı. Solda, batı merkezci bir bakış egemen oldu. Ortadoğu tam dibinde olduğu halde çok uzağında kaldı. Solun bu yanını, geçmiş Emeğin Birliği yayınlarından başlayarak sürekli eleştirdik. Ortadoğu'yu es geçmelerini, Filistin Hareketi'ni, Kürt Hareketi'ni, bölgedeki ulusal kurtuluş hareketlerini görmeyip, Batıcı daha çok Avrupa'daki mücadele eksenlerine endeksli yaklaşımlarını eleştiren yazılar kaleme aldık. Ortadoğu kavramını, Türkiye sol hareketinde, hep köylü olarak tanımlanıp küçümsenen Emeğin Birliği dile getirmiştir.

Hayatın bir acı ironisidir. Şimdilerde Filistin'le dayanışma etkinliklerini İslamcılar yapıyor. '70'li yıllarda da, sonrasında da Türkiye'de, Filistin'le dayanışma etkinliklerini sadece bizler yapmıştık. 12 Eylül'den sonra Filistin'le ilk dayanışma gecelerini de dergimiz *Emek*'le organize etmiştik. Sol, muhtemelen Hamas'tan dolayı o alanı İslamcılara terk etti. Bu, Türkiye'de sol hareketin stratejik bir yaklaşımının olmadığının çok somut bir göstergesidir.

Solda her yapının Filistin Hareketi içinde kendisine yakın bulabileceği hareketler vardı. Ama Ortadoğu halklarına

stratejik bir bakış yoktu. O bakış hâlâ sürüyor. Bunun izlerini bugün Kürt sorununa bakışta da görüyorum. Enternasyonal bakış açısı Türkiye sol hareketinde zayıftır. Filistin ve Ortadoğu halklarının mücadelesine bakışı da bence buralardan besleniyor. EB ve TKEP ise stratejik olarak bu bakışı hep korudu. İran'da Halkın Fedaileri dahil Filistin'de örgütlerle düzenli ilişkide olan tek yapıydı. Halkın Fedaileri'ni de mollaları destekledikleri dönemde eleştiren, bakın yanlış yapıyorsunuz, diyen bir örgüttü EB.

El Fetih, FHKC, DC ile diplomatik ilişkilerimiz hep vardı ama esas öne çıkarmak, kalıcı ilişki kurmak istediğimiz FKP'ydi. FKP dar, entelektüel bir çevreyi temsil etmekle birlikte, ilişkileri daha ziyade işgal altındaki topraklardaydı. İçlerinde Yahudi kökenli üyelerinin sayısı da çoktu. Arapça, Birlik diye bir yayın çıkarıyorduk. O bültende FKP'nin görüşleri doğrultusunda ya da onu öne çıkaran yazılara yer veriyorduk. Bu, bazen El Fetihlilerin hoşuna gitmiyordu.

Biz hep, "Filistin'in kurtuluşu, İKP'yle FKP'nin öncülüğünde, İsrail ve Filistin halkının ortak mücadelesiyle olur" fikrini hem yazılı hem de sözlü olarak işliyorduk. Ayakları işgal topraklarına basmayan bir örgütlenmeyle, ne kadar sürerse sürsün sadece dışarıdan silahla mücadele ile bu sorunun çözülemeyeceğini savunuyorduk. "Filistin sorunu bölgedeki devletlerin diplomasi masalarında çözülmez" diyorduk. Bundan dolayı tespitlerimiz birçok Filistinli örgütün hoşuna gitmiyordu.

El Muhaberat'la Can Sıkıcı İlişkiler

Bereket Kar

Türkiye'den gelen örgütlerin bir kısmı, ilişkilerini istihbarat örgütleri üzerinden geliştirirken, politik ilişkilerini ise mümkün olduğu kadar Baas üzerinden sürdürüyorlardı. '81'de yakalanıp Türkiye'ye teslim edilmem söz konusu olduğunda, bu istihbarat ilişkilerini devreye sokmak zorunda kaldık. Birkaç gün cezaevinde yattıktan sonra Şam'a teslim ettiler. Bu gibi güvenlik sorunlarıyla da boğuşmak zorunda kaldığımız için bir şekilde Şam'la belli bir düzeyde ilişkileri yürütmek zorunda kalabiliyorduk. Kaldı ki oradaki devletle-

rin yürütücüsünün istihbarat örgütleri olduğu biliniyor. Uzun yıllar oralarda yerleşik kalmamıza rağmen çoğumuz gerçek isimlerimizi vermemiştik. Önceden getireceğimiz insanların kimliklerini alıyorduk, yeni isimler takıyorduk. Orada 12 yıl kalmama rağmen gerçek ismim cezaevine düşünce dayanışma kampanyasından dolayı açığa çıktı.

Suriye'nin her adımını desteklediğini gördüğü insanları, kendisi için çalıştırmak politikasının olduğu bilinmeli. Kendileri açısından bu doğal bir haktı. İnsanlarımızın büyük çoğunluğu Avrupa'ya gittiği için de, bu yöndeki çabalar fazlaca karşılık bulmadı.

Bir gün telefon ettiler, arkadaşlarınız var, dediler. TKP'li bir ekip istihbarat tarafından yakalanmış. Onların da isminde komünist sıfatı geçiyor, başında Türkiye. İsimler birbirine çok yakın, anlayamamışlar. Arkadaşlarımız böyle bir ekibin varlığından haberdar olmadıklarını söylediler. Gözaltındakiler bizleri tanıdıklarını söylemişler. Olayı aydınlatmak için gittik. Evet, tanıyorum bu insanları. Adamlar TKEP'li olduklarını, orada kalmak için gelmediklerini, Avrupa'ya çıkacaklarını söylemişler. Muhaberat, bizler burada kurtuluş hareketlerine ev sahipliği yapan, emperyalizme, siyonizme karşı savaşan bir ülkeyiz, diye ikna etmeye çalışmışlar. Bunlar biz komünist partisiyiz, oradaki işçi sınıfını örgütlemek için gideceğiz, demişler. Bunun üzerine adamlar çıldırmışlar. Gittik, "Sen burada bu adamların sorumluluğunu üstlenseydin hemen bırakacaktım. Fakat şimdi bunları bir hafta bilerek tutacağım" dedi. Bu örneği, bazı örgütlerimizin o sahaya nasıl baktıklarını gösterebilmek için verdim.

Suriye, ulusal burjuvazinin hâkim olduğu, Sovyet ülkesinin denetimi altında, Doğu Bloku'na yaslanmış, bütün ilişkilerini bunlar üzerinden kurmuş bir ülkeydi. Hükümetin, ben bu kadar ulusal kurtuluş hareketine ev sahipliği yapıyorum, onların yükünü taşıyorum, diyerek ciddi destekler aldığından eminim.

Bize örgüt olarak baştan çok şeyler vaat edildi. Hem Arap'ım hem de onların ifadesiyle, İskenderun sancağındanım. "Bir kimlik verelim ve buranın bir vatandaşı olarak çalış" dediler. Önerilerini başından itibaren reddettim. Şüphesiz bu tür önerileri reddetmeyen örgütlerimiz oldu

ve her şeylerini kaybettiler. Örgüt olmaktan çıktılar. Hiçbir arkadaşımız buna itibar etmedi. Bir gün Teslim Töre'yi emniyete çağırdılar. İlla görüşmek istiyorlardı. "Sen burada kalıyorsun" dediler. Hayır, dedi. "Biz o zaman gider ciddi heyetlerle; ulusal yönetimle, kaumi dedikleri, ulusal basın yönetimiyle ve uluslararası kurtuluş hareketlerinin bürolarıyla görüşürüz ama sizlerle görüşmeyiz. Taleplerimizi onlar kanalıyla iletiriz" dedik. Çoğu zaman istemiyorsanız, sizlere yük oluşturuyorsak gideriz, dedik. Bunun üzerine üstümüze fazla gelmediler.

Teslim Töre

Suriye istihbaratının biz ordayken, "Gidin, şu kişiyi vurun" tarzı bir yaklaşımları olmadı. Daha ziyade, bizleri bilgilendirin, diyorlardı. Türkiye'deki ABD üsleri hakkında bilgi istemişlerdi. Ben de, biz ajanlık yapsak Demirel'e yapardık, dedim. Bunu MİT de duymuştu. Yakalandığım zaman MİT'te sordular: "Neden Demirel?" diye. Türkiye'de en sevmediğim adam Demirel olduğu için söylemiştim, yapacağımdan değil. Ajanlık, nefret ettiğim bir şey. Örgütlerin her zaman karşılıklı bilgi alışverişine dayalı ilişkileri vardır. Örgütler de devlet gibidir. Anlaşır, birbirine bilgi aktarırlar. Bu bizim kızdığımız, karşı koyduğumuz şey değildir.

Abdullah Dereli

Şam'da Muhaberat'ın bilgisi dışında yaşayamazsın. Bu, devrimci hareketin onların sultası altında yaşaması gerektiği anlamına gelmez. Muhaberat'ın bilgisi dışında yakalanırsan, hışımlarını üzerine çekersin. Eğer silahıyla birlikte on kişiyi sınırdan geçireceksen mecburen bildireceksiniz. Bu yüzden öncesinden Muhaberat'a kamera, alet edavat götüreceğiz, derdik. Özellikle Halep sınıra daha yakın olduğu için, her şoför, öğrenci Muhaberat'tandır. Baas üyesidir.

Bizim gibi diğer arkadaşlarımızın da araçları vardı. Muhaberat'ı atlatmak için üzerimizdeki aletleri akrabalarımıza verir önden geçirirdik. Onlar da sözde Muhaberat için sınırlarını kontrol ediyor gibi yaparlardı. Bu arada da malzemelerimiz tehlikeli noktadan geçmiş olurdu. Bu tür

imkânları olmayanlar çok zorluk çekiyordu. Bu nedenle çok kişi yakalandı.

İlk dönemlerde tepkilerini çekmek istemiyorduk. Kabul edelim ya da etmeyelim Suriye iktidarıyla ittifak içerisindesin. Eğer onunla bir dostluğun yoksa çek git ülkemden, diyebilir. Acil'in rolünün o süreçte çok abartıldığını düşünüyorum. Benim Halep sınırında akrabalarım varsa, Acilcilerin de Lazkiye taraflarında akrabaları vardı. Onlar muhtemelen bu ilişkilerini iyi değerlendirdiler.

Şam'da MİT'in Ayak İzleri

Bereket Kar

MİT'in özellikle de Türk ve Türkmen kesimleri ile öğrenciler arasında ciddi bir çalışması vardı. Antakyalı Neval Boz, MİT'in elçilik kanalıyla yönlendirdiği ve Türkiyeli yapılara karşı istihbarat için kullandığı biriydi. Daha sonra Cem Ersever'le ilişkisi açığa çıktı ve birlikte öldürüldüler. MİT, Neval Boz'un PKK ile ilişkisini kurmuştu. Bu kız özellikle bizim peşimizdeydi. Oradaki birtakım ilişkilerimizi keşfetmişti. Bölgedeki akraba ilişkilerim üzerinden beni birkaç kez bir punduna getirip sormuş, akrabalarım da böyle bir ismi tanımadıklarını söylemişlerdi. Bana anlattıkları zaman bu kızla aralarına sınır koymalarını, dikkatli olmalarını söyledim. Daha sonra kızı takibe aldığımızda, kızın aslında çok yetenekli olmadığını, sıradan, basit biri olduğunu ve tıp okuduğunu öğrendik.

Türkiye tarafının gerek Lübnan gerekse Şam üzerinden bizler hakkında bilgi toplamak için çok büyük bir efor harcadığını, '94 yılında cezaevine girmeden önce işkence sırasında yöneltilen sorulardan anlıyorum. Örneğin sorguda, Teslim Töre'yle Kuzey Irak'ta haşhaş, kenevir tarlalarından elde ettiğiniz kazançları nereye harcadınız sorusu, beni çok güldürmüştü. Aldığımız silahların miktarını vererek, 2-3 bin kişiyi eğittiğimizi iddia ediyorlardı.

Bir Deneyimin Öğrettikleri

Abdullah Dereli

Hayatımdan çıkardığım en önemli ders, en kötü koşullarda bile üretmek ve yaşamak. Herkesi taşıdım, sınırlardan geçtik. En son ben kaldım. Ortadoğu'yu terk ediyorduk. Artık evime gidiyordum. Telin öbür tarafına adımımı attım. Çatışma çıktı ve yaralandım. O kadar deneyime rağmen, Türkiye'ye kendim için attığım ilk adımda kurşunu akciğerimden yedim. Yanımdaki arkadaşım askerlerin nöbet yerinden çekerek beni uzaklaştırdı. Köyden birilerini getirdi. Antakya Devlet Hastanesi'ne götürüldüm. Orada ameliyat edildim. Sahte kimlikle yattım ve tutuklanmadım. Son adım... Söküğünü dikemeyen terzi misali...

Fatma İrier

İyi ki de gitmişim, diyorum. Bu deneyim bana bir kez enternasyonalizmin Filistinlilerin dilinde nasıl güzel bir duygu olduğunu hissettirdi. Kamplarının girişinde çok güzel Arapça bir söz vardı. Filistin Arapçada dişi cins bir kelimedir, bir kıza seslenir gibi sesleniyordu. Türkçesi şu: "Ya Filistin, sen dünyanın en güzeli, biriciği ve en iyisi değilsin belki ama ben seni çok seviyorum." Bu yazıdaki mantıkla, "Ne mutlu Türküm diyene" ve "Bir Türk dünyaya bedeldir" diyen mantığı bir kıyasladım. Yıllarca beynimize bu işlenmişti. Üstelik topraklarından koparılmak, toprakları işgal edilmek, mülteci durumuna düşürülmek Filistinlide aşırı, milliyetçi bir duygu geliştirmiyor. İşte bu, yurtseverliktir. İçinde başka topraklara, başka güzeliklere sevgiyi de taşır. Bu, benim hem dünyaya hem de halkların mücadelesine bakışımı çok etkilemişti.

Filistinliler içinde gerçek bir laik işleyişi; dinin tümüyle mücadeleden, siyasetten, diğer ilişkilerden bağımsızlaştırılmış, kişinin vicdanı ile inancı arasında bir ilişki olduğunu ve kimsenin buna ilişmediğini gördüm.

Filistinliler bölgenin en eğitimli halklarından biriydi. Kadın, erkek en cahili, lise mezunuydu. Ezici çoğunluğu İngilizce biliyordu. Dışarıda yaşamak için eğitimli ve meslek sahibi olmak zorundaydılar. Bu şekilde örgütlerine ulusal

mücadelelerine çok daha yararlı olacaklarına inanıyorlardı. Eğitim gördüğüm kampın laboratuvarında bize kimyasallarla bomba yapımını öğreten Ebu Seyif, kimya mühendisi bir Filistinliydi. Fransa'da kimya mühendisi olmuş ama orada kariyer peşinde koşmamış, dönmüş FHKC'ne gelmişti. Hastanelerinde kendi doktorları görev yapıyordu (Filistinli doktorlardan bir hafta ilkyardım eğitimi almıştım). Dikimevlerinde, kıyafetlerini kendileri dikiyorlardı (Orada dayanışma amaçlı iki ay çalıştım). Kültürlü bir halktı. Sıradan bir ev kadını Filistinliyle de konuşsan İtalya'daki devrimci gruptan Eritre'deki, Kamboçya'daki örgütlere kadar biliyorlardı.

Kadınlar geri plandaydı. Çocuklarını bırakıp gidemiyorlardı. Çok çocuk doğurmayı, İsrail'e karşı bir mücadele yöntemi olarak benimsemişlerdi. Bu nedenle Filistinlilerde kürtaj yasaktı. İsrail'de yaşayan nüfusun birkaç katı, dışarıda yaşıyordu.

Kendi topraklarına dönme umudu taşıdıkları için paraları olanlar bile bilinçli olarak Lübnan ve Suriye'de mülk almıyordu.

Özgüvenimin pekişmesinde orada geçirdiğim yılların çok büyük etkisi oldu. Bu süreçte aşağı yukarı silahların tamamını kullanmayı öğrendim. İlkyardım eğitimi aldım. Araba kullanmayı da o süreçte öğrendim. Ayrıca iyi bir daktilograf oldum.

Erkek egemen kültür orada da devam ediyordu. Türkiye sol hareketi de erkek egemen bir kültürden geliyordu. Evde iki kadındık ve bütün ev işleri bizden bekleniyordu. Sıcak bir mücadele içinde olduğum için onlar güzümde çok küçük kalıyordu. Şimdiki yaşamda olsa çok daha büyük çatışmalara neden olabilirdi. Bir tencere çorbanın yanına bir tencere ıspanağı kaynatıp on beş kişi yiyorduk. Kaçakçı yollarının olmasına rağmen ilkesel olarak asla kirli yollara başvurmadık. Çok yoksul ve mütevazı ama hep ilkeli yaşadık. Kamplarda bir kadın olarak daha özgürdüm. Orada her şey paylaşılıyor ve nöbetleşe yapılıyordu. Kampta tek kadın olduğum halde kimse benden yemek yapmamı, sofrayı kurmamı, toplamamı ya da bulaşıkları yıkamamı beklemiyordu.

Filistin halkı tepesindeki yöneticisinden en alttakine kadar kendisini geliştirmiş bir halktı. Onların hiçbirinde aşiret

reisi tavrı görmedim. Örneğin, savaşın ön günlerinde Ebu Cihad bizi karşılamış, araya bürokratik engeller, mesafeler koymadan odasında ağırlamıştı. Gayet rahat, kendinden emindi. Yanında koruması yoktu. Yaser Arafat da öyleydi. Onların her yıl yaptıkları Toprak Günü'nde Arafat mutlaka gelir, kitleye bir konuşma yapardı. Gayet doğal, çevresinde koruma yığınağı olmadan, halktan biri olarak konuşmaları izlerdi. Bizim solda ise, liderine aşiret kültürünün getirdiği bir bakış vardı. Bir de kolejli, saraylı gelenekten gelme, herkesle muhatap olmayan, herkese tepeden bakan, karşısında hazır olda durduğun bir lider kültü oluştu. Hakkını yemeyeyim, bizim yapıda farklı bir kültürün olduğunun altını çizmem lazım. Teslim, bu örgütte öyle bir lider olmadı. Tam tersine herkesin ağzına geleni rahatlıkla söylediği bir liderdi. Ayrıca yemeği de hazırlardı, ortalığı da süpürürdü.

Kemal Burkay, İsveç'te yaşıyordu. Oradaki arkadaşları ziyarete gelmişti. Biz de Teslim ve Kenan Kalyon'la birlikte görüşmeye gittik. Hep Kemal Burkay konuşuyordu. Hepsi elleri önünde oturuyordu. Bir ara Kemal Burkay tuvalete kalktı. Bir baktım herkes ayağa kalktı. Hepsi benden yaşlı adamlar. Onlar kalkınca ben de kalktım. Birisi peşkir tuttu. Çıktı tuvaletten. Salona girince yine herkes ayağa kalktı. Ben de kalkacaktım, Teslim işaret etti, kalkma diye. Apo'yu liderlik tarzı itibariyle en ağır dille eleştiren Kemal Burkay da böyle bir örgüt lideriydi. Mahmut ismindeki yöneticilerine, neden böyle diye sormuştum. Yanıtı çarpıcıydı, "Bu bizde aşiret kültürüdür. Bizde aşiret liderine, saygı duymazsan kimseye saygı duyduramazsın. Onun için biz aşırı saygı göstereceğiz ki sen de gayri ihtiyari ayağa kalkacaksın."

Apo'yu da diğer elemanlardan uzak tutmaya çalışan bir örgüt kültürü vardı. Adamın kendi yapısında yoktu bu. Mesela ben Abdullah Öcalan'ı orada tanıdım. Son derece çocuksu bir adamdı. O zamanlar Duran Kalkan, Kesire Öcalan hep yanındaydı ve ona hep, "Sen lidersin, ortaya çıkma" diyorlardı. İnsanların içine yemekten yemeğe çıkıyordu. Çok yalnızdı. Bunun için de bunalıyordu. Bazen özel şoförü Orhan'la evdekilerden habersiz bizi ziyarete gelirdi. İlk gittiğimizde beni kadınların odasına almışlar, Teslim'le baş başa ayrı odaya geçmişlerdi. İkinci gidişimizde, bizi böyle

yine haremlik selamlık oturtacaklarsa ben gelmiyorum, demiştim. Alevi kültüründen de geldiğim için şaşırıyordum. Bunun üzerine, Teslim de söylemişti. Bu sefer hep birlikte aynı odada oturmuştuk.

Yedi yıl bir eşiktir. Ben bu yedi yıldan sonrasını gurbette geçirmeyeceğim. Türkiye'ye gideceğim, dedim. Genel kurulda sınır hücresinde yer almak için zorla karar aldırttım. Hem dış ilişkilere bakan organda hem de kendi isteğimle sınır geçiş hücresinde yer alıyordum. Abdullah Dereli'yle birlikte, Tevfik kod adlı bir arkadaşımız daha vardı. En az Abdullah Dereli kadar, insanı da o geçirmiştir. Belli bir süre sonra ülke özlemim çok artmıştı. Sınır hücresindeyken birkaç kez giriş çıkışlar yaptırdım. Şu anda içeride yatan TKEP/L'nin lideri Musa Karataş'la, onların gerilla komutanı Cuma Şat'ı Abdullah Dereli'yle birlikte sınırdan ben geçirmiştim. Sınır görevinin dışında diplomasi alanında çalışmaya devam ettim.

Gidenlerin Ardından

Teslim Töre

'82 Savaşı'nda Mustafa Çetin ile İmam Ateş yoldaşımızı Arnon Kalesi'nde, Teğmen Ali yoldaşımızı ise ileriki yıllarda kaybettik. Biz doğrudan, güçlerimizle savaş içerisindeydik. Sadece bir büroda ya da evde kendimize bir hayat kurmadık. Belli bir aşamadan sonra kamplarımızdan çıkıp Filistinlilerin kamplarında kalmaya başladık. Teğmen Ali daha sonra bu kamplardan birinin komutanı oldu. Kendisi öğretmen kökenliydi ama çok yetkin bir asker oldu. İşim olduğunda ben de kampta, olmadığı zamanda Şam'daki evde kalıyordum. Teorik çalışmalarımızı o evde yapıyorduk.

Filistinlilerle, özellikle de savaşçılarıyla ilişkimiz çok iyiydi. Kampımızı herkesten gizlediğimiz için hiç bombalanmadık, herhangi bir saldırıya uğramadık. Teğmen Ali'nin bir ayağı daha önceki bir uçak bombardımanında kırılmıştı. Ayağı kırıkken aylarca evimizde kalmıştı. Onu tuvalete kucağımda götürüyordum. Yoldaştık ama adeta çocuğumuz gibi seviyorduk kendisini. Filistinli Doktor Ömer tedavi etmiş, ayağına platin takmışlardı. İyileşince tekrar cepheye gitmişti.

Fatma İrier

Teğmen Ali (Cevat Saim Çelen) Antalya Gazipaşa'lıydı. Çukurova'daki arkadaşlar tarafından harekete katılmıştı. Öğretmenliğe başlamadan 12 Eylül gelmiş, dışarıya çıkmak zorunda kalmış. Silaha, illegaliteye meyilli olduğunu gören arkadaşların, Filistin'deki kamplara götürelim, orada eğitelim önerisi üzerine gelmişti. Kısa bir dönem bizimle yaşadı. Kampta eğitimlere katıldı ve diğer arkadaşlardan farklı olarak çok hızlı bir biçimde silahları kullanmayı, sökmeyi, tamir etmeyi, bomba üretmeyi öğrendi. Geldiğinin senesi bile dolmadan kamp komutanı Ebu Eymen, "Bundan sonra benim olmadığım zamanlarda bu kampta eğitmenliği bu arkadaş yapacak" dedi. Teğmen rütbesini Filistinli komutanlarından aldı. "Biz kendisini teğmen olarak kamplarda istihdam etmek, ona maaş bağlamak, Türkiye'den gelen diğer devrimcilere de eğitimi onun vermesini istiyoruz" dediler.

Cevat Saim Çelen, orada hepimizin gözbebeği oldu. İçimizden üst düzeyde komutanlık yapabilecek birinin yetişmesi bizi çok gururlandırıyordu. Teğmen Ali'yi Teslim'le çocuğumuz gibi severdik. Kamptan her gelişinde birkaç gün aile ziyaretine gelir gibi bizde kalırdı. Her bakımdan çok da iyi anlaşırdık. Kendisini çok geliştirmişti. Lübnan'da Cebel dedikleri dağdaki mevzide arızalanmış bir topu tamir etmeyi başarınca ünü daha da artmıştı. Herkes onun ziyaretine gelmeye başlamıştı. Dilini de hızla geliştirmiş ve tercüman olmadan da dersleri anlatabilecek düzeye gelmişti. Cebel'deki mevzide Filistinlilerle birlikte Ketayiplere karşı savaşıyorlardı.

En büyük ünü ise Nebatiye'de Filistinlilerin mevzilerini depolarını vuran bir İsrail tankını kendi eliyle kurduğu bir antitank füzesiyle imha etmesiyle kazanmıştı. Bütün vadide, Cebel'de, Lübnan'da, Filistinliler arasında, "Türk Ali, katil tankı imha etti" diye haber yayılmış. Bunun müjdesi bize, Şam'a kadar ulaşmıştı. Başka mevzilerden Türk Ali'yi görmeye kampa gelenler oluyordu. Bunun üzerine Teğmen Ali bizim de onayımızla Suriye'deki kamptan alınıp, Lübnan'daki kampın komutanlığına getirildi. Cebel'de, toprağı kazıp siperler oluşturmuş, ağır silahlarla mevzilenmişlerdi. Arada bir ziyaretimize geliyordu. '86'da Filistinlilerin önerisiyle Teğmen

Ali, SB'de 6 ay sürecek bir askeri stratejik eğitime katılacak kırk kişilik grubun içinde yer alacaktı. Arkadaşlarımızdan onay da almışlardı. Bu arada bir Filistinli kadına âşık olmuş. Onu tanıma şansımız olmadı. O da başka bir mevzideymiş, arada bir onun mevzisine geliyormuş. Çok mutluydu.

'86 yılının Ağustos ayıydı. Bayramın birinci günü ziyaretimize geldi. Dördüncü günü, ben gideyim, diye tutturdu. Çok ısrarcı olduk kalması için fakat izinli olduğu halde, ben gitmezsem orada evli olan Filistinli arkadaşlar çoluğunu çocuğunu göremeyecek. Ben sizi hiç olmazsa gördüm. Ben geçeyim, nöbeti devralayım. Onlar aileleriyle birkaç gün geçirsinler, diyerek bizi ikna etti. Bayramın dördüncü günü İsrail'in Fantom uçakları bütün Lübnan'ı, dağı, bildikleri bütün mevzileri bombaladılar. Sabah erkenden Bereket aradı. "Çok kötü bir haberim var. Teğmen Ali'yi kaybettik!" dedi. Bağırdım mı, telefonu mu elimden attım, hiç hatırlamıyorum. Şoka girmiştim. Bir gün önce yanımızdan gitmiş. "Nasıl olur?" dedim. "Uçaksavarla İsrail uçaklarını düşürmeye çalışırken vurulmuş, başka şehitler de var. Beni bürodan aradılar. Cenazesini yarın gönderiyorlarmış" dedi. Perişan haldeydik. Afişi de bizden Türkçe aldıkları yazı üzerinden Arapça hazırlamışlardı. Ertesi gün diğer cenazelerle birlikte getirdiler.

Bayramda kendisini ziyaret etmeye gelen iki genç Filistinliyle birlikte şehit düşmüştü. Birlikte, yan yana gömüldüler. Gelenlerden birinin annesiyle tanışmıştım. Bir elini oğlunun bir elini ise Teğmen Ali'nin mezarına koymuştu. "Bunlar birbirlerini çok seviyorlardı. Bak burada da ayrılmadılar, beraber yatıyorlar" dedi. Onlar ölüm duygusuna daha alışkındı. O kadar çok şehitleri vardı ki. Benim kadar ağlamıyorlardı.

Filistinlilerin Suriye'de bir şehitlikleri vardı. Başka yerlerde de öyle midir bilmiyorum, kefen giydirmiyorlardı. Üstündeki kıyafet neyse, yediği kurşunla, o haliyle mezara koyuyorlardı. Bir de istisnasız bütün mezar taşları oyuluyor, camlı bir bölme yapılıyor ve üstüne adı, şehit düştüğü tarih yazılıp fotoğrafı asılıyordu. Hepsi genç genç ölüler. Teğmen Ali'yi de elbiseleriyle birlikte getirmişlerdi. Saatini, boynunda örgülü mermi çekirdekli kolyesini, künyesini çıkarmışlardı. Bize sadece onları verdiler. Fedailerin yakalarına koydukları fular gibi bir

bez vardı. Çok işlevsel bir şeydir. Yaralandığında bir yerini bağlarsın. Terlediğinde alnını silersin. Ona dahi dokunmadan son yolculuğuna uğurladık. Gülümseyerek gitmişti.

Bir gün kampa gelen merkez yöneticilerimizden biri kampın komutanı Ebu Eymen'le iddialaştı. 25 metre mesafeden, bir şişenin üstüne dikilmiş sigaranın filtresini vuracaklardı. Bizim Sait, Alman yapımı bir kalaşnikofu eline aldı. Bir, iki, dört, beş, derken nihayet yedinci de sigarayı vurdu. Ebu Eymen, yılların kamp komutanı. Ver bakalım dedi, o da beşincide vurdu hedefi. Biz artık hamlamışız, dedi güldü. Teğmen Ali ise o her sigara yerine şişeyi isabet ettirdiklerinde dağılan şişe yerine yenisini koyuyor, hedefi sabitleyip yanımıza geliyordu. Hadi Teğmen Ali, dedim bir tane de sen denesene. Yok, dedi. Ondan sonra ısrarcı olduk. Teğmen Ali daha ilk atışta sigarayı filtresinden uçurdu. Nasıl sevindim, çığlık çığlığa bağırdım. Arkasından da Ahmed Arif'in şiirini okumuştum:

"... evvel Allah bu eller utandırmaz adamı / yanan cigaranın külünü / çatal kıvılcımlanan engereğin dilini ilk atımda uçuran usta elleri..."

Tabii herkes kutladı. Ebu Eymen hiç bozulmadı, o da sarıldı Teğmen Ali'ye, öptü. Sonra da döndü bize, "Bakın boşuna ben burada yerime Ali'yi koymuyorum. Artık buranın yetiştiricisi bu, kimin yetiştirdiği komutan" diyerek bir de kendine pay çıkarıp şakalaştı. O yine gayet sakin hiç şımarmadan, boynunu da eğerek karşıladı. Teğmen Ali gözü kara, yetenekli bir militan, alçakgönüllü bir devrimciydi.

Bir Cephe Deneyiminin İçinden
Sol İçi Sancılar

Haziran saldırısının öncesinde Ortadoğu'daki devrimci örgütler, cuntaya karşı FKBDC'ni kurmak için yoğun bir diplomasi içindedirler. Cephe, PKK'nin çağrısıyla gündeme gelir. Çağrı, kaynağı darbe öncesine uzanan çok sayıda çelişki ve çatışmanın körüklediği, önyargılarla, karşılıklı güvensizliklerle dolu bir dizi örgüt ve partiyi bir araya getirmeyi başarır.

Darbeye karşı devrimci hareketin diri unsurlarıyla bir karşı cephe oluşturma girişimi, FKBDC'nin en güçlü bileşen-

lerinden Devrimci Yol grubunun çekilmesiyle, ardında dişe dokunur bir faaliyet bırakamadan zaman içinde sönümlenir. Cunta koşullarında sola umut, ülkede 12 Eylül faşizmine karşı mücadele isteği içinde olan kesimlere çekim merkezi olabilecek bir girişim, henüz yolun başlarında başarısızlıkla sonuçlanır. Bugün, nasıl dağıldığı hakkında tarafların karşılıklı sert eleştiri ve suçlamaları hâlâ canlılığını korumaktadır.

Okunduğunda görülecektir, Naif Havatme gibi Filistinli önderler bile aralarındaki ayrımları bir kenara bırakıp ortak bir cephe oluşturmasını aktif desteklemiş, teşvik etmiş, kapılarını sonuna kadar açmış, her tür lojistik olanağı seferber etmişlerdir. Bu bile tek başına FKBDC deneyimi üzerine konuşmak, bu olanağın nasıl heba edildiğini irdelemek ve geleceğe ilişkin birtakım sonuçlar çıkarabilmek için yeterli bir nedendir.

Cemil Bayık

12 Eylül faşist askeri darbesi gerçekleştiğinde Abdullah Öcalan, bizim açımızdan doğan bu yeni durumu kapsamlı değerlendirdi. "Artık eskisi gibi Türkiye'ye yaklaşamayız. Yeni duruma göre koşulları ele almalıyız. Bu yüzden topyekûn geri çekilmeliyiz" dedi. Devletin bize dönük bazı darbeleri ve operasyonları olduğu halde geri çekilmeyi düşünmemiştik. İlerleyen dönemde devletin üzerimize daha yoğun geleceğini öngörüyorduk. Bu arada siyasal gelişmeler faşist bir cuntanın geleceğini gösteriyordu. Bunun için önderlik, örgütün hızla yurtdışı imkânlarının araştırılarak buralardan açılacak kanallarla kendisini sürece hazırlaması yaklaşımındaydı. Onun için Abdullah Öcalan geri çekilme kararını verdi fakat bu kararı almak kolay olmadı. Çünkü tarihte birçok hareket yurtdışına çıkmış ve mülteci durumuna düşmüş, tasfiye olmuştu. Aynı durumu, sonu biz de yaşayabilirdik. Bu tarihsel derslerden de yola çıkarak Abdullah Öcalan benzer bir süreci yaşamamak için yoğun bir tartışma yürüterek, arkadaşların düşüncelerine başvurarak, bazı önemleri alarak geri çekilme kararını hayata geçirdi. Kararla birlikte yanılmıyorsam, 285 kişiyi yurtdışına çektik. O günkü koşullarda ciddi bir rakamdı. Bunların arasında kadınların sayısı 30-35 civarındaydı.

Bu arada Taner Akçam, Abdullah Öcalan'ın daveti üzerine Avrupa'dan Lübnan'a geldi. Abdullah Öcalan Akçam'a, "Dev-Yol büyük bir hareket. Merkezi ve birçok kadrosu yakalanmış. Hâlâ yakalanmamış dağlarda kadrolarınız var. Merkezden sadece siz dışarıdasınız. Bu kadrolara sahip çıkmalısınız" dedi. Taner Akçam bu sözler üzerine, yapabileceği çok fazla bir şeyin olmadığını söylemişti. Abdullah Öcalan, Taner'in bu yaklaşımına büyük bir öfke duydu. Hatta bu kadrolara ulaşmak için Taner'den adres istedi. Kurye gönderip bulabildiklerimizi getirebileceğimizi söyledi. Bunun üzerine önderlik bu adresleri aldı ve ülkeye kuryeler gönderdi. Kuryelere verdiği talimat şuydu: Gidip bu arkadaşları bulacaksınız ve sağ salim getireceksiniz. Sınırdan geçerken herhangi bir tehlike olursa gerekirse bizden şahadet olmalı ama o arkadaşlardan olmamalı.

O günün koşullarında takriben 80 civarında Dev-Yol'dan arkadaşı Ortadoğu sahasına çektik. Bu arada bizler 285 kişiyi çekerken bir tane şehit vermediğimiz halde, Dev-Yol'dan arkadaşları geçirirken sırf onlara bir şey olmasın, diye bir arkadaşımızı şehit verdik. Daha sonra Avrupa'dan Lübnan sahasına TİKKO geldi. Biz onlarla ilişkiler geliştirip kendilerine tıpkı Dev-Yol'a yaptığımız gibi epey olanaklar yarattık. Diğer bazı örgütler, bizlerden önce Filistin hareketleriyle ilişkilenmişti. Bir kısmı da 12 Eylül'den sonra gelmeye başladı. Biz onlara da yardımcı olduk. İlişki kurmalarını sağladık. 12 Eylül'den sonra Şam Suriye Lübnan sahası diyebilirim ki hem Türkiye'den hem de Kuzey Kürdistan'dan gelen örgütlerle doldu taştı. Birçok örgütün yöneticileri, kadrosu ve savaşçıları oradaydı.

O dönemde faşizme karşı cepheler oluşturulmak isteniyordu. Hem Kürdistan'da hem de Türkiye'de çok yoğun tartışmalar yaşanıyordu. Örneğin, Kürdistan ayağında Rızgarî, Ala Rızgarî, DDKD ve Kemal Burkaycılar PKK ile bir cephede yer almak istemediklerini çünkü PKK'nin mücadeleye zarar veren çok ciddi hataları olduğunu düşündüklerini söylediler. Madem PKK ile birlikte cephe kurmak istemiyorsunuz, PKK dışında kurun. Eğer iyi bir şey yaparsanız, biz size destek veririz, isterseniz sonradan da gelip katılabiliriz, dedik. Kendileri de zaten öyle bir cephe kurmadı.

O zamanlar kendilerine, bakın siz sürekli PKK'nin kötülüğünden bahsediyorsunuz. Diyelim ki öyle. O zaman sizin PKK'den daha iyi bir mücadele ortaya koymanız gerekiyor. Bunu başarırsanız, halk PKK'yi değil sizi destekler. PKK meselesi o zaman biter. Ama siz bir mücadele yürütmez, üstelik de PKK'yi karalamaya çalışırsanız, buradan herhangi bir yere varamazsınız. Bu size kaybettirir. Bunu kendilerine söylemiştik. Nitekim sonraki yaşanan gelişmeler bizi doğruladı.

Bizler, Türkiye'deki diğer sol sosyalist hareketlerle de bir cephe geliştirmeye çalışıyorduk. FKBDC'de başlangıçta 8 örgüt yer aldı. Amaç, Türkiye çapında faşist cuntaya karşı mücadele yürütmek, Türkiye'de gerilla mücadelesini geliştirmekti. Dev-Yol'u Taner Akçam temsil ediyordu. Taner Akçam, FKBDC'yi sabote etti ve Dev-Yol cepheden ayrıldı. FKBDC'de çıkan sorunun ana nedeni buydu. Taner aslında bir bütün olarak devrimci hareketi Avrupa'ya taşımak, mülteciletirmek ve bitirmek istiyordu. Bunda kısmen başarılı oldu. Taner'in faşizme karşı mücadele geliştirmek istemediği açığa çıktı.

Dev-Yol'dan sonra o cephe yeniden geliştirilmek istense de başarılı olunamadı. O cephede yer alan örgütler Türkiye'de faşizme karşı mücadele yürütmeyi bir türlü göze alamadılar. İşin özü buydu.

Taner Akçam'ın *Taraf* gazetesinde Ortadoğu'dan çekilme, Abdullah Öcalan'a ve konu bağlamında Suriye'yle ilişkilere dair yaptığı sözde uyarı ve endişelerini içeren tespitleri gerçekçi değildi. Taner madem bu gerekçelerden dolayı FKBDC'nden ayrılıyor, o zaman bu değerlendirmeleri yapan ve bu gerekçelerin arkasına sığınan tutarlı bir devrimci olarak, Türkiye'ye karşı doğru bir hatta mücadele yürütmesi gerekirdi. Taner orada eğitim almış ve hazırlık yapmış birçok kadroyu Avrupa'ya çekti. Türkiye'de yapılanlar ise ortada. Bu bile Taner'in değerlendirmelerinin ne kadar samimiyetsiz, ileri sürdüğü gerekçelerin ne kadar temelsiz olduğunu ortaya koyuyor.

Biz Dev-Yol'u kendi adımızla Filistin kamplarına soktuk. Çünkü Filistinliler hem Dev-Yol'u hem de TİKKO'lu arkadaşları kabul etmiyorlardı. Bu örgütlerin temsilcileriyle konuşmuştuk. Arkadaşlarını bizim adımıza kamplara so-

kacağımızı, kamplarda çalışmaları yürütmek için üçlü bir yönetim oluşturacağımızı, her örgütten bir temsilcinin bu komitede yer alacağını, bu komitenin sorumluluğu altında kamplarda yürütülecek ortak çalışmaların dışında herkesin ayrıca kendi çalışmalarını yürüteceğini kararlaştırmıştık. Bir müddet sonra da Filistinlilere, sizlerin ayrı örgütler olduğunuzu söyleyeceğiz ve böyle dayatıp kabul ettireceğiz, demiştik. Bunun üzerine Filistinliler bizim kamplarımıza bizden habersiz nasıl başka örgütleri koyarsınız. Sizler bizim örgütlerimizde, kamplarımızda misafir olarak kalıyorsunuz, eğitim görüyorsunuz, kamplarımızı sadece size açtık, diye öfkelendiler. Eleştirilerinde sonuna kadar haklılardı çünkü yaptığımız ne siyasal, ne nezaket, ne diplomasi ne de ahlaki kurallara uyuyordu. Dünyada bunun eşi görülmüş değil. Kendileri bizden bu çarpık durumu izah etmemizi istediğinde kendilerine, size söyleseydik almayacaktınız. Ama biz bu arkadaşlarla Türkiye'de faşizme karşı birlikte bir mücadele yürütmek istiyoruz. Çünkü arkadaşların başka imkânları yoktu. Bu kamplarda varolan olanaklardan kendilerini hazırlamak için yararlanmaları gerekiyordu. Siz de bu olanağı sunmuyordunuz. Yoksa yaptığımızın ne anlama geldiğini biliyoruz. Dünyada kimse bunu yapmaz. Ne deseniz haklısınız ama biz de mecburduk dedik.

Halk Cephesi bundan dolayı bizlerle olan ilişkilerine mesafe koydu. Bu ilişkileri çok zor kurmamıza rağmen Türkiye'de faşizme karşı ortak bir mücadele yürütmek için ilişkilerimizi tehlikeye atmayı bile göze aldık. Çünkü Önder Apo sürekli Haki ve Kemal'in şahsında Türkiye halkına hep saygılı oldu. Onların geleceğinden hep sorumluluk duydu. Mücadele etmek isteyen örgütlere ve halklara karşı hep sorumluluk duygusuyla yaklaştı. Kendi hareketine nasıl yaklaştıysa Türkiye'deki sosyalist harekete de öyle yaklaştı. Bütün bu riskleri, tehlikeleri omuzlamasının nedeni buydu. Fakat o arkadaşlar PKK'nin bu çabasına, iyi niyetine değer vermediler. Hatta daha sonra bizi oldukça zorlayan sıkıntıya sokan tutumlara girdiler.

Filistinlilerle ilişkimiz oldukça olumlu bir düzey kazanmış, bize güvenmeye başlamışlar, hatta birçok değerlerini bize teslim etmişlerdi. Biz örgütlere, militanlara, halklara karşı sorumluluklarımızın bir gereği olarak her türlü tehlikeyi,

riski ilişkilerimizi bozma pahasına üstlendik. Ama onlar bu fırsatları değerlendirmedi. Daha sonra Dev-Yol, kadrolarının çoğunu Avrupa'ya çekti. İçinde dürüst, savaşmak isteyen güçler ise ülkeye girdiler. Bunlardan bazıları yakalandı, bazıları ise şehit düştü. O güçlü potansiyel dağıldı, heba edildi.

Mahir Sayın

FKBDC'nin başarısızlığı esas olarak, bizim Türkiye'de sürdürdüğümüz ilişkilerdeki problemlerin bir sonucu. Türkiye'de biz kılı kırk yarmışız ve birbirimizden ayrı örgütler kurmuşuz. Örneğin, THKP-C'den beş, altı örgüt çıkmış. Mahir'in teorisini kimin uyguladığına dair tartışmalar ortak iş yapmanın zeminini de ortadan kaldırmış.

Mesela, ben Taner'e (Akçam) FKBDC kurulurken şunu demiştim: "Suni dengeden başlayıp birçok teorik sorunu ve konuyu tartıştık. Şu sen mi doğrusun ben mi, tartışmasını bir kenara bırakalım. Şimdi farkımız ne? Mahir'in dediklerini bırakalım, bu iktidara karşı silahlı mücadeleyi sen de geliştirelim, diyorsun ben de. Öbürleri de diyor. Bizim birçok noktada Mahir'in dediklerinde ortaklığımız var. Biz ne yapacağız bu durumda? Hâlâ siz Dev-Yol biz Kurtuluş, diye mi devam edeceğiz? Onlar da Acilci, HDÖ'lü diye mi devam edecekler? Partizancılar zaten bambaşka bir dünya, deyince Taner, 'Yahu hoca, bu çok uzun mesele!' dedi. Bu uzun mesele de cephe kurmak kısa bir mesele mi, dedim.

Siz Apoculara Kürt milliyetçisi deyip duruyorsunuz. Şimdi onlarla anticunta cephesinde birlikte olacaksınız. Fakat biz aynı örgütte olamayacağız. Olacak iş mi bu? Bak, ben sizin niyetlerinizden şüpheleniyorum! Bizim memlekette çocukluğumdan kalan bir resim vardır, dedim. Çok yağmur yağınca bazı ağaçlar çok az kök salarlar. Dolayısıyla o kökler onlara yetmez, devrilmeye başlarlar. Fakat devrilmeden birbirlerine yaslanır kalırlar. Sel geçtikten sonra, kökleri yine kuvvetlenir. Birbirine yaslanmış ağaçlar, kendi gövdesi üzerinden yeniden büyümeye başlarlar. Sizin yaklaşımınız bana biraz böyle gibi geliyor. Devrilirken birbirimize yaslanalım, sonra yine bildiğimiz doğrultuya gideriz gibi. Benim pek güvenim yok bu işe" dedim.

Bir araya gelenlerin birbirlerine güvenleri yoktu. Bu işin günahı sonradan olanlara yıkılmamalıdır. Biz oraya gözlemci olarak katıldık. Başarısızlığın sebebi de pek niyetlerinin olmamasıydı.

Teslim o zamanlar PKK'ye çok olumsuz bakıyordu. Ben görüşelim dediğim zaman, "Bırak ya MİT'in örgütüyle mi görüşeceğiz?" diyordu. Ben her zaman PKK'lilerle yan yana gelir, konuşurdum. Herkesin birbiriyle olan çelişkisi ne kadarsa, bunların da diğerleriyle o kadardır, derdim. Ama bunlar Kürt örgütü, bunu anlayacaksınız. Bu bir realite diyordum. Bunu bizimkiler anlamıyordu. Benim derdim de bu gerçeğin anlaşılmasının sağlanmasıydı. Gıcıklığın esasının buradan kaynaklandığına emindim. Kürt niye ayrı örgüt kuruyor? Zaman geçtikçe taraflar bunları birbirlerine karşı kullanıyor. Örneğin, Dev-Yol'un bizimle olan çelişkisiyle, Dev-Yol'un PKK ile olan çelişkisi arasında çok fazla fark olmadığını görürsün. Esası örgüt rekabetidir. İkincisi, aşırı rekabet orada Kürt olmaktan, burada da cepheyi kim temsil ediyor tartışmasından kaynaklanan bir başka rekabetti. Ben başından beri bir araya gelseler de fazla bir şey yapamayacakları öngörüyordum. Daha baştan birbirleriyle bu kadar rekabet içinde olanların bir cephede, birlikte savaşacak kadar birbirleriyle kenetlenecekleri bana göre çok zordu.

Bir araya geleceğiz, altına imza atacağız, diyorlardı. Peki, birlikte bir siper kazmamız mümkün olacak mıydı? Beyrut'tan bildiri yayınlamak için FKBDC'ye niye ihtiyaç duyayım. Ben esas olarak Türkiye'de bir cephe kurmaktan yanaydım.

Taner'in çekiliyorum demesi bence herkese de bahane oldu. Devrimci Yol, bir tek Taner'den ibaret değildi. Taner çekildi ama Yaşathak Aslan vardı. Yaşathak, hiçbir zaman Taner'le aynı mantıkta olmadı. Bu işi devam ettirecek olanlar için, Taner'in çekilmesiyle zemin ortadan kalktı, diye izah edilemez. Bu günahın etkisi mutlaka vardır. Bu birilerine de bahane oldu. Zaman geçtikçe bildiri çıkarmaktan öteye gidilemedi.

Bu işe en çok inanan PKK de tası tarağı toplayıp Türkiye'ye gitti. Biz de Türkiye'ye gittik ama operasyonlar bizi bitirdi. Onlar dağa gittikleri için kurtuldular. Bizim nefesimiz ancak '85'e kadar yetti.

Her ne kadar FKBDC'nin kurulacağına inanmasak da olumlu bir hava almıştık. O havayla ben de dahil kamplarda, yurtdışında ya da Şam'da görevli kadrolarımız hariç herkesi ülkeye soktuk. Bu cuntaya karşı bir şeyler yapmak gerekiyor, artık yeter noktasındaydık. Herkes bu eğilimdeydi ve herkese gönüllü olarak memleket hasretiyle yan yana geldi. Birilerini bıraksak sorun çıkardı. Sırası gelen bazılarını ertelemek zorunda kalıyorduk. Arkadaşlardan, ben de önceki grupla gideceğim, diye itiraz geliyordu. Bir heves vardı. Ama tabii bu heveslerimize denk bir sonuç elde edemedik. Gidişimizle birlikte çok yerde örgütlendik; fabrikalara girdik, örgütlenmemizi birçok yere yaydık. Ama PKK'nin başardığını başarmak bize nasip olmadı.

FKBDC iyi bir olanaktı. Örgütsel rekabet bir kenara bırakılsaydı, oradan bir cephe örgütü çıkabilirdi. Biraz da Kürtlere kulak kabartsaydık, daha devrimci sonuçlar çıkabilirdi. İşte görülüyor, onlar bir şeyi becerdi. Aynı kamplardan geçtik. Üstelik o ekibin önemli bir kısmı, Abdullah Öcalan başta olmak üzere Cephelidir. Dilsel, mantıksal yakınlığımız o günlerde çok daha fazlaydı. Bir tek onların aradığı şuydu; bu Türkiye Solu tarafından adam yerine konulabilecek miyiz?

İsmail Metin Ayçiçek

FKBDC'nin başarısızlığının iki temel aktörü olduğunu düşünüyorum: Biri Taner Akçam kafasından etkilenen Dev-Yol ve Kurtuluş Hareketi. Bence bu hareket, özellikle Taner Akçam içselleşmiş bir Kürt karşıtlığını, her zaman ürettiği politikaların içine işledi. Onun bu alandaki sorumluluğu büyüktür.

Bu dönemde Kurtuluş Hareketi, 12 Eylül Askeri Darbesi'ni, "askeri diktatörlük" olarak tanımlamıştı. Ayrıca Avrupa'da, "Türkiye'deki devlet biçimini faşizm olarak tanımlayan hiçbir örgütle herhangi bir ittifak için masaya oturmama" kararı almıştı. Bu tür görüşmelere gözlemci olarak katılıyor; orada devlete ilişkin saptamalarımızı aktarıyor ve sonrasında görüşmeler dışı kalıyorduk. Her zaman birlikçi bir örgüt olduğumuzu söylememize rağmen, FKBDC tartışmalarında da tamamen doktriner olan bu anlayışı dayattık ve cephe çalışmasının dışında kaldık. Oysa bu cephede Kurtuluş'a çok gereksinim vardı. Çünkü birincisi, sürekli silahlı mücadele

söyleminde olan radikal örgütler ile diğerleri arasındaki ilişkiyi sürdürmekte daha üretken bir role sahip olabilirdik. İkincisi, PKK ile Türkiye Solu arasındaki ilişkilerde (Kürtlere ilişkin görece sağlıklı düşüncelerimizden dolayı) daha birleştirici bir rol oynayabilirdik.

Oysa biz kendimizi bu girişimin dışına atarak hem kendimizi öteki örgütlerden yalıttık, hem de cephenin çatışmalı dinamiklerinin önünü boşaltmış olduk. Kısa bir süre sonra da cephe çöktü.

Avrupa çalışmalarında bir dönem yukarıda söz ettiğim karara rağmen, eylem birlikleri türü çalışmalara, "Türkiye'ye ilişkin faşizm tanımlamasına katılmıyoruz. Bizim için devlet biçimi askeri diktatörlüktür" şerhini koyarak katılabilme yolunu açtık. Ama Suriye'de yapılan ve örgütün ikiye bölünmesiyle sonuçlanan konferanstan tekrar Almanya'ya dönen MK üyesi arkadaşın (M. S.) bu tutumu eleştirmesi ve ağırlık koyarak uygulamanın önünü kesmesi sonrasında, Kurtuluş uzun yıllar bu sorunun altında tecrit yaşadı.

Teslim Töre

Biz o zamanlar Türkiyeli örgütlerle ortak mücadele edebilseydik, mücadele daha farklı bir seyir izleyebilirdi. Bölgeye daha sonra Dev-Yol da gelmişti. FKBDC'ni Apo'yla kurmuşlardı. Taner Akçam Suriye'ye bizden önce gelmiş, Apo ile görüşmüş ve anlaşmışlardı. Biz cepheye daha sonra katıldık fakat ilk günlerden itibaren böyle bir çalışma olduğunu biliyorduk.

DC'den bize bir arkadaş geldi. Kod adı Ali, asıl adı Abdullah Öcalan olan PKK'nin sekreteri, Teslim Töre ile görüşmek istiyor, dedi. Aynı dönemde kötü bir haber almıştık. Adıyaman'da PKK'liler Halil Uluğ isminde bir yoldaşımızı dövmüşler ve öldü, diye bırakıp gitmişlerdi. Daha sonra polis yoldaşımızı o haldeyken gözaltına alıp, işkencede öldürdü. Doğal olarak orada da Apo'yla görüşme gündeme gelince, "Ben görüşmem. MK adına yayımlanan bildiride, PKK'yi karşıdevrimci ilan etmişler. Ben de MK'nin sekreteriyim. Bunu bile bile böyle bir sorumsuzluk yapamam" dedim. DC bizi çok zorladı. Havatme görüşmemizi istedi.

Daha sonra Abdullah Öcalan'la DC'nin siyasi bürosunda görüştüm. Orada bildiriyi önüne koydum. "Bak bu MK

imzalı bildiri. Yaptığınız eylemi eleştiriyorlar, ne diyorsun?" dedim. "Eğer bizimkiler bunu yapmışlarsa, bunu yapanlardan mutlaka hesap soracağım. Bu nasıl bir şey, biz birbirimizden nasıl adam öldürürüz, döveriz" dedi. Çok sert tavır gösterdi. Bunun üzerine tekrar MK ile bağ kurdum. Durumu anlattım. Sorumluluğu üstüme almamı ve kongrede hesap vermek kaydıyla görüşmemi istediler. Kabul ettim. Apo'ya yoldaşlarla olan görüşmemi anlatınca, "Tamam, hangi özeleştiriyi yapmam gerekiyorsa, yaparız. Yakında yapacağımız kongreden öyle bir karar çıkartırım, bizim ilişkilerimiz böyle devam eder" dedi.

Apo'yla prensipte anlaşmıştık. MK imzalı bildiride yer alan karşıdevrimci PKK tespitini ancak bir kongre kararıyla değiştirebilirdik. Zaten Cephenin kuruluş sürecinde kongre halindeydik. Kongrede cepheye katılma kararı çıkarttık. Kongrede kaleme aldığım bir karar tasarısıyla MK imzalı o bildiriyi oyçokluğuyla iptal ettirdim. Daha sonra Cephe bitinceye kadar geçici yürütmesine seçildik.

Taner Akçam daha sonra *Milliyet* gazetesinde, FKBDC'yi dağıtmak için girdim ve dağıttım, dedi! Direniş Cephesi'nin her toplantısında aramızda çok sert tartışmalar geçiyordu. Çünkü Taner, "Demirel'i de katalım böyle bir cephenin içine" fikrine kadar gerilemişti. Kendisi bize, "Demirel'e Murat Belge'yi gönderdim. Murat Belge, Demirel'le görüştü" diye anlatıyordu. Demirel 12 Eylülcüleri kastederek Murat Belge'ye, "Eğer ben de o apoletlerini onlara yedirtmezsem bana da Demirel demesinler!" demiş. "Şimdi bu saçmalıklara inanıyor musunuz, kim bu adam, tanımıyor musunuz bu adamı?" diyordum. Taner kalkıp, kuru kalabalık bir ton tutarsız cümleyle yanıt vermeye çalışıyordu.

Biz başından beri Dev-Yol'la çok büyük bir uyum içerisindeydik. Cephenin programını oluştururken PKK, 28 sayfalık yazılı ilginç bir program önermişti. O zamanlar Apo'nun, Ortadoğu Demokratik Federasyonu, diye bir öngörüsü vardı. Bu program cephenin diğer güçleri tarafından kabul görmedi. Dev-Yol'dan Mahmut Memduh Uyan'la birlikte kaleme aldığımız programı Direniş Cephesi programı sunduk ve kabul gördü. PKK, "Biz bu programın da çerçevesini savunuruz, sorun değil" dedi.

Sonra ne olduğunu hiç kimse bilmiyor! Üçümüz aynı zamanda bu cephenin sözcüsü ve yürütmesindeydik. Her gün, bazen günde iki kez görüşüyorduk. Oranın Baas partisiyle ve bütün örgütleriyle ilişki kurmaya çalıştık. FKÖ'nün bütün yapılarına gittik. Hepsi de bize destek verdi. Ama birdenbire Dev-Yol, "Artık ben yokum" dedi. Dev-Yol çekilince yapı kendiliğinden çöktü. Çünkü geride kalanlar ufak tefek yapılardı ve birbirlerine yeterince umut vermiyordu.

Ben yaşadığımız onca şeyden sonra Taner Akçam'ın hiçbir görüşüne katılmam. Onun devrimci olmadığını o zaman da biliyordum. Doğal olarak böyle bir adamın söylediği sözlerin hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğunu kestirmek çok zordu. Devrimci olmadığı halde devrimci bir yapı içinde kalıyordu. Böyle bir insanın sözüne de düşüncelerine de güvenilmez.

Apo'yla da tartışırdık. Mesela bir toplantıda Baas Partisi'nin politbürosunun bizimle görüşmek istediğini söylediler. Ben, Apo, Taner ve Mihrac Ural'la gittik. Tercümanlığı Mihrac Ural yapıyordu. Bizi kendini Albay bilmem ne, diye tanıtan biri karşıladı. Askeri bir alana götürünce yanlış bir yere geldik sandım. Bizimle muhatap olan askeri yetkili, "Yoldaşlar, partimizde sivil asker ayrımı yok. Ben hem subayım hem de politbüro üyesiyim. Hafız Esad hava kuvvetleri komutanıyken aynı zamanda partinin sekreteriydi" dedi. Tamam, dedik. Adam orada bizden yardım istiyordu. "Biz bir çadırdayız. Bu çadırın içinde bölgedeki tüm devrimciler var. Ama bu çadıra sürekli dalgalar çarpıyor. Eğer bu çadır yıkılırsa hepimiz dalgaların altında kalacağız. O yüzden hepimizin buna destek vermesi gerek" diyordu.

Adama, "Ben TKEP sekreteriyim, bu arkadaş Dev-Yol'dan, Apo da PKK sekreteri" dedim. "Biz, Öcalan yoldaşla konuşmuştuk" dedi. Çok bozulduk ve toplantıyı terk ettik. Daha sonra, "Bu ne, nasıl söyleyebilir bunları?" diye Apo'yla tartıştık. "Bunlarla konuşabilir miyiz?" diye sormuş adam. Apo da, "Tabii konuşabiliriz" demiş. Bu konuda Apo'yla birkaç kez tartıştık. Taner Akçam bir seferinde şunu söyledi: "Bunlar bizi kullanmak istiyor, kullandırmayalım kendimizi." Apo da, "Olsun, onlar bizi kullanacağına biz onları kullanalım" dedi! Tarihi bir not ama bütün bir süreci etkiledi.

Mihrac Ural

Taner Akçam'ı hiçbir zaman ciddiye almadım. Onu, FKBDC'nin yıkılmasının asıl sorumlusu olarak görmek ve sırtına böylesi bir sorumlululuk yüklemek onun yetersizliğini görmemektir. Ne zindandan kaçışı, ne de yazarlığının bu gerçeği değiştirmesi mümkün değildir. Dev-Yol gibi dev bir hareketin dizginlerini hasbelkader eline almış olan birinin, bu hareketi hiçbir etki yaratmadan söndürüp yok etmesinin başka bir izahı olamaz.

Taner Akçam FKBDC'nin sözde en önemli isimlerindendi. 12 Eylül darbesine direnemeyen kitlesiyle, vehimden ibaret gerillasıyla, kuruluş toplantılarında oluşturduğu ortaklık gerçekçi değildi. Bunu o gün de çok iyi biliyordum. Başkan Öcalan'la ikili görüşmelerimizde bunu tekrar ediyordum. Buna rağmen birlik için kaygılarımızı içimizde tutarak olumsuzluğun yayılmasını engelliyorduk. FKBDC tarihiyle ilgili ona bir rol biçmek yerinde değildir.

Tarihi nesnel koşullar bize FKBDC gibi, ülkede kökleri sağlam olmayan bir hareketin yaşama şansının olmadığını gösterdi. PKK, bu oluşumun yaşaması ve güçlenmesi için çok çaba sarf etti, destek verdi. Türkiye genelini bağlayacak bir hareket olmadan sonuç alınmayacağını tespit ediyordu. Buna önem de veriyordu. Taner Akçam'ın, PKK iç işlerine karışmaya kadar uzanan (Avrupa'daki PKK içi gerginlikleri) hatta hiç de dostça olmayan, tehditvari yazışmalara kadar boyutlanan gereksiz ve abes çabaları bu oluşumun yaşaması için verilen gayretleri engellemiyordu. Başkan Öcalan, Taner Akçam'dan kendisine gönderilen mektubu bana okutmuştu. Avrupa ortamına yaslanmış birinin beyhude tehditlerini içeren bu mektuba ikimiz de bıyık altından gülmüştük.

Sorunun esas kaynağını, yukarıda anlattığım öznel çekişmeler oluşturmuyordu. Herşeyden önce tarihin gidişi, varolan algılarımızla sonuç almamıza olanak tanımıyordu. Ne yapılırsa yapılsın bohça bir yerden yırtılıyordu. Örgütler bölünüyor, çekişmeler doruğa ulaşırken koşullar değiştikçe geride kalan birlik bu yeni koşullara cevap veremiyordu. FKBDC bu gelişmelerin etkisi altında bir türlü gerçekçi, ayakları yere basan Türkiye'de etkin olacak bir süreci yakalayamıyordu.

Taner Akçam'ı derinliği olmayan sıradan biri olarak görmeme verebileceğim en önemli örneği, siz sorunuzda *Taraf* gazetesine verdiği röportajdaki konuşmasına atfen veriyorsunuz.[13] Orada Taner Akçam, "Sonuçta kullanılacağız. 'Bizim burayı terk etmemiz lazım' dedik ve Suriye'yi terk ettik" diyor. "Ben bu konuyu Öcalan'la konuştum. Ona, 'Biz Suriye'den çıkıyoruz. Terk etme kararı aldık. Biz kendimizi kullandırtmayız. Senin yerinde olsam, Suriye'yi terk ederim" cümleleri sadece cahil cüretiyle kurulabilir. Bu sürecin en derin ve yakın tanıklarından biriyim. Başkan Öcalan hiçbir hal ve koşulda, Suriye Muhaberat'ının etkisi altında olmamış, tersine karşısındakileri etkileyen bir liderdi. Lübnan'da kamplar kurdu. 1990 yılında Suriye'deki seçimlerde 10 milletvekili çıkardı. Bunlar bugünkü PKK'nin yükselişi için gerekli hareketlilik, silah, Kürt halkıyla kurulan sıcak ilişkiler Başkan'ın özgür iradesinin ürünü olmuştur. Muhaberat'ın etkisi olsaydı PKK asla buralara gelemezdi. Kaldı ki Suriye'yi bilmeyen bu kişi, Suriye'nin dost gördüğü güce hiç müdahale etmeden özgürce çalışma zemini hazırladığını, dayatmada bulunmadığını anlayacak durumda değildi. Ortak düşmana karşı ilkelerin gerektirdiği oranda birlikte mücadeleyi kabul ederdi. Bunun önerisini de kendisi değil, bizler yapardık. 1980'li yıllarda Müslüman Kardeşler'e karşı PKK-Acilcilerin ortak mücadelesi böyle oluştu.

---

13. *Taraf*, 13 Mart 2012. "Neşe Düzel'in Taner Akçam'la yaptığı röportajdan: İsrail Lübnan'ı kuşattıktan sonra, Suriye devleti, 1982 yılında Türkiye'den gelen devrimci örgütlerle doğrudan ilişkiye geçti. Daha önce ilişkinin kurulmasında Filistin örgütleri aracılığıyla yapıyordu. Öcalan'ın grubu Habaş'ın Filistin Cephesiyle ilişkideydi. Bizim arkadaşlar ise El Fetih üzerinden Suriye'yle ilişki kuruyordu. Suriye, Türkiye'den gelen örgütlerle hem gizli servisi Muhaberat hem de dışişleri bakanlığı kanalıyla doğrudan ilişki kurmaya ve birtakım şartlar ileri sürmeye başladı. Bu şartlar, açıkça Türkiyeli sol örgütlerin Türkiye'ye karşı kullanılması anlamına geliyordu. Türkiye'de bazı işleri yapmanı isteyebilecek şeyler söylüyordu Suriye. Biz bağımsızlıkçı bir harekettik. 'Sonuçta kullanılacağız. Bizim burayı terk etmemiz lazım' dedik ve Suriye'yi terk ettik. Ben bu konuyu Öcalan'la konuştum. Ona, 'Biz Suriye'den çıkıyoruz. Terk etme kararı aldık. Biz kendimizi kullandırtmayız. Senin yerinde olsam, Suriye'yi terk ederim. İsveç'e ya da başka bir yere gidersen iyi olur' dedim. 'Beni kullansınlar, çok önemli değil. Bana birkaç yıl lazım' dedi. 'Ben birkaç yıl sonra yapacağımı yaparım, o zaman da atı alan Üsküdar'ı geçmiş olur. O zaman da beni Suriye'nin kullanıp kullanmaması artık ayrıntı haline gelir' dedi."

Taner Akçam bölgeden kaçarak, elindeki güçlü Dev-Yol hareketinin sorumluluğunu taşıyacak liderlik vasfından uzak biri olduğunu herkese gösterdi. Bugünden sonuçlarına baktığımızda Taner Akçam'ı zamanın hakemliği de mahkûm etmiştir.

Üstelik Hafız Esad'ın kardeşi Cemil Esad'la FKBDC heyetinin görüşme kararına "evet" diyenlerin başında, "Her olanağı değerlendirmeliyiz" diyen kendisi geliyordu. Bir ara gazetelerde bu kesiti anlatırken, Cemil Esad'ın bürosundaki oturumda sıkıntısını dile getirmek için "sık sık tuvalete gittim" diyerek sohbetin dışında kaldığını ima etmeye çalıştığını okudum. Bu da açık bir yalandır. FKBDC adına benim de içinde olduğum ve Arapça bilen tek kişi olarak tercümelerini yaptığım Cemil Esad ile olan toplantıda hiç kimse yerinden kıpırdamadığı gibi, Cemil Esad'ın her sözünü doğrulayan, katkı yapanların başında Taner Akçam geliyordu. O toplantıda bırakın sık sık tuvalete gitmeyi, rastgele davranmak bile ne ahlaki olarak ne de toplantının önemi gereği adaba uygundu.

Cemil Esad ile Suriyeli etkin bir şahsiyet olarak görüştük. O günlerde kendisinin devlet içinde resmi bir görevi yoktu. Sorunlarımızı aktardık, yardımlarını istedik. Türkiye devrimci mücadelesini ve 12 Eylül rejimine karşı kararlılığımızı ifade ettik. Bu ilişkiler dünyanın her ülkesinde tüm siyasal sürgünlerin kurduğu ilişkilerdendir. Üstelik Cemil Esad, Baas partisinden iki katı bir kitleyi arkasına alan, gerici güçlere karşı mücadele kararlığı olan ilerici Murtada hareketinin başındaydı. Taner Akçam'ın Avrupa istihbarat teşkilatlarıyla bir deneyimi olup olmadığını bilmiyorum. Sosyal, siyasal ilişkilerin, hatta teslim olmadan kirli, kapalı, karanlık işlerine bulaşmadan, bağımsız iradesini koruyarak istihbarat teşkilatlarıyla dirsek teması içinde olunmasının neresi gariptir ki?

Suriye Muhaberat'ının temel ölçüsü ülke güvenliğidir. Hiçbir sol harekete, onların isteği ve önerisi olmadan, bir teklif yapmamıştır. Doğruları arkasında dik duran, ilkelere bağlı, ortak düşmana karşı Suriye'yle dayanışma içinde olmak bağımsızlığı korumanın tek yoludur. Bunu başaramayan, bölgeyi geçici bir yer olarak görenler ise bildiğimiz ve bilmediğimiz her türden yanlış adımı Muhaberat'la birlikte atmış olanlardır.

Elbette ki devletler çıkarları için herkesle ilişki kuracak, ülke güvenliği için herkesten bilgi almaya çalışacaktır. Bunun için ülkesine adım atan herkesle ilgili olmaları çok doğaldır. Bu ilişki herkese açık olmadığı için kendine güvenmeyenleri yutar, kendine güvenenleri ise güçlendirir. Bu konuda Suriye alanını en iyi değerlendirip sonuç alan PKK, dün de bugün de Muhaberat'la asla ilişkilendirilmeyecek bir yapıdır. Suriye halkının Başkan Öcalan'a karşı hâlâ sürmekte olan sevgisinin altında bu dik duruş bulunmaktadır.

Acil olarak FKBDC ile çok umutlu süreçlerin başlayacağı inancı taşıdık. Bu birliğin güçlenmesini hızlandırdık. Fakat örgüt içinde kopuşlarla sonuçlanan tatsız süreçler yaşadık. Bu riskleri imkânlar ölçeğinde kazasız belasız atlatmaya çalıştık. Buna rağmen kaza kurşunuyla Müntecep Kesici'nin ölümünü engelleyemedik. TKEP ile birliğe gittiğimiz bir dönemde örgütümüzden adam kapmak için girişilen kurnazlık ve kışkırtmalar aynı zamanda Türkiye solunun olgunluktan ne kadar yoksun olduğunu da ortaya koyuyordu.

Sonuçta bu birlik de eriyip çözüldü. FKBDC oluşumunda etkindik. Dil biliyorduk ve geniş bir çevremiz vardı. Bütün örgütlere her türden yardımı yaptık. Ne acı ki örgütsel olanaklarımız bile solun şom ağızlı grupları tarafından "Muhaberat'la organik bağ içinde" olmamızın kanıtları olarak kullanıldı.

Bir yandan örgütümün Libya çalışmalarını organize etmek öte taraftan da FKBDC yürütme komitesinin talebiyle Cephe çalışmalarını genişletmek için Libya çalışmalarında yer aldım.[14] Üzerime düşen her şeyi yaptım. Libya'ya gittim. Tüm illerini tek tek gezdim. Türkiyeli emekçileri ve sol örgütleri örgütledim, örgütlenmelerine yardımcı oldum. Libya'da henüz örgütlü bir çalışmaları olmayan PKK'li arkadaşlara her tür desteği vererek komite kurmalarını sağladım. Libya Devrim Konseyi'yle FKBDC adına görüşmeler yaptım. Tür-

14. Libya'da bulunan, FKBDC (Türkiye) ile ilgili devrimcilere... Bu belgeyi taşıyan Ali Kasım yoldaş, FKBDC (Türkiye) Genel Komite Üyesi olarak görevlidir. Bu niteliğinden dolayı, Libya'da Cephemizi temsil etmek, örgütleme çalışmalarını yürütmek ve başka ilerici, devrimci, demokrat örgüt ve kuruluşlarla ilişki kurmak konularında yetkili bulunmaktadır. Durum Cephemiz (FKBDC) ile ilgili olup Libya'da bulunan devrimcilerin bilgisine sunulur. 11 Ağustos 1982 İmza: FKBDC (Türkiye) Yürütme Komitesi, FKBDC Damgası. (Mihrac Ural'ın kişisel arşivinden)

kiyeli işçilerin sorunlarını, hak ve hukuklarının sağlanması ve örgütlenmeleri için imkân yarattım.

Suriye'deki çabalarımız ise çok daha kapsamlı bir boyut almıştı. Birçok farklı örgüt mensuplarını misafir ederek Türkiye'ye ve Avrupa'ya gidiş gelişlerine yardım etmiştik.

Özellikle Taner Akçam'ın siyasi yöneticilikten çok uzak kişiliği, Türkiye tarihinin bu ilk cephesini parçalanmaya, işlevsizliğe ve iç çekişmelere mahkûm etti. Cephe, hiçbir şey yokmuş gibi zaman içinde erimiş ve dağılmıştır. Sadece iyi niyetlerin yeterli olmadığını bir kez daha hepimize göstermiştir. Cephe deneyiminin başarısızlığıyla ilgili olarak "12 Eylül süreciyle yüzleşemediğimiz için", "Sol içi şiddet konusunda fiili önleyici adımlar atılmadığı için", "özeleştiriler yerli yerine oturtulmadığı için" gibi nesnel koşulların üzerinden atlayan ve süreci sadece öznel olgularla açıklayan aydınca yaklaşımların gerçekleri yansıtmadığını da söylemek isterim.

Yaşathak Aslan

'80 yılı geldiğinde Türkiye kanlı bir darbeye gidiyordu. SB'ye güvenmiyorduk. Hele Afganistan müdahalesi bu kaygılarımızı daha da derinleştirmişti. SB'ye tavır almıştık. Onlara elini veren kolunu kurtaramaz, diye düşünüyorduk. Suriye ve Lübnan'ı da onların etki alanı olarak değerlendiriyorduk.

Geri cephe olarak Güney Kürdistan'ın daha uygun olduğunu görüyorduk. PKK ile '78'de başlayan gizli bir ittifakımız ve görüşmelerimiz vardı. Ki o zaman PKK solda biraz "lanetli" durumdaydı. İç ilişkilerimiz ve soldaki genel havadan dolayı çok açık görüşmüyor, yan yana gelmiyorduk ama Kürdistan'da yaptığı birçok şeyi; toprak ağalarıyla, feodallerle çatışmalarını da doğru buluyorduk. Kafamızda Kuzey Kürdistan'da Sovyet yanlılarını dışta bırakan; KUK, PKK, Özgürlük Yolu, Rızgarî gibi örgütleri içine alan bir cephe fikri vardı. O sırada Kürdistan'da en yaygın güç bizlerdik. Tek istikrarlı, gelişen güç PKK'ydi. Bu yüzden KDP'nin uzantısı KUK, PKK'ye saldırmaya başladı. Bu çatışmaya müdahale ettik. Kürt coğrafyasında hem kendimiz hem Kürtler için bütün solu Aydınlıkçılar hariç bir araya getirmeye çalışıyorduk. Bu, bizim merkezi kararımızdı. Türkiye çapında toplantılar yapıldı.

Cunta geliyordu. Demokratik kitle örgütleri, siyasal örgütler düzleminde bir birlik oluşturmaya çalışıyorduk ama bunların ikisi de gerçekleşmedi. Diğer taraftan da bizler gerilla örgütlenmemizi, iç örgütlenmemizi hızlandırmaya başladık. Hazırlıklar istediğim hızda gitmiyordu.

Bir gün PKK temsilcisi bir arkadaş geldi. Şam'dan gelecek temsilci arkadaş seninle görüşmek istiyor, dedi ve Apo'dan çok uzun bir metin getirdi. Mektubu okumadan doğrudan merkezimiz olan Ankara'ya gönderdim. Kalın bir mektuptu. Apo o günlerde sözlü olarak, buraya gelin, cepheyi burada kuralım, diye çağırıyordu. O hercümerç içinde, mektup ne kadar değerlendirildi bilmiyorum. Sonrasında da o mektubu okuma şansım olmadı. Türkiye'deki gidişatı herkes görüyordu. Savaşın geri cephesi buradan kurulabilirdi. Güney Kürdistan'dan umudu kesmeye başlamıştık.

'80 yazı çok sıcaktı. Devrimciler salt devletle, faşistlerle değil, kendi içinde de çatışıyordu. Devrimci Yol'un bu açıdan en sorumlu hareket eden yapı olduğunu düşünüyorum. Sol içi çatışmaları önlemeye çalıştı. Bizden birilerini öldürdüler diye, gidip kimseyi öldürmedi.

12 Eylül geldiğinde Diyarbakır'daydım. Darbeden sonra arkadaşlarla çok tartıştık. Şehirlerin çok güvenli olmadığını söyledik. Ayrıca ilk bir ay içinde gücümüzle kıyaslandığında, yeterli karşılığı verememiştik. Daha sert bir karşılık verebilir ve onların işini bozabilirdik. Benim de, başka arkadaşların da önerileri olmuştu. Temel önerim, merkezin kıra taşınmasıydı. Ama Ekim sonunda peş peşe operasyonlar, Ocak sonunda ise merkezi operasyon yaşandı. Bir süre geri çekilme kararı aldık.

Yöredeki kırsal bölgeleri dolaştım. Bizim yöre merkez olmaya başladı. '78'den itibaren Diyarbakır, Dersim, Elazığ, Malatya, Sivas yörelerinde darbe yemedik. Gayri ihtiyari o bölge çekim bölgesi oldu. Ankara, İzmir, İstanbul gibi yerlerde ortada kalmış olanlar, bulunduğumuz bölgelere geldiler. Karadeniz'de de çok ciddi darbeler yendi ve oralardan da insanlar gelmeye başladı. Ne yapabiliriz diye düşünürken, kendimizi koruyarak, kırsal alanda etkimizi yaygınlaştıralım, demiştik.

Güçlerimizi koruyor, dağdaki devrimci güçlerden Partizan, PKK, zaman zaman Dev-Sol dahil kim varsa iyi ilişkiler kuruyorduk. Askeri bir cephenin temellerinin orada atıla-

bileceğini düşünüyorduk. '82'nin başlarında davet üzerine Dersim'de PKK'li arkadaşlarla buluştuk. PKK'li sorumlu, Suriye'den yeni gelmişti. Bir mektup getirdi. Suriye'ye beklendiğim, Taner Akçam'ın da Suriye'de olduğu, bizim bir kısım güçlerimizin de orada bulunduğu ve cephe çalışması yürütüldüğü haberini verdi. Yaklaşık bir yıl merkezi operasyonlardan dolayı dünyadan izole olmuştuk. Hemen Dersim'deki arkadaşlarla görüştüm. Malatya, Sivas bölgesindeki arkadaşlara ulaşmak zordu ve onlara haber gönderdik. Gitme kararı aldım. PKK'li arkadaşlar vasıtasıyla Nisan '82'de yurtdışına çıktım.

Sınırı tehlikeli, mayınlı, sarp bölgeleri aşarak geçtik. Rehberimiz çok ustaydı. Arkamdan da PKK'li, hamile bir kadın, bizlerle birlikte mayınlı araziden geçiyordu. PKK'li sorumluya dönüp, "Bu haliyle bu kadını neden böyle bir riskin içine atıyorsunuz?" deyince, hâlâ unutamadığım ama dönemin ruhunu yansıtan bir yanıt vermişti: "Geride kalırsa yaşayacağının ne garantisi var!" Şam'a vardık ve arkadaşlarla buluştuk. Şam'a gittiğimizde süreç tamamlanmış gibiydi. Benim kaygılarım, grupların ise PKK'ye, Apo'ya ilişkin soruları vardı. Bu arada PKK fazla Sovyetçileşmişti. Hatta sorunlu oldukları Kürt siyasi çevrelerle ben görüşmüştüm.

Hıristiyanlar için hem tarihi hem dini önemi olan Malula Kasabası'nda tek bir kamp vardı. Malula'da, DC'den aldıkları yerlerde yavaş yavaş toplanmaya başladık. Kısa zaman sonra da Türkiye'den, bu işleri yapabileceğine inandığımız Mahmut Memduh Uyan'ı getirttik.

Mahmut Memduh Uyan

'81'in başında bizim de merkezi yapımız yediğimiz darbelerle dağıldı. Türkiye'de ciddi bir toparlanma hamlesi denedik fakat başaramadık. Ben Malatya, Tunceli, Tokat, Sivas ile Ordu'ya kadar uzanan kırsal alandaydım. Avrupa'daki çalışmalardan sorumlu olan Taner Akçam, Devrimci İşçi adıyla örgütlenmişti.

12 Eylül'e doğru cuntanın geleceğini herkes gibi PKK de görmüştü. 1978'den itibaren, Suriye kamplarına geçmişti. Cunta geliyor, batıda siz doğuda PKK ortak bir mücadele

birliği, ittifak, cephe benzeri bir şey oluşturalım ve mücadele edelim, diye düşünülse de ilişki kuramayınca daha sonra Avrupa'dan Akçam'la temasa geçmişlerdi. Fakat o süreçte örgütsel yapımız epey darbe yemişti. Yine de cuntaya karşı ayakta kalan, mücadele etmek isteyen bir topluluk olarak görece biz bulunuyorduk.

Taner görüşme teklifi üzerine Abdullah Öcalan'ın davetlisi olarak Suriye'ye gitmiş. Suriye'de, bak burada FKÖ'nün geniş olanakları var. Dünyanın bütün ülkelerinden gerillalar orada, demişler. Beyrut o zamanlar enternasyonal, devrimcilerin kendilerini eğittikleri, toparladıkları, geri döndükleri bir yerdi. Adeta bir geri üsdü. FKÖ Taner'e yakın ilgi göstermiş. Devrimci Yol'u Türkiye'den duymuşlar, üniversiteli öğrenciler anlatmışlar. Avrupa'da görmüşler. Bunlar Devrimci Yol üzerine epey bir itibar gösterince, Taner de hem askeri hem siyasi eğitim olanaklarını görünce orada toparlanabileceğimizi düşünmüş. Apo'yla da, PKK ile de yakın bir ilişki içine girmiş.

Taner, Türkiye'de toparlanamıyoruz. Ortadoğu'da yüz yüze bir araya gelip Türkiye'deki siyasal gelişmeler nedir, cunta nedir, ne durumdayız, toparlanmamızı gerçekleştirebilir miyiz, nasıl gerçekleştiririz ve ne yapacağız gibi sorulara yanıt arayalım, tartışma konularını belirleyelim, sonra geri dönersiniz, diye yazdı.

Bana pasaport gönderip, ya havayoluyla ya da Antakya'dan, kaçakçılarla kurulan ilişkiler üzerinden çıkabilirsin, dediler. Bir kadın arkadaşla Malatya'dan Adana'ya, Adana'dan Antakya'ya vardık. Gece, kaçakçılarla birlikte sınırı geçtik.

DC ile ilişki kurulmuştu. Daha çok onların kimlikleriyle hareket ediyorduk. Türkiye'den geliş gidişler sürekli olacaktı fakat biz Beyrut'un, Suriye'nin koşullarının değişeceğini, Türkiye'deki koşulların kısa zamanda farklılaşacağını düşünememiştik. Türkiye'deki gerilla faaliyetlerini geliştirir, siyasi yapımızı da koruyabilirsek FKÖ kamplarını, Lübnan'ı, Suriye'yi de geri bölge, askeri eğitim, malzeme, değişik lojistik destek alanı olarak değerlendirebiliriz, diye düşünmüştük. Türkiye'den, Avrupa'dan arkadaşlar bir araya gelerek konuşup tartıştık.

Benden sonra dağdan yirmi kadar arkadaşı daha götürdük. En son Artvin civarı ve Karadeniz kırsalından bir

grup arkadaşı getirdik. Mersin, Adana hattındaki arkadaşlar ölümlerle sonuçlanan operasyonlardan dolayı erken geçmek zorunda kalmışlardı. Ayrıca Lavrion Kampı'ndan bir grup arkadaş gelmişti.

Mehmet Tepebaşı

'81'e kadar Mersin'de kaldıktan sonra İskenderun'a gittim. '79'da Necdet Erdoğan Bozkurt'un öldürülmesi, ardından bir karakolun basılması, dört polisin öldürülmesiyle sonuçlanan misillemeden sonra bölge örgütü dağılmıştı. Darbeden önce Soner İlhan'ın Adana'da sorumlu olduğu dönemde Amanos Dağları'ndan, Torosların üzerinden devam eden bir gerilla oluşturma hesapları vardı. İskenderun üstlerinde, Amanos Dağları'nda hazırlık sürecindeki bir gerilla grubumuz operasyon yedi. Buna bağlı olarak birtakım adımlar atılmıştı. 12 Eylül sonrası Suriye sınırına kadar bir hat düşünülüyordu. O nedenle on beş kişilik bir grup, Amanos Dağları'nda hazırlık yapmış, Adana üzerinden de on bir kişilik bir grup bu ekibe katılacakken yenilen ihbar üzerine Soner arkadaşlarla bir yayla evinde çatışırken öldürülmüştü.

Çatışma günü İskenderun'daydım. Denizciler köyünde yapacağımız toplantıya giderken, E5 üzerinde tıkanan trafikte askeri araçları ve bir bir minibüs içinde Soner'in hamile eşi Gönül'ün, karnından vurulmuş halde götürüldüğünü gördüm. Operasyonla birlikte İskenderun'da koşullarımız ağırlaşmıştı. Kendi kendimi yediğim, çaresizlik içinde kıvrandığım bir dönemde pusula geldi. O pusulada "Hareketin yeniden toparlanmasını tartışacağız" denilince, "Vay anasını, bizim arkadaşlar boş durmamış" dedim. Pusulada, Filistin'de bir araya geldiklerini, olanaklarımı kullanıp gitmem gerektiği söyleniyordu. Özellikle televizyonda bazı arkadaşların, "geri dönün, bitti bu iş" demeleri beni çok olumsuz etkilemişti.

Adana Cezaevi'nden Mustafa Özençler ile firar etmiş olan Mahmut Hızlı ve yine üçüncü bir kişiyle birlikte bir gece vakti, '81'in yazında Samandağ'ın dağ tarafından karşıya geçtik. Lazkiye'de DC'nin bürosuna telefon ederek arkadaşlarımıza ulaştık. Kimliklerimiz gelince doğruca Şam'a gittik. Orada arkadaşlarımız tarafından kullanılan bir eve geçtik. Ayhan

Yalın[15] bizi karşıladı. Arka arkaya sorular soruyordum. "Dur önce bir dinlen, bir kendine gel, daha zamanımız çok" deyince henüz hiçbir şeyin oturmadığını ve yeni bir sürece girildiğini fark ettim. Üstelik kısa bir sürede ülkeye girme hayalleri de suya düşmüştü. Ertesi gün Ayhan ne düşündüğümüzü, kaç kişi olduğumuzu özetledi.

Amaçları, arkadaşları oraya toplamak, ülkede örgütlü bir şekilde yeniden savaşa sokmaktı. Gelenlerin askeri eğitimden geçmeleri, en azından bir müddet rahat nefes almaları gerekmekteydi. Çoğu can havliyle kaçmıştı. Herkes büyük oranda kendi olanakları ile gelmişti. Taner ilk geldiğinde bir cephe oluşturmak istediklerini dile getirmiş ve henüz tartışıyoruz, diye de eklemişti.

Cuntadan bir şekilde hayatını kurtarmış devrimcilerin buluştuğu bir atmosfer vardı. Ortam çok güzeldi. Biri daha çok Taner'in kaldığı, diğeri benim de götürüldüğüm iki evimiz vardı. Ayhan, Beyrut, Şam ve Halep arasındaki ilişkiyi benim sağlamamı istedi. Gerçek askeri eğitimin aslında Beyrut'ta verildiğini, birçok örgütün merkezinin de orada olduğunu, eğer cuntaya karşı savaşacaksak askeri örgütlenmenin orada sağlanabileceğini anlattılar. Dolayısıyla da Malula Kampı aslında askeri eğitimden çok, bir araya gelip tartışacağımız yerdi. Bana teklif edilen görevi kabul ettim. Oradan da Malula Kampı'na gittik.

Yaşathak Aslan

Taner istediği kadar inkâr etsin, o zamanlar tam anlamıyla Apo'nun eksenine girmişti. Bu durumdan çok rahatsız olmuştum. Bunun üzerine birtakım sınırlar koydum. Sonraki toplantılara birlikte gideceğiz, birlikte konuşacağız, diye uyardım. Üç temel mesele üzerine tartıştık. Birincisi, kendi iç meselelerinde izledikleri çözüm yöntemleri; ikincisi, solla ilişkileri ve solla aralarındaki sorunlarda izledikleri çözüm yöntemleri; üçüncüsü, SBKP çizgisine kayışları.

Gelenlerin çoğu Türkiye'dendi. Sayımız 400'e kadar çıktı. Onun dışında bizlerin örgütlü çektiği gruplar, bir buçuk, iki ay kadar eğitim alıp dönüyorlardı. Ege ve Akdeniz grubu,

15. Amsterdam'da yaşayan Ayhan Yalın röportaj teklifime olumsuz yanıt verdi.

yola çıkmışlardı. Sonra Karadeniz grubu geldi. Malula'dan bir kilometre sonra dağa tırmanarak ulaştığımız DC'nin kampında, adeta bir çadır kent oluşmuştu.

Mehmet Tepebaşı

Malula Kampı'ndaki arkadaşların hiçbirini tanımıyordum. Henüz sekiz, dokuz kişiydik. Orada günlerimiz ciddi bir askeri eğitimle değil daha çok tartışmayla geçti. Güçlü bir hareketsen, ortada bir de yenilgi varsa haliyle herkes önce bunun nedenlerini tartışmak ister. Daha sonra, "Peki, bundan sonra ne olacak?" sorusu ortaya atıldı. Kaldığımız yerden aynı biçimde devam mı edecektik, yoksa farklı bir yol mu bulacaktık? "Nasıl bir sosyalizm? Sosyalist ülkelerde neler oluyor? Oradaki aksaklıkları nasıl ele almak gerekir?" gibi bazı teorik soruları iyi ortaya koymamız gerekiyordu. Ben örgüt içi demokrasiyi o dönemde Malula Kampı'nda yaşadım.

Yaşathak Aslan

Arkadaşların bir kısmının morali bozuktu. Özellikle Mamak'ta çıkan ilk savunma çizgisine çok reaksiyon gösteriyorlardı. Taner kiminle konuşursa ondan etkileniyordu. Bundan dolayı devreye biraz daha sert ve sıkı girmek zorunda kaldım. Oradakilerden, içerideki çürük yumurtalar, diye sert eleştiriler gelmeye, işler karışmaya başladı. "Böyle tartışacaksanız ben yokum. Bu tartışmalar bizleri iyice parçalar, ben savaşmaya niyetliyim. İçerideki arkadaşlarımızla da konuştuk. Onlar da var bunun içinde, savaşacağız" dedim. Yaptığımız o toplantılara yüzlerce insan katılıyordu. Orada birleştirici olduğumu, güven verdiğimi düşünüyorum. Çok az sayıda insan, biz yokuz, dedi. Yeniden toparlanma süreci diye tanımlıyorduk. Fakat büyük çoğunluk sürece katıldı. Tartışmalar daha olumluya evrilmeye başladı.

Mehmet Tepebaşı

Tartışmaları Taner yönlendiriyordu. Sonuçta Taner bizim hiç aklımıza gelmeyen tartışmaların teorisini Avrupa'dan biliyordu. Bazı kavramlar Yaşathak için de, benim için de,

Mahmut için de yeniydi. Çok yoğun bir tartışma yaşadık. İlk kez bu kadar canlı, neşeli, anlamaya açık bir topluluk gördüm. Sürekli bölgeler arası dolaşıyor, arkadaşları getiriyor, ihtiyaçlarını gideriyordum. Tartışmaların tamamına bu nedenle katılamıyordum. Fakat tartışmalar oldukça uzun sürdü. Oradakilerin Dev-Yol'u temsil edecek kapasitede olmadıklarını düşünüyordum. Taner '77'de yurtdışına çıkmış, Dev-Yolcu da olsa Avrupa'da yaşamış, dolayısıyla Avrupa komünizmiyle şekillenmişti. Orada bizim militan hikâyelerimizle karşılaştı. O, kafasındaki dünyayı bize anlatamazdı çünkü anlatsaydı kimseye dinletemez ve biterdi. Belki de ondan dolayı taktiksel olarak öğrendikleriyle bu militan dünyayı birleştirebilirim, bir yandan açık bir demokrasi ama bir yandan askeri bir ortam yaratabiliriz, diye düşündü. Aslında yapabilirdi ama bunu bizim kadrolarımıza yedirecek olanakları belki olmadı. Belki Taner de bizi anlamadı.

Örneğin, ben sürekli ev değiştirmek zorunda kaldığımızı, sabahlara kadar bazen dışarıda olduğumuzu söylüyordum. "Niye güzel bir ev tutmadınız?" diyebiliyordu. Dünyamıza bu kadar yabancılaşmıştı ve oradan bizim nelerle boğuştuğumuzu anlamadığını görüyorduk. Öyle olunca ortaya ne olduğu belli olmayan bir mutant çıktı. Bu da beni gerçekten çok rahatsız etti. Çünkü Devrimci Yol teorik olarak yenilmedi ama biz pratikte yenildik, diyorlardı. Bu tezlere karşı çıkışım bayağı nahoş karşılandı.

Devrimci Yol Bildirgesi diye, artık bu tartışmaların sonuçlandırıldığına, örgütün kurulduğuna dair bir bildirge yazdılar. Altına Devrimci Yol diye imza attılar. O zamana kadar bu imza atılmıyordu. Buna da karşı çıktım. "Geçmişte koca koca adamlar bile 'Biz kurucuyuz ama esas merkez komite, hayatın içinden çıkacak' derken, üstelik bugün bir sürü çözülmemiş sorun dururken Devrimci Yol'u temsil ettiğinizi nasıl söyleyebilirsiniz?" dedim. Bir süre sonra kamplardaki o coşku kayboldu. Üstüne kamptaki bir arkadaşımıza sözde sorumlu birinin yaptığı nahoş davranıştan dolayı adeta isyan ettim. Tartışmada yol alamayınca görevlerimi bıraktım. Beni özel olarak Şam'a çağırdılar. Ayhan Yalın esas olarak benimle konuşuyordu ama Taner de sohbete yer yer katılıyordu. Artık Malula Kampı'nda yapılacak bir şey kalmamıştı. Onlara

eğer gerçekten cuntayla savaşacaksak, Türkiye'de böyle bir örgütlenme kuracaksak bu kesinlikle gerekli, dedim. Sayda tarafına askeri eğitim için gönderilen on yedi kişilik ilk grupta gönüllü olarak yer aldım.

Yaşathak Aslan

Cephe tartışmalarını sürdürmek için, o günlerde inşa halindeki Esad'ın sarayının epey üstünde yer alan, DC'nin dinlenme kamplarındaydık. Kampta her gruptan iki, üç kişi vardı. Bir hafta süren tartışmalar oldu. O arada radyo, televizyon dinlemiyorduk. Şam'dan arkadaşlar geldi. "Sizin haberiniz yok herhalde. İsrail, Beyrut'a yaklaştı" dediler.

Bu arada FKBDC'nin kuruluşunu ilan ettik. İmzalar atıldı, tüzük oluşturuldu. Hatta ilk cephe imzalı bildiriyi de, İsrail saldırısını kınamak için kaleme aldık. O ilk bildiri televizyonlarda yayınlandı. Epey bir arkadaşı Lübnan'a göndermiştik. Bunlar Filistinli komutanların denetiminde, silahlı eğitimden geçirilip, tekrar kırsal alanda konumlandırılacaktı. Bizim hem FHKC'yle, hem DC'yle, hem de El Fetih'le ilişkilerimiz vardı. O arada ASALA ile de ilişkimiz oldu. Esenboğa Havaalanı baskınını yeni yapmışlardı. Bu eylemi doğru bulmadığımı, bu tür eylemlerin Türkiye'de işimizi zorlaştıracağını söyledim. ASALA, Türkiyeli toplum için çok antipatikti. O ilişki belki bireysel bazda bizim için kurulmuştu ama örgütsel ilişkiye dönüştürülmedi.

Aynı gün El Fetih'in Suriye temsilcisiyle tercüman aracılığıyla görüştüm. Oradan DC'nin kampına geçtik. Lübnan'a onların arabalarıyla geçecektik fakat arkadaşları nasıl, nerede bulacağımızı da bilmiyorduk. Aynı gece Lübnan'a geçtim. Önce durumu öğrenmek için El Fetih temsilcisiyle konuştum ve sonra DC'ye gittim. Onlarla birlikte PKK'li birkaç arkadaş daha vardı. Sınırı birlikte geçtik. Yol boyunca binlerce Filistinli savaşçı cepheden çekilip kafileler halinde, ellerinde silahlarıyla önümüzden geçiyordu. Ondan sonra iyi Arapça bilen, üniversiteyi Şam'da okumuş Kürt bir arkadaşı bana tercüman olarak verdiler ve dolaşmaya başladık.

Mehmet Tepebaşı

Ellerimizde valizlerle gönderilen on yedi kişiydik. Bizden sonra on yedi kişi daha gelecekti. Sorumlularımızdan biri Ayhan Yalın diğeri ise Ahmet Kaplan'dı.[16] Bizi bekleyen şeyin ne olduğu konusunda hiçbir fikrimiz yoktu. Bir kiralık otobüse bindik ve yola çıktık. Ayhan bizi yerleştirdikten sonra öbür grubu getirecekti. Baalbek tarafından normal bir sınır kapısından geçip, Şutura'ya doğru gittik. Grubun içinde Mihri Belli taraftarı Haydar isminde biriyle, Devrimci Savaş'tan bir iki arkadaş daha vardı. Filistinlilerin askeri cipleriyle, Baalbek'in içlerine doğru giderken kitleler halinde telaşla bizim geldiğimiz yöne doğru olan kaçışlardan savaşın başladığını anladık. Bu kadar kısa bir zaman içerisinde insanların nasıl oradan oraya geldiğini anlayamadık.

Şutura'daki El Fetih'in merkezine gidip durumu sormaya karar verdik. Şutura'ya vardığımızda ortalık ana baba günüydü. Bütün çabalarımıza rağmen sorumlulardan durumumuzu anlattığımız halde sağlıklı bir bilgi alamadık. Savaşın kaosu bölgeyi sarmıştı. Silahlı mücadele deneyimi olan bazı arkadaşlarımızın cephede yer alabileceğini söyledik ama yetkililer yapılacak bir şeyin olmadığını söyleyip bizi uğurladılar. Arkadaşlarımı Şam'a götürebileceğimi söyledim. Tepemizden uçaklar gidiyordu. Orada bulduğumuz bir pikapa on yedi kişi binip yola çıktık. Bir yolun dönüşünde Filistinli gerillalar bizleri silahlarıyla durdurup, savaş kaçkını olduğumuzu düşünerek üstümüzdeki sivil kıyafetlere ve hikâyemizi anlatmamıza rağmen bizi Şutura'ya geri gönderdiler.

Şutura'da uçaktan atılan bombaların, onlara yanıt vermeye çalışan ve kısa süre sonra havaya uçurulan uçaksavar mevzilerinden yükselen seslerin altında bombardımanlardan korunmak için ağaç altlarında, bodrumlarda, sığınaklarda, terk edilmiş okul ve binalarda saklanarak kimi zaman askeri depolardaki cephanelerin taşınmasına yardımcı olarak günlerimizi geçirdik.

O arada güneyden çekilip Helvi kampına giden bir grup PKK'liyle karşılaştım. Bizleri çok iyi karşıladılar. İstersek

16. Daha sonra çatışmada öldürüldü.

kamplarına götürebileceklerini söylediler. Yaşathaklar gelmeselerdi de onlar bizi Helvi'ye götüreceklerdi.

Halimiz komikti. Ellerimizde valizlerle savaşın ortasında kalmıştık. Bir Filistinli, "Baalbek'e yakın bir yerde bir otobüsü vurmuşlar ve 15 Türk ölmüş!" dedi. Haliyle çok etkilendik. Bizim arkamızdan bir grup arkadaşımız daha gelecekti. Ölenler Mardinli işçilermiş. Beşinci ya da altında gün Yaşathaklar bizi buldular. Yaşathak geldiğinde çok sevindik. PKK'lilerin arabasıyla Helvi Kampı'na götürüldük.

Yaşathak Aslan

Artık savaşın içindeydik. Bir vadinin ortasından geçen derin bir kanyonda Suriye ve İsrail uçaklarının çatışmalarına tanık olduk. Yanımdaki tercüman arkadaşla birlikte ilerlerken İsrail uçakları gözümüzün önünde 150-200 tanklık bir askeri konvoyu imha etti. Sonra toz toprak içinde kalmış geri çekilen ekipte yer alan THKO'lu Binali Akpınar'la, şimdi Paris'te yaşayan ressam İsmail Yıldırım'la karşılaştık. Binali komutan, İsmail de sorumlu olmuştu. Birliklerinden kopmuşlardı. Herkes savaşın ilk bir haftasında tarumar olmuştu. İstekleri üzerine, onları ileriki günlerde Paris'e çıkmalarını sağladık. Çünkü Yılmaz Güney'le buluşmak istiyorlardı.

Şutura'ya giderken İsraillilerin su kaynaklarını zehirledikleri iddiaları nedeniyle susuzluktan kıvranıyorduk. Yaklaşık bir hafta, adeta iğneyle kuyu kazarak sora sora, yürüyerek arkadaşlarımızı bulduk.

Birkaç gün bahçelerde kaldıktan, sağdan soldan bulduğumuz yiyecek ve sularla yaşamımızı idame ettirdik. Cephe Şaabiye araçlarla bizi sınıra yakın bir mesafeye kadar getirdi. Geri kalan yolu yürüyerek geldik. Bugünkü Helvi denen kamp alanına yerleştik.

Helvi'de bir ay kadar kaldım. Çadırların içinde barındık. O zamanlar orada sadece DC'nin bir istasyonu vardı. Arkadaşlar gelip gitmeye başladılar. Çadırlarımız kuruldu. Silahlar geldi. Güçlerimiz silahlandı. Bu arada savaş durdu. Sonra Suriye'ye, kısa zaman sonra da Türkiye'ye döndüm.

Mehmet Tepebaşı

Orada birtakım tatsızlıklar olunca Şam'a gittik. Bir iki ay sonra tekrar Turgut ile birlikte Malula Kampı'na gittim. Gittiğimde her şeyin değişmiş olduğunu gördüm. Katı, merkezi bir hiyerarşiyle karşılaştım. Bu tatsızlığın bir sonucu da bizim bir grup arkadaşla Türkiye'ye dönmemiz oldu.

Mahmut Memduh Uyan

Bizim kaldığımız DC'nin bir kampıydı. Gittiğimde Beyrut Kuşatması bitmişti. Yaşathak o cephede bulunan otuz kişilik Dev-Yol grubuyla geri çekilmişti. Beyrut'ta işgal altında kalanlar da vardı, sonra oradan çıkıp gelenler oldu.

İlk kaldığımız kamp, kafamızdaki hedefleri bütünüyle kapsamadı. Kamp, Malula Beyrut sınırına yakındı. Yaklaşık bir aylık bir zaman diliminde, daha çok Türkiye'deki, dünyadaki gelişmeler, cuntanın oluşu, solun durumu, kendi durumumuz ve bu durumdan nasıl çıkarız gibi konuları tartıştık. Arkadaşlarımızı Lübnan'da, ayrıca Suriye içinde askeri eğitim yaptığımız kamplara gönderiyorduk. Şam'da iki ya da üç apartman dairemiz, Türkiye'den giriş çıkışlarda kullandığımız Halep'te bir evimiz vardı.

Kamplarda en az 250 kişi eğitimden geçti. Oradaki eğitimler askeri ve siyasi olarak çok faydalı oldu. Birçok silahın özeliklerini yakından öğrendik. Gerilla tarzı yürüyüşler gerçekleştirdik. Ayrıca bomba imalat tekniklerini, bomba türlerini gördük, silah üzerinde, pratiğe dayalı bir eğitimden geçtik. Bu eğitimler elimizdeki sınırlı deneyimlerin üzerine çıkmamızı sağladı. Bizi zenginleştirdi, derinleştirdi. Faaliyetlerimiz zaten sahip olduğumuz deneyime olağanüstü bir deneyim eklemedi ama çatışma, pusu, çekilme gibi eğitimler oldukça öğretici oldu.

Yaşathak Aslan

O esnada FKBDC devam ediyordu. Fakat ilk vukuat olmuş, Acilciler kendi içlerinden birini muhalefet ettiği için öldürmüştü. Biz de cephe tüzüğünün en önemli maddelerinden biri olan, "ajanlar dışında kimse öldürülemez, onlar da yargılanıp, sorgulanıp öldürülür" maddesinden yola çıkarak

bu olayın üzerine gittik. Çok sert tepki gösterdik. Acilcilerin cepheden atılmalarını istedik. Ama diğer gruplar, yalnızca geçici uzaklaştırılmalarına razı oldular.

O dönemlerde de Türkiye'ye döndüm. Hatta Lazkiye'ye gittiğimde onların temsilcisiyle konuştum ve çok şiddetli tartıştık. O zamanlar kendi rehberlerimiz olmadığı için kaçakçıları rehber olarak kullanıyorduk. Bana sınıra kadar eşlik eden kişi, iki arkadaşı dönüşte tuzağa düşürmüş ve iki arkadaş öldürülmüştü. Bizi geçiren kaçakçı aynı zamanda uyuşturucu işi yapıyormuş. Bana dokunmayın ben de size böyle bir kıyak yapayım, diye iki arkadaşımızı gözden çıkarmış. Sonra gereken yapıldı.

Türkiye'den arkadaşlarla buluştum. Son toplantılar için Kasım'dan sonra döndüm. Artık gerilla gruplarının eğitim dönemleri başlamıştı. Şam'da merkezi toplantılar yaptık. Nasıl bir strateji izleyeceğiz, nasıl bir atılıma gireceğiz sorularının yanıtlarını taslak olarak kaleme aldık. Geçici yürütme oluşturulmuştu. Ben Şam'dayken önceki dört arkadaş geçici yönetimde yer almıştı. Toplantılar için, Almanya'ya geldim. Oradan Yunanistan'a geçtim. Yunanistan'da PASOK Genel Sekreteri'yle görüştüm. Televizyon ve radyo yayınları yapabileceğimiz bir gemi, 10 milyon dolar, pasaportlar ve yurtdışına çıkış imkânları istedim. "Pasaportlar tamam fakat gemi savaş nedenidir veremeyiz. 10 milyon dolar vermek için de bizim stratejik şartlarımız var" diye dayattı. Onları da açıkladı. Stratejimizi kimseye tartıştırmayız, deyince görüşme yarım kaldı.

Tekrar Şam'a döndüm. Şam'dan gruplar Türkiye'ye gitmeye başlamıştı. Bir an önce ameliyat olmak zorundaydım. Bir ayağım kısalıyor ve inceliyordu. Bu yüzden Almanya'da üç buçuk ay hastanede yattım. Felcin eşiğine geldiğimin farkında değildim. Tam ameliyat olduğum sırada Taner geldi ve çizgimizin yanlış olduğunu söylemeye başladı. O esnada gruplar dağa gidiyordu. Ne zamanki gitme sırası Taner'e geldi, o zaman Taner yanlış yaptığını anladı. Berbat bir tartışma süreci başladı. En azından hastaneden çıkana kadar açıklama, dedim. Açıklayınca dışarıda bölünme başladı. Açıklamanın zamanlamasını bilinçli seçti. Hastaneden gelişmelere müdahale edemeyeceğimi iyi biliyordu.

Sonra iç tartışmalar derinleşerek sürdü. Bunlara müdahale etmeye çalıştım. Bir kısmını çözmeyi başardım fakat sorunları aşamadık. Almanya ile Türkiye arasında gidiş gelişlerim oldu. Bütün tartışma süreçlerinde çabam ve umudum bölünmeyelim diyeydi. Üstelik oradaki grupların hiçbirinin geri dönmeyeceğini biliyordum. Şehir örgütlenmeleri, Avrupa'dan dönecek kadrolarla gerçekleşecekti. Hem gerilla hem de siyasi eğitim alıyorlardı. Onlar da öylece ortada kaldı. Türkiye'ye dönüyorum, ağırlık merkezi Türkiye'dir. Buradan ancak dayanışma işlevi yerine getirebilir. Sonuna kadar varım. Dönen dönsün, dedim. Sonra gittim arkadaşları buldum.

Kasım '84'te geri çekilme kararı aldık. Ama operasyon üzerine operasyon yedik. '85'te Mahmutlar da yakalandı. İllegal faaliyeti durdurma kararı aldık. Arananlar olarak yurtdışına çıktık. Aranmayanlar kaldı ve başka bir dönem başladı.

Mahmut Memduh Uyan

O zamanki tartışmalarımızın temel eksenlerinden biri, cuntaya karşı PKK ve diğer bazı sol bileşenlerle FKBDC'ydi. Acil, TKEP, Mihri Belli, gözlemci olarak TİKKO, TKP İngiliz Kanadı vardı. İçlerinden bir kısmı şeklen bulunuyordu. O zamanlar kamplarda PKK'nin ağırlığı vardı. Acil ise bu konuda daha farklı bir pozisyondaydı. Esad çevresiyle ve oradaki Nuseyri topluluğuyla daha yakın ilişkisi de olan, sanki bir Arap Alevi örgütü gibi çalışan bir yapıydı. En gelişmiş fikrimiz, faşizme karşı direnişi fiili hale getirmekti. Avrupa'da birtakım kampanyalar oldu. Cuntaya karşı kentlerde bir, iki propagandif faaliyet oldu ama ağırlıkla PKK ile bizler, kırsal hatlar kurmayı düşünmüştük. Irak'tan başlayacak, Karadeniz'e kadar gidecek kamplar organize edecektik. Eğer bunlar gerçekleşseydi, lojistik olarak Suriye'deki ve Irak'taki kampları kullanacaktık. Suriye'nin baskıcı tutumunu görünce zaten Suriye'de kalmayı doğru bulmamıştık. Suriye'de kalmak yerine hızla tasfiye edelim, dedik.

PKK gibi, cunta gelinceye kadar kamplarda kalma, oraları geri cephe olarak değerlendirme gibi bir fikrimiz, böyle bir tartışmamız olmadı. Cunta sonrası dağınıklığı aşmak için, ülke içinde güvenlikli bir ortam hazırlayamayınca, o

cephelere gitmeyi ve organik ilişki kurmayı düşündük. Bir de oralara adım atınca, askeri anlamda Filistin kamplarının katkısını gördük. Onu önceden çok aklımıza getirmedik. Eğitimimizi de, deneyimlerimizi de, her türlü silahımızı da mücadele içinde oluştururuz diye düşünüyorduk. Böylesi amatör bir bakışımız vardı. Bu nedenle uluslararası değişik alanlara yönelme gibi hesaplarımız olmadı. Suriye bu konuda baskıcı ve denetler pozisyona girmeseydi belki biraz daha kalabilirdik. Suriye'nin tutumu bizi rahatsız etti. Bunun üzerine belli bir aşamadan sonra o alandan çıktık. Çıkarken gelecekleri getirdik, kentlere alamadıklarımızı da Avrupa'ya taşıdık.

FKBDC deneyimi, bizim açımızdan PKK ile de birlikte Irak'taki o kurtarılmış, Barzani'nin denetimindeki alan üzerinden hayata geçirmeye çalışacağımız bir projeydi ama olmadı.

Mehmet Tepebaşı

Taner geldiğinde bu cephe fikrinden bahsetti. Kendimizi toparlamadan, bir araya gelmeden bu cephe fikri nereden çıktı, diye düşündüm. Belki PKK bizden çok daha örgütlüydü. İlk sorum, "Adam sana iki sene sonra hadi gidelim derse ne olacak?" olmuştu. Taner'le ilk karşılaşmamızda, "Fikir güzel ama bizim açımızdan çok erken değil mi? " demiştim. "Aslında dediğin doğru, ama belki de 12 Eylül'ün bize en hayırlı tarafı, eskiden birbiriyle konuşamayan insanların ilk kez birlikte konuşabilmesi oldu. Biz bu haliyle bir gelenek yaratabiliriz" dedi. Aslında yaklaşımı çok basit ve anlaşılabilirdi. Ama sonra cephe böyle yürümedi. Sonuçta PKK, "hadi ben hazırım" dedi. Oysa biz hazır değildik. Cepheye hep kuşkulu baktım. Çünkü PKK'nin çok ciddi hazırlandığını ve saflarına çok ciddi katılımların olduğunu görüyordum. Bir hazırlığın doygunluğuna ulaşmışlardı. Bir gün bize, *hadi* diyecekleri ortadaydı. Ayrıca cepheyi çekip çeviren bizdik. Biz gitmediğimiz zaman cephe toplantısı olmuyordu. Örneğin, Taner birkaç kez toplantılara katılamadı. Bir keresinde PKK yöneticileri, "Taner yoksa bu toplantıyı dağıtalım" deyince Teslim Töre, "Bize ne, gelseydi!" demeye çalıştı. Orada Taner

olmadığı zaman söylenen şeylerin çok fazla ciddiye alınmadığını gördüm. Çünkü Cephe fikrini, nasıl olması gerektiğini anlatan aslında biz, yani Taner'di.

Sonuçtan bakıldığında Taner'in Apo'nun Suriye angajmanına girdiğini görmesi ve onun üzerinden böylesi bir tehlikeyi kendi adına hissettiği için bu işten uzaklaşmasını ben samimi bulmuyorum. O günlerde toplantılarımızda Taner buna yakın bir cümle kurmamıştır. Taner bizim liderimiz haline geldiği kadar cephenin de lideri durumuna gelmeye başlamıştı. Diğer örgütlerin, özellikle Acil'in devletle ilişkisi olduğunu zaten biliyordu ya da en azından böyle bir kuşkusu vardı. Bildiğim kadarıyla benzer tekliflerle bize de gelmeye çalıştılar. Biz asla böyle bir ilişki kurmadık. İyi ki de kurmadık. Taner'i bu konuda kutlamalıyız. Biz gerçekten de bağımsızdık. İşin doğrusu böyle bir kuşku vardı. Fakat bu kuşkunun cephenin dağıtılmasında, güçten düşmesinde, yok olmasında bir rolü olmadı.

Aslında biz böyle bir şeye hazır değildik. Bu çalışma içinde sonradan PKK'lilerle bizim arkadaşlar Lübnan'da ortak eğitim gördüler ama kimyaları uyuşmadı. Bizde daha demokratik, özgür bir ortam varken, onlarda bildiğimiz askeri disiplin vardı. Özellikle kampın üst düzey sorumlularından bizlere, "siz bizim arkadaşlarımızı demokratikleştiriyorsunuz" biçiminde eleştiriler gelmişti. Bir süre sonra dokularımızın uyuşmadığı anlaşıldı. Dolayısıyla birlikte bir cephe oluşturma duygusunun olanaksızlığı ortaya çıktı. Ben gittikten sonra bir şeyler oluşturulmaya çalışılmış ama dağılmanın o eleştiriyle bir alakası yok. Onlar en fazla sonradan gelişmiş şeyler olarak tartışılabilir. Tam tersine ilk günler Apo bizim kamplara geldi. Evlerimizde yemekler yendi. Çok dostane ilişkiler vardı.

Taner, "örgütü dağıtalım" dedi ve dağıttı. Sonuçta arkadaşlar kendi aralarında, dağda daha ne kadar gezebiliriz, diye konuştuklarında dağda gezmeye devam edersek, hepimiz imha olacağız noktasına vardılar. Şehirlerle ilişkimiz kopmuştu. Zaten daha önce lojistik destek sözü veren Taner tamamen ilişkileri koparmıştı. Bu yüzden de bu arkadaşlar diretselerdi bile sonuç değişmezdi.

THKP-C Acilciler

Hareketin lider kadrolarından Mihrac Ural'la Lazkiye'deki Mukaveme Suriyyi (Suriye Direnişi) bürosunda hayli uzun bir söyleşi gerçekleştirdim. Ural'la söyleşimizde, hakkındaki iddialar da dahil Acilciler hareketinin Filistin hareketiyle kurduğu ilişkinin bütün detaylarını tarihsel arka planıyla irdeledim. Kendisine çok sayıda "can sıkıcı", "kışkırtıcı" soru sordum. Ural, detaylı bilgiler vermekle kalmadı aynı zamanda arşivinden yararlanarak, birçok tarihsel belgeyi edinmemi de sağladı. Konuşmasının, kitabın içeriğini kapsamayan kısımlarını kullanmamayı bilinçli olarak tercih ettim.

Ural'ın dışında, sürecin en yakın tanıklarından, '82 savaşında kampların genel komutanlığını yapmış Hasan Baklacı'ya ulaştım. Ayrıca Filistin hareketinin iç çatışmasında dört Acilcinin öldürülmesiyle sonuçlanan sürecin tanıklarından; trafik kazasında hayatını kaybeden MK üyesi Hanna Maptunoğlu'yla aynı araçtan yaralı kurtulan Beşir Kanmaz ile de Lazkiye'de buluştum. Halep sahasında Mukaveme Suriyyi saflarında savaşan Ahmet Çankaya ile ise savaş koşullarından dolayı ancak telefon aracılığıyla görüşebildim.

Acil geleneğinden buluştuğum çok sayıda isimle sürecin bütün yönlerini, bu kitabın sayfaları elverdiğince irdeledim. Filistin hareketiyle ilişki kuruluş aşamasında yer alan kimilerinin yaşamıyor olması ya da konuşmak istememesi ise önemli bir eksiklikti.

Mihrac Ural

Babamın (Zeki el Kasım-Ural) da önderleri arasında olduğu Uruba hareketi, 1930'lu yıllarda Filistin'de İngilizlere karşı

baş gösteren Şeyh İzzeddin el Kassam[1] hareketiyle dayanışma içinde olmuştu. Gençlik yıllarımızda sosyalist okumalarımızın da etkisiyle Filistin sorununa hep enternasyonalist bir dayanışma gözüyle baktım. Daha sonra Yeşilköy Havalimanı eylemini yapan iki Filistinlinin kaçırılmasında örgütümüzün etkin olarak yer alışı, Filistin hareketiyle bağ kurmamızda önemli bir adım oldu. Niğde Cezaevi'nden firar ederek Konya Cezaevi'nde yanıma gelen Nebil Rahuma'ya Lübnan'a giderek Filistin kamplarında eğitim olanaklarını değerlendirmesi talimatını verdim. Aklımızda Suriye'den çok Filistin davası vardı.

Nitekim Nebil güvenilir kaçakçılarla birlikte Levent yoldaşın (Hasan Baklacı) kılavuzluğunda sınırdan uğurlanır. Nebil Beyrut'ta, benim de daha sonra yakından tanıma olanağına sahip olduğum FHKC dış ilişkiler bürosu sorumlusu Ebu Hani yoldaşa ulaşır.

Filistin hareketiyle ilişkimiz örgütsel olarak, 31 Temmuz 1980 tarihinde ben de dahil otuza yakın farklı devrimci örgütlerden idamlık arkadaşların Adana Cezaevi'nden firarından sonra oluştu. Firarın ardından bir gece Adana'da Cemal Ayhan'da, ardından da Karataş'ta kaldıktan sonra Karataşlı balıkçı yoldaşların ve ağabeylerinin vasıtasıyla Suriye'ye geçtim. Henüz kimseyi tanımıyordum. Bir ay Karataşlı Sacit Kumlu'yla ilişkisi olan Ahmet Sait adlı kaçakçının evinde kaldım. Kimseye görünmememiz söylenmişti. Muhaberat yabancıların varlığından çok rahatsız oluyordu. Zira Hafız Esad'ın 16 Kasım 1970 askeri darbesiyle devirdiği Baas'ın genel sekreteri, ideoloğu, güçlü adam Salah Cedid'in adamları hâlâ tehlike oluşturuyordu. Müslüman Kardeşler şebekesinin terör estirmesi tam bu döneme denk gelmişti.

Bu tedirginlik ortamında, 12 Eylül 1980 askeri faşist darbesi geldi. Suriye üzerinden Filistin kamplarına büyük bir yığılmanın olacağını düşünerek Filistin örgütleriyle ilişki üzerine yoğunlaştım. Dil bilmeden, meşru bir evrak taşımadan başladığım bu ilişki için Lazkiye'de Müslüman Kardeşler hareketine karşı gelişen ve başında Hafız Esad'ın kardeşi Cemil Esad'ın yer aldığı "Murtada Hareketi" değerlendirilebilir bir veriydi.[2] Lübnan'a kaçak yollarla gittim. Beyrut'ta, FHKC

1. Suriye-Ceble beldesinden Filistin'de mücadele eden özgürlük savaşçısı.

2. Murtada, bir halk refleksi hareketiydi. Adı Hz Ali'yi çağrıştıran Murtada olmasına rağmen bileşkesi gerici terör şebekesi Müslüman Kardeşler hareketine

Dış İlişkiler Bürosunda Hani'yle buluşarak ilk kez örgütsel ilişkileri başlattık.

O kesitte "öncü savaşı", "silahlı propaganda" gibi mücadele yöntemleriyle şekillenmiş örgütsel yapımız bizi daha bir hevesle Filistin davasına sahip çıkmaya itmişti. Askeri eğitim alarak, güvenli yerleşim yerleri yaratarak 12 Eylül darbesine karşı bir atılım sürecine girdik. Bu hazırlıkları enternasyonalist dayanışma ilkesiyle iç içe ele aldık. Suriye'ye ayak bastığımız ilk andan itibaren, Acilciler olarak bir an önce ülkeye dönmek ve 12 Eylül faşist rejimine karşı savaşı yükseltme amacındaydık. Çıkardığımız bildiriden, Cephe'nin yeni basımına, yoldaşların askeri eğitiminden Bassit'teki parti okulumuza kadar her etkinliğimiz bu amacı taşıyordu.

Suriye'de ve Lübnan'da kararlarını hep kendisi alan bir örgüt olduk. Devletten, istihbarattan gizli hareket etmeye, çıkan bütün ilişkileri ve olanaklarımızı dost örgütlere sunmaya da özen gösterdik.[3]

Lübnan sahası serbest bölge gibi bir alandı. Suriye Lübnan'daki varlığıyla da bunu güçlendiriyordu. PKK'nin etnik yönelimleri Suriye ve Irak'taki Kürt etkinliği ve Suriye'nin Saddam yönetimiyle gerginliği önemli bir alan açmıştı. Hafız Esad yönetimi tarihi Kürt-Arap çatışmasını başarılı bir şekilde aşarak, Kürtlerin siyasal bir önderlik oluşturmalarına fırsat sundu. PKK bunu iyi değerlendirdi.

Suriye'nin Baas'çı, ulusçu yaklaşımları, Türkiye'deki mezhepsel zulme ya da "Liva İskenderun davası" adı altında işlenebilecek "Türkiye Arap Sorunu"na prim vermeyen dikkatli yaklaşımları nedeniyle bu çıkıştan bize düşen payı alamamıştık. Suriye yönetimi hiçbir zaman Türkiye'nin bu önemli sorunlarına el atmak gibi bir yönelime girmedi. Türkiye'yle sorun olmaması için bizler de sık sık ihtarlar almış, baskıya uğramıştık. Bu dönemde PKK'nin lojistik ve askeri destek aldığına tanık olduğumu belirtmekle yetineceğim.

Bu dönemde Beyrut-Güney Lübnan'ı içine alan alanda daha çok, Arap ulusalcılığıyla yola çıkmış olmasına rağmen

karşı sivil bir girişimdi. Bu hareket olaylar sona erince, Baas MK'sının siyasal önerisi ve alınan bir MK kararnamesiyle, diğer dernek ve örgütlerle birlikte faaliyetleri sona erdirildi. M.U.

3. Sadece bugün savaşta kullandığımız kimi silahların o günlerde devletten ve onun Muhaberat'ından gizli olarak sağlanmış ve korunmuş olduklarını bilmek bile bunun işaretlerindendir.

devrimci demokrat, sosyalist, Marksist eğilimleri güçlü bir örgüt olan FHKC'yle yakın ilişkide olduk.

İlerleyen günlerde, '82 Haziran savaşı sonrası Kuzey Lübnan'da (Trablus ve dağları) bölge saflaşması yaşandı. Arap gericiliği çok belirgin hale geldi. Filistin-İsrail çatışmasını bitirip çatışmaları Suriye'ye taşıyarak Suriye'yi bölmek istiyorlardı. Bu stratejinin safında Suudi, Ürdün, Mısır, Amerika ve İngilizlerle bu proje için çalışan Fetih vardı. Karşı saftaysa Suriye, Lübnan İlerici Direniş Cephesi (Emel, Lübnan Komünist Partisi vd) ve Filistin devrimci güçleri bulunuyordu. Bizler de bulunduğumuz bölgede temel ilkelerde ortaklaştığımız Nidal Cephesi kamplarında bu çatışmaların bir tarafı olarak yer aldık.

Kadro ve örgüt satın almak için maddi kaynakları elinde tutan gerici Filistin örgütlerinin, Filistin devrimci hareketini nasıl tarumar ettiğini hayal kırıklığıyla izledik. Fakat zaman içinde, göçmen koşullarında yürütülmeye çalışılan dünyanın en büyük davasının laçka, dağınık, disiplinsiz hallerini normal karşıladık. Çünkü Filistin davası sınıfsal bir karakter taşımıyordu.

Kendi açımızdan ise sınıf mücadelesinin tarihteki rolünü eleştirel tarzda ele almaya başlamamızla birlikte vatanseverlik, vatan savunması ve bileşkelerinin sınıfsal ayrım kıstaslarına uymadığı gerçekliğiyle yüz yüze kaldık.

12 Eylül'le birlikte Türkiye solunun temel kadroları da Suriye ve Avrupa'ya, Irak'a, hatta İran'a aktı. En büyük sol hareketler bile kendine gelememiş, toparlanamamıştı. 12 Eylül rejiminin yarattığı fiziksel saldırılara dünyadaki güç dengelerinin köklü değişimiyle birlikte ideolojik, siyasal sarsıntıları da eklendi. PKK dışındaki örgütlerin Filistin örgütleriyle ilişkilerinden dolayı, bunun üzerinden ülkeye taşınabilir bir örgütsel olanak kalmamıştı. Örgütsel ve siyasal, ideolojik yıkımlar Filistin saflarında da görüldü. Oslo Anlaşması da (13 Eylül 1993) bu sürecin doğal bir sonucuydu. Bu noktada PKK bu tarihi kesiti doğru değerlendirerek, katı ideolojik söylemleri aşıp bir halk hareketi, bir ulusal kurtuluş örgütü haline gelirken Türkiye Solu ise çöküşe gitti. Bu çöküşten Acilciler de payını aldı. Şimdi bu olumsuzluğu oluşturan bir dizi veri varken, öznel ithamların ciddi bir değeri olamaz. Öznel etkilerin tarihte rolü vardır ama tarihsel, nesnel koşullardan bağımsız olarak yaşadığımız gerilemeyi ve yenilgiyi sadece liderlerin iradeleriyle açıklayamayız.

Hasan Baklacı

12 Eylül'den önce Mart ayından itibaren aranmaya başlamıştım. Eylül ayına kadar mücadelemi olağan koşullarda sürdürdüm. 12 Eylül'ün hemen birkaç gün öncesinde merkezi kadrolardan birkaçı cezaevinden kaçırılarak yurtdışına çıkarılmıştı. Orada faşizmin elinden kurtarılmış olan kadrolar bir süre hem siyasi hem de askeri eğitim aldıktan sonra ülkedeki mücadelede yerlerini alacaklardı.

Nebil Rahuma'nın Filistin kamplarından dönmesinden sonra askeri olarak yetkin ve yetenekli bazı yoldaşlarımızın Filistin kamplarında askeri eğitim almalarının gerekli olduğuna karar verdik. Özellikle Suriye'ye çıkınca kadrolarımızın büyük bir bölümünü ideolojik olarak bize yakın örgütlerden başlayarak Beyrut'taki Filistin örgütlerinin kamplarına transfer etmeye başladık. Öncelikli olarak FHKC ile bağ kurduk. Ardından sırasıyla Suriye uzantılı ama Arap ilericiliğinin etkisi altında kalan Ahmet Cibril'in başında olduğu FHKC-Genel Komutanlık,[4] FKC[5] ile El Saika gibi örgütler geliyordu.

4. Lideri Ahmet Cibril'dir. Gençlik yıllarında Suriye ordusunda bir subay olarak yer aldı. 1967 yılında Arap Ulusal Hareketi lideriyken George Habaş'la birleşmeye karar verdi ve FHKC'yi kurdu. Marksist görüşler benimseyen Cibril, Habaş'la ulusalcı bir çizgide yer alan Arafat'a karşı muhalefet etti. Suriye'ye yakın bir çizgi izlemesiyle tanınan Ahmet Cibril, bu nedenle Habaş'la anlaşamayıp yollarını ayırdı. Temelde uzlaşmayla, müzakerelerle Filistin sorununun çözülemeyeceğini Habaş'la birlikte düşünen Cibril, '80'li yılların ortalarından itibaren başlayan müzakerelere muhalefet etti. İsrail'e karşı askeri, yıpratıcı eylemler düzenlemek gerektiğini savundu ve bu çizgiyi hayata geçirdi. Çıkışından itibaren Arap devletleri ve aşiretleriyle yakın ilişki kurulmasını savundu. Suni sınırlarla emperyalistler tarafından bölündüğünü düşündüğü Ürdün, Lübnan ve Suriye topraklarının birliğini savundu. '82 savaşında esir aldığı İsrail askerleriyle tanındı. '82 savaşı sonrası Filistinli güçlerin Beyrut'tan çıkmasıyla girilen durumdan, İslami gruplarla ittifaklar ve ortak hareket ederek aşılabileceğini savundu. 2000 yılına kadar Lübnan'da Hizbullah'la, Hizbullah bayrağı altında İsrail'e karşı birlikte savaştı. Örgütün Hamas, İslami Cihat ve Hizbullah'la yakın ilişkisi oldu. Suriye'de yaklaşık 700 bin kişinin yaşadığı Filistin mülteci kamplarında örgütlenmeye özen gösterdi. Hama, Humus ve Nurab Filistin mülteci kamplarını askeri olarak Selefi gruplara karşı savundu ve uzun bir süre kampların anası olarak da bilinen Yermuk kampında halk komiteleri örgütledi. 8 ay Yermuk Kampı'nın güvenliğini sağladı. Bu dönemde 150 militanı hayatını kaybetti, 400'ü yaralandı. Örgütün hâlâ Güney Lübnan'da, Bekaa'da, Suriye ve Lübnan arasında yer alan Küseya bölgesindeki dağlık alanda askeri kamplarının olduğu söylenmektedir. Ahmet Cibril halen Şam'da yaşamaktadır.

5. 1961'de Ahmet Cibril (Şu anda FHKC-Genel Komutanlığı'nın genel başkanı) ve Şefik El Hut tarafından kurulmuş, Suriye'den destek alan bir örgüt-

İdeolojik yapısından dolayı Fetih ile ilişki kurmayı ise hiç düşünmedik.

'81'in Şubat'ında Beyrut'a geçtim. Benden önce Adil Okay, Ahmet Yiğenler, Özcan Memişoğlu, Ahmet Rende ve Halil İbrahim Özcan gitmiş ve bir sahil kasabası olan Reşadiye'de konumlanmışlardı. On beş kişilik ikinci bir grup olarak FHKC'ne gittik.

Adil Okay

Adana'da aranan, afişleri çıkan, hapisten firar etmiş kişilerdik. Ben de Ahmet Yiğenler gibi artık Türkiye'de kalma imkânı olmayan bir cezaevi firarisiydim. Adana Karataş'tan ayarladığımız bir tekneyle Suriye'ye geçtik. Gittiğimizde bizi karşılayanlardan biri de ilk gidenlerden Müntecep Kesici'ydi.

---

tür. Bu örgüt, 1967'deki siyasi ve askeri hareketlilik ortamında, Hareket El Kavmiyin El Arap (Arap Ulusal Hareketi), Şabab El Sair (Öncü Gençlik) ve Abtal El Avde (Dönüşün Kahramanları) ile birleşerek FHKC'nin kuruluşuna ön ayak oldu. Ancak Cibril, 1968'de FHKC'den ayrılarak, o günden bugüne kadar genel başkanlığını yapacağı FHKC-GK örgütünü kurdu. Uzun zaman geçmeden FHKC-GK'nın içinde de parçalanmalar yaşandı. 1976 yılında FHKC-GK'ndan ayrılarak Saddam Hüseyin ile sıcak ilişkiler kurdu. Irak yanlısı bir örgüt olarak tanındı. FKC, Suriye'nin FKÖ'ye karşı Lübnan iç savaşı sırasında başlattığı savaş ortamında siyasi kimliğini kazandı ve öne çıktı. FHKC-GK'ndan ayrışma sırasında Cibril ile sert çatışmalar yaşandı. FKC, Talat Yakup ve Muhammed Abbas (Ebu Abbas) tarafından yönetildi. Filistin sahasına ve mücadelesine zarar veren bu çatışmalar Yaser Arafat'ın arabuluculuğunda sona erdirildi.

1987'de FKÖ'ne katıldı. Talat Yakup'un ölümünden sonra liderliğe Muhammed Abbas getirildi. Abbas, çoğunlukla Irak'ın Başkenti Bağdat'ta bulundu. Saddam Hüseyin'in devrilmesinden sonra, Nisan 2003'te Amerika tarafından Bağdat'ta yakalanarak hapsedildi ve burada kalp krizinden öldüğü açıklandı.

Abbas'ın ölümünden sonra Ömer Şibli (Ebu Ahmet El Halebi) ve onun da ölümünden sonra Ali İshak genel başkan oldu. FKC, Filistin sorununa Marksist bir açıdan yaklaştı. Arap ulusçuluğu yerine örgütsel çalışmalarında esas olarak, işçi ve emekçi halk içinde çalışmayı temel aldı. 1993'teki Oslo Anlaşması'na muhalefet etti. Bu anlaşmayı, Filistin halkının kaderini İsrail'e teslim etme anlaşması olarak gördü. FKÖ'nün başta icra komitesi olmak üzere, tüm kurumlarında temsil edilmesine rağmen, Saddam Hüseyin zamanında Irak'tan destek alan bir örgüt olması nedeniyle ABD, Kanada ve Batı Avrupa ülkeleri tarafından 'terörist' örgüt olarak görüldü.

FKC kurulduğu günden bu yana çok sayıda askeri eyleme imza attı. Bu eylemlerden en çok ses getirenlerden biri, silahlı 4 kişiyle 7 Ekim 1985'te İtalyan gemisi Achille Lauro'yu 450 yolcusuyla birlikte üç gün süreyle kaçırması oldu. Eylemin beyni olmakla suçlanan Ebu Abbas, 1987'de İtalyan adaleti tarafından gıyabında ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.

Süreç merkezi bir karar üzerinden gelişmemişti. Suriye'de ne yapacağımıza dair öngörümüz yoktu. Kendimizi geçici misafir görüyorduk. Henüz hiçbir statü kazanmamıştık. Sadece içimizden bilinen bir isim (Mihrac Ural), darbeden önce Suriye'ye çıkmıştı. Arapça bildiği için Alevi cemaatiyle ilişkiye geçmiş, onlar aracılığıyla bir ev ayarlamıştı. Öyle bir eli yağda bir eli balda değildik. Avrupa'ya gitme imkânımız da, düşüncemiz de yoktu. Aralık 1980'de ülkeden çıkmıştık. Biz henüz Suriye'deyken aramızda, Türkiye'de sıkışan arkadaşlar var, bunları kurtarmalıyız, diye konuşuyorduk. Kimse gönüllü olmayınca ben gönüllü oldum. Üstelik bir elim ve bir ayağım sakattı. O anda oradaki sorumlular, "Sen gitme başkası gitsin" ya da "Biz gideriz" demediler.

Türkiye'ye tekneyle gittim. Yolda fırtınaya yakalandım. Tam bir macerayla Adana Karataş'a indim. O zor koşullarda Engin Erkiner'i ve bir grup arkadaşı alarak, tesadüfen birkaç ev baskınından ve kontrollerden sahte kimlikler sayesinde kurtuldum.

Aranan beş altı arkadaşla Karataş'ta randevuya gittiğimizde tekne kaptanının bizi ektiğini gördüm. Bizi getiren araba örgüt malzemesiyle doluydu. Şoktaydık! Teksir makinelerini attık. Günler sonra arkadaşları alıp Antakya'ya geçirebildim. Kaçakçılar için babamdan ve bugün yaşamayan Ahmet Televi'den yol parası aldım. Oradaki eski yoldaşlar kaçakçılarla bağ kurdu. Böylelikle ikinci grubu çıkardım. Engin Erkiner kısa süre sonra Avrupa'ya geçti.

'68 kuşağı bir ideal ve program doğrultusunda hareket etmişti. Oysa bizimkisi adı konulmamış bir ricattı. Kimisi Avrupa'ya sürgün olarak gitmişken, biz de Suriye'ye gitmiştik. Suriye'de boş duracağımıza sürgünde kalışımıza bir anlam kazandıralım, dedik.

Acilciler hareketinden Filistin kamplarına gönüllü ilk giden şu anda yaşamayan Ahmet Yiğenler'dir. Yanında Adana grubundan bir arkadaş daha vardı. Bir ay sonra izne gelen Ahmet Yiğenler, "Koşullar iyi, FHKC'ye yerleştim. Maaş da alıyoruz" dedi. İlk başlarda Filistinli örgütlerle ilkesel ilişki vardı. Biz Marksist Leninist bir örgütüz, bize en yakın örgütler tabii ki ML örgütler olmalıdır, doğal olarak yerimiz FHKC veya DC'dir diyorduk.

İkinci grupla ben de gideceğim, diye ısrar ettim. Şefler, "Senin elinde sorun var. Ayrıca yazan çizen bir adamsın. "Sen gitme yerin yanımız" dediler. Gitmekte ısrarcı olunca, "Madem öyle sen koordinasyonu sağlarsın, sorumlu olursun" dediler. Önce Şam, ardından Beyrut'a geçtik. İlk gittiğimiz yer, Sur'a bağlı bir sahil mülteci kasabası olan Reşadiye'ydi. İlk eğitimlerimizi orada aldık.

Ahmet Rende

'80 yılının Aralık ayına doğru, hareketin kararıyla yoğun arandığım için Ortadoğu'ya çıktım. Gitmişken askeri olarak eksik olduğum yönlerimi gidermek istiyordum. Birkaç ay kalacak ve daha sonra geri dönecektim. Henüz örgütsel altyapımız kurulmadığı için kaçakçıların kılavuzluğunda geçiş yapmak zorunda kalmıştık. Yayladağı ile Altınözü arasından Suriye'ye geçtik.

Bir süre sonra da Türkiye'den tanıdığımız, devrimci olduğumuzu bilen tanıdıklarımızın pasaportlarındaki fotoğrafları değiştirerek Şam üzerinden, Lübnan'a gittik. Henüz saflarımızda bir yenilgi, bir dağılma yoktu. Yurtdışına, eğitimlerimizi alıp hemen geri dönelim, diye gitmiştik. Kimsenin kapağı hemen Avrupa'ya atmak gibi bir düşüncesi yoktu. Bu düşünce sonradan oluştu. Esas derdimiz Filistin'e nasıl gidebiliriz, bunun yollarını açmaktı.

* * *

Adil Okay'ın ikinci grubu Suriye'ye geçirdiği dönemde, Antakya ve çevresinde öne çıkan isimler hakkında bir bir aranma kararları çıkmıştır. Cunta koşullarında süren illegal örgüt yaşamları, "Filistin kamplarına gidiyoruz, bir dönem orada konumlanacak, askeri eğitim aldıktan sonra cuntaya karşı savaşmak için döneceğiz" denmesiyle başka bir sürece evrilir.

Süleyman Çolak

1979 yılının Ekim veya Kasım ayı gibi THKP-C (Acilciler) örgütüne üye olmaktan kaçak duruma düşmüştüm. 1981'in sonlarına doğru, Hatay'da çalışmalarımın tamam-

landığı düşünülmüş olmalı ki yurtdışına çıkmam istendi. 15-16 kişilik bir grup Harbiye'de toplandık. Bir minibüse binerek Yayladağı ilçesindeki Turfanda Köyü'ne geldik. İçi kitap dolu sırt çantalarıyla, yaklaşık sekiz saat yürüdükten sonra Suriye'ye geçtik. Rehberimiz olan köylülerden biri yürüyüş kortejinin önünde, diğeri ise en arkada yürüyordu. Kalaşnikof silahları vardı. Grubun sorumlusuydum. Üzerimde 14'lü tabancam vardı. Derin bir vadiyi tırmandıktan sonra Türkiye'yi ve Suriye'yi birbirinden ayıran patikaya ulaştık. Yolculuğun en tehlikeli yeri orasıydı. Patikayı, sürekli devriye gezen Türk askeri koruyordu. Grubun içinde Ali Akbaba isminde kilolu bir arkadaşımız vardı. Sırt çantasını ondan almamıza rağmen onca yolu zar zor yürüyebilmişti. Tam o patika yola geldiğinde, yola uzanarak, "Ben bittim yoldaşlar. Siz beni bırakıp gidin!" dedi. Hemen üç beş kişi seferber olup arkadaşımızı taşıyarak patikadan uzaklaştık.

Artık Suriye topraklarındaydık. Gittiğimiz köyde bekleniyorduk. Sabahleyin ev sahibinin pikabıyla hareket edip arkadaşlarımızın bulunduğu Bassit kasabasında sorumlularımızla buluştuk. Sonra da Mihrac Ural (Ali Hoca) geldi. Askeri eğitimimizi tamamlamak üzere Filistin kamplarına gitmemiz gerektiğini söylediler.

Bassit'te kaldığımız yer kamptan ziyade iki, üç odası olan bir evdi, etrafında da iki çadır vardı. Köy denize bakan ormanı ile çok güzel bir tatil köyüydü. Karşıdan Samandağ görünüyordu. Köyde birkaç gün kaldıktan sonra Şam'da El Fetih örgütünün bir kampında kaldık.

Benim için önemli olan iki şey vardı: Birincisi, eğitim görmek ve bunun sonucu olarak devrim uğruna mücadelede daha aktif rol alabilmek. İkincisi ise, enternasyonal dayanışma. Bu da ML öğretinin köşe taşlarından biriydi. Filistin kampları o dönem bütün devrimciler gibi benim de hayallerimi süslüyordu. Azınlık olarak düşünebileceğimiz bazı unsurlar ise kapağı Avrupa'ya atmak için can atıyordu. Savaş sürecinde, bombardımanın en yoğun olduğu dönemde, buraya Filistinliler için savaşmaya ve ölmeye gelmedim, diyerek silah bırakanlara da rastladım.

Alper Yalman

'77 yılından itibaren Acilciydim. Örgüt bağlantımızı sağlayan Ali Çakmaklı'ydı. 12 Eylül geldiğinde aranıyordum. İdam edilen Serdar Soyergin'le Çukobirlik'te çalışıyorduk. Darbe olduğunda Serdar'la aynı evde kalıyorduk. Mihrac'la cezaevindeyken Ali Çakmaklı örgütsel eleştiriler getirerek ayrışmış ve HDÖ olarak devam edeceğiz, demişti. Ben de bu eğilimle birlikte hareket etmiştim. HDÖ adına İstanbul'da açılan davada "güney bölgesi sorumlusu" olarak yargılandım. Bu arada Nebil'in ve Ali Çakmaklı'nın öldürülmesi üzerine Adana'da Nebil'i öldürenlerle yollarımı ayırdım. Bu arada bazı arkadaşlar Mihrac'la ilişki kurmuşlar. "Alper çok zor durumda, yakalanması halinde başına kötü şeyler gelebilir. Geçmişi bir kenara bırakarak bu arkadaşın çıkarılması gerekiyor" demişler. Mihrac Ural da, "Alper bizim yoldaşımız. Yaşananlar yaşandı ama şimdi daha sakin düşünebiliriz" diye haber göndermiş. 24 Aralık 1981 yılında sahte pasaportla İstanbul Başkonsolosluğundan vize aldım. Tek başıma Lazkiye'ye gittim.

Mihrac gayet dostça davrandı. İki gün sonra beni Hammuriye Kampı'na gönderdiler. Kampta birbirinden bağımsız, kerpiçten yapılmış odalar vardı. Kamptan içeriye girince bir adamın yönünü kıbleye dönmüş namaz kıldığını görünce dumura uğradım. Yine bize yemek yapan adam Filistinlilerin ajanlık yaptığını tespit ettikleri bir haindi. Bu kadar nasıl lakayt olabiliyorlar, böyle biri ceza, diye mutfağa sokulabilir mi, diye düşündüm. Bu iki şoka rağmen, enternasyonal dayanışma için geldim, dedim.

Murat Açıkgöz

12 Eylül'le birlikte örgütle bağlarımız kopunca bir süre boşlukta kaldık. İlişkide olduğum Nazmi Altınöz, "Türkiye'deki devrimci hareketi yürütmek için Filistin sahasına çekileceğiz, eğitimlerimizi alıp tekrar buraya döneceğiz, mücadelemizi yürüteceğiz" deyince önerisini tereddütsüz kabul ettim. Benim için Filistin halkı Ortadoğu'da İsrail'e ve ABD emperyalizmine karşı Suriye ile birlikte kararlıca mücadele ediyordu. Filistin kamplarına gidince daha gerçekçi bir değerlendirme yapma olanağım oldu.

1981'in Eylül ayıydı. Bu süreye kadar, ismim yakalanan arkadaşlar tarafından verilmemişti. Bir ay sonra tekrar çıkış yapmak için hazırlık yapmam söylendi. Ekim sonunda Harbiye tarafında bulunan Turfanda Köyü'nde kuryemizle buluştuk. Dağda üç, dört saati bulan bir yürüyüşle karşıya geçtik. Sabah araçlara bindirip Lazkiye bölgesinde örgüt evlerinin bulunduğu Bassit'e geçirdiler.

Mehmet Güzel

1981'de lise üçte okuyordum ve birinci dönemde aranmaya başladım. Yurtdışına çıkanları planlı bir şekilde sınır dışına çıkardık. Arandığım halde uzunca bir dönem Türkiye'de kaldım. 1981'in sonuna doğru, benim de yurtdışına gitmem yönünde bir karar iletildi. On bir kişilik bir grupla yurtdışına çıktık. Renault marka bir otomobile dokuz kişi bindik. İki kişi de kılavuz olarak sınıra yakın bir noktada bekliyordu. Harbiye'ye doğru giderken bir bölgeden iki Kalaşnikof aldık. Şarjörleri ve mermileri ise sınıra yakın bir noktadan alacaktık. Harbiye çıkışında rutin kontrolünü yapan jandarma arabamıza üstünkörü bakmakla yetindi. Yayladağı'ndan sınırı geçerek on bir kişilik bir ekiple gün ağarıncaya kadar yürüdük. Oradan Lazkiye'ye, sonra da Bassit'e geçmiştik.

Hiçbir örgütün sahip olmadığı muazzam olanaklara sahiptik. Örgüt adına kimlik çıkarmıştık. Bassit Mina'da, deniz kenarında kişisel imkânlarla, yüz metrekare büyüklüğünde bir balıkçı barınağı alınmış ve kafeterya-lokanta biçiminde işletiliyordu. Birkaç örgüt evimiz vardı. Lazkiye'deki evler kiralanmış, kimi evler de karşılıksız olarak örgüte sunulmuştu. İşyerlerimiz vardı. Tarlalar almış, koyun sürülerine sahip olmuştuk. Hatta bir benzin istasyonumuz vardı. Neredeyse günü birlik Hatay'ın bir ilçesinden bir başka ilçesine gidip işlerimizi bitirdikten sonra geri gelme olanaklarına sahiptik. Bütün bu ekonomik olanaklar büyük oranda, Mihrac Ural ve Müntecep Kesici'nin Suriye'deki akrabalık ilişkilerini değerlendirmeleri sayesinde sağlanmıştı. Bunda Hatay ile Suriye'nin aynı coğrafyanın farklı parçaları olmasının büyük etkisi vardı.

Meral Mirioğlu

Mithat Mirioğlu'yla iki yıllık evliydik. Aynı siyasi süreci paylaştığımız için benim konumum da ona bağlıydı. Kurulu bir düzenimiz, üstelik üç aylık bir bebeğimiz vardı. Fakat Mithat'ın siyasi yaşamı bizi ciddi bir riske sokuyordu. Henüz yasal bir sorunum yoktu. Bir gün, "Sizin için kaygılıyım, pasaport işlemlerini hallet, gitmen gerekiyor" dedi. Bir valizle, bebeğimi kucağıma alıp belki de çocuk denilebilecek bir yaşta Suriye'ye, bilmediğim bir dünyaya doğru yola çıktım.

Karşı olmamıza rağmen, örgütlenme içinde müthiş bir biat kültürü vardı. O yaşımda, o bilincimle, bu kararı sorgulama hakkını kendimde bulamamıştım. Çok buruk, endişeli ama aynı zamanda sorumluluk duygusuyla Lazkiye'ye gitmiştim. Aralarında Levent'in de olduğu arkadaşlar geldi. Valizimi ve çocuğumu alıp Bassit kasabasına götürüldüm.

Kamp Günleri

Sınırın öte yakasına geçer geçmez gerekli işbölümleri yapılmış, sıra askeri eğitime gelmiştir. Bu süreç aynı zamanda Filistinlileri, fedaileri yakından tanımak için de iyi bir fırsattır. Henüz kendilerini bekleyen Beyrut Savaşı'ndan habersiz cuntayla savaşma azmiyle dolu, coşkuyla geçecek günler başlayacaktır.

Adil Okay

Bizler, silah kullanmasını, saatli bomba yapmasını bilen devrimcilerdik. Filistinliler açık savaş eğitimi verdiler. Tatbikatlar çok yararlıydı. Örneğin uçaksavar ve Bisivin'i orada tanıdık. Gözümüzü kapatıp Kalaşnikof'u söküp takmayı öğrendik. Bizler için gelen bomba uzmanından üç ay eğitim aldık.

Bir Filistin mülteci kasabasında olmamız bizim için büyük şanstı. Halkın içinde kalma şansı bulduk. Filistinli kadınlar bize dua ederdi. İsrail uçakları saldırınca, Kalaşnikof mermisinin uçaklara ulaşmadığını bildiğimiz halde, yine de ateş ederdik. Kadınların iltifatlarına şaşardık. Bazen saatlerce sığınaklarda kalırdık. Yarı yıkılmış bir evde kalıyorduk. Havan topları kampımızı dövmeye başlayınca sığınağa koşuyorduk.

Kampımızda sığınak vardı ama 200 metre ileride, yıkık dökük odamızda yerde yatıyorduk. Sığınak, bombalama ânında inilen, nemli bir yerdi. Orada sürekli kalamazdık. Günlerce bombalandığımız zamanlar oldu. Günün herhangi bir saati toplar gelmeye başlayınca, "Herkes sığınaklara!" diye bağırılırdı. İçinde el bombası olan yeleklerimizi, Kalaşnikoflarımızı alıp ayaklarımız molozlardan zarar görmesin diye günlerce ayağımızdan çıkarmadığımız botlarla koşmaya başlardık. Filistinliler savaşa alışmıştı. İlk uçak saldırısında korkunç bir ses duyduk. Uçağın karnından bombaları bıraktığını görünce bombaların bizi paramparça edeceğini sandık. Sığınaklar sadece havan topu için korunaklıydı. Uçak bombası o sığınakları çökertebilirdi. Bir ay sonra o panikten eser kalmadı. Öyleki bomba ve havan topunun havayı yırtan sesinden de ne kadar uzağa düşeceğini artık tahmin edebiliyorduk.

FHKC merkezinin olduğu binanın önünde, Türkiyeli devrimcilerin buluştuğu bir pastane vardı. Bir gün beş Acilci oraya izne gitmiştik. FHKC merkezinde 5-10 dakika kalıp hemen arka sokağa geçmiştik ki arkamızdan bomba patladı. Bütün binalar yerle bir oldu. Pastanede olan İsmail Yıldırım[6] yaralı kurtulmuş, yüzlerce insan ölmüştü. Yardım etmek için hemen olay yerine döndük. Duvarlardan insan parçaları süzülüyordu. Park edilmiş araçlar patlıyordu.

Reşadiye'de yaklaşık 3 ay kaldık. Daha sonra bizi en tehlikeli yerlerden biri olan İsrail sınırının dibindeki Kana kasabasına gönderdiler. Orada çok az Türkiyeli kalmıştır. İsrail, kampımızı öğrenir öğrenmez bizi bombalıyordu. Sık sık "İntişar" yani araziye açılma, kamufle olma komutu veriliyordu. Kampımızda sürekli kalamıyorduk. Kamp dediğimiz bir çadır ve yeraltı sığınağından oluşuyordu. Yerde akrep, çıyan, fareler içinde yatıyorduk. Kaçımızı akrep soktu da zor kurtulduk. Bir arkadaşımızı BM askerleri iğne yaparak kurtarmıştı.

Suriye'deki kamplarda değil ama Lübnan'daki Filistin kamplarında kalmak, savaşın içinde olmaktır. Sonuçta kimse kaçmadı. Orada keskin ayrımlarla savaşanlar ve oturanlar diye bir ayrım yapmak pek mümkün değildi. Lojistik destek veriyorsun, malzeme taşıyorsun, nöbet tutuyorsun, sıra sana gelince yemek yapıyor, bulaşık yıkıyor, şoförlük yapıyorsun.

6. Ressam. Paris'te yaşıyor.

Filistinli komutanlara bağlıydık. Biz Güney Lübnan'da kalanlar daha fazla tehlike yaşadık ki bu da görecelidir. Çünkü Bekaa Vadisi'nde ya da Beyrut'ta kamplarda kalanlar da savaşın içindeydi.

Filistinliler oradan sızma yapıp, mayın döşemeye gidiyorlardı. Bizden bir keresinde ölüm riski yüksek bir sızmaya Ahmet Yiğenler katıldı. O zaman bizim grubun kamp sorumlusuydum. "Sizden Hasan Muhammet'i (Ahmet Yiğenler) alacağız, içinizden askeri olarak da en iyi o" diyerek izin almışlardı. Ahmet Yiğenler hiç ikiletmedi. Daha sonra kendilerinden devriyedeki İsrail tanklarının geçiş güzergâhlarına mayın döşediklerini öğrendim.

Ahmet Rende

Beyrut'ta FHKC'nin merkezine gittik. Bir süre orada kaldık. Ben, Adil Okay, Ahmet Yiğenler, Mehmet Kırbaç, Ahmet Çolak ve Özcan Memişoğlu vardı. Bunlardan Ahmet Yiğenler, Ahmet Çolak, Mehmet Kırbaç hayatını kaybetti.

Beyrut da her yerde patlamalar oluyordu. Gittiğimiz yerde elleri silahlı, askeri giyimli insanlarla karşılaştık. Oysa savaşan Filistinli güçler kamplarıyla birlikte Lübnan'ın güneyinde; Sur, Sayda, Reşadiye ile büyük katliamların yaşandığı Kana'da konumlanmışlardı. Biz, Sur kentinin Reşadiye Kampı'na gelmiştik. Reşadiye adeta bir Filistin mülteci kasabasına dönüşmüştü. Kara Eylül Olayları'ndan sonra Lübnan'a göç eden Filistinliler için kurulmuş, eli yüzü düzgün bir kasabaydı. Oraya giden herkes artık bir asker sayılıyordu ve bulunduğu yeri korumakla görevliydi. Elimize silah alıp nöbet tutacaktık. Ön eğitimden geçmemiştik. Gittiğimiz her yerde yakından tanıdığımız Kalaşnikof kullanılıyordu.

Filistin askeri ve mülteci kampları denizden İsrail savaş gemileriyle, karadan ise tüm ihtiyaçları İsrail tarafından karşılanan, Said Haddad'ın denetimindeki Ketayipler tarafından bombalanıyordu. Haddad, bir Ketayip subayıydı. Birinci gün, sokakta yürürken karşımıza bombardımandan kafası kopmuş birinin cesedi çıkınca doğal olarak korktuk. Aramızda da daha önce orada bulunmuş olan Mehmet Kırbaç ile Ahmet Yiğenler vardı.

Psikolojik olarak savaşa yeterince hazır olmadığımızı o bombardıman sonrasında gördük. Fakat bu psikolojiden birkaç gün içinde hızla çıktık. Önceleri bombardıman başladığında kadınlar ve çocuklarla birlikte sığınaklara inerdik. Filistinliler bu halimizi görünce sığınaklara göndermişlerdi. Sonra bu durumdan utandık. Sığınaktan çıktık. Artık bombardımanın altında, sokakta nöbet tutmaya başladık. O bombardımanlarda dağılma komutuyla hareket eder, en az zayiatla kurtulmaya bakardık. Bir hafta kadar savaşı yaşadıktan sonra Reşadiye kasabasında eğitime gittik. Kampımız sahile çok yakın olmasına rağmen, kimsenin aklına yüzmek gelmezdi. Yerli halk, mayınlar olabilir diye denizden uzak dururdu.

Gittiğimiz günden itibaren hem nöbet tutuyor hem de kasabanın dışına çıkıp İsrail'in çıkarma yapabileceği, sahile yakın noktalarda, portakal bahçeleri arasında diğer Filistinli örgütlerden fedailerle birlikte her gün pusuya (Arapça "Kemin") yatardık. Gün ışıyana kadar beklerdik. İsraillilerin daha önce botlarla çıkarma yapıp Lübnan köylerine ve Filistin kamplarına saldırıp insanları boğazlama girişimleri olmuştu.

Bir gün gece nöbetteyken, bazı Filistinliler mandalina koparmaya gittiler. Grubumun tümü de silahlarını yanımda bırakıp onlara eşlik etti. Kısa bir süre sonra bir motor sesi yaklaştı ve askeri botlarla indirme yaptılar. Karanlıktan hiçbir şey göremiyorduk. İlk ben ateş ettim. Aynı anda diğer pusudakiler beni beklemişler gibi hepsi ateş etmeye başladılar. RPG-7 dahil yanımda ne kadar silah varsa kullandım. Çatışmalar birkaç saat sürdü. Sabaha doğru, İsrailliler gittikten sonra sahilde kan izleri gördük. İsrailliler prensip olarak çatışma esnasında yaralılarını götürür, ölülerini dahi bırakmazlardı.

Bomba uzmanımız işgal altındaki Filistin topraklarında, İsrail'e karşı savaşırken deşifre olmuş ve ellerinden kaçıp kurtulmayı başarmış genç bir askerdi. Otomatik silahlardan Kalaşnikof, Biksi,[7] Diktriyof ile 500'lük Doçka'nın özelliklerini ve nasıl kullanılacağını gösterdiler. El bombası atışı ile Türkiye'de bazuka, diye de tabir edilen RPG-7 eğitimi verildi. Bu altı kişilik grupla orada uzun bir süre yaşadıktan sonra

7. Biksi: Orijinal üretimi Avrupa merkezli olup zamanla Sovyetler Birliği tarafından geliştirilmiş, üstten mekanik şeritli, ağır makineli olup tek kişi tarafından kullanılmaktadır.

İsrail'e daha yakın bir yere taşındık. Filistinliler, Racmi'yle İsrail'in yerleşim yerlerini bombaladılar, arkasından biz bombardıman yedik. Bombardıman sırasında açıktaydık. Korunmak için bahçelerin içine yayıldık. Sağ kurtulmamız büyük bir şanstı. Sonra salkım bombalar atmaya başladılar. Bomba önce tek parça olarak geliyor, tam yere düşeceği sırada ayrışıyor ve içinden onlarca el bombası etrafa saçılıyor, düştüğü yerde bir defa daha patlıyordu. Önceleri tedirginken sonra işi eğlenceye dönüştürdük. Şarapnel parçasından sigaralarımızı yaktık. Başımızda Filistinli ihtiyar bir eski savaşçı vardı. Bölgeyi tanımamız, yabancılık çekmememiz için yanımıza verilmişti. Korkuyordu, "Aman evlatlarım yere yatın!" diyordu. Reşadiye kasabasına giderken tekrar bir bombardıman daha yaşadık. Yaşlı Filistinlinin telkiniyle bir sığınağa girdik. Bombardıman sekiz saat sürmüştü. Bombardımanlar bazen günlerce sürer bazen birkaç ay kesilirdi. Bu bombardımanlar Yahudilerin ibadet günleri (Sebt günü) Cumartesi ve dini bayramları hariç rütin biçimde sürerdi. Amaç Filistin halkını yıldırmak, Lübnan'dan çıkmalarını sağlamaktı.

İsrail'in asıl hedefleri askeri kamplardı. BM'nin bir askeri gücü Filistinlilerle İsrail arasındaki bir bölgede konumlanmıştı. Filistinlilerin esas askeri kampları BM'nin tampon bölgesindeydi. İHA'lardan dolayı kamplarda yerdeki sigara izmaritlerini dahi toplardık. Esas eğitimlerimizi BM'nin ötesindeki kamplara gittiğimizde gördük. Özel bomba uzmanlarından da patlayıcılarla ilgili spesifik eğitimler aldık.

Ortadoğu'da ülkemizdeki mücadeleye uygun bir eğitim görüp görmeyeceğimizden emin değildik. En azından bir savaş psikolojisi yaşayabiliriz, diye düşünüyorduk. Orada yakın dövüş, yakın silahlı çatışmalardan ziyade uzun menzilli silahlarla savaşılıyordu. Yakın çatışmalar görmeyince hayal kırıklığına uğramıştık.

Hasan Baklacı

Lübnan'da tampon bölgeler vardı. FHKC, bizi BM'in koruması altında olan tampon bölgeye yerleştirmeye çalıştı. BM askerleri varlığımızın farkındaydı. Onlarla sorun yaşamamak için askeri eylemlerimizi gizli yapmaya dikkat eder,

bir şey olduğun da haberimiz yok, diyerek bizlere müdahale etmezdi. Kampımız bir Şii köyü olan Mezraat Müşrif'di. Said Haddad'ın işgal ettiği sınır çizgisinin tam dibindeydi. Bir kısmımız ise İsrail'in her an saldırma tehlikesi altında olan yakınımızdaki Bayyaada köyünde konumlandık. Bu yüzden genellikle gündüzleri arazi oluyor geceleri de sığınaklarda yatıyorduk. Sürekli İsrail'in gözetimi altındaydık. Ayrıca her an Falanjistlerin saldırma tehlikesi vardı. Çıplak gözle birbirimizi çok rahat görebiliyordu. Falanjist hedeflere geceleri operasyona giderdik. Bu mevzilenme sayesinde savaş koşullarına kolayca adapte olduk.

Güney Lübnan'da bütün gereksinimlerimizi karşılamalarına rağmen ayrıca bize maaş vermek istediler. Bizler de sadece sigara vb gibi gereksinimlerimizi karşılayacak kadar olan kısmını almış, ondan arta kalanı ise ay sonunda iade etmiştik.

Silah eğitimimizi aldıktan sona geceleri operasyona yapmaya başladık. Üç Filistinlinin arasına bizlerden de birisinin katıldığı eylemler gerçekleştirdik. Falanjistlerin olduğu bölgeye sızarak üç eylem gerçekleştirdik. İki defa personel, silah ve malzeme dolu savaş araçlarının geçiş güzergâhlarına mayın döşedik. Bu eylemler esnasında Falanjistler bizi fark ettiler. Büyük tehlikeler atlattık. Mayınlar büyük kayıplar verdiriyordu. Her iki mayın eylemimiz de başarılı geçmişti. Dinlediğimiz mahalli radyolarından bir tanesinde, dokuz askerin hayatını kaybettiğini öğrendik. İki köy arasında patika yollara Filistinli gerillalar için İsrail askerleri pusu atarlardı. O tuzaklardan birine, operasyona gittik. Kurdukları tuzağı düşürmeye çalıştık ve çatıştık. Sanırım bir iki tane kayıp verdiler. Eylemde yaralanan bir Filistinli arkadaşı sırtımızda taşıyarak getirdik. Eyleme gidenlerin rahat çekilmesini sağlamak için arkada ikinci bir grup bekletilirdi. Ben de bu grupların birinde yer almıştım.

Özcan Memişoğlu, Ahmet Yiğenler, Adil Okay, Ahmet Rende ve Halil İbrahim Özcan'ın da olduğu kampta yaşamaya başladık. Arkadaşlarda bir çeşit mızmızlık ve huzursuzluk Filistinlilerle de geçimsizlik başlamıştı. Kamptan ayrılmak için adeta suni sorunlar yaratılıyordu. Daha sonra kampa gelen sorumlu yoldaşımızla (Kemal Bayram) bir toplantı yaptık. O toplantıda bu huzursuzluğu tetikleyen asıl ögenin Engin Er-

kiner olduğu açığa çıktı. TKEP ile komünist birlik ittifakımız vardı. Bu mantıkla Engin Erkiner, Avrupa'daki çalışmaların başında görevli olarak gönderildiği halde, örgütsel meşru süreçleri ve mekanizmaları işletmeden başına buyruk davranmış ve TKEP MK üyeliğine getirilmiş ve TKEP de bunu saklı tutmuş. Engin'in, yukarıda adı geçen arkadaşlara illegal mesajlar göndermesiyle çoğunun iç dünyasında Avrupalara gitme eğilimleri başlamış. Engin Erkiner'e karşı haksızlık yapıldığını dillendirmeye başlamışlardı. Adeta davranışlarına zorla ideolojik gerekçeler bulmaya çalışıyorlardı. Dolayısıyla bu arkadaşları oradan alıp Lazkiye'ye gönderdik. Onlar Lazkiye'deyken bizler de savaş bitimine kadar Beyrut'ta kaldık.

Süleyman Çolak

Şam'a geldik. Antakya'da çocukluğumun ve gençliğimin beraber geçtiği devrimci mücadeleye de beraber başladığımız yakın dostum Selahattin Sarıgül'le karşılaştım. Selahattin, El Fetih kampında bulunan ve Filistin kamplarına geçmek için bekleyen küçük bir grubun sorumlusuydu. Kampta günlerimiz, kitap okumak ve okuduklarımızı tartışmakla geçiyordu. El Fetih üyesi kimliğimdeki adım Arif Ahmet Maruf'tu.

Lübnan'da bir grubumuzun FHKC kamplarında eğitim görmekte olduğunu biliyordum. FHKC'ye gideceğimizi düşünürken, El Fetih'in Şam Kampı'na yerleştirilmiştik. TDH'nin gelişimine katkı sunabilmek ve dayanışmak için Filistinli tüm örgütlerle sağlam ve yaygın ilişki kurmak amaçlanıyordu.

Selahattin'in grubuyla birleştirerek sayısı 20'ye yaklaşan grubun sorumlusu ikimizdik. On gün sonra araçla kaçak yollardan Bekaa Vadisi'ndeki kampımıza geldik. Sabahları saat 06:00'da uyanıyor, yaklaşık 7-8 kilometrelik koşunun ardından kahvaltı masasına oturuyorduk. Her birimize birer Kalaşnikof verdiler. Söküp takmayı ve temizlemeyi öğrettiler. Bir süre sonra 30-40 metreden sigara vurma yarışına başlamıştık. Bir ay boyunca patlayıcıların nasıl üretileceğini, nerede ve nasıl kullanılacağını öğrendik. Ardından mayınla döşeli bir bölgeden nasıl geçilebileceğini gösterdiler. Vadinin farklı noktalarına, hareketli gerilla birliğinin çarpışma biçimine uygun barikatlar ve mevziler kurulmuştu. Barikatların

nasıl aşılacağını ve mevzilerin nasıl kazanılacağını önce teorik, sonra da pratik olarak öğrendik. Smirnof[8] ve Diktriyof denilen şeritli otomatik silahları, B-7 adı verilen ve omuzdan atılan antitank roketatarı kullandık.

Bize öğretilen halk savaşına uygun kır gerilla taktiklerinin, deneyim kazanmamız dışında işimize yaramayacağını düşünüyorduk. Çünkü örgütümüzün temel savaş stratejisi, üretime bağlı yerleşik silahlı güçlerimizin, somut koşulların öne çıkaracağı hedefleri vurması, bu temelde propaganda ve ajitasyonla örgütlenmek ve öznel koşullar hazır olduğunda da ayaklanmaktı.

İki ay sonra eğitimimizin ilk aşamasının bittiğini söyleyerek birkaç gün sonra bizi olası bir savaşın en sıcak, çatışmanın her an olabileceği bir yere götürüp eğitimimizin orada tamamlanacağını söylediler. Sur şehrinin kırsalında bir vadide araçtan indik. İsrail, kendini Lübnan'daki Filistinlilerden korumak ve sızmaları önlemek için tampon bölge kurmuştu. Vadinin sağında yer alan tepe Haddad güçlerinin, solundaki tepe ise Filistin güçlerinin elindeydi. Ortada yer alan vadide; çam ağaçlarının egemen olduğu ormanlık alanın içinde konumlandık. Duvarları taşlarla örülü, kiremitli, eski bir eve yerleştik. Yeni tanıştığımız Filistinli kamp komutanı ve yardımcısı dışında o bölgede kimseyi görmemiştim. Herhangi bir saldırı durumunda, grubumuzun tamamının imha olmasını önlemek için Selahattin yoldaşla grubu üçe ayırdık. Üçüncü grubun sorumluluğunu ise Sabahattin Alkır'a verdik.

Bazen günlük, bazen de üç, dört günde bir yemek, erzak gelirdi. Temel yemeğimiz konserveydi. Yemek sıkıntısı çektiğimiz için çam kozalaklarından ayıkladığımız fıstıklarla karnımızı doyurduğumuz zamanlar oldu. Selahattin, orada avlandıklarını ve bir gün onlara katılmamı istedi. Selahattin o gün iki tane üveyik vurdu. Her birimize birer lokma düştü. Kampıma dönüşümden iki gün sonra, üçüncü kamptan haber geldi. Gittiğimde vurdukları çakalı ağaca asmış derisini yüzüyorlardı. Fakat ben çakal etini yemedim.

Selahattin'in kaldığı tepedeki evde gündüzleri sohbet ediyor geceleri ise nöbet tutuluyordu. Bir sohbet esnasında,

8. Smirnof: Sovyet yapımı, uzun piyade tüfeğidir. Kalaşnikoflardan daha uzun menzilli olduğu için tercih edilir.

İskenderun'dan katılan Hamdi arkadaşımız, elindeki Diktriyof otomatik silahı kontrol edemeyince Metin Kitoğlu'nu ayağından vurdu. Bana haber verdiklerinde, Metin'i hastaneye kaldırmışlardı. Derhal olay yerine koştum. Hamdi bir köşeye çömelmiş, tir tir titriyordu. Metin'i birkaç kez hastanede ziyaretine gittim. Metin daha sonra bakımını üstlenen Hollandalı hemşireye âşık olup evlendi ve Hollanda'ya yerleşti.

Cenub'tan savaş başlamadan tahminen üç, dört ay önce ayrılmıştık. Bölgede kampımızın komutanı ve yardımcısı dışında başka Filistinli yoktu. Anadilim Arapça olmasına rağmen onlarla zor anlaşabiliyordum. Tercümanlığımızı uzun yıllar El Fetih'in Şam Kampı'nda kalmış olan İbrahim yapıyordu.

Bir gün Filistinli komutanımız, eğitimimizin tamamlandığını söyledi. Nereye gitmek istersek yardımcı olacaklarını söyleyince, bizi Beyrut'a götürmelerini istedik. O günlerde Beyrut, bir bakıma direnişin ve özgür yaşamın merkez üssüydü. Filistinli örgütlerin komuta merkezi Beyrut'taydı. Filistin'e gidiş amacımız o güne kadar zaten belli bir gelişkinliğe sahip örgüt kadrolarının askeri anlamda daha da yetkinleştirilmesiydi. Benim kişisel amacım ise, askeri alanda en iyilerden biri olmaktı.

Beyrut'a ilk geldiğimizde inşaat halinde, sıvasız, kerpiç bir eve yerleştirildik. Orada bir ay kaldık. Nöbet dışında Beyrut sokaklarında dolaşıyorduk. Sabahları karavanayla gelen sıcak çorbayla, öğlen ve akşamları ise çoğunlukla konserveyle besleniyorduk. Kampa yerleştikten sonra Beyrut sorumlumuz Levent geldi. Levent, ben ve Selahattin Lübnan komitesini oluşturduk. Eğitimini tamamlayanları Suriye üzerinden Türkiye'ye yolcu ettik.

Bir gün eğitim için yeni bir grubun Bekaa Vadisi'ne geldiğini öğrendim. El Fetih'in Bekaa'daki bir kampına geçtim. Kampta olmadığım bir zamanda eğitim hocası, tabanca eğitimi esnasında kazayla bir arkadaşımızı ayağından vurmuştu. Başına bela geleceğini düşünen eğitim hocası, tabancasıyla kamptan kaçmıştı. Bir, iki hafta içinde bitirildiği söylenen eğitim çok yetersizdi. Kamp komutanının yetkinlik derecesi, kültürel ve siyasal birikimi, verilen askeri eğitimin seviyesi ve niteliğini belirliyordu. Tek derdi ay başında maaşını almak

olan hocalar olduğu gibi kendisini Filistin davasına adamış inançlı kadroları ve en iyi eğitimi nasıl verebilirim kaygısını taşıyan değerli komutanlar da vardı. Eğitim yetersizliğine ek olarak bu tatsız olay da yaşanınca Filistinli komutanlarla tartıştım. El Fetih'ten ayrılma vakti gelmişti.

Arkadaşlarımın eğitiminin tamamlanması üzerine Cenub'a gittik. BM gücünün mevzilendiği alanın birkaç yüz metrelik yakınında, terk edilmiş dere yatağının kenarında bir evi kamp olarak kullandık. Günlerimiz olağan geçiyordu. İsrail'in İHA'ları üstümüzden geçerek Beyrut'a doğru yol alırdı. Bir gün arkadaşlarımdan biri silahını temizlerken kendini omzundan vurdu. Sorumlusu olduğum üç kampta, kazayla üç yoldaşım vurulmuştu. Birkaç gün sonra da Beyrut'a geçtik. Kola Köprüsü'ne yakın bir yerde konumlandık.

Beyrut, doğu ve batı olmak üzere ikiye ayrılmıştı. Ortada Lübnan ordusu tarafından korunan ve yeşil hat olarak adlandırılan sınır vardı. Doğusu Hıristiyan Falanjistlerin elindeydi. Filistinlilere karşı İsrail'le ortak hareket ediyorlardı. Batı Beyrut'ta ise FKÖ çatısı altındaki örgütler ve Lübnan'ın demokratik güçleri konumlanmıştı. LKP, Şii Emel örgütü, Dürzî partisi olan ve liderliğini Kemal Canbolat'ın yaptığı İlerici Sosyalist Parti ciddi örgütsel yapılarıyla söz sahibiydiler. Bunlar dışında Lübnan'da barış gücü olarak faaliyet yürüten Suriye Silahlı Kuvvetleri de oradaydı. Doğu Beyrut hariç Lübnan'ın güvenliğini bu güçler sağlıyordu.

Filistinli veya Lübnanlı, orada yaşayan herkes örgütlüydü. Güvenliğini ve gerekirse iaşesini örgütü karşılardı. Hemen hemen tüm kavşaklarda ve semt girişlerinde, 2 kilometre arayla, üst üste yığılan kum torbaları yanında, bütün örgütlerin silahlı güçlerinin kontrol noktaları yer alıyordu. Lübnanlılar Lübnan kimliği yanında, örgüt veya parti kimlikleri de taşırlardı. Bizde de Filistinli örgüt kimliği vardı. Lübnan burjuvazisi El Hamra'ya yerleşmişti. Oraya ulaşmadan önce deniz kenarında barakalardan oluşmuş giyim, gıda satış yerleri vardı. Arada bir kamptan çıkar oraları dolaşırdık. Batı Beyrut'un sokak ve caddeleri Filistinli örgütlerin, Yaser Arafat'ın afişleriyle doluydu. FHKC, TDH'yle dayanışmak için darbeyi protesto eden afiş çıkarmıştı.

Beyrut Üniversitesi'nin arkasındaki birkaç odadan ve genişçe bir salondan oluşan binanın bodrum katı, FHKC-GK'nın kampı olarak düzenlenmişti. Savaşın başlangıcına kadar orada kaldım.

Aynı örgütten yaklaşık on kişi vardık. Birinci ve ikinci grubun kadrolarıyla beraberdim. Geri kalanlar teorik eğitimlerini tamamlamak üzere başka yere gittiler. Eğitim sorumlusu olarak Mithat Mirioğlu, eşi Meral ve bebekleri ile Beyrut'a gelmişlerdi. Kamplarında misafir olarak bulunduğum bir anda kampın yan tarafı vuruldu. Herkes telaş içinde sağa sola koşturuyor, olay yerinden uzaklaşıyordu. Bebeğin tek başına odada kaldığını fark ettim. Ani bir hareketle bebeği kucakladım ve kendimi siper ederek dışarı çıkardım. Meral Mirioğlu koşarak ve sevinç içinde bebeğini aldı.

Kampta bizim dışımızda Filistinli ve Suriyeli gerillalar da vardı. İki de Türk vardı. Birinin kod adı Ebu Leyl'di. Savaş sürecinde Ebu Leyl, yakınında patlayan bir roketin basıncına maruz kalınca Amerikan Hastanesi'ne kaldırılmıştı. Kampta bulunan savaşçıların bir bölümü para için oradaydı. Nöbet ve uyku zamanı dışında kampla ilgileri yok gibiydi. Bu örnekler bizde hayal kırıklığı yaratmıştı. Kamp günlerimiz kitap okumak, nöbet tutmak ve arada bir pinpon oynamakla geçerdi. Bazen de çarşıya inerdik. Çevremizde bulunan Türk örgütlerden devrimcilerle tanışma fırsatımız da olmuştu.

Filistinli mülteciler Sabra, Şatilla ve Burj el Barajneh semtlerinde alabildiğine yoksul bir yaşam sürdürüyordu. İsrail'in İHA'ları Beyrut semalarında daha sık görünüyordu. Kimi zaman yakınımızda nereden geldiğini tespit edemediğimiz tek tük roketler patlıyordu. Bazen ölü veya yaralanmalar olsa da, günlük yaşam devam ederdi. Örgütümüzün üst düzey üyelerinden Günay Karaca ve ardından da Zafer Gündoğdu ziyaretimize geldi. Sonradan bu ziyaretin örgüt içindeki bölünmeden kaynaklandığını anladım.

Haziran ayına doğru İsrail'in saldırıları çoğalmıştı. Uçaklar çoğunlukla Filistinlilere ait silah depolarını vuruyordu. Savaş yaklaşıyordu. Savaştan korktuğunu düşündüğümüz komutanımızın kampımızı bırakıp kaçtığını ikinci gün fark ettik. İşin ilginç yanı bu moralimizi bozmadı. Birkaç gün sonra FHKC-GK'nin üst düzey komutanlarından biri kamp

komutanı olarak beni düşündüklerini söylediklerinde bu görevi hiç düşünmeden kabul ettim. Bu benim için bir onurdu. Grubumuzun yanında artık kampın da sorumlusuydum.

O dönemde kampımıza biri Türk, diğeri Ermeni iki yeni savaşçı katıldı. Ermeni arkadaşımız, özel bir eğitim aldığını ve planör kullanarak İsrail'in işgal ettiği topraklarda eylem yapmak üzere gönderileceğini söyledi. Adı pek duyulmamış Ermeni bir örgütün üyesiydi. Bir gün ortadan kayboldu. Özel eşyaları ve elbiseleri kampımızda kaldı. Ayrılmadan önce, bizimle kurumsal ilişki kurmak istediğini söylemiş, örgütünün sorumlusuyla tanıştırmıştı. Sorumlu, kampımıza yakın bir hastanede yaralı yatıyordu. Kısa bir süre sonra kampımıza Ali Hoca (Mihrac Ural) geldi. Mevcut durumumuz ve Filistinli örgütlerle ilişkilerimiz üzerine konuştuktan sonra hastanedeki Ermeni'yle ertesi gün yarım saatlik bir görüşmeden sonra Ali Hoca tekrar Suriye'ye geçti.

Kampımız uçaksavarcıydı. Apartmanın arka çıkışındaki kumluk üzerinde uçaksavarlarımızla, düşman uçaklarına karşı bir savunma hattı oluşturuyorduk. Dört, iki ve bir namlulu olan uçaksavarlarımız kendi ekseninde 360 derece dönebiliyordu. İHA'lara ya da bombalamak için gelen uçaklara ateş ederek pratiğimizi geliştiriyorduk.

Savaş başlamadan kısa süre önce akşama doğru İsrail, yoğun bir top ateşine başlamıştı. Cephanelikler hedeflenmişti. FHKC-GK'den gelen yetkili, "Cephanemizi acil olarak başka bir yere taşımamız gerekiyor, yardımınıza ihtiyacımız var" dedi. Yaklaşık 10 Filistinli ve birkaç yoldaş ile sığınaklardan çıkıp araçlara binerek havan topu mermilerinden oluşan sandıkları birkaç saat içinde, yakınımızda birkaç patlama olduğu halde araçlara yüklemeyi başardık.

Savaş öncesi Suriye'den Beyrut'a gelen arkadaşımız Ahmet Çankaya, Lübnan ordusu tarafından tutuklanmıştı. Ahmet'in nerede tutulduğunu ve ne için gözaltına alındığını bilmiyorduk. Filistinlilerle yaptığımız görüşmelerden de sonuç alamamıştık. Ancak bize Lübnan ordusundan bir subayı kaçırmamız durumunda, takas yapabileceğimiz söylendi. Bu arayışımız sürerken savaş patlak verince Ahmet'i kurtarma planımız suya düştü.

Hasan Baklacı

Ahmet Çankaya'yı Lübnan'a sorumlu olarak davet etmiştim. Yanıma gelirken yolda Falanjistlerin eline düşmüş. Lübnan'da ASALA'nın Kasper Derderyan isminde bir avukatı vardı. Derderyan, Türkiye'de küçükken kızkardeşi ile birlikte Ermeni soykırımını yaşamış, daha sonra Fransa'da öğrenimini görmüş ve ASALA'nın bir avukatı olarak Lübnan'a yerleşmişti. Kendisine, yoldaşımızı nasıl kurtarabileceğimizi, sorduğumda merak etmememi söyledi. Siz Türkiye'de devrim yapmak için mücadele ediyorsunuz, biz de aynı düşmanla mücadele ediyoruz, dedi. Falanjistlerin bölgesindeki ilişkilerini devreye soktu. Onun sayesinde yoldaşımızı kurtarabildik.

Ahmet Çankaya

Uluslararası dayanışmanın ve Türkiye'de yürüttüğümüz antifaşist mücadelenin bir parçası olarak Lübnan'a geçmiştik. Bulunduğumuz yer sınıra sıfır noktasındaydı ve İsrail'e karşı kalaşnikoftan başka silahımız yoktu. Bize vaat edilen silahlar gelmediği için Beyrut'a geçip aktarılması gereken silahları getirmem gerekiyordu. Lübnan'ı çok iyi bilmiyordum. Beyrut'a gitmek istedim. Arabanın şoförü beni Falanjist güçlere teslim etti. Orada bir başka Türkiyeli devrimci arkadaşla yedi ay esir kaldık.

İki metreye üç metre genişliğinde bir hücrede güneş görmeden, temiz hava almadan, hücremizden dışarı çıkartılmadan, sadece yaşayabileceğimiz kadar ekmek ve suyla aylarımızı geçirdik. Buna rağmen devrimci türküler söyleyerek moralimizi yüksek tutuyorduk. Bundan dolayı bizleri kırbaçlıyorlardı. 12 saatte bir, dışkılarımızı dökmek için bizi dışarıya çıkarıyor, tekrar kırbaçlayarak hücremize getiriyorlardı. Üç buçuk ay sonra bir kez banyo yapma fırsatı verdiler. Saçımızı yeni yıkamaya başlamışken köpüklü halimizle bizi tekrar kırbaçlayarak hücremize geri götürdüler. Ateşkesle birlikte uluslararası Kızılhaç yetkilileri devreye girdi. Bir Fransız gemisiyle bizi Filistinli diye Tunus'a götürmek istediler. İtirazımız üzerine Tartus'a getirdiler. Orada Filistinli olmadığımızı söyleyince yoldaşlarımızın bulunduğu Şam'daki büroya bıraktılar.

Murat Açıkgöz

Bassit'te sabahları ekmek çayla kahvaltımızı yapıyorduk. İçimizden kimileri, koca bir örgüt nasıl bu kadar yokluk içinde olur, diye itiraz ediyordu. Yaklaşık on beş kişiydik. Gelen gidenlerle sayımız bazen yirmi beşe çıkıyordu. Boş zamanlarımızda kurumuş ağaçları keserek köylülere yardım ediyorduk.

Şam'da Hammuriye Kampı'nda bir ay kaldıktan sonra bizi askeri araçlarla Bekaa'ya geçirdiler. Rusya'da eğitim aldığı söylenen hocalar tarafından üç ay eğitildik. Orada tüm Varşova ve Nato silahlarının, patlayıcıların eğitimini aldık.

Antakya'da birtakım silahlı çatışmalara katıldığımdan kamp hayatına kolay uyum sağladım. Ama bazı arkadaşlar çok zorlandılar. Patlayıcı dersinde birçok kişi korkusundan yanaşmazken ben öne çıkar, bazen de işin içine mizah katmak için atılırdım. TNT'nin özelliklerini anlattığı bir esnada hocamız Ebu Adil'in *yak* komutunu beklemeden patlayıcıyı ateşlemiş ve korkudan kaçmasına yol açmıştım. Patlayıcıyı, içinde oda büyüklüğünde bir boşluğun olduğu kayanın içine atıp daha öncesinden gözüme kestirdiğim bir kayanın arkasına atlamıştım. Patlamanın etkisiyle 50 metre uzakta bekletilen arkadaşlarımın üzerine taş parçaları yağmıştı. Ebu Adil disiplinsizliğim nedeniyle, küfürler eşliğinde beni eğitime almayacağını söyleyerek çadıra gönderdi. Birkaç gün sonra çadırda kitap okurken sorumlularımızdan Mihrac Ural, Ali Sönmez ve Süleyman Baklacı kampa geldi. Eğitmenle konuşup yeniden eğitime alınmamı sağladılar.

Her gün sekiz saat nöbet tutuyorduk. Bir gün tuvalete kalktım. "Haras, haras/Nöbetçi nöbetçi" diye seslendim, kimse yoktu. Meğer benden önce kalkan komutanımız nöbetçinin uyuduğunu görünce bütün silah ve el bombalarını toplayıp tepeye çıkmış. Birden çadırın önüne, bir ses bombası atıldı. Herkes o panikle kendini çadırın dışına attı. Ben de sürünerek gittim fakat çadırda silahımı bulamadım. Tepeden namlunun ucundan ateşler çıktığını görünce jeton düştü. Komutanımız gülerek aşağıya indi. Ya İsrailliler kampa baskına gelseydi, ne yapacaktınız diye eleştirerek hepimize iyi bir ders verdi.

Üzerimizde silahlarla 70-80 kilometrelik, uzun dağ yürüyüşleri, karakol basma tatbikatları yapıyorduk. Eğitim bittikten sonra bizi, '82 kışında İsrail sınırındaki Haspani denilen bölgeye verdiler. Henüz savaş başlamamıştı. Zaman zaman uçaklar, helikopterler geliyordu. Tank seslerini duyuyorduk. Bazen de dürbünle izliyorduk. Bu arada birkaç arkadaşımız kamp disiplinine uyum sağlayamıyor, psikolojik sorunlar yaşıyordu. Sorumlu arkadaşlar, zamanla aşar düşüncesiyle kazanmaya çalışıyorlardı.

Bir gün nehre yıkanmaya gitmiştim. Silahım da yanımdaydı. Yıkanırken, "bammm" diye bir el silah sesi duydum. Arapların biri koşarak geldi ve yoldaşımızın vurulduğunu söyledi. Kimin vurduğu bilinmiyordu. Silahımı aldım, koştum. Vurulan arkadaşın silahının namlusu sıcaktı. Ayrıca karşıdan ateş eden bir el ateş etmezdi. Mermi kendi silahından çıkmıştı. Çektim mekanizmayı, ağzında mermi var. BM askeri gücüne haber verdim. İlk müdahaleyi onlar yaptı. Sonra yaralanan arkadaşı araçla Beyrut'a, hastaneye götürdüler. Birkaç gün sonra geçmiş olsun ziyaretine gittik. Kulağına eğildim, niye kendini vurdun, dedim. Şaşırdı, kızardı, bozardı. Savaştan korkuyordu. Daha önce çatışma yaşamamıştı ayrıca ülkeye dönmek istiyordu. Döndükten sonra da mücadeleyi bıraktı.

Buradan benimle pazarlık yaparak giden bir yoldaşımız vardı. Kod adı, "İğde Ağacı"ydı. Avrupa'ya gitmek istiyordu. Bana göre çok yanlış bir karardı. Bizimkiler de kabul etmişti. Adam buradan yanına, o zamanın parasıyla 3-4 bin mark almıştı. Babasının durumu iyiydi. Pantolonunun içine gizli bir cep yapmıştı. '82 savaşının şiddetlendiği bir gün bulunduğumuz yerden çekilmek zorunda kaldık. Arkadaş askeri elbise giyince, o pantolonu almayı unutmuş. Geri döndüğünde bir de ne görsün, ne pantolon var ortalıkta ne de para. Başladı küfre. Savaşın başlayacağı gün, "Ben sizinle kalmayacağım" dedi. BM temsilciliğine gitti. İsrail'in attığı ilk füze de tesadüfen orayı vurdu. Bu sefer canını zor kurtardı. Kaçtı, yine saflarımıza geldi.

Orada kaldığımız altı ay boyunca karşı operasyonlara hiç katılmadık. Genelde kitap okuyup nöbet tuttuk. İsrail komandoları askeri operasyon düzenlediği için kamplarımızın yerini sürekli değiştiriyorduk. Güçlerimiz değişik

örgütlere dağılmıştı. Benim bulunduğum birlik FKC'ydi. Savaş başlamadan yaklaşık bir ay önce Acil örgütünden on üç kişi Beyrut'a çekildik.

Filistin örgütünü Beyrut'a geldiğimizde tanımaya başladım. Nepal'den Bangladeş'e, İran'dan, Irak'a, ne kadar yoksul insan varsa oraya gelmiş, paralı askerlik yapıyorlardı. Bizim gibi dünyanın değişik yerlerinden gelen devrimcilerin dışında, gerilla gücü olarak görünenlerin hiçbiri, bir inanç uğruna orada değillerdi. Aylıklarını alamadıklarında silahlarını bırakıyorlardı. Çoğu maaşlarını aldıkları akşam soluğu gece kulüplerinde, genelevlerinde alıyorlardı. Savaşın şiddetini, travmasını azaltmak için birçoğu uyuşturucu kullanıyordu. Beyrut'ta kaldığım sürede Marksistlerin FKÖ içerisinde çok zayıf, liberallerin, işbirlikçilerin ise daha etkin olduğunu gördüm. Bir tek FHKC ile DC gibi birkaç örgüt Marksist bir öze sahipti.

Savaş başlamadan önce gelen uçaklara karşı bir savunma hattı oluşturuyorduk. Ebu Leyl[9] isminde, gerçek adının ne olduğunu bilmediğim, İzmirli, göçmen bir arkadaşla karşılaştım. Ebu Leyl, içinde yer aldığımız Filistin örgütünün genel komutanının korumasıydı ve rütbe almıştı. Darbeden iki yıl kadar önce gitmiş, savaşmış, operasyonlara katılmış ve müthiş bir askeri deneyim kazanmıştı. Onunla aynı yerde savaştık. Uçaksavar kullanıyorduk. Askeri eğitim anlamında Haziran saldırılarına donanımlı girmiştik.

Fırat Meriç

Hammuriye Kampı'nda beş kişi bir askeri araca bindik. Cebimize 20 lira koydular. Beyrut'ta 17. Kuvvet komutanı Halim'i göreceğimizi söylediler. Halim, ODTÜ mezunu bir Filistinliydi. Türkçe'yi gayet iyi konuşuyordu. Bekaa'ya gittiğimizde kar yağıyordu. Bir taksi çevirdiler. Beyrut'ta 17. Kuvvet komutanı Halim'e götürün, dediler. Şoför bizi götürürken Yaser Arafat'ın afişlerinin yerini başka afişler aldı. Milletin elindeki silahlar da değişti. Kalaşnikofun yerine M16 aldı. Arkadaşlar sanırım biz kaçırıldık. Çaktırmadan, konuşmadan etrafınıza bakın, dedim. Alper, "Lan doğru, bu

9. İsveç'in Gevle kentinde yaşamaktadır.

adam bizi uçuruyor!" dedi. Şoförle cebelleşmeye başladık. Bunun üzerine arabanın yönünü başka bir yere çevirdik. Beyrut sokaklarında rastgele kalaşnikoflu gerillaların olduğu bir bölge aramaya başladık. Sanırım bizi yanlış yere götürdü, diyerek adamı Filistinlilere teslim ettik.

Nihayet Halim'in olduğu bölgeye vardık. Halim'in Türkçe bildiğini henüz bilmiyorduk. Bizi aşağısında tankların olduğu büyük bir alana götürdüler. Orada iki gün kaldık. Cebimizdeki 20 lirayı birlikte harcadık. Ebu Adil ciple geldi. Bizi alıp uluslararası bir kampa götürdüler. Bir çadırın içine attılar. Çadırın içi su doluydu. Herkese ıslak battaniye verdiler. Konvers ayakkabılarla yattık. O gece soğuktan donduk.

Kampta ciddi bir eğitimden geçtik. Tel örgülerin altından üstünden geçme, bomba yapımı, atış talimleri vb. Bir gün eğitim arasında aşçıyla konuşurken baktım takarof elinde. Nasıl kullanıyorsunuz bunu, dedim. Böyle... Nasıl mermi sürülür, böyle... Nasıl sıkılır, böyle sıkılır, dedi. Bir baktım arkadaşımızı ayağından vurmuş.

Marjayun diye bir yerde, yaklaşık bir sene kaldık. Haspeye'de sınırın dibine verdiler. Süleyman Çolakların grubu daha gerideydi. Orada bunalıma giren Yusuf Yıldız kamptan kaçmak için kendini vurdu.

Alper Yalman

Fetih'in Bekaa Kampı'na gittik. En iyi askeri eğitimi de onlardan almıştık. Karanlıkta kalkıyorduk. Kültürfizik, kondüsyon ve silah eğitimi alıyorduk. Enternasyonal bir kamptı. Filistinli komutanımız sayısı kırkı geçen başka bir gruba direktifleri hep İspanyolca veriyordu. Onlarla hiç yan yana eğitim almadık.

Gece yürüyüşlerine çıkıyor, kör atışlar yapıyorduk. Karşıdan bir ses çıkartılıyor ve sesin geldiği yere ateş ediliyordu. O ses bazen silahtan çıkan bir mermi bazen de atılan bir bomba olabiliyordu. Oraya yerleştirdikleri bir nesneden de hedefin tutturulup tutturulmadığı açığa çıkıyordu. Kör yürüyüşle, gerilla nizamında yürüyüşün nasıl yapıldığı gösteriliyor ve yaptırılıyordu. Nato ve Varşova paktına ait her tür silahın kullanılmasını gösterdiler.

Gidenler güzel duygular içindeydi. Sadece 16 yaşında, niye oraya getirildiğini bilmeyen toy bir arkadaşımızla, bir de Avrupa'ya gitmek için gelen bir arkadaşımız aramızdaydı. Mihrac bana da sorduğunda, "Filistin'e gideceğim, orada askeri eğitim alıp mücadele edeceğim" demiştim. Giderken de kararım netti. O kesitte birlikte olduğum arkadaşlarımın çoğunluğu, daha sonra döneceğiz ve cuntaya karşı silahlı mücadele başlatacağız fikrindeydi. Bir de bu eğilimimizi besleyen, FKBDC gibi adımlar atılıyordu. Bu cephenin kadroları, gerillası olacaktı. Bu amaçla kurulmuş ortak kamplar vardı.

Biz çok şanslıydık. Bomba ve bubi tuzakları üzerine eğitim veren Ebu Bır, Vietnam ordusunda subay olmuş, orada da savaşmıştı. Bizden önce giden grup bir binaya sokulmuş, ellerine bir tüfek verilmişti. Uçaklar geldiğinde bodruma inerek yaşamışlardı. Normalde uçak geldiğinde kimse kaçmazdı. Savaş kanıksanmış, korkular aşılmıştı. Pike yaparken 1.000 metreye inen uçakları vardı. Bir bomba atar ve koca binayı yerle bir ederdi. Varlığını hissettirmek ve moral bozmak için kör top atışları yaparlardı.

Güney Lübnan'ın Marjayun diye bir kasabası vardı. Bizim oradaki görevlerimizden biri *Kemin* dedikleri tuzaklara gitmekti. Ben de bu tuzaklara katıldım. Keminlerde önce bizim kampın dışından üst düzeyde bir komutan gelir, gönüllüler öne çıksın, derdi. Değişik kamplardan toplanan beş kişilik ekip birleştirildikten sonra akşam bir komutan eşliğinde hareket edilirdi. Önce Said Haddad bölgesi, ardından BM bölgesi geçilirdi. İsrail tarafında öncesinden belirlenmiş, keşfi yapılmış yerler vardı. Oraya her gün gidilirdi. Örneğin, oradan tank yürüyecek, diye özel istihbaratlar gelir gelmez hemen harekete geçilirdi. Gece boyunca orada kalınırdı. Normal yürüyüşle bir saatte gidebileceğiniz bir noktaydı. Oraların yollarını çok iyi biliyorlardı. Genellikle karşı tarafın haberi olmasın, diye gece ya da sabaha doğru yürünürdü. Sabah ışıkları gelmeden de oradan çekilinirdi. Gidenlerin yanında sigara götürmesi yasaktı. Genellikle her mevzinin içinde iki kişi vardı. Üzerimizde kalaşnikof, el bombası, antitank roket, bir de izli mermi olurdu. Anlamı şu: Eğer oradan bir yürüme olursa antitank roketi ateşlenecek, havaya iz mermisi atılacak. Dolayısıyla yerin belli olduğu için

o anda da tepene bombayı yeme riski vardı. Kısaca, kemin ölümcül bir görevdi.

Filistinlilerin, önce gönüllüler çıksın, diyen bir yaklaşımları vardı. Sen burada askersin ve buna mecbursun, demiyorlardı. Askeri disiplin mutlaka vardı ama bize böyle bir dayatmada bulunmadılar. Ölüm riski çok yüksek olduğu için buraya gidecekler önce ailesine mektuplarını yazardı. Sonra da herkesle öpüşüp helalleşirlerdi.

Bir keresinde yine gönüllü istediler. Eylemde belli bir yere kadar araçla gidilecekti. Şoför olduğum için kimse bana geliyor musun, diye sormazdı zaten. Ne yapılacağını da bilmiyordum ama görev öbür tarafta dediler. Arkadaşlarla birbirimize bakıştık. Bir arkadaşımızla ben öne çıktık. Komutanımız, "Sen zaten geleceksin öne çıkmana gerek yok" diye espri yaptı. Komutanımız bir an diğer Filistinlilere baktı. "Siz geri gidin, öne çıkmayanlar geliyor" dedi. Cezayı onlara kesti! Onlar da buna alışık sanırım. Biraz somurttular, söylendiler ama her şeye rağmen ciddi bir askeri disiplin vardı. Yukarıda anlattığım operasyona-kemine ben de gitmiştim. Bazen grup olarak ayrı ayrı keminlere çıkardık. Şansımıza gittiğimiz keminlerin hiçbirinde çatışma olmadı. Kayıp vermeden Nisan sonuna kadar orada kaldık.

1 Mayıs'ta Beyrut'a bu eğitimlerin bir devamı olarak gitmiştik. Beyrut herkesi heyecanlandırırdı. Orada El Fetih'ten ayrılıp FKC'ne geçtik. FKC'nin ameliyat (operasyon) merkezini korumaya, Ebu Abbas'ın[10] yanına geldik. Grubun asıl ideoloğu ise Ebu Yakup'tu. Stadyuma çok yakın bir yerde, Fi-

10. 7 Ekim 1995 tarihinde aralarında Ebu Abbas'ın da bulunduğu FKC üyesi dört kişi İsrail'in Tunus'taki FKÖ genel merkezini bombalamasına misilleme olarak Achille Lauro gemisini, Mısır'ın İskenderiye kentinden Port Said kentine gittiği sırada ele geçirdiler. Geminin Suriye'nin Tartus Limanı'na yanaşmasını ve o tarihte İsrail hapishanelerindeki 50 Filistinlinin serbest bırakılmasını talep ettiler. İsteklerinin reddedilmesi üzerine bir Yahudi yolcuyu öldürerek denize attılar. Gemi Port Said'e geri döndü ve iki gün süren pazarlıklardan sonra Ebu Abbas ve arkadaşları gemiyi terk etmeye razı oldular. Bir Mısır uçağı ile Tunus'a giderken ABD savaş uçaklarınca Sicilya'daki bir Nato üssüne inmeye zorlandı ve eylemciler İtalyan makamlarınca tutuklandı. Liderleri Ebu Abbas da dahil olmak üzere uçağın diğer yolcularının Tunus'a gitmelerine izin verildi. Ebu Abbas, İtalya makamlarınca gıyabında yargılandı ve suçlu bulundu. Abbas kaçırma olayı ve öldürülen Klinghoffer için 1996'da özür diledi fakat bu özür ABD hükümeti ve ailesince kabul edilmedi. Abbas, 2003 yılında Irak'ta yakalandı ve 8 Mart 2004'te hapiste öldü.

listinlilerin yoğun olduğu Fakahani mahallesindeydik. Biraz ilerisinde üniversite vardı. Üniversitenin hemen önünde de bizden önce büyük bir bomba patlatılmış ve çok sayıda insan ölmüştü. Henüz büyük saldırı başlamamıştı. Tehlikeli olarak görülen bütün Filistinli kurtuluş örgütlerinin yoğunlaştığı bir yerdi. Operasyon merkezinin korunması ve nöbeti bizim sorumluluğumuzdaydı. Havaalanı tarafında, açık bir alanda büyük bir silah deposu vardı. Geceleri o depodan cephane yüklerdik. Şoför olduğum için sürekli tehlike altındaydım.

Mehmet Güzel

Sanırım '82'nin başlarıydı. Gittiğimiz kampta eğitim gören on beş kişilik Türkiyeli tek gruptuk. Eğitmenlerimiz Filistinliydi. 17 yaşında olmama rağmen bubi tuzağı, bomba yapımı, Kalaşnikof, tabanca kullanma konularında Antakya'dan deneyimliydim. Siyasi eğitimlerimizi kendi aramızda alıyorduk. Genel askeri temel eğitimlerin yanı sıra bubi tuzakları ayrı bir ders konusuydu. Kimyasal bileşimlerle, en yetersiz koşullarda nasıl patlayıcı üretilebileceğini öğrendik. Zor coğrafi koşullara adapte olma, savunma, saldırı pozisyonları, antitank mayın tuzakları, antipersonel mayınlar, antitank füzesavarlar, RPG, bazuka gibi silahların eğitimini aldık. Bir hücre evinde baskını yarma ya da karakol gibi bir alana nasıl baskın yapılabileceğini öğrendik. Eğitimlerimiz oldukça yeterliydi.

Eğitimimizi pratiğe dönüştürmek amacıyla Güney Lübnan'a İsrail sınırına, Haspaye sahasına gittik. Sahayı Filistinli örgütlerle tuttuk. El Fetih'in kampları araziye birbirinden 3 km, 5 km, 7 km uzak olacak şekilde yayılmışlardı. Kamplarda üçer beşer kişi, araziyi denetliyorduk. Filistinli hocaların kontrolünde tatbikat amaçlı bir grup oluşturarak tampon bölgeyi geçerek İsrail sınırlarının içine bir keşif harekâtı yaptık. Askeri kamplarını, hareketliliklerini gözlemledik.

Bir ay sonra siyasi eğitimimizi tamamlamak için Beyrut'a geldik. El Fetih'ten ayrılıp FKC'ye geçmiştik. El Fetih'te büyük hayal kırıklığına uğradım. Her ne kadar siyasi ve askeri donanımı yüksek eğitmenlerimiz olsa da hareketin gövdesi oldukça geriydi. Sorumlu yoldaşlar bu eleştirilerimiz ışığın-

da bizi El Fetih'ten alıp FKC'ye vermiş olabilirler. Mayıs'ta Beyrut'a geçtik. Olimpik stadyum Beyrut'un merkezindeydi. Stadyumda cephanelikleri de vardı. Kamp yeri olarak kullandıkları alana yerleştik. Mithat Mirioğlu'nun denetiminde siyasi eğitim alıyorduk. Filistin sürecinde hem temel, hem örgütsel iç eğitimimizi tamamladık.

Meral Mirioğlu

Bassit'teki örgüt evi çocuğumu güvenle barındırabileceğim, ev, yuva diyebileceğim bir ortamdan yoksundu. Aşağıda iki oda ve evin önünden dışarıya açılan bir avlu... Etraf pislik içindeydi ve alabildiğine dağınıktı. Allahtan yanımda çarşaf, yastık kılıfı götürmüştüm. Beton üzerine serdiğim battaniyeye çocuğumu koyup temizliğe başladım.

Tek kadındım. Sayımız sürekli değişiyordu. Bir de dağ kesiminde iki odadan oluşan başka bir evimiz vardı. Kısa zaman sonra yerleştik. Tanıdık arkadaşlar da vardı. Örgüt olarak yeni bir siyasi sürece girilmişti. Olaylara, dünyaya, ülkeye bakışta yeni bir perspektif geliştirilmişti. O tartışma dönemine denk geldim. Oraya alıştıktan sonra yoğun bir şekilde okumaya, tartışmalarda yer almaya, bir kadın olarak da ortamdaki dağınıklığı toparlamaya başladım. Bir erkeğin dikkatini çekmeyen birçok şey kadınsı güdülerle benim dikkatimi çekiyordu. Temizlik saatleri ve kimler tarafından yapılacağı, eğitim çalışmalarının zamanları vb zamanla disipline edilmişti.

Bilinç düzeyim ve konumum neyse onun gereğini yaptım. İllegalite egemendi. Dolayısıyla da birçok şeyi doğrudan öğrenme şansım olmadı. Aylarca yoğun bir siyasi eğitim çalışmasından geçtik. Gelenlerin çoğu Türkiye'de aranıyordu. Koşullar ağırdı. Davasına dört elle sarılıp kendisini geliştirenler de vardı, ben geri gitmek istiyorum, diyenler de. Fakat ağır basan ruh hali mücadeleye kilitlenme, yeni alanlarda tutunma, çalışmayı derinleştirme çabasıydı. Zayıflık gösteren arkadaşlar ise sarıp sarmalanıyordu.

100-150 kişilik devrimci arasında, bebekli tek kadındım. Eşim aylar sonra ama örgütsel işler için geliyordu. İllegalite adına eşim olduğu anlaşılmasın diye Mithat'la konuşamıyor-

dum. Mithat'la sadece, çocuğumuza süt almak bahanesiyle dışarı çıktığımızda evle sütçü arasındaki mesafede konuşabiliyorduk. Eve döndüğümüzde yine iki yoldaş gibi ayrılıyorduk. Herkes bekârdı. Kurallar ve zorunluluklar devreye giriyordu. Bizler bu konularda korkunç geleneksel insanlardık. Şimdi geriye bakıp düşündüğümde birçok şey çocukça ve gereksiz geliyor ama zaten yaş ortalamamız kaçtı ki? Aramızda 30 yaşında kimse yoktu.

Bassit'teki evde bir yıl kaldım. Lazkiye'deki kamplarda insanların yemeği, temizliği, siyasi çalışması derken oldukça yorulmuştum. Mithat o zaman hızlandırılmış eğitim çalışmaları yapmak üzere Beyrut'a gitmişti. Bunun üzerine, sen neredeysen ben de orada devrimcilik yapmak istiyorum. Bu, bana haksızlık, dedim. İlk çocuğumu kaybetmiştim ve ikincisini de kaybetmekten korkuyordum. Psikolojim iyi değildi. Lazkiye'de Adana ekibinin yoğunlaştığı dönemlerde kamplaşmalar oldu. O kargaşada Mithat'la Beyrut'a gittik.

Levent'in (Hasan Baklacı) kaldığı eve yerleştim. O, gündüzleri kamplara gidiyordu. Orada silah eğitimi yapılıyordu. Ben de o eğitim devrelerinden geçtim. Kamplarda cinsel kimliğinizi unutuyorsunuz. Ali Sapaz günlerden bir gün, Diktriyof'u aldı. "Gel yoldaş şununla bir atış yap" dedi. Elime verince, seride mi, diye sordum. "Yok, tekte" dedi. Tetiğe basmamla, silahın havada dönmesi bir oldu. Dondum ve eyvah yoldaşlarımı öldürdüm, dedim. Etrafa bir baktım herkes kendisini çukurlara atmış, kahkahadan iki büklüm olmuşlar. Böylesine çok neşeli ve keyifli günler de yaşıyorduk.

Savaş hafta araları olurdu. Herkes uçaksavarların başına geçer, mesaileri bitince giderdi. Savaş, yaşam biçimine dönüşmüştü. Uçak saldırıları rutinleşmişti. Örgüt evi de olsa, hiç değilse kendime ait bir odam olmuştu. Bana orası beş yıldızlı otel gibi gelmişti. En azından eşim yanımdaydı. İç ayrışmayla birlikte Mithat, Mihrac Ural'ın en güvendiği, eğitim çalışmalarından sorumlu kadro olarak Beyrut'a gönderilmişti. Sürekli yeni kafileler geliyordu ve bunların hızlandırılmış eğitimlerinden de Mithat sorumluydu. Eğitimi tamamlananlar da geri gönderiliyordu. Kimse gereksiz bir şekilde kamplara getirilmediği gibi onların üzerinden pragmatist hesaplar da yapılmıyordu.

Adil Okay

Sorumlu olduğum için maaşları toplayıp bir kısmını sigara vs için ayırıp gerisini örgüte veriyordum. Acilcilerin sayısı gittikçe arttı. Yanımızda çok kısa süre kalıp ülkeye dönen ve yakalananlar oldu. Sonuçta aranmayan insanlar da kamplara getirildi. Orada biz, "Bunlar niye geliyor?" dedik. Sizi askeri ve siyasi olarak eğiteceğiz, diye açıkladılar. İşin arka planında teşvik de varmış. Tabii proje iyi ama ne kadar gerçekleşti tartışılır. Örneğin, Kürt özgürlük hareketinde olduğu gibi bir geri dönüşümü olmadı. '82 ortasında Acil'den ayrıldım. Birden fazla örgütle pragmatistçe ilişki kurulmuştu. Örgütün Lübnan temsilcisi olarak bilindiğim için, FHKC Beyrut şubesinde Türkiye ilişkiler sorumlusu Hani ile ilişkim vardı. Hani, aynı zamanda siyasal ilişkiler sorumlusuydu. Beni çağırmıştı. Hani önce havadan sudan konuştu. Türkiye'nin siyasal koşullarından söz etti, sonra konuya girdi. "Duyduk ki Acil hareketinin yeni insanları gelmiş. Yoldaşımız diye bildiğimiz bu örgütün kadrolarının başka örgütlere yerleştirildiğini öğrendik" dedi. Sordum ve yeni gelenlerin başka bir Filistin örgütüne yerleştirildiğini teyit ettirdim. Adamlarla sözde ilkesel bir ilişki kurmuşuz, Acil örgütü Filistin mücadelesinin bir parçasıdır, demişiz. Bozuldum tabii, beni ofsayta düşürdüler. Sosyalist bir Filistin örgütü varken sağcı veya dinci bir Filistin örgütünde kalmayı hâlâ da doğru bulmuyorum.

Suriye'deki arkadaşlarımız Türkçe ve Arapça çıkacak olan *Cephe* dergisinde yayımlanmak üzere Filistin kamplarından çekilmiş fotoğraflarımızı istediler. Suriye'den sorumlular[11] ziyaretimize geldiklerinde bizimle çektirdikleri fotoğraflar da yayınlanacaktı. Dergi ile Filistinlilere örgütümüzü tanıtacağız. Derginin gelen sayısında Hafız Esad'ın fotoğrafı ve ona övgü vardı. Bu, kampta bizi zor duruma düşürdü. Tamam, bir ülkenin başkanı ama Acil örgütünün yayın organı sayılan bu dergide neden Che, Marks, Lenin varken bu fotoğraf yayınlanıyor? Ayrıca Suriye yanlısı El Saika örgütü dışında tüm örgütlerde hâlâ Tel Zaatar Katliamı'na tepki var. Tel Zaatar

11. Acil örgütünün kamuoyunca bilinen hiçbir lideri Filistin kamplarında kalmadı. Sadece kampları ziyarete geldiler. Benden sonra sadece Hanna Maptunoğlu kampta kalmış. Kamp sorumlusu olmuş. A.O.

Suriye'nin '76'da katliam yaptığı Filistin mülteci kampıydı. Sonra Suriye, Filistinlilere çok destek oldu, ilişkileri düzeldi. Ama yine de halk arasında bu katliam unutulmamıştı. Kampta bir ağırlığımız varken birdenbire adamlar bize kötü bakmaya başladılar.

Beyrut'ta Savaş Günleri

Mihrac Ural

O gün Naif Havatme'nin önderliğindeki FDKC'nin Şam civarındaki kampındaydık ve FKBDC[12] kuruluş toplantılarında bulunuyorduk. Mihri Belli, Taner Akçam, Teslim Töre ve Başkan Öcalan'la Cephe girişiminin son yapılanmasını konuşuyorduk. 1 Haziran 1982'de başlayan ve 4 Haziran'da İsrail'in tam bir istila savaşına dönüşen Lübnan saldırısı sırasında biten toplantıda Türkiye'nin en geniş devrimci cephesi kurulmuştu.

Acilciler olarak hemen, güneydeki ve Beyrut'taki yoldaşlarımıza, tüm gücümüzle savaşta, İsrail'e karşı Filistin halkının ve Lübnan'ın ilerici vatan cephesinin safında yer alacağımızı ilan ettik. Yoldaşlarımız savaş boyunca bulundukları cephelerde hakkıyla savaştılar. Biz ise FKBDC toplantılarını sonuca bağlayarak, bu savaşın içinde yer almak için Lübnan'a yöneldik. Şuf dağlarına kadar gittim. Mithat Mirioğlu yoldaş Beyrut sorumlusuydu. Hanımı ve çocuğunun güvenle Şam'a taşınmasını sağlayıp, varılan uluslararası anlaşma gereğince gemilerle Beyrut'tan çıkana kadar savaşta yerimizi aldık.

Bu dönemin bende en çok iz bırakan yanı, Beyrut kuşatması ve orada kalan yoldaşlarımızın direnişidir. Şuf dağlarında İsrail savaş uçaklarının gözümün önünde Suriye'nin yüzlerce tankını bombalayarak imha etmesi de oldukça sarsıcıydı. Bu savaşta Lübnan halkının her cm^2'sine onlarca bombanın, füzenin, kurşunun düştüğü dehşet anlarında bile eğlencelerini kesmemelerini, yaşamlarını her zamanki olağan haliyle sürdürebilme dirayetlerini hayatım boyunca unutamayacağım. Tanık olduğumuz tüm laçkalıklarına karşın

12. Bileşenler: PKK, SVP, TEP, TKP İşçinin Sesi, TKEP, THKP-C Acilciler, Devrimci Savaş ve Dev-Yol.

Filistin halkı ve gerillaların savaş karşısında gösterdikleri cesaret, uç bir direnişi de temsil ediyordu.

Hasan Baklacı

4 Haziran'dan önce yine eğitimimizin bir parçası olarak yerleştiğimiz Sur'dan ve iç bölgelerden Beyrut'a doğru çekilmeye başladık. FHKC'nin içinde çok sayıda militanımız vardı. 4 Haziran saldırısı başladığında FHKC'ndeki, Nidal Cephesi'ndeki, FKC'indekiler ile Yanta'daki arkadaşları aynı anda denetleyebilmek, eğitimi merkezileştirmek için güneyden çekmiştik.

Burj el barajneh'de Mithat Mirioğlu'nun, eşi ve çocuğuyla kaldığı kiralık bir evimiz vardı. 4 Haziran sabahı İsrail önce evimizin yanı başındaki bir yeri bombaladı. Burj el barajneh'in kıyısındaydık. Derken Filistinlilerin yakıt, silah ambar ve depolarının olduğu aynı zamanda eğitim alanlarının bulunduğu stadyum vuruldu. İsrail'in stratejik olarak önemli yerlerden vurmaya başlaması, bu saldırının gelip geçici bir saldırı olmadığını gösteriyordu. Arkadaşlarla hemen toplantı yaptık. Savaş geliyordu. Güneyde de bazı hedefleri vurarak Sayda'da, Sur'da ilerliyorlardı. Beyrut'un içi bombalanmaya devam ediyordu. İlk elde Türkiye'de faaliyette yer almak üzere haklarında daha öncesinden karar alınan Mithat Mirioğlu ve eşiyle birlikte, bebeklerini Beyrut'tan gönderdim. Beyrut'ta elimizden geldiği kadar yoldaşları tek bir cephede toplamaya çalıştık. 65 civarında arkadaşımızı FHKC, FKC ve Nidal Cephesi içinde mevzilendirerek üç gruba ayırdık. Fakat bunların dışında bizden olmayan ama bizimle birlikte davranma kararı alan Türkiyeli devrimciler vardı. Bu arkadaşların da katılımıyla sayımız 100 kişiye ulaştı.

Savaş başladığı zaman Filistinlilere oranın yabancıları olduğumuzu da unutmadan, nerede konumlandırmak istiyorlarsa orada konumlandırabileceklerini, onlarla birlikte ya zafere ya da ölüme gideceğimizi bildirdik. Savaş esnasında İsrail telefon şebekelerini çökerttiği için Beyrut'un merkezi postanesinde Filistinlileri askeri hatlarını da bana verdikleri halde Şam'la konuşamamıştım.

Nidal Cephesi'nde olan arkadaşların mevzileri Burj el barajneh mülteci kampının içiydi. İsrail'in yayılma istidadı göstereceği alana yakın bir bölgeye konuşlandılar ve başından sonuna kadar orada yerleşmeye çalıştılar. FKC içindeki arkadaşlar, ilk başta Türk Büyükelçiliği'nin biraz daha ötesinde bir yer olan El Zuhai'ye gönderildiler. Orada savaşmaya çalıştılar. İsrail ilerlerken Filistinliler de gerilemeye başladı. Bizim arkadaşlarımız da aynı pozisyonda önce Türk Büyükelçiliği'nin dibinde yer alan BM'e ait bir binanın hemen altına, biraz daha gerileyerek de Remil il Bayda'ya çekildiler. Orada bir süre kaldıktan sonra büyükelçiliklerin bulundukları bölgelerde savaştılar. Güçlerimiz içinde savaşın en büyük yükünü Nidal Cephesi'ndeki arkadaşlarımız çekti. Arkadaşlarımız havan topunu, ağır olduğu için her seferinde ya bir araca yüklemek ya da birkaç kişiyle omuzlayıp gitmek zorunda kalıyorlardı. Yafa Hastanesi'nin hemen yanı başında, hem de Sabra ve Şatilla kamplarını savunmak için kampın ön taraflarında mevzilenmişlerdi. Komutanları daha sonra arkadaşlarımızın bu görevi başarıyla yerine getirdiklerini söyleyerek bizi tebrik ettiler.

Savaşta bazen olağanüstü olaylar da yaşadık. Bir keresinde mevzi değiştirirken Ali Güzel'i kaybettik. Esir midir, ölü müdür bilmiyorduk. Yanında Adanalı bir arkadaş daha vardı. Meğer bunlar açık alandan geçerken İsrail'in attığı bir topun açtığı büyük bir çukura inmişler. Sonra yine yakınlarına düşen başka bir topun yol açtığı harfiyat üstlerini örtmüş.

Savaş başladığında aramızda ilk defa silahla tanışmış, çocuk yaştaki arkadaşlarımızın duygusal çöküntülerini de gördük. Dolayısıyla o arkadaşları idare etmekte, onları güvenli bir yere bırakmakta zorlandığımız anlar oldu. Savaşta Filistinlilerin telsizleri devre dışı bırakıldığı için bazen bir cepheden başka bir cepheye ulaşmak 2 kilometreyi alabiliyor, hatta yerlerde sürünerek sabahtan akşama kadar yoldaşlarımıza ancak ulaşabildiğimiz anlar oluyordu. Arkadaşlarımı düşünür, sorumluluğumun gereğini yerine getirebilmek için canımı dişime takardım. Bir keresinde başka bir mevziye giderken bir uçağın roket attığını hissettim. O refleksle kendimi hemen yanımdaki mermer kesme atölyesine attım. Kopan şarapnellerden biri mermerlere çarpıp kafama geldi. O anda

bir şey hissetmedim. Bir baktım her tarafım kan olmuş. Yakın bir yerde pansuman yaptırdım.

Benim için en büyük sıkıntı, ulaşım ile yoldaşlarla bir düşünce birliği içinde olma olanağından yoksun olmaktı. Doğal olarak kararları kendi başıma alıyordum. Bu kararlarım ne kadar sağlıklı diye bazen tereddüt edebiliyordum. Arada arkadaşlarımın fikrini isterdim. Bir keresinde BM'in binasının içinde arkadaşlardan görüş istedim. Birileri, "Şimdi bizim burada olmamıza ne gerek var, niye buradayız?" diye itiraz ettiler. İçlerinden, "Biz ne kadar fire verirsek verelim, bu bir enternasyonal görevdir" diyenler de çıktı. Arkadaşlarıma, örgütüme zarar vermeden, enternasyonal mücadelenin ruhuna uygun olarak o süreçten alnımızın akıyla çıktığımı düşündüğüm, buna uygun davrandığımıza inandığım için hiç vicdan azabı duymadım.

Bir gün FKC'ndeki arkadaşların ziyaretine gittim. Moralleri kötüydü. Askeri komutan aynı zamanda Talat Yakup'un kardeşi bizimkilere, "İsrail askerini yardıkları bir setten püskürtme!" emri vermiş. Arkadaşlarımız sadece ellerindeki kalaşnikoflar ve bisivinlerle bu görevi nasıl yerine getirebileceklerdi ki! Bunun üzerine kararı alan komutanı çağırdığımda alkolden ayakta zor durduğunu fark ettim. Aldığı kararın farkında bile değildi. Filistinlilerle bu tür tatsız deneyimler de yaşadık. Enternasyonalist dayanışma gösteriyoruz, diye bu adamın aldığı kararlara o koşullarda riayet edemezdik.

Talat Yakup'un komutan olan kardeşi, saflarından kaçan Filistinlilerin yarattığı boşluğu arkadaşlarımızla doldurmaya çalıştı. Lübnanlı bir örgüt olarak Emel hareketi, LKP kıyasıya savaştılar. Güneyden ise İsrail orduları elini kolunu sallaya sallaya Beyrut'un sınırına kadar geldi. Beyrut'un işgal edilme tehlikesi baş gösterip, örgütler yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalınca, bu sefer kraldan daha kralcı oldular. Ellerinde yeterli askeri teçhizatı bulunan Ahmet Cibril'in örgütü büyük bir mücadele verdi.

EMEL hareketi, güneyden gelirken Beyrut'un ön kapısı olan Halde üçgeninde yer aldığı direnişte çok büyük kayıplar verdi. Böylelikle İsrail'in elini kolunu sallaya sallaya güneydeki gibi gelemeyeceği de gösterilmiş oldu. İsrail'in denizden çıkartma girişimleri de hep fiyaskoyla sonuçlandı. Bunun

üzerine İsrail dağdan inerek Beyrut'u kuşatmaya çalıştı. Velid Canbolatların bölgesine geçti. Daha sonra haber kaynaklarından şimdiki hükümette bakan olan Dürzîlerin önemli bir isminin, Velid Canbolat'ın malikânesinde Ariel Şaron'la el sıkıştığını, İsrail askerlerini tebrik ettiklerini izledik. Kuşatmada kalan Hıristiyan kadroları savaşmış olabilir fakat Canbolatların egemen oldukları dağlık Dürzî bölgelerinde savaşmadılar.

BM devreye girdi. Hepsi birkaç saat süren ateşkeslerden sonra büyük saldırılar gerçekleşti. Suriye ordusunun kuzeyden Lübnan sınırından içeriye girme atağı İsrail'in hava güçleri tarafından ezildi. Suriye'nin Beyrut'un içinde Remil il Bayda'da bulunan 85. Tümen adındaki topçu birliği İsrailliler tarafından havaya uçuruldu.

BM ağırlığını koydu ve kalıcı bir ateşkese varıldı. Anlaşmaya göre, Filistinlilerin bireysel silahlarıyla Beyrut'un dışına çıkartılacak bu kararın uygulanmasından da BM sorumlu olacaktı. Buna bağlı olarak Filistinliler bizi tek bir grup halinde çıkarmaya karar verdiler. Bazıları Cezayir'e, bazıları Libya'ya, bazıları da Suriye'ye çıkmak istedi. Biz Suriye'yi tercih ettik. Beyrut'ta bulunan toplantı merkezinde buluştuğumuz yoldaşlarla üstü açık, büyük bir askeri arabaya bindirildik. Üzerinde Marks-Engels'in, Lenin'in fotoğraflarının ve örgüt amblemimizin olduğu pankartı askeri arabanın üzerine astık. Gemilerle Tartus'a hareket ettik.

Süleyman Çolak

Savaş uçaklarının görünmesiyle, pike yapmalarını engellemek için uçaksavarların başına geçtik. Bizim dışımızda da en az 50 uçaksavar aynı anda ateş ediyordu. Buna rağmen uçakların roketlerle hedefleri vurması engellenemedi. Birkaç gün sonra, önce havadan sonra deniz ve karadan atılan roket ve havan toplarıyla Batı Beyrut yoğun olarak bombalandı.

Komşu kamplardan uçaklara karşı omuzdan atılan SAM-7 füzelerinin fırlatıldığını o gün gördüm. Fakat uçakların kuyruk kısımlarından bırakılan ateş toplarına yönelen füzeler uçaklara isabet edemeden imha oluyordu. Bu arada Suriye ordusunun elinde bulunan SB yapımı SAM-5 ve SAM-6

füzeleri, fırlatılma şansı bulmadan uçak roketleriyle bertaraf edilmiş, Suriye uçakları da aynı biçimde etkisiz kılınmıştı.

Yoğun bombardımandan dolayı kampımızdaki gerillaları 200 metre arayla mangalara ayırıp, denize doğru ilerleyerek boş apartmanların bodrumlarına yerleştik. Çin Konsolosluğu'na daha yakın olan grubun içindeydim. Giriş katında bulunan bir papağanı, yanı başına bırakılmış olan ayçiçeğiyle oradan ayrılıncaya kadar besledik.

Güney Lübnan'ı ele geçiren İsrail, Beyrut'un batısını tamamen kuşattı. Havaalanını ele geçirmek için İsrail kuvvetleri, sabaha doğru denizden çıkarma girişiminde bulundu. Kefenlerini giyerek tanklara karşı savaşan ve saldırıyı püskürtmeyi başaran Şii Emel örgütü militanlarının direnişi, savaşın unutulmayan anlarındandı. Bu direniş, İsrail karşıtı güçlerin moralini yükseltti. Açıkçası dini temelde örgütlenmiş bir örgütten böylesi bir direniş beklemiyorduk.

Beyrut'ta, roket atışına maruz kalmayan tek bir ev veya apartman kalmamıştı. İnsanlar evlerini olduğu gibi bırakıp can havliyle kaçmışlardı. Vurulmaz dediğimiz Çin Konsolosluğu da sonunda birkaç roketin hedefi oldu. Mahallelerde sadece savaşan gerillalar kalmıştı. Tek tük Suriye ordusundan askerlere de rastlıyorduk. Cesurca savaşıyorlardı. Bombardımanda gerillalar bodruma sığınırken, bu askerler düşmana Katyuşa roketleriyle yanıt veriyordu.

Uçaksavarlarımız vurulunca mevzilenmemizi yeniden gözden geçirdik. FHKC-GK ile ilişkimiz tamamen kesildi. Bizimle beraber yer alan Filistin ve Suriyeli gerillalar da ortadan kayboldu. Artık birincil hedefimiz kendimizi korumak ve olası bir Siyonist hava indirme birliğine veya denizden çıkarma girişimlerine karşı direnişe hazır olmaktı. Bunun için günün 24 saati sıkı nöbet tutuyorduk. Hareket tarzını kendi inisiyatifiyle belirleyen bir gerilla grubuyduk.

Savaşta iki defa ölümle burun buruna geldim. Bir keresinde arkadaşlarımın mevzilendiği apartman defalarca bombalanmış fakat dışarıya çıkan olmamıştı. Bunun üzerine onlara doğru koşarken uçaktan otomatik tüfekle üzerime ateş edildi. Kurşunlar şans eseri kapaklandığım yerin 1-2 metre yakınına saplandı. Buna rağmen arkadaşlarıma ulaşmayı ve onları bodrumdan çıkarıp kurtarmayı başardım.

Bir kez de akşama doğru bombardımanın durduğu bir anda, papağan için giriş katına çıktığımda aniden yoğun bir bombardıman başladı. Apartmanın dibine birkaç roket düştü. Bulunduğum odanın parçalanan camlarından bir tanesi de sırtıma saplandı. Papağan ise şans eseri yara almadan kurtulmuştu.

Fırlatılan roketlerin ne kadar yakınımıza düşeceğini sesinden anlıyorduk. Kaldığımız apartman birkaç defa roketlenince vurmazlar diye düşünerek kampımızı yakınlarımızdaki kiliseye taşıdık. Savaşın bitimine kadar sığındığımız kilise hiç darbe yemedi.

Selahattin Sarıgül ve grubu, bize yakın bir apartmanda mevzilenmişti. Uçaklar o apartmanı vurmaya başladı. Silahımı alarak apartmana doğru koştum. Atılan roketlerin patlamasından sonra yeni bir patlama için birkaç dakikalık zamanı değerlendirerek bodrum katına daldım. Arkadaşların apartmanın çökme tehlikesinden dolayı sığınağı terk etmeleri gerekiyordu. Bütün gerillalar ayaktaydı. Niye dışarı çıkmıyorsunuz, dediğimde sandalye üzerine oturan Filistinli komutanı işaret ettiler. Dışarı çıkarak apartmandan uzaklaştık. Bir ambulans siren sesiyle bize doğru hızla gelip karşımızda durdu. Kampın vurulduğunu gören Hasan Baklacı, yoldaşların yaralanmış olabileceği endişesiyle ambulansı oraya getirmişti.

Savaş sürecinde Filistin ve Lübnan radyolarından yükselen kahramanlık şarkı ve marşları, gerillaların manevi gücünü arttırıyordu. Marcel Khalife ve Oumeima el Khalil'in söylediği "Asfur" ile Feyruz'un söylediği "Bahebak Ya Libnan" şarkılarından çok etkilenmiştim. Küçücük bir radyomuz vardı. Savaşın seyrini ve diplomatik girişimleri BBC'nin Türkçe yayınlarından takip ediyorduk. Yaklaşık 15 gün süren diplomatik müzakerelerin ardından BM'nin devreye girmesiyle Filistinliler İsrail'le anlaşmaya vardı. Anlaşmanın aklımda kalan en önemli maddesi, gerillaların silahlarıyla Beyrut'u terk edecek olmalarıydı. Filistinliler için bir geri adım olmasına rağmen kuşatma altında yaşam savaşı veren gerillalarını ölüme terk etmemek için zorunlu ve zorlu bir antlaşmaydı. Bu işgalci ve Siyonist güce karşı dünya demokrasi güçlerinin de baskısı giderek artıyordu.

Bunca yoğun bombardımana ve askeri çıkarma girişimlerine rağmen İsrail, Batı Beyrut'u ele geçiremedi. Beyrut, direniş demekti. Mevcut durumu iyi okuyan FKÖ lideri Yaser Arafat'ın dilden dile dolaşan El simud fi Beyrud![13] sloganının kaynağı o direnişti.

Alper Yalman

4 Haziran saldırısı benim için bir sürprizdi. Arapça bilmediğim için BBC'nin Türkçe servisini çok dinlerdik. Arapça bilen arkadaşlarımız ise Monte Carlo radyosunu dinler, anladıkları kadar aktarırlardı.

Aniden müthiş patlamalarla sarsıldık. O düzeyde bir bombardıman görmediğimiz için, silahını, el bombalarını, şarjörlerini alan kendisini binanın dışına attı. Toplu halde dolaşmayalım, ikişer, üçer kişilik gruplar biçiminde hedefi küçültüp açık alanda konumlanalım, dedik. Sonra sahile doğru gidiyoruz, diye bir komut gelince sahilden çıkarma yapılacak sandık. Kimileri sanki denizaltı komandoları çıkış yapacaklar da bunlar da fark etmiş gibi denize ateş ediyorlardı. Fakat bir hareket olmadı. Süleyman Çolak'la beraberdik. Aramızda konuşarak dolaşırken sonradan Adana'dan göç ettiğini öğrendiğimiz apartman görevlisi, Ermeni asıllı yaşlı bir adam bizi evine davet etti. Bize kahve ikram etti. "Buraya alışın, burası Beyrut" dedi. Çayımızı içip, yemeğimizi yedikten sonra oradan çıktık.

Deşifre olan bodrum katında artık kalma şansımız yoktu. Savaş sonrası orası nokta atışıyla yerle bir edildi. Bazı malzemeleri oradan çıkarmaya çalıştık. Yerler yakıt doluydu. Beyrut hızla kuşatıldı. Sahil tarafında, Doğu Almanya ve Çin Konsolosluğu tarafında konumlandık. Bizim görevimiz denizden gelen tehlikelere karşı, yüzyirmilik havan toplarımızla orada mevzilenmek ve uçaksavarlarla hava savunmasında yer almaktı. Bunun için uçaksavar mevzileri etrafında kumsal alanda çukurlar kazıldı. Etraflarına kum torbaları döşendi. Çin malı dört namlulu ve tek namlulu uçaksavarlarımız vardı. Namluların birini de denize doğru çevirdik. Bir de bizim oradan gönderilen fakat bizlere kul-

13. Direniş Beyrut'tadır.

landırmadıkları hareketli, kırkını birden gönderen uzun namlulu, büyük kamyonlar üzerine yerleştirilmiş altı tane füzeleri vardı. Füzeleri gönderir göndermez direkt hedef olduğumuz için saatlerce başımızı kaldıramazdık. İşçinin Sesi'nden Faruk çok güzel uçaksavar pedalı basardı. Yorulan başkasına bırakırdı. Biri pedala basarken üç dört kişi de o esnada mermi doldururdu.

Ölüm korkusu her zaman vardı ama moralimiz çok yüksekti. Savaşı eğlenceye dönüştürüyorduk. Bir gün yemek yerken, geminin olduğu taraftan bizim bulunduğumuz dairenin iki kat üstüne bir bomba saplandı ve oradan soframızın tam ortasına bir kütle düşürdü. O kütleyi bir kenara aldık. Ortalığı temizledik ve yemeğimizi kaldığımız yerden yemeye devam ettik. Savaş rütinleşmişti. İlk onbeş gün, o sıcakta ayaklarımızdaki postallarımızı çıkarmadık. Bulunduğumuz yerde jeneratör, kuyu ve su deposu olduğu için sadece bizim duş alma imkânımız vardı. Arada arkadaşlarımız gelir orada duş alırlardı.

Savaşın başlangıcında bir kadın yanında bir çocukla yanımıza geldi. Bize kumanya dağıtılıyordu. Günlük yiyeceğimiz bir salatalık, bir haşlanmış yumurta, bir ekmek, bir de domatesti. Burası tehlikeli, sivillerin bulunduğu yere gidin, diye uyardık. Çocuk ağlamaya başladı. Kumanyamızı onlarla paylaştık. Ancak birkaç gün aç kalan bir çocuk ekmeğe öyle saldırabilirdi. Meğer onlar da Ermeni bir aileymiş. Kadın çat pat Türkçe biliyordu. Onlara duş aldırdık. Biraz zorlayarak sivillerin olduğu bölgeye götürdük.

Savaşın sonlarında ateşkes zamanında Filistinlilerin elinde bulunan, savaş suçu işlemiş çok sayıda ajan ya da tutuklu, yakınlardaki bir mezarlığa götürülüp infaz ediliyordu. Beyrut terk edilecekti. Filistinliler savaş suçu işlemiş olan bu esirleri değişime sokmak istemediler. Bir kısmını da verdiler tabii. O zamana kadar çok ceset görmüş olmama rağmen gözümüzün önünde kulaklarının dibinden vurularak gerçekleştirilen bu infazlar beni derinden etkilemişti.

Bir ara bize, "Kedileri ve fareleri vurun!" dediler. Ölümlerin arttığı dönemdi. Fareler aç olduğu için cesetlere saldırıyordu. Beyrut savaşı için, "ikinci Stalingrad savunması" diyorlardı. Batı Beyrut'ta 150 bin kişinin öldürüldüğü

söyleniyordu. FKÖ'nün 15 bin savaşçısı vardı. Hepsi tek bir komutanlıkta toplanmıştı. Başlarında ise Ebu Cihad vardı. Sadece bir kez Beyrut üzerinde uçaklara yoğun bir mukavemet oldu. O sırada uçakları Sayda ya da Sur tarafında denize düştü. Pilotu da yakalayıp getirdiler.

Beyrut'ta bulunduğum gruptakilerin hepsi bir örgütten kopmuş insanlardan oluşuyordu. İki tane Kurtuluşçu, üç tane Kurtuluş'tan ayrılmış, bir tanesi de İşçinin Sesi'ndendi. Ayrıca Ebu Leyl de benim grubumdandı. Şaka gibi gelecek ama ilk ateşkesi onunla biz bozduk. Ateşkes ilan edildi. Bütün dünya basını bundan bahsediyordu. BM Güvenlik Konseyi toplandı. Brejnev bastırdı. Herkes bulunduğu yerde kalacak ve bir adım ilerlemeyecek, dendi. Birinci gün bitti. Ebu Leyl ile anlaştık. Ebu Leyl bana, "Keko bir bira mı içsek?" dedi. Hemen Hamra'ya gittik. Biraları, gizlice getirdik. Diğer arkadaşlarımız bunun lafını duysalar itiraz ederlerdi. Yaptığımız devrimci disipline çok aykırı. Biz biraz o çizgilerin dışındaydık. Oturduk biraları içtik. Biraları içince kafayı bulduk. Bir baktım Ebu Leyl, dört namlulu uçaksavarı dağa, bize top atılan mevzilere doğru çevirdi. Pedala bir bastı. Cayır cayır başladı mermi sıkmaya. Bütün şeridi boşaltıyor. Ben de mermi kasası yetiştiriyorum. Millet korkudan bölgeyi terk etti. Yaptığımız büyük sorumsuzluktu. Bir baktık dağdan tak diye bir tane top geldi. Derken karşılıklı birkaç saat kapıştık. Sonra BBC'yi açmış Ebu Leyl, "Dinle dinle bak" diyor. Spiker, "Bilinmeyen bir nedenle ateşkes bozuldu" diyormuş. Hemen devreye girildi. Yeniden ateşkes sağlandı. Sonra Filistinli yetkililer mevzimize gelip, bizi fırçaladılar. Biz de uzaklaştık oradan.

Ebu Leyl bir Filistinli gibi yaşıyordu. İşçinin Sesi'nden olduğunu söylemişti. İzmirliydi. Oraya üç kişi gelmişler, zamanla savaşın bir parçası olmuşlardı. Herkesin tehlikeli olarak gördüğü işleri onlar güle oynaya yaparlardı. Ebu Leyl de bizimle birlikte FKC'nin komutanını koruyan grupta yer alıyordu. Ebu Leyl'in sol kolunun üzerinde Arapça, *Filistin* yazan bir dövme vardı. Leyl'den dinlemiştim. Bunlar İngiltere'ye gitmeden suikast eğitimi alıyorlar. Havada takla atarken ateş ediyor ve hedefi vuruyordum, diye anlatıyordu. Nokta ve hareketli atışlarda çok başarılıymış.

İngiltere'ye hangi amaçla gittiklerini hatırlamıyorum. Sanırım bu eğitimleri bir dönem kaldığı Bulgaristan'da almış. Bulgaristan'dan batıya geçince iltica etmek zorunda kalmış. O ilticayı da orada aldıkları eğitime uygun bir hedefe yönelebilmek için yapıyor sanırım. Fakat kolundaki Filistin yazısından dolayı onu Filistinli sayıp geri gönderiyorlar.

Filistinliler, Ebu Leyl'e ve arkadaşlarına çok değer veriyorlardı. Bunlar aynı zamanda siyasi bir çevre oldukları için kendilerine göre bir de hareket kurmuşlardı. Ama grupları yürümemiş ve dağılmıştı. Ebu Leyl'e herkes deli gözüyle bakardı. Oysa ruh halini o savaş koşulları şekillendirmişti. Hep bombaların, roketlerin, mermi kasalarının arasına bir yatak atıp uyuyan bir adamdı.

Murat Açıkgöz

Benim olduğum dönemde Ebu Leyl'in siyasi bir amacı yoktu. Askerliği adeta bir meslek haline getirmişti. Nerede bir çatışma varsa oraya gönderilirdi. Filistin mücadelesine büyük hizmetleri olmuştu. Ebu Leyl o zaman İsrail'in iki F16 uçağını düşürdü. Düşen pilotlardan birinin paraşütü açılmamış ve ölmüştü. Diğeri ise sağ yakalanmıştı. FKÖ'den üst düzeyde komutanlar o pilot karşılığında birçok Filistinli esirin serbest kalmasını sağladılar.

Ahmet Rende

Ebu Leyl ismi, "geçmişi ve geleceği bilinmeyen" anlamına da geliyordu. Kendini orada Filistin davasına adamıştı. Öncesinde yer aldığı hareket adına, belli bir amaç için Ortadoğu'ya gitmiş ve orada kalmıştı. Ebu Leyl ile kişisel olarak da tanışmıştım.

İşçinin Sesi'nin temsilcisi olarak birkaç kişi birleşmişler, sonra büyük bir arkadaş grubu olarak TKP İşçinin Sesi adına Beyrut'tan İngiltere'ye, sizin buradaki temsilciniz biziz diye haber salmışlar. FKC'yle de bu temelde ilişki kurmuşlar ve üst düzeyde bir statü almışlar. Derken savaş öncesi İngiltere'den bir temsilci geliyor. Adam bunları görünce, " FKC'ye gidip, bunlar bizim elemanlarımız olamaz, biz bunları feshediyoruz" diyor. Bunlar İşçinin Sesi tarafından feshedilince ne yapa-

caklarını bilemiyorlar. FKC bunları ne yapacağını bilemiyor. İyi ilişkiler kuruyorlar. Saflarında uzun süre savaşıyorlar.

Beyrut o zamanlar aynı zamanda uluslararası kaçakçılık merkeziydi. Ayrıca birçok örgüt de burada cirit atıyordu. Kendisinin anlatımına göre, onları İngiltere'ye götüren kişi o günlerde dünyada gözden düşmüş, ASALA'dan ayrılan ya da onların saflarından attığı bir Ermeni gruptanmış. Aslında artık siyasi bir amacı, iddiası, ciddiyeti de kalmayan bu çevre tarafından kullanılmak istenmişler. Ebu Leyl bunların ne mal olduklarını sonradan öğrenmiş. Sınırda, eylem yapmadan yakalanmışlar. Bazısı orada tutuklanmış bazısı da Ebu Leyl gibi paçayı kurtarıp Beyrut'a gelmiş ve tekrar FKC'de savaşçı olmuş. Zamanla Ebu Leyl rütbe alarak FKC'nin güvenilir bir gerillası olarak savaşa katılmıştı. Özü itibariyle saf, iyi niyetli biriydi.

Murat Açıkgöz

Saldırı günü, Kola Köprüsü'nün yakınındaydık. Birden uçak sesini duyduk. Hemen bataryalara koştuk. Daha önce uçaklar gelmeden sirenler çalar, herkes hazır duruma geçerdi. Siyah bir uçak denizden üzerimize doğru geliyordu. Ebu Leyl bataryaların üzerine çıktı ve ateş etmeye başladı. Ben de ateş ettim. İsabet alan uçaktan dumanlar yükseldi. Kısa süre sonra, darbe alan uçağın BM barış gücüne ait olduğunu, Beyrut Havaalanı'na indiğini öğrendik. Üzerimize gelen uçakların sayısı arttı. Biz uçaklara ateş ederken Filistinli komutanımız kaçıp gitti.

Komutanları bizlere paralı lejyonerler gibi davranmaya başladı. Buna izin vermeyince askeri kuralları ihlal ediyoruz diye yanındakilere vurun emri verdi. Fakat ben önce davrandım. Mermiyi ağzına verip, "Kıpırdayanı vururum!" dedim. Adamlarını etkisiz hale getirince bizimkiler devreye girdi. Bize bir daha da kaba davranamadılar. Oraya para için gitmediğimizi, davranışlarının da buna uygun olması gerektiğini söyledik.

O gün uçakların attığı ilk bomba, üniversitenin bahçesine düştü. Patlamanın etkisiyle öğrencilerin kolu, bacağı bahçede sağa sola uçuştu. Hemen mevzilere girdik. Ondan sonra

bizi Remil il Bayda'ya (Beyaz Kumsal) çektiler. Müthiş bir bombardıman başladı. Güneyden karaya çıkmışlardı fakat üstümüze gelmiyorlardı. Kaçacak yerimiz kalmadığından savaşmaya karar verdik.

O dönemde biz sürekli uçaksavarlarla hava savunması yapıyorduk. Havaalanı bölgesinde Emel hareketi de o savunmada bizlerle birlikte yer aldı ve orada öne çıktı. Bulundukları havaalanı bölgesine üç defa helikopterlerle tanklar indirdiler. Üçünde de Emel hareketi tankları ele geçirdi. Birini imha etti. İsrail havaalanını ele geçiremedi. FKÖ Lübnan'da her dağın altında silah ve yiyecek depoları, hastaneler kurarak adeta bir yeraltı şehri inşa etmişti.

Savaşın ilk haftası, para kazanmak amacıyla FKÖ'ye gelenlerin birçoğu, kaçarken öldürüldü. İsrail o dönem çok sayıda kazan bombası attı. Duyma yetimi o kazan bombalarının basıncından kaybettim. Sokaklarda, yıkıntıların altında yüzlerce ceset görüyorduk. Sokaklar leş gibi kokuyordu. Köpekler bile tehlikeyi hissedince bizden önce sığınaklara koşuyorlardı.

Bir gün Fırat Meriç ile bir apartmanın bodrumundaydık. Aniden bir füze kafasının iki karış üzerinden duvarı delerek içerideki odalardan birinde patladı. Şans eseri ikimize de bir şey olmadı. Bir seferinde de yine bulunduğumuz apartmanın ikinci katı füzeyle vuruldu. Aşağıda on üç kişiydik. Apartman birinci kata kadar yıkıldı. Bir tek sığındığımız bodrum katı ayakta kaldı fakat tozdan boğulacak hale geldik. Çıkalım şuradan, dedim. Kimse gelmeyince sinirlenip çıktım. Benim çıktığımı görenler, cesaretlenip çıktı. Bu arada uçaklar vızır vızır üzerimizden geçiyordu. Biz de elimizde otomatik silahlarla yanıt veriyorduk ama nafileydi. O sırada bir apartmanın kapısının açık olduğunu gördüm. Hızla yukarı bakarak kaçarken miğferimle cam kapıya çarptım. O şiddetle cam tuzla buz oldu. Silahım, kolum kan içinde kaldı. Hemen çıkardım kefiyeyi, kolumu sardım.

İsrail zaman zaman misket bombaları atıyordu. Özellikle çocuklar bu bombalardan çok etkilendi. Bombaların parlaklığını görünce oyuncak sanıyorlardı, ellerine alınca da bomba patlıyordu. İlk gördüğümde ben de elime alıp bakarken Araplar, "At onu!" diye bağırınca atmıştım. Düşer düşmez de patlamıştı.

Olumsuzluk yaşayacağını öngördüğümüz, savaşa hazır olmayan arkadaşları Beyrut dışına çıkarmak istediysek de başaramadık. İsrail bir anda kuşatmayı Beyrut'a kadar daralttı. Bu savaş sürecinde Remil il Bayda tarafında üzerimize, BBC ve BM kaynaklarına göre 267 bin ton roket atılmıştı.

Savaşın üzerinden bir buçuk ay geçmişti. O gün yoğun bir saldırı oldu. Hiç uyumadan geçirdiğimiz günler oluyordu. Biraz kestireyim, bir şey olursa uyandırırsınız beni, dedim. Arapların olduğu bölgedeydim. Arkadaşlar bir sonraki apartmandaymış. İsrail askerleri saldırıya başlayınca Araplar beni bırakıp gitmişler. Patlayıcıların etkisiyle uyandım. Bir baktım etrafıma, kimse kalmamış. Binadan çıkarak bir taraftan da çaresizce uçaklara ateş ederek geriye doğru kaçtım. Sonra binaların arasında bizimkileri gördüm. Kumsalın başladığı boş bir alana geldik. Salim Yılmaz diye, Türkiye'den benimle giden bir arkadaş bombardımandan duygusal olarak çok etkilenmişti. O henüz 18'inde ben ise 20 yaşındaydım. Silahımı çapraz takıp, Salim'i sırtıma alarak koşarak bombardımandan hızla uzaklaştım. O bombardımanda bir şarapnel parçası bacağımı yakmıştı. O arkadaş şimdi Antakya'da ne zaman beni görse, hayatını bana borçlu olduğunu söyler. O saldırıdan nasıl kurtulduğuma gerçekten ben de şaşırdım. Kendimizi 300 metre ileride, kazan bombası sonucu oluşan büyük çukura atarak kurtardık.

Gözümün önünde duvar dibinde on kişinin kurşuna dizildiğine tanık oldum. Bu bende derin iz bıraktı. Gençken çok acımasızdım. Savaşı yaşadıktan sonra içimde müthiş hümanist bir yan gelişti.

Savaş boyunca zenginler evlerini, villalarını bırakıp gittiler. Terk edilen bazı binalar yağmalandı, talan edildi. Acı olan bu yağmadan paylarını arttırabilmek için yer yer uçaksavarların devreye girdiği karşılıklı çatışmalar dahi yaşandı.

Bir gün Nehr Ül Bayda'da (Akkum) Heybetli ile belki buzdolabında yiyecek bir şey buluruz umuduyla dairelerin birine çıktık. Heybetli, bir viski şişesi buldu. Geçti balkona, bir taraftan füzeler atılırken viskiyi içti. Dairede yaklaşık yarım kilo, içinde bileziklerin, kolyelerin olduğu, patlamanın etkisiyle sağa sola saçılmış altın gördüm. Sahipleri geri döndüğünde bulabilsinler, biri görüp almasın diye altınlarını evin bir yerlerine sakladım.

Savaşta ölümle iç içeyken kuşatmayı yarmayı, cepheyi terk etmeyi hiç düşünmedik. Nihayet anlaşma sağlandı ve gemiyle 200 kişilik karışık bir grupla Tartus Limanı'na götürüldük.

Fırat Meriç

Beni o süreçte en çok etkileyen Sabra Şatilla çocukları diye bilinen 9-10 yaşlarındaki çocukların bazukayla tankların önüne geçip korkusuzca ateş etmesiydi. Bizler de sonuçta çok gençtik. Bizi derinden etkileyen, savaşın çirkinliğini yansıtan başka bir olay ise Beyrut'tan çıkacağımız gün Küba Büyükelçiliği'yle Rus Elçiliği arasındaki boş alanda ambulansla getirilen esirlerin duvarın dibine dizilip infaz edilmesiydi. Herkes elindeki esirleri teslim etmektense infaz etme yoluna gidiyordu.

Salim Turgut Yılmaz

Beyrut'u yerle bir ettiler. Hemen yanımızdaki bütün stratejik bölgeleri vurdular. Bazen bodrumlardan dışarıya çıktığımızda TNT kokusu alırdık. Binalardan çok ceset çıkardık. Sokaklar ceset doluydu. Zamanla bu tablolar gözümüzde sıradanlaştı. Bir ara Çocuk Esirgeme Kurumu gibi bir yeri vurdular. Bu katliam dünya basınında da çok yankılanmıştı. Üç yüzün üstünde çocuk orada parçalanmıştı.

Bir gün çok yoğun bir bombardıman altında kaldık. Sabahın erken saatlerinde adeta tank paletlerinin sesiyle uyandık. Komutanımız Ebu Nidal'in direktifiyle bize gaz maskesi dağıtıp, "Buraları tahliye ediyoruz. Herkes başının çaresine baksın!" dediler. Meğer İsrail kara gücü havaalanını geçmiş, iç taraflara doğru ilerliyorlarmış. Bir taraftan da patlama sesleri geliyordu. Sığınaklardan çıktık. Karşımızda bir bölümü denize bakan uzunca bir kumsal vardı. O kumsalın karşısında zenginlerin yaşadığı Remil il Bayda'ya doğru gitme talimatı verildi. Tek sıra halinde ilerlerken nereden geldiğini kestiremediğimiz toplarla vurulmaya başladık.

Damur'dan da patlama sesleri geliyordu. Her tarafı toz bulutu kapladı. Bombardıman esnasında zikzak çizerek ilerlemeye başladık. Bir an bombardıman öyle bir sıklaştı ki yerimizden kıpırdayamadık. Bir bombanın açtığı büyük bir

çukurun iç çeperine yan yana dizildik. Başımızı ellerimizle kapatıp, bombardımanın dinmesini bir, bir buçuk saat bekledik. Dudaklarım susuzluktan kurumuştu. Sonra bir sessizlik oldu ve çukurdan bir bir çıkıp koşmaya başladık. Sıra bana geldiğinde nefesim kesildi ve yere yığıldım. Birkaç arkadaş yanımdan koşarken duruyorlar, göz göze geliyorduk sonra da ilerlemeye devam ediyorlardı. Can pazarı yaşanıyordu. Bu yüzden kimseyi kınamıyorum. Murat Açıkgöz beni sırtlayıp sığınağa kadar getirdi. Orada ölümle burun buruna geldiğimiz en ciddi olay buydu.

Bir gün komutanımız Beyrut'a suyun pompalandığı noktaya İsraillilerin çıkarma yapacakları istihbaratını getirdi. Operasyona Ali Güzel ile birlikte gittik. Bizim grupta Suriye'den kaçan İhvancı Ebu Ceri de vardı. Bizi araçlarla depoya götürdüler. Bir kaysı ağacının altında bekledik. Oradakilerle mevzilendik. Baktık, ne bir çıkarma var ne de bir operasyon. Arkadaşla şakalaşmaya başladık. O anda uçak sesleri gelmeye başladı. Köprünün altında kamyonetin üzerine monte edilmiş, uçaklara ateş eden dört namlulu bir uçaksavar gördüm. Bir tane uçak isabet alıp düştü. Sevinç çığlıkları yükseldi. Başladılar havaya ateş etmeye. Aradan on dakika geçmedi. O bölge cehennem yerine döndü. Uçaksavarın olduğu kamyonet, içindekilerle birlikte paramparça oldu. Köprü yıkıldı. Bir evi bombaladılar. Ali Güzel'le eve doğru koştuk. Evin yan tarafında yaşlı bir kadın, "Kızımın çeyizi gitti, evimiz gitti!" diye ağlıyordu.

Yoğun bombardıman üzerine, herkes başının çaresine baksın dediler. Ebu Ceri ve Kubilay'la (Ali Güzel) kendimizi uygun bir mevzide gizledik. Biraz tansiyon düşsün çıkarız, dedik. Biz beklerken Ebu Ceri'nin aklına ne geldiyse oradan çıktı. 100-150 metre kadar gitti. Ansızın bulunduğu alana bir roket geldi. Adamdan geriye bir tek kalaşnikofu kaldı.

Mehmet Güzel

Savaş başladığında herhangi bir paniğe kapılmadım. Eğitimde öğretildiği gibi mevzi aldık, hedefi küçülttük. Mümkün olduğunca sahaya yayıldık. Saldırının geçmesini yoldaşlarımızı koruyarak bekledik. Grup sorumlumuz

Selahattin Sarıgül'le ilk fırsatta bir değerlendirme yaptık ve askeri hedef olduğu için stadyumdan uzaklaşma kararı aldık. Diplomasi gereği hiç vurulmayacak noktalardır düşüncesiyle Türk Konsolosluğu'nun yakınında bir yerde mevzilendik. Ardından güneyden kara harekâtının da başladığı bilgisi geldi. FKC içinde özerk bir konumumuz vardı. Kararlarımızı aramızda demokratik bir tartışma yoluyla alırdık. Hasan Baklacı FKC'deki sorumlusu yüzbaşı Ebu Nidal ile görüştü. Talimatları yoldaşımızdan alıyorduk. Koordinasyon ise Hasan Baklacı ile FKC sorumlusu arasında oluyordu.

Özellikle Süleyman Çolak'ın grubunda uçaksavarcı yoldaşlarımız vardı. Uçak saldırılarına karşı yanıt olmaya çalışıyorlardı. İsrail'le fiziki bir temasımız yoktu. Ağırlıklı olarak hava bombardımanı, Falanjistlerin kontrolündeki dağdan da top atışları oluyordu. Misyonumuz bir yandan mevzilenme, belirli bir alanı kontrol altında tutma, kendimizi koruma, bir yandan da bombardıman esnasında yaralıları taşıma ve enkaz kaldırmaktı. Yaralı ve ölülere insani reflekslerimizle kendiliğinden müdahale ediyorduk.

Hangi kampa gitsek çok sayıda değişik örgütten kadro ve taraftarla karşılaşıyorduk. Kimisi örgütlü kimisi ise darbeden kaçıp gelmiş örgütsüz bireylerdi. Beyrut'un güvensiz olduğunu, savaşın ve Filistin davasının kendileri açısından öncelikli olmadığını savunanlar savaşın ilk 15 gününde, sınırlar henüz açıkken Beyrut'u terk ettiler. Siyasi sorumlumuz Mithat Mirioğlu, savaşta Filistinlilerle kalmanın enternasyonalist mücadelemizin bir gereği olduğunu, barış koşullarında olanaklarından yararlandığımız bir harekete sırtımızı dönemeyeceğimizi, antiemperyalist ve antisiyonist mücadelenin gereği olarak savaşta Filistinlilerle omuz omuza savaşmamız gerektiğini söyledi ki biz de bu düşüncedeydik.

O yaşta ölümü umursamıyordum. Yine de gördüğüm vahşet beni derinden sarsmıştı. Bombardıman esnasında enkazların altında kalmış ceset yığınlarıyla karşılaşıyorduk. Savaş üç ay ve alabildiğine eşitsiz koşullarda sürmüştü. Piyade tüfeği ve uçaksavar silahıyla, RPG dediğimiz antitank roketatar dışında silahı olmayan Filistin hareketi, dünyanın en gelişmiş askeri teknolojilerinden birine sahip bir orduyla baş etmeye çalışıyordu.

Beyrut'ta defalarca nokta bombardımanlarına maruz kalmamıza rağmen hepimizin sağ kalması, bana göre büyük şanstır. Bir keresinde yine mevzi değiştirirken geniş, çıplak bir sahayı geçmemiz gerekiyordu. Açık alana girmek doğrudan hedef haline gelmek demekti. Sanırım grubumuz on beş kişiydi. Saat 05:00 civarı tam teşekküllü sahaya çıktık. Şahsi silahım kalaşnikof ve altı tane dolu şarjör ve iki üç tane de el bombası taşıyordum. Herkes avcı zinciri şeklinde, aralarında 3-4 metre bırakıp ilerleyerek mevziye geçecekti. Henüz 50 metre gitmeden dağdan bir batarya top atışı geldi. Batarya altı atımlıktır. Altısı birden salvo şeklinde mermilerini gönderir. Top mermilerinin ıslık sesini duyar duymaz her birimiz bir mevziye yattık. Mermiler yakınımızda patlamaya başladı. Düştüğü yerden havalanan moloz yığınları üzerimize dolu gibi yağıyordu. Toz dumandan birbirimizi göremediğimiz için sesle anlaşmaya çalışıyorduk. Tek tek isimleri sayarak ölen ve yaralanan olup olmadığını kontrol ediyorduk. Beş, altı dakika yoğun bombardıman oluyor ardından bir sessizlik başlıyordu. O sessizlikte sensörlü bir roket atılıyor, canlıların ısısına duyarlı sensörler koordinatları çıkarıyor ve o noktalara tekrar yoğun bir atış başlıyordu. Bizi yok etmeye odaklanmışlardı. Bu saldırı o gün saat 11:00'e kadar devam etti.

O saldırıdan tesadüf eseri, yara almadan kurtulduk. Grubumuzdan bir kişi hariç herkes aralarında şakalaşıyor, birazdan gelecek olası bir ölümü soğukkanlılıkla bekliyordu. 11:00'e doğru tarafların yaralılarını, ölülerini toplamaları için yapılan geçici ateşkesten faydalanarak bir saat sonra çukurdan çıkıp sahayı aşmaya çalıştık. Hızla hareket ederken Salim Yılmaz'ın nefesi kesildi. Teçhizatlarıyla yığıldı kaldı. Elinden tuttum, sürükledim. Birkaç adım attı. Yine olmadı. Arkada kaldı. Yoldaşlar son hızla ilerlemeye devam ediyorlardı. Salim'i o koşulda bırakmak istemiyordum. Motive etmeye çalıştım, olmadı. "Sen git, ben dinleneceğim" dedi. İkimiz de 17 yaşındaydık. O askeri donanımla onu da sırtıma aldım, silahıyla birlikte ilerlemeye başladım. Ağırlıktan dolayı zorlanınca, Salim'i taşıyabilmek için roketatarı (RPG) yere atmak zorunda kaldım. Uzaktan Süleyman Çolak bizi gördü. Sırtımda birini taşıdığımı görünce onun yaralanmış ya da ölmüş olduğunu düşünmüş. Güvenli bir noktada olduğu

halde canını umursamadan fırladı, yanımıza, açık sahaya doğru koşarak geldi. Sadece baygınlık geçiriyor, dedim. Salim'i birlikte omuzladık ve sahadan çıktık. Güvenli noktaya gelince birkaç dakika sonra, düzenli nefes alıp vermeye, kendine gelmeye başladı.[14] Bu şekilde Süleyman'ın grubuyla da birleşmiş olduk.

Sorumlu yoldaşlarımız Süleyman Çolak, Selahattin Sarıgül ve Hasan Baklacı soğukkanlı, askeri yeteneği çok gelişkin, hiçbir ortamda asla sükûnetini yitirmeyen, her zaman her ihtimali göz önünde bulunduran, son derece sağlıklı kararlar veren, yoldaşlarına karşı sevgi dolu ve koruyucu yaklaşan yoldaşlarımızdı. Yoldaşlarımızın o süreçte kayıp vermemesinde onların büyük payı olmuştur.

Nihayet anlaşma sağlandı. Beyrut'tan ayrılma zamanı geldi. Beyrut'ta sağ kalmayı başarmış olanlar, savaşçılarını gemiye kadar cadde boyunca kortejler oluşturup, zılgıtlar eşliğinde kolonyayla, pirinçle,[15] çiçeklerle uğurladılar. Beyrut'u yoğun duygusal ve dramatik bir atmosferde terk ettik.

Meral Mirioğlu

Savaşın ilk gününde kampta eğitim çalışması yaparken bodrum katının cezaevlerindekini andıran çok büyük bir demir kapısı bir anda, bombardımanın basıncıyla yerinden çıktı. Ortalık bir anda cehenneme döndü. Herkes ayaklandı. Süleyman Çolak o anda can havliyle çocuğumu kucağına aldı. Bodrumdan hemen çıkmadık. Filistinli bir komutan vardı. Ben soğukkanlıyımdır. Kalktım, o cehennem ortamında sigara çıkardım. Komutan koştu, fakat eli titrediği için bir süre sigaramı yakamadı. Daha sonra Süleyman, "Mithat çıkıyoruz" dedi. Dışarıya çıkıp genellikle zenginlerin yaşadığı El Hamra bölgesine doğru, nasıl olsa orayı vurmazlar, diyerek koşmaya başladık. Ama arkadaşlar şoktaydı. Süleyman'ı takip

14. 34 yıl sonra bu röportajı yaptığımızda öğrendim ki; Salim Yılmaz, aynı olayda sabahleyin, bizler o büyük çukura varmadan önce, koşma esnasında yine nefesi kesilmiş ve yere yığılmış, bu sefer de Murat Açıkgöz yoldaşımız onu omuzlayarak bombardıman altında taşımış. Benim taşıdığım ikinci nefes kesilmesi ise öğleden sonra ve sahanın bitimine doğru olmuştu. (M.G.)

15. Araplar cenazelerin üzerine de, uğurladıkları insanların üzerine de pirinç atarlar.

ettik. İnsanlar yollarda çığlık çığlığa, perişan halde koşuşturuyorlardı. Dükkânlar terk edilmişti.

Mithat, "Meyro bu olur, beşe kadar çekilirler" dedi. El Hamra'da soluklandık. Süleyman kampına, biz de evimize gittik. Herkes kendi birimine koştu. Yağmur gibi bomba yağıyordu. Bu diğerlerine benzemiyordu. Aynı zamanda cephanelik olan eve gittiğimizde evin içinin şarapnelle dolu olduğunu gördük. O an evin içinde olsaydık ölürdük. Dama çıktığımızda askeri kampı ve uçaksavarları çok rahat görebiliyorduk. Mithat, yoldaşlara gitmem lazım deyince, "Hayır, biz neredeysek sen de orada olacaksın" dedim. Askeri eğitim kamplarını ziyaret etti ve durumu öğrendi.

Levent'le damda uçakları takip ediyorlar, bizi de bırakamıyorlardı. Patlamanın etkisiyle insanlar havada uçuşuyordu. "Al çocuğunu sığınağa in" dedi ama ben inmiyordum. Gidip çocuğumu sığınağa bıraktım. Bir dışarıya çıkıyor Mithatlara bakıyor, sonra çocuğumun yanına iniyordum.

Bir hafta, on gün kadar böyle devam edince Levent, "Buradan çıkmanız gerek. Çocuğunuzu alıp buradan gideceksiniz" dedi. İyi de nasıl, nereye gideceğiz? Hep şunu söylerim. O cehennemi anlatabilmek, yazabilmek mümkün değil. Patlamanın şiddetinden kendi sesinizi duyamaz hale geliyorsunuz. Psikolojiniz de farklılaşıyor. Bebeğim yaşadığı travmadan dolayı yemeden, uykudan kesilmişti. Hoş yedirecek bir şeyimiz de yoktu. Aklımca çocuğum sığınakta, güvencede diyordum. Öleceksek de Mithat'la birlikte ölelim diye, Mithat'ın yanından ayrılmıyordum. Çünkü o savaştan sağ çıkamayacağımızı düşünüyordum. Çocuğumu sarıp sarmalayıp sığınakta bırakıyordum. Nasıl bir psikoloji içindeydim, nasıl öyle yapabildim, diye hâlâ şaşarım. Bombardımanlar esnasında olumsuz etkilenmesin, diye çocuğumun kulağına pamuk tıkıyordum. Çünkü bombardımanda çığlık çığlığa ağlıyordu. Bassit'e geldiğimde de o travmanın etkisiyle küçücük bir seste ağlamaya devam ediyordu ve durduramıyorduk. Uzun süre bu travmayı atlatamadı.

Mithat, beni Beyrut'tan çocuğumla yalnız gönderecekti. Hâlâ bazen söylerim, nasıl yapabildin diye. O da kendince örgüt adamlığı yapıyordu. Bunun üzerine kendisine, sen gelmiyorsan ben de burada kalırım. Sensiz nereye gideyim, dedim.

Komşumuz Ebu Mülhem bize kendi imkânlarıyla külüstür bir araba buldu. Götürdüğü yerde insanlar yığılmış araba bekliyordu. Vasıta olmadığı gibi, her taraf bombalanıyordu. Kaçmaya çalışırken, sağına soluna düşen bombaların etkisiyle insanlar havada uçuşuyordu.

Mithat, bizi gönderip yoldaşlarına dönmek istiyordu. Orada iyi bir kapıştık. Bu kadarı da olmaz, çocuğum yolda ölürse ben ne yaparım, dedim. Çocuğum hareketsiz yatıyordu. Ebu Mülhem bizi bir eve götürdü. Bir gece orada kaldık. Arada bir yaşıyor mu, diye çocuğumu dürtüyordum. Tankların ve uçakların sesleri geliyordu. Ertesi gün bir araç ayarladık. Süt yok, mama yok ayrıca olsa da yemiyordu. Suyu damla damla dudaklarına akıtıyordum. Yoldayken bir ara baktım çocuğumdan ses gelmiyor. "Gitti evladım!" diye çığlık çığlığa bağırdığımı ve oraya yığıldığımı hatırlıyorum.

Beyrut'un çevre köylerinden birine aktarmalı geldik. İçi insan dolu eski bir Skoda'nın bir köşesine bir karı koca tepeleme eşyalarını koymuştu. Para verdikleri halde şoför, ben canımı sokakta bulmadım, diyerek hareket etmiyordu. Nihayet adamı zorla ikna ettik. Mithat son dakikaya kadar gelmemek için ayak diredi. En son Levent'in de zorlamasıyla birlikte skodaya bindik ve zorla kendimize yer açarak bombalar, çığlıklar arasında hareket ettik. İlerde askerler mayın patlatıyorlar. Sağımızda solumuzda patlamamış bombalar. Biraz ilerledikten sonra şoför kontağı kapattı, "Öldürüyorsanız öldürün, daha fazla gidemem" dedi. Dağda Dürzîlere ait bir bölgede bizleri bıraktı. Hava henüz kararmamıştı. Epey yürüdükten sonra anayolda askerler çıktı karşımıza. Yığıldım. "Çocuğum öldü!" demeye başladım. Bir asker, "Neyin var?" dedi. Herkes başının çaresine bakıyordu. Çocuğumun öldüğünü söyleyince komutan etkilenmiş olmalı ki, kaç zaman sonra geçen bir minibüsün yolunu kesti. Şoförü indirdi, kimliğini aldı, yazdı. "Bak sana bunları veriyorum, bunları adreslerine götüreceksin. Akıbetini soracağım bak!" dedi. Oradan Şam'a geçtik. Hoca (Mihrac Ural) bizi bekliyordu. Fakat bunları sonradan öğreniyorum. Çocuğumun öldüğünü sanıyordum. Ali Sönmez'in de olduğu bir eve gittik.

Hoca, "Semire ile o çocuk gelmeli" diye bizi almak için Lazkiye'den yola çıkmış. Odaya girip beni kucakladı. Gözle-

rinden yaşların aktığını anımsıyorum. "Eğer siz ulaşmasanız ben sizi almaya geliyordum" dedi.

Mithat Mirioğlu

Beyrut'ta Meral'le bir araya geldiğimizde çocuğumuz dokuz, on aylık ya vardı ya yoktu. O dönemde babalık duygusunu içimde yaşadığım halde dışarıya yansıtamıyordum. Eğitiminden sorumlu olduğum arkadaşlar çok gençti. Üstelik savaş koşullarındaydık. Arkadaşlarımın duygularını incitmemek için gerekli hassasiyeti gösteriyordum. Ben evliydim, eşim ve çocuğum da yanımdaydı. Oysa arkadaşlarımın birçoğu belki birini sevmiş, gelmeden önce açılamamış, hayatında bir kez seni seviyorum diyememiş, elinden tutamamış. Böyle olunca eşine sarılamıyorsun, elinden tutamıyorsun. En fazla çocuğumu kucağıma alıp öpüp seviyordum. Eşimi Filistin'e ikinci kamp eğitimine geldiğimde getirmiştim. Canına tak etmişti. Aramızda tek kadın olarak evin yükü onun üzerine kalmıştı.

Neredeyse bir yıl geçmişti. Kalıyor, bir iki gün görüşme yapıp ülkeye geri dönüyordum. İnsan da götürüyordum ama o işler daha çok rehberlerin işiydi. Ülkenin yükü de sorumlusu olduğum Antakya'nın üstüne binmişti. Rehberlere artık para da dayanmıyordu. Ahmet Rende ve Mehmet Deniz'in karşı taraftan bu alan için görevlendirilmesini istedim. Orada bildiğimiz ne kadar arkadaşımız varsa neredeyse tamamı buradan sağladığımız kanallarla gitti.

Çadırlarda yatıyorduk. Beyrut'ta, sahil kenarında bir yerde kazdıkları toprağı kenara yığıp siper yapmışlardı. İlk eğitimi o kampta verdim. Etrafı uçaksavarlarla çevrili çok geniş bir alanda silahlı eğitim yapıyorduk. Eğitim yaparken saat başı sirenler çalardı. Sirenle birlikte çadırları uçaksavarların başına çeker, sirenler susunca tekrar çadırlarımızda eğitimimize devam ederdik.

İki ay içinde, bir kez yakın bir kampı ziyaret etmiştim. Kamp bodrum katındaydı. İki ayda bir kez banyo yaptım. Bu sürede botum ayağımdan üç kez çıkmamıştır. Kış ayındaydık. Battaniyelerin altında yaşadık. İlk grubun eğitimini tamamladıktan sonra ikinci grubun kampına geldim. İçim

içimi yiyordu. Sorumluluklar gereği ülkeye gelmem gerekliydi çünkü örgüt saflarımıza fitne, fesat sirayet etmişti. Bu nedenle Hoca, örgütsel bir yarılma olmasın, diye siyasi birikim sahibi, ideolojik olarak sağlam gördüğü birini görevlendirmek istiyordu.

İkinci kampın eğitimine geldiğimde bir bodrum katındaydık. Binanın ne kadar foseptik pisliği varsa tepemizdeki borudan akıyordu. Taşıma su kullanılıyordu. Diğer kamplarla kıyaslandığında orası lüks bile sayılabilirdi. En azından çamurun içinde değildik. Altımızda beton zemin, tepemizde dam vardı. Çaylarımızı içmek için boş konserve kutularını kullanıyorduk. Bir paket sigara verilir, bir de günlük karavanımız gelirdi. Onun dışında parayla işimiz yoktu. Kampın dışına çıkmaz, botlarımızla yatardık. Çadırdayken, toprak zemin yağıştan dolayı sürekli ıslak ve çamurluydu. İsrail uçaklarının saldırıda ilk vuracakları mevzilerin başında uçaksavarlar geliyordu. Sirenler çaldığında uçaksavarın başında olmak zorundaydık.

Eğitimimizi tamamlamamış, ulusal sorunu tam bitirememiştik. Öğleden sonra 15:00 gibiydi. Önce, Filistinli örgütler kendi aralarında çatışmaya girdi ve yakın bir yere bir RPG, Bisivin attı diye düşündük. Arkası gelince, bombardıman bu, dedik. Süleyman çocuğumu hemen kaptı ve birbirimizi kollayarak El Hamra'ya, Yeşil Hat'a doğru yola çıktık.

Gece eve geldiğimizde bombardıman hâlâ devam ediyordu. *Temrin* dedikleri aydınlatma fişeklerini atıyor, ortalık aydınlanınca dalışlarını yapıyorlar, bombalayıp gidiyorlardı. Tam bir kuşatma, işgal altındaydık. Filistin güçleri savaş hattını oluşturuyordu ve biz de onlarla olacaktık. Komutanlık onlardaydı. Kimse üç günde Beyrut'un kapısına gelmelerini beklemiyordu. Zamanla öz savunmaya döndük. Fakat inanılmaz bir çaresizlik yaşıyorduk. Günde en az 10 Suriye uçağı düşüyordu. İsrail uçaklarının üstünlüğü dayanılmazdı. Etrafta neredeyse adam başı uçaksavar vardı. Uçaklar dalışa geçecekleri zaman uçaksavarların gürültüsü ortalığı cehenneme çeviriyordu. Ama bir tane uçak vurulmaz mı ya! Hayatımdaki en büyük çaresizliği o gün yaşadım. İsyan ediyordum. Umutsuzca uçakları durduracak bir yol arıyordum.

Hoşça Kal Beyrut

Süleyman Çolak

Yapılan antlaşmaya göre gerillaların Beyrut'u terk etme zamanları gelmişti. Kıbrıs Cumhuriyeti'ne ait savaş gemileri limana yanaştı. Sıra sıra dizilen kamyonlara bindik. Limana giderken çevremi izliyordum. Sanki orada bir insan seli vardı. Sabra, Şatilla ve Burj el barajneh'den gelen kadın, çocuk ve yaşlılar alanı doldurmuştu. Anne babalar gençlerini, çocuklar babalarını, kadınlar eşlerini uğurlamaya gelmişti. Bu halkın erkeklerinin hemen hemen tamamı savaşçıydı ve erkekleri onları bırakıp gidiyordu. Kadın ve çocuklar ağlaşıyordu. Sevdiklerine sımsıkı sarılmışlar, bırakıp gitmelerini istemiyorlardı. Hayatım boyunca hiçbir olayın beni bu denli etkilediğini anımsamıyorum. Orada insanların çaresizliklerini, sevgilerini ve aşklarını gördüm. Geride kalanların ve elinde silahla gidenlerin çaresizlikleri ortaktı. Kalanlar kendilerini savunamayacak durumdaydılar. Nitekim Beyrut'tan ayrılışımızdan kısa bir süre sonra, Ariel Şaron komutasındaki İsrail ordusunun, Hıristiyan Falanjistlerin, çocuk ve kadınlardan oluşan binlerce Filistinli mülteciyi katletmesine dünya seyirci kalmıştı. Bu katliam, Sabra ve Şatilla Katliamı olarak tarihe geçer. Gidenlerse canlarını, yürek yarılarını bırakarak gidiyordu.

Savaş gemilerine binerek Suriye'nin Tartus Limanı'na geldik. Gemilerde herkesin silahını boş bir kamaraya bırakması istendi. Üst üste istiflenen kalaşnikoflar bir kamarayı doldurmuştu. Tartus'a varınca silahların geri verileceği söylendi. Ancak silahlarımızı alamadık. Bizi Beyrut'tan gelen gerillalar için yapılan, Şam'ın dışında yan yana dizilmiş çadırlardan kurulu bir kampa götürdüler. Burada aynı gün Filistinli komutanlarla yan yana geldik. Komutanlardan biri, "Arif kardeş, Filistinliler bu kampta kalacak, yabancı kökenli gerillalar ise El Muhaberat tarafından sorgulanıp sınır dışı edilecek. Arapçanı geliştirmişsin. İstersen bizden biri, bir Filistinli olduğunu söyleyerek bizimle kal. Sonra da istediğin yere gidersin" dedi. Arkadaşlarımı bırakmaya niyetim yoktu. Teşekkür ederek önerilerini reddettim. Zayiat vermeden

arkadaşlarımla buraya kadar beraber gelmiştim. Son noktayı da beraber koymalıydık.

Filistinliler, çadır kampında kaldı. Bizi ve bizim gibi dışarıdan gelmiş savaşçıları, etrafı tel örgülü basket sahasına aldılar. Basket sahası Muhaberat binasının arka kısmındaydı. Saha kenarında açılan bir kapaktan içeriye merdivenlerden inilince yeraltındaki koridordan hücrelere ulaşılıyordu. Bizi hücrelerden teker teker sorguya aldılar. Kim olduğumuzu, hangi ülkeden geldiğimizi ve hangi örgütün üyesi olduğumuzu sordular. Kötü muamele görmedik. Sonra hücrelerden çıkardılar. Binanın yan tarafında, yağmur yağdığında ıslanmayacağımız, korunaklı bir yere geçtik.

Yaklaşık 45 gün orada kalmıştık. Sonra bize karşı özel bir tavırları olmadığını, ancak bütün yabancı savaşçıları tekrar Lübnan'a göndereceklerini söylediler. Araçlara binerek Lübnan'a hareket ettik. Trablus'a bağlı bir beldedeki Filistin kampına yerleştik.

Enternasyonalist görevimizi yerine getirirken savaş gibi bir deneyimi hem de hiçbir kayıp vermeden yaşamıştık. Bundan mutluydum. Ancak Filistinlilere karşı olan enternasyonalist görevimiz de bitmişti. En kısa zamanda Suriye'ye, oradan da Türkiye'ye geçmeliydik. Filistinlilerle yaklaşık iki hafta geçirdikten sonra Suriye'nin yolunu tuttuk. İkinci kez Bassit kasabasına gelmiştik.

Hasan Baklacı

Sabaha doğru Tartus Limanı'na gelir gelmez Filistinliler silahlarını bırakıp kendilerini dışarıya attılar. Biz ise üzerimizdeki bireysel silahlarımızın dışında depoda beğendiğimiz silahları çifter çifter omuzlayıp çıktık. Aklımızca bireysel silahlarımız bize ait olacaktı ve onları örgütümüze hediye edecektik. Orada bekleyen otobüslerle Şam'ın doğusunda sahra içinde yer alan askeri havaalanına ait askeri bir kampa götürüldük. Sanırım orada her yapıdan tutuklu vardı. Arap devrimcileri ya da Arap örgütlerinden olanları sıraya koyup bir adres verebilenleri gönderiyorlardı. Üzerinde hüviyeti olmayanlara bir de hüviyet çıkarttılar. En son biz kaldık. Sonra bir askeri yetkili, silahlarımızı depolara vermemizi isteyince bu silahların örgütümüze ait bireysel silahlarımız olduğunu

söyleyerek itiraz ettik. Bunun üzerine silahlarımızı geçici olarak, teslim kâğıtlarıyla birlikte serbest bırakıldığımızda geri almak şartıyla iade ettik.

Gece yarılarına doğru bir istihbarat subayı içimizden Arapça bilen olup olmadığını sordu. Olumlu yanıt verince bu sefer, "İçinizden Antakya'yı bilen var mı?" diye sordu. Evet deyince, başladı falan köyü kasabayı bilir misiniz demeye. Sorulardan huylandık. Bir tezgâh olabilirdi. Babamın, küçük yaşta cinayet işleyip Suriye'ye kaçan ve burada yerleşik hayata geçen bir arkadaşı vardı. Meğer bu adam bize soru soran askerin babasıymış. Hayatın tesadüfleri. Sohbet ettiğimiz asker bu sefer yanında büyük bir bölük komutanını getirdi. Komutan, "Dikkat edin. Buradan çıkardığımız arkadaşların çoğu sorunlarını çözmüş olarak çıktılar. Siz Filistinli olmadığınız gibi herhangi bir Arap ülkesinin tabiiyetine de ait değilsiniz. Türkiyelisiniz. Sorununuz çözülünceye kadar sizi burada tutmak zorundayız. Madem istihbarattan arkadaşımızla tanışıyorsunuz, o halde sizi buradan küçük partiler halinde bir yerlere kadar gönderebiliriz. İçinizden bazılarını çıkartamayabiliriz. Seçimini yap. Önemli gördüğün arkadaşlarını sıraya koy. Onlardan başlayarak en son kimde takılırsak çıkartmaya çalışalım" dedi. Komutana, "O zaman en sona beni bırakın sıradan başlayın. İlle de birini götüremiyoruz diyecekseniz o kişi ben olayım" dedim. Beni ikna etmeye çalışsa da geri adım atmadım. Bu sefer içimizden zayıf kişilikli bir arkadaşımız korkusundan, "Arkadaşlarımızın elinde teslim edilmeyen silahlar var" demez mi? Kimde, diye sorunca, beni işaret etti. İtiraz ettim ama diretince hayati bir durumda kullanmak üzere silahımı vermediğimi söyledim. Silahımı almakta ısrarlı olunca silahımı kendisine kişisel olarak verdiğimizi, çıkınca da babasından silahımı geri alacağımı söyleyerek sözleştik.

Derken bizi arabalara bindirip bir cezaevine gönderdiler. Şehrin merkezinde Filistinlilere ait bir askeri istihbarat bölümü vardı. Götürülürken didik didik arandık. Üç ay o tutukevinde kaldık. Büyük bir açık otoparkta yatıp kalktık. Yıldönümü gelince 12 Eylül'ü protesto etmeye karar verdik. Farklı uluslardan ve Türkiyeli devrimcilerden 400 civarında tutuklu vardı. Etrafımda bir halka oluşturup kamufle ederek 5 dakikalık iki dilde bir konuşma yaptım.

Protestomuz idareyi alarma geçirdi. Silahlı askerler damlara çıktı. Üzerimize istihbaratı gönderdiler. Beni alıp sorumluya götürdüler. Kendilerine disiplinlerini bozmaya gelmediğimizi, darbeyi protesto ettiğimizi, faşist darbeden dolayı buralarda olduğumuzu söyledik. Bunun üzerine, "Bir dahaki sefere söyleyin, size daha uygun bir ortam hazırlayalım" dediler. Ardından idarenin verdiği televizyondan Sabra Şatilla katliamı haberini aldık. Yakından bildiğimiz içinde yaşadığımız bir mahalle halkının vahşice kıyımdan geçirilmesi karşısında adeta cinnet geçirdik. İdarenin bilgisi dahilinde katliamı protesto ettik.

Müntecep Kesici'nin Talihsiz Ölümü[16]

Müntecep Kesici, Mihrac Ural'ın dayısı Sami Kesici'nin oğludur. Çocuklukları Mihrac Ural'la Antakya'da aynı mahallede geçer. İlk gençlik yıllarında Ural tarafından örgütlenen Kesici, Antakya'da Acil hareketinin öne çıkan militanlarından biri olur. Müntecep Kesici askeri yönleri gelişkin, Antakya Lisesi'nde okuduğu dönemde faşistlerle defalarca sıcak ça-

16. O günlerde yayınlanan merkezi yayın organı *Cephe*'de konuyla ilgili çıkan haber: Müntecep Kesici (Şeyh) THKP-C Acilciler saflarında yoğrularak yetişmiş yiğit, militan bir devrimciydi. Devrimci yaşama başlamasıyla birlikte kendisini Acilcilerin safında bulmuş olanca coşkusuyla mücadeleye omuz vermeye çalışmıştır. Devrimci ortama atıldığı dönemin karmaşık ve zor görevlerini örgütüne bağlılık ve disiplinli bir biçimde yerine getirmekten geri kalmamıştır. Özellikle de 12 Eylül öncesi çatışmaların boyutlandığı dönemde THKP-C Acilcilerin Antakya'da yürüttükleri cansiparane savaşımın ön saflarında, kahraman bir tarzda gözünü budaktan sakınmaz bir tavırla yer almıştır. Örgütü adına devrim için yapılması gereken hiçbir görevden kaçınmamıştır. Bu kararlı tavrı karşısında gerici güçlerin şimşeklerini üzerine çekmiş, kovuşturmaya uğramıştır. 12 Eylül'ün hemen ardından Müntecep yoldaşın kovuşturulması yoğunlaştırılmıştır. Bu dönemde yurtdışına çıkmak zorunda kalmış daha sonra da onlarca yoldaşıyla birlikte vatandaşlıktan atılmıştır. Müntecep yoldaş, THKP-C Acilcilerin özellikle 12 Eylül sonrası Leninistleşme atağında da üzerine düşenleri omuzlama yönünde yoğun bir çabaya girmiş, bu atakta yoldaşlarıyla omuz omuza olmuştur. Ancak bu atağa ayak uydurmaktan uzak olan dar kafalılar, Müntecep yoldaşın militan çizgisini değişik amaçları için alet etmeye çalışmışlar, yoldaşın bu saflığından yararlanmışlardır. Her adımını örgütü için, örgütünün daha iyi yerlere varabilmesi için atan yoldaş, dar kafalıların etkisinde kalmasına karşın her zaman örgütüne ve yoldaşlarına bağlılığını vurgulamaktan çekinmemiş, bu yönde çabalar içinde olmuştur. Müntecep yoldaşı bir kaza sonucu yitirdik. Halkına şanlı bir mücadele örgütüne ve örgütlü mücadeleye bağlılık mirası bırakarak devrim şehitleri safındaki yerini onurluca aldı.

tışmalarda yer almış, gözünü budaktan sakınmayan, militan ve son derece sevilen, sosyal kadrolardan biridir. 12 Eylül ile birlikte aranır duruma düşen Kesici, Suriye'ye ilk çıkan kadrolardandır. O günlerde Bassit'te aynı yöreden gelen üç yönetici kuşak; Mihrac Ural, Tacettin Sarı ve Müntecep Kesici tabanıyla birlikte Bassit'te buluşurlar. Kesici, aynı dönemde Bassit'in sorumluluğuna getirilir. Zamanla gelenler kendilerini, kültürel ve sosyal farklılıkların beslediği bir dizi çelişki ve duygusal kırılmanın içinde bulurlar. Aynı dönemde Acil hareketi TKEP ile birlik görüşmelerine başlamış, örgüt sorumlusu olarak Engin Erkiner, Avrupa'ya gönderilmiştir.

12 Eylül'den sonra Acil kadrolarının ilk yerleştiği kamplardan biri olan Sur-Reşadiye kampında ağırlıklı olarak Adana kökenli kadrolar yer almaktadır. Kısa zaman sonra kampta başlayan huzursuzluk ve örgütsel sorunlar, bir iki kişi hariç diğerlerinin kamptan alınmasına ve Lazkiye'ye gönderilmesine yol açar. Bu arada birlik görüşmeleri devam ederken Avrupa'ya çıkmış olan Engin Erkiner TKEP'e geçmiş, Adanalı grup Erkiner'le ilişkisini koruyarak Acil'den uzaklaşmıştır. MK üyelerinden Ali Sönmez ile çelişkisi derinleşen ve sürekli çatışma halinde olan Müntecep Kesici bir raporla Acil'den ayrıldığını bildirir.[17] Örgütten kopan ve arayış içerisine giren Adanalı grup, TKEP ve Engin Erkiner'le dirsek temasındadır. Grup daha sonra Müntecep Kesici'yle ortak hareket etmeye başlar. Bu arada Acil, başta Adil Okay olmak üzere grubun "alttan alta bir muhalefet geliştirdiğini, kadroları kopartarak TKEP'e geçme hazırlığında olduklarını" iddia ederek sert tepki gösterir. İpler gerilir.

Aynı dönemde savaştan sonra Beyrut'tan ayrılan çok sayıda kadro Suriye'de kısa bir tutukluluk döneminden sonra Bassit'te toplanmaya başlar. Kadrolar henüz tutukluyken kendilerine el altından ulaştırılan yayın ve raporlar üzerinden, başını Müntecep'in çektiği bir grubun örgütten koptuğu

17. Müntecep Kesici'nin MK'ne yazdığı mektuptan: "Yoldaşlar, ... ayrı kalacağım dönemde yapacağım tek şey kendimi yeniden kanıtlamak ve en sağlıklı biçimde örgütüme katılmaya çalışmak olacaktır. Gelişmeler belki de istemediğimiz yönde gelişebilir. Ancak hedeflediğim tek şey bu olacaktır. Daha sağlıklı bir biçimde örgüte yararlı olmak ve yeniden örgüte katılmaktır. Yeniden bir araya gelmek umuduyla mücadelenizde başarılar dilerim. Not: Bu mektubun tüm yoldaşlar önünde okunmasını istiyorum. Şeyh"

haberi gelmiştir. Birçok kadronun gözünde tartışmasız bir yere sahip olan Müntecep Kesici'nin ayrılık haberi, kadrolar üzerinde üzücü ve sarsıcı bir etki yaratır. Fakat yaşanan sorunların detaylarından henüz habersizdirler. Lübnan'a bırakılan kadrolar, '82 Ekim'inin ilk haftasından itibaren gruplar halinde Bassit'te toplanırlar.

Bassit'e gelenler kendilerini oldukça gergin ve çatışmalı bir atmosferde bulurlar. Anlatılanlar oldukça sarsıcı ve şaşırtıcıdır. Yakın zamanda, artık kendisini grubun doğal lideri olarak gören Müntecep Kesici, yanına aldığı Adanalı grupla birlikte örgütün işlettiği Mina'daki lokantayı basarak el koymuş, Bassit'teki örgüte ait mal varlıklarına da el koymaya çalışmıştır. Örgüt dışı yöntemlerle, oldukça provakatif tarzda gelişen bu müdahalenin yol açtığı kriz nihayet, Şam'dan gelen Mihrac Ural ve Ali Sönmez'in müdahaleleriyle aşılmıştır. Karşılıklı özeleştiriler verilmiş ve sorun tatlıya bağlanmıştır. Fakat ileriki günlerde aralarındaki gerilim ve çatışma yeniden tırmanmıştır.

Lübnan'daki kadrolar Bassit'e geldiklerinde, Adil Okay[18] ve Ahmet Yiğenler,[19] "Örgüt içinde görünüp, aleyhte faaliyet sürdürdükleri, Engin Erkiner ile düzenli yazıştıkları, Acil içindeyken kendileriyle birlikte bir grubu da koparacakları, üstelik örgüte ait mal varlıklarına el koyma girişiminde bulundukları..." gibi bir dizi suçlamadan dolayı tutuklanmışlar ve özeleştiri vermeleri için çadır hapsine alınmışlardır.[20]

---

18. Adil Okay'a adı geçen örgütsel ayrılık döneminde olayların ve süreçlerin neresinde olduğunu ve konuyla ilgili iddialar hakkında ne düşündüğünü sordum. Okay, konuyla ilgili daha önce yaptığımız röportajın bittiğini söylemiş olmamdan ve Filistin bağlamında Müntecep Kesici'nin ölümünün konuyla doğrudan bir ilgisinin olmadığını düşündüğünden dolayı, konuşmak istemedi. Sorularıma ilişkin olarak, "1982'de örgütten bir grupla ayrıldık. Birçok örgütte olduğu gibi ne yazık ki bizim örgütte de örgüt-muhalefet çatışması yaşandı. O ortamda önce muhalefetten Müntecep Kesici sonra da Zihni Alan öldürüldü. Örgütler arası çatışma ve örgüt içi infaz bugün geriye dönüp baktığımızda hepimizin mahkûm etmesi gereken acı olaylardır" demekle yetindi.

19. Ahmet Yiğenler, Avrupa'dan Türkiye'ye gelirken geçirdiği bir trafik kazası sonucu öldü.

20. Tanıklar, çadır hapsinde bulunan kişiler konusunda ikiye ayrılmaktadır. Bir kısmı Ahmet Yiğenlerin de Adil Okay ile birlikte çadır hapsinde tutulduğunu, Müntecep Kesici'nin Bassit'e Kürt Hüseyin'le yalnız geldiğini iddia etmektedir. Adil Okay, konuyla ilgili sorularıma yanıt vermediği için ikinci derece tanıkların bilgilerini esas almak zorunda kaldım.

13 Ekim'de Mihrac Ural, Müntecep Kesici'yle Lazkiye'de Şeyh Dahır denilen bölgede bir kahvede; olayların daha da tırmanmasını engellemek üzere Süleyman Çolak ve Selahattin Sarıgül'ün katılacağı bir randevu ayarlar. Fakat henüz randevu saati gelmeden, Avrupa'dan gelen MK üyelerinden Kemal Bayram, Lazkiye'de Kesici'ye yakınlığıyla bilinen kişilerin saldırısına uğrar. Kimilerince spontan geliştiği düşünülen bu saldırıyla Kemal Bayram ağır yaralanır. Aynı saatlerde Müntecep Kesici yanında Kürt Hüseyin'le (Güzel Aksoy) birlikte çadırda tutulan arkadaşlarını kurtarmak ve Mihrac Ural'la konuşmak üzere Bassit'e gelir. Kesici'nin Bassit'e hareket ettiği gün Bassit'ten de beş altı kişilik bir grup Kemal Bayram'a saldıran kişileri bulmak ve cezalandırmak üzere Lazkiye'ye hareket eder. Örgütün sorumlularından Mustafa Burgaz, Smith&Wesson marka silahı, "Sen grup içinde en olgun arkadaşımızsın, al şu silahı, ne olur ne olmaz, buradaki arkadaşların emniyetini sağlarsın" diyerek H.M'ye verir. Mustafa Burgaz, Kemal Bayram'a dönük saldırının bir benzerinin de Bassit'te gerçekleşeceğinden endişelidir.

Öfkeli bir halde Bassit'e gelen Müntecep Kesici yanında Kürt Hüseyin ile birlikte önce Mina'daki lokantaya gelir. Adil Okay'ın nerede tutulduğunu sorar, yanıt alamayınca restleşip minibüs duraklarına doğru ilerler. Müntecep Kesici'nin öfkeyle geldiğini gören MK üyesi Ali Sönmez'in eşi Sabahat İşyar, "Müntecepler Kürt Hüseyin'le birlikte ellerinde otomatik silahlarla koşarak geliyorlar!" haberini getirir. Oysa Müntecep Kesici silahsızdır. Bunun üzerine H.M., yanındaki bir grupla kendisine teslim edilen silahla birlikte minibüs duraklarına doğru iner. Müntecep Kesici ile birlikte gelen Kürt Hüseyin, elinde silahıyla on, onbeş metre arkasında durmuş ve bir bahçenin briket duvarını kendisine siper almıştır.

Müntecep Kesici'yi ilk olarak Fırat Tanış, Sabahat İşyar ve H.M. karşılar. Sabahat İşyar, Müntecep Kesici ile olan tartışma esnasında ortam gerilir ve yumruklaşma yaşanır. Yumruklaşma itiş kakış biçiminde sürer. Grubun amacı Müntecep Kesici'yi sorumlu merkezi kadrolar gelinceye kadar orada tutmaya çalışmaktır. 1.90 boylarında, oldukça güçlü ve bir dönem boks yapmış, korku nedir bilmeyen Müntecep Kesici'yi kollarından tutarak gitmesine engel olmaya çalışmak

mümkün değildir. Nitekim engel olamazlar. O karambolde Kesici, grubun içinden sıyrılmaya çalışır. H.M.'nin elindeki silah da caydırıcı olamaz.

Hâlâ nasıl yaşandığı, ortamda kimlerin olduğu, nasıl müdahale edildiği taraflarca muamma olan olay esnasında H.M'nin elindeki silah ansızın patlar. Kurşunu karnının hemen altından yiyen Müntecep Kesici minibüs duraklarında yığılır. Olaya şahit olan, aralarında Salim Turgut Yılmaz, Murat Açıkgöz, Ahmet Çankaya gibi isimlerin de yer aldığı grup şok içindedir. Silahın patlaması üzerine Kürt Hüseyin elindeki silahla panik içinde kaçmaya başlar. Bir grup Kürt Hüseyin'i bulmak üzere harekete geçerken, diğerleri ise kanlar içerisinde yerde kıvranan Müntecep Kesici'nin başında bekler. Kürt Hüseyin hemen yakalanıp Adil Okay'ın ve Ahmet Yiğenler'in de bulunduğu çadıra doğru götürülür.

Paniğin etkisiyle Müntecep Kesici gereğinden fazla caddede bekletilir. Araç ayarlanıncaya kadar yoğun kan kaybeden Kesici, arkadaşlarının ayarladığı bir minibüsle, Lazkiye Devlet Hastanesi'ne doğru götürülürken yolda hayatını kaybeder.

Adil Okay, Ahmet Yiğenler ve Kürt Hüseyin, Fırat Tanış'ın eşliğinde güvenlik nedeniyle dağlık bir alana götürülürler. Mustafa Burgaz, Fırat Tanış'a grubun başına bir şey gelmeyeceği sözünü vererek, örgüt adına durum değerlendirmesi yapmak üzere Kırdaha Köyü'ne giderler. 15 Ekim tarihinde MK adına yapılan açıklamada, "13 Ekim 1982 tarihinde meydana gelen, olmasını kesinlikle istemediğimiz olaylar... yanlış bilgilenmenin, kendiliğinden doğan bir provakasyon ortamının sonucu devrimci bir arkadaşımızı, bir kaza sonucu yitirdik, İmzalar: THKP-C Acilciler MK, Hasan Muhammet (Ahmet Yiğenler, y.n.), Hüseyin Adem (Adil Okay, y.n.)" denir.

Olayın duyulması üzerine Muhaberat Bassit'te bulunan kişilerin ifadelerine başvurur. Örgüt evleri basılır. Olayda kullanılan silah aranır.

Müntecep Kesici'nin ölümü FKBDC içinde geniş yankı bulur. Olaya büyük tepki gösteren örgütler, yapılan açıklamaya rağmen cephenin aldığı, "Ajanlar dışında kimse öldürülemez, onlar da yargılanıp, sorgulanıp öldürülür" maddesinin çiğnendiğinden hareketle yaptırım uygulanmasını ister. Geçici olarak cephe çalışmalarından uzaklaştırılan Acil, bir dönem

cephenin aktif üyesi olmaktan çıkartılır, gözlemci derecesine düşürülür.

Kesici'nin hayatını kaybetmesi üzerine, Muhaberat'ın başlattığı soruşturma ve gözaltı, tutuklanma endişesiyle ülkeye girişler hızlandırılır. Müntecep Kesici'nin cenazesi bir hafta sonra Bassit'teki şehitlikte örgütün organizasyonu ve kitlesel katılımıyla defnedilir.

Müntecep Kesici'nin nasıl öldüğü sorusu bugün hâlâ güncelliğini korumaktadır. Konuyla ilgili çok sayıda tanıkla görüştüm. Tanıklardan olayın gerçekleşme ânı, biçimi, ortamda bulunan kişiler ve nerede bulundukları, pozisyonlarıyla ilgili çok sayıda birbiriyle çelişkili, beni hayrete düşüren birbirinden farklı anlatı dinledim. Olay tek ama rivayet muhtelifti. Eğer bilinçli bir çarpıtma ve art niyet yoksa sanırım bu farklılığın en temel nedeni, yıllar içerisinde hafızanın zayıflamasıyla da birlikte kişinin yaşadığı derin travmaların yol açtığı bir yanılsama olabilir. Öte yandan görüşebildiğim bütün isimler olaydan hâlâ derin bir üzüntü duymaktadır. Kesici'nin ölümü, Ömer Ödemiş'in de vurguladığı gibi, Acil hareketi içindeki duygusal kopuşun en önemli nedenlerinden birisidir.

Semih Özbay'ın Donarak Ölümü

Ahmet Rende

Orada geçici kalıyordum. Kadroların ülkeden getirilmesi, kamplara yerleştirilmesi, askeri eğitimlerini tamamlayanların ülkeye nakledilmesi ile görevlendirilmiştim. Arapça bildiğim için Filistinli örgütlerle de temas içindeydim. Daha sonra bu görevi Arapça bilen başka biri üstlenince örgütün kararıyla bu görevi devrettim. Beyrut'tan tahliye edilen yoldaşlarımız Suriye'de sorgulanıp bırakıldıktan sonra Türkiye'ye girişler başladı. Grupları Türkiye'ye geçirip ardından tekrar sınır dışına çıkıyordum. Son kez Semih Özbay'ı getiriyordum. Yola çıktığımızda kar yoktu. İki gün dağda kaldık. Ardından kar başladı. Dört yılda bir burada kar yağar. O kara denk geldik. Türkiye'ye girdiğimizde yolumuzu kaybedip dağlarda dolaştık. Arkadaşımı şehre güvenli bir şekilde indirmek istedim.

Hangi köye gitsem insanlar tutuklanmıştı. Başka bir köye giderken ikimiz de donma tehlikesi geçirdik. Semih, soğuğun da etkisiyle uyumak istiyordu. Donmasın diye uyumasını engellemeye çalıştım. Semih karın üstüne uzandı, kalkamadı bir daha. Kaldırmaya çalıştım fakat başaramadım. En son benim de ayaklarım dondu. Onu sürükleyerek götürürken gücüm tükendi. Yakın bir köyde dumanların yükseldiğini gördüm. Oradan yardım almak istedim. Arkadaşımı çaresiz karın üstünde bıraktım. Köyden Semih'i taşıyabilmek için at alıp geldim fakat döndüğümde Semih donmuştu.

Semih Antakya'nın yerel kadrolarındandı. Onu Filistin sürecinde tanımıştım. Beyrut Kuşatması'nda yer almış ve hava savunmasında diğer arkadaşlar gibi mevzisini yiğitçe savunmuştu.

* * *

'82 yılındaki Lübnan-İsrail savaşından sonra sistemli bir şekilde ülkeye gönderilen kadroların neredeyse tamamı kısa zaman sonra arka arkaya yenilen operasyonlarla yakalanır. Ülkeye gönderilemeyenlerin bir kısmı ise Avrupa'ya çıkarılır. Ortadoğu'ya kadroların gelişi bir süre daha devam eder. Elde kalan kadrolar ise askeri eğitim almaları için Trablus bölgesindeki kamplara gönderilir.

Bu arada Filistin hareketi içinde ana gövdeyi oluşturan El Fetih'in lider kadrolarından Ebu Musa ayrılmış, bölge gericiliğinin etkisi altına giren El Fetih ile bölgedeki ilerici güçler arasındaki çelişki ve çatışmalar derinleşmiştir. Kamplar Beyrut'un boşaltılmasından sonra büyük oranda Trablus taraflarına doğru çekilmiştir. Acilcilerin o dönem ilişki içinde olduğu Nidal Cephesi'nin kampları da bu bölgededir. Askeri eğitim için kamplara giden kadrolar kısa bir süre sonra kendilerini Filistin hareketi içinde bölge gericiliğiyle, ilerici parti ve örgütlerin arasında süren çatışmaların içinde bulurlar. Bu süreçte Acilciler aktif olarak Nidal Cephesi saflarında, kendi ifadeleriyle bölgenin ilerici güçleri içinde yer alır. Çatışmalarda 4 yoldaşlarını kaybederler. MK üyesi, aynı zamanda kampların sorumlusu olan Hanna Maptunoğlu bir trafik kazasında hayatını kaybeder. Esir düşen 3 Acilci (Caner

Cüzdan, Cahit Çelik ve Süleyman Uçkum) ise hayatlarını kıl payı kurtarırlar.

1983 yılından itibaren Acil örgütü değişen koşullara bağlı olarak Ortadoğu'daki konumlanmalarını yeniden gözden geçirir. Bu çizgi değişikliğine bağlı olarak Filistin kamplarının rolü de değişir ve kadro mevzilenmesinde yeni bir döneme girilir.

Beşir Kanmaz, '83 yılında yaşanan ve yoldaşlarının ölümüyle sonuçlanan trajik olayların ve kamplar sürecinin nasıl sönümlendiğini yakından yaşayan en önemli tanıklardandır.

Süleyman, Selahattin, Vedat, Kuvvettin ve Hanna

Beşir Kanmaz

1983 yılının yazında örgütün talimatıyla Ortadoğu'ya geçtim. '82 İsrail işgalinden sonra Lübnan'ın kuzeyine taşınan devrimci demokrasi güçleri içinde yer aldık. Trablus ve kamplar bölgesi, bölge gericiliğiyle demokrasi güçleri arasında çatışma alanı haline gelmişti. Kamplar bölgesinde yoğun olarak Filistinli mülteciler yaşıyorlardı. İsrail'in işgali ile Bekaa Kampı'ndaki çalışma alanlarımız Beyrut'tan çıkıştan itibaren kuzeye taşınmıştı. Arkadaşlarımızın sayısı yüzü geçiyordu. Halbe kampımız Lübnan'ın Akker bölgesindeydi. Halbe kampı, eskiden Filistinlilerin devrimci demokratik kesimlerinden Semir Goşe'nin genel sekreterliğini yaptığı Nidal Cephesi komutanlığını yapıyordu. İki örgütün genel sekreterlerinin yaptığı görüşmeler sonucunda karşılıklı bir dayanışma içine girilmişti. Aynı dönemde Bekaa'da Nidal Cephesi'yle, Güney Lübnan'da işgal öncesi koşullarda buralara yerleşen devrimci gruplardan arkadaşlar çalışmalarını sürdürüyorlardı. Halbe Kampı, FHKC ile Ahmet Cibril'in FHKC-Genel Komutanlık ile komşuydu. Yan cephede de Lübnanlı devrimci yurtsever güçler yer alıyordu.

Kuşatma altına giren bölge gericiliği, Trablus kentini bir dini imalat kenti haline getirmek istiyordu. Günümüzdeki Vahhabilerin farklı bir misyonunu temsil eden Tevhidi İslami (İslami Birlik Hareketi), bölge demokrasi güçlerine karşı yoğun bir saldırı başlattı. Son saldırılardan birinde

LKP'nin Trablus ilinde yapılan bir toplantısını bastılar. Bu saldırıda onlarca insan şehit oldu, onlarcası yaralandı. Bizim bulunduğumuz kampın telsiz sorumlusunu, devrimci demokratik güçlerle ilişkisi olan Kızılhaç ve Kızılay görevlilerini kaçırdılar. Bekaa Vadisi'nde FHKC'nin militanlarını kendi çadırlarında doğradılar. Bölgede yer alan Suriye barış kuvvetlerinin bazı subaylarına suikastlar yaptılar. Dayanışma için gittiğimiz bir kampta bu katliamlar olurken ilgisiz ve duyarsız kalamazdık. Bu ayrıca hem devrimci, enternasyonal duygulara aykırıydı hem de içinde bulunduğumuz geleneksel toplumun düşüncesine tersti. Bir tutum belirlemek zorundaydık. Bir yanda zulme ortak olan kesimler, bir yanda ise mazlumlar vardı.

O anlayışla içinde Lübnanlısı, Türkiyelisi, Kürdü, Arabı, Mısırlısı, Sudanlısı olan devrimci yurtseverler, bölge gericiliğine karşı aynı cephede buluştu. Bu anlamda çatışmada yer almak bizim için olmazsa olmaz bir görevdi. '83 yılının 3 Kasım günü, sabah 05:00 sularında yoğun saldırılar başlayınca bölgenin ilerici güçleri, Akkar bölgesinde yer alan Mamali Sikkar'da (Şeker Fabrikası) bir toplantı yaptılar. Bir araya gelen bölge güçleri temsilcileri, bu gerici saldırılara, emperyalist Siyonist oyunlara ve onların işbirlikçilerine karşı Filistin devrimci güçleri bir blok oluşturdular. Suriye Arap Ordusu Barış Kuvvetleri adıyla, FHKC, Nidal Cephesi, Kurtuluş Cephesi, El Saika, El Fetih Devrimci Kanat (Ebu Musa Kanadı) bir blok oluştururken, Müslüman Kardeşler örgütü, Tevhidi İslami ise El Fetih'in çevresinde örgütlenmeye başladılar. El Fetih örgütü bütün mali, askeri olanaklarını kullanarak, bölge gericiliğinden aldığı destekle bu güçleri akın akın katliamlara yönlendirdi. Bunun üzerine savaşa girme kararı alındı.

Kasım ayında bir dönem aynı eğitimleri, taktikleri öğrenmiş, aynı kökten, aynı kültürden gelen ve daha sonra bölünüp bu çatışmada yer alan gerillalar iki farklı kanat halinde, kendilerini korkunç bir çatışma içinde buldular.

Askeri olarak, her grubun başına bir sorumlu ve her ekibin içinde Arapçayı bilen, bölge insanıyla dialog kurabilecek bir kişiyi görevlendirmiştik. Aramızda Türkiye'nin değişik kentlerinden yoldaşlar vardı. Kuvvettin Külekçi ve Vedat

Erdal Arapça bilmezlerdi. Fakat bulundukları ekipte Arapça bilen insanlar vardı. Süleyman Kılıç ise Arapça biliyordu. Ekibin başındaydılar. Bir kolluk gücü olarak başka bir bölgeye giderken bulundukları bölgeye düşen havan mermisiyle Süleyman Kılıç'ın şehit haberi geldi. Ondan kısa zaman sonra, FHKC'den iki Acilcinin daha şehit olduğu haberi geldi. Haber ilk geldiğinde rahmetli Hanna Maptunoğlu yoldaşla Kızılhaç'a ait, Bulgar dostların getirdiği ambulanslardan birine beyaz bayrak takarak cephe cepheye şehitleri aramaya başladık. Şehitlerimizi ararken Badawi Kampı'nın Trablus'a bakan cephesinde Selahattin Kaya ile buluştuk. Hanna yoldaş, "Aman yoldaş dikkat et, çok sayıda kanasçı var. Kum torbalarının arkasında fazla dolaşma. Bak iki arkadaşımız daha şehit düştü. Şehitlerimizi bulamadık, onları arıyoruz" dedi.

Görüşmemizin ardından güvenli alanlara doğru indik. Bir kontrol noktasında bize, kimliği bilinmeyen iki şehidin Humus'taki Suriye Devlet Hastanesi'ne götürüldüğünü söylediler. Bu arada bir başka ambulansla iki Sudanlı ve bir Lübnanlı'nın cesedi Humus'a gönderilecekti. Hanna yoldaşın talebiyle ambulansla birlikte Humus'a gittim. Humus şehrine gider gitmez sorumlu arkadaşlarımıza iki şehidimizin olduğunu, kim olduklarını henüz bilemediğimizi, haber verdim. Çünkü arkadaşların çoğu kod isim kullanıyordu. Şehit olanın gerçek kimliğini ancak gidip görerek anlayabilirdik.

Humus'taki hastanenin morgunda yaklaşık kırk elli ölü arasında iki tane Halk Cephesi'nden insan arıyordum. Manzara korkunçtu. Kimilerinin başı, kimilerinin ayağı, kimilerinin eli kopmuş, kimileri ise tanınmaz halde yanmıştı. Her tabutun üzerinde cesedin hangi cepheye ait olduğunu gösteren notlar bulunuyordu. Halk Cephesi, Nidal Cephesi, Filistin Kurtuluş Cephesi, Filistin Komünist Partisi... Ben arkadaşları ararken Cephe Şaabiye, yani Halk Cephesi adıyla arıyordum. Bütün tabutlara bakmama rağmen arkadaşları ilk anda bulamadım. O korkunç manzara gözlerimin önünden hâlâ gitmez. Vedat Erdal'ın cesedini sıranın en sonundaki tabut içinde buldum.

Vedat'ın tabutu üzerine THKP-C yerine, FKC'nden bir şehit notu yazılmıştı. Tesadüfen kapağı açtığımda Vedat Erdal'ın gülen yüzünü gördüm. İnanır mısınız, sanki uyuyordu. Yüzünde bir tebessüm... Şaşırdım. Askeri elbisesi

üzerindeydi. Vücut bütünlüğünü korumuştu. Bu yüzden daha önce baktığım tabutlarla karşılaştırdığım zaman bir an şok oldum. Vücudunda kurşun yarası, şarapnel parçası yarası vs var mı yok mu diyerek üstünü araştırmaya başladım. Oradaki görevliyi, bu bizim yoldaşımız kenara alalım, diye uyardım. Tabutu kaldırdık. Sadece arka kürek kemiğinin altında küçük bir kan sızıntısı buldum.

İç kanamadan ölmüş. Artık kurşun muydu, yoksa şarapnel parçası mıydı bilmiyorum. Vedat Erdal'ı kaldırdıktan sonra diğer iki yoldaşı tekrar aramaya ihtiyaç duydum. Yeniden tabutlar içindeki ölüleri, et parçalarını, kadavraları gözden geçirirken yaklaşık bir on, on beş tabuttan sonra tesadüfen rahmetli Süleyman Kılıç yoldaşı, cepheye gönderirken beline taktığı Amerikan bayrağından yapılma bir kayıştan tanıdım. Tabutu açtığımda paramparça olan kadavrayı görünce önce, yok bizden değildir diye yüzünü çevirip alıcı gözle bakma ihtiyacını duymamıştım. Yüzü paramparçaydı. Hiçbir şey anlaşılmıyordu. Ters çevirdiğim zaman havan topundan parçalanmış vücuduyla karşılaştım. Sadece bel tarafında bir et parçası sarkıyordu. Vücudunun yan tarafı parçalanmış, yok olmuştu. Birkaç saat ortalıkta kaldığı için cesedi kurtlanmıştı.

O geceyi Filistinli dostlarda geçirdim. Gerekli işlemleri yaptıktan sonra buradaki karargâha (Lazkiye), iki tane şehidimiz var. Şehitleri getiriyorum. Ona göre hazırlık yapın, diye bilgi verdim. Bu ara Bassit karargâhında, halk mezarlığının bir bölümü Türkiye'den gelen devrimcilere ayrılmıştı. Bassit Mezarlığı ya da şehitliği diye de geçer.

Bu bürokratik hazırlıklarla uğraşırken birdenbire siren sesleri ortalığı kapladı. Bağırtı çağırtı, koşuşturmalar içinde askeri hastanenin girişinde birilerinin, Nasır yoldaş, Nasır yoldaş diyerek el sallayıp ıslık çaldığını fark ettim. O zamanlar kod ismim Nasır'dı. O Filistinliden, bir gün önce Badawi kampında Hanna yoldaşla birlikte uyardığımız Selahattin Kaya'nın, Trablus'ta bir kanasçının boynuna isabet eden kurşunuyla şehit olduğunu öğrendik. Yeniden karargâhı aradım. Üçüncü bir şehidimiz daha olduğunu, hazırlıkları ona göre yapmalarını bildirdim. Şehitlerimizi Bassit'e getirdik. Defin ettikten sonra yeniden Trablus'a döndüm.

Muhayem Nahr el bared, Badawi kamplarına dönüp çalışmalara kaldığımız yerden hız kesmeden devam ettik. Türkiye'de bağlantıları yeniden sağlamak üzere yoğun bir koşuşturma içindeydik. Bu arada yaralandım. Yaralıyken bile görevimi bırakmadım. Hanna yoldaş, kampın siyasi komiseriydi. Oradaki yoldaşların eğitmeni, hocası ve aynı zamanda örgütün siyasal temsilcisiydi. Bu arada bir cephede Kuvvettin Külekçi bir başka cephede ise Süleyman Uçkum, Caner Cüzdan ve Cahit Çelik esir düştüler. Yoldaşlarımızın esir düştüğünü ise kimliklerinin esir aldığımız 2 Tevhidi İslami militanının üzerinden çıkması üzerine anladık.

İki esiri sorgularken Kuvvettin'in infaz edilmiş olduğunu öğrendik. Bizimkilere zorla beş vakit namaz kıldırmak istemişler. Arkadaşlarımız karşı çıkınca İslami şeriat mahkemesinin kararı gereğince bunlar Alevidir-Nusayridir-dinsizdir diyerek kurşuna dizmişler. Şehitlerin defin işlemleri bittikten sonra, o koşullarda bir ateşkes gerçekleşince esir üç arkadaşımızın değiş tokuşu yapıldı. Bu değiş tokuş esnasında Kuvvettin arkadaşımızın bir toplu mezara gömülmüş olduğunu öğrendik. Bu yüzden bugüne kadar sayısız girişimde bulunduğumuz halde Kuvvettin'in cesedine ulaşamadık.

Bu arada eğitimlerini tamamlayan arkadaşlarımızın Türkiye'ye dönüp mücadeleye katılmaları, yeni eğitim gruplarının da getirilmesi planlanacaktı. Hanna yoldaşın MK üyesi olarak toplantılara katılması gerekiyordu. Bir araç ayarlayacak, bu araçla hem Hanna yoldaşı götürecek hem de lojistik kimi eşyaları taşıyacaktık. Araç, Avrupa'dan izinli olarak gelen bir arkadaşımıza aitti. Yola çıktık. Gittiğimiz güzergâh yaklaşık 160 kilometreydi. Hanna yoldaşla buluştuk. Hoca'nın talimatlarını ilettim. Bu arada bagajın içini el bombaları, mermiler, kurşunlar, silahlar, hatta gıda malzemeleriyle tıka basa doldurduk. Hazır konserve ürünleri kampta çok yaygın tüketilirdi. Buradaki kampımız ise oraya kıyasla çok yoksuldu.

Yola üç kişi çıktık. Arabayı ben kullanıyordum. Hanna yoldaş yanımda, arkamızda da kod adı Hatice olan bir bayan yoldaş oturuyordu. Özel görevli kâğıdımız vardı. Halk Cephesi'nde mücadele ediyoruz, direniş ve dayanışma örgütüyüz, diyerek bütün kontrol noktalarından sorunsuz geçtik. Suriye'ye yaklaşık 20 kilometre kala Banyas bölgesine ait bir

alanda, gümrükçülerin, askeri ve milli istihbaratın, siyasi şubenin de içinde yer aldığı Devri Müşterekenin (Ortak Güvenlik Kuvvetleri) çevirmesine takıldık. Biz militan insanlarız, bir görevden gelip karargâhımıza gidiyoruz, dediysek de kontrol yapmalarını engelleyemedik. Bir baktılar araba silah, patlayıcı, gıda malzemeleriyle dolu. Ayrıca arabada Arapçayı doğru dürüst konuşamayan insanlar. Hanna'nın da konuştuğu asimile olmuş tipik Antakya Arapçası. Çevirmede yer alan görevlilerden bir tanesi, "Biz sizi şubeye alacağız, derdinizi şubede anlatırsınız" dedi. Bütün çabalarımıza rağmen memurları ikna edemedik. Suriye'nin siyasi politikasını bildiğimiz için bundan bir şey çıkmaz, diyerek görevlilere eşlik ettik.

Devriyede görevli memurlardan biri bizim arabayla geldiği için Hanna yoldaş, kadın arkadaşla devriye yan yana oturmasın, diye arkaya geçti. Arkamızda bize eşlik eden bir başka devriye arabasıyla hareket ettik. Arabayı ben kullanıyordum. Lazkiye'ye yaklaşık 20 km mesafede, normal seyir halindeyken karşımıza çok keskin bir viraj ve bir iniş çıktı. Biz yokuşun başındaydık. Karşıdan bir halk otobüsü aşırı süratle üzerimize geldi. Otobüs şoförü bütün projektörlerini açmıştı. Kavşağın dibinden dönemediği için otobüsle yüz yüze geldik. Geceydi. Arabayı kurtarma şansım olmadığını anladım. Kazada yanımızdaki devriye sorumlusunun ayakları, benim elim kırıldı. Kafam gözüm, sağım solum yaralandı. Hatice değişik yerlerinden yaralandı. Hanna ise arabanın yan tarafına kafasını çarpmasından dolayı geçirdiği beyin kanamasından dolayı ölmüş. Bu detayları geçirdiğim şoktan sonra tutulan adli tıp raporundan öğrendim. Baygın durumda hastaneye kaldırılmışım. Gözlerimi bir açtım, hastanedeyim. Başımda polisler. Baygın haldeyken slogan atıyormuşum.

Kendime geldiğim zaman Ali Hoca da (Mihrac Ural) başımdaydı. "Geçmiş olsun, ne oldu?" diye sordu. Ben olanların da o anda farkında değildim. Kendime tam gelememiştim. Hanna yoldaşı sordum, arkadaşlar direkt cevap vermeyince şehit olduğunu anladım. Hastaneden çıkınca Hanna yoldaşın defin işlemleriyle uğraşıldı.

Hanna yoldaş, bu örgütün belkemiklerinden, değerlerinden biriydi. Hocamızdı. Üstadımızdı, kardeşimiz, yoldaşımız,

ayrıca abimizdi. Ben devrimci mücadeleye Hanna yoldaşla başladım. İlk siyasal sohbetlerimizi onunla yapmıştım. Hanna ile aynı çadırda kalırdık. Günü birlik birlikteydik. Özel sırları da dahil, birçok şeyi benimle paylaşırdı. Teorik derinliği ayrı bir yana, Hanna'yı bilen yoldaşlar iyi bilirler ki, olgunluğu, kültürü ile bütün insanlar arasında sevilen, değer verilen biriydi.

Bu olaylardan sonra eğitim sürecini tamamlayan arkadaşları bölüm bölüm Türkiye'ye göndermeye başladık. Bir dönem sonra arkadaşlar peyder peyder yakalandılar. Bir kısmı geri geldi. Kamplar ihtiyaç olmaktan çıktı. Pozisyonu farklılaştı. Daha çok, eğitim almış insanların Türkiye'de eğitim vermesi sürecine girdik. Bölgede yeni dengeler oluşunca Türkiye'den insan getirmeye, o kadar riske katlanmaya, kamplarda maddi manevi sorumluluklar üstlenmeye gerek kalmadı. '84'ün ortalarına doğru bu kamplar dönemi sönümlendi. Kamplar düzeyinden ziyade ilişkiler artık örgütler arası dialoglar, Şam-Beyrut merkezli toplantılar, görüşmeler, ortak bildiriler çıkarma, ortak tutum alma biçimine dönüştü. Askeri görüntü yerini siyasal görüntüye bıraktı. Zaten FKBDC'nin dağılmasından sonra Devrimci Birlik Platformu aracılığıyla yeni bir platform oluşturulma adımları atıldı. Orada esas olarak siyasal faaliyet öne çıkarıldı. Böyle olunca askeri kamplara ihtiyaç kalmadı. Sadece PKK'li arkadaşların Bekaa'da Mahsum Korkmaz Akademisi, diye bilinen kampı kaldı.

* * *

Ömer Ödemiş de 1983 sonrası dönemin tanıklarından. Ülkeden askeri eğitim için çekilen gruplar içinde yer alan Ödemiş, Beşir Kanmaz'dan farklı olarak, "savaşta karara uymayabilirdik çünkü örgütsel özerkliğimiz vardı" diyenlerden. Farklı görüşler, eleştirel yaklaşımlar içeren değerlendirmesiyle tartışmaya zenginlik katan Ödemiş konuşmasının ilerleyen bölümlerinde, kadroların mevzilenmesi ve değişen örgütsel çizgi ve yaşanan başarısızlığın örgütsel arka planına ilişkin değerlendirmelerde bulundu.

Ömer Ödemiş

Biz o zamanlar Nidal Cephesi'nde kalıyorduk. Nidal Cephesi Lübnan'da Demokrasi Cephesi adında bir güçler birliği ittifakı oluşturdu. İslami Tevhid ve Yaser Arafat işbirliği yaparak LKP'ne saldırdılar. Bir gecede altmışa yakın üyesini öldürdüler. Bunun üzerine bu Demokrasi Cephesi, saldırılara karşılık verme kararı aldı. Biz de o cephede yer aldığımız için aldığı karara uyduk. Uymayabilirdik çünkü örgütsel özerkliğimiz vardı. 4 arkadaş öldürüldüğünde, ben de oradaydım. Güçlerimiz kaldıkları kampta bir askeri disiplin içindeydi. Bassit'te de böyle bir oluşum organize edilmek isteniyordu. FHKC ile iletişimdeydik. Arkadaşlarımız daha sonra Nidal Cephesi'yle de ilişki kurmuş, onların kamplarında kalıyorlardı. Mevziler tutuluyordu. Enternasyonal dayanışmanın bir gereği olarak hacizlerde (kontrol noktaları) kalınıyordu. Ortadoğu sahasını kaçıp saklanacağımız bir yer olarak görmedik. Birçok insan eğitim amaçlı götürüldü. Beyrut kuşatmasından sonra dönenler Türkiye'ye geldi. Darbeler yenildi. Sonra yeniden bir oluşuma girildi. Ben o toparlanma süreci içinde yer aldım. Belli bölgelerden eğitim amacıyla yeniden insanlar gönderildi.

Sonuçta başarısız olduk. Özellikle darbe sonrası ilk gidişler Türkiye'deki sıkışmadan kaynaklıydı. Ya imha olunacaktı ya da gidilecekti. İkinci gidiş döneminde AKP (Anadolu Komünist Partisi) kurulacaktı. Bunun altyapısını oluşturmak için değişik kentlerden alınıp insanlar eğitilecekti. Orada siyasi eğitim, Filistin kamplarında da askeri eğitim alınacaktı. Bunun için Nidal'le işbirliği yapılmıştı. O ilişkinin sürdüğü dönemde çatışma çıktı. Bu savaş bizim savaşımız değil, bizimkiler daha çok yeni demiştim. Filistinliler askeri olarak çok yetkindirler. Zaten ölenler ilk bir haftada öldüler. Bir Filistinlinin bana anlattığına göre, Kuvvettin mevzide çatışıp kurşunları bittikten sonra tutuklanıp Arafat'ın huzuruna çıkarılıyor. Arafat, "Derdin ne, niye o kadar çatışıyorsun?" diyor. Daha sonra da işkence yapılarak öldürülüyor. Cesedi hâlâ kayıptır. Önce Süleyman düştü. Örneğin, Süleyman savaşçı bir adam değildi. Bassit'te yemeklerimizi yapardı. Zaten onu savaşa göndermek doğru bir karar değildi. Örgütüne,

davasına bağlıydı. Çatışmanın daha ilk ânında tek kurşun sıkmadan öldürüldü. Vedat, vurulduğunu görünce bunu ayaklarından tutup, belki ölmemiştir, diye çekerken mevzide kurşunu yiyor. İkisi de üst üste düşerek ölüyorlar. Bir hafta sonra da Selahattin Kaya kafasından bir kanasçının kurşunu ile öldürülüyor. Onların ölümünden çok kısa bir süre sonra bu sefer trafik kazasında Hanna'yı kaybettik.

Ondan sonra tüm kadrolar Bassit'e çekildi. Bir kampta sadece küçük bir grup bırakıldı. Benim zamanımda '82 Aralık'tan sonra yüze yakın kişi askeri eğitim aldı. Birçoğu Türkiye'ye gönderildi ve geldikten kısa zaman sonra da yakalandı. Ben de geldikten 15 gün sonra yakalandım. Sorun şu: Eskiden illegal yapı içinde kimse birbirini yakından tanımazdı. Bassit'te yakından görüp tanıyınca, kafamızda büyüttüğümüz o insanların çok da böyle olmadığını anladılar. Bu tabloyu görünce inanç dokusu zayıfladı. Ben başarısızlığın en önemli etkenlerden birisinin bu illegal yapının Suriye ekseninde legalleşmesiyle, sosyal ilişkilerde ortaya çıkan sıkıntılar olduğunu düşünüyorum.

Herhangi bir altyapıya sahip olmadan gönderilenler ağır koşullarla karşılaşınca, bir de kafalarında büyüttükleri örgüt ve kişilere olan inanç zayıflayınca ülkeye dönüp devam edenlerin sayısı çok az oldu. Ben kendi adıma peşimden Adana'ya gönderilenlere, yeterli donanıma sahip olmamaları nedeniyle karşı çıkmıştım.

Bir Dönemin Ardından

Hasan Baklacı

Türkiye dışına çıkınca olaylara, politik ve örgütsel sorunlara daha geniş bir açıdan bakabildik. Faşizme karşı mücadelede başarılı olabilmek için örgütsel çatışmalardan ve çelişkilerden uzaklaşmanın, sorunlara çok daha geniş ve derin bir açıdan bakmanın zorunluluğunu gördük. Herkes diğerinin kazanımlarından ve zenginliğinden yararlanma eğilimine girdi. Örneğin, FKBDC'nin çalışma alanları ve hedefleri çok büyüktü. Bünyesinde çok sayıda örgütü taşıyordu. Diğerleri bir imza atıp yok olup gittiler. Oysa biz burada PKK ile günü

birlik stratejik, taktik ilişkiler geliştirdik. Birbirimizi karşılıklı destekledik.

Cezaevinden kaçtıktan sonra bu bölgeye çıkışını sağladığımız Bedri Yağan'a çok yardım ettik. Kendilerine mevziler sağladık. İnsan verdik. Birilerine yardımcı olurken asla dar örgüt çıkarlarıyla hareket etmedik. Şuradan neredeyse bütün örgüt liderleri geçti. Hepsine yardımlarımız oldu. Ne acı ki hepsi arkamızdan bunlar Muhaberat'ın adamları, diye dedikodu yapabildiler. Bize karşı açık olmadılar. İlkeli davranmadılar.

Filistinli örgütler içinde de Beyrut'ta, Güney Lübnan'da ciddi sürtüşmeler yaşanırdı. Sol orijinli Filistinli örgütlerinin, Filistin davası zarar görmesin diye örgütsel çıkarlardan vazgeçebildiklerini gördük. Bir ara Güney Lübnan'da Fetih ile Emel hareketi sürtüştü. Kamplar arasında kalan sivil yerleşim alanında onlarca masum insanın ölümü, cesetlerinin paramparça olması pahasına karşılıklı roket ve havan saldırılarına tanık olduk. Fetih, maddi yardım aldığı Suudi Arabistan, Kuveyt gibi ülkelerin politikasına uygun davranmak zorunda kalıyordu. Bu deneyimlerden örgütsel bağımsızlığın ne anlama geldiğini çok iyi kavradık.

Suriye'deyken, Türkiye devriminin sorunlarına ve Türkiye'nin siyasal gündemine daha objektif ve rasyonel bakma yeteneği kazandık.

Filistin hareketiyle, devrimci hareketin birbirinden gitgide uzaklaşmasının ve organik bağlarının zayıflayıp yok olmasının nedeni, devrimci hareketin gitgide yozlaşmasıydı. Devrimci örgütler 12 Eylül sonrası çözüldü. Dünyadaki devrimci dalga düşüşe geçince çok sayıda örgüt artık Filistin kamplarında askeri eğitim alma, onlarla enternasyonal ilişkiye girme hedefini bıraktı.

İkincisi, '82 yılından sonra Lübnan'daki siyasi ortam değişti. Lübnan merkezi bir devlet olmaya doğru evrildi. '82 öncesi Lübnan'ı adeta FKÖ yönetiyordu. Oradaki devletin ayakta durmasını sağlayan Suriye'ydi. '82 sonrası zamanla FKÖ Lübnan devletinin merkezileşmesi ve oturmaya başlamasıyla eski hareket ve kamp olanaklarını büyük oranda yitirdi. Artık günümüzde o anlamda Filistinli örgütlerle ilişki kurma ihtiyacı da kalmadı.

Devrimciliğimizin coşkusu, gençliğimizin mücadele hırsıyla geldiğimiz Ortadoğu'da savaşın içinde biraz daha bilendik. Biraz daha moral kazandık. Başka halkların mücadelesine nokta kadar yardımcı olduysak ne mutlu bize. Zamanla Ortadoğu gericiliği içinde denizin ortasında küçücük bir adada yaşayan insanlara dönüştük.

Adil Okay

İşgalden sonra örgütler olanakları ölçüsünde kadrolarını korumaya, Suriye'de barındırmaya ve Avrupa'ya yollamaya çalışıyorlardı. Ama Suriye'de yaşamak lojistik anlamında zordu. Kalacak yer, yemek bulmak sorundu. Birçok devrimci inşaatlarda, tarlalarda zor koşullarda çalışmaya başladı. Türkiye'ye de gönderilenlerden de hemen yakalanma haberleri geliyordu.

Bu gelişmeler üzerine, Avrupa'ya gidişe karşı çıkan PKK hariç tüm örgütler, aranan kadrolarını Avrupa'ya yollamaya başladılar. Avrupa'ya ilticaya sıcak bakmayan örgütler, kadrolar, şefler de bir süre sonra Türkiye'de koşulların giderek ağırlaşması nedeniyle Avrupa ülkelerine iltica etmek zorunda kaldılar. Çünkü İsrail, kampları dağıtmıştı ve Suriye'de sıkışmıştık. Bu durumu eleştiren arkadaşlar da en fazla bir yıl direnip sonra iltica ettiler.

Örgütler adı konulmamış bir ricat kararı almışlardı. Bu ricat daha düzenli olabilirdi. Ama savrulmalar oldu. Bu dönemde Filistin kamplarında kalanlar görece, moral olarak iyiydiler. "İş yapıyoruz, hiç olmazsa hizmet ediyoruz" diyorlardı. Büyük çoğunluk Filistin kamplarında kalmaktan onur duyardı. Haziran-Eylül işgalinden sonra kamplar boşaltıldı, ardından psikolojik çöküntü başladı. Savaşta moralimiz görece iyiydi. Çünkü el üstünde tutuluyorsun, devrimcisin, yoldaşsın ama ne zaman ki Avrupa'ya geçtin, seni ikinci sınıf vatandaş görmeye başladılar. O zaman kâbuslar, travmalar, depresyonlar başladı. Birçok arkadaşımız şizofren ya da paranoyak oldu.

Suriye'de inşaatlarda çalışarak, meyve toplayarak geçinen arkadaşlarımız vardı. Dolayısıyla biz de kamplarda kalmayabilirdik. Ama haklı olarak bir tarafta olmayı yeğ tuttuk. Bu,

aynı zamanda bir tercihti. Filistinlilerle iyi kaynaştık. Bizleri kendilerinden biri olarak gördüler. Çelişkilerimize rağmen iyi dost olduk. Ali Saban gibi bazı arkadaşlarımız ölünceye kadar hayatlarını Filistin davasına adadılar. Sonuçta biz Filistin'i ikinci vatanımız olarak görmeliydik.

Filistinliler önemli darbeler yediler. Birçoğu merkezini başka ülkelere taşıdı. Sonra kendi içlerinde yeniden bölünüp çatıştılar. Türkiyeli devrimcilerin Filistinlilerle '82 Savaşı'ndan sonra organik bağları azalınca lojistik ve kadro anlamında önemli mevziler kaybettiler. Türkiyeli örgütlerden orada kalmaya devam edenler oldu. Filistinliler yeniden toparlanmaya çalıştı. Ama Lübnan'da çok az kamp yeniden açılabildi. Ne yazık ki Acil'in de taraf olduğu çatışmalarda Acil'in de militanları hayatlarını kaybetmişti.

Filistin hareketiyle sürekliliği sağlanmış ilişkiler kuramayışımızın birçok birçok nedeni var. Bunu Berlin Duvarı'nın yıkılışına kadar götürebiliriz. Şimdi biz Türkiyeli devrimciler, komünistler, ilk darbeyi 12 Eylül'de yedik. Arkasından örgütler dağılmaya başladı. Filistin halkıyla ilişki kuran örgütler yok oldular. Partizan Yolu, Acil, MLSPB var mı bugün? Çoktan tarihe karıştılar. Ama bu örgütlerden çıkanlar, en azından dernek gibi kurumlar aracılığıyla Filistinlilerle ilişki kurabilirlerdi. Biz bu insanların tuzunu, ekmeğini yedik. En zor günlerimizde dayanıştık. Nasıl ki biz Avrupa'da göçmen dernekleri kurduk, her örgütten insanlar vardı. Doğal olarak Filistinlilerle dayanışma ağını ortak inşa edebilirdik.

Filistinlilerin safında İsrail'e karşı savaşım sürecinde hayatını kaybeden Türkiyeli devrimcilerin isimlerini ve sayısını kimler biliyor? Hâlâ çocuğunun akıbetini bilmeyen, mezarlarının nerede olduğundan bihaber aileler var.

Ölen devrimcilerin isimlerini ilk defa kitabımda ben yazdım. Örgütlere sora sora, onların arkasında koştura koştura çok uğraştım. İlk defa derli toplu bu insanların isimleri legal bir kitapta bir arada anılsın dedim. O listeyi oluşturmak kolay değil, hâlâ da eksikleri var. Eksikleri Hasan Mantıcı tamamlamaya çalıştı kitabında. Sanıyorum sen de yeni bilgiler edindin. O nedenle çalışmanı önemsiyorum. Resmi tarihin dışında gerçek tarih böyle yazılır.

Süleyman Çolak

Lojistik anlamda FKH, TDH'ne ciddi katkı sağlamıştır. Özellikle silahlı mücadeleyi savunan veya stratejilerinin kimi evrelerinde silahların rolünün de olacağını savunan örgütlerin binlerce kadrosunun askeri olarak, profesyonel kişiler aracılığıyla yetiştirilmelerini sağlamıştır. Devrimci hareket uluslararası dayanışmayı pratik olarak Filistin halkıyla yaşamıştır. Toprakları uğruna amansız savaş veren bu ulusun dünya çapında kazandığı haklı sempati, dünya devrimci hareketlerine manevi destek olmuştur.

Filistin devrim mücadelesinin olanaklarını fırsata dönüştürmek, 12 Eylül darbesinin yol açtığı koşullardan dolayı gerçekleşmedi. Ayrıca devrimci hareket de değişen koşullara hazırlıklı olamamıştı. Kâğıt üzerinde yazılan stratejilerin yaşamla bütünleşememesinin doğal sonuçlarını yaşamıştık. TDH hâlâ darbenin olumsuz sonuçlarını aşıp toparlanmayı başaramamıştır. Bu sonucun yaşanmasında sosyalizmin uluslararası konjonktürel sorunlarının payını da unutmamak lazım.

Filistinlilerin sunduğu olanakları özellikle PKK iyi değerlendirdi. Bekaa Vadisi'nde eğitim gördüğümüz kampın yaklaşık 2-3 km ötesinde PKK'nin eğitim kampı vardı. Eğitimini tamamlayan hareketli gerilla birliklerini kendi savaşımlarına taşıdılar.

Filistin deneyimi, her şeyden önce olgunlaşmamda önemli rol oynadı. 23 yaşında bir gençtim o zamanlar. Savaşı, ölümle yaşam arasındaki ince çizgiyi, yıkımı gördüm. Hayatta kalabilmek için direnen Filistin halkının kahramanca direnişine tanık oldum.

O savaştan sağ çıkamayacağımı düşünüyordum. Çoğu kez geride bıraktıklarımı, çokça sevdiğim, âşık olduğum kızı, annemi, babamı ve kardeşlerimi düşünmüştüm. Lübnan'da savaşın içinde olduğumu biliyorlardı. Onlarla çok az zaman geçirdiğimin farkına vardım.

Yıllar sonra 1991 yılının ortalarında, sıcak bir yaz gününde hayat arkadaşım, yoldaşım Yıldız Çolak'la evimizin önünde otururken, güzel yüzlü, yaşlı bir kadın yanımıza yaklaştı. Ellerini, önde ve birbirine kenetlemiş, utangaç ve yavaş bir

sesle, "Süleyman Çolak'la görüşmek istiyorum" dedi. Benim, buyur ana dedim. Ali Saban'ın annesi olduğunu söyledi. "Ali'mden uzun zamandır haber alamıyorum, en son onu ne zaman gördün, Lübnan'da beraber olduğunuzu duydum. Eskiden sık sık ararda beni, yıllardır aramıyor. Öldü mü, kaldı mı bilmiyorum" dedi. Gözlerinden sessizce yaşlar akıyordu. Oğlundan bir haber almak isteyen ve gözleri umut dileyen ananın bu sözleriyle beynimden vurulmuşa dönmüştüm. Önce ne diyeceğimi bilemedim. Yıldız, söze girerek, "İnşallah sağ salim oğluna kavuşursun" dedi.

1979 yılında tanımıştım Ali Saban'ı. Harbiye'nin, Esenbulak Mahallesi'nde eski bir kahvehanede oturmuştuk. Kaçaktı ve aranıyordu. Kalmak için yer sorunu olup olmadığını sormuştum. Olmadığını, köylerindeki sera naylonlarının altında gecelerini geçirdiğini söylemişti. O günden sonra Ali ile bir daha görüşme fırsatımız olmadı. Aynı dönemde Lübnan'da bulunmamıza rağmen karşılaşmadık. 1988'de cezaevindeyken ölüm haberini almıştım. Ve şimdi karşımda duran annesi sabırsızlıkla oğlunun yaşadığı haberini duymak istiyordu benden.

Annesine Ali'nin öldüğünü söyleyemedim. Ali'yi tanıdığımı, ancak Lübnan'da karşılaşmadığımızı ve bir gün sağ olarak kendisine döneceğini söyledim. Yaşlı bir kadının oğlu için kurduğu düşlerine dokunamazdım. Tekrar tekrar teşekkür ederek yanımızdan ayrıldı.

Daha sonra Yıldız, Ali Saban'ın kız kardeşine ulaştı. Ali'nin annesinin yaşadığını öğrendik. Ancak, çocuğunun yaşamından umudunu kesmişti. Mezarı var mıydı, varsa neredeydi? Kalan yaşamından beklediği, öğrenmek istediği tek şey buydu.

Alper Yalman

Türkiye menşeli örgütlerin önemli bir kısmı sürecin sonunda ya da içinde Avrupa'ya gitti. Gelenler de cuntaya karşı özel bir hareket geliştiremediler. Ama Kürtler açısından amaç hasıl olmuştur. Kürt savaşını Eruh ve Şemdinli'de başlatanlar bizimle benzer eğitimleri görmüş, yan yana kamplarda benzer olanaklarından yararlanmış insanlardı. PKK'liler

burada aldıkları eğitimi uyguladılar. Ama bizim cuntaya karşı hareket edeceğimiz zeminin koşulları farklıydı. '84'te yeni bir hükümet vardı. Yeni bir döneme giriliyordu. Böyle bir silahlı hareketi başlatarak büyük darbe yemiş, dağılmış ilişkileri toparlamak zordu. Ayrıca oradaki örgütlerin birçoğu kır gerilla savaşını savunmuyordu. Bize teknik olarak örneğin nasıl bomba yapılacağını öğretiyorlardı ama çoğu bizim koşullarımızda uygulanması zor ve gerçekçi olmayan deneyimlerdi.

Ahmet Rende

TDH Filistin hareketinin sunduğu olanakları yeterince değerlendiremedi. Bütün deneyimlerine rağmen Türkiye'ye özgü kalıcı örgüt biçimleri yaratamadı. Kadrolarının çoğu eğitim görüp geldikten sonra yakalandı ve uzunca bir süre cezaevinde yattı. Filistin hareketi de büyük değişimler, tasfiyeler yaşadı. Filistin hareketinde İslamcı eğilimler güçlenip egemen oldu. FHKC gibi örgütler ise çok zayıfladı. Daha sonraları TDH'den hiçbirinin onlarla yakın diyebileceğimiz bir ilişkisi olmadı. TDH Ortadoğu'dan büyük ölçüde çekildi. TDH bu deneyim sayesinde farklı ülke devrimcilerini, halklarını yakından tanıma şansı buldu.

Mehmet Güzel

Üç aylığına gitmiştik fakat savaş nedeniyle ülkeye dönüşümüz on aya uzadı. Askeri ve teorik eğitimini tamamlayan tüm kadrolarımız ülkeye gönderildiler. O alanın siyasi ve askeri olanaklarını Türkiye devrimine hizmet edecek şekilde verimli kullanabildiğimizi düşünüyorum. 1980'den önce Filistin hareketiyle kurduğumuz ilişki ilerleyen yıllarda da diğer örgütlerden farklı olarak sürdü. Örneğin yakın zamanda FHKC'nin politbüro üyesinin katılımıyla Antakya'da panel yaptık. Yine o süreci yaşamış siper yoldaşları olarak, İsrail'in Gazze katliamını kınamak ve Filistinlilerle dayanışmada bulunmak için bir otobüs tutarak Şam ve Kuneytra'daki Filistinli mülteci kamplarını ziyaret ettik. 2012'de Bassit'teki parti okulumuzda FHKC'nin genç militanları kamp yaptılar. Ayrıca temsilcileri gelip şehitlerimizi andılar. Leyla Halid'i

panelist olarak ağırladık. Eski LKP Genel Sekreteri Sadullah Mezrahani'yi getirdik.

Mevzilenmemizi Avrupa'dan ziyade Ortadoğu'da gerçekleştirdik. Orada haklı bir savaş ve direnme atmosferi vardı. Bu, bizim ruhumuzu da, inancımızı da besliyordu. Avrupa'dan farklı olarak burada, sınırdan günlük gidip gelme koşullarımız vardı. Uzun bir dönem askeri malzemelerimizi, Suriye'de çıkardığımız *Cephe* dergisini değişik Filistinli örgütlerden de sağladığımız imkânlarla, yine sınırdan ülkeye üstelik Suriye makamlarından da gizli olarak sokmayı başardık.

Orada bizlere askeri olarak yeterli donanım elbette verildi, hatta bu alanda Türkiye ortalamasının üstünde bir kadro profiline sahip olundu ama bunun ülkede bir karşılığı olmadı. Oradaki birikimi, deneyimi, donanımı hayata geçirebilseydik farklı bir yerde olurduk. Ama bu değerlendirmeyi yaparken Acil'in o yıllarda askeri bakış açısını terk ettiğini de unutmamalıyız.

Bizim kuşağımız çok yönlü, zengin bir mücadele deneyimine sahiptir. Öncelikle Filistin deneyimini yaşadığım için kendimi şanslı görüyorum. Bir ömre birçok ömür sığdırdık, kendimizi zenginleştirdik. Çok acılar çektik, hızlı büyüdük, erken yaşlarda boyumuzu aşan sorumluluklar üstlendik ve onların üstesinden geldik. Belki devrimi gerçekleştiremedik, zafere ulaşamadık ama yaşadığımız hiçbir şey boşa gitmedi. Bizim kuşak bu ülkenin siyasal birikimine çok büyük değerler kattı. Bizler aynı zamanda tesadüfen yaşayan bir kuşağız. En büyük fedakârlığı da canlarını veren yoldaşlarımız yaptı. Savaşta birçok tehlikeyi bertaraf edip bugünlere gelebildiysek bunu savaşta doğru ve yerinde kararlar alan ve uygulayan fedakâr, gözü pek yoldaşlarımıza borçluyuz.

Meral Mirioğlu

O süreç bütün acılarına, sıkıntılarına rağmen, normal koşullarda bir yaşam boyu biriktiremeyeceğim kadar çok deneyim biriktirmemi sağladı. Hiçbir zaman o zor koşullarda yakınmadım. Bugün hayat bana bu kadar kolay geliyorsa bunu o sürecin öğrettiklerine borçluyum. Hani "Ve çeliğe su

verildi" deniyor ya... Baş edemeyeceğim hiçbir sorun yok gibi görüyorum. Hayatımın en nitelikli, kalıcı dostluklarını o süreçte kazandım. Dostluklarımız o koşullarda sınandı ve yıllarca en zor anlarımızda yan yana olmayı başardık. Bugün bir kurşunun bana geldiğini görseler düşünmeden göğsünü siper edeceklerinden eminim. Bu, insanın hayatına nitelik, anlam, güven ve güzellik katıyor.

Muhaberat'la İlişkiler Üzerine

Konuştuğum çok sayıda isim, Suriye'de Muhaberat'la kurulan ilişkilerin odak noktasında Acilciler örgütünün olduğunu, hatta Acilciler örgütünün Muhaberat'la birlikte çalıştığını, bunun karşılığında Suriye'de barınma dahil bir dizi olanaktan yararlandığını iddia etti. Somut olarak örneklemelerini istediğimde ise ya üstü kapalı konuşmayı tercih ettiler ya da Suriye'deki kan bağlarından yola çıkarak (ki bunların bir kısmı eşinin Esad ailesinden olduğu gibi büyük yanlışlar içeriyordu) açıklamaya çalıştılar. Bu ilişkilerin odak noktasında bulunan isim ise hareketin uzun yıllar liderliğini yapmış olan Mihrac Ural'dı.

Acil hareketinin eski lider ve kadrolarına konuyla ilgili pek çok soru yönelttim. Ural ve Ortadoğu sahasında eğitim almış, bir kısmı hâlâ orada yaşayan kadroların verdiği yanıtlar konunun arka planını anlayabilmek için oldukça yararlı oldu.

Mihrac Ural

Ortadoğu'ya çekilen devrimci hareketin Muhaberat tarafından yer yer angaje edildiği, Acil hareketinin de Mihrac Ural üzerinden Suriye Hükümeti'nin Türkiye'ye ilişkin siyasal hedeflerinin zamanla bir aracına dönüştüğü, hatta birlikte çalıştığı, Acil'in dağılmasının en önemli nedenlerinden birinin de bu olduğuna ilişkin iddia ve açıklamalar, aptal ve cahilce açıklamalardır. Bir devrimcinin nerede olursa olsun bir devletin, özellikle de bir istihbarat teşkilatına angaje olması en büyük ahlaksızlıktır.

Bir kez Suriye Muhaberat'ı tüm çabasına rağmen uzunca bir dönem gerçek adımı öğrenemedi. Suriye benim anavatanımdır ama hiçbir zaman ailemden ve yoldaşlarımdan biri bu

ülkenin muhaberatının insanı olmadı, olmayacağız da. Benim kod adım Ali Kiyalli'dir. Bedreddin Mahir adını da kullandım. Suriye'de artık bu kod adı herkes biliyor. Muhaberat da bunun kod adı olduğunu biliyor olabilir ama benim kararlı duruşum nedeniyle bunu artık sorgulamıyor. Bu ülkenin devlet işlerine ne karıştım ne de resmi bir kurumunun üyesi oldum. Bağımsızlığımı hep korudum. Hem Suriye'de yaşayan binlerce akrabamın olumlu ifadeleri nedeniyle hem de hâlâ TDH'ne bağlı yönelimlerimle bu ülkede siyasi bir mülteci olarak yaşama halkası yakalayabildim. Baasçı değilim. Milliyetçiliği bir veba sayıyorum. Bunu da açıkça söylüyor, yazıyorum. Kürt halkının Suriye'deki haklarını açıkça savunuyorum. Zamanı, mekânı ve şahsiyetlerin gücünü de, aralarındaki ilişki ve çelişkileri de kavramış ve değerlendirebilmiş biri olarak bunu sağlayabildim.

Konuyu daha iyi kavramak için Filistin örgütlerini örnek vereyim. FHKC ve FHKC Kıyadi el Ammi vb kimi örgütler, Suriye'de olmaya devam ediyorlar ve bazen baskı da görüyorlar. Bu iç savaşta Suriye'den yana olarak silah da aldılar ve Filistin davasının mücadele örgütleri olmaya devam ediyorlar. Bu onların muhaberat örgütleri olduğu anlamına mı gelir? Böyle olsaydı PKK'nin dünyanın en büyük muhaberat örgütü olarak lanse edilmesi gerekirdi. Ama Başkan Öcalan'la her defasında dertleşip konuştuğumuz gibi, biz Türkiyeli devrimci örgütler olarak yönelimlerimizi, bağımsızlığımızı koruyup kadrolarımızı bu yönde sistematize ettikçe Muhaberat da, korku ve kaygılarından uzak, bize dengeli yaklaşacaktır. Mesela '80'li yıllarda Müslüman Kardeşler örgütüne karşı ortak savaş verdik. PKK ve Acil güçlerinin yaptığı birçok ortak askeri eylem bile vardı. Ama onların kontrolü altına asla girmedik. Askeri ve siyasi eğitim olanaklarına sahip olduğun, sana güvenli liman oluşturan toprakları savunmak ahlaki bir tutum gereğidir. Yapılacak eylem, ortak düşmana karşı ve ilkelerimize uygun değilse teklif bile edilemez. Edilse bile bunu kim yaparsa yapsın reddederiz. Solun malum, ithamlar denizinde boğulan algılarıyla bunu anlamak mümkün değildir. Örneğin, TKEP'in kongresini Şam'da organize ettiğini Muhaberat elbette biliyordu ama müdahale etmedi. Ben bu kongrede konuşmacıydım.

Siz bu ülkeye düşman değilseniz, ortak düşmana karşı omuz omuza savaşabiliyor ve dost olabiliyorsanız, Muhaberat illa "gel benim işimi yap" demez. Başkan Öcalan, Mihrac Ural, Sarp Kuray gibi burada bir süre kalan tüm devrimci liderlerin oluşturduğu ilişkiler bu minvaldedir. Arapça bilmemiz, üst düzeyde çok sayıda devlet görevlisi akrabalarımızın olması bu gerçeğe asla halel getirmez.

Acil hareketi, ben ve yoldaşlarımın dik duruşu sayesinde zorluklar içinde direnerek güvenli bir liman kazanmıştır. Ayrıca bu alanı tüm devrimci örgütlere açık hale getirmemize rağmen Arap kökenli olmam, Suriye'yi anavatanım olarak görmem gibi nedenlerle bazı çevreler ne yazık ki hakkımda önyargıyla yaklaşabiliyorlar.

Acilciler örgütü tarihi kırılmanın yarattığı nesnel veriler içinde, diğer tüm sol gibi devamı mümkün olmayan bir yere gelmiş ve sönmüştür. 1980'den itibaren Filistin örgütlerinde eğitim almış olan kadroların bazıları hâlâ Mukaveme Suriyyi vatan savunmasında yer almaktadır. Eğer başarının ölçüsü sonuç almaksa PKK dışındaki bütün yapılar başarısız olmuştur. Biz de bu başarıyı gösteren Kürt halk hareketinin gönüldaşı olarak her yardımı yapmaya hazırız ve yapmaktayız.

36 yıldır Suriye'deyim. Hiçbir ayrıcalığım olmadı. Hiçbir zaman devletin hiçbir resmi kuruma angaje olmadım. Ne ailemin bireyleri ne de yakın kimsem devlette memuriyet almadı. 28 Ekim 1998'de imzalanan Adana Anlaşması sonucu Türkiye'nin baskıları sonucu Başkan Suriye dışına gitti. Ben de aynı dönemde Türkiye tarafından istendim. Siyasi şube başkan yardımcısı, Antakyalı akrabam Tuğgeneral Refik Garip'ti. Bize dayatılan bu olumsuzluğa rağmen, dostluğa devam, dedik. Türkiye'yle yaşanan balayı ve çektiklerimizi, siyasal duruşumuzun önüne koymadan yola devam ettik.

Adana mutabakatında iki ülke arasında suçlu mübadelesi ve kendi ülkelerinden komşu ülkeye terör faaliyetlerinin aktarılmasını engellemek üzere birçok madde bulunmaktadır. Bu gelişmeler biz Acilciler üzerinde de yoğun baskıların oluşmasına yol açtı. Adana mutabakatını imzalayan Suriye Siyasi Şube Başkanı Tuğgeneral Adnan Bedir Hasan, Lazkiye bölümü Başkanı kanalıyla ortalıkta artık gözükmememiz, hiçbir faaliyette bulunmamamız gerektiğini, aksi takdirde

cezalandırılacağımızı resmen bildirdi. Türkiye hız kesmeden benim teslim edilmemi istedi. Siyasi şube bu uyarılara uymadığımız gerekçesiyle beni 6 Aralık 1999'da Lazkiye'de tutuklayarak, tam bir yıl, 1m x 2m ebadında, WC'si başucumda olan bir hücreye attı. 4 Kasım 2000'de Şam siyasi şube tahkikat bölümünden serbest bırakıldım.

Hasan Baklacı

35 yıldır buradayım. Kiralık bir evde oturuyorum. Hâlâ bir matbaada çalışarak ekmeğimi kazanıyorum. Bize istedikleri kadar Muhaberat desinler. Lazkiye'de iki defa cezaevinde yattım. Tartus'ta yattım. Şam'da birkaç kez yattım. Nedeni de örgütsel faaliyetimizin Suriye'den bağımsız yaptığımızın açığa çıkmasıydı. Örneğin Türkiye'ye gönderdiğimiz yoldaşlarımız silahlarıyla sınırda yakalandığında sorguda adımın deşifre olması üzerine Muhaberat, sınır babanızın mülkü mü, diyerek bizleri tutukladı. Muhaberat olsaydık, onlarla çalışsaydık bu eziyetleri çeker miydik? Her şeyi birilerinin baskısıyla değil, inançlarımız için yaptık.

Ömer Ödemiş

Acil kadrolarının bir kısmı Arapça biliyordu ve daha yaygın bir hareket durumundaydı. Antakya'nın sosyolojik dokusundan ve özelliğinden kaynaklı olarak güçlü ilişkileri vardı. Örneğin, Ali Sönmez'in amcası Suriye'de generaldi. Bundan dolayı diğer örgütlerden farklı bir yaptırım gücümüz vardı.

Yeri gelmişken söyleyeyim, Muhaberat MİT değildir. Türkiye'de istihbaratla muhaberat hep karıştırılır. Muhaberat sivil polistir. Silahını alır, koyar masaya. Operasyon yapar. Örneğin güvenlik için bir okulun önünde bekler. Orada MİT'in karşılığı olan örgüt Emin Devli'dir, yani devlet güvenlik polisi. Bassit'te kurulan ilişki de onunladır. Suriye'de yaşamak zorunda olan herkes onlarla ilişki kurmak zorundadır. İsim listem bu, ben buradayım, adamlarım da bunlar dersin. Kimse kimliğini vermez. Onlar da, adamlardan seni sorumlu tutar.

Bizim bütün evlerimizi bilirlerdi. Çağırırlardı. Çok tartışıldığı için örnek vereyim: Cemil Esad, Lazkiye'de valiydi.

Kişisel olarak da tanırdım. Apolitik bir adamdı. Başlangıçta çok iyi ilişkimiz vardı. Şattulızrak'ta oturduğumuz villayı, kullanmamız için Cemil Esad bize vermişti. Cemil Esad'ın kafasında, Tartus'tan Karaduvar'a kadar bir Alevi hilali vardı. Bir Alevi partisi de kurmuştu ama daha sonra Hafız Esad bu partiyi kapattı. Murtada Hareketi'nden dolayı bu bölge insanlarına yakınlığı vardı. Bu hilaldeki Alevilerin kendi mücadelelerini vererek güçlerini birleştirip kendi devletlerini kurmaları gerektiğini düşünüyordu. Bizimle de bu eksende ilişki kuruyordu. Aramızdaki karşılıklı bir çıkar ilişkisiydi. Onun bu isteklerine kem küm yapılmıştır ya da olmaz denilmiştir. Fakat onun hep beklentisi olmuştur. Cephe geleneğinden gelen bir örgütü nasıl mezhepsel bir zemine oturtabilirsin ki. O zaman örgüt diye bir şey kalmaz. Ama bu ilişki kullanıldı, kullanılmaya çalışıldı. Çünkü Suriye'de hareket alanı gerekiyordu. Mihrac'ın eşi Melek iddia edildiği gibi Esadların akrabası değildir. Kendisini Bassit'e geldiğim dönemde tanımıştım. Melek, Lazkiye bölgesinin gençlik birlikleri başkanıydı.

Bir gün Helep'te sahte bir kimlik ve üzerimde silahla yakalandım. Üzerimde Cemil Esad'ın telefon numarası vardı. Arayın, sorun dedim. Korkularından aramadılar. Oradan beni Şam'a getirdiler. Bir ay sorguda ve işkencede kaldım. Son gün sırtımı kırbaçladılar. Gömleğim kandan sırtıma yapışmıştı. Bırak Muhaberat'ın yardımlarını görmeyi, birlikte çalışmayı, Türkiye'de gördüğüm işkenceden sonra bir de orada işkence gördüm. Sonra Ali Sönmez geldi. Araya girdi ve beni serbest bıraktırdı.

Ahmet Rende

Bir başka ülkeye Türkiye ile ilgili askeri, stratejik bilgiler iletmek ancak ajanların işi olabilir. Ben bu yönlü bir baskıya uğramadım. Bizim ulusal çıkarlarımız, ülkemizin çıkarları ön plandaydı. Ama orada da bir devrimci enternasyonalist dayanışma içinde hareket ettik. Suriye bu açıdan çok yardım etti. Faşist cunta koşullarında canını kurtarmak için kaçan yüzlerce insana ev sahipliği yaptı.

Muhaberat'ın ne olduğunu anlamak için alıp tutukladığı insanlar oluyordu. Ama elindeki bir Filistin kimliği bırakılmasına yetiyordu. Sonra bizimkiler otorite boşluğundan yararlanarak örgüt kimliği yaptılar. Hemen hemen her örgüt buna benzer kartlar çıkardı. Bu örgütü Muhaberat tanıyor mu, yok ama bu Filistin'le dayanışma için gidiyor, bağlantısı var, kolaylık gösterin, diyor.

Başlangıçta gizli kalıyorduk. Uzunca bir süre baskı gördük. Yakalanmalar, gözaltı ve tutuklamalar olunca kimisi akrabalarını devreye sokuyordu. Muhaberat örgütümüzün antiemperyalist bir örgüt olduğunu anlayınca, arkadaşlarımızı serbest bırakıyordu. Bu yüzden Muhaberat'la işbirliği yapıldığı ve bu sayede devrimci örgütler üzerinden bilgi alındığı, devrimcilerin kullanıldığı iddiası, tam anlamıyla gerçek dışıdır.

'82'deki Beyrut Kuşatması'ndan sonra, Muhaberat oraya yerleşen örgütlere, gelin merkezlerinizi Şam'da kurun. Bizim gösterdiğimiz yerde kalın. Size yardım yapmaya da hazırız, diye çağrı yaptı. FKBDC kurulmuştu. O günlerde Lazkiye'de, Halep'te değişik bölgelerde kalmakla birlikte Şam'la da iletişimimiz vardı. Önerilerini reddettik fakat sizi sınır dışı ederiz biçiminde tehditleri de oldu. Suriye'nin de bir devlet olarak güvenliğini sağlamak istediği için Muhaberat kendince haklı olabilir çünkü bizi denetleyemediği gibi iç muhalefetinden de ürkmüş olabilir. Sonuçta sosyalist bir ülke değildi.

Mehmet Güzel

Öncelikle bu tür iddiaları ve değerlendirmeleri dostane olmaktan uzak, önyargılı ve art niyetli görüyorum. Acil hareketi her ne kadar antiemperyalist, antisiyonist, antifaşist de olsa, hiçbir zaman Suriye devletinin güdümüne girmedi. Örgütsel varlığını ve bağımsızlığını hiçbir zaman yitirmedi. Diplomatik ilişki kurmada, o diplomatik ilişkileri, Türkiye devrim mücadelesine kanalize etmede Suriye devletiyle kimi ilişkileri oldu. Kimi olanaklar yaratmak için, STÖ'lerle, partiler veya milletvekiliyle kişisel ilişkiler kuruldu. Bunu da kurumsal düzeyde bir birim üzerinden gerçekleştirdi.

Cemil Esad ile İlişki Üzerine

Mihrac Ural

10 Ağustos 1980 itibariyle ayak bastığım Suriye'de Müslüman Kardeşler Örgütü'nün terörü her tarafta kendini ölümcül sonuçlarla hissettiriyordu. Askeri okul topçu birliğindeki Alevi subaylar duvara dizilip kurşunlanması üzerinden henüz bir yıl geçmemişti.[21]

Darbeden sonra gelen arkadaşlarla sayımızın dikkat çekecek ölçüde artmış ve Türkçe konuştuğumuz içinde Muhaberat'ın takibine maruz kalmıştık. Bu dönemde Cemil Esad başkanlığında Murtada Hareketinin Bassit'teki militanlarının baskınına uğradık. Dost olduğumuzu görünce Cemil Esad'la ilk temasımız da başlamış oldu. Cemil Esad'ın Murtada Hareketi, kısa sürede Baas partisinden daha kalabalık bir kitleye hitap etmeye başladı. Baas'ın yaklaşık 375 bin civarında olan üye sayısına karşı[22] Murtada hareketinin 650 bin üyesi vardı. Başlangıçta Alevi gençleri örgütlemek isteyen bu hareket Sünni vatanseverlerin desteğiyle genişleyip büyümüştü.

Cemil Esad bizleri kendince Liva İskenderun kurtuluşu için bir güç olarak görmek istiyordu. Sohbetlerimizin çerçevesi Liva İskenderun'un kısa zamanda kurtulmasıyla sınırlıydı. 1984'te alınan kararla, Murtada Hareketinin faaliyetlerine, içinde olduğu tüm cemiyetler kapatılarak son verilmişti. Bu adıma karşı Cemil Esad tepkisini bir sohbetimizde, Rıfat'a bak, nasıl böyle düşmanca bir karar aldırabilir Kıyadi el Kıtrıyyi'de[23] biçiminde dile getirmişti. Başkan Öcalan'ı Cemil Esad'a tanıştırdıktan sonra da onların ikili ilişkileri sürmüştür.[24]

---

21. 16 Haziran 1979 yılında *düzenlenen saldırıda 83* kişi öldürülmüş, 54 kişi yaralanmıştı. (M.U.)

22. Baasçılar, tüzükleri gereği tıpkı komünist parti disipliniyle üye kabul ediyorlardı. Bunun içinde öncelikli şart, İsrail'in işgal ettiği topraklarda fiili askeri eylem gerçekleştirmekti. (M.U.)

23. Baas'ın iki MK'sı vardır. Biri tüm Arap ulusunu ilgilendiren ve çeşitli Arap ülkelerinden gelen temsilcilerce oluşan, diğeri ise tek tek ülkelerin Kıyadi el Kavmiyi denilen MK'sı. (M.U.)

24. Ali Kasım arkadaş, bazı gelişme ve beklentileri kısaca belirtme gereği duydum. İlk husus sizlerle ortaklaşa imzaladığım ve çeşitli yetkili organlara iletmeye çalıştığımız yazıya ilişkindir. Biliyorsunuz yazı özünde Türkiye, Kürdistan devrimci hareketlerinin doğru bir siyasi bir perspektif altında Suriye devrimci önderliğiyle kurulması zorunlu olan bir ittifak arayışının ifadesidir. Çok cılız da olsa atılan bazı adımlar bölgedeki emperyalist statükoyu önemli oranda

Cemil Esad'ın siyasi faaliyetleri yasaklanınca, daha çok şahsi çıkar merkezli faaliyetlerine devam etti. Kimi sol güçlerin kışkırtmalarıyla, saflarımızda yaşanan sorunları üzerimizde baskı kurmak için bir silah olarak kullandı.

---

sarsacak önemde olduğunu göstermiştir. Yalnız geliştirmek için üzerinde durmak ve işletmek, aşmaya çalışmak gerekiyor. Buna bağlı ikinci önemli husus, Sayın Cemil Esad'la birlikte yaptığımız görüşmenin sonuçlarına ilişkindir. Aslında sürdürmek gerekiyordu. Ama müdahalenin oradan gelmesi kural gereğiydi. Bize daha çok beklemek düşerdi. Özce bu konuda da belirlenen perspektif altında yürünmüş ve bu temelde biraz daha ciddi bir konuma ulaşılmıştır. Gelinen mesafeyi aktarmak isterdim. Ama yine bu sefer size bir dileğim olarak da belirteyim ki siz benimle de ilişkili olarak görüşün. Durumları -yazıda zeten tahliller var- ana hatlarıyla çizin. Benim zorluklarımı da ben kısaca belirteyim. Orada da anlattığım mihver yani Avrupa sosyal demokrasisine bağlı olarak Kürt hareketleri içinde kol örgütlenmesi geliştirilmektedir. Son Paris'te Kürt Kültür Merkezi yeni bir aşamayı ifade etmektedir. Kasımlo hattı tüm alanlarda değişik biçimde de olsa geliştirilmeye çalışılıyor. Sözde bazı Suriye yanlısı Kürt çevreleri de sinsi ama gelişkin çabalar harcıyorlar. Faaliyetleri önünde en ciddi engel olarak bizi gösteriyor ve bazı etki alanlarında tasfiye etmeye çabalıyorlar. Ama açıkça değil. Bu konuda devlet düzeyinde bile bazı etkilenmeleri var gibime geliyor. Devrimciliğin değil işbirlikçiliğin geliştirilmesi yarar getirmeyecektir. Bu temelde üzerimizdeki siyasal baskının yarar getireceği düşünülemez. Ben yönetimin resmi eğilimini bilmiyorum. Ama yanlış bilgilendirilme daha çok sağ anlayışı güçlendirecek gerçekten bölge halklarının kaderinde adeta ortak bir liderlik rolünü oynayan Sayın Başkan Hafız Esad'ın bu konumuna zarar verebilecek Paris-Bağdat-İran muhalefeti güçlenecek ki bu çok kötü bir sonuçtur. Kürt hareketi aslında bu konuda kritik bir roldedir. Bazı şoven anlayışlar tarihsel ilerici oluşumu engellememelidir. Hepimiz bu konuda üzerimize düşeni gerçekten yapmak durumundayız. Yine size tabii dolayısıyla Cemil Esad kanalıyla da diğer yetkili mercilere mümkünse aktarılmak kaydıyla bildirmek istediğim diğer bir husus emniyet sorgusudur. Durumu pek güvenlikli görmüyoruz. Siyasi anlamı da biraz ihtiva eder. Belirttiğim gibi 'beklenti ve tereddüt' konumu çok ciddi gelişebilecek olaylardan bizi yoksun kılabilir. Emniyet sorunu açık ki sadece bizim imkânlarla sağlanmaz. Filistin ilişkileri de yetmez. Yalnız kendi emniyetim değil söz konusu. Ama benim konumum da giderek çok ciddileşiyor. Bazı yetkililer bunu açıkça belirtiyor. En üst düzeyde bir müdahale aciliyet kazanıyor gibime geliyor. Güncel bazı belirtiler -örneğin kaynağını pek kavrayamadığımız takipler- kuşkuları geliştiriyor. Halbuki daha ciddi önlemlerin alınması zor değil. Ama tekrar belirteyim direkt Sayın Başkan Hafız Esad'ın hem siyasi hem de emniyet açısından yetkili makamları uyarması tarihsel misyonlarımızı oynamamız açısından çok önemlidir, hem bunu yapması gereken bir makam hem de buna dayanarak kendisine karşı küçümsenmeyecek görevlerimizi yerine getireceğiz. Türk faşist cuntasının hem de en yakınınızda Antakya'da attığı blöflerden çekinecek birisi değildir. Artık konunun önemini daha belirtmeye gerek görmüyorum. Biraz da sizler vasıtasıyla bu kanaldan doğabilecek sonuçları bekleyeceğim. Olumlu olur kanısındayım. Aksi halde yine de birbirimizi destekleyeceğiz ama herhalde daha değişik bir konum gerekli olacak... Yakında görüşmek dileğiyle. Yoldaşça selamlar. 22.3.1983, Ali (Abdullah Öcalan -y.n.).

Emeklerimizle oluşturduğumuz evlerimize, işyerlerimize el koydu. Bizlere karşı silahlı bir kovuşturma başlattı. Bu dönemde devlete yaptığımız şikâyetlerin hiçbir faydası olmadığını, kimsenin Cemil Esad'la sorun yaşamak istemediğine tanık olduk.

Zamanla Cemil Esad bizler için bir kâbusa dönüştü. Ama devletin olumlu tutumu bu baskıları hafifletti. Bir keresinde ailemle yaşadığım evime silahlı baskın yapıldı. Halep'te saklandığım evi, beni katletmek üzere, yüzü örtülü on beş Murtadacı çapulcu bastı. Saldırıdan üçüncü kattan elimin kırılması pahasına atlamak zorunda kalarak kurtuldum. Polis olay yerine gelip saldırganları engelledi. Anavatanım Suriye'de uğramadığım baskı ve zorluk kalmamıştı. Hiçbir resmi kurum ve kişiden yardım almadan ayakta kalma çabası vermiştim. Cemil Esad'ın kovuşturmaları bununla da kalmadı. İnşa etmekte olduğum petrol ofisini basarak beni kaçırdılar, kan revan içinde bıraktılar.

12 Eylül rejimine karşı eylemler için Avrupa'ya gönderdiğimiz kimi malzemelerin havaalanında yakalanması sonucu Muhaberat hakkımızda tahkikat başlattı. Remil el Şimali'deki örgüt evimizi bastı. Arkadaşlarımızın tamamını tutukladı. Cemil Esad beni de tutuklattı ve onurumu kırmak için hücreye kapattırdı, sonra da Muhaberat'a teslim etti. Sorguda Suriye aleyhine bir amaç taşımadığımız görülünce serbest bırakıldım.

Sonuçta Cemil Esad'ın hiçbir siyasi derdi kalmadığı için mülklerimize el koymak istemişti. Bunu kışkırtan da, saflarımızda ayrılıkları körükleyen çevrelerdi. Sonrasında yaşadığımız tatsız olaylar bir yana Acilciler olarak, Cemil Esad olanağını sonuna kadar ülkemiz devrimi ve devrimcileri için değerlendirdik. FKBDC heyetiyle görüştürdük. Kendisinin cepheye destek sözünü aldık. Başkan Öcalan'la tanıştırıp PKK için elinden gelen her katkıyı yapmaya çalışması, bizler için resmi belge temini için harcadığı çabalar çok önemliydi. Şimdi bu tür süreçleri yaşamamış olanlar bunlar karşılıksız mı, oldu diye sorabilir. Ama içinden geçtiğimiz o ağır süreçlerde öyle dengeler kuruldu ki, bizler Cemil Esad adını rahat hareket etme ve malzemelerimizi taşımak için değerlendirirken, o da bizleri Türkiye'den dost güçleri olarak, hedefleri için bir kredi olarak değerlendirdi.

Ayrıca istisnasız tüm Türkiyeli sol güçler bu ilişkiye girmek için can atıyordu. Ancak bu ilişkiyi kurallarına göre yürütebilecek, ülke devrimi için bunu katkıya dönüştürecek PKK ve Acilciler dışında bir güç yoktu. Cemil Esad'la ilişkilerimiz 1990'dan itibaren dostça olmaktan çok uzaktı. Ondan gelecek zararları engelleyecek bir mesafede kalmaya özen gösterdik. Bu dönemde PKK ikili ilişkilerini sürdürdü. Başkan Öcalan'ın bana özel yazdığı uzun mektup okunduğunda PKK'nin bölge halkları için birçok hedefini, yaşadığı sıkıntılardan ve daralan hareket alanından dolayı istediği yoğunlukta gerçekleştiremediği görülecektir.[25]

* * *

25. Mihrac yoldaşa, ... uzun bir süreden beri biriken çeşitli konularda özellikle FKBDC'ye ilişkin gelişmeleri değerlendirmek isterdim. Belki farkındasınız Avrupa'ya dayalı uzlaşmacı, burjuva muhalefete kuyrukçu anlayış elinden gelen her tür engellemeyi yapıyor. Engel olarak görülen direniş çizgisi özellikle de bize yönelik gerici çabalara hız veriliyor. Bu konulara ilişkin kapsamlı görüşme ve önerileri Cuma arkadaşla değerlendirmekte yarar vardır. Hemen hatırlatalım size yönelik hazırlanan bildiri özünde bize karşı hazırlanmış olduğu belgeyle kesinlik kazandı. Bunun üzerine kararlılıkla gidilecektir. Buraya ilişkin gelişmeleri de biliyorsunuz. Hareket sahamız epey daraldı. Ciddi bir tehlike olmasa da bizim için ilkesel olan Ortadoğu halklarının ortak mücadelesi için bir engel, aynı zamanda anlamsız bir engel. Halbuki bir direniş çizgisine çok şey verecek durumdayız. Bu politikayı tam anlayamadım. Yararı nedir, kime hizmet ediyor. Bilmem siz nasıl görüyorsunuz. Ayrıca Üstat Cemil'le görüşmek gerekiyordu. Söz vermiştik aynı nedenle olmadı. Cuma görüşebilir. Bağlantıyı kurdurabilirsiniz. Dönem için gerekli ve özellikle biraz pratik sonuç almaya yol açmalıdır. Karşılıklı mücadelenin yararına doğuracağı sonuçlar önemlidir. Filistin ve Lübnan sahasındaki gelişmeler de önemlidir. Sağ anlayış açıkça emperyalizm sahasında kendisine yer ve yaşam arıyor. İlerde de devrimci mücadeleye epey zarar verecektir. Bu alanlarda da zayıf da olsa devrimci güçlerin karşılıklı dayanışmalarına her zamankinden daha fazla gereksinme vardır. Gerçekten dayanışma güçlü olmalıdır. Yoksa her alanda uzlaşmacı anlayış ağır zararlar vermeye devam edecektir. Yoldaşlarımızın bu sahada döktükleri kan hiç olmazsa Ortadoğu halklarının ortak militan dayanışma ve mücadelesinin mayası olsun. Anılara gerçek bağlılık bu temelde yükselteceğimiz ortak direniş mücadelemiz olacaktır. Ülkede mücadele için şartlar daha da olgunlaşmıştır. Halk hareketinin yeniden yükselişi kaçınılmazdır. Buna denk gelecek devrimci hattın hazırlanması da kaçınılmaz bir görevdir. Bizler üzerimize düşeni her türlü engellemeye karşın sonuna kadar yerine getirmeye kararlıyız. Devrimci selam ve mücadelede başarı dileklerimle. 1.12.1983, Ali (Abdullah Öcalan -y.n.).

Filistin kamplarında darbeden önce ya da sonra, Ortadoğu'ya çıkıp bağımsız devrimci kimlikleriyle yer almış çok sayıda Türkiyeli devrimcinin olduğu biliniyor. Bu ciltte çalışmanın seyri içinde karşıma çıkmış iki devrimcinin Ortadoğu'da yaşadıkları deneyimlere yer verdim. Bunlardan biri Cemil Nasır Zubari, diğeri ise Şentürk İnci'dir. Her iki anlatıyı da çalışmayı zenginleştireceği, kolektif hikâyemizin eksik parçalarının giderilmesine katkıda bulunacağı düşüncesiyle paylaşıyorum.

EK-1
Filistin Kamplarında Antakyalı Bir Savaşçı; Cemil Nasır Zubari

Darbeden bir iki ay sonra cuntaya karşı mücadele etmek istediğim için kılavuz eşliğinde, Asi Nehri'ni bir arkadaşımla yüzerek karşıya geçtik. Geceyi bir Suriye köyünde geçirdik. Sabah İdlib'e bağlı Selkin kasabasından Lazkiye'ye gitmek için dolmuş ararken Suriyeliler tarafından gözaltına alındık. Karakolda Filistin davası için savaşmaya geldiğimizi söylesek de İdlip'te sorgulandıktan sonra, cezaevine atıldık. Üç ay sonra çıkartıldığımız mahkemede Türkiye'ye iade edileceğimizi söylediler. İtiraz ettik. Bu arada polislerden biri bizim komünist olduğumuzdan yola çıkarak, SKP'li bir avukata ulaşmış. O avukatın savunması sayesinde tahliye edilip Şam'daki siyasi büroya istendik.

15 gün sonra götürdükleri büroda daha önce silah kullanıp kullanmadığımızı, bazı eylemlere göndermek isterseler gidip gitmeyeceğimizi sordular. Biz de her şeye hazır olduğumuzu söyledik. Birkaç gün sonra askeri eğitim almak için genç bir komutana teslim edildik. 20 gün boyunca komutanımız eşliğinde, etrafı kapalı büyük bir salonda yoğun askeri eğitim aldık. Kulaklığı taktırıp, gerek sabit gerekse hareketli hedeflere yönelik olarak atış talimleri yaptırdılar. İsmimin altına, koruma olabilir, diye not düştüler. Hem fiziksel özelliklerim hem de silahlara olan hâkimiyetim dikkatlerini çekmişti. Eğitimden sonra bizi Mağaraba'daki El Saika'ya verdiler.

Filistinli örgütleri henüz detaylı tanımıyorduk. El Saika kampında sekiz ay kaldık. Kaldığımız dönemde ağırlıklı

olarak kondüsyon eğitiminden sonra üç ay boyunca sürecek olan kuşatma, hücum ve savunma eğitimleri aldık. Başarılı bulunduğum için kolluk takıp devriye görevi verdiler. Beni sürekli orada tutmak istediklerini hissettiğim için, bir yolunu bulup Şam'da Habaş'ın fedaileriyle irtibata geçtim. Referansım olmadığı ve örgütsüz bir devrimci olduğum için beni kabul edemeyeceklerini söylediler.

Bu arada birlikte olduğum arkadaşımla yollarım ayrılmıştı. '81 yılına girmiştik. FHKC beni kabul etmeyince oradan El Fetih'e gittim. El Fetih kalacak yerim yok, diye beni Hammuriye'ye gönderdi. Üç gün sonra Hammuriye'den alıp, '81 yılının Mayıs ayında Lübnan'ın Şutura kentine bıraktılar. Oradan Beyrut'a gittim. Beyrut sokaklarında FHKC'nin bürosunu ararken tesadüfen Antakya'dan tanıdığım Levent'le (Hasan Baklacı) karşılaştım. Levent beni FHKC'nin bürosuna götürdü. FHKC başvurumu kabul etti ve ertesi gün Nebatiye kasabasına gönderdi. Levent, orada Ali Saban[1] isminde bir arkadaşının olduğunu söylemişti. Ali Saban'ı görmek için görevlilerden izin aldım. Gittiğimde bir çiftlikte birlikte çalışan bir kısmı Acil'den ayrılmış sekiz on kişilik bir grupla karşılaştım. İki gün yanlarında kalıp birliğime döndüm.

Önceki eğitimlerimden farklı olarak kampta hem 14,5 milimetrelik, dört namlulu, iki namlulu, tek namlulu uçaksavar bataryalarının ve 23 milimetrelik uçaksavarların eğitimini gördüm. Eğitimlerimiz 15 gün sürdü. Nebatiye'de '82 savaşına kadar kaldım.

FHKC'nin gerillaları diğer gruplara kıyasla daha disiplinliydiler. Herkesin saygısını kazanmışlardı. 60 kişiden fazlaydık. Haziran saldırısı başladığında benim olduğum mevzide on iki kişiydik. Nebatiye'nin çıkışındaydım. Olası uçak saldırılarının ve indirme yapacak paraşütçü komandolarının bertaraf edilmesinden sorumlu destek kıtasındaydık. Çoğu zaman geceleri hem İsrail hududunda nöbet tutar hem de içeriye sızmış olan devriyeleri çekilirken korurduk. Talimatlar FHKC'nin merkezinden, kuryeler ya da şifreli telsiz konuşmaları aracılığıyla iletilirdi.

1. Filistin kamplarında olduğu dönemde yaygın bilinen ismiyle Malik, yani Ali Saban, 1988 yılında uçaksavar başında ateş ederken, İsrail savaş uçaklarının bir bombardımanı sonucu hayatını kaybetti.

Savaşla birlikte sabah akşam, gece gündüz ayrımı ortadan kalkmıştı. Nebatiye savunmasında yer alıyorduk. Yukarıda ise Arnon'da arkadaşlar mevzilerini savunuyor, tankların geçişlerini engellemeye çalışıyordu. Kaleyi düşürmek için kazan bombalarıyla saldırıyorlar, nefes aldırmıyorlardı. Kamyonetlerin üzerine monte edilmiş dört adet uçaksavardan birini ben kullanıyordum. Konumlandığım noktadan üç, dört el atış ediyor ardından hızla toz oluyorduk. Uçaksavarcılar uçakların ilk hedefi oluyordu. Sürekli sortiye geçen uçakların pike yapmasını engellemeye çalışıyorduk. Bu yüzden uçaklara ateş ederken defalarca ölümle burun buruna geldik.

Bütün silahlarına ve zırhlı kara birliklerine rağmen, ilk üç gün savunma hattımızı yaramadılar. Dördüncü günün akşamı, İsraillilerin sınırdan geçtikleri haberi geldi. Bunun üzerine saflardan kaçışlar ve çözülmeler başladı. Fedailer silahlarını atıp, sivil kıyafetlerle kaçıyordu. Elimizdeki silah ve insan gücüyle daha fazla dayanamayacağımızı anladık. Yenilginin acısıyla, ben de grubumla çekilmeye başladım. Komutası bende olan on bir kişilik bir grupla alana yayılarak Nebatiye'den uzaklaşıyorduk. İsrail tanklarının arkamızdan gelişini artık çıplak gözle görebiliyorduk. Bölgede sadece benim grubum kalmış, diğer gruplar ise bölgeyi çoktan terk etmişti.

Ferdi silahlarımızla dağ, tepe, vadi, hendek aşarak yol aldık. Konuştuğumuz fedailer Kale'nin düşürüldüğünü söylüyordu. Yorgun, bitkin bir halde ulaştığımız Harkup bölgesindeki Hıristiyan Şimes köyünden ekmek istedik. Ne bir parça ekmek verdiler ne de alışveriş yapmamıza izin verdiler. Çaresizce köyden uzaklaşırken karşımıza, otuz kişilik bir El Fetih birliği çıktı. Bir bozgundan artakalan son direnme gruplarından birisiydi. Komutanları Ebu Ali Tok, istersek kendilerine katılabileceğimizi söyledi. Birlikte yol almaya başladık. Yolda giderken gerillalar tek tek önce telsizlerini, sonra mermilerini, ardından silahlarını atıp yüklerinden kurtuldular. Tek tek birlikten kopmaya başladılar. Çaresizlik bazılarının ruhuna işlemişti.

Akşamın ilerleyen saatlerinde bir vadiye ulaştık. Açlıktan ölecek hale gelmiştik. Bunun üzerine topladığımız asma yapraklarını yedik. El Fetih, fedailerin kaçışına pirim verilmesin, diye kumanyalarını günlük vermişti. Susuzluğumuzu gidermek

için, yükselen pis kokuya aldırış etmeden bunun bir lağım suyu olduğunu dahi düşünmeden bir hendekten su içtik. Beyrut'a doğru gitmeye çalışıyorduk. Terk edilmiş bir köye geldik. Köylüler giderken tavuklarını bile yanlarında götürmüşlerdi. Şans eseri mutfakların birinde bulduğumuz kurumuş yufka ve kavrulmuş yağla açlığımızı bastırmaya çalıştık.

Bir başka köye geçtik. Henüz o mıntıkaya İsrail askerleri gelmemişti. Köydeki birinin yardımıyla Lübnan Demokratik Halk Partisi'nden, Edip isminde birine ulaştık. Bu arada silahlarını atarak arazi olan Ebu Ali Tokların grubundan ayrılmış, sekiz kişi kalmıştık. Edip'in sayesinde sivil kıyafetler giydik hem de karnımızı doyurduk.

Bu arada tanklar köyün girişinde gördüğümüz El Fetih'e ait bir cipi ezerek ilerlemişti. Gönderdiğim arkadaşlarım tankları ve İsrail askerlerini görünce araziye saklanmışlardı. Köyün girişindeki askeri kontrol noktasına giderek beni durduran askere, çoban olduğumu, yakınlardaki bir köye çalışmak için gittiğimi söyledim. Beni şöyle bir süzdükten sonra, gömleğimi aşağıya sıyırmamı istedi. Oldum olası silahımı elimde taşır, omzuma asmazdım. Asker, omzumda kayış izi bulamayınca hikâyeme inandı ve beni serbest bıraktı.

Barikatları geçtikten sonra arkadaşlarla buluştuk. Askerlerden uzaklaştığımızı düşünüp Burc köyünün okuluna sığındık. Kısa bir zaman sonra köydeki ispiyoncular bizi ihbar etmişler. Askerlerin köye hareket ettiğini görmemiz üzerine koşarak izimizi kaybettirdik. Bu arada kaçarken, El Fetih'e ait bir silah deposu keşfettim. Edip'e, saldırmayı düşünüyorum, yeterli cephanemiz var, diye haber gönderdim. Aman ha, sakın yapma. Saldırırsan köydeki siviller zarar görür, diye itiraz etti. Tepemizde dolaşan bir askeri helikopterden ağaçların altına saklanarak kurtulduk.

Ertesi gün, Edip bizi Şutura'ya götürebilecek birini buldu. Adamın arabasına beyaz bir bez bağladık. Sekiz kişi balık istifi bindik. Kontrolleri, ameleyiz diye atlatarak Şutura'ya ulaştık. Hemen Lübnan askeri sorumlumuz Mahmut Hantaş'ı gördük. Uzayan sakallarından kendisini önce tanıyamadım. Banyo yaptırıp karnımızı doyurdu. Tek tek ayrıntılı raporlarımızı aldıktan sonra, herkesi ayrı bir cepheye, beni de Alin Nehri'ye verdi.

Grad füzeleri ile ilgili eğitim verip, beni batarya nişancısı yaptılar. Artık Beyrut kuşatılmıştı. Kaçışlar durmuş ve bir direniş hattı oluşmuştu. Alin Nehri'de 20 günlük eğitimden sonra Lübnan'da, Sannin Dağı'nda mevzilendirildik. Orada yaklaşık üç ay kaldık. Bir akşamüzeri Sannin Dağı'ndan indik. Dar bir geçitten geçerken arabamız bozuldu. Tamir etmeye çalışırken ansızın Falanjistlerin top atışı başladı. Saldırıda Sami Tameri isminde genç bir arkadaşımızın kolu koptu. 20 dakika boyunca top atışları durmadı. Saldırıdan bir batarya mermisinin açtığı çukura sığınarak, yara almadan kurtuldum. Top atışları biter bitmez komutanımız Ebu Galip ambulansla gelerek, Sami'yi hastaneye götürdü.

Dağa çıktığımızın üçüncü ya da dördüncü günü İsrail uçakları aşağımızda bulunan Suriye birliklerine ait tanklara saldırdılar. Roketatar rampaları isabet alınca, ısıdan dolayı füzeler kendiliğinden ateşlendi. Arka arkaya roketlerin ateşlendiğini görünce İsrailliler, o noktayı düşürmek için yoğun atışlar yaptılar.

Ekibim dağılmıştı. Bu arada da dağda zamanımızı boşu boşuna geçiriyoruz duygusu yaşadığımdan, izin isteyerek Şam'a döndüm ve Sannin Dağı'ndaki mevzilerimize dönmekten vazgeçtim. Orada Müntecep Kesici ve Ali Saban'la (Malik) karşılaştım. O dönem Aynet Tiyni'de, bir kümeste çalışıyorlardı.[2] Yanlarında birkaç günümü geçirdim. İzinli

2. Mehmet Koç, Adana Cezaevi'nde yatarken, kendisinden önce tutuklanmış olan Filistinli Rasmi El Ergan ile Adana cezaevinde tanışır. Koç, cezaevinden çıktıktan sonra Rasmi'yi o günlerde cezasının tamamını yatmak üzere gönderildiği Sivas Cezaevi'nde ziyarete gider. Rasmi'nin Koç'la ilişkileri oldukça iyidir. Koç, '79 yılının Temmuz-Ağustos aylarında Şam'a gelir. Koç'u, Şam'da Rasmi karşılar. Rasmi, Mehmet Koç'u Ahmet Cibril'in örgütüne götürür. Cibril'in kampında 6 ay kalan Koç'a Rasmi, FKÖ'ye ait 120 dönümlük çiftliği işletme önerisinde bulunur. Çiftlik denilen arazi, üzerinde hiçbir yerleşimin, altyapının olmadığı, çimler ve yoncalardan oluşan bir otlaktan ibarettir. Şam'ın 20 km uzaklığında, Şam ile Duma arasındaki Neşabiye Kasabasında bulunan, üçte biri ağaçlık olan çiftlikte biri motorlu iki su kuyusu dışında hiçbir şey yoktur. Koç ailesini de yanına alarak kolları sıvar. Öncelikli olarak, üç oda bir mutfaktan oluşan bir ev inşa eder. Fakat ciddi bir yiyecek sıkıntısı ve açlıkla karşı karşıya kalırlar. Öyle ki açlık sorununu kirpi ve yılan yiyerek karşılamaya çalıştıkları günler olur. Bir süre sonra açlık sorununun üstesinden gelmeyi başarır. FKÖ çiftliğinin bir köşesini telle çevirip tavşan üretir. Zaman geçtikçe sebze de yetiştirmeye başlar. Ürün fazlasını pazarda satar. 120 dönümlük arazinin önemli bir kısmına arpa eker, hasatı yeterli işçi bulamadığında oğlu Hüseyin ile birlikte tırpanla biçerek toplar. Türkiye'den gelen devrimcilere yardımcı olur. ODTÜ Elektrik Mühendisliğinde okumuş

olduğum bir başka gün, yine Ali Saban'ın çalıştığı yere gittiğimde Müntecep'in vurulduğunu öğrendim. Ali Saban'la Müntecep'i morgda gördükten kısa süre sonra FHKC bürosundan yetkililerle görüşüp Ali Saban'a kimlik çıkarttım. Ardından Ali'yi Lübnan'daki kamplara götürdüler. Malik (Ali Saban), Mağrufi kentinde kaldı, ben Ayntat'a geçtim.

O dönemde Filistinlilerle Velid Canbolat çatışmaya başlamışlardı. Bir taraftan bölgede dengeler değişmiş, Sabra Şatilla katliamı olmuştu. Beyrut çatışmalarında, Sabra ve Şatilla kamplarının abluka altına alındığı dönemlerde kamplardaki telsizler bazen birbirleriyle iletişim kuramazdı. Ben yüksek bir mevzide olduğum için birbirinden haber alamayanlar arasındaki iletişimi sağlardım. Bu rolümden dolayı üst düzey komutanlar beni kutlamıştı.

İsrail Lübnan'dan çekildikten sonra bizler tekrar dağlara doğru yerleşmeye, alan tutmaya başladık. '84 yılının Şubat ayında Habaş'a iletilmek üzere kaleme aldığım bir raporda, yükselip rütbeli bir gerilla olarak hizmet vermek istediğimi yazmıştım. Habaş'a ziyaretimize geldiğinde herkesi dinledi. Ben de derdimi anlattım. "Kendini Türk mü yoksa Arap mı kabul ediyorsun?" diye sorunca "Arabım" dedim. "İyi, Arap olmanı da dikkate alarak, seni örgütümüze almak için birlikte karar vereceğiz. Peki, bir gün senden emperyalizme karşı eylemde bulunmanı istersek gerçekleştirir misin?" diye sorunca, her zaman hazır olduğunu söyledim.

Sukulvar cephesinde, Ayntat kesiminde Falanjistlerin mevzilendiği bir bölgede sekiz aydan fazla kaldım. Bir gün mevzimden çıkıp düşman mevzisine yaklaşık 50 metre girip bomba atıp döndüm. Şans eseri yara almadan kurtuldum. Başka bir zaman binaya girerken arkamdaki arkadaş tam kapıdan içeriye gireceği zaman, kurşunu sırtından yedi. Defalarca bu ve buna benzer saldırılarla iç içe yaşadık. '84'ün sonlarında Ayntat'ta havan destek birliğine verildim. Bu görevlerimdeki

---

olan Mahir Sayın, çiftlikte kaldığı dönemde Koç'a elektrikle ilgili teknik bilgiler verir. Mehmet Koç, bu bilgiler sayesinde hem çiftliğin hem de civar köylülerin elektrik ile ilgili sorunlarını çözer. Köylüler yardımları karşılığında Koç'a tavuk, peynir, yumurta verirler. Acilciler başta olmak üzere, neredeyse bütün örgütlerden devrimcilerin yolunun geçtiği ve birçoğunun anlatımlarında geçen çiftliğin çarpıcı hikâyesi budur (*Bir Örgüt Bir Yaşam, Mehmet Koç*, İbrahim Yalçın-İbrahim Dayıoğlu, Kibele Yay., 2013).

başarılarımdan dolayı FHKC'nin üst düzeydeki sorumlularından Ebu Ali Mustafa özel olarak gelip beni kutladı.

'85'te Sayda'ya, Ayn Helvi Kampı'nı korumak için gönderildik. Emel hareketinin milislerinin yoğun saldırıları oluyordu. Stratejik öneminden dolayı taraflar kamp bölgesini ele geçirmek istiyordu. Çatışma sonrası bölgeyi ele geçirdik. 103 arkadaşımızı kaybettik. Saldırıya sadece 600'ü FHKC'den olmak üzere, yaklaşık 3 bin kişi katılmıştı.

Ayntat'tayken bir tartışmada ortam gerilince kendimi tutamayıp yoldaşıma silah çekmiştim. Bunun üzerine siyasi eğitim devresine gönderildim. Altı aylık eğitimden döndükten sonra, FHKC saflarında savaşan bir kadına âşık oldum. '86 senesinin başlarıydı. Duygusal ilişkilerde rahatlardı. Bana evlilik teklif etmişti. FHKC ve DC'de hatırı sayılı oranda kadın gerilla vardı. Sayda Cephesi'nde bulunduğum dönemde saflarımızda en az on beş, yirmi kadın savaşçı vardı. Kadınlar genelde telsizde görev alıyorlardı.

O günlerde Emel hareketiyle çatışmamız için Sayda'ya gönderildim. Emel hareketi içinde, İsrail yanlısı ajanların cirit attığı söyleniyordu. Gerilimi ve çatışmanın fitilini bu iddia ve kuşkular ateşlemişti.

Gece saat 03:00'te hücuma geçtik. Roketlerin, silahların, makinelilerin sesleri geceyi cehenneme çevirdi. Çatışmaların ortasında bir binadan diğer binaya geçmeye çalışırken, aniden sırtımdan, arkadaşım ise ayağından yaralanıp yere yığıldık. O sıçraya sıçraya uzaklaşıp sipere girdi. Uzandığım yerden kıpırdayamıyordum. Henüz zihnim açıkken, kendimi zorlayarak balkonun altına süründüm. Kurşunu yiyince silahım elimden savrulmuştu. Üst kattan bana ateş edeni görüyordum. Ellerimi hareket ettirebilsem, bulunduğu yere el bombası atacaktım. M16'yla yukarıdan tarıyor ama açıdan dolayı mermileri bana ulaşamıyordu. Karşı binada arkadaşlarımız mevzilendiği için aşağıya da inemiyordu. Başını çıkarması, vurulması için yeterliydi. Bunun üzerine karşıdan attıkları bir roketle adamı indirmişler ve hemen beni sırtlarına alıp çatışma bölgesinden uzaklaştırmışlar.

Ambulansta bir ara bilincim gitti geldi. O dönemde, bazı şerefsizler, yaralıyken senden ne çalınacak ne çalınmayacak diye bakardı. İki kez sol cebimin arandığını hissettim fakat

konuşacak ve müdahale edebilecek durumda değildim. Beni Rassan Hammut Hastanesi'ne kaldırdılar. Orada durumum ağırlaşmış, 72 saat komada kalmışım. Beyrut'tan İli Gaferi isminde Hıristiyan kökenli bir doktor ameliyatım için getirtilmiş. Beni sırtlayıp ambulansa götüren gerillanın kız kardeşi tesadüfen ambulanstaki hemşire çıktı. Edibe isminde, siyahi bir Filistinli'ydi. Defalarca ziyaretime gelen bu iki kardeş FKP üyesiydi.

Bir an önce sağlığıma kavuşup yeniden cepheye gitmek istiyordum fakat tedavim altı ay sürdü. Üç ay boynumdan aşağısı tutmadı. İli Gaferi aynı devreden arkadaşı LKP üyesi, sinir doktoru Lebib Abdussamet'i benimle ilgilenmesi için görevlendirdi. Kurşun omiriliğime yakın bir noktadan girmişti. Hâlâ M1 6 mermisinin parçaları vücudumda duruyor. Lebib Abdussamet elinden geleni yaparak beni ayağa kaldırdı. Kendisi de bir komünist olan Lebib Abdussamet'i ne yazık ki Emel hareketinin bir saldırısında kaybettik.

FHKC hem Küba'ya hem Çin'e hem de SB'ye devreler gönderiyordu. Beni üç kez Küba'ya askeri eğitime göndermek istediler. Fakat Ebu Ali Ayiş isminde bir subay, listede üçüncü sırada olmama rağmen gönderilmeme engel oldu. Bu haksızlığı sindiremedim. '87-'88'de Küba'ya gidebilseydim, dönünce komuta kademesinde bir üst rütbeye terfi olacaktım.

'87-'88'de Dev-Solcular gelince onların tercümanlığını yaptım. Sonra FHKC'ye rapor yazıp, ayrıldım. Mücadeleyi bırakmayacaksan, ülkendeki örgütlerden birine gideceksen, tamam dediler. İş buluncaya kadar altı aylık bir maaş alabilmem için maliyeye yönlendirdiler ama tekliflerini kabul etmedim. Çünkü saflarına para için gitmemiştim. Dev-Sol militanlarına yaklaşık 8 ay askeri eğitim verdim. Fakat onlarla da dar ve sekter yaklaşımlardan dolayı yollarımı ayırdım. FHKC'de tanıştığım şu andaki Suriyeli eşimle evlenip, bir dönem Şam'da kaldıktsan sonra 90 yılında çıkan af yasasından yararlanıp ülkeye döndüm.

Filistin halkını çok severim ama üzülerek söylüyorum ki oradaki savaşçıların çoğu haindir. Türkiye'ye döndükten sonra tekrar oralara gittiğimde, bir zamanlar toprakları için savaşan birçok fedainin silah sattığını, ihanet ettiğini, Ürdün ve İsrail adına ajanlık yaptığını gördüm. Her savaşta geri çekile çekile, kaybede kaybede içlerindeki savaşma azmi ölmüştü.

EK-2
Şentürk İnci Anlatıyor:
Filistin Kamplarında 8 Ay

O günlerde aranıyorduk. Mamak Cezaevi'nde TİKB davasından, dört yıl ağır koşullarda yatmıştık ve yakalanırsak daha epey yatacaktık. Bu bile tek başına, cezaevine düşmektense savaşarak ölürüz duygusunu geliştirmeye yetiyordu. Örgüt ilişkimiz, saklanma olanaklarımız ve sahte kimliklerimiz yoktu. Yunanistan'a çıkmak istiyorduk. Tesadüfen karşılaştığımız bir arkadaşımızın önerisiyle, onun ayarladığı bir ilişkiyle oraya geçtik.

Hepimizde tabii ki Filistin halkına karşı özel bir sempati, romantizm vardı. Ayrıca oraya gitmek, savaşmak her devrimcinin özlemiydi. O yanıyla Filistin kamplarına gitmek Yunanistan'a gitmekten çok daha cazip geldi. Öyle bir öneri gelince de hiç düşünmeden kabul ettik.

Lübnan'da, Suriye'de Türkiyeli devrimcilerin olduğunu biliyorduk. En azından onlarla tekrar bir araya gelmek, birtakım askeri deneyimleri orada yaşamak istiyorduk. Geçişimizi ayarlayacak arkadaşla ertesi gün için randevulaştık. Sabah İstanbul'dan ayrılıp Ankara'ya geldik. Aynı gün de Urfa'ya hareket ettik. Yardımcı olan arkadaş hakkında tek bildiğimiz Doktorcu olmasıydı. Bize Filistin'e gidiyorsunuz, dediler, biz de eyvallah, dedik. Bizi kimin götürdüğü, nereye gittiğimiz, kimin karşılayacağı hakkında hiçbir fikrimiz yoktu.

Urfa'da buluştuğumuz kişinin bizi evine götüreceğini sandık. "Gidin bir yer bulun kendinize, yarın tekrar görüşelim" dedi. Orada, beş gece otelde kaldık. Her gün bir otel değiş-

tiriyorduk. Beşinci gün bizi arabayla aldılar. Urfa köylerini geçtikten sonra arabadan indik ve bundan sonra yürüyeceğiz, dediler. Bagajı açınca silah vereceklerini düşündük. Silah istedik ama çıka çıka bir tabanca ile iki mermi çıktı. Meğer tipik bir kaçakçıyla sınırı geçiyormuşuz. Bagajdan çıkan halıları sırtımıza vurduk, içinde genç bir kadının olduğu beş kişilik bir grupla pamuk tarlalarını aştık. İki saat yürüyerek sınırı geçtik. Sınırı geçince jandarma arkamızdan ateş etti. Bir Suriye köyüne vardık. Köylülerle kaçakçıların ilişkisi vardı. Ertesi gün bizi Akçakale'nin karşısında bir köye götürdüler. Şam'dan bir adam geldi. Bizden kimlikler için fotoğraf istedi. Bir hafta sonra Filistinli kimliğimizi getirdiler. Orada bizi geçiren arkadaşların Partizan Yolu'ndan olduğunu öğrendik.

İmdat'la beraber El Saika'ya bağlı, Partizan Yolu'nun Suriye-Lübnan sınırındaki bir kampına götürüldük. Kampta 150-200 insan bekliyorduk. Gittiğimizde sadece üç kişi vardı. İki dağın arasında bir yemekhaneden ve herkesin kendi yattığı çadırdan başka bir şey yoktu. Doğayla baş başaydık. Ortamda Filistinli yoktu. Sadece nöbet tutuyor, yemek yiyor, çay içiyor, satranç oynuyor, koşuyor, arada bir de Kalaşnikof'la atış yapıyorduk. Bir ay sonra arkadaşlara teşekkür edip, diğer devrimci örgütlerle tanışmak istediğimizi söyledik. Bize bölgede sadece PKK ile kendilerinin olduklarını söylediler. Sanırım bizi kaybetmek istemediler. Meğer bizim Partizan Yolu'nun adamları olduğumuz söylenmiş. Biz de onlardan olmadığımızı, benim TİKB'li, İmdat'ın da HDÖ'nden olduğunu söyledik. Bunun üzerine Şam'da Kurtuluşçu arkadaşlarla tanıştırdılar. Kurtuluşçular sekiz, on kişi kadardı. Sorumluları Zaza'ydı.[1]

Kurtuluşçular birkaç gün bizi misafir ettiler. Şam'da tanıştığımız temsilci düzeyinde kalan iki Partizancının evine geçtik. Orada yaşamlarını sürdürebilmek için devrimciler ya çalışmak ya da Filistin kamplarına dönmek zorundaydılar. Biz, Partizan'dan Orhan ve DHB'nden bir arkadaşla iki ay kadar FKC'nin kampında kaldık. Kampta sadece Iraklı Arap bir sorumlu ve iki Suriyeli Kürt genci vardı. Kampta değişik silahları tanıdık, eğitimini aldık. Büyük silahlar olarak, Biksi ve Smirnof gördük, hedef atışları yaptık. Yine koşu yapıyor-

1. '85 yılında gerçekleşen Kurtuluş operasyonunda yakalandı.

duk. Kamp Suriye'nin içindeydi. İki ayın sonunda tekrar Şam'a döndük. O dönemde, '84'ün yaz mevsiminde Dev-Solcu iki arkadaş gelmişti. Biri savaşta esir düşen Cemil (Hüseyin Piro) diğeri ise sanırım Beyrut Kuşatması'nda Cezayir'e tahliye edilenlerdendi. Aynı evde kalırken Dev-Sol'un Avrupa sorumlularından Paşa Güven gelip gidiyordu. Paşa'dan bizi Lübnan'a götürmesini istedik. Paşa, senede iki, üç defa gelir giderdi. Onun ilişkileri sayesinde ben, İmdat ve Dev-Sol'dan bir arkadaş Lübnan'da FHKC ile bağ kurduk. Cemil Avrupa'ya çıktı. Diğer arkadaş Şam sorumlusu olarak kaldı. Lübnan'a gidince bizi tekrar birimlere dağıttılar.

Baalbek'teki FHKC'nin bürosuna geldik. Birkaç gün sonra Trablus'a aktardılar. Filistinlilerin kamplarından sonra da Beyrut'un dağlarına götürdüler. Bizler gittiğimizde Filistinlilerin gücü kırılmıştı. Dürzî bölgesinde kaldığımız için onlarla çalışmak zorundaydık. Bölgenin esas sorumluları onlardı ama günlük olarak gelip bizi denetlemezlerdi. Kayıtsız şartsız Filistin hareketini desteklerlerdi. Antifaşist cephenin içindeydiler. Üçüncü büyük örgütlenmeydiler. Şialar, Dürzîler, Sünniler ve LKP oradaki dört ana güçtü.

Süryaniler'in, Ermeniler'in veya Rumlar'ın Türkiye'den o topraklara sürüldükleri halde, orada doğan çocuklarına Türkçe öğretmeleri bana çok ilginç gelmişti.

Hemen hemen tüm örgütlerin Beyrut'ta, Baalbek'te ve Trablus'ta bir şekilde temsilcilikleri bulunuyordu. Filistinlilerin yaşadığı tüm bölgelerde, hâlâ varlıkları, örgütlerin silahlı olanakları vardı. Fakat Dürzîlerin yaşadığı bölgelerde onların hâkimiyeti altındaydılar. Canbolat'ın güçlerine bağlı olarak yaşıyorlardı. Her yerde tüm örgütler silahlı dolaşmak zorundaydı ve her örgütün kendi barikatları vardı. O zamanlar Emel hareketi de güçlüydü. Devletin ordusu yoktu. Yollar ve genel olarak güvenlik tamamen milislerin elindeydi. Her şehir, bölge, mahalle güç dengelerine göre ayrışmıştı.

Bizim zamanımızda çatışmalar daha çok Ketayiplerle yaşanıyordu. Kaldığımız dönemde İsrail'le hiçbir çatışmamız olmadı. Orada, FHKC'nin bir gerillası olarak mücadele ettim. FHKC, gözlemleyebildiğim kadarıyla diğer örgütlere kıyasla daha disiplinli, devrimcilere daha yakın, siyasi olarak daha gelişmiş insanlardan oluşuyordu. Her birimin bir genel

sorumlusu, bir de siyasi sorumlusu vardı. Siyasi eğitimlerini ihmal etmezlerdi. Diğerleriyle kıyaslandığında Marksist bir formasyonları vardı. Hemen hemen hepsi resmi elbiseliydi. Diğerleri sivil elbiselerle geziyorlardı. Disiplinsizlerdi. El Fetih, DC ve FHKC'ye göre maddi olarak daha zengindi. Savaş alanında olduğumuz için her şeyi paylaşmak zorundaydık. Katı bir hiyerarşi yoktu. Herkes savaşın içinde olduğu için, yapabildiği oranda günlük yaşamı ortaklaştırıyordu. FHKC'de bir eğitim görmedik. Sürekli çatışma alanındaydık ve pratikte eğitiliyorduk.

10-15 gün sonra Ali Saban (Malik) ve bir Filistinli'yle birlikte, Doçka'nın sorumluluğuna getirilmiştik. Semir, gider gitmez bana Doçka kullanmasını öğretmişti. Çatışmalar kimi zaman birkaç gün sürerdi. Günlük hayatımız silahların başında geçiyordu. Uyuma şansımız yoktu. Arada bir, uyumamak için sert kahve içerdik. Sabit mevzi savaşı yürütüyorduk. Herkes mevzisinin başındaydı. Bir mahalleyi düşün, mahalle ikiye bölünmüş. Sen bu taraftasın, mevzilerin belli. Çatışmalar ara sıra şiddetlenir. Saatlerce, günlerce bazen de beş dakika sürer. Çatışma başlayınca hemen bütün alana yayılırdı. Bazen 10 bin mermi yakılıyordu. Bazen de 100 tane mermi yakılır ve çatışmalar birden biterdi. Ağırlıklı olarak çatışmalarda RPG, Doçka, Racmi, kırklık füzeler, 10'luk toplar (B-10)[2] kullanırdık.

Bulunduğumuz birimin komutanı Malik'ti. Malik, Antakya'dan, Arap kökenli bir arkadaştı. Türkiye'de MLSPB örgütünde yer almıştı. Suriye'de ise bir dönem Acil ve Dev-Sol'la ilişkisi olmuş. Örgütten kopunca kendisini tamamen Filistin davasına adamış, bu arada FHKC'nin de iyi bir kadrosu olmuştu. Artık onlar gibi düşünen, onlar için savaşan birisiydi. Avrupa'ya çıkma ya da Türkiyeli devrimcilerle tekrar buluşmak gibi bir fikri yoktu. Türkçe de bildiği için bizi onun birimine verdiler. Malik bize hem askeri eğitim verdi hem de dil konusunda yardımcı oldu. Onun dışında Cemil (Nasır Zubari) Ayntat bölgesinde başka bir birimin sorumlusuydu. Cemil'le sık sık görüşüyorlardı. Türkiyeli başka kimseyi tanı-

2. Sovyet yapımı, araç üzerine monte edilmiş, düz atış ve kısa menzil için kullanılan, 82 mm çapında topu ve 4-5 kilometre menzili bulunan antitank, antipersonel topçu silahıdır.

yamadık. Malik, Türkiyeli örgütlerin hemen hemen hepsinin Beyrut'u terk edip, Şam'a çekildiklerini söylemişti. Temsili ya da örgütlü düzeyde kimse yoktu.

Maliklerle kaldığım 8 ay boyunca, çatışma çıkınca çatışmaya katılıyorduk. Onun dışında hayatımız mevzi savaşının rutinliği içinde geçti. Satranç oynadığımız bahçeye bir gün havan düştü. Şarapnel parçasından Dev-Solcu bir arkadaş hafif yaralandı.

12 Eylül öncesinde de sıcak çatışmalar yaşamıştık. Dolayısıyla oradaki sıcak çatışmalar beni çok da sarsmadı ve derinden etkilemedi. Biz oraya gittiğimizde daha önce eline silah almış insanlardık. Türkiyeli devrimciler eğitimin birçoğunu sıcak savaşın, hayatın içinde görmüşlerdi. Antifaşist mücadele içinden geliyor olmanın hem askeri hem de duygusal yakınlığı içindeydim. Onun için uyum sağlamakta zorluk çekmedim. Tepene bir havan düşmediği ya da uzun namlulu bir silahın hedefi olmadığın sürece, ölme riskin yoktu.

8 ay kaldıktan sonra Malik ve İmdat'la içinde bulunduğumuz durumu değerlendirdik. Türkiye'ye dönmek gibi bir hedefimiz yoktu. Arandığımız için kaçıp oralara gelmiştik. Avrupa'yla ilişki kurduk. Tekrar Şam'a döndük. Pasaportlarımızı Kurtuluş'un sorumlusu Zaza ayarladı. Böylelikle Filistin maceram sona erdi.

Eğer örgütler isteselerdi Filistin kamplarında, Ortadoğu sahasındaki olanakları Türkiye'de yaratabilirlerdi. Orada tek avantajımız değişik, büyük silahları öğrenmekti ki onları da büyük şehirlerde kullanma şansın yoktu. Örneğin Ankara'da, İstanbul'da 10'luk topu, RPG'yi ne yapacaksın? Mevzi savaşında değilsin ki. Lübnan'a gitmeden de bu eğitimlerin önemli bir kısmını insanlar Türkiye'de alabilirdi. Ama artık neyin ihtiyacı, gerekçesiyle bu tür şeyler iddia edilir ben hâlâ anlayamam.

'88'de birçok örgüt o topraklarda eğitim olanakları yarattı. Bunlar devrimci basına da yansıdı. Gazetelere röportajlar verenler de, kulaktan dolma konuşanlar da abartıyor. Savaşın içinde kalanlar birçok şeyi yaşadılar ve öğrendiler. Onun dışında o süreç TDH'ye yeni bir şey katmadı. Tam tersi birçok insan orada paralı askerlik yaptı. Türkiyeli devrimci örgütler fazla para alabilmek için güçlerini abartırlardı. Onlarla ilgili

birçok dedikodu ortalıkta dolaşırdı. Hatta kimisinin fazladan adam gösterip ya da çok uygun olmadığını bildiği halde bazılarını orada gösterip para aldıkları söylenirdi.

Onların disiplin, siyasi formasyon açılarından bizden öğrenecekleri çok fazla şey vardı. Bu yanlarımızla onlardan bin kat daha ileriydik. Şunu da unutmamak ve inkâr etmemek gerekir: Beyrut Kuşatması'ndan birçoğunun kaçtığı söylenir ama fedakârca direnen, bu uğurda çatışmalarda şehit düşen, kahramanca çatışan Filistinli gerillalar da çıkmıştır. Benzer hikâyeler bizde de farklı biçimlerde anlatılır. Türkiyeli devrimcilerden direnen, ölen insanlar var ama kaçanlar da örgüt tarafından çekilenler de, orada öleceksiniz, deyip bekleyen örgütler de var. Bana göre o tartışmalarda TKP(B)'liler samimiydi. Karar almışlar, direneceğiz, demişler. Ayrıca dönen insanlarını bile geri göndermişler. Duyduğum, bildiğim onların daha dürüst, samimi, militan ve örnek bir tutum aldıkları yönünde.

Filistin hareketiyle bağların tamamen zayıflaması hatta yok olması, ihtiyaç olmamasından kaynaklıydı. Enternasyonal bir örgütlenme olmadığı müddetçe, ilişki kuran ihtiyacı kalmayınca da seviyeyi düşürür. Ben Dev-Sol'un hâlâ FHKC'yle ilişkisinin olduğunu düşünüyorum. Kurulacak ilişkinin karakterini ve seviyesini ülkendeki varlığın belirler. Güçlüysen Şam'da da, Lübnan'da da, Paris'te de ofisini açabilirsin. TDH sadece orayla değil en güçlü olduğu '70'lerde bile bu düzeyde, sistemli bir ilişki kuramamış ki. O günlerde Avrupa'da Türkiyeli örgütlerden en fazla üç dört tanesinin temsilciliği vardı. Bana göre ülkende güçlü bağların yoksa bu tek başına yeterli de değil. Yarın, hadi ülkenizde şöyle bir şey yapalım, deseler ne yapacaksın?

İlk defa ülke dışına çıkmış, üstelik yıllarca devrimcilerin rüyası olan Filistin gerçeğiyle tanışmıştım. Değişik uluslardan devrimcilerle bir arada yaşadık ve birbirimizi tanıdık. Onun dışında yeni silahları kullanmayı öğrendik. Filistinli hareketleri yakından tanıdık. Filistin hareketini gözümüzde çok büyütmüşüz. Bilmeden inanıyor ve gözümüzde büyütüyoruz, gerçekliği görünce de bu sefer hayal kırıklığı yaşıyoruz. Bir devrimci gerçeklikten uzaklaşmamalıdır.

* * *

Röportajlar ve Tarihleri

Murat Açıkgöz, 13 Şubat 2014, Antakya
Nasrettin Adalı, 9 Ocak 2016, Adana
Hasan Aksu, 2 Mart 2014, Hollanda/Arnheim
Tahsin Akpek, 28 Haziran 2013, Antep/Nizip
Savaş Al, 3 Şubat 2015, İzmir
Esat Alan, 4 Şubat 2016, Adana/Karataş
Şamil Altan, 20 Ağustos 2013, İstanbul
İlhami Aras, 23 Temmuz 2013, İstanbul
Yaşathak Aslan, 11 Eylül 2013, İsviçre/Bern
Hasan Ataol, 7 Şubat 2015, İstanbul
Bektaş Avşar, 24 Ağustos 2013, Antep
Mehmet Ali Ayan, 18 Eylül 2013, Fransa/Paris
Eyüp Ayar, 10 Temmuz 2013, Ankara
Murat Aydın, 16 Mart 2014, Almanya/Köln
İsmail Metin Ayçiçek, 12 Ağustos 2013, Almanya/Köln
Sait Aydoğmuş, 25 Şubat 2015, Diyarbakır
Hüseyin Balkır, 13 Mart 2014, Paris
Hasan Baklacı, 24 Ocak 2016, Suriye/Lazkiye
Cemil Bayık, 9 Nisan 2015 - Kandil/Medya Savunma Alanları
Faik Bulut, 21 Ağustos 2013, İstanbul
Ahmet Çankaya, 24 Ocak 2016, Suriye/Lazkiye (Telefon)
Mehmet Çapan, 9 Şubat 2014, Mersin
Zihni Çetiner, 31 Ocak 2015, İzmir
Süleyman Çolak, 14 Şubat 2014, Antakya/Harbiye
Hacı Demirkaya, 3 Mart 2014, Hollanda/Arnheim
Abdullah Dereli, 29 Eylül 2013, Almanya/Kiel
Semih Dinç, 22 Ağustos 2013, Mersin
Gazi Eke, 21 Temmuz 2013, Çorum/Sarımbey Köyü
Fehmi Erbaş, 5 Şubat 2007, Almanya/Köln

Halit Ertaş, 5 Ekim 2013, Almanya/Köln
Aziz Göçmen, 18 Eylül 2014, Malatya/Ören
Gürol Günel, 18 Eylül 2013, Fransa/Paris
İbrahim Güçlü, 24 Şubat 2015, Diyarbakır
Nazım Güvenç, 12 Haziran 2014, İstanbul
Memet Güzel, 25-26 Mart 2015, Antakya
Şentürk İnci, 8 Mart 2014, Danimarka/Kopenhag
Fatma İrier, 28 Aralık 2013, İstanbul
Şerif Kanmaz, 23 Ocak 2016, Suriye/Lazkiye
Ercan Kanar, 14 Haziran 2014, İstanbul
Mustafa Karadağ, 15 Aralık 2014, İzmir
Bereket Kar, 10 Temmuz 2013, Ankara
Mehmet Selim Kelleci, 16 Eylül 2014, Mersin
Atilla Keskin, 5 Mart 2014, Almanya/Köln
Kınacılar, Ahmet: 24 Ağustos 2013, Antep
Hasan Kırteke, 18 Eylül 2014, Malatya/Gölbaşı
Süleyman Kırteke, 16 Mart 2014, Almanya/Köln; 7 Haziran 2014, Mersin; 17 Eylül 2014, Malatya/Ören
Demir Küçükaydın, 28 Eylül 2013, Almanya/Hamburg
Ayşe Küpeli, 26 Haziran, Ankara
Yaşar Küpeli, 26 Haziran, Ankara
Yusuf Küpeli, 10 Ocak 2014, İsveç (e-mail)
Hasan Mansuroğlu, 3 Mayıs 2016, Muğla
Hasan Mantıcı, 22 Temmuz 2013, Bursa
Fırat Meriç, 30 Ocak 2016, Antakya
Meral Mirioğlu, 25 Mart 2015, Antakya
Mithat Mirioğlu, 26 Mart 2015, Antakya
Sabri Ok, 11 Nisan 2015, Kandil/Medya Savunma Alanları
Adil Okay, 28 Ağustos 2013, Mersin
Selahattin Okur, 18 Şubat 2014, İstanbul
Muzaffer Oruçoğlu, (e-mail) 18 Mart 2015
Ömer Ödemiş, 6 Ocak 2016, Adana
Yaşar Özbay, 14 Temmuz 2013, Ankara
Müfit Özdeş, 11 Şubat 2015, İstanbul/Heybeliada
Cenap Özek, 8 Ekim 2013, Almanya/Bielefeld
Nail Özkaya, 28 Haziran 2013, Antep
İ. Halid Özkul, 18 Şubat 2014, Burhaniye
Hüseyin Pir, 9 Mart 2014, İsveç
Ahmet Rende, 13 Şubat 2014, Antakya
Bekir Reyhan, 24 Ağustos 2013, Antep

Mehmet Satan, 28 Haziran 2013, Antep/Nizip
İbrahim Satılmış, 15 Haziran 2011-6 Şubat 2012, Almanya/Köln
Mahir Sayın, 11 Eylül 2013, İsviçre/Bern
İbrahim Seven, 23 Eylül 2013, Almanya/Essen
Ramazan Sever, 13 Mart 2014, Fransa/Paris
Ahmet Tuncer Sümer, 11 Eylül 2014, İstanbul
Yusuf Sülekoğlu, 2 Haziran 2014, Antalya/Kaş
Mustafa Şamlıoğlu, 27 Mart 2015, Antakya/Reyhanlı
Ozan Telli, 1 Şubat 2014, Antep/Islahiye
Mehmet Tepebaşı, 1 Mart 2014, Hollanda/Amsterdam
Hacı Tonak, 21 Şubat 2014, Bursa
Teslim Töre, 10 Eylül 2013, İsviçre/Basel
İbrahim Turgut, 24 Temmuz 2013, İstanbul
Melek Ulagay, 10 Şubat 2015, İstanbul
Bülent Uluer, 13 Haziran 2014, İstanbul
Mihrac Ural, 22 Ocak 2016, Suriye/Lazkiye
Mahmut Memduh Uyan, 13 Temmuz 2013, Ankara
Ali Ünlübayır, 26 Eylül 2013, Almanya/Köln
Semra Ünlübayır, 26 Eylül 2013, Almanya/Köln
Mustafa Yalçıner, 8 Eylül 2014, İstanbul
Alper Yalman, 28 Şubat 2016, Mersin
Abdülkadir Yaşargün, 20 Temmuz 2013, Mersin
Hıdır Yıldız, 25 Eylül 2013, Almanya/Köln
Salim Turgut Yılmaz, 30 Ocak 2016, Antakya
Ahmet Yolal, 8 Mart 2014, Danimarka/Kopenhag
Zeki Zorlu, 2 Ekim 2013, Almanya/Köln
Cemil Nasır Zubari, 1 Şubat 2013, Antakya

1968 Yılından İtibaren Kronolojik Bir Sırayla FUKH Saflarında Mücadele Etmiş ve Hayatını Kaybetmiş Devrimciler

Mustafa Çelik (1969)
Nusret Yarar (1970)
Münir Unkol (1970)
Ahmet Özdemir (1973)
Bora Gözen (1973)
Ali Kiraz (1973)
Cafer Topçu (1973)
Gürol İlban (1973)
Kerim Öztürk (1973)

Şükrü Öktü (1973)
Yücel Özbek (1973)
Kemal Ergin (1981, Kurtuluş)
Hüseyin Gökdemir [1981, TKP(B)]
Ahmet Çolak (1982, ACİL)
Mustafa Çetiner (1982, TKEP)
İmam Ateş (1982, TKEP)
Süleyman Tuğcu (1982, PKK)
Veli Çakmak (1982, PKK)
İsmet Özkan (1982, PKK)
Kemal Çelik (1982, PKK)
Mehmet Atmaca (1982, PKK)
Emin Yaşar (1982, PKK)
Mustafa Marangoz (1982, PKK)
İrfan Ay (1982, PKK)
Şerif Aras (1982, PKK)
Şehabettin Kurt (1982 PKK)
Abdullah Kumral (1982 PKK)
Abdülkadir Çubukçu (1982, PKK)
Semih Özbay (1983, ACİL)
Süleyman Kılıç (1983, ACİL)
Hanna Maptunoğlu (1983, ACİL)
Vedat Erdal (1983, ACİL)
Selahattin Kaya (1983, ACİL)
Kuvvettin Külekçi (1983, ACİL)
Cevat Saim Çelen (1986 TKEP)
Ali Saban, (1985)
Mustafa Keskin, (1988)
Cevdet Kılıç (1994, ACİL)
Semih Özal [1995, TKP(B)]

Kaynakça

Gazeteler

1968-1985 yılı arasındaki *Akşam, Hürriyet, Günaydın, Milliyet, Cumhuriyet, Tercüman* sayıları

Dergiler

77-78 yılları Özgür Filistin sayıları

Kitaplar

Abdülkadir Yaşargün, *Direniş 12 Mart ve Sonrası*, Ozan yayıncılık 2007.

Abdülkadir Yaşargün, *Filistin Fedaileri Gaziantep'ten Filistin'e Bir Dostluk ve Savaş Öyküsü*, Ozan Yayıncılık, 2005.

Abdülkadir Yaşargün, *Umutlarımız Yarıda Kaldı*, Ozan Yayıncılık 2006.

Beyaz Kitap, *Türkiye Gerçekleri ve Terörizm*, Ankara 1973.

Sezai Sarıoğlu, *Bülent Uluer Anlatıyor*, Çerkesim, Türküm, Kürdüm, Sosyalistim, Dipnot Yayınları, 2016.

Cengiz Çandar, *Mezopotamya Ekspresi*, İletişim Yayınları 2012.

Cengiz Çandar, *Direnen Filistin*, May Yayınları 1976.

Ceylan Göllücü, *Filistin Kazanacak*, Belge Yayınları, 1998.

Daniele Ganser, *Nato'nun Gizli Orduları*, Güncel Yayıncılık, 2006.

Erhan Palabıyık, *Ortadoğu'ya Açılan Altın Kapısı* Reyhanlı, Reyhanlı Belediyesi Kültür Hizmetleri, 2011.

Esad Sakar, *Filistin İşçi Hareketi*, Pele Sor Yayınları, 1991.

Eugene L Rogan. & A. Shlaim, *Filistin Uğruna, 1948'in Tarihini Yeniden Yazmak*, Çev. Suna Gülfer Ihlamur, Küre Yayınları, 2012.

Evrim Topuz, (Derleyen) *Filistin: Devrim Sürüyor*, Anka Yayıncılık 2007.

Faik Bulut, *Filistin Rüyası*, Berfin Yayınları, 1991.

Fawaz Turki, *Filistin Sürgünü: Bir Mültecinin Anıları*, Metis Yayınları, 1996.

Haluk Gerger, *ABD-Ortadoğu-Türkiye*, Ceylan Yayınları, 2006.

Hasan Mantıcı, *FİLİSTİN GÜNCESİ, Türkiye Devrimcilerinin Enternasyonal Mücadelesi*, Ozan Yayıncılık, 2014.

Hikmet Kıvılcımlı, *Sürtük Yahudinin Çilesi Filistin Kazanacak*, Kıvılcım Yayınları, 1999.

I. Rennap, *Anti-Semitizm ve Yahudi Sorunu*, Çev. Şen Süer Kaya, İnter Yayınları, 1991.

İlhan Bahar, *Teşkilat-ı Mahsusa MİT ve İstihbarat Örgütleri*, Kum Saati Yayınları, 2009.

İsmet Öztürk, *THKP-C'den Kurtuluş'a Mücadele Hayatım*, Dipnot, 2010.

Jonathan Schneer, *Balfour Deklarasyonu, Arap-İsrail Çatışmasının Kökenleri*, Kırmızı Kedi Yayınevi, 2012.

Levent Ünalan & Ahmet Ali Gökdemir, *Jerusalem*, Melek Yayınları, 2012.

Mahmut Memduh Uyan, *Hepsi Hikâye Kardeşim*, Dipnot Yayınları, 2015.

Nuri Salman, *Yolculuk Sürer*, Ayrıntı Yayınları, 2016.

Ramazan Balcı, *Osmanlı'yı Yıkan Cephe; Filistin*, Nesil, 2006.

Ribhi Hallaoum (Ebu Firas), *Belgelerle Filistin*, Alan Yayıncılık, 1999.

Salih El Kallab, *Tehcirden İntifadaya Ebu Cihat'ın Öyküsü*, Belge Yayınları, 2007.

Turhan Feyizoğlu, *Denizler ve Filistin*, Alfa Yayınları, 2011.

William L. Cleveland, *Modern Ortadoğu Tarihi*, Agora Kitaplığı, 2008.

Yaşar Küpeli, *Filistin'de İki Resim, Örgürlüğüm Esaretim ve Aşkım*, Nitelik Yayınları, 2015.

Fotoğraflar

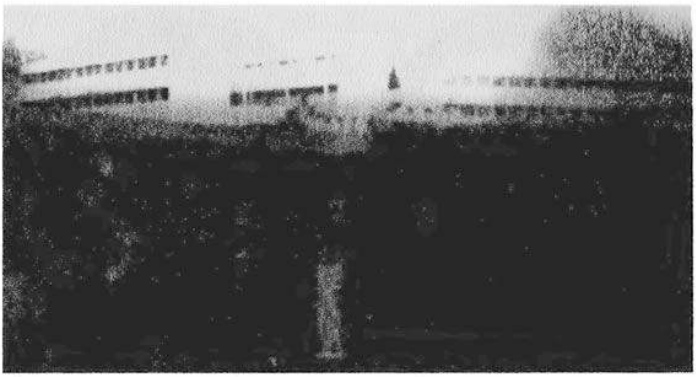
Özgür Filistin Dergisinin ilk sayısı

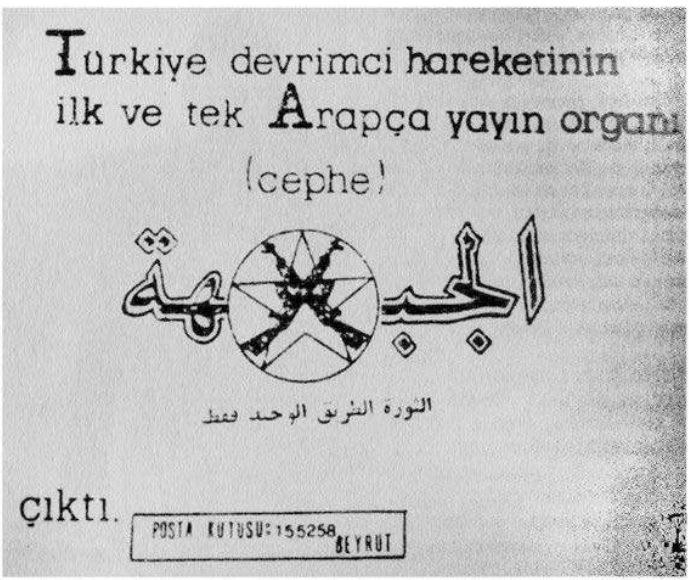
Soldan sağa: Ahmet Çolak, Adil Okay,
Mehmet Kırbaç, Özcan Memişoğlu, Ahmet Yiğenler

Sur-Lübnan, 1982 Baharı.
Soldan sağa Özcan Memişoğlu, Mihrac Ural,
Kemal Bayram, Ahmet Rende.
Oturanlar Adil Okay, Ahmet Çolak.

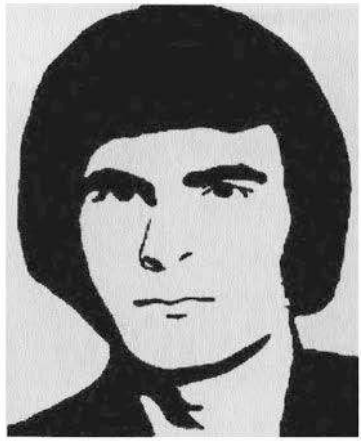
Reşadiye Acilciler Kampında
Soldan sağa Ahmet Çolak, Özcan Memişoğlu, Mirac Ural,
Adil Okay, Kemal Bayram, Mehmet Kırbaç

Acil tarafından Beyrut'ta çıkarılan
Türkçe-Arapça yayın organı (Cephe).

Hanna Maptunoğlu

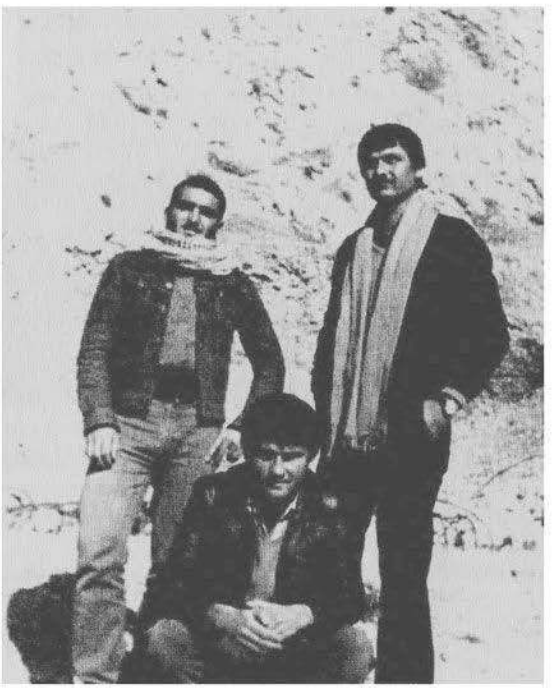
Semih Özbay

Soldan sağa Mithat Mirioğlu ve bir yoldaşı.
Beyrut 1982.

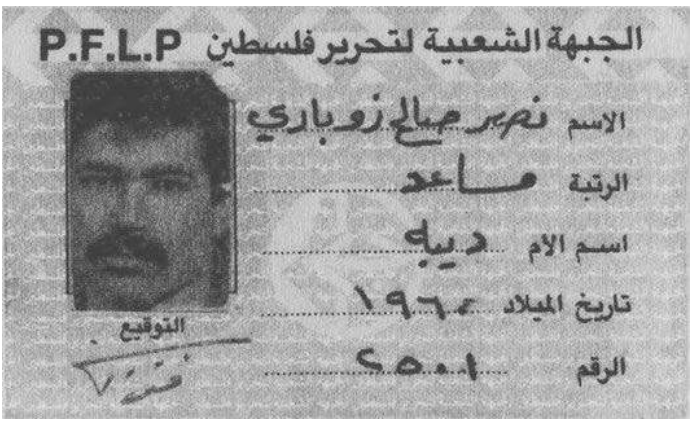
FHKC Kampında, eğitim sonrası bir grup gerilla.

Soldan sağa Ahmet Yolal ve Ali Akkurt, oturan Ahmet Keskin

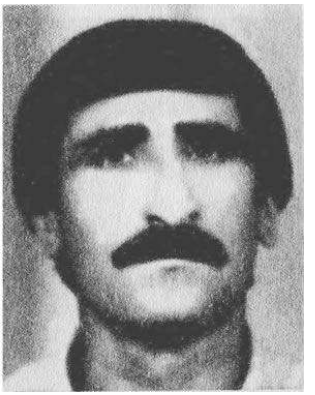
Hüseyin Gökdemir anısına çıkarılan Arapça afiş.

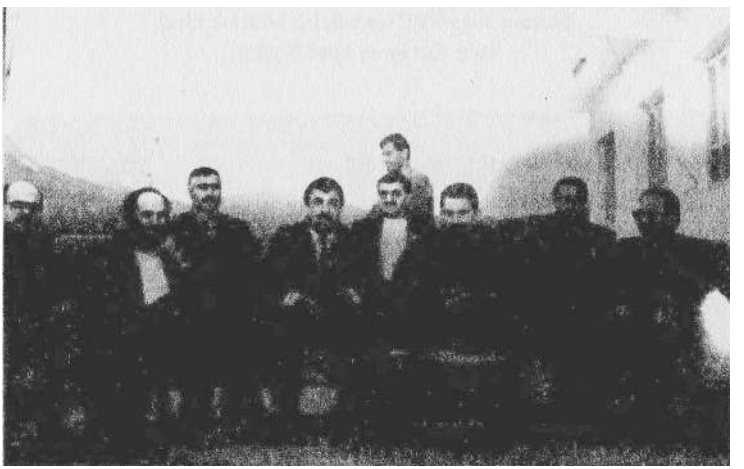
Cemil Nasır Zubari'nin FHKC kimlik kartı.

Kemal Ergin

İmam Ateş

1983 baharı FKBDC toplantısı, Lazkiye Bassit Beldesi.
Soldan sağa ..., İbrahim Seven, ..., Mihrac Ural,
Beşir Kanmaz, Abdullah Öcalan,
..., Suat Bozkuş.

80'li yıllar Lazkiye, Devrimci Birlik Platformu hazırlıkları.
Soldan sağa SVP temsilcisi, Mihrac Ural,
Sarp Kuray ve Suat Bozkuş.

Abdullah Öcalan, Cemil Esad ve Mihrac Ural.

Mustafa Çetiner

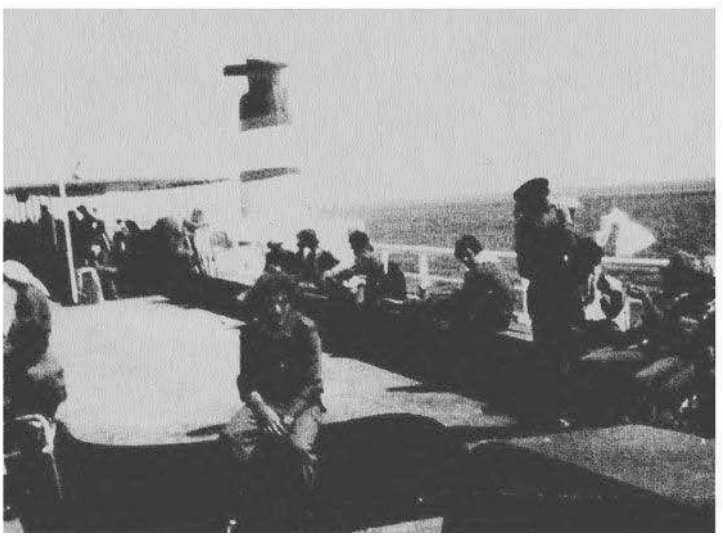
Kemal Çelik
(1982 yılında İsrail'e karşı arkadaşlarıyla direnirken Nebatiye'de hayatını kaybetti.)

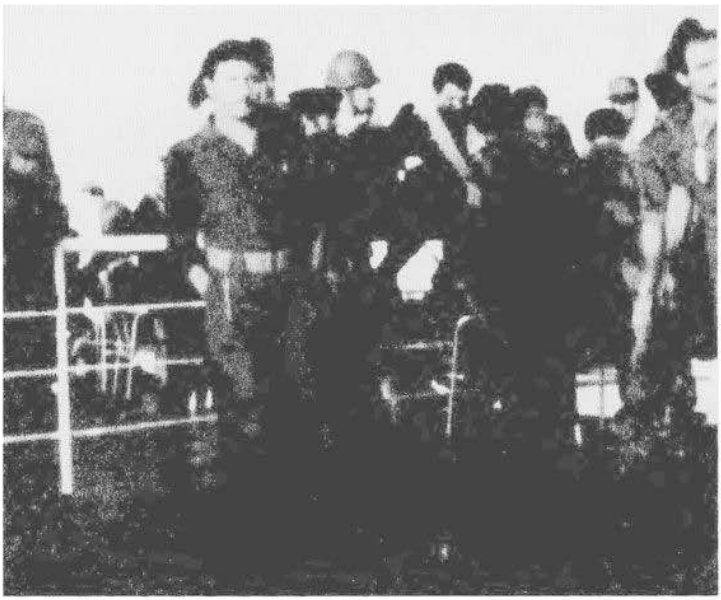
Ahmet Yolal
(Beyrut'ta çok sayıda bulunan uçaksavar mevzilerinden birinde).

Beyrut'ta bodrumu sığınak ve askeri kamp alanı olarak kullanılan binalardan biri. Vurulduktan hemen sonra.

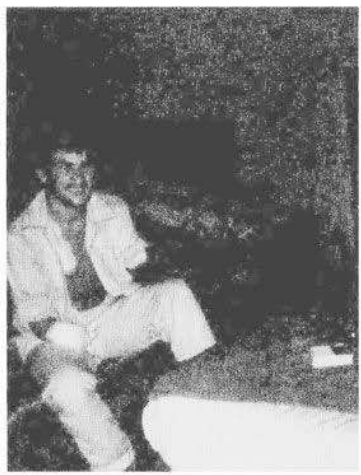

Ahmet Yolal Beyrut'tan tahliye esnasında geminin güvertesinde.

Alper Yalman, Beyrut'tan tahliye esnasında
geminin güvertesinde.

Ahmet Keskin kollarını kaybettikten sonra
hastanede tedavi olurken.

Ansar Esir Kampı 1983.

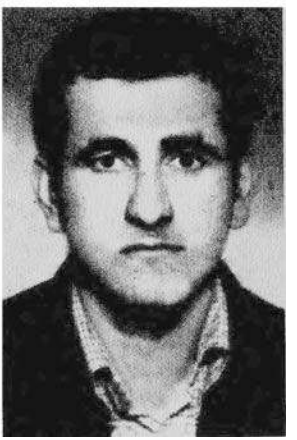
Ansar Esir Kampı 1983.

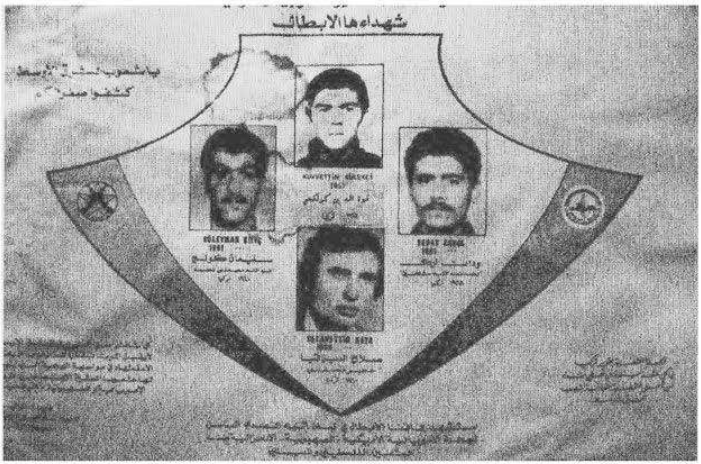
Ansar Esir Kampı 1983.

Salah al Tameri,
Ansar Esir Kampı direnişinin
örgütleyicilerinden,
El Fetih subayı.

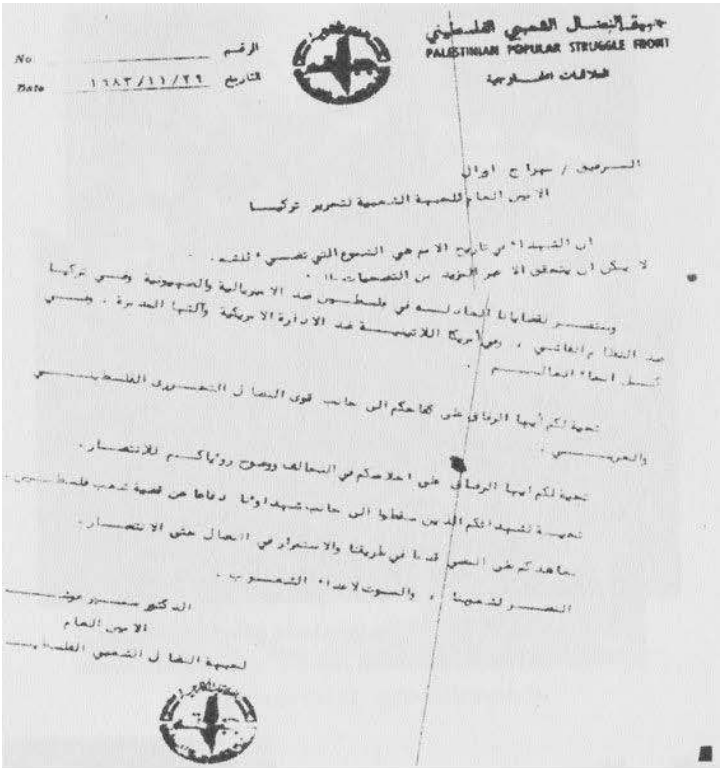
Müntecep Kesici

1983 yılında Filistin Hareketi içinde başlayan iç çatışmada öldürülen 4 Acilci militanın anısına çıkarılmış Arapça afiş.

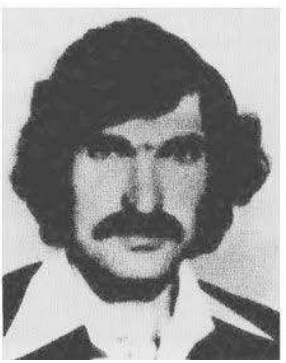
Soldan sağa Şentürk İnci ve Ali Saban.
Mevzilerinde satranç oynarken.

Nidal Cephesi Genel Sekreteri Dr. Semir Goşe'nin
Acil'e ilettiği mesajlardan biri.

Cevdet Kılıç

Mustafa Keskin

Şentürk İnci Filistinli bir gerillayla nöbet esnasında.

Sağda Şentürk İnci Filistinli bir gerillayla eğitim esnasında.

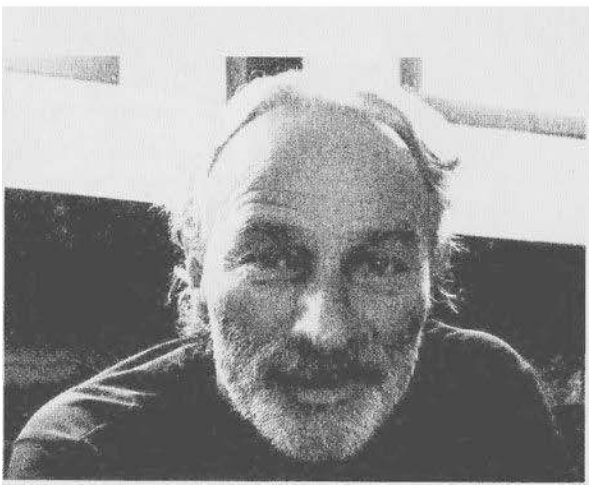
Şentürk İnci FHKC eğitim kampında.

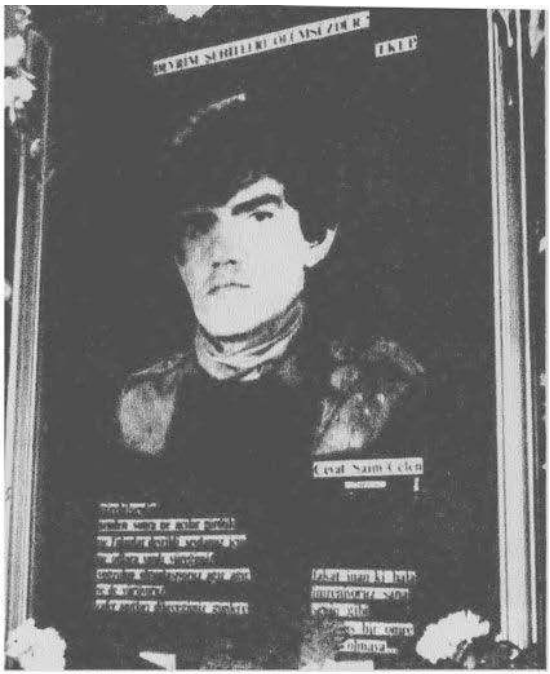
Soldan sağa İmdat Oğuz ve Şentürk İnci, Filistin kampında.

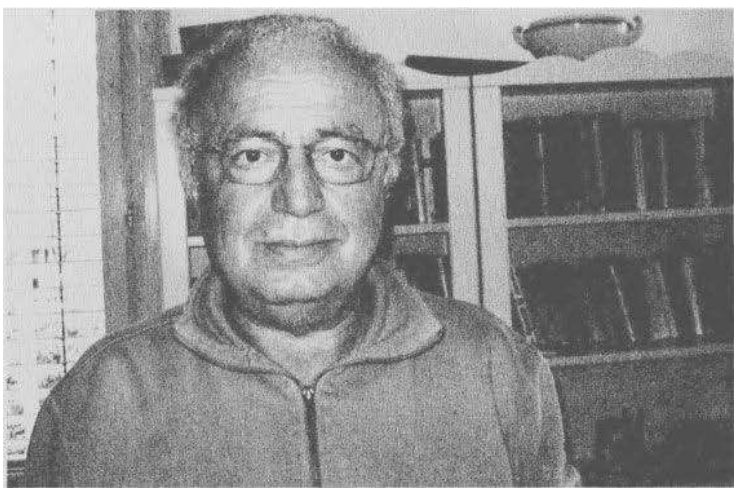
Soldan sağa Ali Saban ve Şentürk İnci,
bir havan saldırısı sonrası mevzilerinde harfiyatı toplarken.

Yusuf Ziya Sülekoğlu,
Kaş-Antalya.

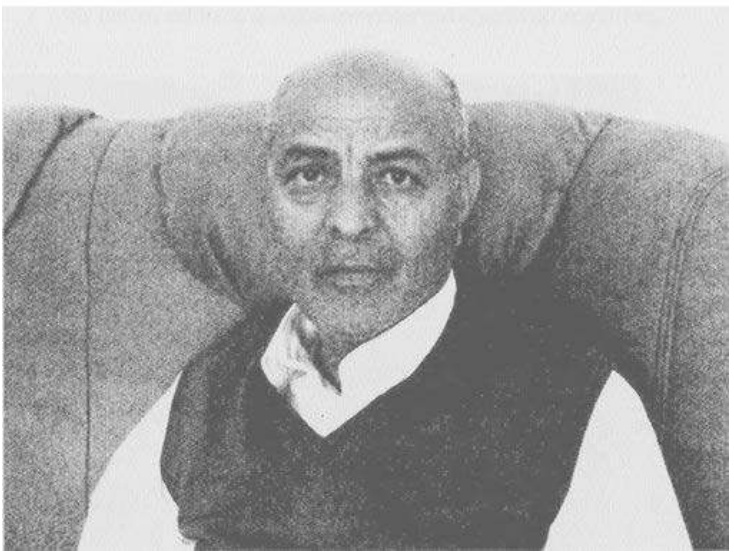
Cevat Saim Çelen

Yaşathak Aslan,
İsviçre.

Mehmet Tepebaşı,
Amsterdam-Hollanda.

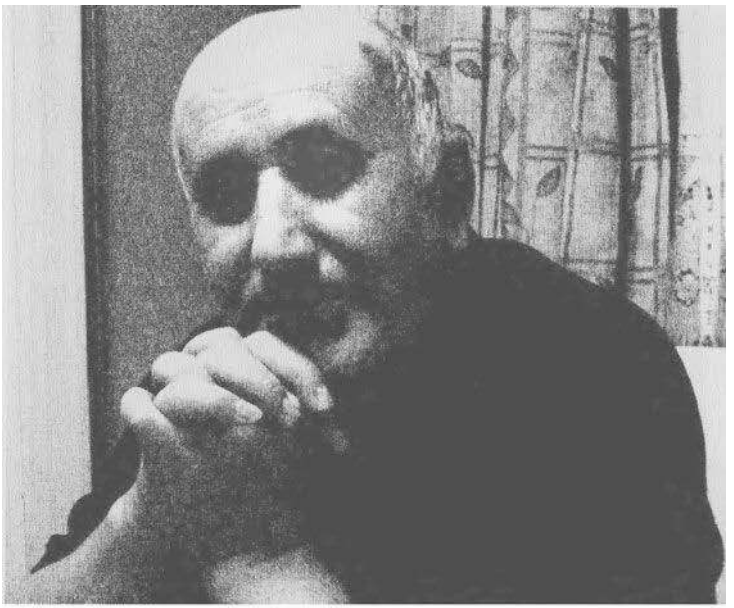
Abdullah Dereli,
Kiel-Almanya

Fatma İrier,
İstanbul.

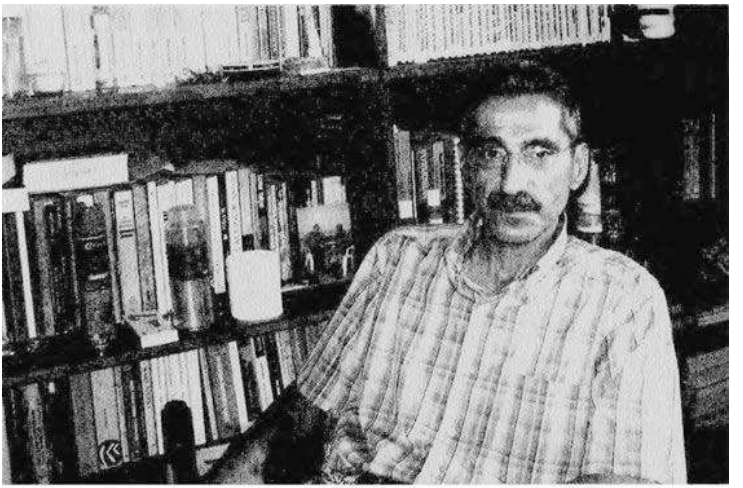
Eyüp Ayar,
Ankara.

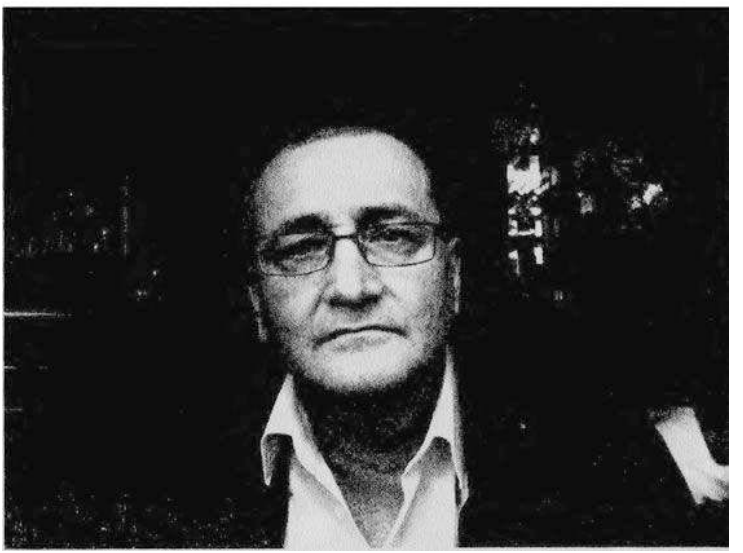
Ali Ünlübayır,
Köln-Almanya.

Sevim Ünlübayır,
Köln-Almanya.

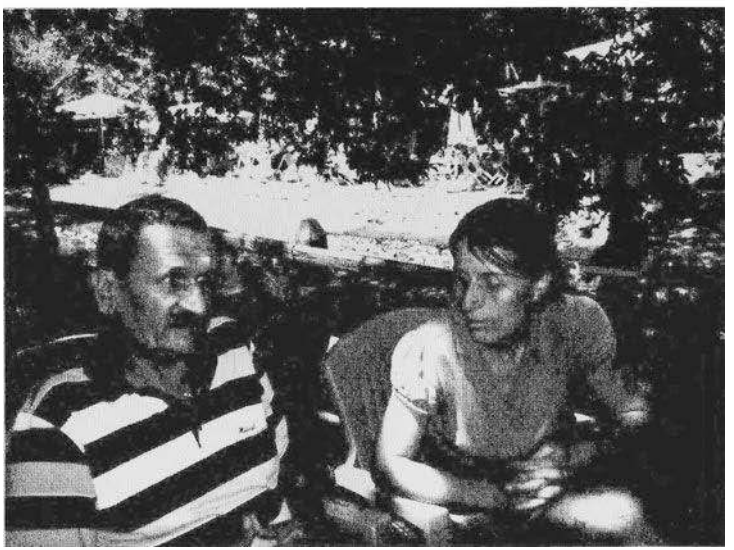
Gazi Eke,
Çorum.

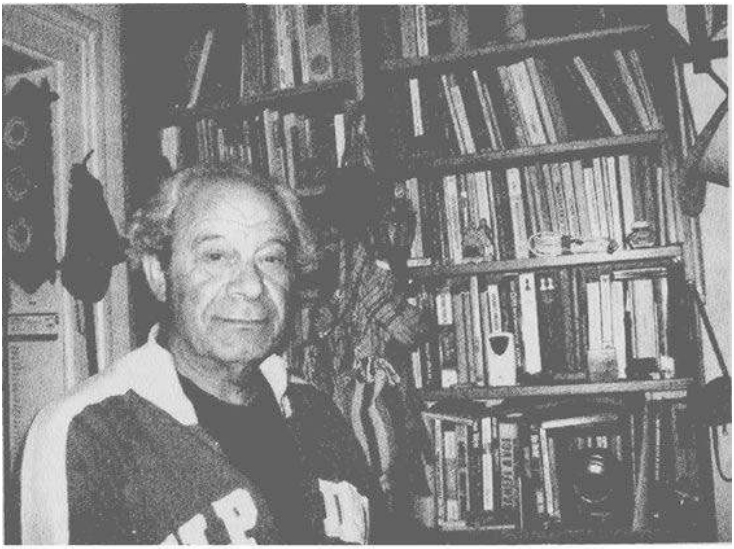
Mehmet Ali Ayan,
Paris-Fransa.

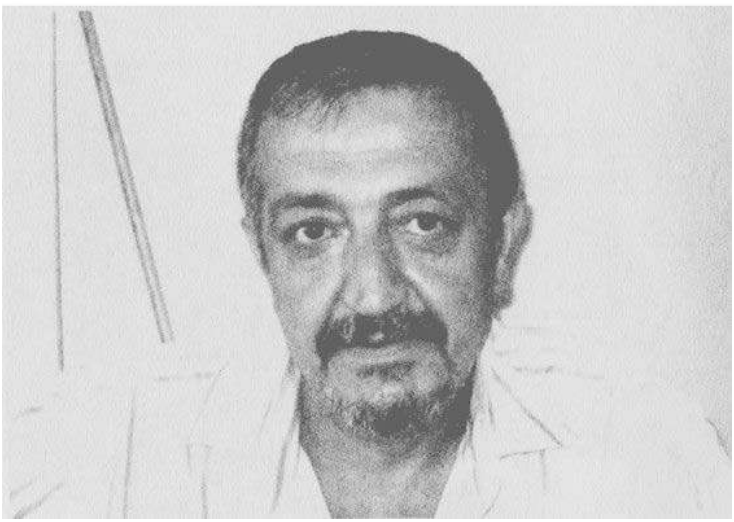
Ahmet Yolal ve Şentürk İnci,
Kopenhag-Danimarka.

Hasan Mantıcı,
Bursa.

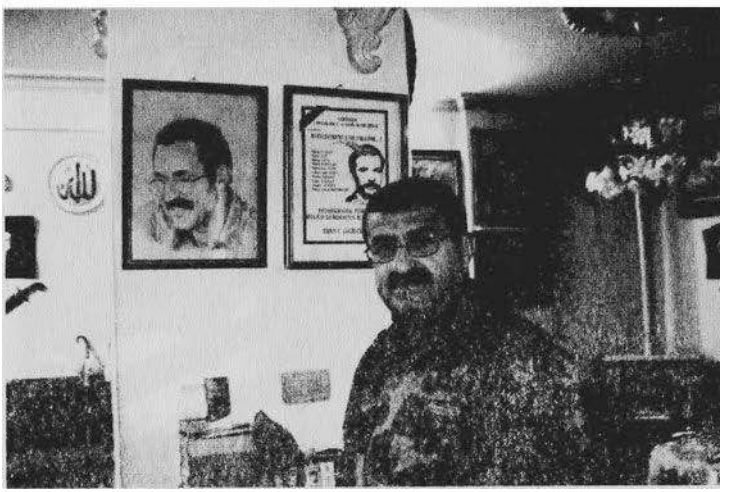
Mahir Sayın,
İsviçre.

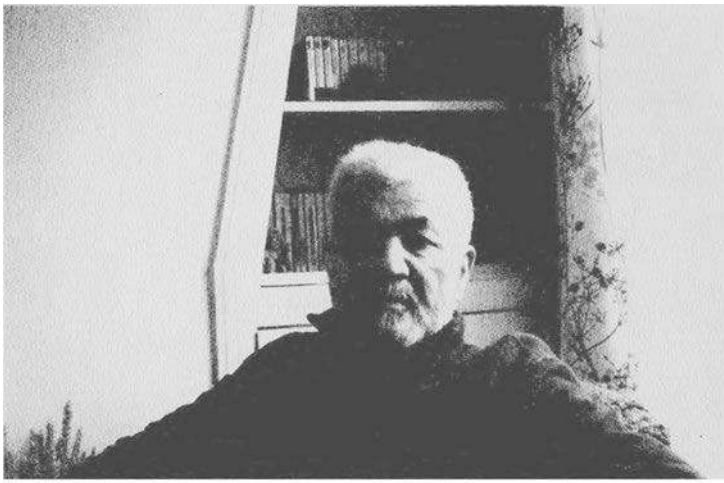
İbrahim Turgut,
İstanbul.

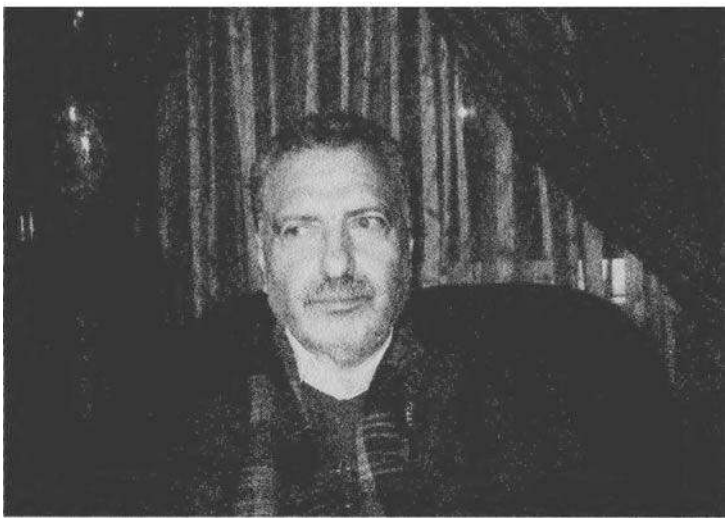
Soldan sağa Beşir Kanmaz, Mihrac Ural ve Oktay Duman,
Lazkiye-Suriye.

Beşir Kanmaz,
Lazkiye-Suriye.

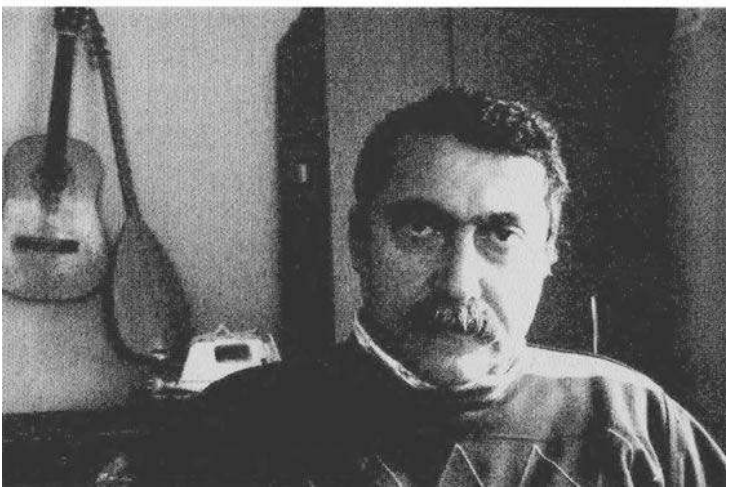
İbrahim Yalçın,
Paris-Fransa.

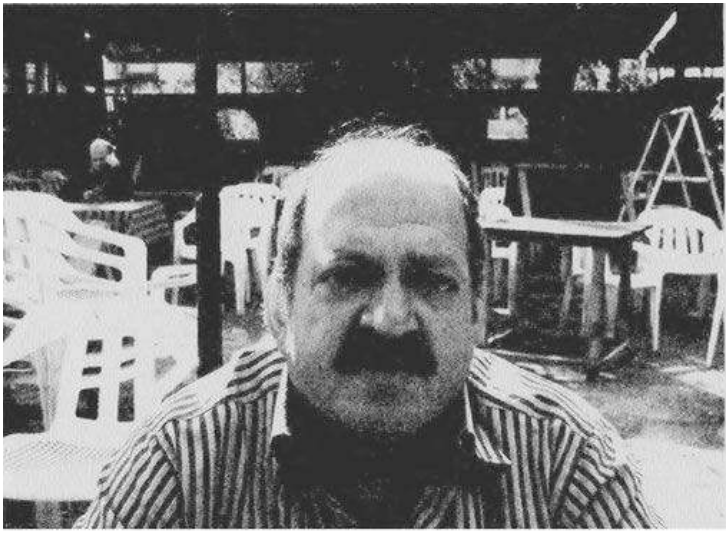
Hasan Baklacı,
Lazkiye-Suriye.

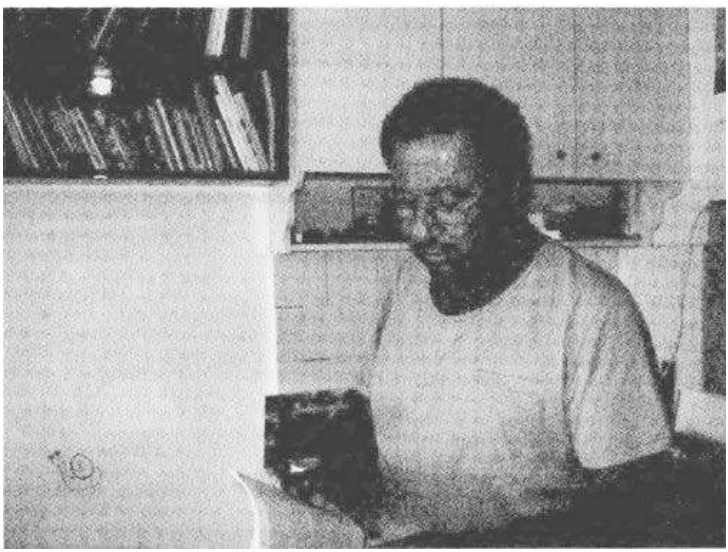
Mihrac Ural,
Lazkiye Cezaevi, Ocak 2000.

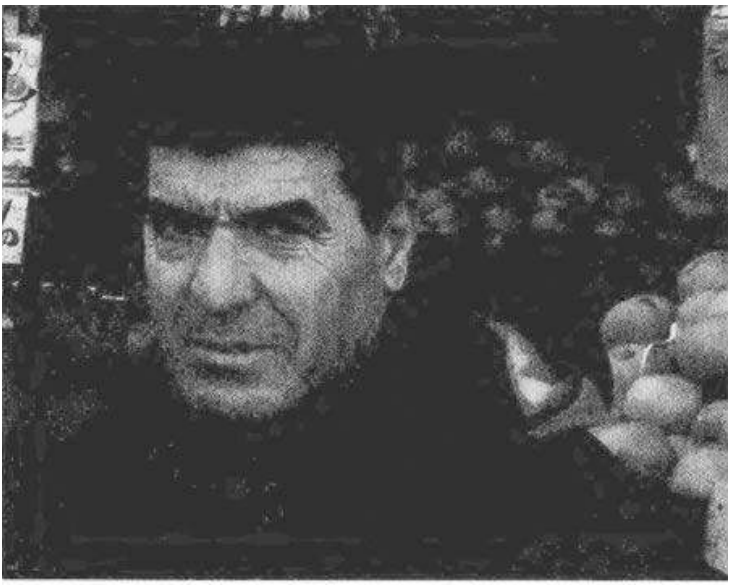
Süleyman Çolak,
Antakya.

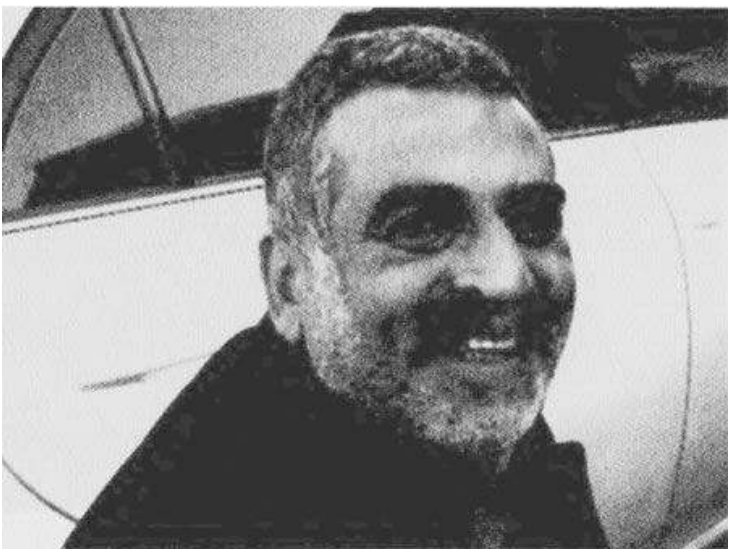
Ahmet Rende,
Antakya.

Adil Okay,
Mersin.

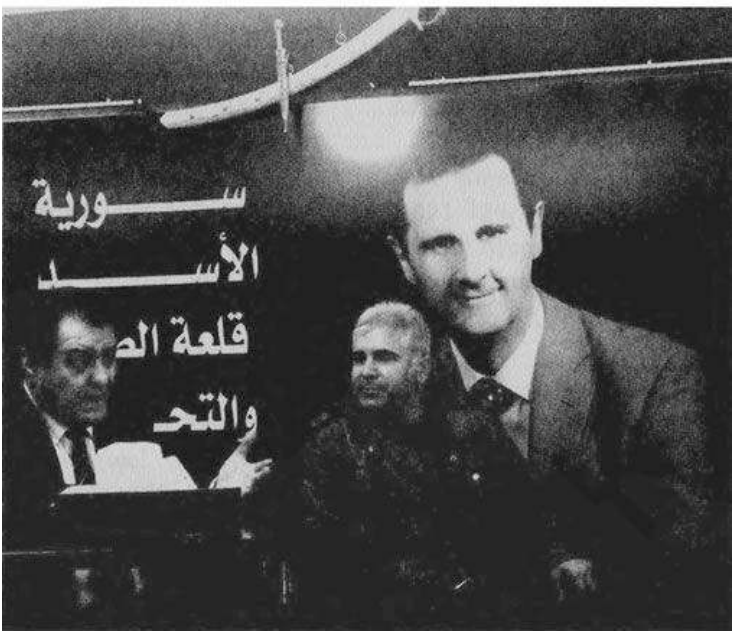
Murat Açıkgöz,
Antakya.

Salim Turgut Yılmaz,
Antakya.

Soldan sağa Oktay Duman ve Fırat Meriç,
Antakya.

Velid Abaza ve Oktay Duman,
Şam-Suriye.

Kuneytra'da Baas Tugayları'nın mevzilerinde,
Suriye.

Dizin

A
Abdullah Dereli 130, 134, 153, 155, 156, 158, 159, 165, 166, 167, 185, 189, 191, 194, 336
Abdullah İşitmen 131
Abdullah Öcalan 45, 193, 198, 199, 200, 204, 205, 215, 318, 320
Adil Okay 15, 74, 233, 235, 239, 241, 244, 261, 289, 290, 291, 292, 305
Ahmet Cibril 22, 232, 265, 295, 326
Ahmet Çankaya 228, 250, 251, 292, 336
Ahmet Çelik 113, 114, 115
Ahmet Çolak 241, 339
Ahmet Kaplan 221
Ahmet Kesen 117, 137
Ahmet Rende 233, 235, 241, 244, 272, 283, 293, 309, 315
Ahmet Saner 47, 50
Ahmet Televi 234
Ahmet Yiğenler 74, 233, 234, 241, 244, 290, 292
Ahmet Yolal 15, 104, 111, 125, 126, 135, 144, 338
Ali Akkurt 112, 144
Ali Çakmaklı 237
Ali Demir 91
Ali Güzel 264, 277
Ali Kiyalli 312
Ali Saban 306, 308, 323, 326, 327, 333, 339
Ali Sapaz 260
Ali Sönmez 252, 282, 289, 290, 291, 314, 315
Ali Ünlübayır 103, 107, 148, 338
Alper Yalman 237, 255, 269, 308, 338
Arafat (Yaser) 21, 22, 24, 68, 77, 82, 92, 117, 129, 130, 137, 139, 141, 154, 167, 172, 175, 177, 181, 182, 183, 184, 185, 193, 232, 233, 248, 254, 269, 302
Ara Toranyan 83
Ayhan Yalın 216, 217, 219, 221
Ayşe Küpeli 103, 110, 120, 121, 124, 140
Aytunç Altay 101, 148
Aziz Göçmen 53
Azmi Pat 67, 78, 87

B
Barış Turak 101, 111, 115, 134
Bedri Yağan 150, 304
Bereket Kar 153, 154, 158, 159, 164, 167, 176, 177, 187, 190
Beşir Kanmaz 177, 228, 295, 301

Binali Akpınar 222
Bülent Uluer 56, 61, 62, 64, 71, 75, 90, 93, 338

C-Ç
Cahit Çelik 295, 299
Caner Cüzdan 294, 299
Celal Talabani 58
Cemal Ayhan 229
Cem Ersever 190
Cemil Bayık 13, 58, 80, 135, 138, 198, 336
Cemil Esad 150, 210, 229, 314, 315, 317, 318, 319, 320
Cemil Nasır Zubari 321, 322, 338
Cevat Saim Çelen 195, 339
Çakal Carlos 33

D
Deniz Gezmiş 29
Dilaver Eren 49
Doğan Fırtına 78
Doğan Özzümrüt 47, 49
Doğan Tarkan 59, 60, 61, 64, 75, 90
Doktor Şiyar 58
Doktor Tarık 101, 113
Dursun Karataş 49

E
Ebu Adil 252, 255
Ebu Ahmed 68
Ebu Bır 256
Ebu Ceri 277
Ebu Cihad 21, 54, 55, 82, 89, 155, 166, 193, 271
Ebu Emcet 124, 132
Ebu Eymen 109, 195, 197
Ebu Fuad 113, 114, 115, 131
Ebu Hani 33, 229
Ebu Hazım 159
Ebu İlyas 129, 130, 141
Ebu Leyl 135, 136, 249, 254, 271, 272, 273
Ebu Mahmut Muhtar 92
Ebu Musa 21, 177, 294, 296
Ebu Mülhem 282
Ebu Ubeyde 70
Ebu Yakup 257
Efraim Elrom 40, 54
El Azar 48
Emel Sever 103
Engin Erkiner 234, 244, 245, 289, 290
Ercan Yurtbilir 47, 49
Ergun Adaklı 128, 134, 163, 165, 166, 167

F
Fatma İrier 153, 156, 159, 162, 166, 176, 186, 191, 195
Feramuz Bakbak 101, 106, 113, 141, 143
Fırat Meriç 254, 274, 276

G
Gazi Eke 100, 106, 108, 119, 141, 143, 336
George Habaş 22, 24, 33, 232
Gülten Çayan 33
Güner Dursun 157
Güzel Aksoy 291

H
Hakkı Kolgu 50
Halil İbrahim Özcan 233, 244
Hamdi Gülen 103

Hanna Maptunoğlu 228, 261, 294, 297, 339
Harold Wallace Rosenthal 26
Hasan Baklacı 228, 229, 232, 243, 251, 260, 263, 268, 278, 280, 286, 303, 314, 323, 336
Hasan Mansuroğlu 337
Hasan Şensoy 36
Hıdır Alıç 29
Hüseyin Baybaşin 45, 46
Hüseyin Gökdemir 101, 113, 115, 339

I-İ
İbrahim Akhan 73
İbrahim Caşuva 92
İbrahim Güçlü 117
İbrahim Halid Özkul 36
İbrahim İlçi 30, 31
İbrahim Satılmış 101, 113, 116, 126, 131, 147, 338
İbrahim Seven 95, 96, 106, 116, 117, 137, 146, 147, 149, 152, 338
İbrahim Turgut 57, 65, 72, 73, 77, 80, 82, 91, 338
İbrahim Yalçın 28, 327
İbrahim Yenerler 53
İbrahim Yirik 48
İlhami Aras 52, 55, 60, 76, 77, 81, 91, 336
İlker Demir 113
İmam Ateş 165, 166, 168, 169, 194, 339
İsmail Metin Ayçiçek 18, 56, 61, 65, 67, 74, 75, 85, 87, 90, 93, 204, 336
İsmail Yıldırım 222, 240
İsmet Özdemir 103

K
Kadir Tandoğan 47, 50
Kasper Derderyan 251
Kâzım Kırteke 53
Kemal Bayram 244, 291
Kemal Burkay 193
Kemal Canbolat 248
Kemal Ergin 62, 73, 74, 75, 339
Kenan Kalyon 193
Kirkor Aluç 36
Kuvvettin Külekçi 296, 299, 339

L
Leyla Halid 151, 309

M
Mahir Çayan 29, 40
Mahmut Cinpolat 114
Mahmut Hantaş 325
Mahmut Memduh Uyan 206, 214, 223, 225, 338
Marcel Khalife 141, 268
Mehmet Ali Ayan 99, 105, 106, 107, 118, 142, 150, 151, 336
Mehmet Ali Eren 49
Mehmet Deniz 283
Mehmet Güzel 15, 238, 258, 277, 309, 316
Mehmet Koç 326, 327
Mehmet Satan 100, 101, 144, 147, 151, 338
Mehmet Sukuşu 111, 144
Mehmet Tepebaşı 216, 218, 221, 223, 226, 338
Mehmet Yücel 102
Meral Mirioğlu 239, 249, 259, 280, 310

Mesut Yılmaz 48
Mete Atilla Ermutlu 47, 49
Mihrac Ural 15, 18, 94, 207, 208, 211, 228, 234, 236, 237, 238, 250, 252, 260, 262, 282, 288, 289, 290, 291, 300, 311, 313, 317, 338
Mihri Belli 221, 225, 262
Mithat Mirioğlu 15, 239, 249, 259, 262, 263, 278, 283
Muharrem Erdem 115
Murat Açıkgöz 15, 237, 252, 272, 273, 277, 280, 292, 336
Murat Belge 90, 206
Murat Genç 53
Mustafa Burgaz 291, 292
Mustafa Çetiner 165, 166, 168, 169, 339
Mustafa Keskin 104, 339
Müntecep Kesici 211, 233, 238, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 326

N
Naif Havatme 22, 82, 198, 262
Nazmi Altınöz 237
Nebi Barlas 50
Nebil Rahuma 29, 33, 35, 229, 232
Necdet Adalı 75
Neval Boz 190

O-Ö
Oumeima el Khalil 268
Ömer Ödemiş 15, 293, 301, 302, 314
Özcan Memişoğlu 233, 241, 244

P
Paşa Güven 32, 332
Prens 69

R
Ramazan Sever 102, 106, 109, 124, 131, 137, 145, 152, 338
Rasmi El Argan 53
Ruşen Çakır 45, 46, 48

S-Ş
Sabahattin Alkır 246
Sadullah Mezrahani 310
Said Haddad 73, 82, 164, 241, 244, 256
Salah Tamari 174, 175
Salo Salome 26
Selahattin Kaya 297, 298, 303, 339
Selahattin Sarıgül 245, 268, 278, 280, 291
Semih Özal 95, 112, 141, 151, 339
Semih Özbay 293, 339
Semir Goşe 59, 68, 69, 70, 82, 295
Serdar Soyergin 237
Servet Ziya Çoraklı 103
Sevim Ünlübayır 103, 139
Sezgin Hoca 58
Soner İlhan 216
Süleyman Biber 50
Süleyman Çolak 15, 235, 245, 266, 269, 278, 279, 280, 285, 291, 307, 308, 336
Süleyman Kılıç 297, 298, 339
Süleyman Kırteke 52, 53
Süleyman Sadık Öge 36, 37, 44, 45, 48

Süleyman Uçkum 295, 299
Şemsi Özkan 37, 47, 49, 50
Şeyh İzzeddin el Kassam 229
Şükrü Balcı 47

T
Talat Yakup 233, 265
Tamer Arda 37, 47, 49
Taner Akçam 199, 200, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 212, 214, 262
Taner Kutlay 24
Tansu Çiller 45, 48
Teslim Töre 63, 96, 114, 153, 154, 157, 159, 165, 181, 184, 189, 190, 194, 205, 226, 262, 338

U
Uğur Gür 29

V
Vahid Mustafa 104
Vedat Erdal 296, 297, 298, 339
Velid Abaza 96

W
Wadii Haddad 33, 37

Y
Yaşar Küpeli 120, 121, 140, 173, 174
Yaşar Özbay 52, 61, 76, 82
Yaşathak Aslan 203, 212, 217, 218, 220, 222, 223, 336
Yıldız Çolak 307
Yusuf Ziya Sülekoğlu 32, 33, 36, 51
Yutako Hirano 26

Z
Zeki Yumurtacı 37, 41
Zihni Alan 290
Ziya Erdönmez 30, 32